Kallelse till sammanträde med Kommunstyrelsen

Datum och tid: 2021-05-04, klockan 17:00
Plats: Möller/Sahlin, stadshuset

Förhinder anmäls till Helena Heintz

Helena.heintz@eslov.se

Ordförande
Johan Andersson (S)

3.	**Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens redovisning till kommunstyrelsen avseende aktuella frågor, mål och resultat samt väsentliga framtidsfrågor i enlighet med de ekonomiska styrprinciperna (KS.2020.0549)**	Bengt Andersson (M), Dave Borg *17:40*
4.	**Beslut angående utförda åtgärder och handlingsplan för deponierna Arups mosse och Bosarps Jär (KS.2021.0225)**	Jenny Eriksson *18:00*
5.	**Personalbokslut 2020 (KS.2021.0011)**	Karl Lundberg *18:10*
6.	**Yttrande över promemorian Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (KS.2021.0135)**	Karl Lundberg *18:25*
7.	**Avtalsuppföljning inom kommunövergripande avtalsområden, Snittblommor och kontorsmaterial**	Emmy Bruhn *18:50*

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Föreläggande med vite, vidare åtgärder Bosarps Jär och Årups mosse
- Beslut om föreläggande om åtgärdsplan (delegationsbeslut) – Aktbilaga 23 (Mi 2016-1034) resp. 24 (Mi 2016-1032) i Ecos.

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Personalbokslut 2020
- Personalbokslut 2020

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Yttrande över promemorian Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem.
- Remissmissiv Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem
- Promemoria Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem. S2021-02250

(KS.2021.0055)

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Avtalsuppföljning inom kommunövergripande avtalsområden, "kontorsmaterial" samt "blommor och krukväxter"
- Avtalsuppföljning 2020

8. Utredning avseende exploatörsdrivna detaljplaner (KS.2020.0117) Mikael Vallberg *19:00*

Beslutsunderlag
- Borttagen på grund av personuppgifter.
- Borttagen på grund av personuppgifter.
- Härryda, mall planavtal exploatörsdriven dp
- Härryda, rutin för exploatörsdriven detaljplan
- Privat initiativrätt - planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning, sou 2019
- Västerås, utvärdering byggherreplaner

9. Ändring av detaljplan "12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv" (KS.2020.0181) Mikael Vallberg *19:15*

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Ändring av detaljplan "12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut § 78, 2020 Positivt planbesked för detaljplan Trolleholm 6
- Tillägg till planbeskrivning Trolleholm 6, antagandehandling
- Samrådsredogörelse Trolleholm 6, antagandehandling
- Plankarta Trolleholm 6, antagandehandling

10. Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen (KS.2020.0526)

Beslutsunderlag
- Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut § 44, 2021 Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen
- Miljö och Samhällsbyggnad Tjänsteskrivelse; Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen

- Miljö och Samhällsbyggnad Workshop 1. Sammanställning av resultat Eslöv
- Miljö och Samhällsbyggnad Workshop 2. Menti sammanslaget
- Miljö och Samhällsbyggnad Workshop 2. Övningsanteckningar 2021-03-10

11. Samverkansavtal för Visit Mittskåne (KS.2017.0257) Cecilia Wennersten *19:20*

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Samverkansavtal för Visit Mittskåne
- Utvärdering VMS, PowerPoint, mars 2021
- Utvärdering av Startpoint Advisory maj 2020
- Kommunfullmäktiges beslut § 123, 2017 Avtal om samverkan och partnerskap för utveckling av besöksnäringen MittSkåne från år 2018 och framåt
- Samverkansavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner avseende utveckling av besöksnäringen från år 2018 och framåt MittSkåne
- Partnerskapsavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner samt företagar föreningen Mitt Skåne samt Tourism in SKåne AB för ökad tillväxt inom besöksnäringen i MittSkåne från år 2018 och framåt

12. Yttrande över fördjupning av översiktsplanen för Veberöd i Lunds kommun (KS.2021.0079)

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Yttrande över Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd
- Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd i Lunds kommun - samråd
- Samrådshandling för FÖP Veberöd

13. Start av exploateringsprojekt för Marieholm Nordost - del av Sibbarp 2:3 och 4:138 (KS.2021.0201) Filip Preston *19:40*

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Start av exploateringsprojekt Marieholm Nordost - del av Sibbarp 2:3 och 4:138
- Förslag till projektplan för Marieholm Nordost - del av Sibbaro 2:3 och 4:138
- Översktskarta över Marieholm

14. Godkännande av optionsavtal för del av Eslöv 54:2 Patrik Larsson *19:50*
(KS.2019.0126)

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Godkännande av optionsavtal för del av Eslöv 54:2
- Borttagen på grund av personuppgifter.
- Borttagen på grund av personuppgifter.
- Borttagen på grund av personuppgifter.

15. Direktiv till ombud årsstämma 2021 i Kommunassurans Syd Försäkrings AB (KS.2021.0181)

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Direktiv till ombud årsstämma Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Granskningsrapport för 2020 Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Revisionsberättelse Kommunassurans Syd
- Årsredovisning 2020 Kommunassurans Syd Försäkrings AB
- Årsstämma 2021 i Kommunassurans Syd Försäkrings AB 12 maj 2021

16. Direktiv till ombud för årsstämma Sydvatten AB (KS.2021.0224)

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Direktiv för ombud årsstämma Sydvatten AB
- Årsredovisning för Sydvatten 2020

17. Översiktlig information om sekretess, tystnadsplikt, meddelarfrihet för anställda, förtroendevalda eller uppdragstagare i Eslövs kommun 2021 (KS.2021.0174)

Beslutsunderlag
- Förslag till beslut, Översiktlig information om sekretess, tystnadsplikt, meddelarfrihet för anställda, förtroendevalda eller uppdragstagare i Eslövs kommun
- Information om sekretess för anställda m fl i Eslövs kommun och förtroendevalda i nämnderna

18. Kommundirektören informerar (KS.2020.0548)

19. Redovisning av delegeringsbeslut

KS.2020.0525-16	Kommunstyrelsens arbetsgivarutskott § 19, 2021 Prioriteringar i löneöversyn 2021
KS.2021.0216-1	Avtal/offertbekräftelse Att leda på distans - utbildning för chefer
KS.2021.0216-2	Avtal/offertbekräftelse Att leda på distans - utbildning för chefer omgång två
KS.2021.0217-1	Avtal Rapid Reach Larmsystem
KS.2021.0217-2	Personuppgiftsbiträdesavtal
KS.2020.0129-111	Avtal avseende: Förmedling av andra premier än avgiftsbestämda ålderspensionen enligt AKAP-KL, KAP-KL och PFA
KS.2021.0116-4	Anställningsavtal för Mark- och exploateringsingenjör Kommunledningskontoret, Tillväxtavdelningen
KS.2021.0224-3	Ordförandebeslut avseende förslag till utökad borgensram för Sydvatten AB
KS.2021.0149-1	Ramavtal avseende Säkerhetsskåp
KS.2021.0189-2	Ramavtal avseende Idrottsmateriel och gymnastikutrustning
KS.2021.0126-1	Ramavtal avseende Facilityprodukter, delområde 3 Hygienartiklar
KS.2021.0180-4	Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut § 45, 2021 Förslag att godkänna servitutsavtal för vattenledning på fastigheterna Örtofta 15:4 och 21:16
KS.2021.0030-4	Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut § 46, 2021 Planbesked för fastigheten Ölycke 1:228, Eslövs kommun

KS.2018.0462-17	Kommunstyrelsens arbetsutskott § 47, 2021 Samråd för detaljplan för fastigheten Abborren 9, Eslövs kommun
KS.2020.0086-4	Tilldelningsbeslut i upphandling av Idrottsmateriel och gymnastikinventarier

20. Anmälningar för kännedom

KS.2020.0098-26	Köpebrev Eslöv Städet 5
KS.2019.0400-26	Avtal om aktieöverlåtelse mellan Eslövs Industrifastigheter AB och Eslövs kommun 2021-03-31, undertecknat av båda parter
KS.2021.0032-2	Mötesanteckningar ägarsamråd 8 april 2021
KS.2021.0090-3	Delegationsbeslut Miljöavdelningen mars 2021
KS.2021.0090-4	Delegationsbeslut Miljönämnden Hörby kommun mars 2021
KS.2021.0113-7	Bilaga till tjänsteskrivelse. Uppföljning projekt Effektiv fastighetsförvaltning
KS.2021.0113-6	Service förvaltningens presentation Uppföljning av Effektiv fastighetsförvaltning
KS.2017.0350-52	Kommunstyrelsense arbetsutskotts beslut § 44, 2021 Avslag på föreslagna ändringar i markanvisning för Föreningstorget

Beslut angående utförda åtgärder och handlingsplan för deponierna Arups mosse och Bosarps Järn

4

KS.2021.0225

2021-04-201-03-02
Jenny Eriksson
0415-37 83 14
jenny.eriksson@horby.se

Kommunstyrelsen

Beslut angående utförda åtgärder och handlingsplan för deponierna Arups mosse och Bosarps Jär

Ärendebeskrivning

Under 2016 och 2018 har Miljö och Samhällsbyggnad i Eslövs kommun utfört en inventering enligt MIFO-fas 1 på deponierna Bosarps Jär och Arups mosse. Slutrapport har inkommit till kommunstyrelsen. I rapporten finns beskrivet rekommendationer för deponierna. Tillsynsmyndigheten har förelagt Miljö och Samhällsbyggnad att lämna förslag till handlingsplan och kontrollprogram med anledning av rekommendationerna. Miljö och Samhällsbyggnad har lämnat förslagen till tillsynsmyndigheten 2020-03-30, därefter begärde tillsynsmyndigheten komplettering som inkom 2020-08-31. Kontrollprogrammet för Arups mosse behandlas i särskilt beslut.

Miljö och Samhällsbyggnad har utfört åtgärder enligt handlingsplanen, bortplockning av synligt skräp. Platsbesök för kontroll av åtgärderna genomfördes 19 oktober 2020, där Mattias Andersson från Miljö och Samhällsbyggnad Eslövs kommun, Ida Björling från Sweco samt Jenny Eriksson från tillsynsmyndigheten närvarade.

Vid platsbesöket på Arups mosse konstaterades en hel del synligt och löst liggande skräp på, som kunde tagits bort vid den tidigare skräpplockning. Det var plast, metallskrot och flertalet däck som låg på olika platser på deponin, framförallt runt foten av den stora kullen. På östra sidan om kullen och ner mot slänten fanns en hel del högar med asfalt, som kräver någon form av grävarbete för att ta bort.

Vid platsbesöket på Bosarps Järr, som är ett naturreservat, konstaterades endast något litet synligt och löst liggande skräp. Som helhet var den typen av avfall bortplockat. Däremot konstaterades metallskrot, metallstängsel, större betongdelar och betongblock i hög, en spis, som inte var löst utan kräver någon form av grävarbete för att ta bort.

Kommunstyrelsen har tidigare fattat beslut om att förelägga miljö- och samhällsbyggnadsnämnden att redovisa enligt punkterna i detta beslut. Redovisning har endast inkommit gällande skriftlig redovisning enligt punkten 1, resterande redovisning kvarstår.

Miljö och Samhällsbyggnad har inkommit med synpunkter på kommunicering inför beslut, och meddelar att utredning som skulle ligga till grund för redovisningen av åtgärdsplan innehållande såväl tidsplan som kostnadsuppskattning som riskutvärdering har inte genomförts. Då kompetens för att göra detta saknas inom kommunen kommer en extern konsult att skyndsamt anlitas för att ta fram och redovisa efterfrågat underlag.

Beslutsunderlag
Beslut om föreläggande om åtgärdsplan (delegationsbeslut) – Aktbilaga 23 (Mi 2016-1034) resp. 24 (Mi 2016-1032) i Ecos.

Beredning
I förslaget till handlingsplan för de två deponierna föreslog Miljö och Samhällsbyggnad att synligt skräp plockas bort på de båda deponierna för att förhindra att människors skadar sig, eftersom det finns bostäder i närheten av deponierna och de används för friluftsliv.

Vid platsbesöket konstaterades kvarvarande skräp, vid båda deponierna, som inte hör hemma i ett naturområde och framförallt inte i ett naturreservat. Det synliga och lösa skräp som fortfarande fanns kvar på deponin Arups mosse kunde plockas bort utan större åtgärd, och borde varit borta redan innan platsbesöket. De asfaltshögar som finns kräver en större åtgärd då någon form av maskin behöver komma in på området och därmed behöver även flera träd tas bort. Det blir ett stort ingrepp i naturområdet, vilket medför grävning i en deponi samt att naturmiljön på platsen förändras. Vid Bosarps Järr var allt löst skräp borta och det som är kvar är sådant som kräver en större åtgärd då någon form av maskin behöver komma in på området och därmed behöver även flera träd tas bort.

För båda deponierna behöver därmed Miljö och Samhällsbyggnad ta fram åtgärdsplan avseende resterande skräp som är synligt men inte löst liggande. Åtgärdsplanen behöver innehålla en tidsplan för att utföra åtgärd antingen att ta bort skräpet eller täcka över det. Det behöver även finnas med en kostnadsberäkning för det arbetet, så att tillsynsmyndigheten kan bedöma om det är rimliga åtgärder i förhållande till nyttan. En riskbedömning behöver också finnas med för att kunna göra bedömningen av riskerna med att låta skräpet ligga kvar i förhållande till nyttan med att ta bort det.

En åtgärdsplan med kostnadsberäkning och riskbedömning har lämnats in vid kommunicering inför beslutet utan vite. Tillsynsmyndigheten menar att Miljö och Samhällsbyggnad kan referera till detta som svar på detta föreläggande, samt även ta fram liknande för deponin Bosarps Järr.

Uppgifterna som begärs in är sådana som behövs för tillsynen och som kan krävas in av tillsynsmyndigheten enligt miljöbalken 26 kap 21 §. Kommunstyrelsens bedömning är att kraven enligt detta beslut är skäliga enligt miljöbalkens 2 kapitel 7 §. Punkterna i detta föreläggande bedöms som nödvändiga för att garantera säkerheten för människors hälsa och för miljön.

Vid tillämpning av miljöbalken ska de 16 nationella miljömålen vara vägledande. Detta beslut berör bland annat följande miljömål:
Miljömål 4: Giftfri miljö, innebär bl.a. att miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.
Miljömål 9: Grundvatten av god kvalitet, innebär bl.a. att grundvattnets kvalitet inte får påverkas negativt av mänskliga aktiviteter som markanvändning, tillförsel av föroreningar m.m. Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.
Miljömål 15: God bebyggd miljö, innebär bl.a. att mark- och vattenområden ska vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar.

Lagrum
Enligt miljöbalken 2 kap 2 § gäller att:
”Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.”

Enligt miljöbalken 2 kap 7 § gäller att:
”*Kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder (...)”*

Enligt miljöbalken 2 kap 8 § gäller att:
”Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ska ansvara till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.”

Enligt miljöbalken 10 kap 2 § gäller att:
”Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada (verksamhetsutövaren) är ansvarig för det avhjälpande som skall ske enligt bestämmelserna i detta kapitel”

Enligt miljöbalken 10 kap 4 § gäller att:
” Den som är ansvarig för att avhjälpa en föroreningsskada skall i skälig omfattning utföra eller bekosta det avhjälpande som på grund av föroreningen behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön.”

Enligt miljöbalken 26 kap 9 § gäller att:
”En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.
Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas. Förelägganden och förbud får inte begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 § (...)”

Enligt miljöbalken 26 kap 21 § gäller att:
”Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.”

Enligt miljöbalken 26 kap 22 § gäller att:
”Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa. Om det är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen.”

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen beslutar om att förelägga Miljö och Samhällsbyggnad, Eslövs kommun, enligt nedan med anledning av utförda åtgärder och handlingsplan för deponierna Arups mosse och Bosarps Jär, att **senast 60 dagar efter delfåendet, samt med vite på 5 000 kr för vardera punkt,** redovisa följande:

1. Foton att synligt och löst skräp på deponin Arups mosse är borttaget.

2. Åtgärdsplan för resterande synligt avfall, som inte är löst liggande, för båda deponierna. Åtgärdsplanen ska innehålla en tidsplan, kostnadsuppskattning samt riskbedömning.

Upplysning
Ni har rätt att överklaga kommunstyrelsens beslut om föreläggande hos länsstyrelsen senast inom tre veckor från den dag ni tagit del av beslutet.

.

Beslutet skickas till
Miljö- och Samhällsbyggnadsnämnden

Jenny Eriksson
Tf Bygg- och miljöchef, Hörby kommun

ESLÖVS KOMMUN

BESLUT Mi 2016-1032, 2016-1034
2020-11-27

Eslövs kommun
Miljö och Samhällsbyggnad
241 80 Eslöv

Angående utförda åtgärder och handlingsplan för deponierna Arups mosse och Bosarps Järr

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att förelägga Miljö och Samhällsbyggnad, Eslövs kommun, enligt nedan med anledning av utförda åtgärder och handlingsplan för deponierna Arups mosse och Bosarps Järr, att **senast 60 dagar efter delfåendet** av detta beslut:

1. Redovisa skriftligt och med foton att synligt och löst skräp på deponin Arups mosse är borttaget

2. Redovisa en åtgärdsplan för resterande synligt avfall, som inte är löst liggande, för båda deponierna. Åtgärdsplanen ska innehålla en tidsplan, kostnadsuppskattning samt riskbedömning.

Ärendebeskrivning

Under 2016 och 2018 har Miljö och Samhällsbyggnad i Eslövs kommun utfört en inventering enligt MIFO-fas 1 på deponierna Bosarps Järr och Arups mosse. Slutrapport har inkommit till kommunstyrelsen. I rapporten finns beskrivet rekommendationer för deponierna. Tillsynsmyndigheten har förelagt Miljö- och Samhällsbyggnad att lämna förslag till handlingsplan och kontrollprogram med anledning av rekommendationerna. Miljö- och Samhällsbyggnad har lämnat förslagen till tillsynsmyndigheten 2020-03-30, därefter begärde tillsynsmyndigheten komplettering som inkom 2020-08-31. Kontrollprogrammet för Arups mosse behandlas i särskilt beslut.

Miljö- och Samhällsbyggnad har utfört åtgärder enligt handlingsplanen, bortplockning av synligt skräp. Platsbesök för kontroll av åtgärderna genomfördes 19 oktober 2020, där Mattias Andersson från Miljö- och Samhällsbyggnad Eslövs kommun, Ida Björling från Sweco samt Jenny Eriksson från tillsynsmyndigheten närvarade.

Vid platsbesöket på Arups mosse konstaterades en hel del synligt och löst liggande skräp på, som kunde tagits bort vid den tidigare skräpplockning. Det var plast, metallskrot och flertalet däck som låg på olika platser på deponin, framförallt runt foten av den stora kullen. På östra sidan om kullen och ner mot slänten fanns en hel del högar med asfalt, som kräver någon form av grävarbete för att ta bort.

Vid platsbesöket på Bosarps Järr, som är ett naturreservat, konstaterades endast något litet synligt och löst liggande skräp. Som helhet var den typen av avfall bortplockat. Däremot

konstaterades metallskrot, metallstängsel, större betongdelar och betongblock i hög, en spis, som inte var löst utan kräver någon form av grävarbete för att ta bort.

Yttrande

Miljö-och Samhällsbyggnad har inkommit med synpunkter på kommunicering inför beslut, för deponin Arups mosse. Här tar de upp vilka åtgärder som skulle vara motiverade att utföra respektive vilka som de inte anser är motiverade på grund att det kräver allt för stora ingrepp och kostnader.

Lagrum

Enligt miljöbalken 2 kap 2 § gäller att:
”Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.”

Enligt miljöbalken 2 kap 7 § gäller att:
”Kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder (…)”

Enligt miljöbalken 2 kap 8 § gäller att:
”Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ska ansvara till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.”

Enligt miljöbalken 10 kap 2 § gäller att:
”Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada (verksamhetsutövaren) är ansvarig för det avhjälpande som skall ske enligt bestämmelserna i detta kapitel”

Enligt miljöbalken 10 kap 4 § gäller att:
” Den som är ansvarig för att avhjälpa en föroreningsskada skall i skälig omfattning utföra eller bekosta det avhjälpande som på grund av föroreningen behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön.”

Enligt miljöbalken 26 kap 9 § gäller att:
”En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.
Förelägganden och förbud får inte begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 § (…)”

Enligt miljöbalken 26 kap 21 § gäller att:
”Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.”

Enligt miljöbalken 26 kap 22 § gäller att:
”Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig

att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa. Om det är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen."

Motivering

I förslaget till handlingsplan för de två deponierna föreslog Miljö- och Samhällsbyggnad att synligt skräp plockas bort på de båda deponierna för att förhindra att människors skadar sig, eftersom det finns bostäder i närheten av deponierna och de används för friluftsliv.

Vid platsbesöket konstaterades kvarvarande skräp, vid båda deponierna, som inte hör hemma i ett naturområde och framförallt inte i ett naturreservat. Det synliga och lösa skräp som fortfarande fanns kvar på deponin Arups mosse kan plockas bort utan större åtgärd, och borde varit borta redan innan platsbesöket. De asfaltshögar som finns kräver en större åtgärd då någon form av maskin behöver komma in på området och därmed behöver även flera träd tas bort. Det blir ett stort ingrepp i naturområdet, vilket medför grävning i en deponi samt att naturmiljön på platsen förändras. Vid Bosarps Jär var allt löst skräp borta och det som är kvar är sådant som kräver en större åtgärd då någon form av maskin behöver komma in på området och därmed behöver även flera träd tas bort.

För båda deponierna behöver därmed Miljö- och Samhällsbyggnad ta fram åtgärdsplan avseende resterande skräp som är synligt men inte löst liggande. Åtgärdsplanen behöver innehålla en tidsplan för att utföra åtgärd antingen att ta bort skräpet eller täcka över det. Det behöver även finnas med en kostnadsberäkning för det arbetet, så att tillsynsmyndigheten kan bedöma om det är rimliga åtgärder i förhållande till nyttan. En riskbedömning behöver också finnas med för att kunna göra bedömningen av riskerna med att låta skräpet ligga kvar i förhållande till nyttan med att ta bort det.

En åtgärdsplan med kostnadsberäkning och riskbedömning har lämnats in vid kommunicering inför beslutet. Tillsynsmyndigheten menar att Miljö- och Samhällsbyggnad kan referera till detta som svar på detta föreläggande, samt även ta fram liknande för deponin Bosarps Jär.

Uppgifterna som begärs in är sådana som behövs för tillsynen och som kan krävas in av tillsynsmyndigheten enligt miljöbalken 26 kap 21 §. Kommunstyrelsens bedömning är att kraven enligt detta beslut är skäliga enligt miljöbalkens 2 kapitel 7 §. Punkterna i detta föreläggande bedöms som nödvändiga för att garantera säkerheten för människors hälsa och för miljön.

Vid tillämpning av miljöbalken ska de 16 nationella miljömålen vara vägledande. Detta beslut berör bland annat följande miljömål:
Miljömål 4: Giftfri miljö, innebär bl.a. att miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.
Miljömål 9: Grundvatten av god kvalitet, innebär bl.a. att grundvattnets kvalitet inte får påverkas negativt av mänskliga aktiviteter som markanvändning, tillförsel av föroreningar m.m. Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Miljömål 15: God bebyggd miljö, innebär bl.a. att mark- och vattenområden ska vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar.

Ni har rätt att överklaga kommunstyrelsens beslut om föreläggande hos länsstyrelsen senast inom tre veckor från den dag ni tagit del av beslutet. Information om hur man överklagar bifogas.

Bifogat delgivningskvitto ska omgående återsändas.

För Kommunstyrelsen
Eslövs kommun

Jenny Eriksson
Stf Bygg- och miljöchef
Hörby kommun

Hur man överklagar till länsstyrelsen

1. Tala om vilket beslut ni överklagar genom att ange ärendets rubrik, diarienummer och fastighetsbeteckning.
2. Redogör för varför ni anser att kommunstyrelsens beslut är felaktigt och vilken ändring ni vill ha.
3. Bifoga handlingar eller annat som ni anser stöder er uppfattning.
4. Underteckna brevet och ange namn, adress och telefonnummer.

Överklagan adresseras till Länsstyrelsen i Skåne län, men skickas/lämnas till Eslövs kommun, Kommunstyrelsen, 241 80 Eslöv.

Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt er.

För att överklagan ska prövas måste kommunstyrelsen ha fått ert brev inom tre veckor från den dag ni fick beslutet. Har överklagan kommit in i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om nämnden inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har bett om.

Personalbokslut 2020

5

KS.2021.0011

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0011

2021-04-12
Karl Lundberg
+4641362541
Karl.Lundberg@eslov.se

Kommunstyrelsen

Rapport om Personalbokslut 2020

Ärendebeskrivning
Kommunledningskontoret har upprättat Personalbokslut 2020 som ett komplement till Årsredovisning 2020. Årets personalbokslut innehåller uppföljning av de kommungemensamma målen kring Attraktiv arbetsgivare.

Beslutsunderlag
Personalbokslut 2020

Beredning
Kommunledningskontoret har sammanställt personalbokslutet utifrån uppföljning av målarbetet kompletterat med befintlig statistik.

Förslag till beslut
- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna rapporten personalbokslut 2020 och lägga den till handlingarna.

Beslutet skickas till
HR-avdelningen

Eva Hallberg
Kommundirektör

Karl Lundberg
HR-chef

Personalbokslut 2020

ESLÖVS KOMMUN

Omslagbild: Eslövs kommun

Charlotte Holm Brodersen och Michael Hallström jobbar som måltidsutvecklare i Eslövs och Höörs kommuner. Deras engagemang för att servera mer hållbar mat i Eslövs och Höörs kommuner har lett till en klimatvecka som involverar skolor och förskolor i över 20 kommuner.

INNEHÅLL

Inledning 5

Kommunens politiska mål för verksamhet och medarbetare 7

Attraktiv arbetsgivare 9

- Andelen rekryteringar där den som anställs har efterfrågad kompetens ska öka 9
- Alla medarbetare ska ha en plan för utveckling av sin kompetens 10
- Andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats ska öka 10
- Hälsotalen ska öka och arbetsmiljön ska vara god 11
  - Hälsofrämjande, förebyggande arbetsmiljö-insatser och företagshälsovård 12
  - Friskvårdsbidraget 12
  - Heltid som norm 12
  - Arbete inom förvaltningar 13
  - Hållbart medarbetarengagemang 13

Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet för 2020 17

- Förbättringsområden 17
- Arbetsskador och tillbud 17

Värdeorden engagemang, nyskapande och allas lika värde ska genomsyra verksamheten 19

Aktiva åtgärder mot diskriminering 19

Årets medarbetare – Tine Billing 20

Årets ledare – Anna Netterheim 22

Årets nyskapare – Anna Svendsen 24

Årets bemötare – Robin Lagstrand 26

Årets arbetsgrupp – pedagogerna på Sockertoppens förskola 27

Medarbetare i siffror 29

- Löneutveckling 29
- Sjuklönekostnader 29
- Semester och semesterväxling 29
- Pensioner 30
- Utveckling antal årsarbetare 30
- Tillsvidareanställda 30
- Timavlönade 31
- Tidsbegränsade anställningar 31

Bilaga – Medarbetarenkäten 2020 32

Bilaga – Personalomsättning 34

VÄLKOMMEN TILL ESLÖVS KOMMUNS PERSONALBOKSLUT 2020!

I februari 2020 vändes alla förutsättningar för arbetet i kommunen upp och ner. Kommunens krisledning aktiverades på grund av en pandemisk utveckling av ett nytt virus. Snabbt lärde vi oss allt om corona och covid-19 och det kom att överskugga det mesta av arbetet i kommunen under året.

När vi nu summerar det hela ett år senare så kan vi konstatera att medarbetarna i Eslövs kommun har klarat av att hantera snabba kast och stora omställningar. De har genomfört extraordinära arbetsinsatser och upprätthållit en utmärkt kommunal välfärd under svåra omständigheter.

Så gott som alla verksamheter har under året påverkats av pandemin. Vi har mött och löst frågor vi aldrig tidigare har behövt hantera. För att stötta chefer och medarbetare har stora interna kommunikationsinsatser gjorts med särskild information och råd och stöd om arbetet med covid-19.

Arbetsmiljöarbetet har hamnat i fokus, inte minst inom Vård och Omsorg som har gjort en stor omställning med skyddsutrustning, nya rutiner och arbetssätt och ett ökat digitalt arbete för att minska smittspridning och skydda våra äldre i kommunen.

Arbetsmiljön har också på ett nytt sätt följts upp bland medarbetarna med regelbundna pulsmätningar. Andra verksamheter har snabbt ställt om till att bedrivas på distans inom såväl skola som kultur och handläggningsarbete.

Ungefär en tredjedel av medarbetarna i kommunen uppger att de under året har utfört delar av sitt arbete från hemmet. Det har ställt nya krav på teknik, samarbete och kommunikation.

Exemplen på nytänkande och kreativitet har varit många och den digitala mognaden har tagit stora kliv. Medarbetare och chefer, arbetsgivare och fackförbund har tillsammans i god samverkan gjort sitt allra bästa för att lösas. Detta är vi väldigt över. Som arbetsgivare har vi uppmärksammat medarbetarna med såväl sommar- som julgåva från kommunen i form av presentkort hos det lokala näringslivet i Eslövs kommun.

Parallellt med pandemin så kan vi konstatera att det går fortsatt bra för Eslöv. Ekonomin är fortsatt god och kommunen har höga ambitioner att vara en attraktiv arbetsgivare med friska medarbetare.

Medarbetarna i kommunen uppger i mycket hög utsträckning att de kan tänka sig att rekommendera sin arbetsplats till andra och att kommunen som arbetsgivare lever upp till sina värderingar om engagemang, nyskapande och allas lika värde.

Siffrorna på detta har till och med blivit bättre än tidigare år. Detta syns även när vi anställer ny personal, cheferna i kommunen uppger att de hittar nya medarbetare med önskad utbildning och erfarenhet. Vi har fortfarande en del att önska vad gäller hälsotalen för medarbetarna. Där når vi ännu inte våra mål men kan glädjande se en utveckling med allt färre medarbetare med långa sjukskrivningar.

I skrivande stund har vaccineringen mot covid-19 börjat ta fart på allvar. Vi hoppas att det leder till att vi snart kan se ljuset i tunneln och återgå till en mer normal vardag.

Vi har lärt oss mycket av det senaste året. Många delar av det nya som pandemin fört med sig kommer vi säkert att behålla även framöver och på så sätt kunna leverera en flexiblare, mer digital och mer kvalitativ välfärd tillsammans för medborgarna i Eslövs kommun.

Eva Hallberg
Kommundirektör

Karl Lundberg
tf. HR-chef

ESLÖVS KOMMUN
Heja Eslöv!
eslov.se
ESLÖVS KOMMUN
Plugga i Eslöv
Nyskapande
Engagemang
ESLÖVS KOMMUN

KOMMUNENS POLITISKA MÅL FÖR VERKSAMHET OCH MEDARBETARE

Uppfylld nivå | Delvis uppfylld nivå | Ej uppfylld nivå | Ingen mätning

Inriktningsmål	Effektmål	Resultatmått/Indikator			
Attraktiv arbetsgivare	Andelen rekryteringar där den som anställs har efterfrågad kompetens ska öka	90 % av alla tillsvidareanställningar tillsätts med medarbetare med önskad utbildning/legitimations-krav		■	
		90 % av alla tillsvidareanställningar tillsätts med medarbetare med önskad erfarenhet. Mäts genom enkät till rekryterande chef.		■	
	Alla medarbetare ska ha en plan för utveckling av sin kompetens	Mål för mandatperioden 100 %. Följs upp i medarbetarenkäten.		■	
	Andelen medarbetare som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska öka	Mål för mandatperioden medel-värde 4 i medarbetarenkäten			■
	Hälsotalen ska öka och arbets-miljön vara god	Hälsotal 95 % – sjukstatistik		■	
		Arbetsplatsnära OSA-mål 100 %. Följs upp i SAM			
		HME index 83 – medarbetarenkät			■
Värdeorden engage-mang, nyskapande och allas lika värde ska genomsyra verksamheten	Våra arbetsplatser arbetar efter värderingarna	Mål för mandatperioden medel-värde 4 i medarbetarenkäten			■
	Våra chefer är förebilder för värderingarna	Mål för mandatperidoen medel-värde 4 i medarbetarenkäten			■

INTRODAGEN DIGITALT MED DIGITAL CYKELTUR

Introduktionsdagarna för nya medarbetare som syftar till att ge en god bild av kommunen som arbetsgivare och av förvaltningarnas arbete fick genomföras digitalt och avrundades med en digital cykeltur genom kommunen som ersättning för den traditionella bussturen.

NYFIKEN PÅ LEDARSKAP

Under våren avslutades programmet för medarbetare som är intresserade av att bli chefer i framtiden med utmärkta utvärderingsresultat. Tre av de fem medarbetare från Eslöv som gick programmet har efter avslutat program gått vidare till olika chefstjänster.

HÄLSOMILJONEN

Vi har fortsatt att arbeta med att stimulera hälsofrämjande arbete och förbättrad arbetsmiljö i verksamheterna för att förbättra hälsan hos Eslövs kommuns medarbetare.

RISKBEDÖMD ARBETSMILJÖ VID ARBETE HEMIFRÅN

De medarbetare som utfört en stor del av arbete från hemmet med anledning av pandemin fick sin arbetsmiljö i hemmet riskbedömd och åtgärdad för att minska de negativa konsekvenserna av distansarbete.

LEDA PÅ DISTANS

För att stödja kommunens chefer som fick vänja sig vid att utöva sitt ledarskap på distans i stor utsträckning genomfördes en utbildningsinsats för att stärka cheferna i sin förmåga att leda på distans. Insatsen fortsätter under 2021.

UTMÄRKELSER

Då årets medarbetardag inte kunde genomföras som vanligt fick pristagarna uppmärksammas på sina arbetsplatser och på kommunens intranät. Men priserna delades som vanligt ut till årets arbetsgrupp, årets ledare, årets nyskapare och till årets bemötare.

SOMMAR- OCH JULGÅVA

Kommunens anställda uppmärksammades med såväl sommar- som julgåva av arbetsgivaren som ett extra tack för strålande arbetsinsatser under pandemin. Gåvan var i form av presentkort hos det lokala näringslivet i kommunen.

ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

ANDELEN REKRYTERINGAR DÄR DEN SOM ANSTÄLLS HAR EFTERFRÅGAD KOMPETENS SKA ÖKA

Enligt Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) rekryteringsrapport är arbetslösheten under pågående pandemi hög. På lite längre sikt kvarstår dock problemet med arbetskraftsbrist, särskilt då jobben i välfärden kräver rätt kompetens i kombination med utbildningskrav. Pandemins effekter har också accelererat behovet av omställning till välfärden.

För att lyckas i kompetensförsörjningsarbetet behöver kommunens verksamheter ställa om genom effektivisering, digitalisering och organisering samt genom att tillvarata den fulla potentialen hos dem som redan är anställda. Exempel för att lyckas kan bland annat vara att minska sjukfrånvaron, erbjuda heltid samt kompetensplanera och utveckla.

Eslövs kommun arbetar med att visa upp sig som arbetsgivare för att påverka förutsättningarna för organisationen att rekrytera och anställa medarbetare med rätt kompetens. Eslov.se och Linkedin är två kanaler i marknadsföringsarbetet. Nu kommer även alla våra jobbannonser ut på jobbfliken på Eslövs Facebooksida.

Under mandatperioden kommer kommunen att ta fram och genomföra en strategi för var och hur Eslövs kommun ska synas utåt med särskilt fokus på bristyrken. I syfte att få fler sökande till utannonserade tjänster har en förstudie till målgruppsanpassad marknadsföring för bristyrken gjorts under året. Vidare kommer Kommunledningskontoret att bygga upp en portal för praktik och uppsatsskrivning i syfte att tidigt knyta studenter till sig för framtida anställning.

För att säkra att kommunen arbetar på ett professionellt och modernt sätt med rekrytering har HR-avdelningen under året arbetat med kravställning inför upphandling av rekryteringssystem. Systemet underlättar för marknadsföring och goda kandidatupplevelser samt kompetensbaserad och likabehandlande rekrytering.

Under året genomfördes ett projekt inom förvaltningarna Vård och Omsorg och Barn och Utbildning där cheferna fick hjälp i rekryteringsarbetet av HR med genomförandet av kravprofil, att skriva annonser, ett första urval av sökanden samt kandidatkontakt. Det föll så väl ut att det nu är ett permanentat arbetssätt i hela kommunen.

Andel nya tillsvidare, i procent

År	2020	2019	2018	2017
Eslöv	11	12	13	14
Skånes kommuner	11	13	14	15
Alla kommuner	10	11	12	13

Andelen avgånga tillsvidareanställda, i procent

År	2020	2019	2018	2017
Eslöv	10	12	12	14
Skånes kommuner	11	12	13	13
Alla kommuner	10	11	12	12

SKRs beräkningsmodell
Som nya räknas de personer som är tillsvidareanställda i kommunen år T men inte år T-1. Antalet nya divideras med antal tillsvidareanställda föregående år. Det andra måttet rör antal avgångna tillsvidareanställningar. Som avgångna räknas de personer som var tillsvidareanställda i kommunen år T-1 men inte år T. Antalet avgångna ett år divideras med antal tillsvidareanställda föregående år.

Arbetet med att utbilda chefer i arbetssättet fortsätter under mandatperioden. Målet för mandatperioden är att 90 procent av dem som anställs på en tillsvidareanställning har efterfrågad kompetens. Kompetens definieras här i två olika steg – dels att personen som rekryteras har rätt utbildning, dels att personen har efterfrågad erfarenhetsbakgrund.

Under årets har det gjorts en första mätning, en nollmätning. Nollmätningen gav ett sammanvägt resultat på 77,32 procent, efterfrågad kompetens 86,60 procent och 89,59 procent för rätt utbildning. Siffrorna redovisade var för sig visar att Eslövs kommun har goda möjligheter att attrahera personer med rätt utbildning men svårare att få erfaren personal. Där siffrorna är lägre är också där som bristyrkena finns.

Personalomsättning per yrkeskategori (enbart yrken med mer än 20 anställda i respektive yrkeskategori), i procent

År	2020	2019	2018	2017
Rektor	14	15	16	4
Skolassistent, fritidsassistent	12			
Sjuksköterska	39			
Undersköterska äldreomsorg/hemvård	11			
Socialsekreterare	15			
Stödassistent/vårdare LSS	11			
Personlig assistent	11			
Lärare grundskola, årskurs F–3	8			
Lärare grundskola, årskurs 4–6	9	15	20	24
Lärare grundskola, årskurs 7–9	13	15	10	24
Lärare gymnasieskola, allmänna ämnen	8			
Lärare gymnasieskola, yrkesämnen	22			
Lärare idrott och hälsa, slöjd, hemkunskap	8			
Specialpedagog	15			
Förskollärare	8			
Fritidspedagog	18			
Barnskötare i förskola/barnomsorg	5			
Elevassistent	3			
Vaktmästare	14			
Kock	9			
Måltidspersonal	11			

* för 2019–2017 beräknades omsättningen på endast ett fåtal kategorier.

Jonas Petersson och Susanne Persson.

ALLA MEDARBETARE SKA HA EN PLAN FÖR UTVECKLING AV SIN KOMPETENS

Att alla medarbetare har en plan för sin kompetens är av stor vikt både för utveckling av organisationen som helhet, men också för trivsel och utveckling för den enskilda medarbetaren. Detta anges i medarbetar- och chefsdeklarationen: *Genom att utveckla oss själva utvecklar vi organisationen.* Målet för mandatperioden är att 100 procent av kommunens medarbetare ska ha en utvecklingsplan, vilket mäts genom medarbetarenkäten.

2020 svarade 89,8 procent att resultat- och utvecklingssamtalet hade lett till en plan för vederbörandes kompetens. Siffran förväntas höjas ytterligare då siffrorna kommer att visas i målstyrningssystemet Hypergene för cheferna att jobba med.

Under året har HR-avdelningen tillsammans med de fackliga organisationerna arbetat fram ett mer strukturerat förfarandesätt att använda de pengar som avsätts i omställningsfonden för förebyggande åtgärder för att medarbetarna ska ha rätt kompetens. Under året har bland annat pengar gått till att utbilda fyra medarbetare till undersköterskor, vidareutbildning av socialtjänstpersonal inom LSS, digitalt ledarskap för chefer och traumamedveten omsorg.

Ett arbete med att registrera utbildning för omsorgspersonal har genomförts under året. För att på bästa sätt optimera arbetet har behovet av systemstöd gällande olika kompetenser, framför allt vård- och omsorgskomptens, tydliggjorts. Det stödet kan även fungera som underlag vid lönerevisioner där yrkesutbildning premieras.

ANDELEN MEDARBETARE SOM KAN REKOMMENDERA SIN ARBETSPLATS SKA ÖKA

Den bästa reklamen en arbetsgivare kan få är medarbetare som talar gott om sin arbetsgivare till andra. Vad som gör att en medarbetare vill rekommendera sin arbetsgivare är individuellt. Faktorer som kan påverka är trivsel, gott ledarskap, god arbetsmiljö och möjlighet till utveckling. Detta är faktorer som kommunen ständigt arbetar med att skapa förutsättningar för i organisationen.

Trygghet och digital omställning är två faktorer som har varit av extra stor betydelse detta år. Exempel på aktiviteter som genomfördes 2020 var pulsmätning för att fånga upp hur medarbetarna mår, riskbedömningar för dem som arbetar hemma, Hälsomiljonen och utbildning för chefer i digitalt ledarskap. Resultatet av arbetet med detta mål mäts i medarbetarenkäten.

Resultatet för 2020 var över medelvärde 4 (4,22) som är kommunens mål för mandatperioden. Siffran har gått upp sedan förra året och frågan är om det är en coronaeffekt? Både de insatser som gjorts för att följa upp medarbetarnas arbetsmiljö och mående, kontinuerlig information om läget men också att man håller ihop när det är svåra tider.

I syfte att säkerställa att kommunens medarbetare trivs och kan rekommendera sin arbetsplats kommer Kommunledningskontoret att ta fram utbildningar i ledarskap och medarbetarskap. Inriktningen på utbildningarna kommer att ta sin utgångspunkt i tillitsbaserad styrning, kommunens värderingar och vad det innebär att vara chef och medarbetare i Eslövs kommun.

Som en effekt av att kommunen övergått till mer distansarbete och digitala möten har fokus under 2020 varit att digitalisera den gemensamma introduktionsdagen. Ett helt digital tillfälle genomfördes under året. Under den digitala introduktionsdagen fick deltagarna bland annat delta i en digital cykeltur i kommunen.

Moa Åhnberg, Patrik Larsson, Johan Andersson, Filip Preston och Catharina Malmborg tar cykeln till pop up-dialogerna om östra Eslöv.

HÄLSOTALEN SKA ÖKA OCH ARBETSMILJÖN SKA VARA GOD

En förbättring av medarbetarhälsa förutsätter riktade satsningar och ett uthålligt arbete med förebyggande och rehabiliterande åtgärder. I Eslövs kommun bedrivs ett systematiskt arbete med både långtids- och korttidsfrånvaro i enlighet med kommunens fastställda rehabiliteringsprocess.

Medel har dessutom avsatts för att kunna genomföra riktade hälsoinsatser i olika delar av verksamheterna. Samtliga chefer erbjuds kontinuerligt utbildning i arbetsmiljö och rehabilitering. Dessa aktiviteter har tillsammans bidragit till att kommunens hälsotal de senaste åren långsamt förflyttats i rätt riktning. Under 2020 har dock coronapandemin haft en stor påverkan på sjukfrånvaron och kraftigt försvårat kommunens möjligheter att nå ett hälsotal om 95 procent. Covid-19 påverkar korttidsfrånvaro i allra högsta grad i och med att medarbetare med milda symptom ska avstå från arbete.

Möjligheten att bedriva rehabilitering för långtidssjukskrivna medarbetare har också påverkas, då vården har varit hårt ansträngd och tvingats prioritera bort en del ärenden. Även Försäkringskassans arbete har till viss del fått riktas mot att hantera pandemins effekter. Detta har fördröjt möjligheterna att arbeta effektivt med rehabilitering.

HÄLSOTAL 2020

91,1 (MÅL 95,0)

Kommunens hälsotal sjönk från 92,7 procent 2019 till 91,1 procent 2020, vilket är en minskning med 1,5 procent. Trots detta tapp nådde både kommunstyrelsen och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden kommunens mål om ett hälsotal på 95 procent.

Av den totala sjukfrånvaron utgjordes 43,1 procent av långtidssjukfrånvaro där medarbetare är sjukskrivna längre än 90 dagar. Detta är en minskning jämfört med 2019 då andelen långtidssjukskrivna uppgick till 49,7 procent.

Den totala sjukfrånvaron för kvinnor har legat stabilt på 8 procent sedan 2018 men ökade under 2020 till 9,7 procent. För män har den totala sjukfrånvaron ökat från 4,9 procent 2019 till 6,2 procent 2020.

Hälsotal i procent

År	2018	2019	2020
Barn- och familjenämnden	93,5	93,6	91,8
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	95,3	94,4	95
Kommunstyrelsen	93,9	96,9	95,8
Kultur- och fritidsnämnden	93,3	91,8	90,2
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	93,8	92,7	94,5
Servicenämnden	94,1	94,5	92,8
Vård- och omsorgsnämnden	91	90,8	88,7
Genomsnitt Eslövs kommun	**92,6**	**92,7**	**91,1**

Andel långtidssjukfrånvaro i procent

År	2017	2018	2019	2020
Barn- och familjenämnden	43,4	42,1	39,4	31,3
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	60,5	42,5	51,4	37,2
Kommunstyrelsen	60,2	69,9	46,3	54,4
Kultur- och fritidsnämnden	61,2	62,9	75,1	66,9
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	56,2	51,5	59	41
Servicenämnden	48,2	54,8	53,5	51,4
Vård- och omsorgsnämnden	54	50,5	53	48,8
Genomsnitt Eslövs kommun	**51**	**48,8**	**49,4**	**43,1**

Sjukfrånvaro

År	2018	2019	2020
Total sjukfrånvarotid, procent	7,4	7,3	8,9
Tillgänglig ordinarie arbetstid (timmar)	5 325 183	5 241 361	5 237 134
Tiden med långtidssjukfrånvaro, procent	48,8	49,4	43,1
Sjukfrånvarotid för kvinnor, procent	8	8	9,7
Sjukfrånvarotid för män, procent	5	4,9	6,2
Sjukfrånvaro i åldersgruppen 20–29 år, procent	6,7	6	7,9
Sjukfrånvaro i åldersgruppen 30–49 år, procent	7,1	7,4	8,9
Sjukfrånvaro i åldersgruppen 50 år eller äldre, procent	7,9	7,8	9,4

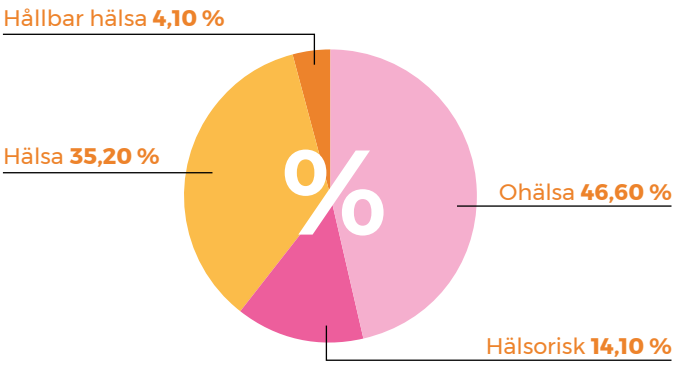
Sjukfrånvaron har ökat i alla åldersgrupper i jämförelse med föregående år. I åldersgruppen 20–29 år har den ökat som mest och gått upp från 6 procent till 7,9 procent. Åldersgruppen 30–49 år har gått upp från 7,5 procent till 8,9 procent och i åldersgruppen över 50 år har den ökat från 7,8 procent till 9,4 procent.

Hälsofrämjande, förebyggande arbetsmiljöinsatser och företagshälsovård

Trots pandemin och det stora fokus som lagts på att hantera konsekvenserna av densamma, har det förebyggande hälsoarbetet i Eslövs kommun fortgått. Ett 30-tal hälsofrämjande och förebyggande insatser har genomförts i olika delar av verksamheterna under året.

Insatserna har genomförts inom ramen för de centralt avsatta medel som syftar till att stimulera ett proaktivt arbete med att förebygga ohälsa och främja god arbetsmiljö. Flera av aktiviteterna har tagits fram och genomförts i nära samarbete med företagshälsovården. Som exempel kan nämnas föreläsningar, workshoppar, arbetsmiljökartläggningar, handledning av personalgrupper, hälsoprofilbedömningar på grupp- och individnivå samt stresshanteringsprogram.

Köpta tjänster, företagshälsovård 2020

Friskvårdsbidraget

Eslövs kommun erbjuder friskvårdsbidrag till samtliga medarbetare oavsett anställningsform. Bidraget är 1 500 kronor per år och syftar till att öka förutsättningarna för en bättre hälsa.

Under 2020 nyttjade 31,3 procent av medarbetarna sitt friskvårdsbidrag. Detta är en liten minskning jämfört med 2019 då andelen var 32,2 procent. Totalt var det 1 441 personer som använde friskvårdsbidraget under året, av dessa var 1 240 tillsvidareanställda.

Det minskade utnyttjandet av friskvårdbidraget kan med stor sannolik härledas till coronapandemin som påverkat möjligheterna till utövande av aktiviteter, så som träning eller massage, som bidraget ofta används till.

Heltid som norm

Att kunna erbjuda heltid till medarbetare har alltmer blivit en konkurrensfråga och en viktig faktor för att vara en attraktiv arbetsgivare. Eslövs kommun har sedan 2012 arbetat för att all tillsvidareanställd personal ska ha en heltidsanställning.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Kommunals partsgemensamma arbete med att införa heltid som norm, vilket startade 2016, har i senaste avtalet förlängts till 2024.

De centrala parterna har tillsammans tagit fram Heltidsresan, vilken ska stötta och ge inspiration till kommuner och regioner i deras arbete med att nå heltid som norm.

Andel heltidsanställda i procent 31 december

År	2020	2019	2018	2017	2012*	Förändring**
Barn- och familjenämnden	92,6	92,3	91,3	91	81,9	10,7
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	89,6	88,5	87,9	84,8	83,2	6,4
Kommunstyrelsen	100	100	100	98,5	94,3	5,7
Kultur- och fritidsnämnden	67,2	68,6	75	74,6	54,7	12,5
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	95,7	96,2	96,1	98,1	92,9	2,8
Servicenämnden	87,4	87,6	87	87,7	60,8	26,6
Vård- och omsorgsnämnden	78,9	76	76,3	76,8	46,4	32,5
Genomsnitt Eslövs kommun	86,6	85,3	85	84,8	67,1	19,5

*procent 1 januari, 2012
** Förändring i procentenheter

2020 hade 86,6 procent av alla tillsvidareanställda en heltidsanställning. Det är en ökning med 1,3 procentenheter jämfört med 2019.

Den största procentuella ökningen har skett inom vård- och omsorgsnämnden. Andelen heltidsanställda tillsvidareanställda har ökat både inom äldreomsorgen och inom verksamheten som avser myndighet och hälso- och sjukvård.

Andelen heltidsanställda har även ökat inom gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Ökningen inom denna nämnd avser framförallt yrkesutbildning.

Andel heltidsanställda i procent

År	2020	2019	2018	2017
Eslövs kommun	82,1	81,5	81,4	80,7
Skånes kommuner	74,1	72,6	71	68,5
Kommuner med likvärdigt antal invånare 30 000–49 999	80,6	79,3	77,8	76,3
Alla kommuner	76,7	75	79,6	78,1

ANTAL HELTIDSANSTÄLLDA 2020

86,6 %

(ÖKNING FRÅN 2019 0,3 %)

Arbete inom förvaltningar

Inom äldreomsorgen, Vård och Omsorg, har arbetet fortlöpt med projektet hållbar personalekonomi. Projektets syfte är att förbättra förutsättningarna för enheterna att hålla budget, möjliggöra heltid och ha en verksamhet som präglas av hälsosamma scheman med en god arbetsmiljö utan att försämra kvaliteten i verksamheten.

Under 2020 har en bemanningshandbok tagits fram. Syftet är att tydliggöra riktlinjer för schemaläggning och bemanning, vilket utgör ramarna för hur verksamheten ska planeras för att nå de uppsatta målen. Att lösa heltidsfrågan är en utmaning för schemaintensiva verksamheter. Att ta fram en bemanningshandbok är i linje med det arbete som genomförs i många andra kommuner.

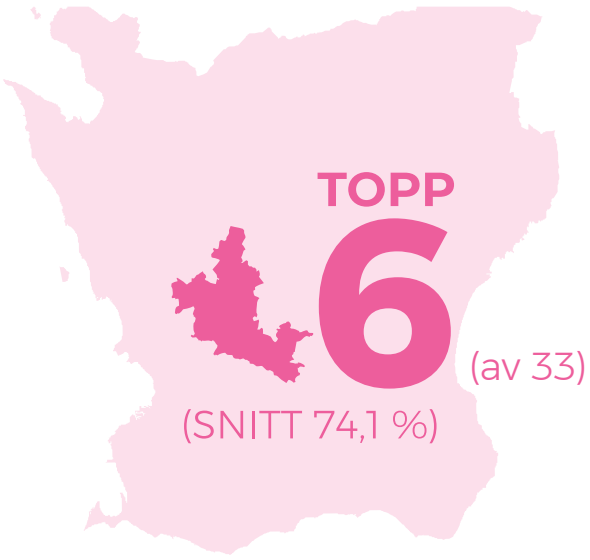
Under senare delen av 2020 återupptogs ett övergripande arbete gällande heltid inom Serviceförvaltningen, Barn och Utbildning och Kultur och Fritid. Under 2021 kommer arbetsgivaren och Kommunal att se över förutsättningarna för dessa förvaltningar att gå från en deltidsorganisation till en heltidsorganisation, ett viktigt steg i arbetet med att nå heltid som norm.

Eslöv på sjätte plats

Av Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) novemberstatistik framgår att kommunen ligger på sjätte plats vad gäller andelen heltidsanställda i Skåne, med 82,1 procent. Det innebär att kommunen har ökat med 0,6 procentenheter under 2020.

Notera att SKR:s statistik tar hänsyn till sysselsättningsgraden hos alla månadsavlönade per den 1 november. I kommunens statistik anges enbart tillsvidareanställda. SKR:s officiella statistik visar att ingen kommun kommer upp i 100 procent.

Heltidsarbetet följs upp i kommunens årliga medarbetarenkät. Resultatet 2020 visar att 90,7 procent har eller har blivit erbjudna en heltidstjänst. För dem som har svarat att de inte har blivit erbjuden en heltidstjänst avser svararna framförallt att de av olika anledningar inte kan arbeta heltid.

Hållbart Medarbetarengagemang

Hållbart medarbetarengagemang (HME) är ett mått som tagits fram av Sveriges Kommuner och Regioner. HME mäts genom nio frågor, fördelade på tre kategorier: motivation, ledarskap och styrning. HME är ett totalindex som beräknas utifrån resultaten för de tre kategorierna.

Målsättningen för mandatperioden är att nå HME-index 83. Denna uppföljningsmodell är integrerad i Eslövs kommuns medarbetarenkät och följs upp årligen.

Totalindex för HME 2020 var 83, en ökning med tre enheter jämfört med 2019. Det innebär också att kommunen som helhet har nått målet för mandatperioden.

Störst ökning har skett på följande frågor för kommunen som helhet: min chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser, min chef visar förtroende för mig som medarbetare och mina arbetsplatsmål följs upp och utvärderas på ett bra sätt.

I jämförelse med 2019 har majoriteten av nämnderna ökat sitt HME-index, de nämnder som inte har ökat är på samma nivå som tidigare år. Exempel som är värda att lyfta är miljö- och samhällsbyggnadsnämnden som har ökat sitt resultat med nio enheter. Barn- och familjenämnden, en större nämnd, har ökat sitt index med tre enheter.

Under 2020 har Eslövs kommuns övergripande mål för arbetsmiljö formulerats och förtydligats i samverkan. Målen kommer att integreras i kommunens arbetsmiljöpolicy som ska revideras 2021. Arbete med implementering av den reviderade arbetsmiljöpolicyn och med att öka kännedom om arbetsmiljömålen hos medarbetarna kommer att pågå under 2021. Insatsen är ett led i att utveckla kommunens hållbara medarbetarengagemang.

83 HME

(SNITT ALLA KOMMUNER 79)

Resultat hållbart medarbetarengagemang Eslövs kommun

	Barn- och familje-nämnden	Gymnasie- och vuxenutbild-ningsnämnden	Kommun-styrelsen	Kultur- och fritidsnämnden	Miljö- och samhällsbygg-nadsnämnden	Service-nämnden	Vård- och omsorgs-nämnden	Eslövs kommun 2020
Motivation								
Mitt arbete känns meningsfullt	91	85	91	85	87	84	87	89
Jag lär nytt och utvecklas i mitt dagliga arbete	84	77	87	76	79	74	79	81
Jag ser fram emot att gå till arbetet	83	72	84	76	76	79	80	81
	86	**78**	**87**	**79**	**81**	**79**	**82**	**83**
Ledarskap								
Min närmaste chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser	80	65	83	85	83	81	77	79
Min närmaste chef visar förtroende för mig som medarbetare	87	76	87	87	91	87	83	86
Min närmaste chef ger mig förutsättningar att ta ansvar i mitt arbete	86	74	86	88	90	86	84	85
	84	**72**	**86**	**87**	**88**	**85**	**81**	**83**
Styrning								
Jag är insatt i min arbetsplats mål	88	78	83	86	79	84	82	85
Jag vet vad som förväntas av mig i mitt arbete	91	78	86	82	85	87	89	89
Min arbetsplats mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt	79	59	71	74	67	75	73	75
	86	**72**	**80**	**80**	**77**	**82**	**81**	**83**
Totalt HME-index:	**85**	**72**	**84**	**82**	**82**	**82**	**82**	**83**
2019	82	72	82	81	73	82	80	80

Index för hållbart medarbetarengagemang

År	2017	2018	2019	2020
Motivation				
Eslöv	81	82	81	83
Medel alla kommuner	80	79	80	80
Ledarskap				
Eslöv	80	81	80	83
Medel alla kommuner	78	78	79	79
Styrning				
Eslöv	81	82	80	83
Medel alla kommuner	79	79	79	80
Totalt HME-index				
Eslöv	81	82	80	83
Medel alla kommuner	79	79	79	79

Medel alla kommuner hämtat: 2021-02-12

Nathalie
Undersköterska
ESLÖVS
KOMMU

ÅRLIG UPPFÖLJNING AV DET SYSTEMATISKA ARBETSMILJÖARBETET FÖR 2020

Den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet är ett led i att öka politikernas inblick i arbetsmiljöfrågorna och det arbetsmiljöarbete som bedrivs i Eslövs kommun.

Syftet är att säkerställa att arbetsmiljöarbetet bedrivs enligt kommunens policy för arbetsmiljö och hälsa samt Arbetsmiljöverkets föreskrift gällande systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS2001:1.

Samtliga nämnder har genomfört en årlig uppföljning av sitt systematiska arbetsmiljöarbete. Uppföljningen utförs i arbetsmiljöverktyget KIA. Handlingsplaner har därefter upprättats och åtgärder planerats där förbättringsbehov har identifierats. Resultatet av uppföljningen har behandlats i respektive förvaltnings forum för samverkan innan beslut tagits i nämnd.

Förbättringsområden

Den övergripande sammanställningen visar överlag på ett väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete. Förbättringsmöjligheter har dock identifierats.

Flera nämnder har beslutat att på APT regelbundet lyfta riktlinjer och rutiner kopplade till arbetsmiljö och hälsa för att öka kännedom och kunskap om dessa hos medarbetarna.

Att fortlöpande säkerställa att chefer och skyddsombud får utbildning i arbetsmiljö är också en åtgärd som tas upp. Behovet av att arbeta med implementering av reviderad arbetsmiljöpolicy och ökad kännedom om kommunens arbetsmiljömål under 2021 lyfts också som en övergripande åtgärd.

Andra åtgärder som tas upp är att under året uppdatera skriftliga rutiner för riskfyllda arbetsuppgifter i vissa av verksamheterna.

AJ

OJ

VI ARBETAR AKTIVT MED ARBETSSKADOR OCH TILLBUD

AJ står för arbetsskada medan **OJ** handlar om tillbud som i sin tur ska förebygga att arbetsskador sker

ARBETSSKADOR OCH TILLBUD

Antalet anmälda arbetsskador och tillbud ökade i Eslövs kommun både under 2018 och 2019. En stor anledning till den ökade inrapporteringen tros vara implementeringen av arbetsmiljöverktyget KIA som underlättat och förenklat anmälningsförfarandet.

Under 2020 avstannade ökningen av anmälningar och under året registrerades totalt 556 tillbud och 478 arbetsskador. Utöver detta rapporterades även 90 riskobservationer, vilket innebär att totalt 1 121 händelser registrerades under året.

Jämfört med 2019 har antalet anmälda tillbud minskat med 19 procent. Antalet anmälda arbetsskador är i princip oförändrat. Av årets inrapporterade händelser har 67 tillbud och 35 arbetsskador varit relaterade till covid-19.

Arbetsskador och tillbud redovisas och följs upp regelbundet i Eslövs kommuns olika samverkansforum. Utbildningstillfällen i KIA erbjuds löpande genom så kallade drop-in-tillfällen.

Översikt arbetsskador och tillbud

År	2018	2019	2020
Arbetsskador	306	473	478
Tillbud	476	679	556

Arbetsskador och tillbud 2020

	Arbetsskador	Tillbud
Barn- och familjenämnden	116	217
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2	1
Kommunstyrelsen	2	
Kultur- och fritidsnämnden	1	5
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	2	
Servicenämnden	11	6
Vård- och omsorgsnämnden	344	327
Totalt Eslövs kommun	**478**	**556**

Typ av arbetsskada 2020

	Olycksfall	Färd-olycksfall	Arbets-sjukdom
Barn- och familjenämnden	93	9	14
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	2	0	0
Kommunstyrelsen	2	0	0
Kultur- och fritidsförvaltningen	1	0	0
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	2	0	0
Servicenämnden	8	0	3
Vård- och omsorgsnämnden	206	10	128
Totalt Eslövs kommun	**314**	**19**	**145**

Jag bidrar med all min kompetens, erfarenhet och energi för att vara mitt bästa jag

Jag bidrar till att utveckla verksamheten genom att ge feedback

39 (742)

Jag är nyfiken och tar till mig ny kunskap och nya idéer

Jag vågar prova nytt och tänka om

Jag uppmärk-sammar och respekterar alla jag möter

Jag har mod att stå upp för allas lika värde

VÄRDEORDEN ENGAGEMANG, NYSKAPANDE OCH ALLAS LIKA VÄRDE SKA GENOMSYRA VERKSAMHETEN

Eslövs kommuns värderingar har en stark förankring i organisationen. De gemensamma värdeorden som togs fram under förra mandatperioden är välkända och medarbetarna anser att de arbetar efter dem på sina arbetsplatser, medelvärde 4,29 enligt medarbetarenkäten.

Resultatet av medarbetarenkäten visar även att cheferna är förebilder för värderingarna, medelvärde 4,26. Målet för mandatperioden är att uppnå medelvärde 4.

Under denna mandatperiod ska kommunen fortsätta att arbeta för att alla arbetsplatser arbetar efter värderingarna och att cheferna är förebilder. Det har tagits fram övningar som kan göras på arbetsplatserna och det kommer att tas fram material för att synliggöra värderingarna.

AKTIVA ÅTGÄRDER MOT DISKRIMINERING

Eslövs kommun ska bedriva ett aktivt arbete för att motverka diskriminering. Detta innebär ett ständigt pågående arbete för att främja inkludering såväl som lika rättigheter och möjligheter för dem som arbetar eller söker arbete i Eslövs kommun.

Som ett led i detta arbete används ett kompetensbaserat förhållningssätt i all rekrytering. En årlig lönekartläggning genomförs i syfte att identifiera och åtgärda eventuella löneskillnader som beror på kön.

Det finns en uttalad nolltolerans mot kränkande särbehandling och diskriminering som följs upp både i den årliga medarbetarenkäten och i uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet. För att öka kunskapsnivån och förebygga kränkande särbehandling och diskriminering har riktade utbildningsinsatser genomförts tillsammans med företagshälsovården löpande under året.

I början av året togs ett systemstöd för anmälan av kränkande särbehandling i bruk. Digitaliseringen av anmälningsförfarandet har syftat till att underlätta vid anmälan och ses som ett sätt att ytterligare kvalitetssäkra utredningsarbetet vid anmälan om kränkande särbehandling.

Årets medarbetare – Tine Billing

ÅRETS MEDARBETARE

Tine Billing får utmärkelsen som Årets medarbetare i Eslövs kommun för sitt engagerade och outtröttliga arbete för barnens rätt till kulturupplevelser.

– Jag är helt överväldigad och så klart jätteglad! Vilken överraskning och vilket vitaminpiller så här i coronatider när det inte alltid är så lätt att hålla energin uppe, säger Tine som är barnkultursekreterare och har sin arbetsplats på Eslövs bibliotek.

Utmärkelsen som Årets medarbetare delas vanligtvis ut i samband med kommunens årliga medarbetardag för alla anställda. I år är det annorlunda på grund av coronapandemin. Utmärkelserna delas istället ut på respektive pristagares arbetsplats.

– Samtidigt som det är tråkigt att medarbetarna inte kan hyllas i ett större sammanhang, ger det oss möjlighet att verkligen överraska. Jag tycker alltid att prisutdelningarna är medarbetardagens höjdpunkt, just för att arbetskamrater får möjlighet att nominera varandra, säger kommundirektör Eva Hallberg, som tidigare var chef för Kultur och Fritid och lärt känna Tine väl.

– Därför vet jag också att detta är en sällsynt välförtjänt utmärkelse till en mycket uppskattad och engagerad medarbetare, säger Eva.

Pris istället för prat

Eva Hallberg tillsammans med Kultur och Fritids chef Stefan Persson och rekryteringssamordnare Zead Abdul-Karim valde att överraska Tine genom att bjuda in henne till ett vanligt möte.

Istället för prat om verksamheten blev det diplom, blommor, tårta och en check på 10 000 kronor att använda till kompetensutveckling. Dessutom var många av Tines arbetskamrater med via Skype där de hurrade och applåderade.

– Den här utmärkelsen säger något om hela gänget här på Kultur och Fritid. Det är inte bara min förtjänst. Vi jobbar tillsammans och har en härlig energi, säger Tine.

Jobbar alltid för barnen

Tine Billing har jobbat i kommunen i 35 år, alltid med barnkultur om än i lite olika roller.

Sedan barnkonventionen blev lag den 1 januari i år är Tine även Kultur och Fritids barnrättsstrateg. Det betyder att hon utbildat sig och jobbar med att sprida kunskapen om vad barnkonventionen innebär vidare till sina arbetskamrater.

– Tine har alltid barnens rätt i fokus. Mycket tack vare henne är Eslöv sedan många år ledande inom barnkultur. Redan 2005 införde vi till exempel kulturgarantin för barn och ungdomar mellan 3 och 16 år och kultur- och fritidsnämnden har en checklista inför varje beslut som ska garantera att barnperspektivet alltid beaktas, berättar Eva Hallberg.

Digitala kulturupplevelser

Kulturgarantin innebär att alla barn har rätt till minst en kulturupplevelse varje år.

Det är Tines uppgift att arrangera kulturupplevelser anpassade för varje åldersgrupp. Coronapandemin har påverkat även möjligheterna att erbjuda kulturupplevelser.

– I år har vi därför bjudit barnen på digitala upplevelser. Vi har spelat in barnkonserter i Medborgarhuset och lagt ut dem via Sommar i Eslövs webbsida. Lite annorlunda, men mycket uppskattat. Jag är ju van att få omedelbar respons från både barn och föräldrar och det hjälper mig att bli ännu bättre i mitt jobb. Att nu få ännu en bekräftelse på att vårt arbete uppskattas känns helt fantastiskt, säger Tine.

Årets medarbetare utses av kommunens ledningsgrupp. Alla anställda har möjlighet att nominera kandidater.

Årets medarbetare

En outtömlig välvilja, omsorg och vänlighet karakteriserar årets medarbetare. Oavsett vem du möter, barn som vuxna, har du en förmåga att bemöta dessa utifrån enskilda förutsättningar och behov. Du skapar delaktighet och gör att alla känner sig sedda.

Med en ambition som aldrig sviktar sprider du kunskap över verksamhetsgränserna. Du har ett brinnande intresse för ditt arbete. Det syns och det märks.

Engagerat har du arbetat för barn och ungas rätt till kulturupplevelser i 35 år. Det är med glädje och stolthet som kommunens ledningsgrupp utser Tine Billing till Årets medarbetare 2020.

Årets ledare – Anna Netterheim

ÅRETS LEDARE UTVECKLAR SINA MEDARBETARE FÖR PATIENTERNAS BÄSTA

Anna Netterheim tilldelas utmärkelsen Årets ledare i Eslövs kommun. Hon arbetar med värderingsstyrt ledarskap för att ge patienterna bästa möjliga vård. I sitt utåtriktade arbete samverkar hon med kommuner och regioner i hela Sverige.

Anna Netterheim är chef för rehabiliteringsenheten och MAR (medicinskt ansvarig för rehabilitering) i Eslövs kommun. Hon överraskas av priskommittén på kontoret på Kvarngatan mitt i ett digitalt morgonmöte.

– Det känns jätteroligt. Jag ser en väldigt nära koppling mellan att driva rehabiliteringen och att ha medarbetare som trivs. Kommunal rehabilitering är min hjärtefråga och ledarskap är ett av verktygen. Utmärkelsen blir en bekräftelse på att jag har gjort mitt jobb bra.

Årets ledare ska vara en förebild

Priset Årets ledare delas ut till en person som är en särskilt god förebild för kommunens värderingar, bidrar till en öppen och tillitsfull organisationskultur och utvecklar och inspirerar sina medarbetare till förbättringar i verksamheten. Anna Netterheim arbetar med värderingsstyrt ledarskap:

– Jag är ansvarig för en verksamhet där jag aldrig träffar patienterna, dem som vi finns till för. Istället måste jag säkerställa att vi har samma värderingar och prata om vad rehabilitering ska innehålla och hur arbetet ska utföras. Då vet jag att i mötet som sker i det enskilda hemmet kommer mina medarbetare att göra det på bästa sätt.

– Tillit bygger människor, folk växer. Även de som är osäkra, säger Anna Netterheim.

”Det är jätteroligt att vara chef”

Rehabiliteringsenheten består av 24 personer som är legitimerade fysioterapeuter och arbetsterapeuter samt rehab- och hjälpmedelsassistenter. Anna Netterheim är enhetens chef sedan 2015.

– Det är jätteroligt att vara chef. Det finns många likheter med att ha en väldigt sjuk patient. Det är inte alltid roligt, men stimulerande. Att ha en rehabiliteringsbakgrund är en bra grund. Likt rehab handlar det om att få människor att växa i sitt arbetsliv. Det vill säga motivation, stöd, coachning, utvärdering och bekräftelse.

Anna Netterheim har också arbetat länge med samverkan på regional nivå och sitter sedan i våras i styrelsen för riksföreningen MAS/MAR. För henne är det självklart att lyfta Eslöv i alla tänkbara sammanhang.

Förra året såg hon till att en stor konferens hamnade i Medborgarhuset i Eslöv. Hennes verksamhet har bidragit med information till en forskningsstudie för Region Skåne. Och hon har ett stående uppdrag som föreläsare för blivande arbetsterapeuter och fysioterapeuter vid Lunds universitet inför deras VFU-perioder i kommunerna.

– Allting hör ihop, bra ledarskap och ett bra rykte för Eslövs kommun. Det handlar om att klara uppdraget. Jag gör olika saker i mina olika roller men i vision och synsätt hänger de ihop.

– En av mina absolut största utmaningar är rekrytering. Där är ryktet jätteviktigt. Har Eslövs kommun gott rykte i ”rehabvärlden” så blir det enklare för mig att rekrytera när vi konkurrerar med alla omkringliggande kommuner. Rykte och arbetsglädje gör skillnad, både att man väljer att komma och sedan väljer att stanna, säger Anna Netterheim.

Eslöv en förebild inom rehabilitering

Tack vare Anna Netterheims och enhetens arbete ligger Eslöv i framkant inom kommunal rehabilitering och ett av hennes projekt införs nu i fyrtio andra kommuner.

– Vi har gjort stora framsteg och utvecklat rehabiliteringen jättemycket. Det är väldigt motiverande att hitta hur man kan hjälpa människor att bli mer självständiga.

Årets ledare

Årets ledare beskrivs av sina medarbetare som en personifiering av Eslövs kommuns vision. Med ett stort engagemang motiverar du dina medarbetare att utveckla verksamheten till den bästa.

I arbetet förmedlar du tillit, lyhördhet och förtroende. På enheten fungerar ni som ett. Utåt är du verksamhetens förkämpe, här representerar du kommunen i olika samarbeten där Eslöv i vissa fall är ledande.

Tillsammans med dina medarbetare arbetar du för att alla kommunens medborgare har det de behöver för ett gott och självständigt liv. Det är med glädje och stolthet som kommunens ledningsgrupp utser Anna Netterheim till Årets ledare 2020.

Årets nyskapare – Anna Svendsen

ÅRETS NYSKAPARE HAR FYRBENT HJÄLP PÅ JOBBET

Anna Svendsen får utmärkelsen Årets nyskapare i Eslövs kommun för sitt arbete med pedagoghund i daglig verksamhet. Hunden Berit är både ett pedagogiskt verktyg och ett stöd för oroliga brukare.

Utmärkelsen Årets nyskapare i Eslövs kommun tilldelas en medarbetare som har bidragit till ett förändrat arbetssätt och förverkligat Eslövs kommuns vision. Anna Svendsen får priset för sitt arbete med pedagoghund i daglig verksamhet.

– Vi är ett team och utan mina kollegor hade det aldrig flutit på så bra som det har gjort. Vi har jobbat hårt allihop för att alla brukare ska acceptera Berit och att det ska gå bra, säger Anna Svendsen, grupphandledare på Ystadsvägen i Eslöv.

Hon får ta emot blommor, diplom och en kompetensutvecklingscheck som delas med kollegorna Jenny Olsson, Camilla Persson och Therese Jakobsson. Hunden Berit får godis.

Hunden går till jobbet

Sedan ett år tillbaka tar Anna Svendsen med sig hunden till jobbet. Det låter enkelt, men mycket arbete ligger bakom. De har båda utbildats av Svenska Pedagoghundinstitutet och verksamheten har gjort noggranna förberedelser.

Flera veckor innan hunden skulle komma började personalen prata om den med brukarna på Ystadsvägen. Det var viktigt att alla skulle känna sig trygga och att ingen behövde vara nära hunden som inte ville det.

– Vi tog hit en hundbur, satte upp en grind och förberedde ett rum där hunden kunde vara när den inte jobbade. Förklarade för brukarna att den inte kommer in på ditt rum om du inte vill. Utan att de kunde titta på hunden på avstånd, säger Anna Svendsen.

Från hundrädsla till kramar

Några av brukarna var rädda eller kände avsky mot hundar och det tog ett par månader tills det fungerade för alla. Idag får personalen istället stoppa dem som försöker krama Berit för hårt.

– Vissa av dem går direkt och kollar om hon ligger i sin korg när de kommer på morgonen, säger Therese Jakobsson.

Staffordshire bullterriern Berit är ett charmigt inslag i vardagen för både medarbetare och brukare, men viktigast är den insats hon gör som pedagogiskt verktyg.

– Det är inte längre vi som sitter med när brukarna övar högläsning, utan de har högläsning för Berit, säger enhetschef Petra Kvist-Zaar.

– Jag kan platsa henne på skrivbordet för att brukaren inte ska tappa sitt fokus från aktiviteten, som kan vara att lägga pussel. Då lägger hen pusslet och tittar lite på hunden. Tidigare kanske brukaren reste sig och sprang ut ur rummet för att hen inte kunde koncentrera sig, berättar Anna Svendsen.

Känner hur man mår

När någon är ledsen eller upprörd händer det att Berit spontant kommer och tröstar. Hon trycker sig intill, lägger upp tassen och vill bli kliad. Det gör ofta att ångesten släpper.

– Man kan använda henne när man ser att en brukare börjar må dåligt eller är upprörd. Då kan vi säga ”vi sätter oss på golvet istället och kelar med hunden”, säger Anna Svendsen.

– Vi har brukare som är utagerande och som har lugnat sig jättemycket, berättar Therese Jakobsson.

En extra bonus är att hunden Berit lockar till utevistelse. Tidigare var det ett problem att få med sig vissa brukare på promenad. Nu händer det att alla åtta följer med för att rasta Berit.

– Vi har faktiskt kommit så långt att vi turas om att ta upp hundbajset, säger Anna Svendsen.

Årets nyskapare

Årets nyskapare är ett exempel på att utveckla verksamheten genom att ta till vara personliga erfarenheter och intressen.

Gentemot våra brukare arbetar ni för att bygga självförtroende, uppmuntra till aktivitet samt minska stress och oro.

Du och dina fyrbenta vänner arbetar i team för att våra brukare ska må bättre. En stöttande relation som varken ställer krav på ord eller handling.

Det är med glädje och stolthet som kommunens ledningsgrupp utser Anna Svendsen till Årets nyskapare 2020.

Årets bemötare – en ny utmärkelse – Robin Lagstrand

Robin Lagstrand som jobbar på Ölyckeskolan i Löberöd tar hem priset som Årets bemötare i Eslövs kommun.

Robin arbetar som ELOF-pedagog med elever som har en lång och oroande frånvaro från skolan. Förutom äran belönas han med 10 000 kronor till fortsatt kompetensutveckling.

– Det känns stort, oerhört stort. När jag fick utmärkelsen inför mina kollegor på Ölyckeskolan var det lite som en ”punch” i magen och en obeskrivlig puls med tanke på hur många andra som också var nominerade och säkerligen förtjänat det lika mycket som jag, säger Robin om utmärkelsen.

Försenad utdelning

Priset skulle ha delats ut under medarbetardagen den 17 mars som ställdes in på grund av covid-19. Därför delades priset ut den 14 augusti på Ölyckeskolan, där Robin fick ta emot utmärkelsen av Barn och Utbildnings förvaltningschef, Kerstin Melén-Gyllensten samt kommundirektören, Eva Hallberg.

En ny utmärkelse

Utmärkelsen Årets bemötare är ny för i år och mottagaren ska under året ha levererat mer än vad som kan förväntas av en anställd i Eslövs kommun. Personen ska ha gjort skillnad i vardagen för de personer hen möter. Den här medarbetaren är en bärare av varumärket Eslöv genom att ta ansvar för kommunens verksamhet och har ett gott bemötande som utmärker sig alldeles extra.

Vad tror du det är som gjort att du har vunnit?

– Jag vet faktiskt inte, men jag hoppas och tror att det är för att jag försöker bemöta alla jag springer på, på samma sätt som jag själv önskar bli bemött. Med intresse för din sak, ett leende och en vilja att göra allt jag kan, säger Robin.

Robin Lagstrand som jobbar på Ölyckeskolan i Löberöd tar hem priset som årets bemötare i Eslövs kommun.

Årets bemötare

Årets bemötare är ett exempel på vilken skillnad ett gott bemötande verkligen kan göra.

Genom att stötta och visa vad som är möjligt har du byggt självförtroende. Det handlar inte bara om en professionell relation, utan det har dessutom givit effekt. Betyg och närvaro visar verkligen vad hjälp från rätt person kan göra.

Med ett stort engagemang och ansvarskänsla har du bidragit till förändring i en persons liv. För att citera medborgaren du har gett hopp inför framtiden.

Det är med glädje och stolthet som kommunens ledningsgrupp utser Robin Lagstrand till Årets bemötare 2020.

Årets arbetsgrupp – pedagogerna på Sockertoppens förskola

Pedagogerna på Sockertoppens förskola i Örtofta får utmärkelsen Årets arbetsgrupp i Eslövs kommun. Här får barnen lära sig om hållbar utveckling genom att odla grönsaker, återvinna och engagera sig för barn i andra länder. Arbetsgruppen är ett tajt team som jobbar som ett lag.

Solen steker på förskolans gård när priskommittén anländer med kommundirektör Eva Hallberg i spetsen. Hela personalen är på plats. Att de är utsedda till Årets arbetsgrupp vet bara förskolechef Gull-Britt Swenson och förskolepedagog Therese Jungman, som har fått i uppdrag att hålla tacktal.

– Det är så häftigt här på Sockertoppen. Jag kommer från handbollsvärlden där man gör allting tillsammans, och så upplever jag att vi gör här också. Vi tar vara på varandras kompetens och jobbar som ett lag. Alla har dåliga dagar och bra dagar och då finns vi där för varandra, berättar Therese Jungman.

– Det här blir som en liten morot för oss och jag känner att vi är på gång nu, säger hon.

Lär barnen om hållbarhet

Sockertoppens förskola får utmärkelsen Årets arbetsgrupp för sin förmåga att ta ner hållbarhetsfrågorna på barnens nivå. Pedagogerna arbetar med både social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet på olika sätt. Utmärkelsen delas ut till medarbetare som är ambassadörer för kommunens värderingar genom att visa engagemang, vara nyskapande och se allas lika värde.

– Vi jobbar väldigt aktivt med hållbar utveckling sedan många år. Vi får ofta höra från föräldrar att barnen berättar hemma om sådant vi arbetar med, berättar kollegorna i arbetsgruppen.

På Sockertoppens gård får barnen hjälpa till att odla allt från jordärtskockor och potatis till tomater, gurka och chili. För att få stöd i arbetet med att lära barnen värna om djur och natur är förskolan och alla pedagoger medlemmar i Friluftsfrämjandet.

Inne på förskolan står ett TaGe-skåp där vårdnadshavare kan lämna kläder för återbruk, och den som behöver kan ta med sig hem. Den sociala hållbarheten innebär bland annat att barnen får möjlighet att engagera sig för barn från andra länder och att de pratar om hur man är en bra kompis.

Kollegor som trivs på jobbet

På Sockertoppen är det alltid någonting på gång och det är tydligt att kollegorna i arbetsgruppen trivs med sitt arbete.

– Vi är ett väldigt bra arbetslag och har gemensamma mål som alla strävar mot, säger Eva Danell.

I dagarna tilldelades Sockertoppen även utmärkelsen Skola för hållbar utveckling av Skolverket. Det innebär att verksamheten följer huvudprinciperna för lärande för hållbar utveckling och kopplar processen till sina styrdokument.

Tidigare i somras vann förskolan en intern tävling i kommunen och belönades med en summa pengar som bland annat gick till att plantera fler blommor. Nu planeras det för fullt inför den årliga skördefesten.

– Det är inte en enda dag som det inte har varit roligt att komma hit, säger Elin Slagstedt.

De andra instämmer.

– Ingen av oss vill vara borta från jobbet, för då missar man för mycket.

Pedagogerna Therese Jungman, Eva Danell, Kristina Jansner, Malin Pettersson, Louise Hansson, Elin Slagstedt och Ann-Christine Nilsson tar emot priset. I arbetslaget ingår även Jessica Lindblad.

Årets arbetsgrupp

Hållbar utveckling är ett ledord för Årets arbetsgrupp. Genom medvetna val i planering och aktivitet lär ni ut sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter.

Här skapas förståelse för kretslopp, återvinning och återbruk. På ett exemplariskt sätt översätts miljömedvetenhet till rätt nivå. Att ta till vara saker, odla för eget bruk och värna om barn i andra länder är tre exempel.

Genom ert engagemang blir barnen medvetna om att värna om sig själva, andra, djur och natur. Det är med glädje och stolthet som kommunens ledningsgrupp utser Sockertoppens förskola till Årets arbetsgrupp 2020.

2 584
TILLSVIDAREANSTÄLLDA

44 ÅR
TOTAL MEDELÅLDER

1 441
ANSTÄLLDA HAR NYTTJAT FRISKVÅRDSBIDRAGET

MEDELLÖN
↑ 32 241 :–
(EN ÖKNING MED 3 %)

SJUKLÖNEKOSTNADEN (UTAN PO) HAR MINSKAT MED
↓ 65 %
STATEN HAR KOMPENSERAT ÖKADE SJUKLÖNEKOSTNADER

52
MEDARBETARE SOM GICK I PENSION

SEMESTERLÖNESKULDEN HAR ÖKAT MED
↑ 13 %

MEDARBETARE I SIFFROR

Den totala personalkostnaden för 2020 var cirka 1 499 miljoner kronor. Detta kan jämföras med 2019 då kostnaden var cirka 1 532 miljoner kronor. Kostnaderna är inklusive sociala avgifter.

Personalkostnader

År	2020	2019	2018
Löner arbetad tid	987 134 668,60	984 177 916,75	957 835 450,84
Löner ej arbetad tid	60 975 775,71	72 517 934,04	68 698 742,46
Semesterlön	52 492 911,18	50 115 795,58	46 831 251,77
Sjuklön	27 661 307,73	19 401 330,76	19 518 517,24
Återbetalad sjuklön**	-21 181 891,00		
Övrigt löner	2 003 447,80	3 000 807,70	2 348 973,45
Andra ersättningar	473 476,87	648 979,33	559 403,79
Kostnader för naturaförmåner (t.ex. arbetskläder)	48 424,63	92 246,82	67 734,24
Kostnadsersättningar (t.ex. bilersättningar)	7 023 704,80	8 147 467,07	8 150 040,79
Sociala avgifter enl. lag/avtal	351 942 291,00	358 037 275,00	344 597 969,00
Pensionskostnader	91 811 917,41	108 388 662,78	103 195 283,73
Total personalkostnad	**1 499 361 834,39**	**1 531 918 234,97**	**1 483 104 624,85**

* semesterlöneskulden redovisas inte i tabellen
** kompensation för sjuklönekostnader från staten

Löneutveckling

Den totala kostnaden för personal ökade från 2019 till 2020 med 3,0 procent. Det är något mer än den kostnadsökning som härleds från årets löneöversyn. Denna ledde till en ökning av lönerna för tillsvidareanställd personal på 2,87 procent. Särskilda satsningar gjordes i översynen på sjuksköterskor, arbets- och fysioterapeuter samt vissa lärargrupper.

Kostnaderna för löneöversynen var svåra att förutse inför året då flera stora fackförbund hade avtalsrörelse 2020, däribland Kommunal. Avtalsrörelsen blev stökig och förskjuten på grund av pandemin, då centrala parter inte upplevde sig kunna förhandla klart under våren 2020 utan förhandlingarna sköts fram till hösten. Detta ledde till en splittrad löneöversyn där somliga medarbetare fick sin nya lön redan i april medan andra fick vänta till hösten.

När avtalsförhandlingarna var färdiga i början av november kunde konstateras att olika förbund hade landat i olika lösningar för 2020.

För de breda tjänstemannaförbunden Vision, Akademikerförbundet SSR och Ledarna innebar avtalen retroaktiva löneökningar från april på samma villkor som för övriga tjänstemannaförbund. Dessa löneökningar kunde betalas ut i december.

För Kommunals område gällde det nya avtalet från 1 november och inkluderade förutom ordinarie löneökningar en särskild satsning på 0,3 procent av lönesumman till yrkesutbildade inom vård, skola och omsorg. Avtalet innebar också att ett engångsbelopp på 5 500 kronor per person skulle betalas ut till medarbetare som hade arbetat under perioden maj–oktober. Detta sammantaget ledde till något högre kostnader totalt för löneöversynen 2020 än beräknat.

Semester och semesterväxling

För första gången på flera år växte kommunens semesterlöneskuld under 2020, då färre semesterdagar än vanligt togs ut. Det är uppenbart att pandemin haft en påverkan på detta.

I några verksamheter inom vård och omsorg har det varit svårt att kunna ta ut all önskad semester då verksamheten haft en väldigt ansträngd personalsituation. I andra verksamheter kan spåras en ovilja från medarbetare att ta ut mer semester än vad man måste, sannolikt en följd av att semesterresor och aktiviteter inte har kunnat genomföras som planerat.

Den totala semesterlöneskulden inklusive personalomkostnader (PO), det vill säga värdet av medarbetarnas sparade semester, 2020 var 87 764 miljoner kronor vilket var en ökning med 11 354 miljoner kronor.

Kommunens nya förmån med växling av semesterdagstillägg till extra lediga dagar som infördes 2019 fortsätter vara en uppskattad förmån. 236 medarbetare ansökte om detta 2020.

Sjuklönekostnader

Kommunens sjuklönekostnader har både ökat och minskat under året. Kommunen betalade ut 42 procent mer sjuklön 2020 jämfört med 2019, en ökning på drygt 8 miljoner kronor, 27,6 miljoner kronor jämfört med 19,4 miljoner kronor 2019. Detta är ett uppenbart resultat av pandemin där medarbetare både varit mer sjuka än vanligt och också varit följsamma med riktlinjerna om att stanna hemma vid minsta symtom.

Då staten beslutade att kompensera för ökade sjuklönekostnader, genom att bekosta samtliga sjuklönekostnader under perioden april till juli och från augusti och året ut för sjuklönekostnader som varit högre än normalt, så har Eslövs kommun fått ca 21 miljoner kronor återbetalat från staten. Det medför att den faktiska kostnaden för sjuklön stannar på ca 6,5 miljoner kronor 2020, en minskning med ca 65 procent jämfört med 2019.

Pensioner

Till 2020 beslutades det om en ny riktålder för pension och lägsta åldern för att ta ut allmän pension höjdes från 61 till 62 år. Detta med en ambition att gradvis förlänga yrkeslivet och få fler att jobba högre upp i åldrarna.

Denna ambition verkar inte ha fått något större genomslag i Eslövs kommun 2020. 2020. Visserligen har färre medarbetare än på många år gått i pension under året, men detta förklaras sannolikt av att kommunen inte längre har lika många medarbetare som har passerat åldersgränsen för allmän pension som tidigare.

Bland dem som väljer att gå i pension är det däremot uppenbart att andelen som går i pension sent minskar; 62 procent av pensionärerna går innan de fyllt 65 år, jämfört med 42–47 procent under de tre senaste åren innan. Bara 2 procent av dem som gick i pension hade fyllt 67 år, tidigare har denna siffra varit runt 15 procent.

Det är möjligt att även detta är en effekt av pandemin där äldre medarbetare är oroliga för att smittas av covid på arbetsplatsen och väljer att gå i pension för att enklare kunna hålla social distans.

De senaste åren ses en tydlig trend där ett allt större antal medarbetare tjänar över 7,5 inkomstbasbelopp och därmed kvalificerar sig för extra pensionsavsättningar i våra pensionsavtal. Den trenden har bromsat under 2020 och det är i stort sett identiskt antal medarbetare som tjänar över denna gräns jämfört med föregående år. Detta kan även spåras i en faktisk minskning av kostnaderna för pensionsavsättningar 2020 jämfört med tidigare.

Antal tillsvidareanställda med en lön som överstiger prisbasbeloppet

År	IBB*	7,5 IBB/månad	Antal över
2017	61 500	38 438 kr	220
2018	62 500	39 063 kr	259
2019	64 400	40 250 kr	277
2020	66 800	41 750 kr	278

* IBB står för inkomstbasbelopp

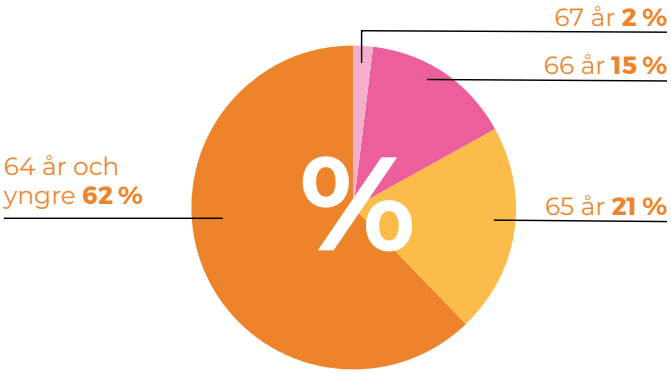
Åldersfördelning för medarbetare i pensionsålder

År	2017	2018	2019
Antal medarbetare som fyller 65	34	41	44
Antal medarbetare som fyller 67	11	11	12
Antal medarbetare som fyller 61 eller mer	308	289	298
Medarbetare som gått i pension	53	65	58

Åldersfördelning för medarbetare i pensionsålder

År	2020	2021
Antal medarbetare som fyller 65	45	29
Antal medarbetare som fyller 68	0	9
Antal medarbetare som fyller 62 eller mer	240	238
Medarbetare som gått i pension	52	

Pensioner fördelade på ålder vid pensionsavgång 2020

UTVECKLING ANTAL ÅRSARBETARE

Antalet årsarbetare anger hur många anställda Eslövs kommun skulle ha haft om den faktiska sysselsättningsgraden för månadsavlönade och arbetade timmar för timavlönade summeras till tillsvidareanställningar. Måttet består av alla i kommunen faktiskt arbetade timmar delat med 1 700 (statistisk årsarbetstid). Måttet används bland annat för att jämföra kommuner med varandra och för jämförelser mellan åren.

2020 var antalet årsarbetare 2 527. Arbetad tid har fluktuerat under året i jämförelse med 2019. Under januari till maj har antal årsarbeten markant minskat och under september till december har det istället ökat. Trenden finns inom samtliga nämnder. Den totala minskningen är 43 jämfört med 2019.

TILLSVIDAREANSTÄLLDA

Den 31 december 2020 var 2 584 medarbetare tillsvidareanställda i Eslövs kommun vilket är 20 personer fler än 2019.

Antalet årsarbeten som genomfördes av tillsvidareanställda 2020 var 1 994 vilket innebär en ökning med 17 jämfört med 2019.

Könsfördelningen var 2 084 kvinnor och 499 män. 81 procent av andelen tillsvidareanställda är kvinnor. Medelåldern var 44,4 för kvinnor och 42,4 för män.

Medellönen för tillsvidareanställda medarbetare var den 31 december 32 241 kronor. Motsvarande siffra fördelat per kön var 32 034 för kvinnor och 33 098 för män.

TIMAVLÖNADE

Timavlönade är personal som anställs för att täcka korttidsfrånvaro, framför allt i de schemaintensiva verksamheterna som till exempel vård och förskola. Den totala andelen årsarbeten gjorda av timavlönade var 2020 214 stycken, en ökning med 8 jämfört med 2019.

Andelen timavlönade inom vård- och omsorgsnämnden utgjorde 161 årsarbeten, en ökning med 25 från 2019, och inom barn- och familjenämnden 30 årsarbeten, en minskning med 2 jämfört med 2019.

Årsarbetare, timavlönade

År	Årsarbetare
2018	183
2019	206
2020	214

TIDSBEGRÄNSADE ANSTÄLLNINGAR

Arbetsgivare och arbetstagare får komma överens om anställning för begränsad tid under vissa förutsättningar. Det är till exempel vikariat då medarbetaren anställs i någon annans ställe antingen vid någon form av frånvaro eller i väntan på att en ny tillsvidareanställd ska komma på plats. Allmän visstidsanställning är ett annat sätt att anställa på begränsad tid. Det kan röra sig om ett tillfälligt ökat behov i verksamheten.

Det totala antalet årsarbeten gjorda av tidsbegränsat anställd personal 2020 är 213 stycken, det är en minskning med 33 jämfört med 2019. Arbetad tid av tidsbegränsad personal har minskat både inom vård- och omsorgsnämnden och barn- och familjenämnden.

Årsarbetare, tidsbegränsade anställningar

År	Årsarbetare
2018	229
2019	246
2020	213

I topp 15 bland de bästa skolrestaurangerna i Sverige och ett av de bästa klimatköken. Skolrestaurangen Calles bistro placerade sig högt i två av kategorierna när tävlingen White Guide Junior avgjordes i veckan. Ekebackens förskola kom på sjuttonde plats bland Årets förskolekök. Från vänster: Mattias Buttler, förstekock på Calles bistro, Evan Frank från Calles bistro, kökscheferna Carin Grundström och Kajsa Hedlund från Ekebackens förskola samt och Yadi Andersson och Annika Stuhre från Calles bistro.

BILAGA – MEDARBETARENKÄTEN 2020

Sammanställning medarbetarenkäten 2020, medelvärde*

	Barn- och familjenämnden	Gymnasie- o vuxenutbildnin nämnd
Har du en heltidstjänst eller har du blivit erbjuden en heltidstjänst i Eslövs kommun? Bortse ifrån om du i nuläget är delvis tjänstledig, föräldraledig eller sjukskriven. (Andel Ja i procent)	94,10	91
Motivation		
Mitt arbete känns meningsfullt	4,63	4
Jag lär nytt och utvecklas i mitt dagliga arbete	4,36	4
Jag ser fram emot att gå till arbetet	4,33	3
Ledarskap		
Min närmaste chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser	4,21	3
Min närmaste chef visar förtroende för mig som medarbetare	4,49	4
Min närmaste chef ger mig förutsättningar att ta ansvar i mitt arbete	4,43	3
Styrning		
Jag är insatt i min arbetsplats mål	4,51	
Min arbetsplats mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt	4,14	3
Jag vet vad som förväntas av mig i mitt arbete	4,63	
Jag är totalt sett nöjd med ledarskapet på min arbetsplats	4,19	3
Jag kan rekommendera min arbetsplats till andra	4,34	3
Arbetsmiljö		
Jag upplever att stämningen är god på min arbetsplats	4,26	3
Jag har tillräckliga befogenheter i förhållande till mina arbetsuppgifter	4,36	4
Min arbetsbelastning är mestadels rimlig	3,83	3
Jag har möjlighet att påverka planering och utförande av arbetet	4,33	
Jag har möjlighet att få hjälp av min närmaste chef med att prioritera arbetsuppgifter	4,14	3
Jag är nöjd med min fysiska arbetsmiljö	3,89	
Jag är totalt sett nöjd med min arbetssituation	4,19	3
Min närmaste chef tar tag i problem som rör konflikter och relationer	4,26	
Min arbetsplats är fri från kränkande/nedsättande jargong, bilder, skämt etc om t.ex. kön, könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning, funktionsvariation, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och ålder.	4,44	4
På min arbetsplats behandlas alla lika oavsett: kön, könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning, funktionsvariation, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och ålder.	4,57	
Om du hade blivit utsatt för kränkande särbehandling/diskriminering/repressalier hade du anmält det? (Andel Ja i procent)	84,70	78
Vet du hur du ska gå tillväga om du blir utsatt för (Andel Ja i procent):		
Repressalier	78,60	74
Kränkande särbehandling	86,70	83
Diskriminering	87,10	82
Om du blivit utsatt för diskriminering eller blivit trakasserad det senaste året, av vem har du blivit utsatt? (Det går att välja flera alternativ) Andel i procent		
Kollega i arbetsgruppen	3,30	3
Närmaste chef	2,90	3
Kund, brukare, anhörig eller liknade	2,60	3
Annan	0,90	2
Jag har inte blivit utsatt för diskriminering eller trakasserier	91,50	88
Utveckling		
Min närmaste chef ger mig förutsättningar att utveckla min kompetens	4,21	3
Mitt resultat- och utvecklingssamtal har lett till en plan för min utveckling		
Jag är totalt sett nöjd med resultat- och utvecklingssamtalet	4,40	3
Jag är totalt sett nöjd med min utveckling, andel Ja	4,21	
Min närmaste chef för dialog med mig på ett förståeligt sätt om de kriterier som ligger till grund för min lön	4,27	3
Våra gemensamma värderingar		
På min arbetsplats arbetar vi efter våra värderingar: – Engagemang	4,40	3
På min arbetsplats arbetar vi efter våra värderingar: – Nyskapande	4,25	3
På min arbetsplats arbetar vi efter våra värderingar: – Allas lika värde	4,46	
Min närmaste chef är en förebild för våra värderingar: – Engagemang	4,38	3
Min närmaste chef är en förebild för våra värderingar: – Nyskapande	4,33	3
Min närmaste chef är en förebild för våra värderingar: – Allas lika värde	4,40	3

*Medelvärde mellan 1 och 5

**Fler frågor fanns med i medarbetarenkäten 2020

och gs- len	Kommun- styrelsen	Kultur- och fritidsnämnden	Miljö- och samhällsbyggnads- nämnden	Service- nämnden	Vård- och omsorgsnämnden	Eslövs kommun 2020	Eslövs kommun 2019
,80	98,60	71,70	100,00	88,20	86,50	90,70	
,38	4,62	4,34	4,45	4,37	4,49	4,54	4,48
,09	4,48	4,02	4,15	3,97	4,17	4,24	4,14
,89	4,34	3,97	4,05	4,17	4,19	4,23	4,11
,59	4,34	4,38	4,3	4,25	4,08	4,16	4,01
,04	4,49	4,5	4,63	4,48	4,32	4,42	4,29
,97	4,45	4,52	4,58	4,43	4,34	4,39	4,26
		4,41	4,13				
4,11	4,34	3,95	3,7	4,35	4,29	4,39	4,32
,35	3,82	4,24	4,4	3,99	3,9	3,99	4,48
4,11	4,45			4,49	4,56	4,55	3,85
,38	4,13	4,1	4,18	4,19	4,04	4,1	
,75	4,31	4,02	4,05	4,21	4,13	4,22	4,05
,86	4,3	3,97	4,18	4,33	4,08	4,18	
,03	4,27	4,14	4,33	4,3	4,39	4,34	
,57	3,73	4,02	3,58	3,92	3,91	3,85	
4,1	4,19	4,43	4,28	4,27	4,13	4,25	
,46	4,27	4,24	4	4,21	4,03	4,09	
3,8	3,95	3,93	4	4,16	3,98	3,95	
,72	4,29	3,95	3,93	4,18	4,1	4,13	
,51	3,94	3,8	3,96	4,2	4,06	4,13	
4,14	4,62	4,4	4,75	4,49	4,31	4,4	
4,3	4,64	4,4	4,78	4,57	4,43	4,52	
,50	85,70	84,50	92,50	84,30	84,20	84,40	
,70	88,30	86,20	77,50	85,50	82,30	80,90	
,50	93,50	89,70	90,00	88,00	86,80	87,20	
,30	90,90	89,70	87,50	87,30	87,00	87,10	
,80	9,10	3,40	2,50	1,20	5,30	4,00	
,80	2,60	1,70	2,50	3,00	3,30	3,00	
,80	0,00	3,40	2,50	1,20	4,30	3,00	
,50	1,30	5,20	2,50	1,20	2,70	1,80	
,60	88,30	89,70	95,00	93,40	87,70	90,20	
,65	4,33	4,23	4,12	4,16	3,99	4,12	
,83	4,23	4,34	4,3	4,26	4,14	4,27	
3,7	4,16	3,92	3,88	4,09	4,02	4,1	
,48	4,38	3,71	4,17	4,12	3,99	4,12	
,85	4,38	4,41	4,28	4,3	4,28	4,32	4,23
,72	4,23	4,14	4,18	4,17	4,15	4,18	4,05
4,11	4,3	4,45	4,55	4,3	4,3	4,38	4,31
,81	4,29	4,4	4,3	4,28	4,12	4,26	4,1
,71	4,17	4,22	4,18	4,23	4,13	4,22	4,05
,94	4,17	4,59	4,53	4,26	4,16	4,29	4,16

BILAGA – PERSONALOMSÄTTNING

Nya tillsvidareanställda under året, kommun, andel i procent

	2020	2019	2018	2017
Kristianstad	7	9	10	10
Ängelholm	8	12	10	12
Örkelljunga	8	14	17	16
Trelleborg	8	11	12	13
Svedala	9	15	15	18
Simrishamn	9	12	12	15
Hässleholm	10	10	12	12
Vellinge	10	16	16	17
Ystad	10	10	15	14
Höganäs	10	11	12	7
Osby	10	10	8	19
Åstorp	10	11	15	16
Skurup	10	13	15	14
Eslöv	11	12	13	14
Lund	11	13	15	15
Malmö	11	13	13	14
Lomma	11	22	13	17
Hörby	11	15	14	17
Båstad	11	13	18	17
Klippan	11	12	14	15
Kävlinge	11	18	19	16
Landskrona	12	11	13	13
Sjöbo	12	12	13	15
Perstorp	12	12	13	13
Helsingborg	12	10	12	15
Bjuv	13	14	14	15
Höör	13	13	10	21
Svalöv	14	12	16	14
Östra Göinge	14	15	14	16
Staffanstorp	15	18	25	23
Burlöv	15	18	20	19
Tomelilla	15	16	10	14
Bromölla	15	11	14	17

Avgångna tillsvidareanställda under året, kommunalt anställda, andel i procent

	2020	2019	2018	2017
Malmö	8	10	10	11
Ängelholm	8	10	10	12
Helsingborg	9	10	11	12
Kristianstad	9	9	8	10
Höganäs	9	10	12	42
Lomma	9	15	13	15
Perstorp	10	12	13	9
Osby	10	11	14	11
Svedala	10	11	13	14
Bjuv	10	13	14	15
Hässleholm	10	11	10	11
Eslöv	10	12	12	14
Klippan	10	12	12	11
Höör	10	16	16	12
Lund	11	13	12	12
Ystad	11	10	11	10
Bromölla	11	10	13	11
Östra Göinge	12	11	13	11
Sjöbo	12	11	11	13
Åstorp	12	11	14	15
Trelleborg	12	12	11	12
Simrishamn	12	10	9	12
Landskrona	12	14	14	13
Hörby	12	14	14	14
Skurup	12	11	13	13
Vellinge	13	16	16	13
Kävlinge	13	16	12	14
Svalöv	13	14	15	13
Båstad	13	12	13	11
Burlöv	15	16	16	16
Örkelljunga	15	14	17	13
Tomelilla	15	15	18	11
Staffanstorp	16	19	16	19

ESLÖVS KOMMUN

Adress: Eslövs kommun, 241 80 Eslöv | Telefon: 0413-620 00
E-post: kommunen@eslov.se | Webb: eslov.se

Yttrande över promemorian Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

6

KS.2021.0135

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0135

2021-04-09
Karl Lundberg
+4641362541
Karl.Lundberg@eslov.se

Kommunstyrelsen

Yttrande över promemorian Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem.

Ärendebeskrivning
Regeringskansliet och Finansdepartementet har utsett Eslövs kommun till remissinstans för ett antal lagförslag gällande vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet.

Bakgrunden till lagförslaget är de ändringar som gjorts inom pensionsområdet de senaste åren. För att trygga finansieringen av statens pensionssystem har det under de senaste åren genomförts en rad förändringar.

- År 2020 höjdes lägsta åldern för att ta ut allmän pension från 61 till 62 år. LAS-åldern höjs från 67 till 68 år.
- År 2023 höjs lägsta åldern för att ta ut allmän pension från 62 till 63 år. Åldern för garantipension höjs från 65 till 66 år. LAS-åldern höjs från 68 till 69 år.
- År 2026 höjs lägsta åldern för att ta ut allmän pension från 63 till 64 år.

Finansdepartementet har i denna promemoria utfört nya beräkningar av konsekvenserna av de tidigare framlagda förslagen och inbjuder Eslövs kommun att yttra sig med anledning av detta.

Beslutsunderlag
KS.2021.0135-1 Remissmissiv Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och andra trygghetssystem.
KS.2021.0135-2 Promemoria Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och andra trygghetssystem. S2021-02250

Beredning
Eslövs kommun har tidigare varit remissinstans för förslagen om justerade åldersgränser såväl i pensionssystemet som i skatte- och socialavgiftssystemet. Kommunen har då tillstyrkt de föreslagna åldersförändringarna med vissa förslag om åtgärder som höjningen av åldersgränserna bör kompletteras med som exempelvis en översyn av arbetsgivares rehabiliteringsskyldighet av sjukskrivna medarbetare som passerat den lägsta åldersgränsen för pension och kompensation för ökade kostnader i socialtjänsten.

Den aktuella promemorian kommer inte med några nya förslag till åtgärder utan kompletterar tidigare promemorior med konsekvens- och kostnadsberäkningar för åtgärderna. Vi kan konstatera att de beräknade konsekvenserna för kommunsektorn förväntas vara mycket begränsade; något bättre skatteunderlag, ett ökat arbetskraftsutbud och något högre kostnader för socialtjänsten. Då det som kommunen förväntas tjäna på ett bättre skatteunderlag kommer att regleras genom lägre statsbidrag till kommunerna vill Eslövs kommun ytterligare trycka på vikten av att motsvarande reglering görs med förväntade ökningar av kostnader för exv. socialtjänsten där staten behöver kompensera med ökade statsbidrag. I övrigt får inte promemorian Eslövs kommun att ompröva sina ställningstaganden om att tillstyrka de föreslagna höjningarna av åldersgränserna

Förslag till beslut
- Kommunstyrelsen tillstyrker fortsatt de föreslagna höjningarna av åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem.

Beslutet skickas till
Finansdepartementet, fi.remissvar@regeringskansliet.se

Eva Hallberg
Kommundirektör

Karl Lundberg
T.f. HR-chef

2021-03-08
S2021/02250

Socialdepartementet

Promemoria Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

Remissinstanser

AFA Försäkring

Almega

AMF Pension

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivaralliansen

Arbetsgivarverket

Arbetsmiljöverket

Arjeplogs kommun

Arvika kommun

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Collectum

DHR – Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet

Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Fredsgatan 8
E-post: s.registrator@regeringskansliet.se

Domstolsverket

Dorotea kommun

Ekonomistyrningsverket (ESV)

Enköpings kommun

Eskilstuna kommun

Eslövs kommun

Falu kommun

Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige

Folkhälsomyndigheten

Fora

Forte

Fremia

Funktionsrätt Sverige

Företagarförbundet

Företagarna

Försäkringskassan

Förvaltningsrätten i Malmö

Förvaltningsrätten i Stockholm

Gotlands kommun

Göteborgs kommun

Halmstads kommun

Haparanda kommun

Huddinge kommun

Independent Living Institute (ILI)

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU)

Institutet för framtidsstudier

Jämställdhetsmyndigheten

Jönköpings kommun

Kammarrätten i Stockholm

Karlstads kommun

Kommunal

Konjunkturinstitutet (KI)

Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS)

Konstnärsnämnden

KPA Pension

Kumla kommun

Landsorganisationen i Sverige (LO)

Lantbrukarnas Riksförbund

Lessebo kommun

LO/TCO Rättsskydd

Ludvika kommun

Luleå kommun

Lunds universitet

Länsstyrelsen Jönköpings

Länsstyrelsen Skåne

Malmö kommun

Medlingsinstitutet

Mittuniversitetet

Motala kommun

Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Myndigheten för delaktighet (MFD)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Nyköpings kommun

Offentliganställdas förhandlingsråd (OFR)

Oskarshamns kommun

Pensionsmyndigheten

Pensionärernas riksorganisation (PRO)

PTK

Regelrådet

Region Dalarna

Region Jämtland Härjedalen

Region Norrbotten

Region Skåne

Region Stockholm

Region Västerbotten

Region Västra Götaland

Riksförbundet PensionärsGemenskap (RPG)

SACO Studentråd

Skatteverket

SKPF Pensionärerna

SPF Seniorerna

SPP

Statens tjänstepensionsverk (SPV)

Statistiska centralbyrån (SCB)

Statskontoret

Sundsvalls kommun

Svensk Försäkring

Svensk Scenkonst

Svenska ILO-kommittén

Svenskt Näringsliv

Sverigefinska Pensionärer (RSE)

Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)

Sveriges förenade studentkårer (SFS)

Sveriges företagshälsor

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Sveriges läkarförbund

Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU)

Tillväxtverket

Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)

Tjörns kommun

Umeå kommun

Umeå universitet

Vårdförbundet

Växjö kommun

Åre kommun

Älvsbyns kommun

Örnsköldsviks kommun

Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 10 maj 2021**. Svaren bör lämnas i bearbetningsbar form (t.ex. Wordformat) per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sf@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2021/02250 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Remissinstansens namn ska även anges i dokumentnamnet.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036) innehåller förslag på följdändringar i skatte- och socialavgiftssystemet med anledning av justeringen av de pensionsrelaterade åldersgränserna. Promemorian remitterades under perioden 15 december 2020 – 22 februari 2021.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan dessutom laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Therese Karlberg
Departementsråd

Kopia till

Norstedts Juridik, kundservice, 106 47 Stockholm

Socialdepartementet

Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

1 Inledning

Pensionsgruppen, med företrädare för de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, enades i december 2017 om en rad åtgärder som ska genomföras i syfte att säkra långsiktigt höjda och trygga pensioner (dnr 2017/07369/SF). Av överenskommelsen framgår bland annat att en riktålder för pension ska införas i pensionssystemet och att ett antal pensionsrelaterade åldersgränser ska höjas. Bakgrunden till åtgärderna är att arbetslivet behöver förlängas i takt med att medellivslängden ökar för att pensionsnivåer och välfärd ska kunna upprätthållas.

Förslag om justerade åldersgränser i enlighet med Pensionsgruppens överenskommelse har presenterats i promemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2). I promemorian föreslås att justeringar av de pensionsrelaterade åldersgränserna ska genomföras 2020, 2023 och 2026. Promemorian innehåller färdiga lagförslag för alla dessa förändringar, men endast beskrivningar av de ekonomiska konsekvenserna av förslagen som trädde i kraft 1 januari 2020.[1]

De ekonomiska konsekvenserna av förslagen som föreslås träda i kraft 2023 och 2026 påverkas av hur följdändringar i skattesystemen utformas. Förslag om ändringar i skattesystemen aviserades i budgetpropositionen för 2021. Med anledning av att det nu finns förslag på utformning av ändringar i skattesystemen redovisas beräkningar av de samlade offentligfinansiella konsekvenserna av reformen i denna promemoria. Beräkningarna baseras på samtliga förslag om ändrade åldersgränser, dvs. i både socialförsäkrings- och skattesystemen.

[1] Förslagen avseende 2020 beslutades av riksdagen i oktober 2019 och gäller sedan den 1 januari 2020. De ändringar som ska träda i kraft 2023 och 2026 har aviserats i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 11 avsnitt 3.8).

Innehåll

1 Inledning 1

2 Utgångspunkter 3

2.1 Justerade åldersgränser i socialförsäkringssystemen 3

2.2 Justerade åldersgränser i skatte- och avgiftssystemet 6

3 Konsekvenser av reformen 9

3.1 Några grundläggande antaganden för beräkningarna 9

3.2 Sysselsättning 11

3.3 Ekonomiska konsekvenser för individen 14

3.4 Effekter på den offentliga sektorns sparande, inkomster och utgifter 28

2 Utgångspunkter

I denna promemoria beskrivs de beräknade ekonomiska konsekvenserna av förslagen om att justera ett antal åldersgränser i socialförsäkringssystemen samt i skatte- och socialavgiftssystemet. När det gäller de ekonomiska konsekvenserna för individen omfattar beräkningarna enbart förslagen som avser justeringen av åldersgränsen från 65 år till 66 år. I avsnittet avseende offentliga sektorn presenteras effekter av samtliga förslag. För en fördjupad analys av ändringar i skatte- och socialavgiftssystemet hänvisas till promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036). En sammanfattning av förslagen presenteras nedan.

2.1 Justerade åldersgränser i socialförsäkringssystemen

Förslagen om justerade åldersgränser har presenterats i den remitterade promemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2) och därefter aviserats i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 11 avsnitt 3.8.). Förslagen innebär att ett antal pensionsrelaterade åldersgränser höjs 2023 och 2026. Från och med 2026 ska de pensionsrelaterade åldersgränserna knytas till och följa medellivslängdens utveckling. Förändringarna avseende 2020 har redan beslutats och trätt i kraft (prop. 2018/19:133).

Bakgrunden till reformen är att pensionsnivåerna sjunker som ett resultat av att medellivslängden i Sverige ökar. Det beror på att den intjänade pensionen ska räcka under fler år som pensionär. För att upprätthålla pensionsnivåerna behöver arbetslivet förlängas i takt med den ökande medellivslängden. Ett längre arbetsliv behövs också

för att säkerställa den generella välfärden när befolkningen blir allt äldre. Reformen syftar till att bryta uppfattningen om att pensionsåldern är 65 år eftersom den normen styr våra beteenden och motverkar de ekonomiska drivkrafter för ett längre arbetsliv som finns i pensionssystemet.

Det finns ekonomiska drivkrafter för många äldre att jobba längre, men det är dock inte möjligt för alla. Det finns de som haft ett mer slitsamt yrkesliv än andra, eller som på grund av en progredierande sjukdom eller funktionsnedsättning inte har förutsättningar att fortsätta arbeta. Vidare förändras arbetsmarknaden snabbt vilket ställer krav på ökad omställning. För att bemöta detta är det viktigt att de åldersgränserna i de angränsande socialförsäkringssystemen följer med när åldersgränserna i pensionssystemet höjs. En annan viktig del i arbetet för ett förlängt arbetsliv är därför att främja en god arbetsmiljö och möjligheterna till omställning, vilket också betonas i Pensionsgruppens överenskommelse.

Förändringar 2020 – ett första steg

Förändringarna avseende 2020 beslutades av riksdagen den 16 oktober 2019 och gäller sedan den 1 januari 2020 (prop. 2018/19:133, bet. 2019/20:SfU5, rskr. 2019/20:10).

Parallellt med dessa förändringar har arbetstagares rätt att kvarstå i anställning, den s.k. LAS-åldern, höjts från 67 till 68 år (prop. 2018/19:91, bet. 2018/19:AU12, rskr. 2018/19:276).

Beslutet innebär att lägsta åldern för uttag av inkomstgrundad allmän pension har höjts från 61 till 62 år. Vidare har ett nytt åldersbegrepp, riktålder för pension, införts i socialförsäkringsbalken. Riktåldern ska vara knuten till medellivslängdens utveckling och på sikt styra övriga pensionsrelaterade åldersgränser. Riktåldern har fastställts för första gången 2020 och ska tillämpas från och med 2026. Den fastställda riktåldern för 2026 är 67 år.[2]

[2] Förordning (2019:780) om riktålder för pension för år 2026

Förändringar 2023 – 65 blir 66

Pensionssystemet

Flertalet åldersgränser föreslås justeras 2023. Lägsta åldern för uttag av inkomstgrundad allmän pension höjs ytterligare en gång, från 62 till 63 år. Därutöver ska nuvarande åldersgräns för när garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd tidigast kan lämnas höjas från 65 till 66 år. Personer som uppfyller ett särskilt förvärvsvillkor[3] föreslås emellertid fortsatt ha rätt till garantipension och bostadstillägg vid 65 års ålder även efter att åldersgränsen höjs.

Angränsande trygghetssystem

De flesta offentliga trygghetssystem har en naturlig koppling till åldersgränserna i pensionssystemet. Ersättningar från t.ex. sjuk- respektive arbetslöshetsförsäkringen betalas som regel ut till dess att en person fyller 65 år och samtidigt får rätt till eventuell garantipension (samt bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd). När åldersgränsen för rätt till garantipension höjs från 65 till 66 år behöver åldersgränserna i kringliggande trygghetssystem anpassas till den förändringen.

Inom sjukförsäkringen ska bland annat åldersgränserna för sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning, bostadstillägg för personer med sjukersättning och arbetsskadeersättning justeras. Det innebär att den nuvarande åldersgränsen för hur länge dessa förmåner kan betalas ut höjs med ett år 2023, från 65 till 66 år.

Åldersgränsen för rätt till assistansersättning, merkostnadsersättning och handikappersättning, bilstöd och bidrag till arbetshjälpmedel ska justeras på motsvarande sätt från 65 till 66 år.

Även åldersgränsen för rätten till arbetslöshetsersättning och rätten att bli medlem i en arbetslöshetskassa ska anpassas, liksom åldersgränserna för nyanländas rätt till etableringsinsatser från Arbetsförmedlingen och samhällsorientering från kommunen.

De pensionsrelaterade åldersgränserna för efterlevandepension ska anpassas med anledning av höjningen av åldersgränsen för

[3] Förvärvsvillkoret innebär att den enskilde ska ha arbetat i minst 44 år och för vart och ett av dessa år haft pensionsgrundande inkomst som uppgått till lägst två inkomstbasbelopp.

pensionssystemets grundskydd. I nuläget lämnas efterlevandepensioner som längst till och med att den efterlevande fyller 65 år. Den åldersgränsen ska anpassas till övriga ändringar och höjas till 66 år 2023. Även ändring avseende till vilken ålder den avlidne antagits skulle ha arbetat justeras vid beräkningen av såväl efterlevandepension som barnpension.

Vad gäller LAS-åldern har riksdagen redan beslutat att denna åldersgräns ska höjas ytterligare en gång 2023, från 68 till 69 år (prop. 2018/19:91, bet. 2018/19:AU12, rskr. 2018/19:276).

Förändringar 2026 – Riktåldern börjar tillämpas

Från och med 2026 börjar riktåldern för pension att tillämpas. Syftet med riktåldern är att de pensionsrelaterade åldersgränserna automatiskt ska anpassas till medellivslängden så att rimliga pensionsnivåer och välfärd kan upprätthållas genom en högre sysselsättningsnivå och därmed högre skatteintäkter. Samtliga pensionsrelaterade åldersgränser ska kopplas till riktåldern och på så vis följa den genomsnittliga livslängdsökningen.

Den fastställda riktåldern för 2026 är 67 år. Det innebär att åldersgränsen för rätt till garantipension föreslås höjas ytterligare ett år 2026, från 66 till 67 år. Även åldersgränserna i kringliggande system kommer enligt förslaget att anpassas så att de fortsatt har en koppling till åldersgränsen för garantipension.

Åldersgränsen för när det som tidigast är möjligt att ta ut inkomstgrundad allmän ålderspension föreslås knytas till att vara tre år lägre än riktåldern, dvs. 64 år 2026.

2.2 Justerade åldersgränser i skatte- och avgiftssystemet

Flera av åldersgränserna i skatte- och avgiftssystemet utgår från en norm om att pensionering sker vid 65 års ålder. Pensionsrelaterade åldersgränser finns i reglerna om förhöjt grundavdrag samt i reglerna om skyldighet att betala socialavgifter och allmän löneavgift. När åldersgränserna i pensionssystemet höjs för att bryta den rådande pensioneringsnormen vid 65 år bör också vissa åldersgränser i skatte-

och avgiftssystemet höjas för att understödja övergången till ett förlängt arbetsliv.

I promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036) föreslås att åldersgränsen för förhöjt grundavdrag ändras från 65 till 66 år 2023. Därutöver föreslås åldersgränsen för hur länge socialavgifter och allmän löneavgift ska betalas höjas, från det år då mottagaren av ersättningen fyller 65 till det år då mottagaren fyller 66. År 2026 föreslås dessa åldersgränser höjas till 67 år, vilket då är riktåldern för pension.

3 Konsekvenser av reformen

Det övergripande syftet med reformen som presenterades i promemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2) är att säkra långsiktigt höjda och trygga pensioner och att trygga välfärden genom att hantera den demografiska utmaning som fler äldre innebär. För att göra det krävs en högre sysselsättningsgrad och fler arbetade timmar. Detta ger såväl ett högre arbetskraftsutbud som större skatteinkomster. Samtidigt som dessa regler införs kommer vissa åldersgränser inom skattesystemet att ändras till följd av dessa ändringar.

I det här avsnittet redovisas först konsekvenserna för sysselsättning och arbetade timmar. Därefter följer en analys av hur förslagen påverkar individer som berörs av olika höjda åldersgränser inom socialförsäkringssystemet och skattesystemet, såväl på kort som på lång sikt. Det görs med hjälp av typfall. Sedan analyseras fördelningseffekterna av höjd 65-årsgräns vid införandet 2023. Sist i avsnittet beskrivs hur de offentliga finanserna påverkas av samtliga förslag på kort och på längre sikt. De nya reglerna träder i kraft 2023 och 2026, och därefter justeras åldersgränserna varje gång riktåldern höjs.

Konsekvenserna av förslag för skattelagstiftningen redovisas enbart översiktligt i denna promemoria. För fördjupning hänvisas till promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036).

3.1 Några grundläggande antaganden för beräkningarna

Osäkerheten är stor kring hur förändringen av åldersgränserna i de olika regelverken kommer att påverka individernas beteende. I detta

avsnitt redovisas ett antal antaganden som gjorts kring beteendeförändringar. Förändringen av pensionssystemets åldersgränser syftar till att bryta normen att ålderspensionering sker vid 65 års ålder. Det är osäkert om individer som inte är direkt påverkade av förändringen av de olika åldersgränserna kommer att ändra sitt beteende rörande pensionsbeslutet. En grupp som direkt påverkas är de som till någon del har sin försörjning från socialförsäkringssystemen exempelvis sjukersättning, sjukpenning eller arbetslöshetsersättning och från 2023 kan ha det ett år till. Enkelt uttryckt betyder det att dessa 65-åringar i effektberäkningarna antas ha samma uttagsmönster som dagens 64-åringar.

En annan grupp som påverkas direkt är de som med nuvarande regler har rätt till grundskydd vid 65 års ålder och inte längre har det med de nya reglerna. Effekten av höjningen av lägsta ålder för grundskydd antas bero på hur stor andel grundskyddet utgör av individens totala allmänna pensionsinkomst. De som enbart väntas ha små belopp i garantipension, bostadstillägg (BTP) och äldreförsörjningsstöd (ÄFS) om de går i pension vid 65 år antas välja att gå i pension vid 65 års ålder även efter regelförändringen. Ju högre andel grundskyddet utgör av de totala pensionsinkomsterna, desto större antas sannolikheten vara för att pensionsuttaget skjuts upp. De som antas skjuta på uttaget av pension antas också kvarstå på arbetsmarknaden om de var kvar på arbetsmarknaden vid 64 års ålder.

Det innebär även att de som arbetar fram till 65 år och därefter enbart har inkomstgrundad pension antas fortsätta ta ut pension vid 65. Detta för att de inte direkt påverkas av att åldersgränserna i grundskyddet höjs till 66 år. Av försiktighetsskäl och mot bakgrund av osäkerheten kring hur normen att ta ut inkomstpension vid 65 års ålder kommer att påverkas (normeffekten), antas att inga personer som inte direkt påverkas av en regelförändring ändrar sitt beteende. Detta är ett centralt antagande som innebär att enbart de individer som direkt påverkas av förändrade åldersgränser kan ändra sitt beteende i effektberäkningarna. En normeffekt, dvs. att även de som inte direkt påverkas av regelförändringen ändrar beteende, skulle eventuellt förstärka de positiva effekterna i beräkningarna. Samtidigt är det inte uteslutet att en individ väljer att lämna arbetsmarknaden trots att pensionsåldern höjs om detta kan finansieras genom egna

besparingar, avtalad pension eller annat. På sikt kommer dock inte möjligheten att ta ut allmän inkomstgrundad pension vid 65 års ålder att finnas kvar när lägsta åldern för uttag av allmän inkomstgrundad pension är 66 år. Med stor sannolikhet kommer 65-årsnormen att höjas innan dess att lägsta åldern för uttag blir 66 år.

Effekten på de offentliga utgifterna kommer det första kalenderåret efter åldersjusteringen enbart att ge upphov till en halvårseffekt. Eftersom personer är födda relativt jämnt under året skulle några ha gått i ålderspension redan i januari, medan andra skulle ha gått först i december, om reglerna inte ändrats. Det innebär att regelförändringen endast påverkar individer i genomsnitt sex månader 2023 och de påverkas fullt ut under 2024. Förändringar av skattereglerna ger inte upphov till en sådan halvårseffekt eftersom dessa gäller för alla individer i en viss ålder när kalenderåret inleds.

3.2 Sysselsättning

I detta avsnitt analyseras hur de föreslagna förändringarna av åldersgränserna i pensions- och skattesystemen påverkar arbetskraftsutbudet, sysselsättningen och BNP.

Metod[4]

Analysen av effekterna på arbetsmarknaden görs med hjälp av Finansdepartementets demografiska arbetsmarknadsmodell AMOD.[5] I analysen används arbetskraftsundersökningarnas (AKU) definitioner där befolkningen delas in efter arbetsmarknadsstatus.[6] I

[4] I denna analys beskrivs den sammantagna effekten på sysselsättningen av de justerade åldersgränserna i socialförsäkringssystemet och skatte- och avgiftssystemen. En analys av de partiella effekterna som uppstår genom de specifika förändringarna i grundavdrag och socialavgifter görs i promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036).

[5] AMOD innehåller utfallsdata från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) från 2018 för olika arbetsmarknadsvariabler som t.ex. arbetskraft, sysselsättning och arbetade timmar, fördelade på kön, ålder och geografisk härkomst (född i Sverige, Norden, övriga Europa eller utanför Europa). Varje grupps arbetsmarknadsstatus skrivs fram med den demografiska utvecklingen enligt SCB:s senaste befolkningsprognos (maj 2018). Den demografiskt betingade tillväxten av arbetskraftsutbudet avspeglar därmed både förändringar i befolkningens storlek och sammansättning.

[6] AKU utgör officiell arbetsmarknadsstatistik för exempelvis antal sysselsatta och arbetslösa. För att räknas som sysselsatt krävs minst en timmes arbete, eller tillfällig frånvaro från arbete

AKU är arbetsmarknadsstatus ömsesidigt uteslutande, dvs. en individ kan till exempel inte vara både pensionär och sysselsatt. En person som både arbetar och erhåller pension räknas som sysselsatt.[7] För att bedöma hur många av de sysselsatta som har pension krävs därför kompletterande information om vilken typ av inkomster individen har. Information om inkomster har hämtats från SCB:s STAR-databas. Dessa inkomstuppgifter har också använts för att uppskatta hur många som har garantipension (hur uppgifterna används se under avsnittet generella antaganden).

När den lägsta åldern för allmän inkomstgrundad pension höjs kommer arbetskraftsutbudet och sysselsättningen att öka. När det blir färre ålderspensionärer kommer något fler personer att vara arbetslösa och få ersättning från sjukförsäkringen, se tabell 3.1. När lägsta åldern för uttag av allmän inkomstgrundad pension höjs 2023 och 2026 antas 62-åringarnas respektive 63-åringarnas pensioneringsgrad bli densamma som 61-åringarnas i dag. De som inte längre kan vara ålderspensionärer antas vara sjuka respektive utanför arbetskraften av andra skäl enligt fördelningen i arbetskraftsundersökningen för 62-åringar respektive 63-åringar. Det stora flertalet personer som ej får ålderspension kvarstår dock i arbetskraften, fördelade på sysselsatta och arbetslösa enligt fördelningen för respektive åldersgrupp.

Höjningen av garantipensionsåldern samt åldrar för kringliggande trygghetssystem påverkar 65-åringar 2023 och 2024, och 66-åringar 2026 och 2027. Andelen av 65-åringar som klassas som sjuka i och utanför arbetskraften samt arbetslösa ändras till 64-åringars andel 2023–2024. Åren 2026–2027 höjs andelen 66-åringar på motsvarande vis till 65-åringars andel. Andelen sjuka i och utanför arbetskraften höjs ytterligare utifrån den ökningstakt som kan påvisas historiskt när en kohort blir ett år äldre, vilket kan ses som att sannolikheten att vara sjuk ökar med åldern. På motsvarande vis sänks andelen arbetslösa något för en kohort när denna kohort blir ett år äldre, då sannolikheten att vara arbetslös avtar med åldern. De större totala andelar sjuka och arbetslösa, som höjningen av åldersgränserna i trygghetssystemen innebär, minskar andelen pensionärer. Därutöver minskar också andelen pensionärer då vissa

under referensveckan. Individer definieras som arbetslösa om de sökt arbete under de senaste fyra veckorna och kunnat arbeta under referensveckan.

[7] Givet att arbetstiden uppgår till minst en timma per vecka.

personer inte längre har möjlighet att få garantipension. En del av dessa går till övriga utanför arbetskraften enligt den ett år yngre kohortens fördelning och resterande går till arbetskraften, där merparten blir sysselsatta.

Höjningen i LAS-åldern bedöms ha den minsta effekten på arbetskraftsutbudet av regeländringarna. Andelen pensionärer i befolkningen minskas först utifrån skillnaden i 68-åringars och 67-åringars pensionsgrad och därefter skillnaden i 69-åringars och 67-åringars pensionsgrad. Egenföretagare påverkas ej av denna regelförändring vilket gör att effekten blir mindre då den endast påverkar anställda. De som väljer att inte gå i pension när LAS-åldern höjs kvarstår i arbetskraften.

Effekter på sysselsättningen

Sysselsättningen påverkas relativt lite de första åren efter att reformen genomförts, vilket framgår i tabell 3.1. Anledningen är att den lägsta åldern för allmän inkomstgrundad pension höjs från en nivå där relativt få väljer att gå i pension, samtidigt som höjningen av garantipensionsåldern och åldern för rätt till bostadstillägg samt äldreförsörjningsstöd endast leder till ökad sysselsättning i begränsad omfattning. I relativt stor utsträckning leder det till en ökad andel av befolkningen som räknas som sjuka utanför arbetskraften och till viss del ökad arbetslöshet. Dessutom bedöms den höjda LAS-åldern endast påverka de sysselsatta som räknas som anställda. Därutöver har höjningen av den övre åldersgränsen i sjukersättning en negativ effekt på arbetskraftsdeltagandet.

De positiva effekterna dominerar dock, i synnerhet på längre sikt när lägsta ålder för allmän inkomstgrundad pension passerar de åldersgrupper där en relativt stor andel i dag väljer att gå i pension (65 år och uppåt). Över tid har därmed den höjda lägsta åldern för allmän inkomstgrundad pension den klart största effekten på sysselsättningsgraden.

Översiktligt kan nämnas att 2023 är en halvårseffekt och 2024 uppkommer en helårseffekt. År 2026 höjs alla åldrar ytterligare ett år vilket innebär ännu en halvårseffekt medan år 2027 ger en helårseffekt.

Tabell 3.1 Effekter på arbetskraftsutbudet

Tusental personer i åldrarna 15–74 (om inget annat anges), differens jämfört med om ingen reform genomförs.

	2023	2024	2025	2026	2027
Arbetskraft	**5,9**	**14,7**	**15,3**	**25,4**	**40,7**
Varav sysselsatta	4,9	12,9	13,3	21,9	35,5
Varav frånvarande från arbete	*2,0*	*3,4*	*3,4*	*5,8*	*7,8*
Varav arbetslösa	1,0	1,9	2,0	3,5	5,2
Total utanför arbetskraften	**-5,9**	**-14,7**	**-15,3**	**-25,4**	**-40,7**
Pensionärer	-12,8	-25,5	-25,9	-44,6	-63,5
Sjuka utanför arbetskraften	6,7	10,5	10,4	18,6	21,6
Övriga utanför arbetskraften	0,1	0,3	0,3	0,7	1,2
Arbetade timmar (miljoner)	**0,1**	**0,3**	**0,3**	**0,7**	**1,1**

Källa: Egna beräkningar.

3.3 Ekonomiska konsekvenser för individen

I detta avsnitt analyseras konsekvenserna för ett antal representativa personer med hjälp av typfall och en fördelningsanalys görs enbart för höjningen av 65-årsgränsen 2023. Resultaten är dock tillämpliga även för 2026. För konsekvensanalys avseende höjning av lägsta ålder för uttag av allmän inkomstgrundad pension och LAS-ålder hänvisas till propositionen 2018/19:133, En riktålder för höjda pensioner och följsamhet till ett längre liv.

Typfallsberäkningar, höjd 65-årsgräns på kort och lång sikt

Typfallen nedan visar hur olika individers situation skulle ha varit med nuvarande regler respektive nya regler givet olika livsval och livssituationer. Ett typfall är ingen verklig person utan ska illustrera hur en tänkt representativ person påverkas av förändringar i olika förutsättningar, till exempel förändringar i regler, den samhällsekonomiska utvecklingen eller händelser i personens liv.

Vid beräkningen av typfallen så är utgångspunkten en person med en lön motsvarande genomsnittlig heltidslön 2019.[8] Historiskt har

[8] Enlig SCB är den genomsnittliga lönen år 2019 totalt för kvinnor och män 35 300 kronor i månaden.

individens lön utvecklats med den genomsnittliga löneutvecklingen. För 2020 har lönen räknats upp med inkomstindex och efter 2020 räknas lönen upp med 1,6 procent i reala termer, vilket ger en lön på 38 410 kronor per månad 2023 i 2020 års priser. Ersättningarna från socialförsäkringssystemet är beräknade utifrån denna lönenivå, förutom i ett typfall där lönen är anpassad för att vara under taket i sjukförsäkringen.

Vid beräkningen i typfallen utan ersättning från socialförsäkringssystemet men med garantipension är lönen anpassad så att individen har en genomsnittlig garantipension för personer som är 65–69 år. Med en real lönetillväxt på 1,6 procent per år kommer såväl inkomstpensionen som garantipensionen att vara oförändrade mellan åren.[9] Dessa antaganden används för att förändringarna mellan åren enbart ska spegla ändringar i regelverken. Samtliga typfall representerar en person född 1958 som börjar jobba vid 23 års ålder och fyller 65 år 2023. För de flesta typfallen redovisas den totala pensionen inklusive tjänstepension från kollektivavtalsområdet SAF-LO. Undantaget är typfallen med garantipension där enbart den allmänna inkomstpensionen och garantipensionen redovisas för att tydliggöra effekten av förändrad inkomstpension på garantipensionen.

För att få en mer komplett bild av effekterna till följd av ändrade åldersgränser redovisas i typfallen, utöver förändringarna i pensionssystemet och socialförsäkringssystemet, även effekterna av ändrade åldersgränser i skattesystemet enligt förslagen i promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036). Till skillnad från socialförsäkringssystemet, där reglerna utgår från personens födelsedag, utgår taxeringen från kalenderår. Det innebär att regelförändringar i socialförsäkringarna påverkar individen från och med den dag personen fyller år, medan regelförändringar i skattesystemet påverkar individen från ingången av kalenderåret. Typfallen representerar en individ med födelsedatumet 1 januari och resultaten redovisas vid 65 år (2023), 66 år (2024) och 67 år (2025). För beräkningen av skatt innebär det att typfallen antas ha samma

[9] Observera att dessa antaganden inte är en prognos utan används enbart för att förenkla och illustrera effekter av reformförslagen.

inkomst alla månader under året.[10] Antagandet innebär att typfallen är 64 år vid ingången av år 2023, och att det därmed är ett år mellan när typfallen berörs av förändringarna i socialförsäkringssystemet och i skattesystemet. För en person med födelsedatum senare under året ligger dessa förändringar däremot närmare varandra tidsmässigt.

Redovisningen av typfallen visar förändringen med och utan reform för såväl bruttoinkomst som disponibel inkomst[11]. Alla resultat redovisas i 2020 års priser.

Effekterna av ändrade åldersgränser i pensionssystemet och socialförsäkringarna påverkar inkomsten vid 65 respektive 66 års ålder. Denna effekt syns tydligast genom att studera förändringen i bruttoinkomst. Förändringarna i skattesystemet påverkar inkomsten vid 66 respektive 67 års ålder.

På kort sikt kan effekten vid 65 års ålder bli antingen positiv eller negativ, bl.a. beroende på vad personen väljer eller har möjlighet att göra då reglerna ändras. Skillnaden i skatt beror inte på en förändring i regelverket utan är enbart ett resultat av förändrade inkomster.

Vid 66 års ålder påverkas inkomsten av förändrade regler i både pensionssystemet och skattesystemet. När det gäller förändringarna i pensionssystemet och socialförsäkringssystemet har reformen positiva effekter på pensionen för de allra flesta personer. De positiva effekterna har två olika anledningar. En anledning är att pensionens utbetalningstid blir kortare, samma belopp fördelas på färre år och därmed blir delningstalet lägre. Den andra anledningen är att de flesta arbetar eller har skattepliktiga transfereringar ytterligare ett år, vilket medför en högre pensionsbehållning. De som väljer att ta ut inkomstpension tidigare än riktåldern, trots att de inte längre har rätt till garantipension, kommer att få en lägre pension såväl på kort sikt som livsvarigt. Reformen av skattesystemet innebär att skatten blir högre vid 66 års ålder när rätten till ett förhöjt grundavdrag ges först vid 67 års ålder.

Vid 67 års ålder och därefter är pensionsinkomsten oförändrad i typfallen, samtidigt som skatten minskar jämfört med det 66:e året.

[10] I skatteberäkningen ingår begravningsavgift och public serviceavgift. Den genomsnittliga kommunala inkomstskatten (32,28 procent) och begravningsavgiften (0,23 procent) för 2020 har använts.
[11] Vid beräkningen av disponibel inkomst är inte eventuell rätt till bostadstillägg beaktad.

Typfall 1. En person som skjuter på sitt pensionsuttag och arbetar ett år till (bastypfallet)

Typfallet visar en person som hade valt att ta ut pension vid 65 års ålder och som med nya reglerna väljer att arbeta ett år till.

Detta typfall kan betraktas som ett bastypfall som illustrerar den långsiktiga effekten av vad reformen kan åstadkomma dvs. ett längre arbetsliv.

Tabell 3.2 Typfall 1. Arbetar ett år till före pensionen, 2020 års priser

		65 år 2023	66 år 2024	67 år 2025
Utan reform	Lön			
	Total pension	22 720	22 720	22 720
	Skatt	6 850	4 900	4 900
Med reform	Lön	38 410		
	Total pension		24 250	24 250
	Skatt	9 650	7 400	5 340
Skillnad i bruttoinkomst		**15 690**	**1 530**	**1 530**
Skillnad i disponibel inkomst		**12 900**	**- 970**	**1 090**

Anm: Med total pension avses här inkomstpension, premiepension och tjänstepension.
Källa: Egna beräkningar i Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

Typfall 1 visar en person med en månadslön på 38 410 kronor i 2020 års priser. Om reformen inte hade genomförts hade hen lämnat arbetsmarknaden och tagit ut pension vid 65 års ålder, men till följd av reformen arbetar hen ytterligare ett år. Det 65:e året beräknas bruttoinkomsten vara cirka 16 000 kronor högre i månaden än om personen pensionerade sig, och den disponibla inkomsten 12 900 kronor högre. När personen går i pension vid 66 istället för 65 års ålder blir den månatliga pensionen drygt 1 500 kronor högre för kommande år.

Förändrade skatteregler gör att den disponibla inkomsten vid 66 års ålder blir knappt 1 000 kronor lägre i månaden, trots den höjda pensionen. Vid 67 års ålder sjunker skatten med drygt 2 000 kronor i månaden när individen får förhöjt grundavdrag. Den månatliga disponibla inkomsten är då 1 100 kronor högre än med nuvarande regler. Detta innebär att personens disponibla inkomst livsvarigt är ungefär sex procent högre än vid ett års tidigare pensionsuttag.

Typfall 2. En person med garantipension som tar ut allmän inkomstgrundad pension vid 65 års ålder även efter reform

Detta typfall visar en person som med nuvarande regler får inkomstpensionen kompletterad med garantipension vid 65 års ålder. Personen väljer att ta ut sin pension trots regeländringarna.

Tabell 3.3 Typfall 2. En person med garantipension som inte skjuter på pensionsuttaget, 2020 års priser

		65 år 2023	66 år 2024	67 år 2025
Utan reform	Inkomstpension	11 635	11 635	11 635
	Garantipension	1 690	1 690	1 690
	Skatt	3 482	2 192	2 192
Med reform	Inkomstpension	11 635	11 635	11 635
	Garantipension		1 590	1 590
	Skatt	2 879	3 446	2 161
Skillnad i bruttoinkomst		**-1 690**	**-100**	**-100**
Skillnad i disponibel inkomst		**-1 087**	**-1 354**	**-69**

Anm: Med inkomstpension avses i detta fall både inkomstpension och premiepension.
Källa: Egna beräkningar i Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

Typfall 2 visar att individen inte får någon garantipension då hen är 65 år när reformen införs, vilket innebär att sammanlagd pension är knappt 1 700 kronor lägre per månad före skatt och knappt 1 100 kronor lägre efter skatt. Den utbetalade inkomstpensionen vid 66 års ålder är densamma både med och utan reform. Däremot sjunker garantipensionen med 100 kronor per månad före skatt. Det beror på att garantipensionen beräknas som om pensionen börjar tas ut från 66 års ålder, med nuvarande regler är denna ålder 65 år. Det innebär att den inkomstpension som ligger till grund för beräkningen av garantipension är högre än den faktiska inkomstpensionen som utbetalas för typfall 2, vilket ger en lägre garantipension. Garantipensionen är konstruerad på detta sätt för att tidigt uttag inte ska kompenseras med högre garantipension.

Utöver en lägre garantipension blir även skatten högre till följd av ändrade skatteregler. Totalt innebär de förändrade reglerna att den disponibla inkomsten vid 66 års ålder blir cirka 1 350 kronor lägre per månad jämfört med nuvarande regler. Från 67 års ålder och

därefter är den disponibla inkomsten cirka 70 kronor lägre per månad efter reformen. Detta typfall får en lägre inkomst såväl på kort sikt som livsvarigt.

Typfall 3. En person med garantipension som arbetar ett år till och skjuter på sitt pensionsuttag och utträde från arbetsmarknaden

Typfall 3 visar en person som väljer att skjuta på uttaget av sin inkomstpension och utträde från arbetsmarknaden då den inte längre har rätt till garantipension vid 65 års ålder. Detta är enda skillnaden mot typfall 2. Arbetsinkomsten är 19 700 kronor per månad 2023.

Tabell 3.4 Typfall 3. En personmed garantipension som skjuter på pensionsuttaget och utträdet från arbetsmarknaden, 2020 års priser

		65 år 2023	66 år 2024	67 år 2025
Utan reform	Lön			
	Inkomstpension	11 635	11 635	11 635
	Garantipension	1 690	1 690	1 690
	Skatt	3 482	2 192	2 192
Med reform	Lön	19 700		
	Inkomstpension		12 420	12 420
	Garantipension		1 382	1 382
	Skatt	4 062	3 658	2 329
Skillnad i bruttoinkomst		**6 375**	**477**	**477**
Skillnad i disponibel inkomst		**5 795**	**- 989**	**340**

Anm: Med inkomstpension avses i detta fall både inkomstpension och premiepension.
Källa: Egna beräkningar i Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

Av tabellen framgår att det är mycket lönsamt att skjuta på pensionen och istället arbeta det år personen fyller 65 år. Den sammanlagda månatliga pensionen ökar dock inte lika mycket för en person med garantipension som för bastypfallet som enbart har inkomstpension. Den allmänna pensionen ökar totalt med 477 kronor per månad före skatt. Att skillnaden inte blir större beror på att en högre inkomstpension leder till minskad garantipension. De

förändrade skattereglerna gör att den disponibla inkomsten är 989 kronor lägre per månad vid 66 års ålder än med dagens regler. Från och med att individen fyller 67 år är den disponibla inkomsten 340 kronor, eller 3,1 procent högre med reformen.

Typfall 4. En person med sjukpenning från 61 års ålder och därefter sjukersättning från 62 års ålder

Nedan visas en person som får sjukpenning från 61 års ålder och sjukersättning från 62 års ålder. Dessa ersättningar beräknas utifrån samma löneprofil som för bastypfallet. Hen väljer att inte ta ut sin pension vid 65 års ålder utan har sjukersättning ytterligare ett år.

Tabell 3.5 Typfall 4. Sjukpenning från 61 års ålder och sjukersättning från 62 års ålder, inkomst över taket i sjukförsäkringen, 2020 års priser

		65 år 2023	66 år 2024	67 år 2025
Utan reform	Sjukersättning			
	Total pension	22 150	22 150	22 150
	Skatt	6 650	4 740	4 740
Med reform	Sjukersättning	19 130		
	Total pension		23 570	23 570
	Skatt	5 350	7 160	5 150
Skillnad i bruttoinkomst		**-3 020**	**1 420**	**1 420**
Skillnad i disponibel inkomst		**-1 720**	**-1 000**	**1 010**

Anm: Med total pension avses här inkomstpension, premiepension och tjänstepension.
Källa: Egna beräkningar i Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

I och med höjningen av åldersgränserna finns möjlighet att ha sjukersättning till dess att en person fyller 66 år. Beräkningen visar att inkomsten vid 65 år blir lägre om personen fortsätter att ha sjukersättning ett år till i än om hen går i pension. Detta typfall har inte en avtalsförsäkring som komplement till sjukersättningen.[12] Om personen får en avtalad utfyllnad blir inkomsten med all sannolikhet högre även vid 65 års ålder. När personen är 66 år blir pensionen före

[12] Enligt gällande avtal utbetalas ingen sådan ersättning till personer som har fyllt 65 år. Det är troligt att detta kommer att ändras vid en reform avseende åldersgränser.

skatt högre än med nuvarande regler, medan den disponibla inkomsten är 1 000 kronor lägre. Det år personen fyller 67 år minskar skatten jämfört med året innan och den disponibla inkomsten blir cirka 1 000 kronor högre än med nuvarande regler. Den disponibla inkomsten blir livsvarigt cirka sex procent högre från 67 års ålder på grund av reformerna.

Typfall 5. En person med sjukpenning över taket i sjukförsäkringen som skjuter på sin pension

Nedan visas samma person som i typfall 4 men personen blir sjukskriven först vid 64 års ålder. Hen väljer att inte ta ut pension vid 65 års ålder utan väntar till hen fyller 66 år dvs. är sjukskriven ytterligare ett år.

Tabell 3.6 Typfall 5. Person med sjukpenning som skjuter på sin pension, inkomst över taket i sjukförsäkringen, 2020 års priser

		65 år 2023	66 år 2024	67 år 2025
Utan reform	Sjukpenning			
	Total pension	22 520	22 520	22 520
	Skatt	6 780	4 850	4 850
Med reform	Sjukpenning	22 940		
	Total pension		23 890	23 890
	Skatt	6 930	7 270	5 230
Skillnad i bruttoinkomst		**420**	**1 370**	**1 370**
Skillnad i disponibel inkomst		**270**	**-1 050**	**990**

Anm: Med total pension avses här inkomstpension, premiepension och tjänstepension.
Källa: Egna beräkningar i Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

Beräkningen visar att personen får en högre inkomst om den fortsätter att vara sjukskriven ett år till jämfört med om den tar ut pension vid 65 års ålder. Höjningen av åldersgränserna i socialförsäkringssystemet gör att det är möjligt att ha sjukpenning fram till 66 års ålder. Detta typfall har inte någon avtalsförsäkring som komplement till sjukpenningen.[13] Med en sådan avtalad

[13] Enligt gällande avtal utbetalas ingen sådan ersättning till personer som har fyllt 65 år. Det är troligt att detta kommer att ändras vid en reform avseende åldersgränser.

utfyllnad blir skillnaden större. Precis som i övriga typfall gör höjningen av åldersgränserna i skattesystemet att den disponibla inkomsten är 1 050 kronor i månaden lägre än med nuvarande regler när personen är 66 år. Pensionen före skatt blir högre när pensionsuttaget senareläggs och pensionsrätter från sjukpenningen tillkommer. Från och med 67 års ålder blir den disponibla inkomsten 5,6 procent högre med reformen.

Typfall 6. En person med sjukpenning under taket i sjukförsäkringen som skjuter på sin pension

Nedan visas en person med en inkomst under taket i sjukförsäkringen som blev sjukskriven vid 64 års ålder. Denna person har en lön på 26 200 kronor per månad år 2023. Hen väljer att vänta med pension till 66 års ålder och är istället sjukskriven ytterligare ett år.

Tabell 3.7 Typfall 6. Sjukpenning från 64 års ålder, inkomst under taket i sjukförsäkringen

		65 år 2023	66 år 2024	67 år 2025
Före reform	Sjukpenning			
	Total pension	17 280	17 280	17 280
	Skatt	4 910	3 350	3 350
Efter reform	Sjukpenning	21 360		
	Total pension		18 360	18 360
	Skatt	6 370	5 290	3 660
Skillnad i bruttoinkomst		**4 080**	**1 080**	**1 080**
Skillnad i disponibel inkomst		**2 620**	**-860**	**770**

Anm: Med total pension avses här inkomstpension, premiepension och tjänstepension.
Källa: Egna beräkningar i Pensionsmyndighetens typfallsmodell.

Beräkningen visar att personen får en betydligt högre inkomst om den fortsätter att vara sjukskriven ett år till jämfört med om hen tar ut pension vid 65 års ålder. I och med höjningen av åldersgränserna finns möjlighet att ha sjukpenning till 66 års ålder. Detta typfall har inte någon avtalsförsäkring som komplement till sjukpenningen. Om personen får utfyllnad kommer skillnaden att vara större. Från

67 års ålder och framåt blir den disponibla inkomsten 5,5 procent högre med reform än med nuvarande regler.

Sammanfattning av typfallsanalysen

Sammantaget visar typfallsanalysen att den disponibla inkomsten kan bli både högre och lägre när personen är 65 år till följd av reformen. När personen är 66 år minskar den disponibla inkomsten i alla typfall jämfört med nuvarande regler, vilket i huvudsak är en effekt av höjda åldersgränser i skattesystemet. Från och med 67 års ålder ökar den disponibla inkomsten permanent för alla typfall utom ett (typfall 2). Denna disponibelinkomstökning uppväger i allmänhet de inkomstminskningar som uppkommer under de två tidigare levnadsåren

Fördelningsanalys till följd av justerad 65-årsgräns, 2023

Analysen är avgränsad till höjningen av åldersgränserna från 65 till 66 år som sker 2023. Liksom i kostnadsberäkningarna antas en del av de som påverkas direkt av reformen att ändra vid vilken ålder de går i pension dvs. de personer som antingen försörjer sig på transfereringar eller kommer att omfattas av grundskyddet som pensionärer. Det är viktigt att komma ihåg att jämförelsen görs mellan hur de hade haft det ifall de omfattats av nuvarande regler och hur de får det med nya regler.

Metod

Fördelningsanalysen är gjord med mikrosimuleringsmodellen FASIT 2018 version 1. Longitudinell data används för att fastställa vilken status och inkomstsammansättning de berörda personerna hade åren innan och efter 65 års ålder. Som tidigare nämnts kommer vissa regelförändringar att ge upphov till en halvårseffekt det kalenderår som regeln införs. I analysen summeras de två halvårseffekterna till en total helårseffekt. Denna helårseffekt visar hur den disponibla inkomsten påverkas för en person ett år efter att de passerar den åldersgräns som ändras.

Följande metod har använts för att tillämpa de antagande som nämnts inledningsvis i promemorian. De som antas beröras av regelförändringar tilldelas samma inkomster och status som de hade vid 64 års ålder[14].

Vilka får ändrad disponibel inkomst då 65-årsgränsen ändras?

På lång sikt antas allt fler skjuta på uttaget av sin pension och utträdet från arbetsmarknaden. Utfallet för dessa kommer att likna personen i bastypfallet. Det innebär att de kommer att få en högre disponibel inkomst såväl första året som på lång sikt till följd av de nya reglerna. Det första året (det år då personen fyller 65 år) kan det finnas personer som får såväl högre som lägre individuell disponibel inkomst med de nya reglerna jämfört med vad de skulle ha fått med nuvarande regler. De som försörjer sig på transfereringar kan under året de är 65 år få både högre och lägre disponibel inkomst vilket visades i typfallen (typfall 4-6). Detta gäller även de med garantipension som väljer att skjuta på sitt uttag (typfall 3). Alla som skjuter på sitt uttag av inkomstpension får dock livsvarigt en högre inkomstpension varje månad.

De som väljer att inte skjuta på sitt uttag av inkomstpension, men varken får garantipension, äldreförsörjningsstöd eller bostadstillägg till följd av de nya reglerna får en lägre disponibel inkomst under året de fyller 65. Även på lång sikt får dessa personer en lägre pension eftersom garantipensionen sjunker till följd av att den beräknas som om pensionen börjar tas ut vid 66 års ålder (typfall 2). De som har ÄFS får dock inte lägre inkomst på sikt då dessa kompenseras fullt ut, och för de med BTP blir skillnaden liten på lång sikt då marginaleffekten är mycket hög i detta system.

Totalt antas drygt 36 000 få en högre eller lägre individuell disponibel inkomst med anledning av regeländringen 2023. Skillnaden varar från det att personen fyllt 65 år till dess att den fyller 66 år.[15] Totalt antas ungefär en tredjedel av 65-åringarna att beröras direkt.

[14] Eventuella förändringar i sjuklighet och arbetslöshet som uppkommer med åldern går inte att simulera på individnivå med denna metod.

[15] . Här ingår även de individer som till följd av att personer de bor med får ändrade inkomster, själva får förändringar i hushållstransfereringar såsom BTP eller ÄFS. BTP och ÄFS betalas ut med lika stort belopp till vardera make vilket innebär att även om enbart en av makarnas inkomst ändras kommer båda två att få minskat BTP/ÄFS givet att båda har rätt till förmånen.

De nya reglerna kan ge såväl högre som lägre individuell disponibel inkomst

Drygt 9 000 individer beräknas få en högre individuell disponibel inkomst. Totalt är det fler kvinnor än män i denna grupp, 5 000 kvinnor och 4 200 män. Att kvinnor är överrepresenterade beror på att de i högre grad berörs direkt av de nya reglerna eftersom fler kvinnor än män har garantipension eller ersättning från transfereringssystemen. Männen beräknas dock under första året få en större genomsnittlig förändring i disponibel inkomst än kvinnorna av reformen (7 500 kronor respektive 5 000 kronor per månad).

Den största gruppen som bedöms få en högre disponibel inkomst är de som med nya regler inte har rätt till grundskydd och därför skjuter på sitt uttag av pension och istället ökar sin löneinkomst. Dessa utgör cirka 40 procent av de som får en högre disponibel inkomst. I snitt får dessa drygt 10 000 kronor högre inkomst per månad. Den näst största gruppen är den som har sjukersättning. De beräknas utgöra knappt 30 procent av samtliga som får en högre disponibel inkomst och förändringen medför i snitt en högre inkomst på 3 800 kronor per månad.

Drygt 27 000 personer beräknas få en lägre individuell disponibel inkomst, varav 63 procent eller 17 000 är kvinnor och 10 000 är män. Kvinnor är överrepresenterade både avseende garantipension och i transfereringssystemen. I snitt minskar kvinnornas disponibla inkomst med 3 000 kronor per månad medan motsvarande minskning är 3 900 kronor för männen.[16]

Hälften av de vars inkomster minskar är de som fortsätter att ta ut inkomstpension och som hade rätt till garantipension före reformen (typfall 2). Trots att de inte har rätt till grundskydd förrän vid 66 års ålder antas cirka 13 000 personer välja att ta ut sin inkomstpension när de fyller 65 år. I snitt skulle de ha haft 1 600 kronor mer i månaden i form av grundskydd. Även om denna grupp är den största av de som berörs så har de minst snittförändring i kronor per månad. Sammanlagt kommer dessa dessutom få en livsvarigt lägre allmän pension.

Bland de som beräknas få en lägre disponibel inkomst är gruppen som har sjukersättning den näst största (typfall 4), dessa utgör drygt

[16] Samtliga belopp i fördelningsanalysen är angivna i 2020 års priser

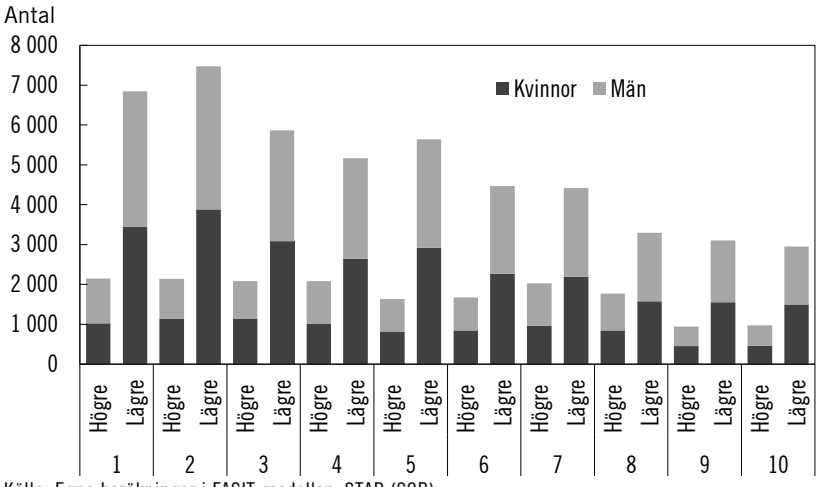
en fjärdedel. En del av de med sjukersättning hade haft mer i pension än vad de får i sjukersättning det år de fyller 65. Dessa beräknas i snitt få 4 200 kronor lägre disponibel inkomst per månad än de hade haft om de med tidigare regler gått i pension vid 65 års ålder. Analysen av individuell disponibel inkomst avser endast första året efter individerna fyllt 65 år. Som framkommit av typfallen ovan kommer de allra flesta berörda få en livsvarigt högre pension till följd av reformen.

Var i inkomstfördelningen finns de som påverkas av regeländringar där 65-årsgränsen justeras?

I detta avsnitt görs en analys som utgår från förändringen i ekonomisk standard. Ekonomisk standard beräknas genom att den disponibla inkomsten justeras för försörjningsbördan. Det gör att hushåll av olika storlek och med olika sammansättning kan jämföras. Enligt detta mått berörs samtliga som bor i ett hushåll där någon i hushållet får en förändrad disponibel inkomst. Effekten som analyseras uppkommer från det att en person i hushållet fyller 65 år till dess att den fyller 66 år. I figur 3.1 syns antalet kvinnor och män som direkt och indirekt berörs i respektive inkomstgrupp.[17] Det är i princip lika många kvinnor som män som berörs vilket till stor del är en effekt av att analysen är gjord på ekonomisk standard. Detta innebär att även om det är en enskild hushållsmedlem som berörs direkt så påverkas samtliga hushållsmedlemmars ekonomiska standard lika mycket. Något fler berörs i den nedre hälften av inkomstfördelningen, cirka 60 procent av samtliga berörda befinner sig där, vilket är naturligt eftersom de som direkt berörs av reformen är de med grundskydd alternativt personer som har sin försörjning helt eller delvis från transfereringar.

[17] Inkomstgrupper: Befolkningen delas in i 10 lika stora grupper där de 10 procent med lägst ekonomisk standard hamnar i inkomstgrupp 1, de med näst lägst i inkomstgrupp 2 osv. ända upp till inkomstgrupp 10 som har den högsta ekonomiska standarden.

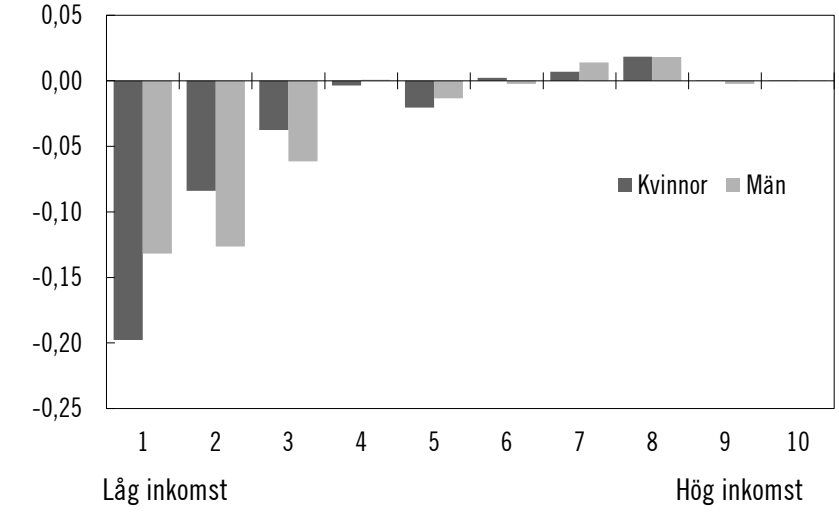
Figur 3.1 Antal kvinnor och män som får en ändrad ekonomisk standard, 2023

Källa: Egna beräkningar i FASIT-modellen, STAR (SCB).

I figur 3.2 redovisas förändringen i ekonomisk standard i olika delar av inkomstfördelningen från det att en person i hushållet fyller 65 år till dess att den fyller 66 år. Det är de med lägst ekonomisk standard som påverkas mest av reformen och den ekonomiska standarden sänks i snitt med 0,2 procent för den gruppen.

Figur 3.2 Genomsnittlig förändring av ekonomisk standard 2023, procent

Källa: Egna beräkningar i FASIT-modellen, STAR (SCB).

3.4 Effekter på den offentliga sektorns sparande, inkomster och utgifter

De offentliga finanserna stärks när åldersgränserna höjs och fler arbetar längre

I detta avsnitt sammanfattas hur den offentliga sektorns finansiella sparande påverkas när sysselsättningen ökar och transfereringsutgifterna utvecklas som i tabell 3.1 och tabell 3.9. Beräkningarna bygger på att vissa åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet höjs 2023 och 2026. I promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet föreslås att åldersgränser för det förhöjda grundavdraget och socialavgifter och allmän löneavgift höjs till 66 år 2023 respektive till 67 år 2026. Dessa förändringar av skattesystemet bedöms förstärka den offentliga sektorns inkomster med cirka 5 miljarder kronor 2023 och cirka 10 miljarder kronor 2026. Till skillnad mot reglerna för transfereringsutgifter uppstår ingen halvårseffekt för skatteinkomsterna eftersom regelförändringen berör alla personer som har fyllt 65 år vid kalenderårets inledning.

När skatte och socialavgiftssystemets åldersgränser höjs ökar kommunernas, regionernas och statens skatteintäkter. När kommunsektorns inkomster ökar till följd av att färre personer omfattas av det förhöjda grundavdraget minskas statsbidragen till kommunerna i motsvarande utsträckning. År 2023 beräknas denna sänkning av statsbidragen uppgå till cirka 2,6 miljarder kronor, och 2026 till cirka 5,4 miljarder kronor.

Tabell 3.8 sammanfattar hur den offentliga sektorns inkomster, utgifter och sparande förändras när åldersgränserna ändras. Reformen förbättrar ålderspensionssystemets sparande både genom att inkomsterna ökar när fler personer är sysselsatta och mer avgifter betalas in till systemet, samtidigt som utgifterna sjunker när färre är ålderspensionärer. En mindre inkomstökning uppstår också när staten betalar pensionsavgifter för flera personer med ersättningar från socialförsäkringssystemet.

Tabell 3.8 Reformens effekter på den offentliga sektorns finansiella sparande och skuld

Miljarder kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
Offentlig sektors finansiella sparande	**7**	**8**	**8**	**16**	**20**
Inkomster	7	7	8	17	23
Utgifter	0	0	0	1	3
Ålderspensionssystemet	2	5	5	8	11
Inkomster	0	1	1	2	4
Utgifter (pensioner)	-2	-4	-4	-6	-7
Kommunsektorn	0	0	0	0	0
Inkomster	0	1	1	2	4
Utgifter (konsumtion)	0	1	1	2	4
Stat	5	3	3	8	9
Inkomster	4	4	4	8	11
Utgifter	-1	1	0	0	2
Offentlig bruttoskuld	**-2**	**-3**	**-5**	**-10**	**-17**

Anm.: Offentliga sektors inkomster och utgifter är inte summan av statens, kommunernas och pensionssystemets inkomster och utgifter eftersom en del av delsektorernas inkomster och utgifter går till andra delar av den offentliga sektorn.

Kommunsektorns skatteinkomster ökar av två skäl. I mindre utsträckning eftersom sysselsättningsökningen har en positiv effekt på sektorns skatteunderlag, men framför allt eftersom antalet personer som har ett förhöjt grundavdrag minskar. Den senare inkomstökningen motsvaras dock fullt ut av att statsbidragen till kommunerna sänks. En inkomstökning i kommunsektorn antas vidare motsvaras av en lika stor ökning av den kommunala konsumtionen, så att sektorns resultat och finansiella sparande är desamma som om reformen inte genomförts eftersom kommunerna antas förhålla sig till balanskravet. Reformen bedöms också leda till en mindre ökning av de kommunala utgifterna för ekonomiskt bistånd.

Statens sparande förbättras när inkomsterna ökar till följd av ökad ekonomisk aktivitet, samtidigt som fler personer betalar sociala avgifter och allmän löneavgift fullt ut. Statens utgifter för arbetsmarknads- och ohälsorelaterade transfereringar ökar, medan utgifterna för pensioner och statsbidrag till kommunerna minskar,

se tabell 3.8. Sammantaget är nettoförändringen av utgifterna relativt liten, men de högre inkomsterna gör att statens sparande förbättras.

Sammantaget bedöms den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld minska med cirka 17 miljarder kronor till och med 2027. När det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet ökar till följd av reformen behöver staten spara motsvarande mindre om överskottsmålet för den offentliga sektorn ska klaras. Det innebär att statens reformutrymme ökar.

På längre sikt förstärks det offentliga sparandet ytterligare

På längre sikt, när riktåldern succesivt höjs och arbetskraftsdeltagandet och BNP ökar ytterligare, blir effekten på de offentliga finanserna likartade de som redovisas i tabell 3.8 men större. När riktåldern höjs kommer allt fler personer som skulle ha lämnat arbetsmarknaden och tagit ut pension utan en reform att påverkas. Effekterna blir särskilt stora när lägsta åldern för uttag av allmän inkomstgrundad pension på sikt påverkar de åldrar där i dag stora grupper lämnar arbetsmarknaden och går i pension.

På sikt kommer pensionsutbetalningarna att öka när de åldersgrupper som skjutit på sin pension får en högre genomsnittlig ålderspension. Så länge som den förväntade återstående medellivslängden vid 65 års ålder ökar och pensionsåldern stiger kommer dock pensionssystemets finanser att stärkas. När yrkeslivet förlängs kommer pensionssystemets omslutning att öka, vilket gör att systemets buffertfonder och kapitalavkastning kan förväntas öka.

Fler sysselsatta och en högre BNP har även en positiv effekt på kommunsektorns skatteunderlag. När kommunernas skatteinkomster utvecklas starkare behöver statsbidragen inte öka lika snabbt, givet att kommunernas reala konsumtionsutgifter ska vara desamma.

Förutom via ett mindre behov av statsbidrag till kommunerna har reformen också en positiv effekt på statens inkomster från skatter och socialavgifter. Även om statens utgifter för socialförsäkringar till hushållen kan förväntas öka så är nettoeffekten på statens sparande positiv.

Ett högre statligt sparande, i kombination av att även pensionssystemets sparande förstärks till följd av reformen, gör att utrymmet

för framtida reformer ökar om den offentliga sektorns sparande bestäms av ett överskottsmål.

Effekter på ersättningar för socialförsäkringar och arbetsmarknadsstöd

Av tabell 3.9 framgår hur den offentliga sektorns utgifter för social- och arbetsmarknadsförsäkringar förväntas påverkas av reformen. Dessa uppgifter redovisas även i budgetpropositionen för 2021. År 2023 uppstår en så kallad halvårseffekt. En halvårseffekt uppkommer också 2026 när åldersgränsen ändras ytterligare ett år.

Tabell 3.9 Effekter på ersättningar för socialförsäkringar och arbetsmarknadsstöd

Miljoner kronor

	2023	2024	2025	2026	2027
Pension					
Inkomstpension	-1 807	-3 653	-3 703	-5 559	-7 454
Garantipension	-299	-599	-599	-898	-1 198
Bostadstillägg, ÅP*	-238	-480	-492	-757	-1 036
Äldreförsörjningsstöd	-42	-84	-86	-133	-182
Efterlevandepension	92	184	187	282	333
Barnpension	3	7	14	24	34
Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning					
Sjukersättning	1 080	2 278	2 253	3 526	4 432
Bostadstillägg SA*	72	143	143	215	286
Sjukpenning	233	470	476	702	928
Rehabiliteringspenning	6	12	12	18	24
Arbetsskadeersättning	81	163	167	255	348
Arbetsanpassning	2	3	3	5	6
Assistansersättning	12	38	64	104	159
Bilstöd	1	3	3	4	6
Merkostnadsersättning**	1	3	3	4	6
Arbetsmarknad					
Arbetslöshetsersättning	95	178	190	338	500
Aktivitetsstöd	33	62	67	118	175
Arbetsmarknadspolitiska program	6	11	12	21	31
Nystartsjobb	4	10	11	18	29
Kommunersättning vid flyktingmottagande	1	1	2	2	3

Anm.: ÅP=Ålderspension, SA=sjuk-och aktivitetsersättning, ** Tidigare handikappersättning
Anm.: För de ersättningar där statlig ålderspensionsavgift betalas ingår detta i totala beloppet.

Kortfattat om hur utgifterna för respektive ersättning påverkas

Nedan presenteras i vilken riktning utgifterna påverkas samt antalet individer som berörs direkt. Antalsuppgifterna avser 2023. År 2026 antas ungefär lika stort antal tillkomma.

Inkomstpensionsutgifter minskar: Inkomstpensionen betalas inte ut för personer som är 62 år och alla de som skjuter på sitt uttag till 66

år kommer inte ta ut någon inkomstpension. Antal berörda cirka 32 000 personer.

Garantipensionens, bostadstillägg till ålderspensionärers och *äldreförsörjningsstödets* utgifter minskar: Grundskydd betalas inte längre ut till 65-åringar. Antal berörda, garantipension cirka 26 000 personer, bostadstillägg till ålderspensionärer cirka 8 000 personer, äldreförsörjningsstöd cirka 2 000 personer.

Efterlevandepension och *barnpension*: Utgifterna för änkepension ökar eftersom reglerna är mer generösa för personer under 65 år och denna gräns flyttas till 66 år. Dessutom antas att den avlidne skulle ha tjänat in pension ytterligare ett år vilket även detta höjer utgifterna. Liksom för änkepension antas den som avlidit ha tjänat in pension till 65 år istället för 64 år vid beräkning av omställningspension och barnpension. Utgiften för ett till intjänandeår kommer att öka för varje år då nya personer med rätt till ersättning tillkommer, dock enbart under så lång tid som personer i snitt befinner sig i de olika systemen vilket är olika för de olika förmånerna. Antal personer som beräknas tillkomma: under 1 000.

Sjukersättning: Utgifterna antas öka mest för sjukersättning bland de förmåner som påverkas av reformen. Personer med sjukersättning har en varaktigt nedsatt arbetsförmåga och nästan ingen lämnar ersättning med undantag för dödsfall och uppnådda åldersgränser. År 2023 föreslås det bli tillåtet att ha sjukersättning när individen är 65 år. Det föreslås även bli möjligt att nybeviljas sjukersättning i denna ålder. I slutet av 2023 beräknas detta leda till att antalet personer med ersättningen har ökat med cirka 14 000 personer.

Bostadstillägg till personer med sjukersättning: Denna förmån börjar betalas ut ytterligare ett år till för de som fortsätter att uppbära sjukersättning. Antal personer cirka 4 000.

Sjukpenning, arbets*skadeersättning, rehabiliteringspenning, arbetsanpassning* och *bilstöd*: Dessa stöd kommer att kunna betalas ut och beviljas till 66 års ålder enligt samma regler som tidigare till 65 års ålder. Antal berörda, sjukpenning cirka 7 000 personer,

arbetsskadeersättning cirka 2 000 personer samt ett fåtal personer med de övriga ovan nämnda förmånerna. För förmånerna *smittbärarpenning* och *SGI-skydd vid utsträckt livränta* har förslagen bedömts beröra endast ett fåtal personer varför ingen budgetpåverkan har beräknats.

Assistansersättning: Enligt nuvarande regler kan assistansersättning endast nybeviljas för personer som är yngre än 65 år. Däremot får personer som redan har assistansersättning behålla sin ersättning livet ut. Vidare gäller att personer med assistansersättning kan ansöka om ytterligare timmar fram till 65-årsdagen, men därefter får inte antalet assistanstimmar utökas.

Utgiftsökningen av att höja åldern för att nybeviljas assistansersättning fram till att individen fyller 66 år uppskattas till omkring 6 miljoner kronor 2023. Endast nio 65-åringar beräknas nybeviljas ersättningen 2023. Som en konsekvens av regeländringen uppstår sedan ytterligare ett år med den genomsnittliga timökningen. Även denna utgiftsökning skattas till 6 miljoner kronor. Sammantaget innebär det en utgiftsökning på 12 miljoner kronor 2023. Utgiftsökningen är till övervägande del en kostnad för staten. Över tid kommer utgiftsökningen stiga (ackumuleras) eftersom fler årskullar beräknas ansöka om fler timmar och fler kommer att ha beviljats ersättning i högre åldrar. Utgiftsökningen försvinner efter cirka 20 år dvs. en genomsnittlig pensionstid.

Merkostnadsersättning: Ersättningen kan beviljas fram till 66 års ålder efter vilket den utbetalas resten av livet. Det innebär att denna utgift kan antas öka något för varje ny årskull som tillkommer. Utgiftsökningen kommer att försvinna efter cirka 20 år, dvs. en genomsnittlig pensionstid.

Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd: Kommer att kunna betalas ut och beviljas till 66 års ålder på samma sätt som tidigare till 65 års ålder. Antal berörda personer för arbetslöshetsersättning beräknas till cirka 570 och cirka 300 personer för aktivitetsstöd. De höjda åldersgränserna medför också ökade kostnader och ett ökat antal personer i arbetsmarknadspolitiska program i jobb- och utvecklingsgarantin. Även kostnaden för och antalet personer med nystartsjobb ökar något.

Etableringsersättning: Kommer kunna betalas ut och beviljas till 66 års ålder enligt samma regler som till 65 års ålder. Antal berörda bedöms vara mycket få varför ingen budgetpåverkan har beräknats.

Kommunersättningar vid flyktingmottagande: Kostnaden för schablonersättningen för mottagandet av nyanlända ökar då schablonbeloppet är högre för personer som är yngre än 65 år och denna gräns flyttas till 66 år. Schablonersättningen betalas ut under två år, vilket innebär att utgifterna ökar framför allt de två åren efter förändringen. Förändringen beräknas påverka kommunernas ersättning för knappt 30 personer.

De ändrade årsgränserna som leder till de beskrivna konsekvenserna ovan har i sin tur följdpåverkan. När åldersgränsen för när grundskydd höjs ett år kommer de som är 64 år och har ekonomiskt bistånd behöva det ytterligare ett år. För kommunerna bedöms det leda det till ökade kostnader med 60 miljoner kronor per år till följd av reformen, vid bedömning av nivån på statens bidrag till kommuner och regioner bör denna effekt tas i beaktning. För reformens påverkan på kommunernas finansiella situation i stort hänvisas till avsnittet 3.4.

Avtalsuppföljning inom kommunövergripande avtalsområden, Snittblommor och kontorsmaterial

7

KS.2021.0055

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0055

2021-04-09
Emmy Bruhn
+4641362556
Emmy.Bruhn@eslov.se

Kommunstyrelsen

Avtalsuppföljning inom kommunövergripande avtalsområden, "kontorsmaterial" samt "blommor och krukväxter"

Ärendebeskrivning
Enligt kommunens riktlinjer för inköp och upphandling ska återrapportering av inköps- och upphandlingsverksamheten årligen ske till kommunstyrelsen. För år 2020 har Inköps- och upphandlingsavdelningen på Kommunledningskontoret genomfört en uppföljning av avtalstroheten, gentemot de leverantörer som Eslövs kommun tecknat avtal med, inom två utvalda kommunövergripande produktområden - ”kontorsmaterial” med Staples Sweden AB som leverantör och ”blommor och krukväxter” med Johans Trädgård & Miljö i Skåne som leverantör.

Beslutsunderlag
Avtalsuppföljning 2020

Beredning

För avtalsområdet kontorsmaterial visar uppföljningen en avtalstrohet (att köpa avtalade produkter från avtalsleverantören) på 96 procent för år 2020, för år 2018 var avtalstroheten inom detta område 92 procent. För blommor och krukväxter visar uppföljningen för år 2020 en avtalstrohet på 97 procent, några jämförelsesiffror finns inte då uppföljning av detta avtalsområde inte gjorts tidigare.

Avtalsuppföljningen visar att de inköp, där verksamheterna uppger att köp hos fel leverantör bero på synnerliga skäl inte kan klassificeras som köp på grund av synnerliga skäl enligt lagens mening. Dessa beror på bristande planering i verksamheten.

I uppföljningen finns det även köp som avser specialprodukter. Detta är köp av produkter som inte inryms i de två avtalskategorier som följs upp. För specialprodukter kan det finnas risk att kommunens totala inköp av liknande produkter överstiger de beloppsgränser som finns i lagen om offentlig upphandling (LOU) om när upphandling måste genomföras. Utifrån de specialprodukter som identifierats i årets avtalsuppföljning kan det konstateras att dessa inköp är få och inte till något betydande värde.

På berörda konton i redovisningen som använts för att ta fram statistiken återfinns felkonteringar. Dessa felkonteringar avser andra produkter än de produkter som ingår i de två avtalsområden som kommunen för år 2020 följt upp. Kommunen rapporterar statistik till andra myndigheter och felkonteringar kan bidra till att statistiken blir missvisande. Även den statistik som ligger tillgrund för val av upphandlingsförfarande kan bli missvisande vid felkonteringar. För att minska risken för felkontering, kommer möjligheten att i e-handelssystemet använda funktion för förkontering av produkter att finnas.

Införandet av e-handel i kommunen möjliggör för beställare att göra rätt, detta genom att samla leverantörer och produkter på ett ställe. I systemet arbetas det även med att lägga in information kring beställningsrutiner för de produkter som inte ligger inne i e-handelssystemet. De leverantörer vars fakturor går via e-handel (beställningsportalen) ger snabb och enkel statistik kring vad som inköpts och vem som gjort inköpen. Detta skapar bra förutsättningar för att kunna göra bra avtalsuppföljningar.

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen godkänner rapporten.
-

Beslutet skickas till
Samtliga nämnder

Eva Hallberg
Kommundirektör

Susanna Karlsson
Upphandlingschef

ESLÖVS KOMMUN

Avtalsuppföljning 2020

Avtalsuppföljning av två kommunövergripande ramavtalsområden 2020 – kontorsmaterial samt blommor och krukväxter.

Sammanfattning

Kontorsmaterial
Uppföljningen för år 2020 visar på en högre avtalstrohet, 96 procent, mot avtalstroheten för år 2018, 92 procent, inom detta avtalsområde. Köp av fel leverantör inom detta avtalsområde görs i huvudsak av beställare som passar på att köpa dessa produkter när de gör inköp hos andra leverantörer. Det kan vara andra avtalsleverantörer som även har dessa produkter i sitt sortiment, men det är även leverantörer där kommunen inte har avtal.

Inköp av kontorsmaterial skulle från och med september göras i kommunens beställningsportal. Utifrån den statistik som kan tas fram uppgår avtalstroheten efter införandet i beställningsportalen till 95 procent, om statistiken tas fram utifrån inköpsvolym, SEK. Om statistiken används för att titta på antal inköp så är avtalstroheten 97 procent. Det är åtta inköp som gjorts hos fel leverantör efter att beställningsportalen skulle användas.

Blommor och krukor
Inom detta avtalsområde är avtalstroheten 97 procent. Analysen visar att de inköp som gjorts hos fel leverantör har gjorts i huvudsak på grund av dålig planering. Det har även i början av avtalstiden gjorts några felaktiga inköp på grund av att beställare missat informationen av att kommunen hade nytt avtal.

1. Inledning

Kommunen följer varje år upp avtalstroheten gentemot ingångna avtal inom två utvalda kommunövergripande produktområden. För år 2020 har avtalsområdena kontorsmaterial samt blommor och krukväxter valts

ut. Dessa två avtalsområden nyttjas av kommunens samtliga förvaltningar.

2. Mål

Det övergripande målet med uppföljningen är att höja avtalstroheten gentemot de leverantörer kommunen har som avtalsparter. På så sätt säkerställs att budgeterade resurser används så kostnadseffektivt som möjligt. Målet är också att undvika att avtalsleverantörer kräver skadestånd av kommunen för bristande avtalstrohet.

3. Syfte

Syftet med avtalsuppföljningen är att identifiera och åtgärda orsakerna till inköp utanför avtal.

1. Kontorsmaterial

Ny upphandling av kontorsmaterial gjordes under 2020. Ny avtalsleverantör blev tidigare leverantör, Staples Sweden AB. Genomgång av avtalstroheten för kontorsmaterial gjordes för år 2018, i denna hade kommunen en avtalstrohet på 92 %. Inköpen av kontorsmaterial uppgick då till 816 703 kronor varav inköp hos fel leverantör uppgick till 95 628 kronor. Syftet med uppföljningen inom detta område är att kartlägga om avtalstroheten (inköpsbeteendet) ändrats när kontorsmaterial ska beställas via kommunens beställningsportal, e-handel. Uppföljningen inom detta avtalsområde kommer både att göras utifrån total avtalstrohet per helår och utifrån en jämförelse innan och efter införandet av beställningsportalen. Kontorsmaterial infördes i beställningsportalen 2021-09-21.

2. Blommor och krukväxter

Nytt ramavtal trädde i kraft 2020-01-01 med Johans Trädgård & Miljö i Skåne, efter en längre period utan avtal inom detta område. Inköpen av blommor sker digitalt via kommunens beställningsportal. Syftet med denna uppföljning är att kartlägga om verksamheterna efter att avtal trätt i kraft ändra sitt beteende och beställer från rätt leverantör och via beställningsportalen.

4. Metod

1. Underlag

Underlaget bygger på transaktionslistor från kommunens bokföring samt på intervjuer och analys tillsammans med inköpsansvarig på respektive förvaltning för att identifiera köp hos felleverantör och orsaken till detta.

2. Avvikelsekoder

Materialet analyseras utifrån nedan kategorier. Köp hos annan leverantör än den avtalade delas in i följande avvikelsekoder:

1. Fel leverantör
    - 1.1 Synnerliga skäl
    - 1.2 Annan orsak
2. Specialprodukter
3. Felkonteringar

I avtalsuppföljningen har köp som rapporterats tillhöra ”2. Specialprodukter” och ”3. Felkontering” tagits bort. Dessa inköp avser inte inköp som skulle gjorts via något av de två avtal som följts upp.

5. Resultat

1. Kontorsmaterial

Kontorsmaterial är en kommunövergripande upphandling som genomförts tillsammans med Lunds kommun.

Uppföljningen för år 2020 visar en avtalstrohet på 96 procent för kommunen som helhet. Kommunen har under 2020 handlat kontorsmaterial för 758 069 kronor. Av den totala summan avser 727 929 kronor köp från kommunens avtalade leverantör, Staples Sweden AB. Av totalt 1 563 köp har 1 521 köp gjorts inom avtal, om avtalstroheten skulle tas fram utifrån antal genomförda köp skulle avtalstroheten vara 97 procent.

Redovisningen av köpen har tagits ut från aktuellt konto, kontorsmaterial, från kommunens redovisning. Samtliga transaktioner har analyserats för att kunna kategoriseras i avvikelsekoder.
I uppföljningen har det identifierats att köp hos fel leverantör oftast görs i samband med att beställare vid inköp hos andra leverantörer

även köper produkter som skulle köpts via Staples. Det kan handla om inköp hos andra avtalsparter till kommunen, men det kan även vara inköp hos leverantörer där kommunen saknar avtal. I något enstaka fall har inköp hos fel leverantör gjorts på grund av bristande planering.

De produkter som kategoriserats som specialprodukter inom förvaltningen Miljö- och Samhällsbyggnad, Serviceförvaltningen, Barn- och Utbildningsförvaltningen och Kommunledningskontoret är till största del en högre kvalitet på arkivbeständigt papper. I det fall det finns krav på att använda en högre nivå av arkivbeständigt papper inhandlas detta hos annan leverantör, då Staples inte har detta i sitt sortiment. Inom Kultur- och Fritidsförvaltning avser specialprodukter till största delen biblioteksprodukter så som till exempel genreklistermärken.

I genomgången av transaktionerna upptäcktes även en rad felkonteringar, kategori ”3. Felkonteringar”. Då felkonteringarna inte avser produkter inom aktuellt avtal har dessa tagits bort från statistiken och ska heller inte ingå i avtalsuppföljningen.

Nedan tabeller visar sammanställning av kommunens statistik vad gäller kontorsmaterial per nämnd.

Kontorsmaterial (Inköp för år 2020)
Från och med mitten av september 2020 skulle samtliga beställningar gällande kontorsmaterial via avtalet med Staples göras i kommunens beställningsportal (e-handel). När val av att kontrollera avtalstrohet inom kontorsmaterial valdes var tanken att dessa produkter skulle vara inne i beställningsportalen några månader tidigare, men då införandet av beställningsportalen sköts fram på grund av Covid-19 infördes detta avtal något senare än vad som först planerats.
Då beställningar av kontorsmaterial gjorts via kommunens beställningsportal under en kort period (ca 3 månader) går det inte att dra allt för långtgående slutsatser, då en längre period hade behövts för att kunna säkerställa att inköpsbeteendet ändrats. Under den tid beställningar gjorts i beställningsportalen uppgår det totala inköpsbeloppet till 291 456 kronor och köp av avtalad leverantör uppgår till 276 060 kronor vilket är en avtalstrohet på 95 procent. Genomgång av antalköp visar att av 528 stycken

köp har 520 stycken gjorts hos rätt leverantör, vilket innebär att efter införandet av beställningarna via beställningsportalen har 8 inköp gjorts hos fel leverantör mot 34 inköp hos fel leverantör innan e-handel. Avtalstrohet kring antal köp visar på en avtalstrohet på 98 procent.

Kontorsmaterial (Inköp innan och efter införandet av e-handel)

Avtalstrohet per nämnd						
Nämnd	**Innan/efter e-handel**	**Totalt (SEK)**	**Köp inom avtal - Stapels (SEK)**	**Andel inom avtal (%)**	**Köp utanför avtal (SEK)**	**Andel utanför avtal (%)**
Kommunstyrelsen	Innan e-handel	13 466	13 466	100%	0	0%
Kommunstyrelsen	Med e-handel	4 711	4 711	100%	0	0%
Barn- och Familjenämnden	Innan e-handel	187 507	183 242	98%	4 264	2%
Barn- och Familjenämnden	Med e-handel	148 788	147 768	99%	1 019	1%
Gymnasie- och Vuxenutbildnings-nämnden	Innan e-handel	80 903	74 745	92%	6 158	8%
Gymnasie- och Vuxenutbildnings-nämnden	Med e-handel	25 686	25 183	98%	504	2%
Kultur- och Fritidsnämnden	Innan e-handel	25 796	25 569	99%	227	1%
Kultur- och Fritidsnämnden	Med e-handel	7 613	7 613	100%	0	0%
Miljö- och Samhällsbyggnadsnämnden	Innan e-handel	12 326	12 326	100%	0	0%
Miljö- och Samhällsbyggnadsnämnden	Med e-handel	6 740	6 740	100%	0	0%
Vård- och Omsorgsnämnden	Innan e-handel	114 326	113 314	99%	1 012	1%
Vård- och Omsorgsnämnden	Med e-handel	78 004	73 699	94%	4 305	6%
Servicenämnden	Innan e-handel	31 141	29 209	94%	1 932	7%
Servicenämnden	Med e-handel	19 914	10 346	52%	9 568	48%

2. Blommor och Krukväxter

Upphandlingen av blommor och krukväxter är gjord av inköps- och upphandlingsavdelningen. Inköp på detta avtal görs i kommunens beställningsportal.

Uppföljningen för år 2020 visar en avtalstrohet på 97 procent för kommunen som helhet. Kommunen har totalt handlat produkter inom denna avtalskategori för 518 135 kronor. Av totala köp inom kategorin har kommunen handlat för 502 144 kronor från avtalad leverantör, Johans Trädgård & Miljö i Skåne.

Uppföljningen har tagits ut både på aktuella konton i redovisningen samt utifrån leverantörer. Samtliga transaktioner har analyserats för att kunna kategoriseras i avvikelsekoder.

Det har framkommit två orsaker till att inköp gjorts hos fel leverantör. Den ena orsaken är att vissa inköp som gjordes i början av januari gjordes utanför avtalet på grund av att beställare missat informationen kring att kommunen hade nytt avtal. Den största orsaken till köp hos fel leverantör gjordes på grund av bristande planering/framförhållning av verksamheten.

Inom denna avtalskategori bör det inte finnas ”2.Specialprodukter”. Under året har beställare vänt sig till leverantören kring beställningar av specialkaraktär bland annat i samband med invigningen av Stora torg. Då leverantören uppgett att möjlighet att anta uppdraget inte funnits vid vissa specialbeställningar. Inköp som gjorts hos annan blomsterleverantör efter att kommunens avtalsleverantör tackat nej till uppdraget klassificeras här som ”2. Specialprodukt”. Inköpen av specialprodukter uppgår till ca 24 000 kronor och är exkluderade i sammanställningen av avtalstrohet.

Några direkta felkonteringar har inte identifierats gällande inköp av blommor.

Nedan tabeller visar sammanställning av kommunens statistik vad gäller konsumentförpackade livsmedel via webbutik per förvaltning.

Blommor och Krukväxter

Avtalstrohet per nämnd					
Nämnd	**Totalt (SEK)**	**Köp inom avtal - Johans Trädgård & Miljö i Skåne (SEK)**	**Andel inom avtal (%)**	**Köp utanför avtal (SEK)**	**Andel utanför avtal (%)**
Kommunstyrelsen	89 557	89 557	100%	0	0%
Barn- och Familjenämnden	182 967	168 912	92%	14 055	8%
Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden	73 934	73 246	99%	688	1%
Kultur- och Fritidsnämnden	32 720	32 720	100%	0	0%
Miljö- och Samhällsbyggnadsnämnden	6 371	6 171	97%	200	3%
Servicenämnden	20 635	20 635	100%	0	0%
Vård- och Omsorgsnämnden	111 952	110 905	99%	1 047	1%
Överförmyndarnämnden	0	0	0%	0	0%
Summering	**518 135**	**502 144**	**97%**	**15 991**	**3%**

6. Analys och åtgärder

6.1 Synnerliga skäl

Hänvisning till synnerliga skäl ska användas mycket restriktiv och endast i situationer som uppstår utanför den upphandlande myndighetens kontroll. I materialet återfinns inköp där verksamheter uppgett synnerliga skäl för köp utanför avtal. De inköp som kategoriernas som synnerliga skäl lever inte upp till den tolkning som lagen medger.

6.2 Inköp hos fel leverantör

Att inte välja kommunens avtalade leverantörer uppgavs vara dålig planering och i vissa fall har ett invant inköpsbeteende inte ändrats. För kontorsmaterial utgjorde 4 procent köp utanför avtal och för blommor och krukväxter utgjord 3 procent köp utanför avtal.

6.2.1 Konsekvenser

När beställare köper avtalade produkter hos annan leverantör än kommunens avtalade leverantörer innebär detta avtalsbrott. Detta kan leda till att kommunen blir skadeståndsskyldiga. Vidare visar detta även ett undermåligt inköpsbeteende och användning av kommunens resurser. Priser

för icke avtalade produktområden är oftast dyrare eller håller inte den kvalitet som kommunen medvetet valt i samband med upphandlingen.

Varje gång avtalet inte används och personal väljer att handla avtalade produkter i lokalbutik eller att själva kolla upp produkter på olika webbutiker förlorar arbetsgivaren personaltid i verksamheten.

Att inte vara en trogen avtalspart undergräver leverantörernas förtroende för kommunen som avtalspart och skadar kommunens varumärke.

6.3 Specialprodukter

Specialprodukter är köp av enstaka produkter vilket inte inryms i avtalet och heller inte i uppföljning av avtalstrohet.

6.3.1 Konsekvenser

Då enstaka inköp görs av många olika verksamheter i kommunen och där avstämning mot beloppsgränserna i Lagen om offentlig upphandling (LOU) endast görs för egen verksamhets/verksamheters inköp finns risk att kommunens totala inköp av liknande produkter kommer över de beloppsgränser som gäller för att genomföra en upphandling. De specialprodukter som identifierats i samband med avtalsuppföljningen för 2020 uppgår till låga belopp och få inköp, vilket innebär att det inte finns risk att just dessa inköp bryta mot LOU.

När kommunen gör inköp där avtal inte ingåtts finns det stor risk att priserna är högre och att kvalitetsnivån är lägre än om avtal hade ingåtts.

6.4 Felkonteringar

I årets uppföljning har mindre felkonteringar uppmärksammats, en orsak till detta kan vara att förvaltningarna under året gått igenom redovisningen på de konton som följts upp i avtalsuppföljningen, en annan anledning kan vara att inköpta produkter är förkonterade i beställningsportalen. Det behövs fortfarande arbetas med en ökad kompetens i organisationen kring kontering.

6.4.1 Konsekvenser

Felkonteringar leder både till interna och externa konsekvenser. Interna konsekvenser av felkonteringar leder till mindre effektiv administration, då manuella ombokningar behövs göras, uppföljning av inköpsvolymer

försvåras och riskerar att bli missvisande. Missvisande inköpsvolymer kan leda till att kommunen anger felaktiga volymer i kommande upphandlingar. Felaktigt angivna volymer i en upphandling kan resultera i att kommunens valda tillvägagångssätt i en aktuell upphandling strider mot LOU. Även felaktiga volymer kan påverka prissättningen från leverantörer. Ju mer kommunen använder beställningsportalen ju exaktare inköpsstatistik kan kommunen ta fram oberoende av kontering. Den statistik som kommunen lämnar till andra myndigheter blir missvisande. Denna statistik utgör underlag i strategiska beslut för samhällsutveckling på lokal, nationell och global nivå.

6.2.2 Åtgärder

Genom att Eslövs kommun infört beställningsportal (e-handel) kommer det bli lättare att kartlägga organisationens inköpsbeteende, både i syfte att underlätta beställningar, men även med att identifiera och åtgärda inköpsbeteende som är felaktiga.

För att kunna arbeta med och ändra inköpsbeteendet och öka avtalstroheten identifieras även leverantörer som används för inköp, där kommunen inte har avtal. Det är leverantörer som erbjuder samma produkter, men där kommunen har avtal med andra leverantörer. Syftet med att identifiera dessa leverantörer är för att styra om dessa fakturor från kommunens ekonomisystem till beställningsportalen. Beställningsportalen är uppbyggd på ett sådant sätt att det kan hantera andra typer av uppgifter än kommunens ekonomisystem. Detta medför att uppföljning av avtalstroheten blir mer exakt, då de inköp som görs hos fel leverantörer lättar kommer att fångas upp samt att uppföljning av vilka produkter som köpts hos fel leverantör lätt kan identifieras. Genom denna statistik kan felaktiga inköp snabbare och lättare ringas in. Vilket innebär att förutsättningarna finns för ett aktivare arbete med förändringar av inköpsbeteendet i organisationen.

Då kommunen nu har ett verktyg för att effektivare kunna analysera sina inköp har det bland annat i samband med avtalsuppföljningen 2020 påbörjats en dialog kring hur organisationen tillsammans kan jobba för att förbättra avtalstroheten. Vilka rapporter som behövs finnas för att förvaltningarna självständigt och effektivt kan jobba med sina inköpsbeteenden och hur förvaltningarna och den centrala organisationen tillsammans utifrån sina uppdrag arbetar effektivast för att uppnå högre avtalstrohet och ändrar felaktiga inköps beteende.

Det kommer även framåt att vara viktigt att följa processefterlevnaden, att medarbetare förstår processerna kring beställningar och inköp. Att följa beteendemönstren och sätta in rätt åtgärder för att öka förståelsen och kompetensen hos medarbetare och för organisationen i stort, så att beställare gör rätt och så att efterlevnaden av ingångna avtal upprätthålls. Det är viktigt att denna förståelse finns i hela organisationen.

Utredning avseende exploatörsdrivna detaljplaner

8

KS.2020.0117

HÄRRYDA KOMMUN

Avtal nr

Planavtal

Mellan Kalle Kulas fastighets AB, orgnr xxxxxx-xxxx, Adress, nedan kallad exploatören, och Härryda kommun, orgnr 212000-1264, 435 80 Mölnlycke, nedan kallad kommunen.

Planavtalet gäller detaljplan för del av fastigheten xx 1:x, Härryda kommun.

Innehåll

1. Detaljplanens geografiska avgränsning 3
2. Planprocess och tidsplan 3
3. Detaljplanens syfte 3
4. Exploatörens åtagande 3
5. Kommunens åtagande 4
6. Grundkartan 5
7. Kontakt och tid 6
8. Kostnadsansvar 6
9. Ändrade förutsättningar 7
10. Äganderätt 7
11. Tvist 7
12. Planavtalets giltighet 7

Bilagor:

Bilaga 1 detaljplaneplanområde	Karta med ungefärligt
Bilaga 2	Kodlista
Bilaga 3	Uppdragsbeställning samordnare

1. Detaljplanens geografiska avgränsning

Ny detaljplan, nedan kallad detaljplanen, ska omfatta område som är markerad med grov kantlinje på bifogad karta, bilaga 1, i enlighet med kommunstyrelsens beslut om positivt planbesked vid sammanträde 2017-xx-xx, § xxx.

2. Planprocess och tidsplan

Detaljplanen är planerad att upprättas med standard/utökat planförfarande med/utan programsamråd.
(eventuella ställningstagande eller andra relevanta bakgrundsfakta)

Detaljplanen ska kunna antas av kommunfullmäktige senast år 2021.

3. Detaljplanens syfte

Detaljplanens syfte är dels att pröva arbetsmetoden exploatörsdrivna detaljplaner, dels att möjliggöra en utveckling av XXX i enlighet med kommunstyrelsens beslut om planbesked 2017-xx-xx, § xxx och kommunstyrelsens beslut om att starta tre piloter för exploatörsdrivna detaljplaner 2017-XX-XX, § xxx.

Exploatören har för avsikt att det ska kunna genomföras en exploatering som kan resultera i:
X bostäder
Typ
Skiss se bilaga 1

Här anges vad utgångspunkten är för planärendet utifrån ansökan och eventuella inledande diskussioner. Avsikten är att det klart ska framgå vad utgångspunkten är för det fall exploatören i senare skede kommer med önskemål om ändringar eller tillägg.

4. Exploatörens åtagande

Exploatören ska på egen bekostnad ta fram samtliga utredningar och övrigt underlag som behövs för att detaljplanen ska kunna drivas framåt och antas. Framtagande av underlagen ska göras i samråd med kommunens samordnare.

För att klara framdriften i projektet ska exploatören utse en projektledare, som är kommunens samordnares huvudkontakt med exploatören. Exploatören ska ha erforderlig egen kompetens eller anlita och bekosta egna rådgivare för att driva detaljplanearbetet.

Exploatören är ansvarig för att ta fram en tidplan samt stämma av denna med kommunens samordnare. Exploatörens projektledare kallar till och håller i nödvändiga möten för detaljplanens framdrift.

Innan uppstart ska uppstartsmöte hållas, vilket exploatörens projektledare kallar till. Vid detta möte ska tidplan presenteras och arbetsupplägg tydliggöras samt planens syfte gås igenom.

Exploatören bekostar utbyggnad av allmän plats inom detaljplaneområdet samt de allmänna anläggningar utanför detaljplaneområdet som krävs för genomförandet av detaljplanen.

Exploatören ska upprätta planhandlingar till planprocessens samråd, granskning och antagande. Planhandlingarna ska upprättas i samråd med kommunens samordnare.

Plan- och bygglagens bestämmelser utgör ramarna för planarbetet. Exploatören är särskilt informerad om

att kommunen är skyldig att beakta såväl allmänna som enskilda intressen vad gäller detaljplanens utformning och innehåll
att beslut om att anta detaljplanen ska föregås av samråd med de som berörs av detaljplanen och andra beredningsåtgärder
att sakägare har rätt att anföra besvär mot beslut att anta detaljplanen och
att beslut om antagande av detaljplanen kan överprövas

Mot denna bakgrund har kommunen rätt att avbryta detaljplanearbetet eller ge det en annan inriktning än vad exploatören önskar. Kommunen har vidare, mot denna bakgrund, rätt att godkänna eller anta en detaljplan med ett annat innehåll än exploatören önskar.

5. Kommunens åtagande

Kommunen åtar sig att granska inkomna detaljplanehandlingar och pröva dessa enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen.

I de fall kommunen är huvudman för allmän platsmark avgör kommunen utformning och standard av den allmänna platsmarken samt vatten och avlopp.

Exploateringsavtal ska upprättas innan antagande av detaljplanen. Kommunen ansvarar för upprättande av exploateringsavtalet.

Kommunen ansvarar för avstämningar med politiken, via PSS (politiskt sektorssamråd) och/eller den politiska plangruppen.

Kommunen har myndighetsansvaret och ansvarar därigenom för genomförandet av samråd, granskning och antagande. Kommunen ansvarar även för sammanställning av samrådsredogörelse och granskningsutlåtande. Kommunen ansvarar också för framtagande av eventuell miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

6. Grundkartan

Grundkartan baseras på ett utdrag från kommunens primärkarta där sådan finns och ajourförs sedan av behörig person enligt mätningskungörelsen. Den kompletteras med de uppgifter som behövs som underlag för planarbetet. För de områden där kommunen helt saknar primärkarta får grundkartan upprättas från grunden.

Den ajourförda grundkartan ska därefter tillhandahållas av kommunen som äger fri rätt att använda informationen i grundkartan för att ajourhålla kommunens primärkarta. Grundkartan ska då levereras i filbaserade databaser (fgdb-format) alternativt shape-filer (shp-format). Den ska levereras i kommunens referenssystem SWEREF 99 12 00 (i plan) och RH2000 (i höjd).

Följande krav ska säkerställas för alla nya och uppdaterade objekt/kartdetaljer i grundkartan:

- de ska vara kodade enligt Bilaga 2*, **Kodlista Härryda kommun.pdf***
- de ska i attributfält märkas med ursprung, kvalité och inmätningsläge (takfot eller fasad/husliv, mitt eller kant etc.) för varje objekt
- de ska hålla en noggrannhet på minst 0,1 m i plan och 0,15 m i höjd. Skymda osäkra objekt i tät skog tillåts en noggrannhet inom 0,25 m i plan och höjd
- de ska ha x-y-z-koordinater
- de ska anpassa till befintlig primärkarta om sådan finns i anslutning till den nya kartan
- höjdkurvor ska ha 1 meters ekvidistans, och vara brutna vid byggnader och vägområden
- byggnader ska vara rätvinkliga och lagras som slutna ytor

7. Kontakt och tid

Under detaljplanearbetet ska exploatörens kontakt med kommunen ske via kommunens samordnare som sköter samtliga interna kontakter inom Härryda kommun.

Samordnarens avtalade tid med kommunen ska av samordnaren fördelas rättvist mellan de tre pilotprojekten, om inte annat överenskommits efter skriftlig överenskommelse mellan parterna.

8. Kostnadsansvar

Exploatören ska stå för samtliga kostnader för framtagandet av detaljplanen.

Exploatören bekostar utbyggnad av allmän plats inom detaljplaneområdet samt de allmänna anläggningar utanför detaljplaneområdet som krävs för genomförandet av detaljplanen.

Kostnaderna för kommunen under detaljplanearbetet faktureras exploatören och beräknas enligt följande:

- Nedlagd tid för samordnaren på detaljplanen debiteras. Samordnarens uppdragsbeskrivning bifogas, se Bilaga 3. Kostnaden för samordnaren är XXXX kronor per timma.

- Nedlagd tid för kommunens handläggning debiteras enligt timtaxa. Kostnaden per timma är YYY kronor per timma.

- För varje nedlagd timma för samordnaren debiteras samma tid för kommunens handläggning. D.v.s. 1 (en) nedlagd timma av samordnaren bedöms medföra 1 (en) timma kommunal handläggning.

- Avgifter för primärkarta erläggs enligt taxa.

- Övriga kostnader med koppling till den specifika detaljplanen såsom kostnad för framtagande av eventuell miljökonsekvensbeskrivning (MKB), hyra av lokal vid eventuellt samrådsmöte och dylikt, faktureras exploatören.

Ersättning för kostnaden ska erläggas enligt följande:

- Sedan handläggning av detaljplanen påbörjats erhåller exploatören varje månad en faktura med redovisning av nedlagd tid och kostnader.

Dröjsmålsränta utgår på obetalda fakturor enligt 6 § räntelagen. Dessutom avbryts planarbetet till dess att fakturerade belopp har betalats.

Om exploatören avbryter planarbetet ska ersättning utbetalas till kommunen för redovisade nedlagda kostnader.

Planavgift ska inte tas ut i samband med beslut om bygglov inom detaljplanen.

9. Ändrade förutsättningar

Parterna ska underhand och utan oskäligt dröjsmål samråda med och informera varandra i frågor av betydelse för detaljplanearbetet och dess fullföljande.

Ändringar i och tillägg till detta planavtal får endast ske efter skriftlig överenskommelse mellan parterna.

10. Äganderätt

All materiell äganderätt och upphovsrätt till detaljplanen och därtill hörande dokumentation, utredningar och modeller samt digitalt material tillfaller kommunen, om inte annat skriftligen överenskommits mellan parterna.

Digitalt kartmaterial och digitala modeller, som tagits fram av kommunen, får exploatören och dennes konsulter endast använda vid framtagande av denna detaljplan.

Kommunen äger rätt att fritt disponera, publicera, kopiera och bearbeta från exploatören inkomna handlingar för utarbetande av detaljplanen.

Därutöver har kommunen rätt att hantera inkomna och upprättade handlingar i enlighet med gällande bestämmelser avseende allmänna handlingars offentlighet och sekretess.

11. Tvist

Tvist rörande tolkningen eller tillämpningen av detta planavtal ska avgöras av svensk allmän domstol med tingsrätten i Göteborg som första instans.

12. Planavtalets giltighet

Exploatören har rätt att när som helst avbryta detaljplanearbetet. Detta planavtal upphör att gälla så snart

exploatören skriftligen meddelat kommunen att detaljplanearbetet ska avbrytas. Väljer exploatören att avbryta detaljplanearbetet har kommunen rätt till ersättning enligt punkt 8.

Kommunen har rätt att avbryta detaljplanearbetet. Exploatören har inte rätt att kräva ersättning av kommunen för de kostnader som uppkommit på grund av detaljplanearbetet.

Exploatören står risken att detaljplanen inte kan antas eller vinna laga kraft t.ex. på grund av erinringar från kommunstyrelsen, sakägare, länsstyrelse eller andra myndigheter.

Exploatören får inte överlåta detta planavtal till annan part utan kommunens skriftliga medgivande.

Detta planavtal har upprättats i två likalydande exemplar, varav parterna har tagit var sitt.

2017- -	…….. 2017- -
För Härryda kommun	För exploatören
……..	..……..
Peter Wallentin	Namnförtydligande:
Verksamhetschef Plan och Bygglov	
	Titel:

Rutin för exploatörsdriva detaljplaner

Samhällsbyggnadssektorn i Härryda kommun
2021-02-10

Innehåll

1. Inledning 5
   - 1.1. Bakgrund ... 5
   - 1.2. Förarbete och organisation ... 5
   - Planprogram/förstudie ... 5
   - Planområdets storlek/ingående fastigheter ... 5
   - Kommunal infrastruktur ... 5
   - Kommunal service ... 5

2. Beskrivning av samhällsbyggnadssektorns projektmodell 6
   - 2.1. Projektfaser ... 6
   - Initieringsfas ... 6
   - Planeringsfas ... 8
   - Fas detaljplan ... 9
   - 2.2. Projektorganisation och ansvarsfördelning ... 9
   - Sektorchef ... 9
   - Projektägare ... 9
   - Styrgrupp ... 10
   - Fasägare ... 10
   - Fasdirektiv ... 10
   - Samordnare ... 10
   - Förvaltningens kontaktperson ... 11
   - Kommunens projektgrupp ... 11
   - Exploatörens roll ... 11

3. Planuppdrag 12
   - 3.1. Bedömning av planbesked ... 12
   - 3.2. Beslut om prioritering ... 12

4. Kommunikation 12
   - 4.1. Kommunikation mellan exploatören, samordnare och kommunala handläggare ... 12
   - 4.2. Kvalitetssäkring och förankring av handlingar ... 13
   - 4.3. Projektmöten och övriga möten ... 14
   - Dagordning och minnesanteckningar ... 14
   - Avstämning med ledningsgrupp ... 14
   - Politisk avstämning ... 15
   - Avstämning med statliga myndigheter ... 15
   - 4.4. Diarieföring och hemsida ... 15
   - 4.5. Kommunikation med sakägare, allmänhet och andra externa parter ... 15

5. Projektstart 15
   - 5.1. Startmöte med exploatören ... 15
   - 5.2. Planavtal och ramavtal ... 16
   - 5.3. Utredningar ... 16

6. Framtagande av samrådshandlingar 17

6.1. Grundkarta och fastighetsförteckning 17
6.2. Utredning och miljökonsekvensbeskrivning 17
6.3. Gestaltningsförslag och illustrationer 18
6.4. Plankartan, planbestämmelser och planbeskrivning 18
6.5. Tillstånd enligt annan lagstiftning 19
6.6. Samråd 19
Samrådsredogörelse 19

7. Granskning 20
7.1. Allmänt 20
7.2. Uppdatering av handlingar 20
7.3. Exploateringsavtal 20
7.4. Granskning 20
7.5. Utlåtande 20

8. Antagande 20
8.1. Allmänt 20
8.2. Genomförandeavtal/Exploateringsavtal 20

9. Genomförande 21

Exploatörsdriven planprocess innebär att exploatören har ansvaret för att driva processer för att ta fram en genomförbar detaljplan. Exploatören tar genom sin projektledare, plankonsult och andra konsulter, som exploatören anlitar, fram erforderliga utredningar, förslag till plankarta och övriga planhandlingar.

Kommunen ger råd och bevakar det allmänna intresset, stämmer av mot översiktsplaner, kommunala styrdokument och andra förutsättningar, samt ansvarar för den myndighetsprocessuella delen av planarbetet. Exploatörens kontakter med kommunen i planärendet sker genom kommunens samordnare.

Syftet med exploatörsdriven planprocess är att producera fler detaljplaner. Ett delsyfte med denna typ av arbetssätt är även att den parallella processen ska kunna pågå vid sidan av den kommunala förvaltningens ordinarie verksamhet och därmed vara mindre resurskrävande för förvaltningen. Detaljplanen ska alltså helt och hållet tas fram av exploatören och exploatören ansvarar för att detaljplan utformas på så vis att den går att genomföra. Förvaltningen ska endast medverka vid behov och vid de formella tillfällen som ingår i en planprocess samt vara en granskande part vid framtagande av planhandlingarna.

Det gemensamma målet samtliga parter emellan ska vara att uppnå en kvalitetssäker handling med en så hög resurseffektivitet som möjligt.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Denna rutin avser detaljplanearbete med utökat förfarande och grundar sig på interna rutiner samt de avtal som tecknats mellan kommunen och exploatören. Rutindokumentet gäller också i tillämpliga delar vid standardförfarande.

Bakgrunden är ett önskemål att tillföra ytterligare resurser till planprocessen och genomförande av byggprojekt för att på så sätt kunna öka bostadsbyggandet och tillgången till färdigplanerad mark för verksamheter.

Utgångspunkten för exploatörsdriven planprocess är att på ett effektivt sätt ta tillvara exploatörens och de kommunala projektdeltaganas kunskap, kompetens och resurser för att driva ärendet framåt med kvalitet i både process och färdigt resultat.

1.2. Förarbete och organisation

Planprogram/förstudie

Planprogram tas fram för större komplexa projekt som är av strategisk vikt för kommunen och därmed kan förväntas innebära hantering av stora allmänna intressen. Kommunen avgör om planarbetet ska föregås av planprogram eller förstudie och vem som ska bekosta arbetet för detta. Kommunens målsättning är att behovet av planprogram/förstudie ska vara utrett när planbesked meddelas.

Planområdets storlek/ingående fastigheter

Kommunen avgör planområdets avgränsning och omfattning. Både privata och kommunala fastigheter kan ingå i planområdet. Avgränsning avgörs med stöd av eventuellt planprogram/förstudie samt de kommunala styrdokumenten, kommunens översiktsplan och eventuella fördjupade översiktsplaner.

Kommunal infrastruktur

Kommunen ansvarar för kommunal infrastruktur (t.ex. gata, vatten, avlopp, el, bredband, fjärrvärme). Utbyggnad kan ske i kommunens regi eller genom exploatören. För de kostnader som inte regleras med taxa ska exploatören stå för.

Kommunal service

Kommunen ansvarar för behovet av kommunal service, t.ex. förskolor, skolor, äldrevård. Utbyggnad kan ske i kommunens regi eller genom exploatören. Om kommunen anser att sådant behov finns, ska detta beaktas och inrymmas inom planområdet.

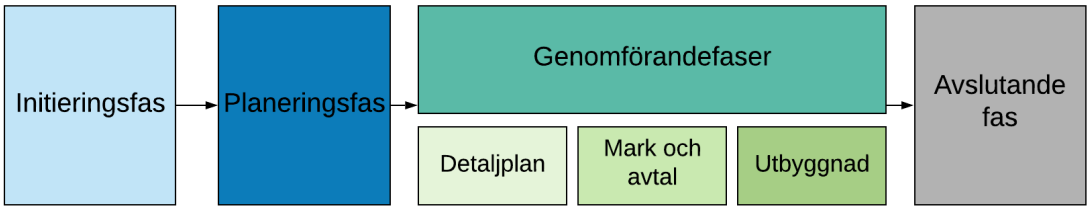
2. Beskrivning av samhällsbyggnadssektorns projektmodell

En stor andel av de samhällsbyggnadsuppdrag som idag bedrivs inom sektorn för samhällsbyggnad sträcker sig över lång tid och berör ett flertal verksamheter som arbetar med skilda frågor. För att hantera dessa uppdrag på ett effektivt sätt använder samhällsbyggnadssektorns verksamheter en gemensam projektmodell. Med ett gemensamt arbetssätt för att hantera uppdragens olika processer blir det tydligt vad som förväntas av alla som är involverade, vilket förenklar samarbete och mer effektiv samordning av resurser från sektorns olika verksamheter.

Uppdragen som utförs med hjälp av samhällsbyggnadssektorns projektmodell kan ha olika innehåll och förutsättningar som kräver olika ramverk för styrning och genomförande. För att hantera uppdragens olika förutsättningar har det utvecklats fyra olika typer av projektmodellen, A-projekt, B-projekt, C-projekt samt projekt med exploatörsdriven planprocess. Vilken typ av projekt som ett projekt tillhör bedöms utifrån projektets förutsättningar, omfattning, komplexitet, behov av samordning, politiskt intresse och prioriteringar. Vald projekttyp påverkar i sin tur hur projektorganisationen kommer att vara uppbyggd och hur projekten kommer att styras.

2.1. Projektfaser

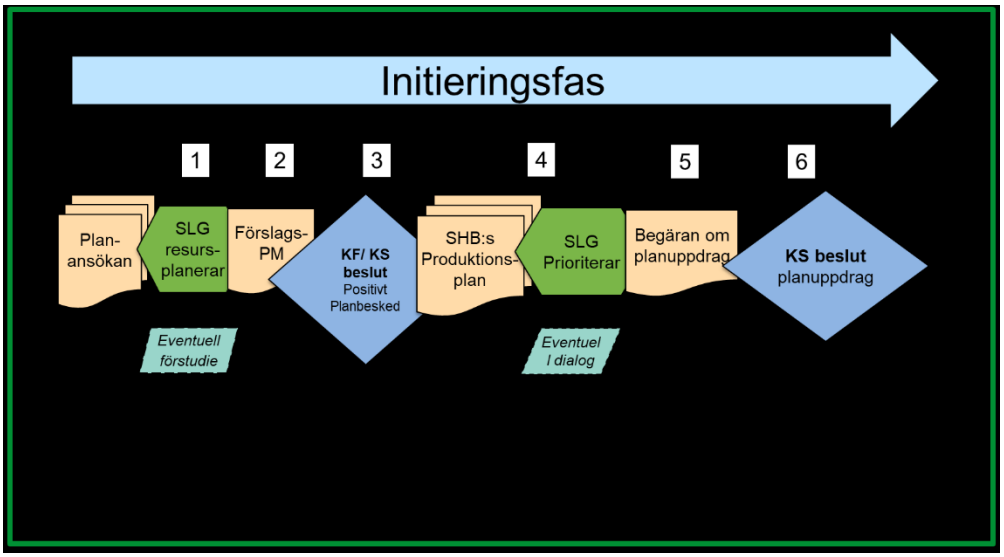
Majoriteten av de uppdrag som genomförs med hjälp av sektorns projektmodell är sektorsövergripande uppdrag som går ut på att ta fram och genomföra en detaljplan. De flesta av dessa projekt omfattar sex olika projektfaser: en initieringsfas, en planeringsfas, tre genomförande faser (fas detaljplan, fas mark och avtal och fas utbyggnad) samt en avslutande fas.

I denna rutin kommer initieringsfaser, planeringsfasen och plan för detaljplan att beskrivas.

Initieringsfas

Innan ett projekt startar upp ska det säkerställas att förvaltningen och politikerna är medvetna om vilka förutsättningar som idéerna bakom en planansökan har. Detta görs i en initieringsfas. Syftet med initieringsfasen är att klargöra vilka förutsättningar olika idéer har, planera för hur knäckfrågor ska hanteras samt avstyrka de idéer som inte kommer gå att genomföra. I initieringsfasen gör kommunens verksamheter en bedömning av planansökans genomförbarhet och resultatet av fasen är ett eventuellt planuppdrag från kommunstyrelsen. I samband med att kommunstyrelsen ger sektorn ett planuppdrag beslutas det även om projektet ska genomföras med en exploatörsdriven planprocess.

I bilden ovan är initieringsfasen beskriven steg för steg. Siffrorna beskriver när processerna nedan inträffar.

1. Initieringsfasen inleds med att Sektorns ledningsgrupp (SLG) resursplanerar och tar ställning till vilka planasökningar och initiativ som ska prioriteras. Inför SLG:s beslut om prioritering skickas planansökan på internremiss.

Om SLG anser att det finns behov kan det genomföras en förstudie gällande planansökans genomförbarhet och ekonomiska konsekvenser.

2. Efter att en eventuell förstudie är genomförd ska det sammanställas ett Förslags-PM där idéns förutsättningar och knäckfrågor redovisas.

3. Efter att SLG tillstyrkt eller avstyrkt planansökan är det upp till kommunstyrelsen (KS) att ta ställning om de ska bevilja ett positivt planbesked.

4. Därefter hamnar uppdraget i samhällsbyggnadssektorns produktionsplan och utgör då uppdrag som sektorn fått i uppdrag att utföra. Av de projekt som sektorn fått i uppdrag att genomföra beslutar SLG hur dessa ska prioriteras och när det är dags att starta upp ett projekt.

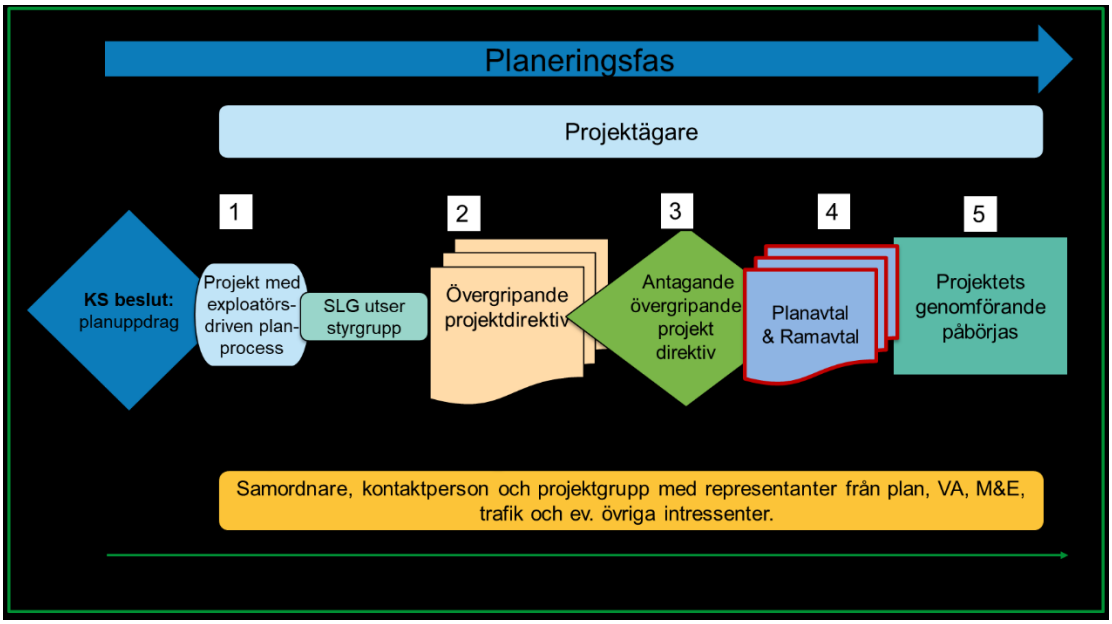
I samband med att SLG beslutar att prioritera ett uppdrag ska SLG även besluta om det ska ske en dialog med berörda innan de begär ett formellt planuppdrag från kommunstyrelsen. Efter att en dialog är utförd ska den redovisas i ett Dialog-PM som SLG ska godkänna.

5. Därefter sammanställs en begäran om planuppdrag som bygger på informationen som framkom under tidigare förstudie och eventuell dialog.

6. Efter att KS godkänt begäran om planuppdrag startar arbetet med projektet och projektet övergår till planeringsfasen. I samband med att kommunstyrelsen ger sektorn ett planuppdrag beslutas det även om projektet ska genomföras med en exploatörsdriven planprocess.

Planeringsfas

Efter att sektorn fått ett planuppdrag och startbesked av kommunstyrelsen inleds planeringsfasen vars syfte är att planera genomförandet av projektet. Fasen inleds med att det tillsätts en projektorganisation och att det tas fram ett övergripande projektdirektiv som säkerställer att kommunens projektorganisation är överens om projektets mål och begränsningar. Efter att direktivet har godkänts av sektorschefen skrivs plan- och ramavtal mellan kommunen och berörd exploatör.

I bilden ovan är planeringsfasen beskriven steg för steg. Siffrorna beskriver när processerna nedan inträffar.

1. Planeringsfasen inleds med att förvaltningen tillsätter en projektorganisation i form av styrgrupp, projektägare, samordnare, kontaktperson och projektgruppsmedlemmar till projektet.

2. För att tydliggöra projektets mål, prioriteringar och begräsningar ansvarar projektägaren för att ta fram ett övergripande projektdirektiv som tydligt beskriver projektets innehåll. Till stöd har projektägaren den projektgrupp som är tilltänkta att arbeta med projektet.

3. Antagande av övergripande direktiv: I A-projekt ska det övergripande direktivet redovisas för SLG och därefter ska direktivet godkännas av den politiska styrgruppen. I andra sektorsövergripande projekt ska direktivet efter redogörelse i styrgruppen/ SLG godkännas av sektorchefen.

4. Efter att det övergripande direktivet har godkänts av sektorchefen skrivs det planavtal och ramavtal mellan kommunen och exploatören.

   Planavtalet reglerar exploatörens och kommunens samverkan under planprocessen. I avtalet anges att upprättande av miljökonsekvensbeskrivning, i det fall detta kommer att erfordras, bekostas av exploatören.

   Ramavtalet reglerar övergripande ansvarsfördelning mellan kommun och exploatör vid genomförande av detaljplanen samt de krav och förväntningar som exploatören kan förvänta

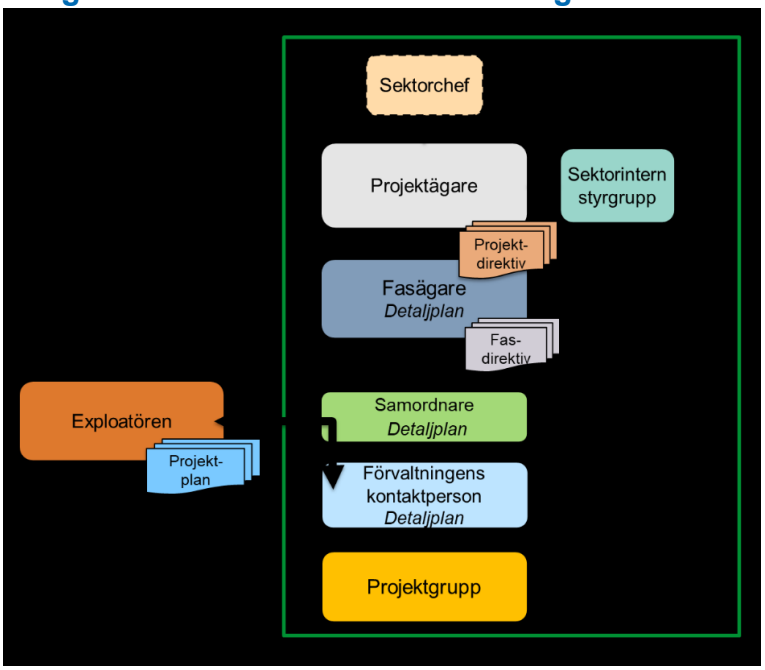
sig ingå i framtida exploateringsavtal. Avtalet omfattar bland annat förutsättningar för överlåtande och utbyggnad av allmän plats, fastighetsrättsliga åtgärder vid genomförande, ersättning för anläggningar inom och utanför planområdet, planläggning av kommunal service, ytterligare avtal som kan aktualiseras samt krav på säkerhet som kan komma att ställas för de kommunala anläggningar som ska byggas.

5. Därefter inleds projektets genomförandefaser.

Fas detaljplan

Efter att ett övergripande projektdirektiv antagits tillsätts en projektgrupp och projektet övergår till fas detaljplan. Som alla genomförandefaser inleds fas detaljplan med att det tillsätts en fasägare som tar fram ett fasdirektiv som anger vad som ska ske i fasen. I fas detaljplan genomförs de processer som leder till antagande av en detaljplan som är genomförbar. I projekt med exploatörsdriven planprocess är det exploatören som ansvarar för att utföra så stor del som möjligt av arbetet med att ta fram detaljplanen.

2.2. Projektorganisation och ansvarsfördelning

Sektorchef

Sektorchefen är den som har det övergripande ansvaret för samhällsbyggnadssektorns projektportfölj. I detta ansvar ingår det att samordna projekten i projektportföljen och göra prioriteringar mellan olika projekt. Sektorchefen ska även godkänna alla övergripande direktiv.

Projektägare

I alla projekt finns det en projektägare som ansvarar för att projektets mål och syfte uppnås samt att projekten har tillräckligt med resurser för att genomföras. Projektägaren ansvarar för att ta fram ett övergripande direktiv samt att lyfta alla väsentliga avvikelser och

andra frågor som sträcker sig utanför det övergripande direktivet till projektets styrgrupp innan beslut fattas.

Styrgrupp

I projekt med exploatörsdriven planprocess finns det en sektorsintern styrgrupp som har till uppgift att verka som ett stöd till projektägaren rörande styrning av projekten på ett övergripande plan. Styrgruppen består av projektägaren, samtliga fasägare, sektorchef och eventuellt andra representanter utsedda av SLG. Ordförande i styrgruppen är projektägaren.

Fasägare

För varje genomförande fas finns det en fasägare som har det övergripande ansvaret för de processer som sker i fasen. Fasägarna ansvarar för att i samråd med projektägaren ta fram fasdirektiv som anger fasernas syfte och mål samt fasägarens ansvar och mandat inom fasen. Fasägaren ansvarar för att lyfta alla väsentliga avvikelser från fasdirektivet samt frågor utanför fasdirektivets ramar till projektägaren vid ett styrgruppsmöte. Fasägaren ansvara även för att avgöra vilken typ av regelbunden rapportering av projektens framdrift som ska ske till kommunstyrelsen i projekten.

Fasdirektiv

I projekt med exploatörsdriven planprocess ansvarar fasägarna vid uppstart av varje fas att ta fram ett fasdirektiv. Fasdirektiven ska godkännas av projektägaren efter avstämning i projektets styrgrupp. I fasdirektivet ska det övergripande direktivets mål, riktlinjer och avvägningar brytas ner till den aktuella fasens förutsättningar och förklaras för interna och externa parter.

Samordnare

Samordnaren är kommunens representant i planarbetet och utgör exploatörens kontaktperson i relation till sektorn för samhällsbyggnad. Samordnaren ansvarar för att säkerställa att planförslaget uppfyller relevanta lagkrav, att de kommunala behoven uppfylls och att planförslaget med utredningar utgör ett gott underlag för den demokratiska processen inklusive politiska beslut. Samordnaren ska överlämna kommunala måldokument, policys och annat underlag som exploatören behöver för att kunna ta fram de handlingar och utredningar som krävs. Exploatörens kontakter med kommunen i planärendet sker uteslutande genom samordnare med undantag av de avstämningsmöten som sker en gång per halvår *(Se:4. Kommunikation)*. I frågor om avtal mellan exploatören och kommunen, företräds kommunen av utsedd person från förvaltningen. Samordnaren har ett ansvar att löpande informera förvaltningens projektgrupp om framdriften i uppdraget.

Samordnaren svarar på frågor från exploatören, eller vidarebefordrar vid behov frågor till berörda handläggare. Samordnaren avgör även om frågorna ska hanteras skriftligt eller genom möte där exploatören och dennes företrädare medverkar samt vid behov kommunal sakkunnig. Avsikten är att uppnå en enkel, snabb och kostnadseffektiv samt rättssäker planprocess utifrån tilldelade kommunala resurser.

Samordnaren ansvarar för att regelbundet kalla till möten med förvaltningens projektgrupp och vidareförmedla information ifrån dessa möten till exploatörens projektledare.

Samordnaren ska ha relevant utbildning för handläggande av detaljplaner och flerårig erfarenhet av kommunalt framtagande av detaljplaner med minst samma komplexitet som det aktuella uppdraget. I erfarenheten ska bland annat ingå att självständigt företräda en kommun gentemot exploatörer, externa myndigheter samt sakägare och andra privata intressenter. Särskilt skall beaktas vana av projektledning, kunskap om aktuell lagstiftning samt förutsättningarna för genomförande av projekt.

Förvaltningens kontaktperson

Förvaltningens kontaktperson är samordnarens förste kontaktperson inom förvaltningen. Förvaltningens kontaktperson är den som svarar på samordnarens projektövergripande och administrativa frågor.

Kommunens projektgrupp

SLG utser handläggare till förvaltningens projektgrupp enligt ordinarie rutiner. Förvaltningen ansvarar för att alla de kompetenser som kan krävas för en effektiv planprocess finns tillgängliga i projektgruppen. Samtliga projektgruppsmedlemmar ska tidigt få tillgång till information om projektet och engageras i de frågor som avser deras kompetensområde. Som projektgruppsmedlem ansvarar man för att framföra information om sitt arbete till samordnaren och berörda projektgruppsmedlemmar samt säkerställa att de frågor som man bevakar lyfts i god tid och förmedlas till berörda parter.

Exploatörens roll

Exploatören ansvarar för att detaljplanen ska kunna genomföras. Exploatörsdriven planprocess förutsätter att exploatören utför så stor del som möjligt av arbetet med att ta fram detaljplanen. Det innebär att exploatören ska ta fram de handlingar och utredningar och annat underlag som erfordras för en detaljplan enligt plan- och bygglagens krav och kommunens behov. Exploatören står för samtliga kostnader vid framtagande av detaljplanen. Genom att exploatören står för samtliga kostnader för planläggningen, utgår ingen planavgift vid genomförandet.

Exploatören ska ha en projektledare som ansvarar för planarbetets framdrift. Exploatören ska ta fram en projektplan som stämmer överens med det övergripande direktivets och fasdirektivets innehåll. Framtagen projektplan ska godkännas av förvaltningen. Exploatörens projektledare ska ha relevant utbildning och erfarenhet av byggprojekt kopplade till detaljplanering.

Exploatören ska också ha en plankonsult till sin hjälp. Denne ska ha relevant utbildning för handläggande av detaljplaner och flerårig erfarenhet av kommunalt framtagande av detaljplaner med minst samma komplexitet som det aktuella uppdraget. Exploatören ska också upphandla konsulter som tar fram de utredningar som krävs.

Exploatörens organisation ska ha tillräcklig storlek i förhållande projektets art och omfattning. Förutsatt att tillräcklig kapacitet och kompetens säkerställs, kan exploatörens projektledare och planarkitekt vara samma person. Krav vid upphandling finns under punkt 5.3 Utredningar.

3. Planuppdrag

3.1. Bedömning av planbesked

Ansökan och bedömning av planförutsättningarna för planbesked sker med samma rutiner som för övriga planbesked, *(Se:2. Samhällsbyggnadssektorns projektmodell).* Vid kommunens beslut avseende planbeskedet bör det framgå vilken inriktning som ska gälla för planarbetet samt dess omfattning.

3.2. Beslut om prioritering

Ärenden som bedöms kunna bli aktuella att drivas med exploatördriven planprocess behöver analyseras och resurssättas inför uppstart, detta görs i initieringsfasen. En förutsättning för exploatörsdriven planprocess är att exploatören bedöms ha tillräcklig kompetens och resurser för planprocess och genomförande.

Beslut om att planen ska drivas som exploatörsdriven planprocess tas av kommunstyrelsen i samband med beslut om planuppdrag. De kommunala styrdokumenten såsom kommunens översiktsplan, fördjupade översiktsplaner samt bostadsförsörjningsprogram och andra kommunala policy- och styrdokument ger vägledning till hur kommunens och andra allmänna intressen kan tillgodoses.

4. Kommunikation

4.1. Kommunikation mellan exploatören, samordnare och kommunala handläggare

Samordnaren är exploatörens kontakt med den kommunala sektorn för samhällsbyggnad under planarbetets gång. Samordnaren svarar på frågor från exploatören, eller vidarebefordrar dessa till berörd handläggare när det finns behov. Samordnaren avgör även om frågorna ska hanteras skriftligt eller genom möte där exploatören och dennes företrädare medverkar. Samordnaren avgör även om det finns behov att kalla kommunens representanter till ett eventuellt möte. Avsikten är att uppnå en kostnadseffektiv samt rättssäker planprocess utifrån tilldelade kommunala resurser.

Två gånger per halvår ordnas avstämningsmöten där exploatören, samordnaren och kommunens projektgrupp träffas för att gå igenom arbetsläget, tidplan och stämma av aktuella frågor. Samordnaren ansvarar för att mötena bokas i samverkan med exploatören. Samordnaren ansvarar för dessa möten och tar fram dagordning och för minnesanteckningar. Tiderna för mötena stäms bl.a. av mot tidplanen, när kommunen har interna möten och möten med länsstyrelsen. Genom uppdaterad information får kommunens projektgrupp ett helhetsperspektiv, som gör det lättare att bidra till projektets framdrift.

Samordnaren ansvarar för att löpande administrera möten med kommunens projektgrupp. Syftet är att samordnaren ska föra frågor mellan exploatören och kommunen mellan ovanstående avstämningsmöten. Därmed kan underlag till utredningar och planhandlingar förankras och resultat av exploatörens arbete stämmas av efter hand. Även dessa möten har syftet att hålla projektdeltagarna uppdaterade och ge en god överblick av projektet.

Samordnaren ska i övrigt kommunicera frågor och synpunkter mellan exploatör och kommunala aktörer fortlöpande, så att alla är väl informerad om aktuella frågor i ärendet. Vid behov ska samordnaren stämma av direkt med berörda handläggare i de sakfrågor som uppkommer. Samordnaren kallar till möten mellan exploatör och samordnare. Detta kan ske när samordnaren ser behov eller på förfrågan av exploatören. Samordnare för minnesanteckningar vid dessa möten.

4.2. Kvalitetssäkring och förankring av handlingar

Exploatören ska genom sin organisation tillse att erforderlig egenkontroll genomförs, för att säkerställa att de planhandlingar och utredningar som tas fram uppfyller de krav som kommunen ställer och i övrigt följer de lagar, regler och standard som gäller. När exploatören anser att utredningar och planhandlingar är klara för samråd, granskning respektive antagande, ska handlingarna översändas till samordnaren för kvalitetssäkring och formell hantering.

Samordnaren ska lämna den information som exploatören behöver som underlag för att kunna göra tidplan för kvalitetssäkringen. Det omfattar bl.a. att bedöma hur lång tid samordnaren och de kommunala handläggarna behöver för sin granskning, möten och sammanställning av synpunkter kopplat till ärendets omfattning. Vidare ska mötestider för ledningsgrupp och styrgrupp överlämnas. Samordnaren ska också i god tid före inlämnande av planen planera sin egen tid, informera de kommunala handläggarna om när de förväntas genomföra sin granskning samt boka möten med den kommunala projektgruppen, ledningsgruppen och möte för politisk avstämning.

Samordnaren granskar utredningar och planhandlingar och skickar eventuella skriftliga synpunkter till exploatören. Därefter ges exploatören tillfälle att uppdatera handlingarna. Dessa översänds till samordnaren tillsammans med dokumentation över vilka justeringar som gjorts. Om justering inte gjorts ska det motiveras. När samordnaren bedömer att handlingarna håller erforderlig kvalitet ska dessa överlämnas till de kommunala handläggarna i projektgruppen, som granskar frågor inom sina respektive kompetensområden. Samordnaren kommunicerar projektgruppens synpunkter till exploatören som sedan ansvarar för att erforderliga revideringar genomförs enligt samma princip som ovan. När samordnaren i samråd med kommunens planhandläggare bedömer att handlingarna är klara, läggs handlingarna fram till ledningsgruppen för sektor samhällsbyggnad, som beslutar om de är färdiga för att tas upp till politiskt förankring. Förslaget tas därefter upp för politisk avstämning i Majoritetens Presidium, MSP.

Exploatören ska omgående meddela om förseningar i förhållande till tidplanen, som uppstår i den egna organistationen. Exploatören ska vara medveten om att även mindre fördröjningar kan innebära större effekter genom kommunens mötesstruktur och övriga åtaganden.

4.3. Projektmöten och övriga möten

Exploatören tar initiativ till de möten som erfordras för ärendets framdrift. Exploatören kontaktar samordnaren, som kallar de som behöver delta i respektive möte. Samordnaren har ansvar att förmedla information som påverkar planen till exploatören.

Exploatören och dennes plankonsult ansvarar för att skyndsamt lyfta de frågor till samordnaren, som behöver förankras inom kommunen eller med andra parter. Förankringen kan ske genom att samordnaren tar upp frågan med berörda inom kommunen, förmedlar direktkontakt med exploatören eller att berörda kallas till möte. Exploatören och dennes konsulter deltar vid behov i de möten som erfordras. De ansvarar också för att ta fram det underlag som behövs som underlag för mötena. Samordnaren ansvarar för att lyfta frågor till kommunsamråd med Länsstyrelse och Trafikverket där exploatören deltar.

Dagordning och minnesanteckningar

Samordnare kallar till möten, tar fram dagordning och för minnesanteckningar på möten där denne deltar. Samordnaren ska samverka med exploatören inför möten där denne deltar. Minnesanteckningar bör innehålla slutsatser om:

- vad mötet kommit överens om (en beslutslogg)
- vad mötet var oense om och hur detta avses hanteras
- tidpunkt för nästa möte
- tidplan
- att göra lista med angivande av ansvarig och tidpunkt för färdigställande

Avstämning med ledningsgrupp

Samordnaren ansvarar tillsammans med kommunens kontaktperson för att stämma av planarbetets framdrift samt de frågor av principiell karaktär som uppkommer.

Politisk avstämning
Planerna ska fortlöpande rapporteras till Majoritetens Presidium, MSP. När frågor ska lyftas till MSP ansvarar samordnaren för att så sker genom kommunens kontaktperson.

Avstämning med statliga myndigheter
Avstämningar med Länsstyrelsen görs två gånger per halvår i kommunsamråd. På detta medverkar även Trafikverket. Samordnaren ansvarar för att vid behov lyfta frågor till dessa möten. Frågor som ska lyftas ska skickas ut två veckor innan utsatt möte. Samordnaren tar fram bildspel till mötet. Endast samordnaren är med på detta möte.

De statliga myndigheterna har begränsad möjlighet att delta i möten utöver kommunsamråd. För sakfrågor av större allmän vikt kan samordnaren försöka ordna särskilt möte med Länsstyrelsen och Trafikverket, så att de kan förtydliga sina synpunkter. Samordnaren representerar kommunen och planen vid mötet. Vid behov kan efter överenskommelse med berörd myndighet/myndigheter även exploatören delta.

4.4. Diarieföring och hemsida
Kommunens administratör sköter diarieföring av dokument i Platina.
Kommunens administratör ansvarar för hemsidan. Samordnaren ansvarar tillsammans med administratören att information om projekten läggs upp efter genomförda startmöten.

4.5. Kommunikation med sakägare, allmänhet och andra externa parter
Vid all extern kommunikation är det väsentligt att det framgår vem som är avsändare och vilken roll denne har i processen. Den som mottar en fråga eller tar initiativ till utåtriktad information ska hantera frågan utifrån detta. Tydlighet är också viktig vid tillfällen då båda parter deltar vid externa möten såsom samråd eller om kommunala representanter deltar vid dialogmöten.

Eventuell dialogprocess och frågor om projektets utformning och innehåll samt extern presentation och marknadsföring av projektet hanteras av exploatören. Frågor om planens formella handläggning hanteras av samordnaren. Detta inkluderar bland annat sakägares och kommuninnevånares rättigheter och möjligheter till inflytande i enlighet med plan- och bygglagen samt annan berörd lagstiftning. Kommunens övergripande planeringsmål, politiska ställningstaganden, mål för kommunal service och motsvarande besvaras av kommunal företrädare.

5. Projektstart

5.1. Startmöte med exploatören
Exploatören ansvarar för att startmöte anordnas. Exploatören stämmer av lämplig tidpunkt med samordnaren, som kallar berörda inom kommunen till mötet. På startmötet deltar utöver

exploatören, samordnaren och berörd personal inom kommunen. Här klargörs förutsättningarna för arbetet och vilka utredningar som behöver tas fram. Tidplan, syfte och mål för projektet beslutas gemensamt på mötet. Samordnaren ansvarar för dagordning, minnesanteckningar samt att efter startmötet lägga upp relevant information om projektet på kommunens hemsida.

Parterna stämmer fortlöpande av tidplanen under ärendets gång och meddelar varandra de justeringar som kan behöva göras och motiv för dessa. Vardera parten är ansvarig för att skyndsamt meddela eventuella förseningar.

5.2. Planavtal och ramavtal

Planavtal enligt kommunens mall reglerar exploatörens och kommunens samverkan under planprocessen. I avtalet anges att upprättande av miljökonsekvensbeskrivning, i det fall detta kommer att erfordras, bekostas av exploatören.

Ramavtalet reglerar övergripande ansvarsfördelning mellan kommun och exploatör vid genomförande av detaljplanen samt de krav och förväntningar som exploatören kan förvänta sig ingå i framtida exploateringsavtal. Avtalet omfattar bland annat förutsättningar för överlåtande och utbyggnad av allmän plats, fastighetsrättsliga åtgärder vid genomförande, ersättning för anläggningar inom och utanför planområdet, planläggning av kommunal service, ytterligare avtal som kan aktualiseras samt krav på säkerhet som kan komma att ställas för de kommunala anläggningar som ska byggas

Planavtal och ramavtal skrivs efter att sektorchefen godkänt projektets övergripande direktiv (*Se:2. Samhällsbyggnadssektorns projektmodell*). Avstämning inom sektorn för samhällsbyggnad och politiska beslut hanteras enligt ordinarie rutiner. Exploatören står för kommunens kostnader.

5.3. Utredningar

Exploatören ansvarar för att ta fram de utredningar som behövs för framtagandet av detaljplanen. Kompetenskraven på konsulter som genomför utredningarna ska godkännas av samordnaren. Exploatören är inte bunden till kommunens ramavtal, utan har möjlighet att anlita andra konsulter.

Grundkraven är att de konsulter som ansvarar för utredningar ska ha relevant examen från högskola och erfarenhet inom sakområdet i den omfattning som krävs med hänsyn till utredningens komplexitet. Utredande konsult ska ha erfarenhet att ta fram underlag för detaljplaner.

Exploatören eller konsult som exploatören anlitar tar fram underlag för upphandling av respektive utredning. Underlaget stäms av med samordnaren före utskick. Inkommen offert med CV, referensuppdrag, referenstagning etc. stäms av med samordnaren före beställning. Samordnaren ska vid behov rådgöra med kommunens sakkunniga för respektive utredning.

Utredningarna ska hålla hög kvalitet, så att de ger ett gott underlag för detaljplanen. Slutsatserna ska sammanfattas på ett sådant sätt att de kan förstås av personer utan specialkunskap. Övriga delar ska vara tydliga så att de kan granskas av berörda enheter inom kommunen och berörda myndigheter. Underlag, fältstudier, beräkningar och hänvisningar ska vara tydligt redovisade. Bedömningar ska vara sakliga, fackmässiga och väl underbyggda. Exploatören ska bjuda in till startmöte för utredningar där exploatör och dennes fackkonsult deltar. Samordnaren deltar och kallar utsedd kommunal sakkunnig för aktuell utredning.

Samordnaren bedömer resultatet av utredningarna. Vid behov stäms de av med kommunal handläggare med kompetens inom utredningens sakområde. Det juridiska ansvaret för utredningarna ligger på kommunen, varför de ska vara godkända av samordnare och kommunens sakkunniga innan de läggs som underlag för planförslaget.

Exploatören ska ha beredskap för ytterligare utredningar eller fördjupningar av utförda utredningar kan komma att behövas för att hantera de synpunkter och kunskap om förutsättningarna i övrigt som tillkommer under planprocessen.

6. Framtagande av samrådshandlingar

6.1. Grundkarta och fastighetsförteckning

Exploatören tar initiativ till beställning av grundkarta och fastighetsförteckning. Primärkarta beställer exploatören från kommunens mark- och exploateringsingenjör. Debitering sker enligt fastställd taxa. Grundkartan beställer exploatören från konsult (lämpligen Lantmäteriet) baserat på primärkartan och enligt mätningskungörelse, (se Lantmäteriets rekommendationer: *Grundläggande mätteknisk färdighet*). Konsulten ansvarar för att mäta in sådant som eventuellt saknas i primärkartan. Samordnare och exploatörens plankonsult går igenom eventuellt behov av kompletteringar såsom inmätning träd och detaljer etc. Fältbesök rekommenderas för att kunna avgöra detta.

Fastighetförteckningen beställer exploatören från konsult (lämpligen från Lantmäteriet). På kommunens översiktliga GIS-karta kan man se om fastighetsgränser är säkra eller inte. Grön färg = säker gräns, orange/röd = osäker gräns. Fastighetsförteckningen ska granskas och godkännas av samordnaren.

6.2. Miljöundersökning och miljökonsekvensbeskrivning

Kommunen ansvarar för undersökning då den inrymmer myndighetsutövning (innebär planen betydande miljöpåverkan eller inte). Exploatören överlämnar de sakupplysningar som erfordras som underlag för undersökningen och eventuell miljöbedömningen till samordnaren. Denne kvalitetsgranskar underlaget och tar vid behov fram kompletterande information. Samordnaren sammanställer därefter underlaget och värderar effekterna av planen enligt kommunens mall. Samordnaren stämmer av utredningen inom kommunen. Därefter genomför samordnaren samråd med länsstyrelsen.

I det fall miljökonsekvensbeskrivning erfordras för planen avgör kommunen om den ska tas fram av kommunen eller om exploatören ska göra det. När kommunen ansvarar för framtagandet upphandlas MKB:n av samordnaren.

MKB ska vara en del samråds och granskningshandlingarna.

Om exploatören ska ta fram MKB:n, sker det enligt följande:

1. Exploatören tar fram förfrågningsunderlag och skickar det till samordnaren, som granskar. När samordnaren godkänt förfrågningsunderlaget skickas det vidare till berörda inom kommunen. Denne i sin tur går igenom underlaget och inhämtar även synpunkter från relevanta sakkunniga på kommunen. Återkoppling sker till exploatören.
2. Exploatören skickar ut godkänt förfrågningsunderlag och utvärderar inkomna anbud. När urvalet är gjort skickas anbud, utvärderingsdokumentation inklusive motivering av val av MKB-konsult till samordnaren. Denne granskar och skickar därefter över anbudet till samordnaren.
3. Samordnaren återkopplar kommunens eventuella invändningar till exploatören. Kommunens godkännande av valet MKB-konsult ska dokumenteras skriftligt och sändas till exploatören
4. Vid startmöte med konsult ska avgränsning och mötesstruktur bekräftas samt diskussion om uppfattningen om nollalternativ och lokaliseringsalternativ ske. Exploatören föreslår tid och samordnaren kallar. På mötet representeras kommunen genom samordnaren, förvaltningens planarkitekt samt handläggare från Miljö & hälsa samt övriga berörda enheter.
5. Ett föreslaget nollalternativ och lokaliseringsalternativ skickas till samordnaren som stämmer av förslaget med berörda sakkuninga.
6. Avstämningsmöte genomförs när koncept till MKB föreligger. Knäckfrågor och andra inspel av hur arbetet fortlöper tas upp. MKB:n arbetar in utredningar utefter de blir klara och görs parallellt med planen.
7. Avslutande möte/presentation av färdig MKB. Slutsatserna i MKB:n ska kontinuerligt arbetas in i planhandlingarna. Kommunens representant är i första hand samordnaren men även kontaktperson, projektledare, projektgrupp och planchef samt sakkunnig inom miljö- och andra berörda kan bjudas in.

6.3. Gestaltningsförslag och illustrationer

Exploatören tar fram förslag till gestaltning av det projekt som planen avser samt de illustrationer som erfordras för att bedöma och redovisa förslaget under planprocessen. Exploatören ska också ta fram illustrationer som redovisar de vägar, parker, torg och övrig allmän plats samt andra förändringar i miljön, som blir konsekvens av planförslaget. Detta kan t.ex. avse situationsplaner, planer, fasader och sektioner för byggnader, solstudier samt 3D-illustrationer och fotomontage.

6.4. Plankartan, planbestämmelser och planbeskrivning

Samtliga planhandlingar ska upprättas enligt aktuell lagstiftning (lagar, förordningar och prejudicerande rättsfall), Boverkets instruktioner samt kommunens mallar och rutiner. Samordnaren lämnar över lista med mål- och styrdokument, som finns tillgängliga på kommunens hemsida. Övriga dokument, som ska utgöra grund för planen, överlämnas direkt till exploatö-

rens plankonsult. Exploatören och dennes plankonsult ska se till att planhandlingarna överensstämmer med planbesked och program om sådant tagits fram. Planförslaget ska också stämma med översiktliga planer om inte annat framgår av planbesked och eventuellt program.

Inför samråd, granskning och antagande ska koncept till planhandlingar översändas till samordnaren för genomgång. Samordnaren stämmer av handlingarna med kommunal planhandläggare samt övriga berörda handläggare inom kommunen. Samordnaren ansvarar för att återkoppla eventuella synpunkter till exploatören, (*Se:4.2. Kvalitetssäkring och förankring av handlingar).*

Av kommunen utsedd person samordnar de avtal som behöver tas fram under planprocessen, som gäller planens genomförande. Exploatörens konsult som upprättar förslag till kapitel om genomförandefrågor i planbeskrivningen ska ha erforderlig sakkunskap.

6.5. Tillstånd enligt annan lagstiftning

Exploatören ska se till att de ansökningar som erfordras för att planen ska kunna antas och genomföras lämnas in så snart det är möjligt samt att komplettera med sådant underlag som krävs för att ansökan ska kunna hanteras av ansvarig myndighet. Detta kan t.ex. avse fornlämningar, miljötillstånd eller fastighetsrättsliga åtgärder. Kopior ska skyndsamt sändas till samordnaren för kännedom och diarieföring. Tidplanen för planprocessen ska inkludera dessa tillstånd.

6.6. Samråd

Samordnaren svarar för förankring inom sektorn för samhällsbyggnad samt politisk avstämning i MSP med stöd av kommunens kontaktperson. Samordnaren tar fram de presentationer och annat underlag som behövs för avstämningen. Exploatören ansvarar för att ta fram erforderligt underlag för detta. MSP kan besluta om att ytterligare underlag krävs och/eller att förankring också behöver göras med annan politisk instans.

Samordnaren svarar för utskick, utställning, redovisning på hemsida, mottagande av yttranden och annan administration kopplad till samrådet.

Samordnaren förbereder och håller i eventuellt samrådsmöte tillsammans med kommunal planhandläggare. Exploatören eller dennes plankonsult bistår med presentationer och annat underlag samt är beredd på att besvara frågor om projektet på mötet. Om samordnaren bedömer att det behövs, ska exploatören också tillse att konsult som utfört utredning är på plats för att redovisa resultatet eller besvara frågor.

Samrådsredogörelse

Inkomna yttranden under samråd sänds snarast över från kommunal planhandläggare till både samordnaren samt exploatören och dennes plankonsult.

Samrådsredogörelsen ska upprättas av samordnaren.

Exploatören och dennes konsult kan ge förslag till åtgärder till följd av inkomna yttranden och annat som framkommit under samrådstiden.

Samordnaren stämmer av de förändringar som erfordras med anledning av inkomna samrådssynpunkter med exploatören, kommunens projektgrupp och övriga berörda myndigheter.

7. Framtagande av granskningshandlingar

7.1. Allmänt

Principerna för framtagande av granskningshandlingar sker i tillämpliga fall enligt samma principer som framtagande av samrådshandlingarna.

7.2. Uppdatering av handlingar

Samordnaren, exploatören och dennes plankonsult går igenom de ändringar som erfordras med anledning av inkomna synpunkter under samrådet. Exploatörens plankonsult uppdaterar planhandlingarna med utgångspunkt av detta.

7.3. Exploateringsavtal

Av kommunen utsedd person samordnar så att koncept till exploateringsavtal tas fram i samverkan mellan exploatör och kommunen. Ett koncept till exploateringsavtal ska finnas inför granskning av detaljplanen.

7.4. Granskning

Granskning sker enligt kommunens ordinarie rutiner med undantag av de moment som samordnaren utför.

7.5. Utlåtande

Inkomna yttrande under granskningen sänds snarast över till exploatören och dennes plankonsult. Exploatören och dennes konsult kan ge förslag till åtgärder till följd av inkomna yttranden och annat som framkommit. Samordnaren stämmer av de förändringar som erfordras med anledning av inkomna granskningssynpunkter med exploatören, handläggare inom sektorn för samhällsbyggnad och övriga berörda myndigheter.

8. Antagande

8.1. Allmänt

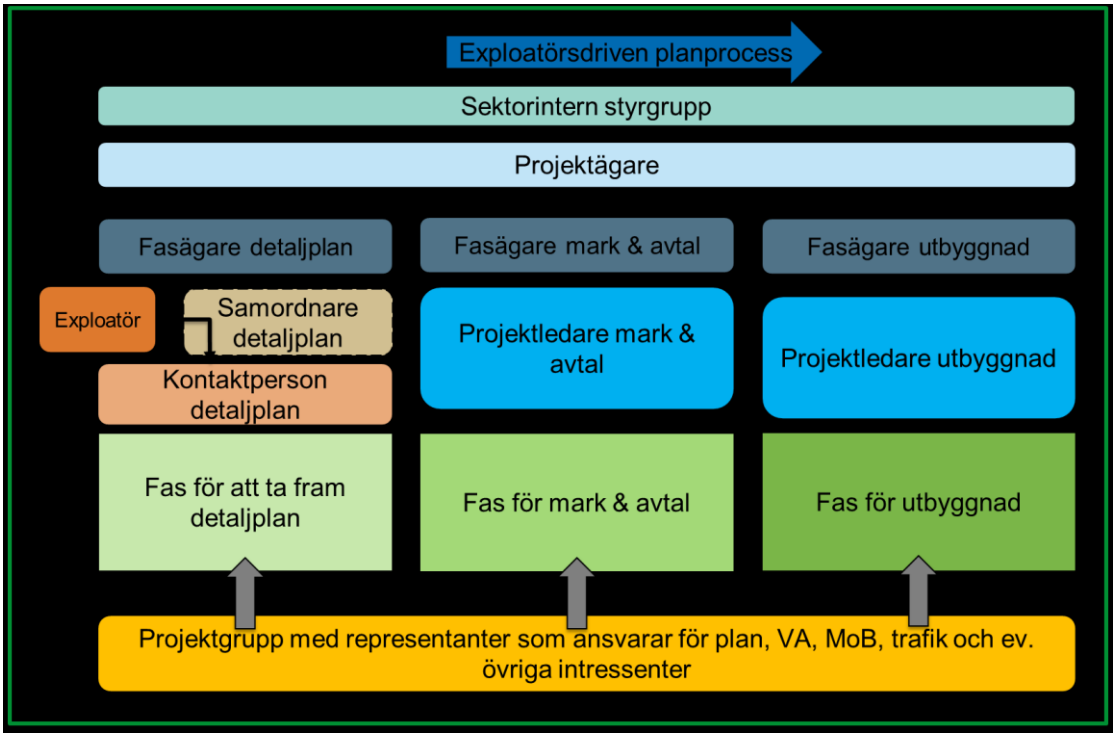
Principerna för framtagande av antagandehandlingar sker i tillämpliga fall enligt samma principer som framtagande av samråds- och granskningshandlingarna.

8.2. Genomförandeavtal/Exploateringsavtal

Ett genomförandeavtal/exploateringsavtal ska antas i samband med att detaljplanen antas. Exploateringsavtalet gäller endast under förutsättning att detaljplanen får laga kraft.

9. Genomförande

Efter planens antagande övergår projektet till fas Mark och avtal. Det tillsätts en ny fasägare och projektledare från kommunen.

Projektprocess i projekt med exploatörsdriven planprocess.

Privat initiativrätt

Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning

Slutbetänkande av Översiktsplaneutredningen

Stockholm 2019

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2019:9

SOU och Ds kan köpas från Norstedts Juridiks kundservice.
Beställningsadress: Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Norstedts Juridik AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.
Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).
En kort handledning för dem som ska svara på remiss.
Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2019

ISBN 978-91-38-24902-4
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Per Bolund

Regeringen beslutade den 19 januari 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering m.m. (dir. 2017:6). I uppdraget ingår även att utreda behovet av och förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt till detaljplaneläggning, vilket behandlas i detta slutbetänkande.

Tekniska rådet Inger Holmqvist utsågs den 19 januari 2017 till särskild utredare.

I arbetet med denna del av uppdraget har utredningen bistått av följande sakkunniga: rättssakkunniga Anna-Karin Berglund, Kristina Börjevik-Kovaniemi och Elin Samuelsson samt departementssekreterarna Philip Fridborn Kempe, Ann-Kristin Kaplan Wikström, Gunilla Renbjer och Rikard Sandart.

Utredningen har bistått av följande experter: chefsjuristen Sven Boberg, juristen Karl Evald, samhällsplaneraren Anders Ferdinandsson, lantmätaren Thomas Holm, planeringsexperten Kristina Isacsson, planchefen Tatjana Joksimovíc, professorn Thomas Kalbro, universitetsadjunkten Eidar Lindgren och experten Nancy Mattsson.

Kanslirådet Johan Hjalmarsson har varit anställd som huvudsekreterare i utredningen från den 1 februari 2017 till den 15 oktober 2018. Han har därefter bistått utredningen som sakkunnig. Dåvarande rådmannen Jesper Blomberg anställdes som utredningssekreterare från och med den 1 januari 2018.

Utredningen har antagit namnet Översiktsplaneutredningen.

Betänkandet är skrivet i vi-form. Med detta avses utredaren och utredningssekretariatet. Jag är emellertid ensam ansvarig för samtliga förslag.

Utredningen har tidigare överlämnat följande delbetänkanden: *Detaljplanekravet* (SOU 2017:64), *En utvecklad översiktsplanering* (SOU 2018:46) samt *Verkställbarhet av beslut om lov* (SOU 2018:86).

Utredningen överlämnar härmed sitt slutbetänkande *Privat initiativrätt – Planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning* (SOU 2019:9). Uppdraget är härigenom slutfört.

Stockholm i januari 2019

Inger Holmqvist

/Jesper Blomberg

Innehåll

Sammanfattning **11**

1 Författningsförslag **25**

1.1 Lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) 25

2 Inledning **33**

2.1 Kapitlets innehåll 33

2.2 Översiktsplaneutredningens direktiv 33

2.3 Utredningens arbetsformer 36

2.4 Andra utredningar av betydelse 37

2.5 Betänkandets disposition 37

3 Grundläggande förutsättningar **39**

3.1 Kapitlets innehåll 39

3.2 Kommunens inflytande över och ansvar för detaljplaneläggningen 39

3.3 Rättslig reglering av detaljplaneläggning 43

3.3.1 Det kommunala planmonopolet 43

3.3.2 Egendomsskyddet och planmonopolet 43

3.3.3 Allmänna och enskilda intressen – och proportionalitetsprincipen 45

3.3.4 Detaljplanen i plansystemet 47

3.3.5 Detaljplanens innehåll 49

3.3.6 Detaljplaneförfarandet 50

3.3.7 Plangenomförande m.m. 53

3.4 Detaljplaneläggning i praktiken – ett exempel 54
3.4.1 Inledning..... 54
3.4.2 Exempelbeskrivning..... 54

3.5 Problembild – några exempel..... 56
3.5.1 Inledning..... 56
3.5.2 Byggherrarna 57
3.5.3 Kommunerna..... 60
3.5.4 En kommentar till framkomna synpunkter..... 65

3.6 Annat reformarbete av betydelse..... 66

4 Privat initiativrätt till detaljplaneläggning 67

4.1 Kapitlets innehåll..... 67

4.2 Allmänt om privat initiativrätt..... 67
4.2.1 Inledning..... 67
4.2.2 Initiativrätt för enskilda finns redan 68
4.2.3 Privat initiativrätt enligt direktiven..... 69

4.3 Privat initiativrätt i förarbeten och tidigare utredningar..... 70

4.4 Internationella utblickar..... 74
4.4.1 Inledning..... 74
4.4.2 Privat initiativrätt i Norge 75
4.4.3 Något om reflektioner i doktrinen 83

4.5 Vår definition av privat initiativrätt..... 83

5 Rättsliga förutsättningar för planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen 87

5.1 Kapitlets innehåll..... 87

5.2 Allmänt om planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen 87

5.3 Principerna om legalitet, objektivitet, saklighet, opartiskhet och likabehandling..... 89

5.4 Myndighetsutövning 90
5.4.1 Allmänt om myndighetsutövning..... 90
5.4.2 Myndighetsutövning i detaljplaneläggningen..... 92

5.5 Jäv ... 96
5.5.1 Allmänt om jäv ... 96
5.5.2 Jäv i detaljplaneläggningen ... 98

5.6 Förvaltningslagen ... 99
5.6.1 Allmänt om förvaltningslagen ... 99
5.6.2 Förvaltningslagen i detaljplaneläggningen ... 100
5.6.3 Särskilt om utredningsansvaret i detaljplaneläggningen ... 103

5.7 Den kommunala kompetensen ... 105
5.7.1 Allmänt om den kommunala kompetensen ... 105
5.7.2 Den kommunala kompetensen i detaljplaneläggningen ... 108

5.8 Statsstöd ... 108
5.8.1 Allmänt om statsstöd ... 108
5.8.2 Statsstöd i detaljplaneläggningen ... 110

5.9 Upphandlingsplikt ... 110
5.9.1 Allmänt om upphandlingsplikt ... 110
5.9.2 Upphandlingsplikt i detaljplaneläggningen ... 111

5.10 Rättsliga begränsningar i övrigt ... 112

5.11 Närmare om planmyndighetens fullgörande av uppgifter i detaljplaneläggningen ... 114

5.12 Sammanfattning ... 116

6 Våra överväganden och förslag ... 119

6.1 Kapitlets innehåll ... 119

6.2 Behovet av och nyttan med en förtydligad och utvecklad medverkan från planintressenten ... 119

6.3 Utgångspunkter för planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen ... 123
6.3.1 Inledning ... 123
6.3.2 Initiativrätten bör inte utökas eller formaliseras ytterligare ... 123
6.3.3 Kommunen bör behålla det övergripande ansvaret för planläggningen ... 128

6.3.4 Planintressentens medverkan i planarbetet bör kunna förtydligas och i viss mån utvecklas... 133
6.3.5 Planintressenten bör inte tillåtas genomföra samrådet... 134
6.3.6 Ett s.k. exploatörsdrivet planprogram bör inte införas... 135
6.3.7 Skäl saknas att låta planintressenten begära planeringsbesked... 138

6.4 Kommunen ska i planbeskedet ange vilket underlag som kan behövas... 139

6.5 Planintressenten bör få inhämta yttrande från länsstyrelsen... 142
6.5.1 En möjlighet för planintressenten att inhämta yttrande från länsstyrelsen... 142
6.5.2 Möjligheten att inhämta yttrande från länsstyrelsen bör medges av kommunen... 146
6.5.3 Om länsstyrelsens yttrande... 152

6.6 Ett förtydligande av planintressentens möjlighet att bidra med planeringsunderlag... 158

6.7 Tidsfristen för planbesked bör inte ändras... 161

6.8 Planbesked bör inte få överklagas... 162

6.9 Medverkan av enskilda ska redovisas i planbeskrivningen... 163

6.10 Kommunens ansvar för den fysiska planeringen påverkas inte... 165

6.11 Våra förslag ändrar inte rättsläget vad gäller en planintressents partsställning och klagorätt... 166

6.12 Närliggande frågor – och ytterligare några förslag... 169
6.12.1 Mer vägledning behövs om vilket underlag som krävs för att bedöma vissa planeringsförutsättningar... 169
6.12.2 Inget avgränsningssamråd vid planprogram... 170

7 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och genomförandefrågor 175

7.1 Ikraftträdande 175

7.2 Övergångsbestämmelser 175

7.3 Genomförandefrågor 176

8 Konsekvenser 179

8.1 Inledning 179

8.2 Allmänt om konsekvensutredningen 180

8.3 Konsekvenser för staten 184

8.4 Konsekvenser för kommunerna 188

8.5 Konsekvenser för företag 191

8.6 Konsekvenser för enskilda 194

8.7 Konsekvenser för miljön 196

8.8 Konsekvenser för bostadsbyggandet 198

8.9 EU-rätten 199

8.10 Övriga konsekvenser 199

9 Författningskommentar 201

9.1 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) 201

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2017:6 211

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2017:132 229

Bilaga 3 Kommittédirektiv 2018:62 231

Bilaga 4 Hemställan från Göteborgs kommun till Näringsdepartementet 235

Bilaga 5 Överlämnande av hemställan 237

Bilaga 6 Privat initiativrätt i Danmark, Finland, Tyskland, Nya Zeeland och Singapore 239

Sammanfattning

Vårt uppdrag

Översiktsplaneutredningens uppdrag omfattar fem frågor. Enligt uppdraget ska vi

1. se över hur översiktsplaneringen kan utvecklas i syfte att underlätta efterföljande planering,
2. föreslå begränsningar i kravet på att kommunerna i vissa fall måste göra en detaljplan och föreslå hur angränsande lagstiftning kan utformas i anslutning till dessa begränsningar,
3. se över behovet av att kommunen ska kunna bestämma upplåtelseformer, t.ex. genom en bestämmelse i en detaljplan,
4. se över behovet av att införa en privat initiativrätt så att en enskild exploatör kan genomföra vissa formella beredningsåtgärder i arbetet med att ta fram en detaljplan, och
5. se över frågan om verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov.

Detta slutbetänkande handlar om punkten 4, dvs. behovet av att införa en s.k. privat initiativrätt. Enligt kommittédirektiven ska vi utreda behovet och nyttan av samt förutsättningarna för en privat initiativrätt – och hur en sådan i så fall bör utformas. Om skälen för att införa en privat initiativrätt överväger, bör enligt direktiven inriktningen vara att den som tar initiativ till planläggning själv ska kunna samråda om ett förslag till en detaljplan och få förslaget behandlat av kommunen. Kommunen ska dock ha kvar rätten att besluta om vilka planer som ska antas. Inriktningen bör enligt direktiven vidare vara att det är kommunen som säkerställer att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav.

Detta utredningsuppdrag bygger på ett tillkännagivande från riksdagen.

Förutsättningar för kommunal detaljplaneläggning

Enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten, det s.k. kommunala planmonopolet. Det innebär att det är kommunen som i princip ensam avgör både om och när en detaljplan ska tas fram och därmed hur mark (och vattenområden) får användas och bebyggas.

En planintressent kan alltså inte på egen hand inleda ett detaljplaneärende. Den som avser att vidta en åtgärd – som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs eller att områdesbestämmelser ändras eller upphävs – har emellertid rätt att få ett besked om kommunen har för avsikt att inleda en sådan planläggning. Kommunen ska redovisa detta i ett s.k. planbesked. Kommunen ska normalt ge sitt planbesked inom fyra månader.

Vi redogör i betänkandet för de grundläggande förutsättningarna för kommunens detaljplaneläggning, både ur ett rättsligt och ett praktiskt perspektiv.

Vidare har vi utrett de rättsliga förutsättningarna för en planintressents medverkan i detaljplaneläggningen. Även om en uttrycklig reglering saknas i PBL, finns det ett stort antal bestämmelser i andra författningar som hindrar kommunen från att tillåta att en planintressent vidtar vissa åtgärder i planläggningen, bl.a. sådana som innebär myndighetsutövning. Sådana bestämmelser finns t.ex. i regeringsformen, förvaltningslagen (2017:900) och kommunallagen (2017:725).

Privat initiativrätt till detaljplaneläggning

Uttrycket privat initiativrätt till detaljplaneläggning förekommer såväl i den politiska diskussionen som bland kommuner och fastighetsägare, byggherrar och andra planintressenter. Uttrycket förekommer också i ett antal tidigare utredningar på plan- och bygglagstiftningens område. Dessutom används uttrycket i både våra nordiska grannländer och i flera andra länder.

Det finns inte någon vedertagen och generell definition av privat initiativrätt till detaljplaneläggning. Det är således inte något enhetligt institut, utan innebörden varierar beroende på vem som använder uttrycket och i vilket sammanhang det används – och naturligtvis även på i vilket land institutet tillämpas.

Mot bakgrund av bl.a. våra direktiv samt tidigare utredningar och den internationella utblick som vi presenterar i betänkandet, menar vi att med privat initiativrätt bör i första hand åsyftas någon form av privat planläggning eller i vart fall förtydligade och utökade möjligheter för en planintressent att medverka i den kommunala detaljplaneläggningen. En sådan definition korresponderar också med de synpunkter och resonemang som framkommit vid våra möten med intressenter, experter och sakkunniga.

Behov av och nytta med en förtydligad och utvecklad medverkan från planintressenten

Vi har inte kunnat påvisa någon efterfrågan på reformer som möjliggör ökade inslag av privat planering i PBL-systemet, i bemärkelsen att enskilda planintressenter skulle kunna utföra uppgifter som innefattar myndighetsutövning och som det i dag ankommer på kommunen att utföra. Däremot anser vi oss ha fått uppfattningen att det åtminstone från byggherresidan finns ett önskemål om att enskilda planintressenter ska kunna genomföra vissa beredningsåtgärder som inte innebär myndighetsutövning. Det har lett oss till slutsatsen att det åtminstone på ett övergripande plan finns ett behov av en privat initiativrätt.

Enligt vår mening ligger nyttan av ökade inslag av medverkan från planintressenten i att det kan gå snabbare att ta fram den detaljplan som behövs för att byggandet ska kunna påbörjas. Därmed kan ledtiden från projektidé till att den färdiga byggnaden kan tas i anspråk förkortas. Dessutom kan kommunala planeringsresurser i viss utsträckning nyttjas bättre.

Utgångspunkter för planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen

Kommunen bör behålla det övergripande ansvaret för planprocessen

Stora delar av planprocessen utgör myndighetsutövning. Enligt vår bedömning bör uppgifter i detaljplaneläggningen som innefattar myndighetsutövning inte överlämnas till en enskild planintressent. Det finns vidare skäl för att kommunen även fortsättningsvis bör ha det övergripande ansvaret för planprocessen i sin helhet. Skälen är i huvudsak att detta krävs för en korrekt och tillförlitlig tillämpning av de grundlagsfästa legalitets- och objektivitetsprinciperna. Ett kommunalt helhetsansvar bidrar också till att medborgarinflytandet kan förverkligas i större utsträckning än om ansvaret skulle delas mellan olika aktörer. Ett sådant helhetsansvar är också viktigt ur offentlighets- och sekretessynpunkt.

Initiativrätten bör inte ytterligare formaliseras eller utökas

Vi anser att den nuvarande formella rätten att inleda ett planbeskedsärende och den informella möjligheten att få ett planärende inlett, i huvudsak fungerar ändamålsenligt utifrån grunderna för och syftet med det kommunala planmonopolet. Det finns således inte anledning att lämna förslag som innebär att initiativrätten utökas till att även gälla ett detaljplaneärende. I linje med detta föreslår vi inte heller någon rätt att överklaga ett planbesked. Enligt vår bedömning saknas vidare skäl att införa regler som generellt gör det obligatoriskt för en planintressent att ansöka om planbesked.

Planintressentens medverkan i planläggningen bör kunna förtydligas och i viss mån utvecklas

Utgångspunkterna som angetts ovan, hindrar dock inte att planintressenten tillåts medverka i detaljplaneläggningen eller i arbetet med områdesbestämmelser och inte heller att denna medverkan förtydligas och utvecklas. En sådan reform gör tvärtom planprocessen mer förutsebar, tydlig och transparent, såväl för planintressenten

och kommunen som för övriga berörda. En sådan reform ligger också i linje med vad såväl byggherrar som kommuner efterfrågar.

Kärnan i en sådan reglering bör i första hand vara att förtydliga förutsättningarna för planintressentens medverkan. En reform bör även bidra till att intressenten får en utökad möjlighet att i viss utsträckning underlätta kommunens inledande respektive handläggning av planärendet, främst genom att planintressenten kan bistå kommunen med vissa beredningsåtgärder.

En reglering bör också utformas så att risken för s.k. förgävesplanering och även att planprocessen drar ut på tiden minskar. En reglering bör också bidra till att nyttjandet av den kompetens och de resurser som kan finnas hos planintressenten sker på ett effektivt och rättssäkert sätt och till att kommunala resurser kan frigöras.

Våra förslag

Kommunen ska i planbeskedet ange vilket planeringsunderlag som kan behövas

Vi anser att tiden mellan kommunens beslut om positivt planbesked och den tidpunkt då det egentliga detaljplanearbetet påbörjas i vissa situationer borde kunna användas mer effektivt än vad som är fallet i dag. Enligt vår mening bör det införas en bestämmelse i PBL om att kommunen – om det har begärts av planintressenten – i planbeskedet ska redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för detaljplaneläggningen.

Kommunen får här göra en bedömning bl.a. utifrån hur tydliga planeringsförutsättningarna är, men också vilket underlag som den enskilde inkommit med i planbeskedsärendet. Det kan t.ex. handla om att kommunen i planbeskedet anger att det finns behov av en va-utredning, en geoteknisk undersökning eller en arkeologisk utredning. Därmed kan planintressenten använda tiden fram till att det egentliga detaljplanearbetet påbörjas till att ta fram det underlag som kommer att behövas för planläggningen. En sådan bestämmelse kan således bidra till att det går snabbare att ta fram förslaget till detaljplan och till att kommunala planeringsresurser kan nyttjas bättre.

Vid kommunens bedömning av vilka planeringsunderlag som bör anges i planbeskedet, bör även beaktas t.ex. planintressentens eller eventuellt ombuds kompetens och erfarenhet av detaljplaneläggning.

Planintressenten bör få inhämta yttrande från länsstyrelsen

Om en planintressent beviljas ett positivt planbesked, ska kommunen på planintressentens begäran i beskedet kunna medge att denna tillåts inhämta yttrande från länsstyrelsen. I många detaljplaneärenden behövs omfattande kompletteringar av planeringsunderlaget till följd av synpunkter som kommer in först under samrådet, vilket medför att det kan ta lång tid efter samrådsskedet innan planförslaget kan bli föremål för granskning. Behovet av kompletteringar efter samrådet bör kunna minska, om planintressenten ges möjlighet att vidta vissa förberedande åtgärder innan kommunen inleder planarbetet eller under planarbetets initialskede.

Möjligheten att inhämta yttrande från länsstyrelsen förutsätter att den planläggning som planbeskedet avser är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande och att det kan antas främja den planläggning som planbeskedet avser. Även denna bestämmelse kan enligt vår mening bidra till att det går snabbare att ta fram den detaljplan som behövs och till att kommunala planeringsresurser kan nyttjas bättre.

Länsstyrelsen ska yttra sig över vilket planeringsunderlag som behövs för att kunna ta ställning till hur den planläggning som planbeskedet avser förhåller sig till de s.k. ingripandegrunderna, t.ex. om och i så fall hur planläggningen kan påverka riksintressen, miljökvalitetsnormer och strandskydd, men också frågor om t.ex. risk för olyckor, översvämning och erosion. Det kan handla om bl.a. behovet av en undersökning avseende markföroreningar, en översvämningsanalys eller en utredning om omgivningsbuller. Eftersom en begäran om planbesked kan ha olika detaljeringsgrad ligger det i sakens natur att länsstyrelsen inte kan yttra sig över sådana frågor som inte framgår av planbeskedet. Omfattningen av länsstyrelsens skyldighet att lämna synpunkter får i det enskilda fallet bedömas utifrån det allmänna förvaltningsrättsliga utredningsansvaret.

Länsstyrelsens synpunkter ska redovisas i ett skriftligt yttrande. Yttrandet ska skickas till planintressenten, men även till kommunen.

Planintressentens rätt att inhämta yttrande ska som huvudregel upphöra att gälla vid den tidpunkt då kommunen enligt planbeskedet bedömer att planläggningen kommer att inledas.

Ett förtydligande av planintressentens möjlighet att bidra med planeringsunderlag

Enligt vår mening ska det av PBL framgå att det för detaljplanearbetet, utöver grundkartor och fastighetsförteckning, även ska finnas det planeringsunderlag som i övrigt behövs. Enligt vår uppfattning utgör detta enbart ett förtydligande av gällande rätt.

Det ska också förtydligas att planeringsunderlag får upprättas av annan än kommunen. Med annan än kommunen avser vi första hand en enskild planintressent, men i förekommande fall även länsstyrelsen och andra förvaltningsmyndigheter. Även detta förslag syftar till att öka förutsättningarna för planintressenten att bidra med relevant planeringsunderlag inför och under kommunens planläggning och därmed också till att det går snabbare att ta fram den detaljplan som behövs och till att kommunala planeringsresurser kan nyttjas bättre.

Samtidigt bör det understrykas att förslaget inte innebär någon förändring när det gäller kommunens ansvar för att i egenskap av planmyndighet se till att underlaget är korrekt och medger en tillförlitlig avvägning av de allmänna och enskilda intressena i ärendet. I de fall planeringsunderlaget tagits fram av planintressenten ankommer det alltså på kommunen att säkerställa kvaliteten i detta.

Om en planintressent tar fram planeringsunderlag, ska det redovisas i planbeskrivningen

Planintressentens förtydligade och i viss mån utvecklade möjligheter att medverka i planläggningen, bör enligt vår mening kompletteras på så sätt att det av planbeskrivningen tydligt ska framgå om någon enskild tagit fram planeringsunderlag i det aktuella planärendet och – om så skett – vilka underlag det är fråga om. Det kan handla om allt från undersökningar, utredningar, inventeringar och underlag i övrigt som upprättats av enskild och som getts in i planärendet. Med enskild avses t.ex. fastighetsägare, byggherre eller annan planintressent, men också t.ex. konsult som på uppdrag av kommunen tagit fram planeringsunderlag.

Härigenom skapas en ökad transparens vad gäller planintressentens medverkan i planläggningen, vilket skapar incitament för planmyndigheten att säkerställa att avvägningarna på grundval av underlaget sker på ett korrekt och tillförlitligt sätt. Det underlättar också

för övriga berörda enskilda (grannar m.fl.) att bilda sig en uppfattning av vilka motstående enskilda intressen som gör sig gällande i planärendet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för dessa att ta tillvara sin rätt i samråd och granskning samt vid ett eventuellt överklagande.

Ytterligare bedömningar och överväganden

Tidsfristen för planbesked bör inte ändras och planbesked bör inte få överklagas

Med våra förslag om att kommunen i planbeskedet får medge en planintressent att inhämta yttrande från länsstyrelsen och om att kommunen redan i planbeskedet ska ange vilket planeringsunderlag som kan behövas, är det rimligt att anta att kommunens handläggning av planbeskedsärendet kommer att kräva något mer tid. Vi anser dock inte att merarbetet är så omfattande att det finns skäl att utöka den nuvarande tidsfristen. Även om planbeskedet med våra förslag får en utökad betydelse för den enskilde och även skapar vissa skyldigheter för kommunen och länsstyrelsen, bör det enligt vår mening inte heller införas en rätt att överklaga planbesked.

Kommunens ansvar för den fysiska planeringen påverkas inte

Med en privat initiativrätt i enlighet med våra förslag tillåts en planintressent att i något större utsträckning vidta beredningsåtgärder i planprocessens initialskede. Våra förslag påverkar dock inte kommunens ansvar, vare sig över planprocessen i sin helhet i det enskilda fallet eller över den fysiska planeringen i stort på lång sikt. Det ankommer således alltjämt på kommunen att tillse att planeringsunderlaget – oavsett om det har tagits fram av kommunen eller av någon annan – möjliggör en korrekt och tillförlitlig avvägning av de allmänna och enskilda intressen som gör sig gällande i planläggningen. Det är också kommunen som i enlighet med det kommunala planmonopolet ensam avgör om planläggning över huvud taget ska komma till stånd, liksom om det finns skäl att t.ex. avbryta planarbetet eller att i slutänden inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan.

Våra förslag ändrar inte rättsläget vad gäller en planintressents partsställning och klagorätt

Planintressenten intar inte någon partsställning i ett detaljplaneärende. Däremot har en planintressent som samtidigt är sakägare vanligtvis möjlighet att överklaga kommunens beslut att anta en detaljplan. Enligt hittillsvarande praxis från Mark- och miljööverdomstolen står det dock klart att en planintressent inte intar motpartsställning i mark- och miljödomstol och heller inte har rätt att överklaga en dom av en mark- och miljödomstol, som innebär att beslutet att anta en detaljplan upphävs. Denna praxis har i huvudsak motiverats med att det endast är kommunen som – på grund av det kommunala planmonopolet – har befogenhet att anta, ändra eller upphäva planer och att det är kommunen ensam som avgör om och vid vilken tidpunkt planläggning ska ske.

Våra förslag utgör endast ett förtydligande respektive viss utveckling av planintressentens medverkan i planläggningen. Utifrån det rättsläge som etablerats genom Mark- och miljööverdomstolens praxis, anser vi att förslagen i sig inte påverkar bedömningen av om en planintressent kan anses inta partsställning eller ej i planärendet. Förslagen påverkar enligt vår mening heller inte i sig frågan om planintressenten bör inta ställning av motpart i mark- och miljödomstol eller ha möjlighet att överklaga sådan domstols upphävande av kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan.

Närliggande frågor – och ytterligare några förslag

Mer vägledning behövs om vilket underlag som krävs för att bedöma vissa planeringsförutsättningar

I dag saknas det i vissa avseenden tydlig vägledning om vilket planeringsunderlag som kan behövas och hur sådant underlag bör utformas. Mot bakgrund av våra förslag anser vi även att regeringen bör ta initiativ till att låta ta fram ytterligare vägledning om vilket underlag som behövs för att kartlägga vissa grundläggande planeringsförutsättningar, t.ex. geotekniska undersökningar, va-utredningar och naturvärdesinventeringar. Sådan vägledning skulle skapa förutsebarhet för planintressenter samt utgöra ett stöd för konsulter och andra utomstående vid deras eventuella medverkan i detaljplaneläggningen. Detta

kan i sin tur begränsa behovet av revideringar och kompletteringar av det underlag som konsulterna sedermera tar fram.

Inget avgränsningssamråd vid planprogram

Under arbetet med att ta fram ett planprogram ska kommunen undersöka och samråda om huruvida ett genomförande av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (s.k. undersökningssamråd). Om så är fallet, ska den efterföljande detaljplanen miljöbedömas och en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Om en betydande miljöpåverkan kan antas, ska kommunen i programskedet även samråda om hur miljökonsekvensbeskrivningen ska avgränsas (s.k. avgränsningssamråd). Ett sådant undersöknings- och eventuellt avgränsningssamråd ska även genomföras inom ramen för samrådet av en ny detaljplan.

Vi anser att miljöbalkens krav på avgränsningssamråd inte ska gälla i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt PBL. Vi anser att det även ska förtydligas att det är frivilligt för kommunen att ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program (planprogram) för att underlätta detaljplanearbetet.

Ikraftträdande

Vi föreslår att våra förslag ska träda i kraft den 1 april 2020.

Konsekvenser

Konsekvenser för staten

För statens del uppstår i första hand konsekvenser för länsstyrelserna till följd av förslaget att en planintressent under vissa förutsättningar ska kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över planbeskedet angående vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna bedöma om planförslaget är förenligt med de s.k. ingripandegrunderna. Sammantaget bedömer vi att länsstyrelserna behöver kompenseras med motsvarande tre årsarbetskrafter, eller motsvarande tre miljoner kronor.

Konsekvenser för kommuner

Förslaget att kommunen i ett positivt planbesked ska ange vilket underlag som kan behövas för planläggningen, om det begärts av planintressenten, medför ett visst merarbete för kommunen. Det handlar emellertid om att kommunen kommer att behöva redogöra för frågor som normalt ändå måste bedömas av kommunen för att den ska kunna avgöra om ett positivt planbesked kan ges eller inte. Merarbetet blir därigenom begränsat. Detsamma gäller det merarbete som uppstår för kommunen vid handläggningen av ett planbesked i de fall planintressenten begär att få inhämta länsstyrelsens yttrande om vilket planeringsunderlag som kan behövas. Kommunen har dessutom möjlighet att ta ut en avgift för beslutet om planbesked, varför förslaget inte behöver medföra några kostnader för kommunen.

Övriga förslag bör endast medföra konsekvenser av begränsad omfattning för kommunerna.

Våra förslag medför i några fall nya skyldigheter för kommunen, vilket utgör en viss inskränkning i förhållande till den kommunala självstyrelsen. De krav som föreslås bör dock leda till ökad transparens för vilket utredningsarbete som krävs för att ta fram ett förslag till detaljplan, vilket bör förbättra förutsättningarna för byggandet i stort och därmed även ha betydelse för konkurrensen inom byggsektorn. Vi bedömer att fördelarna med förslagen är större än de nackdelar som förslagen innebär i förhållande till den kommunala självstyrelsen. Intrånget får därmed anses vara proportionerligt.

Konsekvenser för företag

Våra förslag i detta betänkande har främst betydelse för de företag som agerar som planintressenter, dvs. sådana företag som tar initiativ till detaljplaneläggning och som kan ha nytta av planläggningen.

Förslagen att en planintressent ska kunna begära att dels kommunen redovisar vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen, dels att länsstyrelsen yttrar sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna bedöma om planförslaget är förenligt med ingripandegrunderna, bör leda till att företag ges bättre förutsättningar att bedöma om det är ändamålsenligt att inleda arbetet med en detaljplan. Redovisningen kan

underlätta för planintressenten genom att denne själv kan påbörja arbetet med att ta fram underlaget.

Förslaget att det ska framgå av PBL att planeringsunderlag får tas fram av någon annan än kommunen bör leda till att planintressenten i fler fall själv kan ta fram det underlag som behövs för planläggningen. Även om planintressentens möjligheter att ta fram underlag inte påverkas av våra förslag i sig, bör ändringen bidra till att klargöra att planintressenten själv kan förkorta den tid som åtgår för planläggningen.

Konsekvenser för enskilda

Enskilda berörs främst av förslagen i egenskap av grannar, dvs. när den enskilde bor eller äger mark i närheten av ett område som ska planläggas. Förslagen bedöms ha små eller inga konsekvenser för enskilda.

Konsekvenser för miljön

Förslaget att det ska framgå av PBL att planeringsunderlag även får tas fram av annan än kommunen, vilket bl.a. inbegriper enskilda, kan medföra farhågor om att sådant planeringsunderlag inte kommer att vara tillförlitligt i alla delar, eftersom det kan vara svårt för den som har ett intresse i saken att förhålla sig objektiv till planeringsförutsättningarna. Detta kan uppfattas som negativt från miljösynpunkt. Samtidigt finns anledning att understryka att planeringsunderlag redan i dag ofta tas fram av planintressenten. På så sätt innebär bestämmelsen en kodifiering av en ordning som redan tillämpas i många kommuner.

Förslaget innebär inte någon förändring i vilka hänsyn som ska tas till miljön vid planläggning. Kommunen kommer dessutom även i fortsättningen att ha kvar ansvaret för att säkerställa både att planeringsunderlaget visar planeringsförutsättningarna och att avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen sker på ett korrekt och tillförlitligt sätt.

Förslagen bör inte medföra några negativa konsekvenser för miljön.

Övriga konsekvenser

Våra förslag bör i viss utsträckning stärka samhällets kapacitet att ta fram detaljplaner, i vart fall genom en viss förkortning i tid av planprocessen. Sammantaget bedömer vi att förslagen kan få viss betydelse för hur många bostäder som tillkommer på bostadsmarknaden. Förslagen tar vidare sikte inte endast på bostadsbyggande, utan även på detaljplanering för t.ex. industrimark eller motsvarande.

1 Författningsförslag

1.1 Lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att 4 kap. 33 § och 5 kap. 3, 5, 8, 10, 11, 11 a, 13 och 39 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 5 kap. 5 a och 5 b §§, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
33 §[1]	
Planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av	
1. planeringsförutsättningarna,	
2. planens syfte,	
3. hur planen är avsedd att genomföras,	
4. de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser, *och*	4. de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser,
5. om planen avviker från översiktsplanen, på vilket sätt den i så fall gör det och skälen för avvikelsen.	5. om planen avviker från översiktsplanen, på vilket sätt den i så fall gör det och skälen för avvikelsen, *och*
	6. om och i så fall vilket planeringsunderlag enligt 5 kap. 8 §

[1] Senaste lydelse 2015:668.

första stycket som tagits fram av en viss enskild.

Planbeskrivningen ska innehålla det illustrationsmaterial som behövs för att förstå planen.

Av redovisningen enligt första stycket 3 ska framgå de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt samt vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna och andra berörda. Vidare ska det framgå om kommunen avser att ingå exploateringsavtal eller genomföra markanvisningar, dessa avtals huvudsakliga innehåll och konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal.

5 kap.

3 §

En begäran om planbesked ska vara skriftlig och innehålla en beskrivning av det huvudsakliga ändamålet med den avsedda åtgärden och en karta som visar det område som berörs.

Om åtgärden avser ett byggnadsverk, ska begäran också innehålla en beskrivning av byggnadsverkets karaktär och ungefärliga omfattning.

Om den som har gjort en begäran vill ha möjlighet att inhämta ett yttrande enligt 5 a § första stycket eller ett besked om vilket planeringsunderlag som kan behövas enligt 8 § första stycket, ska även det framgå av begäran.

5 §[2]

Av planbeskedet ska det framgå om kommunen avser att inleda en planläggning.

Om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer

Om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange den tidpunkt då planläggningen enligt

[2] Senaste lydelse 2011:335.

att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

kommunens bedömning kommer att

1. inledas, och

2. ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

Om det har begärts av den som gjort en begäran om planbesked, ska kommunen i planbeskedet redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag enligt 8 § första stycket som kan behövas för planläggningen.

Om kommunen inte avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange skälen för det.

5 a §

Om det har begärts av den som gjort en begäran om planbesked, får kommunen i planbeskedet medge att denne får inhämta ett yttrande från länsstyrelsen om vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen.

Ett sådant medgivande förutsätter att

1. planläggningen är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §, och

2. länsstyrelsens yttrande kan antas främja planläggningen.

Ett sådant medgivande gäller till den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att inledas enligt 5 §

	andra stycket 1, om inte kommunen bestämmer annat i planbeskedet.
	5 b § *Länsstyrelsen ska yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 22 §, om det har begärts av den som fått ett medgivande enligt 5 a § första stycket.* *Länsstyrelsens yttrande ska skickas till kommunen och den som fått medgivandet.*
8 §	
I arbetet med att ta fram en detaljplan ska det, om det inte är uppenbart onödigt, finnas en eller flera kartor som är lämpliga för ändamålet (grundkartor) och en fastighetsförteckning.	I arbetet med att ta fram en detaljplan ska det, om det inte är uppenbart onödigt, finnas en eller flera kartor som är lämpliga för ändamålet (grundkartor) och en fastighetsförteckning. *Därutöver ska det planeringsunderlag finnas som i övrigt behövs.* *Planeringsunderlag får tas fram av annan än kommunen.*
10 §	
Om kommunen bedömer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet, *ska* kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program.	För att underlätta detaljplanearbetet *får* kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program *(planprogram)*.

Lydelse enligt SOU 2018:46	*Föreslagen lydelse*
11 §[3]	
I arbetet med att ta fram ett *program enligt 10 §* eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med	I arbetet med att ta fram ett *planprogram* eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,

2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,

3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och

4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2–4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd.

11 a §[4]

Inom ramen för samrådet enligt 11 § första stycket ska kommunen undersöka om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska göras på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den bestämmelsen.

Första stycket gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

Om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 11 § första stycket även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

[3] Senaste lydelse 2017:965.
[4] Senaste lydelse 2014:900.

Trots det som sägs i 6 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken om samråd med andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen, ska kommunen vid samrådet enligt 11 § första stycket i fråga om statliga myndigheter enbart samråda med länsstyrelsen.

Tredje stycket gäller inte i arbetet med att ta fram ett planprogram.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §[5]	
Under ett samråd om ett planförslag ska kommunen redovisa förslaget, skälen för förslaget, det planeringsunderlag som har betydelse och hur kommunen avser att handlägga förslaget. Kommunen får låta bli att redovisa skälen för planförslaget och planeringsunderlaget om det är uppenbart obehövligt.	Under ett samråd om ett planförslag ska kommunen redovisa förslaget, skälen för förslaget, det planeringsunderlag *enligt 8 § första stycket* som har betydelse och hur kommunen avser att handlägga förslaget. Kommunen får låta bli att redovisa skälen för planförslaget och planeringsunderlaget om det är uppenbart obehövligt.
Om det finns ett *program enligt 10 §*, ska kommunen redovisa detta.	Om det finns ett *planprogram*, ska kommunen redovisa detta.

Om kommunen avser att ingå exploateringsavtal eller genomföra markanvisningar, ska kommunen redovisa dessa avtals huvudsakliga innehåll och konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal.

[5] Senaste lydelse 2015:668.

Lydelse enligt SOU 2018:46	*Föreslagen lydelse*
39 §[6]	
I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § i den del som avser *fastighetsförteckning*, 9, 10 och 11 §§, 11 b § första stycket, 11 c–15, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.	I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § *förutom* i den del som avser *grundkartor*, 9, 10 och 11 §§, 11 b § första stycket, 11 c–15, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första stycket, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § 1 och 2, 33–35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2020.

2. För ärenden om detaljplaner som har påbörjats före ikraftträdandet gäller 4 kap. 33 § samt 5 kap. 10, 11, 11 a och 13 §§ i den äldre lydelsen. Detsamma gäller för mål som avser överklagande av beslut om sådana detaljplaner till dess att målet är slutligt avgjort.

[6] Senaste lydelse 2017:965.

2 Inledning

2.1 Kapitlets innehåll

I det här kapitlet redogör vi för Översiktsplaneutredningens direktiv och utredningens tidigare arbete. Vidare ger vi en allmän bakgrund till uppdraget i den del som behandlas i detta slutbetänkande. Vi redogör även för utredningens arbetsformer och för betänkandets disposition.

2.2 Översiktsplaneutredningens direktiv

Övergripande

Regeringen beslutade den 19 januari 2017 kommittédirektiven En utvecklad översiktsplanering (dir. 2017:6), *bilaga 1*. Enligt direktiven ska utredaren föreslå hur kommunen kan ges större möjligheter att besluta om en tillkommande eller befintlig bebyggelse behöver regleras med en detaljplan. Utredaren ska även föreslå hur angränsande lagstiftning kan utformas om kravet på detaljplan begränsas. Dessa frågor har vi behandlat i delbetänkandet *Detaljplanekravet* (SOU 2017:64), vilket överlämnades i juni 2017. Frågorna har därefter behandlats i prop. 2017/18:167 (bet. 2017/18:CU34, rskr. 2017/18:403).

Enligt direktiven ska vi också utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering och hur dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. Utredaren ska även utreda behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformen för bostäder, exempelvis genom en bestämmelse i en detaljplan. Dessa frågor har vi behandlat i delbetänkandet *En utvecklad översiktsplanering* (SOU 2018:46), där Del 1 handlar om att underlätta

efterföljande planering och Del 2 om kommunal reglering av upplåtelseformen. Delbetänkandet överlämnades till regeringen i maj 2018. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredaren ska vidare enligt direktiven utreda behovet av och förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt till detaljplaneläggning. Dessa frågor behandlar vi i detta slutbetänkande. Enligt direktiven skulle uppdraget slutredovisas senast den 15 november 2018. Tidpunkten för slutredovisningen har dock genom tilläggsdirektiv flyttats fram till den 31 januari 2019 (dir. 2017:132, *bilaga 2*).

Genom tilläggsdirektiv har regeringen vidare utökat Översiktsplaneutredningens uppdrag till att även omfatta frågan om hur verkställbarhet av beslut om bygglov m.m. kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås (dir. 2018:62, *bilaga 3*). Dessa frågor har vi behandlat i delbetänkandet *Verkställbarhet av beslut om lov* (SOU 2018:86) som överlämnades i december 2018.

Bakgrunden till uppdraget om privat initiativrätt

I 1 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, anges att det är en kommunal angelägenhet att planlägga mark och vatten. Detta s.k. kommunala planmonopol innebär att det är kommunerna som antar planer enligt PBL, men också att det ankommer på kommunen att ensam bestämma om planläggning ska komma till stånd eller inte.

I samband med utredningsarbete under senare år och diskussioner om möjliga åtgärder för att åstadkomma en snabbare och effektivare planeringsprocess, har det i olika sammanhang förts fram förslag om ökade möjligheter för fastighetsägare, exploatörer och byggare att initiera och delvis genomföra ett arbete med detaljplaner (se t.ex. Plangenomförandeutredningens betänkande *En effektivare plan- och bygglovsprocess* [SOU 2013:34]; även prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31 och rskr. 2013/14:366).

Vidare har riksdagen (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180) i ett tillkännagivande[1] till regeringen ansett att det finns skäl att åter överväga möjligheten att införa en rätt till privata initiativ vid detaljplaneläggning i den svenska plan- och bygglagstiftningen. Enligt riksdagen bör utgångspunkten för övervägandena vara att utforma förslag till regler som med ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete eller att själv bidra till att en plan tas fram som sedan kan prövas och genomföras i vanlig ordning.

Närmare om uppdraget om privat initiativrätt

I direktiven anges vidare bl.a. följande under rubriken Utredningsbehovet.

> Möjligheten att förutse kommunala beslut om användningen av mark och vatten har stor betydelse för om det ska vara meningsfullt för enskilda att kunna ta initiativ till detaljplaneläggning och vidta vissa åtgärder av formell natur i planprocessen. Det finns således ett nära samband mellan förutsättningarna för en privat initiativrätt och översiktsplaneringen.
>
> Med anledning av riksdagens tillkännagivande om privat initiativrätt finns det anledning att utreda förutsättningarna för att införa en sådan rätt till detaljplaneläggning, bl.a. för att utreda behovet och nyttan med en sådan reform. Även frågan om hur kommunens ansvar bör se ut, i de fall vissa förberedande åtgärder vidtas av en enskild inom ramen för planprocessen, behöver utredas liksom hur en privat initiativrätt kan komma att påverka den kommunala fysiska planeringen i stort på lång sikt.

Vi ska alltså utreda behovet och nyttan av samt förutsättningarna för en privat initiativrätt – och hur en sådan i så fall bör utformas. Om skälen för att införa en privat initiativrätt överväger, bör enligt direktiven inriktningen vara att den som tar initiativ till planläggning själv ska kunna samråda om ett förslag till en detaljplan och få förslaget behandlat av kommunen. Kommunen ska dock ha kvar rätten att besluta om vilka planer som ska antas. En sådan ordning finns bl.a. i Norge.

Inriktningen bör enligt direktiven vidare vara att det är kommunen som säkerställer att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav samt även att den tänkta detaljplanen överensstämmer med översiktsplanen och att den som tar initiativ till planläggning ska ha rådighet över

[1] Tillkännagivanden regleras inte uttryckligen i författning, utan är en form av icke rättsligen bindande uttalanden som grundar sig på konstitutionell praxis (jfr t.ex. Larue i Svensk Juristtidning, SvJT 2015 s. 95; jfr även SOU 1972:15 s. 101).

det område som avses ingå i detaljplanen. Vi ska även bedöma risken för s.k. förgävesprojektering för bl.a. den som tar initiativ till planläggning.

2.3 Utredningens arbetsformer

Av direktiven framgår att vi ska samråda med Boverket, Folkhälsomyndigheten, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens geotekniska institut, Statens jordbruksverk, Statens energimyndighet, Trafikverket, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, och andra berörda aktörer.

Som framgått i avsnitt 2.2 omfattar vårt uppdrag även andra frågor än privat initiativrätt, vilka redan behandlats i utredningens tidigare delbetänkanden (SOU 2017:64, SOU 2018:46 och SOU 2018:86). Trots att vi har bedömt att inte alla myndigheter som anges i direktiven är fullt ut berörda av frågan om en privat initiativrätt till detaljplaneläggning, har vi ändå valt att ge samtliga tillfälle till samråd. Detta har skett genom en hearing i oktober 2018.

Utredningen har vidare haft särskilda överläggningar (”rundabordssamtal”) med företrädare för de intressen som främst gjort sig gällande i utredningsarbetet, i syfte att få fram synpunkter och upplysningar. Utredningen har haft denna typ av sammankomster med dels företrädare för byggbranschen och Kungl. Tekniska högskolan, KTH, i augusti 2018, dels med Sveriges Kommuner och Landsting och förbundets nätverk för samhällsbyggnadschefer i september 2018. Därutöver har utredningen sammanträtt med de experter och sakkunniga som har knutits till utredningen.

Här bör även nämnas att Göteborgs kommun i en skrivelse den 22 juni 2016 ansökt hos regeringen om att bli försökskommun i en utredning om privat initiativrätt för detaljplaner, *bilaga 4*. Näringsdepartementet har den 14 februari 2017 (N2016/04506/PBB) beslutat att överlämna kommunens skrivelse till utredningen för eventuell åtgärd, *bilaga 5*.

Enligt utredningens mening saknas stöd i författning för försöksverksamhet i enlighet med ansökningen från Göteborgs kommun. Sådan verksamhet omfattas heller inte av direktiven. Göteborgs kommun har dock haft en representant som förordnats som expert i utredningen och har därigenom bidragit i utredningens arbete.

2.4 Andra utredningar av betydelse

PBL har varit föremål för ett relativt stort antal utredningar och reformer sedan lagens ikraftträdande 2011. Ett antal utredningar har slutförts i närtid och ett antal pågår parallellt med denna utredning. I tabell 2.1 finns en uppräkning av ett urval av dessa utredningar. Vår bedömning är att de inte påverkar vårt uppdrag i någon betydande utsträckning, men att de trots detta bör nämnas, om inte annat eftersom föreslagna reformer och antalet utredningar i sig kan påverka förutsättningarna för och implementeringen av ändringsförslag.

[redacted]

2.5 Betänkandets disposition

I kapitel 3 går vi igenom de grundläggande förutsättningarna för kommunens arbete med detaljplaneläggning, både ur ett rättsligt och ett praktiskt perspektiv. I kapitlet redovisar vi även den problembild

[2] Prop. 2017/18:266 En ny regional planering, ikraftträdande den 1 januari 2019.
[3] Prop. 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning, ikraftträdande den 1 augusti 2018.
[4] Uppdraget ska i övrigt redovisas senast den 13 december 2019.
[5] Uppdraget ska delredovisas senast den 29 mars 2019 och den 15 december 2019. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2020.

som såväl kommunerna som planintressenterna tecknat vad gäller nu gällande reglering av detaljplaneläggningen.

I kapitel 4 undersöker vi innebörden av en s.k. privat initiativrätt, genom både en genomgång av tidigare utredningar av frågan och en internationell utblick. Vidare presenterar vi ett antal definitioner av denna initiativrätt, vilka är nödvändiga för förståelsen av betänkandets fortsatta kapitel.

I kapitel 5 beskriver vi de rättsliga förutsättningarna för en initiativrätt och därigenom också kommunernas utrymme för att tillåta att en planintressent medverkar i detaljplaneläggningen.

I kapitel 6 redovisar vi våra överväganden och förslag rörande en utökad initiativrätt.

I kapitel 7 behandlar vi vissa ikraftträdande- och övergångsfrågor. Därefter redogör vi i kapitel 8 för vilka konsekvenser som våra förslag kan antas ge upphov till. Avslutningsvis finns kommentarer till våra författningsförslag i kapitel 9.

3 Grundläggande förutsättningar

3.1 Kapitlets innehåll

I det här kapitlet beskriver vi inledningsvis kommunens inflytande över och ansvar för detaljplaneläggningen. Därefter beskriver vi förhållandevis ingående den rättsliga regleringen av detaljplaneläggningen. Vidare redogör vi kortfattat för detaljplaneläggningen i den praktiska tillämpningen, så som den kan se ut, följt av den problembild som vi har uppmärksammat under utredningsarbetet, både ur ett planintressentperspektiv och ett kommunalt perspektiv. Vi avslutar med en kort redogörelse för annat reformarbete av betydelse.

3.2 Kommunens inflytande över och ansvar för detaljplaneläggningen

Avsikten med detta avsnitt är att ge en övergripande bild av de frågor som behandlas i betänkandet. En grundligare genomgång av de rättsliga förutsättningarna presenteras i avsnitt 3.3.

Detaljplanekravet och det kommunala planmonopolet

Av PBL följer att kommunen har en stark ställning när det gäller att bestämma vilka byggprojekt som ska tillåtas. Enligt det s.k. detaljplanekravet ska vissa åtgärder alltid prövas genom en detaljplan, varigenom kommunen bl.a. ska pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk (4 kap. 2 § PBL). Detaljplanekravet och det s.k. kommunala planmonopolet (jfr 1 kap. 2 § PBL) medför att kommunens ställning är stark i två avseenden. Dels är det som huvudregel endast kommunen som avgör *om* och *när* en detaljplan

ska upprättas.[1] Dels är det i princip kommunen som avgör hur planen ska utformas, i enlighet med bestämmelserna i 2, 4 och 5 kap. PBL. Bestämmelserna i dessa kapitel innehåller vissa ramar som kommunen ska beakta när detaljplanen utformas, vad kommunen får reglera i detaljplanen respektive vissa formella krav på det förfarande som ska tillämpas för att detaljplanen ska kunna antas.

Genom kommunens möjlighet att bestämma vilka detaljplaner som ska upprättas och hur dessa ska utformas har kommunen således ett långtgående inflytande över bebyggelseutvecklingen. I praktiken kan kommunen exempelvis reglera att en viss fastighet får bebyggas, medan en angränsande fastighet ska vara obebyggd.

En antagen detaljplan är bindande på så sätt att bygglov inte får ges för åtgärder som strider mot det som har bestämts i planen, även om vissa avvikelser kan tillåtas under vissa förutsättningar. Planen är även bindande vid prövning enligt flera andra lagar.

Initiativ till en ny eller ändrad detaljplan

Den som vill genomföra ett byggprojekt som förutsätter att en detaljplan antas eller ändras är beroende av att kommunen påbörjar ett sådant arbete. För en enskild finns det alltså ingen möjlighet att tvinga fram ett planarbete från kommunens sida. Kommunen kan i princip fritt bestämma tidpunkt för när planarbetet ska påbörjas. Kommunen kan även när som helst avbryta ett sådant arbete.

PBL bygger på tanken att det är kommunen som avgör när detaljplanen behövs, även om fastighetsägare, byggherrar och andra intressenter, som anser att en detaljplan behövs inom ett visst område, givetvis är oförhindrade att begära att kommunen upprättar en sådan plan (prop. 1985/86:1 s. 152 f.).

Förr var det normalt kommunen som tog initiativ till planläggning, och planen omfattade då ofta flera kvarter.[2] Utvecklingen har

[1] Undantaget regleras i 11 kap. 15–16 §§ PBL, av vilka framgår att regeringen får förelägga en kommun att inom en viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser (s.k. planföreläggande), om det behövs för att tillgodose vissa angelägna statliga intressen.
[2] Med uttrycket ”förr” avser vi här i stora drag perioden mellan 1940–1980. Det rör sig emellertid om en gradvis förändring över lång tid och det är således inte möjligt eller önskvärt att exakt avgränsa perioden i tiden.

dock gått mot allt mer projektanpassade och detaljstyrande detaljplaner (SOU 2013:34 s. 103 f.). Detta kan tänkas vara en konsekvens av att alltfler detaljplaner numera initieras av enskilda intressenter.

Tillförlitlig och aktuell statistik om hur många detaljplaner som initieras av en kommun respektive en enskild aktör saknas. Den statistik som Boverket årligen sammanställer och redovisar till regeringen[3] avser bl.a. hur många detaljplaner som antas, hur planerna hanteras under planprocessen och hur många planer som länsstyrelserna överprövar och upphäver inom ramen för sin tillsyn över att kommunernas planer inte strider mot vissa statliga intressen (jfr 11 kap. 10 och 11 §§ PBL).

Enligt en enkät som dåvarande Svenska Kommunförbundet genomförde 2004 uppgav 30 procent av kommunerna att mer än hälften av planerna startades genom initiativ från enskilda.[4] Enkätresultatet har kritiserats för att inte vara en korrekt beskrivning av verkligheten. Branschorganisationen Sveriges Byggindustrier, BI, menade i sitt remissvar över PBL-kommitténs slutbetänkande (SOU 2005:77) att redovisningen gav en missvisande bild av situationen. Enligt BI är sanningen bakom siffrorna nog att det mesta byggandet sker i enlighet med planer som initierats av enskilda exploatörer.[5] Upplysningsvis uppgick andelen privat initierade detaljplaner i Norge (*detaljregulering*) under perioden 2013–2016 till mellan 70 och 73 procent.[6]

Det kan konstateras att initialskedet i en detaljplaneprocess inte är lagreglerat.[7] Däremot förutsätts det i PBL att kommunfullmäktige och byggnadsnämnden kan meddela ett formaliserat beslut om att *inte* anta, ändra eller upphäva bl.a. en detaljplan. Detta framgår av 13 kap. 1 § första stycket punkt 4 där det sägs att sådana beslut får överklagas i den ordning som föreskrivs för laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725), KL (jfr SOU 2008:68 s. 119 f.).

[3] Se vidare www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/uppfoljning/
[4] Hur ser det ut i din kommun? Enkät om det kommunala samhällsbyggandet, Svenska Kommunförbundet, 2004. Enkäten refereras i SOU 2005:77 s. 473 f.
[5] Se SOU 2008:68 s. 120 f.
[6] Från Statistisk Sentralbyrås webbplats www.ssb.no, Areal- og samfunnsplanlegging, tabell J.04, plansaksbehandling – nøkkeltall.
[7] Här bortses från sådana beslut där byggnadsnämnden skjuter upp avgörandet av en ansökning om lov eller förhandsbesked i upp till två år (9 kap. 28 § PBL). Bestämmelsen ger byggnadsnämnden en möjlighet att anta eller ändra en detaljplan för att därigenom kunna påverka utgången av prövningen av ansökningen.

Större möjligheter för enskilda att kunna ta initiativ till planläggning

Arbetet med att ta fram eller ändra en detaljplan kan vara mycket arbetskrävande. Arbetet förutsätter dessutom särskild kompetens, som det i många kommuner råder brist på. Kommunens resurser för detaljplaneläggning kan vara begränsade. Även i de fall där kommunen är positivt inställd till att ta fram en ny eller ändrad detaljplan kan det således ta lång tid innan arbetet påbörjas i praktiken.

I debatten under senare år har det kommunala planmonopolet kritiserats. Bakgrunden till denna kritik kan sammanfattas med formuleringar som ”kommunerna bygger för lite” eller ”kommunerna detaljreglerar för mycket”. Förslag till modifieringar av planmonopolet har då riktat in sig på dels en överflyttning av ansvar till andra offentliga organ, dels att byggherrarna skulle kunna få ett utvidgat ansvarsområde.[8] Vi uppfattar att uppdraget om att utreda förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt till detaljplaneläggning hör samman med den kritik som framförts i debatten mot kommunernas förmåga att ta fram detaljplaner i önskad omfattning och inom önskad tid. Vi utvecklar vad denna kritik innehåller i avsnitt 3.5.

Förslagen om att införa en privat initiativrätt kan sägas handla om att enskilda ska ha rätt att initiera planärenden eller att få ”privata planförslag” prövade av kommunen. Det kan även handla om att ge någon annan än kommunen möjlighet att upprätta planeringsunderlag eller att vidta beredningsåtgärder under planprocessen. Ett underförstått syfte med att införa en privat initiativrätt får anses vara att möjliggöra snabbare processer, genom att byggherren kan anlita konsulter som kan avlasta eller bistå den kommunala organisationen med att ta fram planeringsunderlag. Det finns emellertid inte någon vedertagen definition av vad som avses med ”privat initiativrätt”, vilket vi återkommer till i kapitel 4.

[8] Bostadsbyggande och planprocessen s. 6, Kalbro och Lindgren, Kungl. Tekniska högskolan, TRITA-FOB-Rapport 2017:1. Exempel på att ge andra offentliga organ möjlighet att planera för bostadsbyggande finns exempelvis i Bostadsplaneringskommitténs (SOU 2015:59) och Utredningen om kommunal planering av bostäders (SOU 2017:73 respektive 2018:35) betänkanden.

3.3 Rättslig reglering av detaljplaneläggning

3.3.1 Det kommunala planmonopolet

Den svenska plan- och bygglagstiftningen bygger sedan lång tid tillbaka på att fysisk planläggning är en kommunal angelägenhet. Det s.k. kommunala planmonopolet är uttryckligen reglerat i portalparagrafen i 1 kap. 2 § PBL, men är också intimt förknippat med den grundlagsfästa kommunala självstyrelsen (1 kap. 1 § andra stycket samt 14 kap. regeringsformen, RF). Principen om kommunalt självstyre är grundläggande för relationen mellan stat och kommun och innebär att kommuner och landsting själva ska bestämma över sina egna angelägenheter (se prop. 2001/02:80 s. 73 och SOU 2013:34 s. 95). Planmonopolet konkretiseras dessutom i ett stort antal andra, mer konkreta bestämmelser i PBL (se vidare avsnitten nedan).

Kärnan i det kommunala planmonopolet är att det är kommunen som ensam avgör både *om*, *när* och *hur* mark- och vattenområden ska användas och bebyggas (detaljplaneläggas). Det är således inte endast fråga om ett ansvar för planläggningen, utan just om ett monopol eftersom ingen annan än kommunen kan påbörja ett planarbete. Monopolet ger kommunen en mycket stark position, såväl gentemot staten och planintressenter som gentemot övriga aktörer och berörda. Eftersom monopolet ger kommunen en exklusiv rätt att påbörja ett planarbete kan en planintressent aldrig kräva att detaljplaneläggning ska ske, inte ens i de fall där intressenten äger området i fråga.

3.3.2 Egendomsskyddet och planmonopolet

Enligt 2 kap. 15 § första stycket RF är vars och ens egendom tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.

Ett angeläget allmänt intresse kan t.ex. röra samhällets behov av mark för bl.a. bostadsbyggande, naturvårds- och miljöintressen, trafikleder och rekreation. Vad som är ett angeläget allmänt intresse får avgöras från fall till fall och i enlighet med vad som kan anses vara

acceptabelt i ett modernt demokratiskt samhälle (prop. 1993/94:117 s. 16 och 48 f., även SOU 2018:46 Del 2 s. 51 f.).

Europakonventionen[9] införlivades som lag 1995 och har en särskild ställning i svensk rätt. Den har inte grundlagsstatus men det är grundlagsstridigt att meddela lag eller annan föreskrift i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen (2 kap. 19 § RF). Enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen ska varje fysisk eller juridisk person ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Ett ingrepp i egendomsskyddet ska vara proportionerligt. Även om det finns ett allmänt intresse som kan motivera ingreppet, måste det således ske en avvägning mellan det allmännas och den enskildes intresse och åtgärden måste genomföras på ett sådant sätt att den inte innebär en oskälig börda för den enskilde.[10]

I Sverige gäller vidare unionsrätten med företräde framför rent nationell rätt. Sedan den 1 december 2009 följer av EU-fördraget att de rättigheter som finns i EU:s stadga om grundläggande rättigheter erkänns med samma rättsliga värde som fördragen. En grundläggande bestämmelse om egendomsskydd finns i artikel 17 i stadgan. Av den framgår bl.a. att ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när de tillämpar unionsrätten (SOU 2018:46 Del 2 s. 53 f.).

Detaljplaneläggning utgör normalt någon form av begränsning av äganderätten. Planläggningen måste således ske i enlighet med det grundlagsfästa och europarättsliga egendomsskyddet (jfr prop. 2009/10:80 s. 163 och SOU 2014:14 s. 102 ff.). Oavsett om det är

[9] Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
[10] Se prop. 2016/17:180 s. 57 ff. samt SOU 2018:46 Del 2 s. 52 f., SOU 2014:14 s. 100 ff. och SOU 2008:125 s. 431 f., även NJA 2013 s. 350 och NJA 2015 s. 323 samt Högsta domstolens dom den 9 oktober 2018 i mål nr T 1523-17.

fråga om s.k. expropriativ[11] eller rådighetsinskränkande[12] detaljplaneläggning, förutsätter egendomsskyddet – även i det enskilda fallet – att det föreligger angelägna allmänna intressen som avses tillgodoses genom planläggningen. Ingripande i enskilds egendom endast till förmån för annan enskild kan inte utgöra ett sådant allmänt intresse. Även detaljplaneläggning till förmån för ett enskilt intresse kan dock tillgodose ett bakomliggande allmänt intresse. Kravet på styrkan i det allmänna intresset bör ställas högre när det är fråga om en mer ingripande tvångsåtgärd, än vid mindre ingripande åtgärder. Som ovan nämnts förutsätter vidare egendomsskyddet en allmän intresseavvägning och att ingreppet i äganderätten är proportionerligt.[13]

Egendomsskyddet kan sammanfattningsvis sägas skapa en gräns för hur långt det allmänna kan gå i förhållande till enskilda motstående intressen. Denna gräns måste beaktas av kommunen i detaljplaneläggningen och vid utformandet av enskilda planbestämmelser (SOU 2013:34 s. 96).

3.3.3 Allmänna och enskilda intressen – och proportionalitetsprincipen

Av 2 kap. 1 § PBL framgår att vid prövningen av frågor enligt lagen ska hänsyn tas både till allmänna och enskilda intressen. Kommunernas avvägning av motstående intressen – både allmänna och enskilda – kan sägas utgöra själva kärnan i plan- och bygglagstiftningen (prop. 2009/10:170 Del 1 s. 159 f.). PBL:s regelsystem omfattar härutöver ett stort antal mer specifika avvägningsbestämmelser, som i olika hänseenden anger vilka allmänna och enskilda intressen som ska vägas mot varandra och i förekommande fall också hur detta ska

[11] Egendomsskyddet aktualiseras i detaljplaner med s.k. expropriativ verkan, dvs. där kommunen har såväl rätt som skyldighet att mot ersättning lösa in enskilds mark (jfr främst 6 kap. 13 § [och 16 §] respektive 14 kap. 14 § PBL). Vid bestämmande av ersättning ska enligt 14 kap. 23 § PBL som huvudregel 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas.

[12] Detaljplaner som inte har expropriativ verkan kan fortfarande inskränka användningen av mark eller byggnad, s.k. rådighetsinskränkningar. Det kan t.ex. röra sig om byggnadsförbud och användningsförbud (se prop. 1993/94:117 s. 49 och SOU 2018:46 Del 2 s. 51). Här är ersättningsrätten begränsad till fall där pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten (jfr främst 14 kap. 7–10 §§ PBL).

[13] Jfr NJA 2013 s. 350 och Högsta domstolens dom den 9 oktober 2018 i mål nr T 1523-17, även t.ex. Europadomstolens dom den 21 februari 1986 i James m.fl. mot Förenade Konungariket [mål nr 8793/79]).

ske.[14] Regelsystemet bidrar till att de grundlagsfästa och europarättsliga kraven vad gäller egendomsskydd (se avsnittet ovan) uppfylls.

När det gäller avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen i PBL ska proportionalitetsprincipen beaktas (a. prop. s. 160).[15] Den är en allmän rättsprincip i svensk rätt och framgår av både ett stort antal bestämmelser i författning och i Högsta förvaltningsdomstolens och Högsta domstolens praxis. Principen är också en viktig del av europarätten (se avsnittet ovan).

Proportionalitetsprincipen är sedan den 1 juli 2018 uttryckligen reglerad i 5 § förvaltningslagen (2017:900), FL. Av bestämmelsen framgår att en myndighet får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.

Förenklat innebär principen att en ingripande åtgärd ska vara ägnad att tillgodose det åsyftade ändamålet, vara nödvändig för att uppnå detta ändamål och medföra fördelar som står i rimlig proportion till den skada som åtgärden förorsakar. Det ska alltså finnas en balans mellan mål och medel (prop. 2016/17:180 s. 61).

Proportionalitetsprincipen utgör således ett centralt moment i den avvägning mellan allmänna och enskilda intressen som ska göras enligt 2 kap. 1 PBL. Inga åtgärder i det allmännas intresse får vidtas utan att motstående enskilda intressen samtidigt beaktas. Principen har däremot inte något att göra med balansen mellan motstridiga allmänna intressen (prop. 2016/17:180 s. 62 ff.).

[14] Se t.ex. det s.k. omgivningskravet (2 kap. 9 §), bestämmelserna om skälig hänsyn till bl.a. befintliga äganderättsförhållanden (4 kap. 36 §), bestämmelserna om plans giltighet, genomförandetid och det s.k. markägarvetot (se 4 kap. 38–40 §§), om planbesked och planförfarande (se 5 kap.; jfr även avsnitten nedan), om inlösen, ersättning och exploateringsavtal (se 6 och 14 kap.) och om rätt till domstolsprövning (se 13 och 15 kap.).

[15] Se vidare prop. 2016/17:180 s. 60 ff. och SOU 2010:29 s. 156 ff. Se även Wenander i Förvaltningsrättslig Tidskrift, FT 2018 s. 443 ff. för en längre framställning om principen och den praxis som utvecklats i anslutning till denna, t.ex. RÅ 1999 ref. 76, HFD 2012 ref. 12, HFD 2015 ref. 16 och HFD 2017 ref. 5.

3.3.4 Detaljplanen i plansystemet[16]

Allmänt om planläggning

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt PBL (1 kap. 2 §). Med planläggning avses arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser (1 kap. 4 § PBL).

En grundläggande princip i PBL-systemet är att mark får tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet (2 kap. 4 § PBL). Lämplighetsprövningen sker vid planläggning eller i ärenden om bygglov och förhandsbesked.

Planläggningen ska ske med utgångspunkt i *allmänna och enskilda intressen* som ska beaktas vid planläggning och lokalisering av bebyggelse. Dessa bestämmelser har samlats i 2 kap. PBL. Bestämmelserna är allmänt hållna och ger därigenom ett stort spelrum för kommunens lokala bedömningar. Enligt dessa ska även *hushållningsbestämmelserna* i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas vid planläggningen. Dessa innehåller bl.a. krav på hänsyn till de areella näringarnas, naturvårdens, kulturmiljövårdens och friluftslivets intressen, till att nyttja områden för anläggningar för kommunikationer, energiförsörjning, m.m. och till totalförsvarets intressen. Områden och anläggningar som är av *riksintresse* ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada värdena eller försvåra utnyttjandet av anläggningarna m.m.

Bestämmelserna i 2 kap. PBL tolkas och preciseras i första hand genom planläggning. Vid planläggning blir även balkens bestämmelser om miljökvalitetsnormer (5 kap. miljöbalken) tillämpliga, liksom balkens bestämmelser om miljöbedömningar (se 6 kap. miljöbalken, även miljöbedömningsförordningen [2017:966]).

Planformerna

Varje kommun ska ha en aktuell *översiktsplan*, som omfattar hela kommunen (3 kap. 1 § PBL). Genom översiktsplanen anger kommunen grunddragen i hur mark- och vattenområden bör användas och sin syn på hur den byggda miljön är avsedd att användas, utvecklas och bevaras. Planen är inte juridiskt bindande, men ska ge vägledning

[16] SOU 2018:46 Del 1 s. 65 ff.

för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas (3 kap. 2 och 3 §§ PBL).

Genom *detaljplanen* kan kommunen åstadkomma en bindande reglering av markens användning och hur denna kan bebyggas (4 kap. 1 § PBL). Detaljplanen ger byggrätt, dvs. en rätt att bygga i enlighet med planen.

Om kommunen bedömer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet, ska kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt *planprogram* (5 kap. 10 § PBL). Programmet kan bl.a. innehålla en nulägesbeskrivning, förutsättningar och syfte med planläggningen och syftar till att skapa förutsättningar för diskussioner om planens inriktning m.m. Upprättande av program kan vara lämpligt t.ex. om planen rör många intressenter eller starka motstående intressen eller om översiktsplanen är inaktuell i förhållande till de frågor som uppkommer i planarbetet. Planprogrammet ska bli föremål för separat samråd enligt 5 kap. 11 § PBL. Planprogrammet är inte bindande och går heller inte att överklaga särskilt.[17]

Kommunen får anta *områdesbestämmelser* för att reglera begränsade områden av kommunen som inte omfattas av en detaljplan (4 kap. 41 § PBL). Med områdesbestämmelser får kommunen bl.a. reglera grunddragen för användningen av mark- och vattenområden för bebyggelse m.m., om det behövs för att säkerställa syftet med översiktsplanen eller för att tillgodose ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (4 kap. 42 § PBL).

I Stockholms län och i Skåne län ska regional planering ske (7 kap. PBL). I en regionplan ska landstinget ange grunddragen för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Planen ska ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.[18]

Detaljplaner och områdesbestämmelser är i vissa fall bindande för andra beslut. Det gäller exempelvis enligt miljöbalken, väglagen (1971:948) och minerallagen (1991:45). Översiktsplaner och regionplaner är vägledande för andra beslut, genom kravet att den myndighet som ska tillämpa 3 och 4 kap. miljöbalken i beslutet ska ange om åtgärden m.m. går att förena med en från allmän synpunkt lämplig

[17] Jfr RÅ 1994 ref. 57 samt Blomberg och Rosén, Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 10 §, Lexino den 1 augusti 2016.
[18] Kravet gäller sedan den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31).

användning av mark- och vattenresurserna samt med den översiktsplan och regionplan som är tillämpliga i ärendet (jfr 5 § förordningen [1998:896] om hushållning med mark- och vattenområden).

3.3.5 Detaljplanens innehåll[19]

Med detaljplanen regleras markanvändning och byggande med bindande verkan och kommunen tar ställning till vilken markanvändning som kan tillåtas utifrån bestämmelserna i 2 kap. PBL.

Krav som inte prövas i detaljplanen tas i stället upp i bygglovsprövningen (se främst 9 kap. 30 § PBL) respektive vid genomförandet av de lovgivna åtgärderna (se främst 10 kap. PBL).

En fastighetsägares rätt att bygga begränsas till vad som anges i planen (byggrätten). Eftersom detaljplanen är rättsligt bindande får bygglov enligt huvudregeln inte strida mot planen.

Om kommunen är huvudman för allmänna platser ger planen en rätt och en skyldighet för kommunen att lösa in mark som är avsedd för allmänna platser samt en skyldighet att ställa i ordning och underhålla dessa (se 6 kap. PBL).

Av det s.k. detaljplanekravet (4 kap. 2 § PBL) följer att en detaljplan framför allt måste upprättas vid större byggprojekt, omvandling eller bevarande av bebyggelseområden. Det kan även behövas detaljplan för vissa enstaka byggnader som får stor inverkan på omgivningen eller ska förläggas inom ett område med stor efterfrågan på mark för bebyggelse.

Detaljplanen består av en plankarta och en planbeskrivning (4 kap. 30 och 31 §§ PBL). Av 4 kap. 33 § PBL framgår bl.a. att planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av t.ex. planeringsförutsättningarna, planens syfte och de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser. Av 34 § samma kapitel framgår vidare bl.a. i vilken utsträckning kraven i 6 kap. miljöbalken blir tillämpliga vid detaljplaneläggningen.[20]

Planen ska ha en bestämd genomförandetid som lägst får vara fem år och högst femton år (4 kap. 21 § PBL). Under genomförandetiden

[19] SOU 2018:46 Del 2 s. 46 f.
[20] Se även bl.a. 4 kap. 33 b § PBL samt 2 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

får detaljplanen, mot fastighetsägarnas vilja, bara ändras eller upphävas om det är nödvändigt på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid planläggningen (4 kap. 39 § PBL). Om planen ändras under genomförandetiden har fastighetsägarna rätt till ersättning för förlorad byggrätt m.m. (14 kap. 9 § PBL).

Efter genomförandetidens slut gäller planen till dess att den ändras eller upphävs (4 kap. 38 § PBL). Om detta sker gäller inte de restriktioner som finns under genomförandetiden och det utgår t.ex. ingen ersättning till en fastighetsägare som blir av med sin byggrätt till följd av att planen ändras eller upphävs.

3.3.6 Detaljplaneförfarandet

Särskilt om planbesked

Som redan nämnts är det i princip kommunen som ensam avgör både *om*, *när* och *hur* mark (och vattenområden) ska användas och bebyggas (detaljplaneläggas). Genom ikraftträdandet av PBL 2011 infördes dock en möjlighet för enskilda att begära att kommunen i ett planbesked redovisar sin avsikt i frågan om att inleda en planläggning. Planbeskeden gör det möjligt för den som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta en detaljplan att få ett formellt besked om huruvida kommunen avser att inleda en planläggning eller inte (se 5 kap. 2–5 §§ PBL).

Planbeskedet kan inte sägas genombryta det kommunala planmonopolet i egentlig mening, men ger den enskilde fastighetsägaren eller planintressenten bl.a. en ökad förutsebarhet.

Allmänt om planförfarandet[21]

När ett detaljplaneförslag har tagits fram ska detta bli föremål för samråd och i vissa fall även granskning. Samrådet syftar dels till att hjälpa kommunen att få ett så bra beslutsunderlag som möjligt, dels till att ge dem som berörs av planen insyn och en möjlighet att påverka. Hur samråd och granskning går till beror på vilket planför-

[21] SOU 2018:46 Del 2 s. 48 ff.

farande som ska användas. I grunden finns regler om ett standardförfarande vilket får användas i de fall där utökat planförfarande (5 kap. 7 § PBL) eller samordnat planförfarande (5 kap. 7 a § PBL) inte ska tillämpas. Kommunen ska redovisa de synpunkter som har kommit fram i samrådet samt de kommentarer och förslag som kommunen har med anledning av synpunkterna i en samrådsredogörelse (5 kap. 17 § PBL).

Länsstyrelsen ska vid samrådet bl.a. ta till vara och samordna statens intressen och verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses. Länsstyrelsen ska även ge råd om tillämpningen av 2 kap. och övriga bestämmelser i PBL (5 kap. 14 § PBL).

När samrådet är klart ska kommunen informera om sitt planförslag och låta det granskas under en viss tid, s.k. granskningstid (5 kap. 18 § PBL). Under granskningstiden ska länsstyrelsen yttra sig över detta i ett granskningsyttrande (5 kap. 22 § PBL) där frågor som kan föranleda ett ingripande från staten enligt 11 kap. PBL behandlas. Det rör sig här om de s.k. ingripandegrunderna, dvs. om

- ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
- frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
- en miljökvalitetsnorm inte följs,
- strandskydd upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
- en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Även lantmäterimyndigheten ska yttra sig över planförslaget och bevaka att detaljplanen är förenlig med PBL:s bestämmelser om huvudmannaskap, fastighetsindelning samt genomförande- och fastighetskonsekvensbeskrivning (5 kap. 22 a § PBL).

Vid ändring eller upphävande av en detaljplan ska i huvudsak samma förfarandebestämmelser tillämpas som gäller för upprättande av en detaljplan (5 kap. 38 § PBL).

Antagande och överprövning av detaljplan

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt (5 kap. 27 § PBL). Efter antagande ska kommunen skicka ett meddelande om detta till länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och andra berörda (5 kap. 29 § PBL).

Länsstyrelsens överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser regleras i 11 kap. 10 och 11 §§ PBL och innebär i huvudsak att när länsstyrelsen har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska vidare upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan i dess helhet, om beslutet innebär t.ex. att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses, en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs eller att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Länsstyrelsens beslut att helt eller i en viss del upphäva kommunens beslut om detaljplan får överklagas hos regeringen (13 kap. 5 § PBL).

Kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser får även överklagas till mark- och miljödomstolen (13 kap. 2 a § PBL). I 13 kap. 8 § PBL anges att bestämmelser om vem som får överklaga beslut som avses i 2 a § finns i 42 § FL. Mark- och miljödomstols överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser begränsar sig till en s.k. rättsprövning (13 kap. 17 § PBL).

Särskilt om s.k. planeringsbesked

Reglerna om s.k. planeringsbesked trädde i kraft den 1 juli 2017. Bestämmelserna återfinns främst i 5 kap. 10 a–10 f §§ PBL och innebär i huvudsak att om kommunen begär det, ska länsstyrelsen i ett planeringsbesked bedöma om en åtgärd som kommunen avser att planera för i en detaljplan har en sådan innebörd som anges i 11 kap. 10 § andra stycket, dvs. om åtgärden kan antas strida mot någon av de s.k. ingripandegrunderna. Ett planeringsbesked får förenas med villkor. Ett planeringsbesked ska ges inom sex veckor från det att en

fullständig begäran kom in till länsstyrelsen, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter.

I 11 kap. 10 a § PBL anges vidare att om länsstyrelsen har gett ett planeringsbesked enligt 5 kap. 10 f § om att en åtgärd inte har en sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket, får som huvudregel överprövning enligt 10 § eller upphävande enligt 11 § inte ske med hänvisning till den fråga som beskedet avser. Om ett planeringsbesked förenats med villkor och villkoret har iakttagits, får inte heller sådan överprövning eller sådant upphävande ske med hänvisning till den fråga som beskedet avser.

Länsstyrelsens beslut om planeringsbesked enligt 5 kap. 10 f § PBL får överklagas till regeringen, dock endast av kommunen (13 kap. 5 a och 10 a §§ PBL).

3.3.7 Plangenomförande m.m.

För att genomföra en detaljplan ingår parterna normalt sett olika typer av *genomförandeavtal*. Avtalet kallas för *markanvisningsavtal* om kommunen äger marken när exploateringen initieras. Kommunens förhandlingsposition grundar sig då främst på markägandet. Om däremot byggherren äger merparten av marken som ska bebyggas, kallas avtalet för *exploateringsavtal*. Kommunens förhandlingsposition baserar sig då i stället på det kommunala planmonopolet (SOU 2018:46 Del 2 s. 63 ff.). Ett exploateringsavtal får avse ett åtagande för en byggherre eller en fastighetsägare att vidta eller finansiera åtgärder för anläggande av gator, vägar och andra allmänna platser och av anläggningar för vattenförsörjning och avlopp samt andra åtgärder. Åtgärderna ska vara nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras (6 kap. 40 § PBL).

Särskilda bestämmelser om markanvisningar och exploateringsavtal finns i lagen (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar respektive i 6 kap. 39–42 §§ PBL. Här bör också nämnas att enligt 12 kap. 9 § PBL får byggnadsnämnden normalt ta ut en planavgift för att täcka programkostnader och kostnader för andra åtgärder som behövs för att upprätta eller ändra detaljplaner eller områdesbestämmelser. Ofta regleras planavgiften redan i genomförandeavtalet.

3.4 Detaljplaneläggning i praktiken – ett exempel

3.4.1 Inledning

Som ovan nämnts, saknas i stort sett helt bestämmelser om planprocessens initialskede förutom bestämmelserna om planbesked. PBL:s systematik och de bestämmelser som ändå finns, utgår dock från att det är kommunen själv som bestämmer om planarbete ska påbörjas och om ett planärende ska initieras. Samtidigt inleds ett stort antal planärenden genom ett initiativ utifrån, dvs. genom en fastighetsägare eller planintressent som väcker frågan genom en ”planbeställning” eller motsvarande.[22]

Som ett svar på detta och till följd av att uttrycklig reglering av initiering av ett planärende i princip saknas, har det på kommunal nivå utvecklats olika former av kommuninterna förfaranden. Kommunernas förfaranden och tillvägagångssätt kan därmed skilja sig åt, där gränserna för kommunens förfaranden ytterst sätts av grundlag och tillämpliga offentligrättsliga och civilrättsliga författningar i övrigt (se vidare kapitel 5).

Nedan följer en beskrivning av en modell som t.ex. Malmö kommun i huvudsak arbetar efter och som torde vara representativ även för hur ett antal andra kommuner arbetar i praktiken.[23] Modellen bygger på att planen i fråga handläggs enligt bestämmelserna om s.k. standardförfarande (jfr 5 kap. 6 § PBL), men i princip kan den appliceras i tillämpliga delar även när en kommun tillämpar s.k. utökat planförfarande (jfr 7 § samma kapitel).

3.4.2 Exempelbeskrivning

Allmänt kan konstateras att det inte finns något rättsligt hinder mot att en fastighetsägare eller planintressent vänder sig till en kommun med en förfrågan om detaljplaneläggning. Det kan även vara kommunen själv – såväl i egenskap av markägare och exploatör som planmyndighet – som agerar initiativtagare. Gemensamt för dem som på ett eller annat sätt vill initiera en planläggning är vanligen att de äger – eller i vart fall har civilrättslig förfoganderätt över – marken i fråga.

[22] Jfr t.ex. SOU 2013:34 s. 99 f., även avsnitt 3.2.
[23] Jfr https://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Detaljplaner/Detaljplaneprocessen.html, hämtad den 24 november 2018.

Normalt tar kommunen ställning till om förfrågan utgör en formell begäran om planbesked enligt bestämmelserna i 5 kap. 2–5 §§ PBL. Byggnadsnämnden fattar vanligtvis beslut om planbesked, medan informella förfrågningar i stället hanteras mer formlöst på tjänstemannanivå, i vart fall i ett inledningsskede.

Är det fråga om en inledande mer formlös hantering på tjänstemannanivå, behandlas förfrågan normalt i någon form av planberedning, varvid granskas t.ex. hur förfrågan om planläggning förhåller sig till översiktsplanen etc. I det här skedet finns egentligen endast en ”frågeställare” och ännu inte vare sig någon ”sökande”[24] eller några överenskommelser, förbindelser eller utfästelser mellan denna och kommunen. Resulterar planberedningen på tjänstemannanivå i bedömningen att planläggning inte bör ske eller att frågan bör underställas nämnden, uppmanas frågeställaren att i stället begära planbesked i formell ordning och enligt tillämpliga bestämmelser i 5 kap. PBL.

Om planberedningen på tjänstemannanivå i stället resulterar i ett positivt besked, uppmanas frågeställaren att ”ansöka om detaljplan”, varvid sökanden också får en tidsangivelse, dvs. besked om inom vilken tid planläggning kan bli aktuell. Härefter tilldelas planärendet en planhandläggare, vilken normalt också blir en slags projektledare.

Härefter startas ofta en form av ”programfas”, även om det inte är ett planprogram i formell mening enligt 5 kap. 10 § PBL. Men på ett eller annat sätt upprättar de flesta kommuner mål och riktlinjer för planarbetet, inte minst för att uppmärksamma och ta ställning till eventuella ”luckor” i översiktsplanen vad gäller de allmänna intressen som aktualiseras i det förestående detaljplanearbetet. I ärendet inhämtas vidare uppgifter nödvändiga för att planintressenten och kommunen ska kunna teckna avtal och ingå en civilrättslig överenskommelse. ”Programfasen” leder vanligtvis till ett förslag till planuppdrag, vilket underställs nämnden. Innan nämnden fattar beslut om planuppdrag, dvs. ett beslut om att uppdra åt förvaltningen att upprätta förslag till detaljplan, kräver kommunen ofta att ett avtal har ingåtts. Vanligtvis är det fråga om någon form av startavtal genom vilket bl.a. regleras förskottsbetalning av plankostnaden (jfr 12 kap. 8 och 9 §§ PBL). I beslutet om planuppdrag anges ibland även vilket organ som ska anta planen slutligt, dvs. byggnadsnämnden, kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige. I detta skede kan det också ankomma på förvaltningen

[24] Vad gäller frågan om partsställning i formellt hänseende i ett planärende, se vidare avsnitt 5.6.

att tillse att ett genomförandeavtal kommer till stånd, normalt genom kommunens exploateringsavdelning eller motsvarande.

Därefter vidtar det mer ”kreativa” planarbetet och ett första förslag till detaljplan upprättas. Det är i denna fas som omfattande kommunikation sker med planintressenten och i förekommande fall intressentens arkitekter och andra konsulter, men även genom underhandskontakter med relevanta remissinstanser, som t.ex. miljönämnden. Fasen utmynnar i ett förslag till samrådshandling, alltså ett förslag till detaljplan som ska bli föremål för samråd enligt bestämmelserna i 5 kap. PBL.

Efter samrådsredogörelse och bearbetning av förslaget upprättas ett förslag till granskningshandling, dvs. ett nytt förslag till detaljplan som ska bli föremål för granskning.

Efter granskningstiden görs ev. ytterligare justeringar utifrån de synpunkter som inkommit under granskningen. Därefter färdigställs ett förslag till antagandehandling, dvs. det slutliga förslag till detaljplan som nämnden, kommunstyrelsen eller fullmäktige ska anta. För det fall byggnadsnämnden inte har behörighet att anta planen i fråga, brukar nämnden föreslå kommunstyrelsen/kommunfullmäktige att anta planen. I samband med antagandet avslutas också det ”aktiva” planarbetet. Innan beslutet om att anta detaljplanen, ingår planintressenten och kommunen normalt även någon form av genomförandeavtal.

3.5 Problembild – några exempel

3.5.1 Inledning

Inom ramen för vårt utredningsarbete har vi fört samtal med företrädare för i första hand byggherrar och kommuner om behovet av, nyttan med och förutsättningar för att införa en privat initiativrätt. Genom dessa samtal har vi försökt att klarlägga vilka behov, problem och utmaningar som skulle kunna motivera en förändring av det nuvarande systemet för detaljplaneläggning enligt PBL.

Varken byggherrarna eller kommunerna är homogena grupper när det handlar om förutsättningar och behov. Vår redovisning gör således inte anspråk på att ge en representativ bild av vad samtliga kommuner och byggherrar anser i dessa avseenden, utan illustrerar snarare den mångfald av de olika behov som gör sig gällande när PBL ska tillämpas. Det är också anledningen till varför vi uttrycker oss

vagt i vissa delar av redovisningen. Redovisningen ger i alla fall några viktiga utgångspunkter och indikationer för att vi ska kunna bedöma behovet av och förutsättningarna för en reform.

3.5.2 Byggherrarna[25]

Det bör inledningsvis anmärkas att de byggherrar och byggbolag som vi har samtalat med huvudsakligen representerar större företag. Det är framför allt större företag som har tillräckliga resurser för att engagera sig i byggprojekt som förutsätter detaljplaneläggning. Dessa aktörer har även haft bättre förutsättningar för att engagera sig i vårt utredningsarbete. Bilden som tecknas nedan är därmed inte nödvändigtvis representativ för mindre aktörer på byggmarknaden.

Resursbrist hos kommunerna försenar genomförandet av byggprojekt

Byggherrarna framhåller att det råder brist på planhandläggare hos kommunerna[26], vilket leder till att det kan ta lång tid innan kommunen kan påbörja arbetet med att fram ett förslag till detaljplan. För byggbolag som äger egen mark kan det medföra svårigheter att planera hur markinnehavet ska disponeras, bl.a. när det gäller att åstadkomma en jämn produktion.

Personalomsättningen bland planhandläggarna hos kommunerna är ofta hög.[27] Det kan leda till omtag under planprocessens gång när ställningstaganden som gjorts av tidigare handläggare revideras senare i processen. En ny handläggare kan således leda till att planhandlingarna måste ändras och att tidigare gjorda utredningar behöver göras om, med förseningar och ytterligare kostnader som följd.

En byggherre lyfter fram att det inte är något större problem att kommunens politiska ledning kan ändra uppfattning om projektet under resans gång, exempelvis vid ett maktskifte i kommunen. Byggherren menar dock att förvaltningsorganisationen borde vara mer konsekvent och mindre personberoende.

[25] Sveriges Byggindustrier är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar cirka 3 500 bygg-, anläggnings- och specialföretag.
[26] Se exempelvis rapporten Slutsatser och förslag på åtgärder för att säkerställa tillräcklig arbetskraftskapacitet inom byggsektorn, s. 43 ff., Enochsson och Andersson, N2016/05027/PUB.
[27] Ibid, s. 46.

Kommunerna saknar den kompetens som behövs i komplexa projekt

Dagens stadsbyggande är ofta inriktat på förtätning och omvandling av redan ianspråktagen mark, vilket många gånger medför komplexa förutsättningar för planering och byggande. Samtidigt anses kommunerna inte ha skaffat sig den kompetens som krävs för att hantera de komplexa projekten. Den omfattande bristen på handläggare anses dessutom leda till att även mindre erfarna handläggare hos kommunerna ofta får ta hand om komplexa projekt.

Byggherrarna som vi har samtalat med konstaterar samtidigt att man inte heller kan förvänta sig att de kommunala handläggarna ska ha kunskap om alla de frågor som kan uppkomma – komplexiteten i stadsbyggandet är helt enkelt för omfattande. Denna omständighet ställer emellertid krav på hur planarbetet organiseras och samspelet mellan kommunen och byggherrens organisation.

En utmaning är att de komplexa förutsättningarna ibland leder till att det kan vara svårt för kommunens personal att värdera de underlag som byggherrens konsulter upprättar. Det kan medföra att byggherren upplever att kommunen blir ett oönskat filter mellan byggherren och expertmyndigheterna (exempelvis länsstyrelsen och Trafikverket). I egenskap av planmyndighet är det kommunen som har kontakten med expertmyndigheten. I de fall planhandläggaren inte fullt ut förstår innebörden av expertmyndighetens synpunkter kan det vara svårt för handläggaren att förmedla till byggherren och berörda konsulter vilka ändringar i underlagen som expertmyndigheten efterfrågar. Här anser byggherrarna att processen skulle kunna snabbas upp om byggherren och konsulten tilläts ha direktkontakt med expertmyndigheten, eller i vart fall att byggherren gavs möjlighet att delta i diskussionen mellan expertmyndigheten och kommunen om olika lösningar.

Det finns även en bild av att dagens planhandläggare delvis har fel kompetens. Att ta fram en detaljplan handlar i dagens komplexa stadsplanering enligt byggherrarna i hög grad om projektledning, medan kompetensen hos dagens planhandläggare ofta handlar om gestaltning och stadsbyggnad. En av de byggherrar vi samtalat med lyfter fram hur arbetet organiseras i Storbritannien. Där är det vanligtvis en samhällsplanerare som leder processen hos kommunen, medan arkitekten biträder byggherren under processen.

Byggherrarna upplever att kommunerna inte tar tillräcklig hänsyn till de kostnader som uppstår under planarbetet

Genom detaljplanen garanterar kommunen att den mark som ska bebyggas är lämplig för ändamålet sett från allmän synpunkt (jfr 2 kap. 4 § PBL). Kommunen har samtidigt ett ansvar för att ärendet blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver (23 § första stycket FL). Byggherren – som i princip alltid får bära de kostnader som uppstår vid planläggningen – har samtidigt ett berättigat intresse av att begränsa kostnaderna. Byggherren har vanligtvis även ett starkt intresse av att utforma bebyggelsen på ett sätt som ger bäst avkastning.

Byggherrarna uppfattar att det ibland finns en misstro från kommunens sida mot de underlag som byggherrens konsulter tar fram. Genom att byggherren ofta anlitar konsulter uppfattar framför allt de större bolagen att de ibland uppfattas som ett hot av kommunens handläggare.

Brister i underlaget kan leda till att beslutet att anta en detaljplan upphävs. Systemet anses skapa starka incitament för att inte göra fel under processen. Det innebär i sin tur att det ibland krävs omfattande underlag för att visa att den önskade markanvändningen är lämplig innan detaljplanen kan antas.

Byggherrarna upplever att såväl kommunen som expertmyndigheterna ibland ställer omotiverat stora krav på underlag. Eftersom byggherren så gott som alltid står för kostnaderna finns inget incitament för kommunen att begränsa de kostnader som uppstår. En byggherre anser att den ständiga riskminimeringen är ett systemfel och att en försiktig hållning hos kommunen alltid vinner företräde, även i de fall det inte är befogat. Följden blir höga kostnader för ett omfattande utredningsarbete och att marken inte används på ett effektivt sätt.

Flera byggherrar anser dessutom att många kommunala företrädare inte är tillräckligt kostnadsmedvetna. Det förekommer att planhandläggare helt avhänder sig ansvaret för de kostnader som uppstår i samband med planläggningen och enbart värnar den fysiska miljön, i strid med kravet att planeringen även ska vara ekonomiskt hållbar (jfr 1 kap. 1 § PBL).

Samtidigt anser byggherrarna att de inte har råd att bli osams med kommunen, eftersom kommunen i kraft av planmonopolet när som helst kan avbryta planarbetet.

Byggherrarnas intresse för möjligheten att öka inslaget av privat planering

Det som framför allt efterfrågas från byggherrarnas sida handlar om förutsebarhet och effektivitet, dvs. att det ska vara möjligt att i förväg överblicka kommunens krav på ett visst byggprojekt, säkerställa en smidig, snabb och kostnadseffektiv planprocess samt undvika att ställningstaganden som görs tidigt i processen ändras senare såtillvida det inte är nödvändigt, exempelvis till följd av att det framkommer nya fakta under planprocessen som inte tidigare har varit kända.

Vi har fått intrycket att de byggherrar som vi har samtalat med i allmänhet ser positivt på förslaget att den enskilde byggherren ska kunna bidra mer i planarbetet, huvudsakligen genom att byggherren med egna insatser ges möjlighet att snabba på planprocessen. Det har däremot inte framkommit något intresse från byggherrarnas sida av att ta över ansvaret för de delar i planprocessen som utgör myndighetsutövning.

Byggherrarna konstaterar dock att det kommer att uppstå behov av väsentligt fler ställningstaganden på den övergripande nivån från kommunerna om ett ökat inslag av privat planering i PBL-systemet ska kunna ge någon reell nytta. Byggherren måste exempelvis kunna förutse om det finns behov av en ny förskola eller en ny transformatorstation för att byggherren ska kunna överblicka förutsättningarna för projektet. Kommunerna kommer alltså behöva tillhandahålla fler prognoser, utredningar och underlag än vad som i dag är fallet. Annars kan risken för s.k. förgävesprojektering bli så stor att byggherrarna avstår från att ta initiativ till nya detaljplaner.

3.5.3 Kommunerna

Inom ramen för utredningsarbetet har vi bl.a. träffat företrädare från flera kommuner som ingår i SKL:s nätverk för samhällsbyggnadschefer.

Inledningsvis kan konstateras att det i nästan alla kommuner finns en s.k. plankö. Även om kommunen ställer sig positiv till att ta fram en detaljplan i linje med byggherrens önskemål dröjer det alltså ofta innan något egentligt planarbete inleds hos kommunen. Det finns ingen statistik på hur lång denna tid egentligen är. En av kommunerna uppger att kötiden ofta uppgår till två år, men att det i vissa

fall tar ett år och i andra fall kan ta fem år. Motsvarande kötider tycks vara vanliga i flera andra kommuner.

Även om kommunens kapacitet ofta utgör ett hinder för att inleda planläggningen understryker flera kommuner att byggherren ibland tar initiativ till att avvakta med inledandet. Det gäller exempelvis om byggherren bedömer att det saknas marknadsmässiga förutsättningar för att genomföra projektet när kommunen är beredd att inleda det egentliga planarbetet. Det kan även handla om att byggherren är beroende av andra beslut för att det ska vara meningsfullt att påbörja planläggningen, exempelvis beslut som avser åtgärder i den statliga transportinfrastrukturen.

Fel att prata om ”privat initiativrätt”

De kommuner som vi har samtalat med tycker att uttrycket *privat initiativrätt* leder tankarna fel. Bestämmelserna om planbesked ger redan i dag enskilda en möjlighet att ta initiativ till planläggning. Direktiven tar snarare sikte på *privat planering* än på rätten att ta initiativ till planläggning.

En företrädare pekar på att ordet *planmonopol* har blivit belastat i debatten, där monopolet anses stå i vägen för snabba och effektiva processer. I stället är det bättre att prata om *planeringsansvaret*, eftersom det även handlar om att ta ansvar för resultatet av planen. Byggherrarna anses inte vilja ta över ansvaret för planeringen, utan det är enbart monopolet byggherrarna vill bryta. Ansvarsfrågan är emellertid en nyckelfråga i sammanhanget.

En företrädare för en stor kommun konstaterar självkritiskt att snittiderna för att ta fram en detaljplan ofta är för långa, och att det ofta är en följd av hur arbetet inom kommunen har organiserats. Bland annat är det viktigt med snabba beslutsvägar inom kommunen. Sådana effektiviseringar förutsätter inga lagändringar i PBL. En annan företrädare konstaterar samtidigt att många detaljplaner tas fram på kort tid, men att det är de stora komplexa planerna som syns i debatten. En tredje kommun konstaterar samtidigt att det inte finns någon egentlig målkonflikt mellan kommunerna och byggherrarna – de flesta kommuner vill att det ska byggas och att planläggningen ska ske effektivt.

Behovet av helhetssyn

Planeringen handlar ofta om att väga enskilda intressen mot andra enskilda intressen. De kommuner som vi har samtalat med pekar på behovet av helhetssyn i planeringen, och att det är svårt för en enskild fastighetsägare att på egen hand göra en lämplig avvägning mellan de intressen som ofta står emot varandra i en viss planläggningssituation. Risken finns att kommunens modererande effekt går förlorad om en enskild aktör ges större inflytande över hur en detaljplan ska utformas.

Kommunerna bedömer att det finns svårigheter när det gäller hur myndighetsutövning och jävsfrågor ska hanteras, om en enskild intressent ska ges större inflytande över planeringen. Ökad privat planering skulle därmed kunna skada förtroendet för planeringen i allmänhet. Det finns därför anledning att vara försiktig vid en eventuell förändring av PBL-systemet för att inte minska tilltron till planeringen.

Kommunerna framhåller i detta sammanhang att det kommunala ansvaret inte är begränsat till PBL utan även berör flera andra samhällssektorer. Sådana frågor hanteras i dag i ett samspel mellan kommunen och byggherren. Ska PBL ändras för att möjliggöra ett ökat inslag av privat planering kan även flera andra lagar behöva ändras för att säkerställa att detaljplanen blir lämpligt utformad.

Många frågor behöver dessutom lösas i ett större sammanhang. Det kan exempelvis handla om miljökvalitetsnormer, översvämning, skyfall, skolor och trafik. En kommun menar att det kan vara svårt att åstadkomma en god helhetslösning om bebyggelseutvecklingen tillåts ske i små etapper. En annan kommun ifrågasätter hur ökade inslag av privat planering kan tänkas påverka ”mjuka värden” som ekosystemtjänster och grönstrukturfrågor, som byggherren kan tänkas ha ett begränsat intresse av att bidra till.

Många projekt handlar om förtätning i redan bebyggda områden – där vi i dag ofta bygger på mark som tidigare har ansetts vara olämplig för ny bebyggelse – vilket innebär att många projekt rymmer komplexa frågor som behöver studeras i detalj. En kommun pekar på att det kan vara svårt för kommunen att styra den privata planeringen genom fler ställningstaganden i översiktsplanen eller detaljplaneprogram, eftersom det inom översiktsplaneringen kan vara svårt att göra överväganden i den detaljeringsgrad som kan behövas. Den gäller exempelvis höjdsättning för att hantera dagvattenfrågor.

En annan kommun pekar på detaljplanens stora betydelse för efterföljande beslut, exempelvis för bygglov och fastighetsförrättning. Eftersom detaljplanen utgör ett förvaltningsbeslut och inte normer finns inte någon möjlighet att lagpröva[28] detaljplanen. Det innebär att det i princip inte finns någon möjlighet att bortse från detaljplanen i senare skeden, även om det visar sig att detaljplanen är felaktigt utformad.

Behovet av att kunna prioritera

Flera kommuner lyfter fram betydelsen av att olika planprojekt tillkommer i rätt ordning. Det kan exempelvis vara olämpligt att komplettera med ny bebyggelse i ett område som redan har omfattande trafikproblem. Nya bostäder måste även samordnas med den kommunala planeringen av daghem, sjukhus, vägar, bibliotek, service, osv. Ny bebyggelse kan även förutsätta åtgärder i det statliga vägnätet. Utbyggnadsordningen är därför viktig och kan enligt kommunerna inte tillåtas ske ad hoc.

Systemet behöver även utformas med hänsyn till att vissa detaljplaner kan behöva tas fram skyndsamt, att vissa frågor kan vara väsentligare än andra, att ärenden som gynnar ett stort antal kan behöva prioriteras framför frågor som enbart gynnar ett fåtal, osv. Om kommunen blir skyldig att handlägga frågor som initieras genom privat planering inom en viss tid, som det bl.a. fungerar i Norge, befarar kommunerna att det kan medföra att angelägna planförslag behöver stå tillbaka till förmån för planförslag av mindre betydelse.

Omfattande uppgift att kvalitetssäkra underlag från konsulter

Redan i dag bygger många detaljplaner på utredningar och underlag som tas fram av konsulter på uppdrag av byggherren. Utredningarna berör ofta andra regelkomplex än enbart PBL, exempelvis miljöbalken och lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. En företrädare menar att de privata initiativen ofta får ta ett stort ansvar för att ta fram underlag, ibland så stort att det balanserar på gränsen till

[28] Så kallad lagprövning sker med stöd av 11 kap. 14 § eller 12 kap. 10 § RF och innebär att om en domstol eller förvaltningsmyndighet finner att en föreskrift står i strid med en bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning får föreskriften inte tillämpas. Detsamma gäller om stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid föreskriftens tillkomst.

jäv. Konsulten kan dessutom hamna i en svår sits när konsultarbetet finansieras av byggherren, eftersom byggherren har ett intresse av att konsultens underlag i vart fall inte ska motverka det projekt som föranleder konsultens uppdrag.

De kommuner som vi har samtalat med konstaterar att de i dag lägger ner ett omfattande arbete på att kvalitetsgranska olika utredningar. Kommunerna uppger att konsulternas underlag ofta måste ändras eller kompletteras. Det medför en extra arbetsbörda för kommunen när personalen dessutom måste ”serva” eller utbilda byggherrens konsulter för att säkerställa att olika frågor blir tillräckligt utredda. En svårighet med oerfarna konsulter anses vara att de ofta inte står upp för sina slutsatser om dessa ifrågasätts. Särskilt på mindre orter anses det finnas brister hos konsulternas kompetens, vilket i viss mån kan vägas upp av bättre lokalkännedom.

I vissa fall finns tendenser till att utredningarna blir partsinlagor. Kommunerna anser därför att de måste granska allt, vilket leder till att det inte per automatik går åt färre timmar om byggherren ”gör jobbet”.

En företrädare pekar på att kommunen måste kunna ta betalt för det arbete som läggs ner. En annan kommun menar att kommunen i princip tar lika mycket betalt för granskningen av underlagen som byggherren får betala konsulten för underlagen. Flera kommuner ifrågasätter därför hur stor vinsten egentligen är när det gäller att anlita konsulter, i alla fall när det gäller sådana frågor där kommunerna har egen kompetens.

Behov av att klargöra gränserna för myndighetsutövning

Kommunerna menar att en viktig fråga för utredningen är att klargöra gränserna för myndighetsutövningen. Kommunerna konstaterar själva att de gör olika, beroende på de oklarheter som finns när det gäller vilka moment som anses utgöra myndighetsutövning.

En annan företrädare framhåller att lagen (2016:1145) om offentlig upphandling skulle kunna bli ett problem i vissa situationer. Om det egentligen är kommunen som har ansvaret för att ta fram det underlag som behövs för att lämpligheten i den avsedda markanvändningen ska kunna bedömas, skulle sådant underlag nämligen behöva upphandlas av kommunen, om den inte tar fram det själv. Samtidigt

vore det en otymplig ordning, eftersom det vanligtvis ändå är exploatören som står för kostnaderna.

Det externa engagemanget anses samtidigt väcka frågor när det gäller vem som är avsändare av planförslaget. Många ställningstaganden behöver motiveras i planbeskrivningen, exempelvis när det gäller behovet av en miljökonsekvensbeskrivning. Tilltron till planeringen kan naggas i kanten om byggherrens konsulter gör bedömningar som är fördelaktiga för byggherren, oavsett om de är korrekta i sak.

Kommunernas intresse för möjligheten att öka inslaget av privat planering

De kommuner som vi har samtalat med har generellt sett varit tveksamma till att öka inslaget av privat planering. Bland annat har det ifrågasatts hur attraktiviteten hos kommunens planerartjänster påverkas om arbetet förskjuts från kreativt arbete till att i högre grad bedöma vad någon annan har tagit fram. En kommun har framhållit att det då skulle kunna bli ännu svårare att rekrytera den kompetens som kommunerna behöver ha tillgång till, vilket skulle kunna påverka kommunens planläggningskapacitet negativt.

Även om det finns en stor tveksamhet till möjligheten att öka inslaget av privat planering bland kommunerna finns det, som redovisats ovan, likafullt ett intresse av att klargöra gränserna för vad den enskilde kan bidra med inom ramen för det nuvarande systemet.

3.5.4 En kommentar till framkomna synpunkter

De synpunkter som framkommit från byggherrarna och kommunerna när det gäller behovet av och förutsättningarna för ett ökat inslag av privat planering kan i vissa avseenden tyckas stå emot varandra. Det bör dock noteras att synpunkterna härrör från flera olika kommuner, byggherrar och projekt. Inget hindrar exempelvis att det finns såväl hög som låg kompetens samtidigt hos de inblandade aktörerna. Därigenom är det naturligt att de kommuner och byggherrar som vi har pratat med kan ha olika uppfattningar om vilka förslag vi bör lägga för att på bästa sätt främja en ändamålsenlig tillämpning av PBL.

Det bör tilläggas att vi inte har haft möjligheter att fördjupa oss i hur representativ den bild vi har tecknat ovan är för byggherrar och

kommuner i allmänhet. Vi anser emellertid att vårt utredningsarbete har gett oss en tillräcklig grund för påståendet att byggherrar och kommuner har olika syn när det gäller behovet av och förutsättningarna för ökade inslag av privat planering i PBL-systemet.

3.6 Annat reformarbete av betydelse

Enligt direktiven ska såväl *behovet av* som *nyttan med* en privat initiativrätt utredas (se avsnitt 2.2). Under senare tid har det trätt i kraft ett stort antal ändringar i plan- och bygglagstiftningen, de senaste den 1 januari 2019.[29] Dessutom kan ytterligare ändringar komma att träda i kraft i närtid (jfr avsnitt 2.4). Såvitt vi kan bedöma är det dock för det uppdrag som detta slutbetänkande omfattar främst utredningens tidigare delbetänkande *En utvecklad översiktsplanering – Att underlätta efterföljande planering* (SOU 2018:46 Del 1) som är av relevans. I delbetänkandet valde vi att inte föreslå rättsligt bindande översiktsplaner, liknande de mer detaljerade *"kommuneplanerna"* i det norska systemet (se vidare avsnitt 4.4.2). Vår utgångspunkt är således att den svenska översiktsplanen bör behålla sin främst vägledande funktion (jfr 3 kap. 2 och 3 §§ PBL). Det innebär att planintressenten – för att undvika s.k. förgävesplanering – är beroende av att kommunen på ett eller annat sätt klargör sin inställning när det gäller förutsättningarna för detaljplaneläggning. Det innebär i sin tur att fördelarna med en privat initiativrätt – i vart fall med en utformning som den i Norge – torde bli begränsade (se vidare bl.a. avsnitt 4.4.3 och 6.3.5).

[29] Se SFS 2018:1136, SFS 2018:1325 och SFS 2018:1732.

4 Privat initiativrätt till detaljplaneläggning

4.1 Kapitlets innehåll

I detta kapitel redogör vi för uttrycket *privat initiativrätt till detaljplaneläggning* och dess innebörd, så som det framställts i våra utredningsdirektiv och i tidigare utredningar. Härefter kommer vi att göra en internationell utblick, där vi redogör för hur den privata initiativrätten ser ut i Norge. I anslutning till detta redogör vi i *bilaga 6*, i enlighet med våra direktiv, för förutsättningarna för privat initiativrätt i några ytterligare länder.

Med denna redogörelse som bakgrund, är därefter vår avsikt att beskriva den innebörd av initiativrätten som vi menar är den mest relevanta utifrån utredningens uppdrag och som är nödvändig för förståelsen av betänkandets fortsatta kapitel.

4.2 Allmänt om privat initiativrätt

4.2.1 Inledning

Uttrycket *privat initiativrätt till detaljplaneläggning* förekommer såväl i den politiska diskussionen som bland kommuner och fastighetsägare, byggherrar och andra planintressenter. Uttrycket förekommer också i ett antal tidigare utredningar på plan- och bygglagstiftningens område. Dessutom används uttrycket i både våra nordiska grannländer och i flera andra länder.

Det finns emellertid inte någon generell definition av privat initiativrätt till detaljplaneläggning, utan innebörden varierar beroende på vem som använder uttrycket och i vilket sammanhang det används – och naturligtvis även på i vilket land institutet tillämpas.

Ordalydelsen leder tankarna till att det främst skulle handla om en rätt för enskild att initiera detaljplaneläggning, närmast rätten att som enskild anhängiggöra (inleda) ett planärende hos kommunen. Vi har tidigare redovisat (avsnitt 3.2) att förslag om införande av privat initiativrätt normalt syftar till att enskilda ska få ”privata planförslag” prövade av kommunen. Det kan även handla om att ge någon annan än kommunen möjlighet att upprätta planhandlingar och planeringsunderlag eller att vidta beredningsåtgärder under planprocessen. Ett underförstått syfte med att införa en sådan privat initiativrätt får anses vara att möjliggöra snabbare planprocesser, genom att fastighetsägaren, byggherren eller annan planintressent kan anlita konsulter som kan avlasta eller bistå den kommunala organisationen med planläggningen.

I det följande beskriver vi den privata initiativrätten till detaljplaneläggning utifrån dels den initiativrätt som faktiskt redan finns för enskilda, nämligen rätten till planbesked (avsnitt 4.2.2), dels våra utredningsdirektiv (avsnitt 4.2.3), och dels utifrån de utredningar och lagstiftningsarbeten som under senare tid rört eller tangerat frågan om privat initiativrätt och som vi bedömt vara relevanta mot bakgrund av vårt uppdrag (avsnitt 4.2.4).

4.2.2 Initiativrätt för enskilda finns redan

Som vi har redogjort för ovan, kan uttrycket *privat initiativrätt* i viss mån leda tankarna fel, eftersom de flesta med detta uttryck snarare avser *privat planläggning* eller någon form av medverkan från planintressentens sida i detaljplaneläggningen. En privat initiativrätt i betydelsen att en enskild har rätt att ta initiativ till en prövning av frågan om detaljplaneläggning finns redan i dag genom bestämmelserna om planbesked (se avsnitt 3.3.6; jfr även prop. 2009/10:170 Del 1 s. 225 ff.). Planbeskedet fyller en viktig funktion genom att en fastighetsägare, byggherre eller annan planintressent i ett tidigt skede kan få svar av kommunen om det över huvud taget finns förutsättningar för en framtida planläggning eller inte.

En enskild har således redan i dag rätt att *inleda ett planbeskedsärende*.[1] Förfarandet regleras i första hand i 5 kap. PBL. Om en förfarandefråga inte regleras i 5 kap., gäller dock de allmänna förfarandereglerna i FL, t.ex. att byggnadsnämnden får förelägga sökanden att avhjälpa en brist i en framställning, om bristen medför att framställningen inte kan läggas till grund för en prövning i sak (20 §). Däremot kan t.ex. reglerna om s.k. dröjsmålstalan (11 och 12 §§ FL) knappast vara tillämpliga, eftersom tidsfrister i ett planbeskedsärende reglerats exklusivt genom 5 kap. 4 § PBL (se vidare avsnitt 5.6).

Vidare finns det inte vare sig i PBL eller annan författning något som hindrar en enskild att på annat och mera formlöst sätt göra kommunen uppmärksam på att det finns ett behov av eller önskemål om detaljplaneläggning. Det kommunala planmonopolet innebär visserligen att det är kommunen som ensam avgör när detaljplan behövs och således också om ett *planärende ska inledas* eller inte. Men planintressenter kan givetvis begära att kommunen upprättar en plan om de anser att en sådan behövs inom ett visst område (prop. 1985/86:1 s. 152 f.). Av allmänna förvaltningsrättsliga principer om myndigheters serviceskyldighet följer också att byggnadsnämnden ska ge behövlig vägledning om en sådan begäran inkommer (se 12 kap. 2 och 3 §§ PBL samt 6 § FL; jfr även JO 2000/01 s. 484).

4.2.3 Privat initiativrätt enligt direktiven

I det tillkännagivande från riksdagen, som ligger till grund för våra kommittédirektiv, anges följande (bet. 2014/15:CU10 s. 23):

> Utskottet anser [..] att det finns skäl att nu åter överväga möjligheten att införa en rätt till privata initiativ vid detaljplaneläggning i den svenska plan- och bygglagstiftningen. Utgångspunkten för övervägandena bör vara att utforma förslag till regler som med ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete eller att själv bidra till att en plan tas fram som sedan kan prövas och genomföras i vanlig ordning. Regeringen bör således låta utreda hur regler som medger en sådan privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

[1] Normalt talas om olika skeden – snarare än ärenden – i planprocessen, t.ex. initieringsskedet, programskedet, planskedet, eventuellt överklagande samt byggskedet (se t.ex. SOU 2008:68 s. 124).

Regeringen har sedan med anledning av tillkännagivandet funnit anledning att utreda förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt. I utredningsdirektiven anges att inriktningen bör vara att den som tar initiativ till planläggning själv ska kunna samråda om ett förslag till en detaljplan och få förslaget behandlat av kommunen (se avsnitt 2.2).

Regeringen utgår således i direktiven från att den privata initiativrätten mer handlar om någon form av privat planläggning eller ”exploatörsdriven” detaljplaneläggning, än om enbart en rätt för den enskilde att inleda ett planärende eller motsvarande.

4.3 Privat initiativrätt i förarbeten och tidigare utredningar

Som vi redogjort för i avsnitt 3.2 och 3.3.1, vilar regleringen i PBL ytterst på det kommunala planmonopolet (jfr 1 kap. 2 § PBL), som utgör en ensamrätt för kommunen att bestämma om, när och hur detaljplaneläggning ska ske. Motsvarande gällde redan enligt ÄPBL. Någon privat initiativrätt i bemärkelsen formell rätt för en enskild att inleda detaljplaneläggning och/eller formell rätt att påverka planförfarande och planinnehåll fanns således inte. Privat initiativrätt som företeelse och utförligare resonemang om detta saknas i förarbetena till ÄPBL (jfr främst prop. 1985/86:1).

I samband med utredningsarbete under senare år och diskussioner om möjliga åtgärder för att åstadkomma en snabbare och effektivare planprocess, har det i olika sammanhang förts fram förslag om ökade möjligheter för fastighetsägare, byggherrar och planintressenter i övrigt att inleda och delvis genomföra ett arbete med detaljplaner (se även avsnitt 2.2).

PBL-kommittén

I september 2005 presenterar PBL-kommittén sitt slutbetänkande *Får jag lov? – Om planering och byggande* (SOU 2005:77). I detta anges att ett antal planer startas genom initiativ från enskilda och att eftersom planernas främsta uppgift oftast är att möjliggöra ett specifikt projekt, medverkar exploatören ofta också i planläggningsarbetet. I betänkandet anges också att främst företrädare för byggherrar och exploatörer har riktat kritik mot den långa kommunala

handläggningen, framför allt i det inledande planeringsskedet. PBL-kommittén framförde dock inte något förslag som gick ut på att formalisera en privat initiativrätt till planläggning (SOU 2005:77 s. 226 f. och 473 f., jfr även SOU 2008:68 s. 120).

Byggprocessutredningen

I juni 2008 presenterar Byggprocessutredningen sitt betänkande *Bygg – helt enkelt* (SOU 2008:68). I betänkandet redovisas ett antal remissvar på PBL-kommitténs ovan nämnda betänkande. Sveriges Byggindustrier anförde att det mesta byggandet sker i enlighet med planer som initierats av enskilda exploatörer. Med en lagreglering av en privat initiativrätt avseende planläggning, skulle det som nu sker i det fördolda i kommunerna kunna lyftas fram i ljuset och ges klara spelregler (s. 120 f.).

Även Stockholms kommun anförde bl.a. att kommunerna inte längre har samma resurser att genomföra åtgärder genom markpolitik eller egna investeringar och att systemet med samhällets medfinansiering av bostadsbyggandet i huvudsak har upphört. Kommunen menade att i allt högre grad är samhällsutvecklingen beroende av en samverkan mellan enskilda initiativ och kommunal planering och att byggherrarna i dag ofta deltar mer aktivt i detaljplaneringen med utredningar och underlag i tidigare skeden än förr (s. 121).

Vidare föreslog Konkurrensverket att PBL skulle kompletteras med en möjlighet för fastighetsägare att formellt ansöka om planändring. Kommunen skulle då inom en tidsfrist vara skyldig att fatta ett beslut med beaktande av samma intressen som ligger till grund för nya planer. En sådan möjlighet skulle göra processen snabbare, billigare och mer transparent för aktörerna på marknaden (s. 121 f.).

Byggprocessutredningen resonerade för egen del kring det norska systemet med betydligt mer genomarbetade, detaljerade och styrande ”kommuneplaner” än de svenska översiktsplanerna (se avsnitt 4.4.2). Utredningen menade att en påtaglig skillnad mellan länderna är att den svenska modellen är främmande för ett så stort inslag av ”myndighetsutövning” från enskilt håll som finns i det norska systemet. Ett svenskt motsvarande system borde i stället enligt utredningen kunna inriktas på en mycket tidig kommunal prövning, som i så fall skulle vara av mer principiell natur och därmed kunna grundas på ett

enklare beslutsunderlag än vad som krävs i Norge. Byggprocessutredningen valde att föreslå att en blivande byggherre skulle ha rätt att hos kommunen begära ett besked (planbesked) huruvida kommunen avser att påbörja ett arbete med upprättande, ändring eller upphävande av detaljplan eller områdesbestämmelser för ett visst angivet huvudsakligt ändamål (SOU 2008:68 s. 131 ff.). Bestämmelser om planbesked – med i viss utsträckning annan utformning än den Byggprocessutredningen föreslog – infördes sedermera när PBL trädde i kraft den 2 maj 2011. Dessa återfinns i 5 kap. 2–5 §§ PBL (se avsnitt 3.3.6).

Plangenomförandeutredningen

I betänkandet *En effektivare plan- och bygglovsprocess* (SOU 2013:34) återkom Plangenomförandeutredningen till planbeskedsinstitutet och anförde även bl.a. följande vad gäller privat initiativrätt till detaljplaneläggning (s. 329).

> Planbesked används i första hand av enskilda byggherrar som behöver upprätta, ändra eller upphäva en detaljplan. I fråga om större etableringar är det ovanligt att ett planbesked används som underlag för exploateringen. I dessa fall sker vanligtvis en förhandling direkt mellan byggherren och kommunen. Planbeskeden torde därför ha störst betydelse för mindre byggbolag och enskilda. Det är alltså i första hand de svagare byggherrarnas ställning som behöver stärkas för att säkerställa att den enskildes initiativkraft kan tas till vara för att bl.a. tillgodose behovet av bostäder.
>
> I Norge finns en starkare ställning för den som behöver upprätta en detaljplan, och det är även möjligt för den enskilde att själv genomföra vissa moment i planarbetet. Kommunen har dock kvar det avgörande inflytandet i det norska systemet. En betydande skillnad är att den norska kommuneplanen i normalfallet är mer genomarbetad än vår svenska översiktsplan. Till dess att kommunerna har upprättat de områdesplaner som vi föreslår i avsnitt 6.1 kommer det därför att vara svårt att överföra det norska systemet till svenska förhållanden.
>
> Samtidigt konstaterar vi att utredningens förslag kommer att minska behovet av nya, ändrade och upphävda detaljplaner. [..] Med dessa reformer stärks den enskildes roll, genom att fler åtgärder kan prövas direkt i bygglovet. Därtill är planbeskeden en relativt ny företeelse i svensk rätt, där erfarenhetsbasen endast är två år. Innan det finns fler planbesked att dra erfarenheter ifrån kan det ifrågasättas om tiden är mogen för förändringar.
>
> Mot denna bakgrund har utredningen stannat för att inte föreslå några ändringar i sak när det gäller planbeskeden, även om vi i princip anser att det finns goda skäl till att ytterligare stärka den enskildes möjligheter att skapa förutsättningar för önskvärda exploateringar.

Civilutskottet

I civilutskottets betänkande 2014/15:CU10 anger utskottet – efter motioner om detta – att regeringen bör låta utreda hur regler som medger en privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan. Utskottsbetänkandet låg även till grund för det tillkännagivande som ligger till grund för våra utredningsdirektiv när det gäller privat initiativrätt (se avsnitt 2.2). Utskottet anför i betänkandet bl.a. följande (s. 23).

> Det svenska kommunala planmonopolet innebär att berörda fastighetsägare och byggare i dag har mycket begränsade möjligheter att initiera och på olika sätt bidra till arbetet med att ta fram en nödvändig detaljplan.
>
> De ändringar som gjordes i den nya plan- och bygglag som trädde i kraft 2011 och de lagändringar som därefter har beslutats av riksdagen har bl.a. syftat till att snabba upp planprocessen och underlätta kommunernas planeringsarbete. I flera utredningar har det emellertid gjorts jämförelser mellan planeringsprocessen i Sverige och i andra jämförbara länder där det svenska regelsystemet fortfarande framstår som mindre flexibelt i vissa avseenden. Utskottet anser att det därför finns skäl att pröva de möjligheter till en utveckling av regelsystemet som uppmärksammats i dessa sammanhang. En sådan fråga som tas upp i de aktuella motionerna gäller ökade möjligheter till privata initiativ till detaljplaneläggning.
>
> Som framgått ovan övervägdes möjligheten att införa bestämmelser om en privat initiativrätt i plan- och bygglagstiftningen av Plangenomförandeutredningen. Bakgrunden var bl.a. förhållandena i Norge där den som behöver få en detaljplan upprättad har en starkare ställning, och där det även är möjligt för den enskilde att själv genomföra vissa moment i planarbetet. Några närmare överväganden om hur motsvarande regler skulle kunna utformas i den svenska plan- och bygglagstiftningen redovisades emellertid inte i utredningen. Utredaren ansåg att det visserligen fanns goda skäl att stärka den privata initiativrätten i fråga om detaljplaneläggning, men att flera av utredningens andra förslag gjorde att en sådan reform inte var lika angelägen. Utredaren syftade då bl.a. på förslag om ökade möjligheter att exploatera nya områden direkt genom bygglov utan att först upprätta en detaljplan, samt om att planbestämmelser i befintliga detaljplaner ska upphöra att gälla efter genomförandetiden. Som framgått tidigare i betänkandet kom emellertid dessa förslag sedermera inte att leda fram till någon lagändring i samband med riksdagens beslut om ett antal ändringar i PBL våren 2014 (prop. 2013/14:126, bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366).

I civilutskottets betänkande 2016/17:CU15 kommer frågan om privat initiativrätt åter igen upp, efter motioner om detta. I betänkandet anger utskottet bl.a. att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda behovet av och förutsättningarna för att

införa en privat initiativrätt till detaljplaneläggning (dir. 2017:6) samt att motionsyrkandena bör avslås för att det pågående arbetet med frågan inte ska föregripas (a. bet. s. 33).

Härefter har frågan om privat initiativrätt såvitt känt inte uttryckligen behandlats i någon utredning eller i riksdagstryck.

4.4 Internationella utblickar

4.4.1 Inledning

Våra direktiv anger att vi ska analysera systemen för fysisk planering på kommunal nivå i Danmark, Finland, Norge och Tyskland. Direktiven anger även att vi ska studera motsvarande system i Singapore och Nya Zeeland, med anledning av rapporten Sweden's Business Climate – opportunities for entrepreneurs through improved regulations (Världsbanken, 2014, s. 39 f.). Vi har i våra tidigare betänkanden redovisat huvuddragen i de olika systemen, utifrån olika perspektiv (SOU 2017:64 s. 129 och 463 f. samt SOU 2018:46 Del 1 s. 101 ff. och 377 ff.).

Även i detta slutbetänkande ska vi analysera systemen i de angivna länderna, men nu utifrån perspektivet privat initiativrätt till detaljplaneläggning. Den internationella utblicken syftar även till att belysa den privata initiativrättens utformning i några av länderna, för att möjliggöra reflektioner kring och definition av initiativrätten, vilket behövs för förståelsen av betänkandets fortsatta kapitel 5 och 6.

Vi har mot bakgrund av vad som anges i våra direktiv (se avsnitt 2.2) valt att relativt ingående beskriva den privata initiativrätten i det norska systemet, medan redogörelsen för övriga länder hålls på en översiktlig nivå. Beskrivningarna är begränsade till uppgifter som är relevanta för utredningen. Eftersom förhållandena i Danmark, Finland, Tyskland, Singapore och Nya Zeeland är av mindre betydelse för våra förslag, redovisas dessa i *bilaga 6*.

4.4.2 Privat initiativrätt i Norge

Om Norge

Norge är med drygt 5,2 miljoner invånare det glesast befolkade landet i Europa efter Island. Landet är indelat i drygt 420 kommuner, men med pågående kommunreform strävar man mot 356 kommuner 2020. Tre fjärdedelar av befolkningen bor i tätorter, huvuddelen i de största städerna Oslo, Bergen, Trondheim och Stavanger. Oslo kommun har drygt 600 000 invånare medan regionen har närmare 1,3 miljoner invånare. Norge är inte medlem i EU, men deltar i det europeiska ekonomiska samarbetet via EES-avtalet.

Plansystemets övergripande struktur[2]

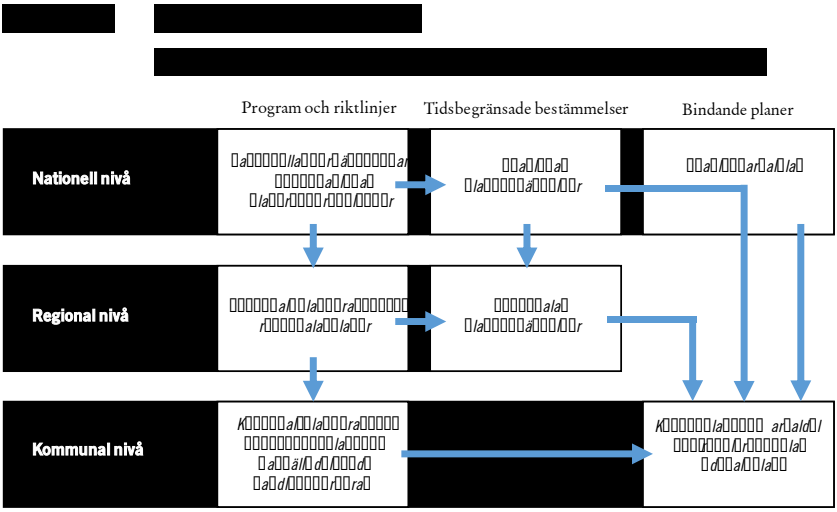
För att rätt förstå den privata initiativrätten måste man först få en bild av det norska plansystemet.

Ansvaret för planering enligt plan- och bygglagen (*plan- og bygningsloven*, som tillkom 2008) fördelas mellan regeringen, länen (*fylkeskommunerna*) och kommunerna.

– Regeringen fastställer nationella mål och riktlinjer för den regionala och kommunala planeringen. Regeringen har också slutlig godkännanderätt om de regionala planeringsstrategierna. Det finns även möjlighet för staten att bedriva konkret planeringsverksamhet.
– Länen ska utarbeta och anta den regionala planeringsstrategin liksom regionala planer, om det finns behov för sådana planer.
– Kommunerna ansvarar för att utarbeta kommunala planeringsstrategier (kommunplaner, motsvarande översiktsplan) och detaljplaner (*reguleringsplaner*).

Gemensamt för samtliga nivåer är alltså att en överordnad strategi finns för den fysiska planläggningen. Dessa strategier ska tas fram för varje mandatperiod och beskriva hur politiska mål kommer att beaktas och uppfyllas genom planläggning. Dessa strategier ska också redogöra för behovet av nya planer.

[2] Detta avsnitt bygger huvudsakligen på redogörelsen i SOU 2013:34 s. 146 ff.

Källa: SOU 2018:46 Del 1 s. 103.

Systemen på nationell och regional nivå samt kommunplanen har vi tidigare redovisat relativt utförligt i delbetänkandet *En utvecklad översiktsplanering* (SOU 2018:46 Del 1 s. 102 f.).

Kommunal planering[3]

Alla kommuner i Norge ska ta fram en kommunplan som utgör det centrala styrdokumentet för utvecklingen och markanvändningen i kommunen. Detta är den övergripande kommunala planen som ska beakta nationella och regionala riktlinjer och bestämmelser. Kommunplanen består av en strategisk del (*samfunnsdelen*) och en arealplan (*arealdelen*). Den strategiska delen ska beakta långsiktiga utmaningar när det gäller miljö samt mål och strategier för kommunen som helhet. Den ska även innehålla olika utvecklingsalternativ och beskriva samhällsutvecklingen, sektorernas verksamheter och framtida markanvändningsbehov.

Kommunplanens arealplan är till skillnad från den strategiska delen juridiskt bindande. Arealplanen ska täcka hela kommunen och

[3] Detta och följande avsnitt bygger på redogörelsen i Nordregios rapport En granskning av Norges planeringssystem – Skandinavisk detaljplanering i ett internationellt perspektiv (rapport 2013:1) av Fredriksson och Smas.

visa sammanhanget mellan framtida samhällsutveckling och markanvändning. Särskilda arealplaner kan utarbetas för olika delar av kommunens område. Arealdelen ska även innehålla plankarta, bestämmelser och en planbeskrivning där det framgår hur de nationella målen och riktlinjerna, samt andra överordnade planer och markanvändning, beaktas. I arealdelen fastställs s.k. hänsynszoner (*hensynssoner*) och relaterade planbestämmelser som ligger till grund för utarbetningen av regleringsplaner (*reguleringsplaner*). Det kan exempelvis vara trafiksäkerhetszoner, bullerzoner eller riskzoner med särskilda krav om säkerhet eller speciella riktlinjer för miljön.

En regleringsplan ska normalt upprättas vid större bygg- och anläggningsprojekt, innehållande en detaljerad plankarta med planbestämmelser och en planbeskrivning. Detaljnivån på regleringsplanen kan variera beroende på syftet med, och storleken av, planen och är således inte fastlagd i plan- og bygningsloven, utan kan anpassas till situationen. En regleringsplan är dock inte alltid nödvändig för att få bygglov (*byggetillatelse*), utan det finns flera potentiella tillvägagångssätt för att ansöka om bygglov, t.ex. via bebyggelseplaner eller direkt gentemot kommunplanen. I stadsmiljöer är det dock vanligast att bygglovet baseras på en regleringsplan.

Det finns två former av regleringsplaner, dels områdesreglering (*områdesregulering*) som gäller vid större områden och mer omfattande stadsbyggnadsprojekt, dels detaljreglering (*detaljregulering*) som gäller mindre områden eller enskilda byggprojekt. Områdesreglering är kommunens redskap för att implementera kommunplanens arealdel. Om större ändringar föreslås i relation till kommunplanen måste det genomföras en konsekvensutredning. Kommunen ansvarar vanligtvis för alla delar av planprocessen vid områdesreglering men kan dock besluta om att överlåta arbetet till andra myndigheter eller privata aktörer.

Detaljreglering behöver inte vara mer detaljerad än områdesreglering. Det som i första hand skiljer dem åt är att områdesreglering används av kommunen när mer detaljerad och bindande områdesbestämmelser kring markanvändningen behövs än de som finns i kommunplanens arealdel. Detaljregleringen används i större grad av privata och andra offentliga aktörer för att förbereda nya projekt. Med andra ord är en detaljreglering en konkretisering av de överordnade ramarna i områdesregleringen och/eller i kommunplanens arealdel för att underlätta för bygglov. Detaljreglering kan även ingå som

en del i områdesregleringen och båda planerna behandlas parallellt med varandra.

Processen för att ta fram en regleringsplan

I praktiken kan framtagandet av en regleringsplan generellt beskrivas som en process i fem faser:

– idé och initiering
– uppstart
– utarbetande av plan
– bearbetning av plan
– genomförande.

Den första delen – idé och initiering – ingår inte i den formella planeringsprocessen. Inte heller den sista delen (genomförande) är en formell del av processen för att ta fram en regleringsplan, utan handlar snarare om bygglovsansökan och själva byggandet. Framtagandet av en regleringsplan i form av detaljreglering kan skilja sig åt mellan olika kommuner när det gäller vissa enskilda faser, exempelvis när det gäller hur politikerna involveras i processen. Följande beskrivning utgår ifrån planeringen i storstadsregionerna.

Idé och initiering

Initiativ till att påbörja arbetet med en regleringsplan kan antingen komma från en privat exploatör (*forslagstiller*) eller från kommunen. I vissa fall kan även ansvarigt departement ta fram en statlig regleringsplan för att säkerställa statliga eller regionala intressen. Om en privat exploatör (t.ex. en byggherre) tar initiativ, tar denne aktör själv ansvar för framtagandet av planen och eventuella förstudier som måste genomföras. I detta skede, idé- och initieringsskedet, finns inte några formella riktlinjer som driver processen framåt, men kommunen har vanligtvis en informell dialog med exploatören och tillhandahåller relevant information om vilka överordnade planer exploatören bör ta hänsyn till (t.ex. kommunplan, kommundelsplan, områdesregleringar eller liknande).

Uppstartsfas

När en privat exploatör har utarbetat en idé till regleringsplan, ska exploatören begära att få ett uppstartsmöte (*oppstartsmøte*) med kommunen för att diskutera förutsättningarna för att fortsätta planarbetet. Före uppstartsmötet kan kommunen ge rekommendationen att planarbetet inte ska inledas, exempelvis på grund av att kommunen måste avsluta andra pågående processer innan arbetet med en ny regleringsplan inleds. Oavsett detta har dock exploatören rätt att begära ett uppstartsmöte tillsammans med kommunen.

Inför uppstartsmötet bör exploatören ta hänsyn till och förbereda material i relation till statliga planeringsriktlinjer som berörs, beskriva gällande plansituation (dvs. fylkesplan, kommunplan, kommundelsplan, områdesregleringar eller likande) och förslag till planbeteckning (kommun, stadsdel, etc.). Materialet ska även kompletteras med:

– utbyggnadsområdets omfattning (uppskattning av kommersiella lokaler i kvadratmeter, antalet enheter, etc.)
– förväntade problem i planen (byggnadshöjder, markanvändning, trafik, buller, etc.)
– miljömässiga förutsättningar
– behov av bedömningar/undersökningar, t.ex. om planen omfattas av bestämmelser om konsekvensutredningar
– även en planskiss kan bifogas materialet som ska behandlas vid mötet, om en sådan finns tillgänglig.

Under uppstartsmötet avklaras ramarna för planförslaget utifrån det inkomna materialet. Planenheten vid kommunen informerar även om aktuella överordnade planer och vilka krav som ställs på den föreslagna planen. Målet med uppstartsmötet är att etablera en tidig kontakt mellan exploatör och kommun, samt att klara ut eventuella utmaningar för planeringen. I samband med uppstartsmöte bestäms även om ett planprogram bör upprättas och om planen kräver en konsekvensutredning. Vanligtvis erbjuder kommunerna en form av ”startpaket” till privata exploatörer som innehåller information om, och riktlinjer för, det fortsatta framtagandet av regleringsplanen.

Efter avslutat uppstartsmöte beslutar kommunen att planeringsarbete får inledas och berörda myndigheter och intressenter informeras om att planarbetet har inletts (*varsel om oppstart*). De berörda myndigheterna är vanligtvis alla kommuner som direkt berörs av planen, länsstyrelsen (*fylkesmannen*), statliga sektorsmyndigheter, samt angränsade fastigheter och berörda grannar. Om kommunen beslutat att ett planprogram och konsekvensutredning bör utarbetas i regleringsplanen, ska förslaget till planprogram läggas ut för offentligt samråd (*høring*). Tidsfristen för samrådet är vanligtvis sex veckor. Efter samrådsförfarandet görs en sammanställning av inkomna kommentarer som ska beaktas i det fortsätta planarbetet.

Utarbetande av planförslag

Efter samrådstiden fortsätter planprocessen med att exploatören utarbetar ett mer detaljerat planförslag och genomför eventuellt utredningsarbete. När exploatören utrett och arbetat fram en plan ska den levereras till kommunen för en första officiell behandling.

Det kompletta planförslaget ska innehålla:

- ett brev som kort beskriver planens innehåll
- plankarta
- planbestämmelser
- planbeskrivning
- kopia av meddelande om planeringsstart
- kopia av alla inkomna inspel under samrådsprocessen
- en översiktskarta (inklusive beskrivning av plangränser etc.)
- en överordnad ledningsplan.

Samtliga dessa dokument är obligatoriska om inget annat avtalats mellan exploatör och kommun. I övrigt kan gärna illustrationer bifogas planförslaget. Om det genomförts större utredningsrapporter, ska dessa bifogas och sammanfattas.

När kommunen mottagit ett planförslag kan de påbörja sin officiella behandling av planförslaget (*saksbehandling, 1 gangs behandling/ utleggelsevedtak*). Formellt sett tar nu kommunen över ansvaret för

planeringen och påbörjar sin behandling av planen. Tidsfristen för behandlingen av privata regleringsplaner är tolv veckor (sakbehandlingstid). Om kommunen anser att planförslaget inte uppfyller de formella kraven stoppas dock tidsfristen och planförslaget skickas tillbaka till exploatören för omarbetning. Kommunen bör meddela exploatören inom tre veckor om planförslaget uppfyller de formella kraven eller inte, därefter startar behandlingstiden på tolv veckor. Den här delen kan ske i flera omgångar och ibland krävs det två eller flera behandlingar av planförslaget. I särskilda fall kan kommunen och exploatören förhandla om en längre tidsfrist.

När planen är korrekt från formell synpunkt skriver planhandläggaren (kommunala tjänstemän) en slags rekommendation till politisk behandling i den ständiga planeringskommittén (*bygningsrådet*). Kommittén ska ta ställning till om planen ska läggas ut på samråd eller om den ska avvisas.

När kommittén har beslutat om godkännande av planförslaget skickar kommunen ut det på samråd och offentlig remiss (*høring* och *offentlig ettersyn*). Denna fas ska säkerställa den demokratiska insynen och det medborgliga inflytandet i planeringsprocessen samt att alla berörda parter ges möjlighet att uttala sig om planen. Normalt sett skickas planen till fylkesmannen, statliga sektorsmyndigheter, samt fastighetsägare och berörda grannar. Enligt lagen bör kommunen i samband med detta arrangera minst ett informationsmöte om den pågående planprocessen, där allmänhet och sakägare ges möjlighet att kommentera planen. Tidsfristen för den offentliga remissen är minst sex veckor.

Bearbetning av plan

Efter samrådet och den offentliga remissomgången summerar kommunen de inkomna kommentarerna och eventuella invändningar från berörda sektorsmyndigheter. Kommunen tar sedan ställning till om inkomna synpunkter bör leda till förändringar av planen. Här kan exploatören kommentera synpunkter och själv föreslå ändringar. Om detta leder till större förändringar av planen, måste den skickas ut på samråd och offentlig remiss igen.

När det gäller invändningar (*innsigelser*) från sektorsmyndigheter försöker man i den mån det går, att lösa eventuella konflikter innan

den går vidare till en slutgiltig behandling (*slutsaksbehandling*) i kommunens planeringsråd (*byutviklingskomiteen*). Kommunen kan välja att ta planärendet vidare för politisk behandling även om inte alla konflikter är lösta, men planen är inte rättsligt bindande förrän samtliga invändningar avklarats. Om kommunen inte kan avgöra eventuella invändningar med respektive sektorsmyndighet, kan en förhandling ske genom fylkesmannen. Om inte konflikterna kan lösas hos fylkesmannen, avgörs ärendet av ansvarigt departement. Om en invändning har löst mellan kommunen och den berörda myndigheten kan dock inte myndigheten välja att återföra sin invändning senare under planprocessen. Invändningen anses då som avklarad.

Efter att planen omarbetats och hänsyn tagits till remissyttrandena påbörjar kommunens planeringsråd den slutgiltiga behandlingen av planen. Planeringsrådet ger sin inställning till beslut inför kommande beslut i kommunfullmäktige (*bystyret*).

Efter den slutgiltiga behandlingen i kommunens planeringsråd går planen vidare för godkännande i kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige har sedan tolv veckor på sig att besluta om planen ska antas eller inte. Om planen antas ska registrerade markägare, grannar och direkt berörda parter underrättas via brev. I och med detta startas även en överklagandeperiod som normalt sett har en tidsfrist på tre veckor. Om eventuella överklaganden inkommer ska exploatören meddelas omedelbart och överklagandeärendet behandlas i kommunens planeringsråd så snart som möjligt, men det är fylkesmannen som slutligen avgör ärendet i sak.

Om en åtgärd, som har stöd i en lagakraftvunnen plan som handlagts som ett *privat regleringsforslag* och avser en del av planområdet som ännu inte har bebyggts, inte har satts igång senast tio år efter att planen beslutades, ska kommunen tillse att planen är uppdaterad i nödvändig utsträckning innan bygglov ges. Sökanden svarar då för att införskaffa de upplysningar och dokumentation som behövs för kommunens bedömning.

Uppföljning av plan- och bygningsloven

Den plan- och bygglag som i dag gäller i Norge tillkom 2008. För närvarande genomförs en utvärdering om lagen motsvarar intentionerna bakom lagen. I forskningsrapporten Plan- og byggningsloven

– fungerer loven etter intensjonene? (Hanssen och Aarsæther [red.], 2018) diskuteras bl.a. om bestämmelserna om privata förslag till regleringsplaner är ändamålsenliga. Diskussionen i rapporten kretsar huvudsakligen om frågor som saknar betydelse sett från vårt perspektiv, men det kan noteras att utvärderingen inte ifrågasätter principen med privat planläggning.

4.4.3 Något om reflektioner i doktrinen[4]

I svensk doktrin är det framför allt Kalbro och Lindgren som gjort komparativa studier vad gäller privat initiativrätt, särskilt såvitt avser Sverige och Norge. De framhåller att även om det i Norge finns en reglerad privat detaljplaneläggning med en rätt för en byggherre att få en plan prövad av kommunen, är det fortfarande kommunen som bestämmer om och när en detaljplan ska upprättas och hur planen ska utformas. Även om det inte finns ett regelrätt planmonopol i Norge, menar Kalbro och Lindgren att det främst är fråga om nyansskillnader länderna emellan. Den stora skillnaden ligger i stället i att i Norge kan det vara planintressenten – och således inte endast kommunen – som ansvarar för att ta fram ett planförslag och som genomför bl.a. samråd. Samtidigt betonar de att i praktiken sker dock arbetet även i Sverige i nära samverkan med planintressenten.

Kalbro och Lindgren menar sammanfattningsvis att privat planering enligt det norska systemet inte i sig skulle innebära en alltför genomgripande förändring av det svenska systemet, men att frågor om utomståendes ansvar för olika moment i planarbetet i förhållande till myndighetsutövning i svenskt perspektiv skulle behöva genomlysas på ett grundligt sätt (jfr vidare avsnitt 5.4).

4.5 Vår definition av privat initiativrätt

Mot bakgrund av redogörelsen i avsnitten ovan och i *bilaga 6*, bör uttrycket privat initiativrätt till detaljplaneläggning kunna delas upp i huvudsakligen tre olika möjliga definitioner.

[4] Se Bostadsbyggande och planprocessen s. 10, Kalbro och Lindgren, Kungl. Tekniska högskolan, TRITA-FOB-Rapport 2017:1.

– *För det första* kan man diskutera en definition som ligger nära den initiativrätt som redan finns i PBL, dvs. i form av rätten att ansöka om planbesked.
– *För det andra* kan man tänka sig en definition av initiativrätten som korresponderar tydligare med allmänna förvaltningsrättsliga principer om enskildas rätt att inleda ett ärende hos en förvaltningsmyndighet, men också om myndighetens rätt att ställa krav på innehållet i den enskildes framställning och att förelägga den enskilde att avhjälpa brister i framställningen (se 19 och 20 §§ FL). Liknande bestämmelser finns t.ex. på miljörättens område (se 22 kap. 1 och 2 §§ samt 19 kap. 5 § miljöbalken).
– *För det tredje* kan man tänka sig en initiativrätt med en utformning liknande den i t.ex. Norge, dvs. en initiativrätt som snarare avser någon form av privat planläggning eller i vart fall utökade möjligheter för en planintressent att medverka i den kommunala detaljplaneläggningen. En möjlighet till privat planläggning förutsätter normalt att planintressenten också har möjlighet att inleda ett planärende (jfr den föregående punkten), i vilket kommunen förväntas ta ställning till den planläggning som planintressenten genomfört eller bidragit till.

En privat initiativrätt som begränsar sig till att den enskilde har rätt att ansöka om planbesked (jfr den första punkten) är sedan 2011 kodifierad i PBL. En sådan definition blir således inte fullt ut meningsfull i förhållande till vårt uppdrag enligt direktiven.

En privat initiativrätt som innefattar en rätt för en planintressent att inleda ett planärende (jfr den andra punkten) kan i och för sig ge långtgående konsekvenser, t.ex. vad gäller FL:s tillämplighet (jfr avsnitt 5.6.2). Likväl är det fortfarande en initiativrätt som är mer formell än materiell, i bemärkelsen att planintressenten alltjämt inte ges något särskilt inflytande över vare sig handläggningen av planärendet eller innehållet i detaljplaneläggningen.

Vi anser att det är tydligt att riksdagen, i det tillkännagivande som ligger till grund för vårt utredningsuppdrag, med ”privat initiativrätt” avser såväl ”möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete” som att ”själv bidra till att en plan tas fram”. Analogt med detta, och med hur våra direktiv är formulerade när det gäller att en enskild även skulle kunna få ansvar för att genomföra samrådet,

tolkar vi vårt uppdrag som att det inte enbart avser att utreda vilka möjligheter en enskild bör ha i fråga om att inleda ett detaljplaneärende (jfr den andra punkten), utan även att överväga vilka möjligheter den enskilde bör ha för att själv bidra till planarbetet.

Mot bakgrund av detta, samt tidigare utredningar och den internationella utblick som vi presenterat ovan, menar vi att med privat initiativrätt bör i första hand åsyftas någon form av ”privat planläggning” eller i vart fall ”förtydligade och utökade möjligheter för en planintressent att medverka i den kommunala detaljplaneläggningen” (jfr den tredje punkten). En sådan definition korresponderar också med de synpunkter och resonemang som framkommit vid våra möten med intressenter, experter och sakkunniga.

Sammanfattningsvis väljer vi att fortsättningsvis i betänkandet med privat initiativrätt avse någon form av privat planläggning eller i vart fall *förtydligade och utökade möjligheter för en planintressent att medverka i den kommunala detaljplaneläggningen*. Till detta återkommer vi även i kapitel 6, se särskilt avsnitt 6.3.2.

5 Rättsliga förutsättningar för planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen

5.1 Kapitlets innehåll

I kapitel 3 har vi redogjort för den rättsliga regleringen av den kommunala detaljplaneläggningen så som den ser ut i dag. I detta kapitel beskriver vi de rättsliga förutsättningarna för en planintressents – annan än kommunen själv – medverkan i detaljplaneläggningen. Det handlar med andra ord om att redogöra för den rättsliga reglering som både möjliggör och begränsar en sådan extern aktörs medverkan i detaljplaneläggningen. Syftet med kapitlet är att det – tillsammans med tidigare kapitel – ska utgöra ett underlag för den fortsatta presentationen av våra överväganden i kapitel 6 i fråga om en privat initiativrätt utifrån svenska förhållanden.

5.2 Allmänt om planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen

Som framgått av beskrivningen i betänkandets kapitel 3, är det i huvudsak 5 kap. PBL som reglerar kommunernas arbete i praktiken med detaljplaneläggning. Vidare får 4 kap. stor betydelse eftersom det reglerar själva innehållet i detaljplanen (jfr även 2 kap.). I sammanhanget måste även nämnas bestämmelserna bl.a. i 12 kap. om byggnadsnämndens organisation och uppgifter, möjligheten till avgiftsuttag m.m. samt i 6 kap. om s.k. gatukostnadsersättning, exploateringsavtal och andra plangenomförandefrågor. Bestämmelserna bygger ytterst på det kommunala planmonopolet (jfr 1 kap. 2 § PBL) och på att det är kommunen som ensam både initierar, arbetar fram och slutligen

antar detaljplaner (jfr även 12 kap. 2 § 2 PBL). Förutom bestämmelserna om planbesked (5 kap. 2–5 §§ PBL) saknas i PBL uttrycklig reglering både av planprocessens initialskede och av planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen.

Frånvaron av uttrycklig reglering i PBL i dessa hänseenden innebär att kommunerna har ett förhållandevis stort handlingsutrymme när det gäller i vilken utsträckning en byggherre, fastighetsägare, exploatör eller annan intressent kan tillåtas att delta i det arbetet. Som framgått av kapitel 3 är det också vanligt förekommande att initiativet till en detaljplan väcks av en sådan planintressent som vill exploatera ett markområde. Så kallad ”förhandlingsplanering” – dvs. när kommunen och intressenten förhandlar om utformandet och genomförandet av en detaljplan – är ett exempel på hur intressenten redan i ett tidigt skede engageras i planläggningen. Intressenten kan också presentera allt från enkla skisser till mer detaljerade förslag. Underlagen kan upprättas av planintressenten själv eller t.ex. av en anlitad konsult.

Frånvaron av reglering innebär dock inte att kommunens utrymme är obegränsat. Det finns ett stort antal bestämmelser i andra författningar än PBL – och även vissa bestämmelser i PBL – som kan aktualiseras när externa aktörer på ett eller annat sätt engageras i planläggningsarbetet. Det handlar exempelvis om grundlagsfästa principer om bl.a. legalitet och objektivitet, om bestämmelser om myndighetsutövning och jäv, om kommunalrättslig kompetens samt om upphandlingsplikt[1] och förbudet mot statsstöd[2]. I detta kapitel redogör vi för några av de mest relevanta principerna och bestämmelserna, för att därefter avsluta med en närmare diskussion av det rättsliga utrymmet för en kommun att tillåta att planintressenten medverkar i planläggningen.

[1] Jfr bl.a. lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, se vidare avsnitt 5.9.
[2] Jfr bl.a. lagen (2013:338) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler, se vidare avsnitt 5.8.

5.3 Principerna om legalitet, objektivitet, saklighet, opartiskhet och likabehandling

I den svenska rättsordningen finns ett antal grundläggande rättsprinciper som kodifierats såväl i RF som i FL. Principerna återfinns dessutom i ett stort antal specialförfattningar samt i EU- och europarätten.[3]

Legalitetsprincipen (1 kap. 1 § tredje stycket RF och 5 § FL) innebär att offentlig makt ska utövas under lagarna. Detta innebär att myndigheter i sin verksamhet endast får vidta åtgärder som har stöd i de källor som tillsammans bildar rättsordningen i vidsträckt mening. Legalitetsprincipen utgör en grundbult i rättsstaten och innebär ett skydd mot godtycklig maktutövning från det allmännas sida. Principen är tillämplig i all verksamhet hos myndigheten, dvs. både handläggning av och beslutsfattande i enskilda ärenden och s.k. faktiskt handlande. Legalitetsprincipen ges ett närmare innehåll genom det sammanhang i vilken den tillämpas.[4]

Av 1 kap. 9 § RF framgår att alla som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Även i 5 § FL anges att myndigheten i sin verksamhet ska vara saklig och opartisk. *Objektivitetsprincipen* och kraven på *saklighet* och *opartiskhet* innebär att myndigheter inte får styras av ovidkommande hänsyn, utan endast av de intressen de har att tillgodose. Detta inbegriper även ett krav på respekt för allas likhet inför lagen. Principen är liksom legalitetsprincipen ett grundläggande kännetecken för en rättsstat och förhindrar att myndigheten gynnar eller missgynnar enskilda, om inte detta har stöd i författning. Kraven på saklighet och opartiskhet gäller hela handläggningen av ett ärende, från att ärendet initieras till dess ärendet avgörs slutligt.[5]

I 1 kap. 9 § RF återfinns även *likhetsprincipen* eller *likabehandlingsprincipen*, som kräver att alla behandlas lika och att myndigheten är konsekvent i sin maktutövning. Även av 2 kap. 3 § KL framgår att kommunens medlemmar ska behandlas lika enligt den s.k. likställighetsprincipen, såvida det inte finns sakliga skäl till något annat.[6]

[3] Se vidare prop. 2016/17:180 s. 57 ff. och s. 289 f.
[4] Se SOU 2010:29 s. 142 ff. och SOU 2018:46 Del 2 s. 75 ff., även Åhman i FT 2018 s. 457 ff.
[5] Se SOU 2010:29 s. 149 ff. samt JO 2001/02 s. 250 och JO 2010/11 s. 288.
[6] Se SOU 2012:91 s. 201; jfr även SOU 2015:24 s. 323.

Av 5 § FL framgår också *proportionalitetsprincipen*, vilken vi närmare utvecklat i avsnitt 3.3.3.

5.4 Myndighetsutövning

5.4.1 Allmänt om myndighetsutövning

I 1 kap. 8 § RF anges att för rättskipningen finns domstolar och för den offentliga förvaltningen statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter. Av 12 kap. 4 § RF framgår vidare att förvaltningsuppgifter kan överlämnas åt kommuner. Förvaltningsuppgifter kan även överlämnas åt andra juridiska personer och enskilda individer. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, får dock ett överlämnande göras endast med stöd av lag.

Plan- och bygglagstiftningen brukar anses tillhöra den s.k. speciella fastighetsrätten, men rör sig ofta på gränsen till (den speciella) förvaltningsrätten. Avgörande för den enskilde är normalt de offentligrättsliga bestämmelser som gäller för myndigheternas handlande. Det är vanligt inom detta rättsområde att offentliga myndigheter ingriper i de enskildas skötsel av och dispositioner över sina fastigheter. Det är inte bara fråga om tvingande regler som begränsar avtalsfriheten, utan myndigheterna kan – och ska – ofta ingripa på eget initiativ, utan att någon enskild fört saken inför en myndighet. När flera enskilda är inblandade i ett ärende behöver myndigheterna inte ens om de enskilda är eniga alltid följa deras ståndpunkt, utan kan ofta handla som de anser lämpligt i det allmännas intresse. Trots detta kan plan- och bygglagstiftningen också ses som en del av civilrätten. Anledningen är att myndigheternas ingripanden har ett så nära samband med de enskildas inbördes rättsförhållanden. Exempelvis rör plan- och bygglagstiftningen ofta konflikter mellan grannar, liknande de som behandlas i bl.a. 3 kap. jordabalken (som avser rättsförhållanden mellan grannar) och även t.ex. 32 kap. miljöbalken (som avser skadestånd för vissa miljöskador och andra enskilda anspråk), och har på detta sätt vissa likheter med civilrättsliga tvister. För att dra ytterligare en parallell till jordabalken kan framhållas läget när en särskild persons rådighet över sin fastighet inskränks, vilket påminner mycket om situationen när t.ex. ett servitut belastar en fastighet (SOU 2018:46 Del 2 s. 71).

Förvaltningsmyndigheters verksamhet brukar delas in i tre olika kategorier; faktiskt handlande (eller faktisk förvaltning), handläggning av ärenden och myndighetsutövning mot enskild. Faktiskt handlande innebär att en förvaltningsmyndighet utför förvaltningsuppgifter som inte är kopplade till ett ärende och inte avser att leda till ett beslut, såsom skötsel av parker, undervisning och anläggande av gator. Även information och råd till allmänheten utan koppling till ett enskilt ärende räknas hit. Ärendehandläggning innebär således en ur juridisk synvinkel mer kvalificerad verksamhet, som syftar till att förvaltningsmyndigheten fattar ett beslut varigenom myndigheten vill påverka andra myndigheters eller enskildas handlande. En underavdelning till ärendehandläggning utgörs av myndighetsutövning mot enskild, som omfattar vissa typer av ärenden där utövandet av offentlig makt är särskilt tydlig (SOU 2018:46 Del 2 s. 72 ff.).

Även om begreppet myndighetsutövning utmönstrats i FL, används det fortfarande i ett stort antal andra författningar, bl.a. brottsbalken, skadeståndslagen (1972:207) och KL. Begreppet saknar dock en legaldefinition i den svenska rättsordningen.

I förarbetena (prop. 1973:90 s. 397) till RF:s bestämmelser om överlåtelse av förvaltningsuppgifter till enskilda (12 kap. 4 § RF), hänvisas till definitionen av myndighetsutövning i 1971 års förvaltningslag (1971:290). Där definierades myndighetsutövning som ”utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinpåföljd, avskedande eller annat jämförbart förhållande” (3 §; jfr även prop. 1971:30 s. 331). I förarbetena till FL (prop. 2016/17:180 s. 47 f.) anges vidare att *myndighetsutövning* i huvudsak omfattar

> […] beslut och andra åtgärder som en myndighet vidtar gentemot en enskild med stöd av en befogenhet som myndigheten har getts genom ett konkret beslut av regeringen eller riksdagen eller genom en offentligrättslig författning. Beslutet eller åtgärden är ytterst ett uttryck för samhällets makt över medborgarna. Det gäller oberoende av om den aktuella åtgärden uttrycker en skyldighet för någon enskild eller innebär att någon enskild gynnas i det enskilda fallet. Karaktäristiskt för dessa situationer är också att den enskilde i förhållande till det allmänna befinner sig i en beroendeställning som inte har sin grund i ett frivilligt åtagande. Det innebär att myndigheten i dessa fall – till skillnad från i t.ex. ett avtalsförhållande – ensidigt har att besluta i saken.

Begreppet myndighetsutövning är således intimt förknippat med gränsdragningen mellan offentlig- och civilrättsliga regler. Ärenden som avgörs genom att en kommun i egenskap av civilrättslig aktör, t.ex. som fastighetsägare eller som inköpare, träffar avtal eller andra överenskommelser med enskilda, utgör inte myndighetsutövning. Vad gäller kommunal myndighetsutövning anses sådan förekomma främst i nämndernas verksamhet på det specialreglerade området. Typiska exempel på myndighetsutövning inom ramen för plan- och bygglagstiftningen är beslut om bygglov eller startbesked eller beslut som rör detaljplaneläggningen. Utanför begreppet myndighetsutövning faller t.ex. kommunal verksamhet som bedrivs med stöd endast av de allmänna kompetensreglerna i 2 kap. KL, t.ex. affärsverksamhet och egendomsförvaltning (se även avsnitt 5.7). En förutsättning för att en myndighets verksamhet ska betraktas som myndighetsutövning är således att verksamheten omfattas av någon form av offentligrättslig reglering (SOU 2018:46 Del 2 s. 72 ff.).

I detta sammanhang bör också nämnas att JO uttalat att vid bedömningen av vad som utgör myndighetsutövning ska beaktas att beredning och beslut i ett ärende i princip anses utgöra oskiljaktiga delar av en och samma förvaltningsuppgift. JO har också uttalat att om utomstående anlitas i ärenden som innefattar myndighetsutövning, riskerar bestämmelser om t.ex. dokumentation, sekretess, partsinsyn, jäv, tjänstefelsansvar och tillsyn att helt eller delvis sättas ur spel (se JO 2001/02 s. 250 och JO 2010/11 s. 288).

5.4.2 Myndighetsutövning i detaljplaneläggningen

Kommunal detaljplaneläggning är en förvaltningsuppgift. När det gäller frågan om vilka delar i detaljplaneläggningen som faktiskt innefattar myndighetsutövning, finns en mängd omständigheter att ta hänsyn till. Det kommunala planmonopolet utgör ett starkt uttryck för samhällets makt över medborgarna och innebär att den enskilde – oavsett om den är markägare eller inte – befinner sig i en beroendeställning och därmed i en utsatt position. Flera europarättsliga och grundlagsfästa principer är tillämpliga på detaljplaneläggningen, liksom en omfattande offentligrättslig reglering i övrigt. Beslut om detaljplan ger vidare normalt sett rättsverkningar för många personer under lång tid (se även avsnitt 6.3.3).

Inledningsvis kan konstateras att kommunala beslut att *anta, ändra eller upphäva en detaljplan* självklart utgör myndighetsutövning (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2017:41 och dom den 16 april 2015 från samma domstol i mål nr P 7439-14). Detsamma måste gälla upprättande av *samrådsredogörelse* (5 kap. 17 § PBL) respektive *granskningsutlåtande* (5 kap. 23 § PBL), eftersom det i dessa handlingar som regel redovisas bedömningar av olika invändningar som framförts mot planförslaget, varvid kommunen också gör avvägningar mellan olika intressen. Frågan om opartiskhet är i dessa sammanhang av särskild betydelse.[7] Även kommunens eventuella *föreläggande om anspråk på ersättning eller inlösen* (5 kap. 26 § PBL) innefattar myndighetsutövning, inte minst på grund av bestämmelsen i 14 kap. 27 § PBL som innebär att rätten till ersättning kan gå förlorad om anmälan om anspråk på ersättning inte sker i rätt tid (s.k. preklusion).

Även kommunens handläggning av ett ärende som avser *planbesked* (5 kap. 2–5 §§ PBL) bör anses innefatta myndighetsutövning. Visserligen är planbeskedet inte rättsligt bindande och det är heller inte överklagbart (13 kap. 2 § första stycket 2 PBL). Samtidigt uttalar kommunen i planbeskedet om den avser att inleda en planläggning eller inte, vilket i sin tur förutsätter i vart fall en allmän avvägning av olika intressen, däribland den enskildes egendomsskydd.

Vad gäller kommunens möjlighet att ange planens utgångspunkter och mål i ett eventuellt *planprogram* (5 kap. 10 § PBL) bör även det anses innefatta myndighetsutövning. Visserligen är planprogrammet inte rättsligt bindande och det kan heller inte överklagas särskilt, utan endast i samband med att själva planbeslutet överklagas. Samtidigt innebär programmet att förutsättningarna för både planprocessen och planinnehållet konkretiseras, vilket i sin tur avses påverka den fortsatta detaljplaneläggningen. Visst stöd för att planprogrammet innefattar myndighetsutövning återfinns även i 5 kap. 13 § PBL, av vilken framgår att om det finns ett planprogram, ska kommunen dessutom redovisa detta under samrådet.

Med det s.k. *samrådsskedet* (5 kap. 11–17 §§ PBL), förhåller det sig i viss utsträckning annorlunda. Detta genomförs tidigt i planprocessen och därmed också normalt mera förutsättningslöst och med främsta syftet att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan (5 kap. 12 § PBL). Utöver

[7] Jfr prop. 1985/86:1 s. 178, 611 och 619 samt Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 1995 not. 141.

samrådsredogörelsen torde det i detta skede främst vara kommunens *redovisning* i samrådsskedet som kan innefatta myndighetsutövning, dvs. kommunens redovisning av bl.a. skälen för planförslaget, hur kommunen avser att handlägga förslaget och om kommunen avser att ingå exploateringsavtal eller genomföra markanvisningar (5 kap. 13 § PBL).

Samtidigt befinner sig den enskilde även under samrådsskedet i en beroendeställning i förhållande till kommunen, vilket inte har sin grund i ett frivilligt åtagande. Kommunens åtgärder under samrådsskedet, t.ex. vad beträffar kungörelse av planförslaget (om utökat planförfarande tillämpas, jfr 5 kap. 11 a och 11 b §§ PBL) eller tillgängliggörandet i övrigt av planförslaget (5 kap. 11 c § PBL), kan vidare påverka den enskildes förutsättningar för att föra sin talan och bevaka sin rätt samt i förlängningen även den enskildes klagorätt (jfr 13 kap. 11 § PBL). Åtgärderna kan vidare visserligen inte överklagas särskilt (precis som vad gäller planprogrammet), utan endast i samband med att själva planbeslutet överklagas. Å andra sidan kan rättsstridiga åtgärder och formella brister under samrådsskedet – liksom under det s.k. granskningsskedet (jfr 5 kap. 18–25 §§ PBL) – innebära att den enskilde inte kan bevaka sin rätt fullt ut och att planbeslutet upphävs med anledning av detta (13 kap. 17 § PBL). Sammantaget bör därför huvuddelen av kommunens åtgärder även under samrådsskedet betraktas som myndighetsutövning.

Mot denna bakgrund bör även kommunens *val av planförfarande* (5 kap. 7 och 7 a §§ PBL), liksom samtliga de åtgärder som kommunen vidtar under *granskningsskedet* anses innefatta myndighetsutövning.

När det gäller det beslutsunderlag som måste tas fram i arbetet med att ta fram en detaljplan, är detta i princip inte reglerat i PBL. Under rubriken *Underlag för detaljplanearbetet* finns i 5 kap. 8 och 9 §§ PBL den enda uttryckliga regleringen, vilken anger att det normalt ska finnas en eller flera kartor som är lämpliga för ändamålet (grundkartor) och en fastighetsförteckning. Särskilt kommunens fastställande av *fastighetsförteckning* bör anses innefatta myndighetsutövning, eftersom den även ligger till grund för bl.a. avgränsningen av samrådskretsen (5 kap. 11 § PBL) och i förlängningen även av kretsen klagoberättigade (13 kap. 8 § PBL).

När det gäller beslutsunderlag i övrigt, är det viktigt att konstatera att det inte finns något som hindrar en planintressent att själv bidra med förslag till planhandlingar, dvs. plankarta och bestämmelser samt tillhörande planbeskrivning. Detsamma gäller underlag som

t.ex. en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken, geotekniska undersökningar eller kulturhistoriska inventeringar m.m. (se vidare avsnitt 5.11). Tvärtom utgör dessa bidrag normalt en väsentlig del av kommunens beslutsunderlag och ofta en förutsättning för att kommunen ska kunna uppfylla sitt allmänna utredningsansvar (jfr 23 § första stycket FL, även avsnitt 5.6.3). Bakom sådana bidrag från planintressenten ligger ofta betydande arbetsinsatser och kostnader, men bidragen utgör inte i sig myndighetsutövning. Däremot innefattar kommunens värdering och bedömning av planintressentens förslag och underlag – liksom ställningstagandet till bl.a. behovet av ytterligare underlag – myndighetsutövning, eftersom syftet med denna bedömning är att garantera en korrekt och tillförlitlig intresseavvägning.

Sammanfattningsvis kan det uttryckas så att i stort sett samtliga bestämmelser i 5 kap. PBL som reglerar själva planförfarandet och de åtgärder som kommunen formellt har att vidta, också är ett utslag av planmyndighetens myndighetsutövning. Detta gäller i princip även att ta fram och bearbeta beslutsunderlag och planförslag, låt vara att eventuella bidrag från planintressenten i dessa delar inte i sig utgör myndighetsutövning.

Även om genomförandefrågor och t.ex. exploateringsavtal inte direkt regleras i 5 kap., bör här också nämnas att förhållandet mellan parterna i ett *exploateringsavtal* (jfr främst 1 kap. 4 §, 6 kap. 39–42 §§ samt 4 kap. 33 § tredje stycket och 5 kap. 13 § tredje stycket PBL) gör att även exploateringsavtalet bör betraktas som ett uttryck för myndighetsutövning. Kommunens planmonopol innebär som ovan nämnts att den har getts befogenheten att ensidigt bestämma om en detaljplan ska upprättas eller inte. När parterna ska ingå ett exploateringsavtal grundar sig kommunens förhandlingsposition i huvudsak på denna befogenhet. Planintressenten befinner sig alltså även här i en beroendeställning som inte har sin grund i ett frivilligt åtagande (SOU 2018:46 Del 2 s. 75). När det gäller s.k. *markanvisningsavtal* (jfr främst lagen [2014:899] om riktlinjer för kommunala markanvisningar samt 1 kap. 4 §, 4 kap. 33 § tredje stycket och 5 kap. 13 § tredje stycket PBL), grundar sig kommunens förhandlingsposition vid avtalstillfället emellertid främst på kommunens markägande, varför denna avtalstyps karaktär är mer civilrättslig än exploateringsavtalets. Inslaget av myndighetsutövning är här alltså inte lika påtagligt (SOU 2018:46 Del 2 s. 80). Det bör slutligen också nämnas

att även kommunens uttag av planavgift m.m. (12 kap. 8–11 §§ PBL) innefattar myndighetsutövning.

Sammanfattningsvis bör enligt vår mening i princip samtliga åtgärder som kommunen vidtar under planförfarandet anses innefatta myndighetsutövning. Denna slutsats ligger i linje med vissa uttalanden i doktrinen (se främst Bobergs expertanalys i JP Infonets informationstjänst JP Samhällsbyggnadsnet, den 23 november 2016; jfr även Hybbinette i Juridisk Publikation 1/2013 s. 51 ff.). Även de moment som vidtas av kommunen och som inte kan anses innefatta myndighetsutövning påverkar vidare i någon mening de moment som utgör myndighetsutövning. Den avgörande skillnaden blir här att de moment som inte utgör myndighetsutövning faktiskt kan utföras av någon annan än kommunen utan särskilt lagstöd.

5.5 Jäv

5.5.1 Allmänt om jäv

Även bestämmelserna om jäv utgör ett fundament i regleringen av den offentliga förvaltningen och bidrar som en del i det preventiva rättsskyddet till efterlevnaden av objektivitetsprincipen och kraven på framför allt saklighet och opartiskhet (jfr avsnitt 5.3).

De allmänna jävsbestämmelserna finns i 16–18 §§ FL. I 16 § punkt 4 anges att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas (s.k. delikatessjäv). Denna bestämmelse gäller således utöver de andra omständigheter som utgör jäv enligt denna paragraf (sakägar-, intresse- och släktskapsjäv, s.k. ställföreträdarjäv respektive s.k. tvåinstansjäv).

För kommunala förvaltningsmyndigheter – som t.ex. byggnadsnämnden – gäller primärt dock jävsbestämmelserna i KL (12 kap. 5 § PBL). Av 6 kap. 28 § punkt 5 och 7 kap. 4 § KL framgår att en förtroendevald eller anställd är jävig, om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet (delikatessjäv). Det bör i sammanhanget nämnas att de kommunalrättsliga jävsbestämmelserna även innehåller vissa undantag som inte har någon motsvarighet i FL (6 kap. 31 § KL).

I förarbetena till FL anges att allmänhetens tilltro till myndigheternas opartiskhet förutsätter att det finns rättsregler som gör det möjligt att hindra en jävig handläggare från att ta del i handläggningen av ett ärende (prop. 2016/17:180 s. 93). Syftet med jävsbestämmelserna är alltså inte bara att förhindra eller försvåra att en enskild anställd eller förtroendevald gynnar sig själv eller någon närstående, utan också att allmänhetens förtroende för myndighetens objektivitet i verksamheten ska bibehållas och stärkas (SOU 2015:24 s. 43). Det krävs alltså inte att en handläggare rent faktiskt har brustit i kraven på opartiskhet och objektivitet för att det ska vara fråga om jäv, utan det är tillräckligt att det med ett objektivt betraktelsesätt finns någon särskild omständighet som kan rubba förtroendet för handläggaren.[8]

Vad gäller själva kärnan i jävsproblematiken, kan vidare ett uttalande av JO (JO 2011/12 s. 521) ge värdefull vägledning:

> Jävsproblematiken tar inte sikte på en befattningshavares moral och kompetens utan på förekomsten av sådana yttre faktorer som placerar honom eller henne i situationer, där det allmänt sett – oberoende av vem det gäller – föreligger en risk för att ovidkommande hänsyn skulle kunna inverka (jfr Förvaltningslagsutredningens betänkande, SOU 2010:29, s. 327). Befinner vederbörande sig i en sådan situation spelar det ingen roll om man efteråt kan konstatera, att han eller hon ändå handlat helt klanderfritt. Det saknar även betydelse om den person, vars opartiskhet kan sättas i fråga, själv anser sig objektiv eller av den ansvariga myndigheten bedöms vara det; det är tillräckligt att det föreligger någon omständighet som utifrån sett är ägnad att negativt påverka tilltron till att handläggningen sker utan påverkan av ovidkommande hänsyn.

Jävsreglerna gäller vidare den som ska handlägga ett ärende. Enligt förarbetena avses här alla som tar befattning med ett förvaltningsärende på sådant sätt att de kan tänkas inverka på ärendets utgång. Detta omfattar självfallet den som har att fatta beslut. Men också den som t.ex. är föredragande eller på annat sätt deltar i ärendets slutliga handläggning omfattas, liksom den som medverkar i utredningen, framför synpunkter eller upprättar förslag till beslut (prop. 1971:30 s. 339).

Fristående uppdragstagare[9] anses dock generellt inte omfattas av FL och jävsbestämmelserna, även om de fått ett uppdrag från en

[8] Se NJA 2010 s. 274, HFD 2011 ref. 15 och NJA 2014 s. 482 samt JO 2015/16 s. 412 och JO:s beslut den 22 oktober 2018, dnr 753-2017.
[9] Med uppdragstagare avses normalt en person, ett företag eller motsvarande som bistår t.ex. en myndighet eller ett annat företag utan att vara anställd hos denne, exempelvis en konsult.

myndighet. JO har uttalat att för att jävsbestämmelserna faktiskt ska vara tillämpliga på en uppdragstagare, krävs både att denna har faktiskt inflytande över ärendet och att denna har en formell ställning som handläggare eller beslutsfattare. Jävsbestämmelserna blir alltså inte tillämpliga på den som har ett faktiskt inflytande, så länge denna inte också är knuten till myndigheten så som en befattningshavare är.

JO har också uttalat att när en enskild uppdragstagare anlitas i en myndighets verksamhet, är det viktigt att det avtal som ligger till grund för uppdraget formuleras så att det framgår vad uppdragstagaren ska göra och vilka förpliktelser som följer med detta. Myndigheten måste för att leva upp till objektivitetsprincipen säkerställa såväl att de bedömningar som görs är sakliga och opartiska, som att det inte beträffande uppdragstagaren finns omständigheter som är ägnade att negativt påverka tilltron till objektiviteten i det tillämpade förfarandet. De överväganden som myndigheten därvid har att göra är i praktiken av samma slag som när en handläggares eller beslutsfattares opartiskhet ska bedömas.[10]

5.5.2 Jäv i detaljplaneläggningen

När extern personal anlitas ska som ovan nämnts jävsfrågan uppmärksammas särskilt (prop. 1985/86:1 s. 309 f. och prop. 1990/91:146 s. 21). Om kommunen anlitar konsulter eller motsvarande i detaljplaneläggningen, ställs således krav på säkerställandet av att de bedömningar som görs är sakliga och opartiska (jfr även objektivitetsprincipen). Detta gäller rimligen i än högre utsträckning när det är planintressenten själv som bidrar med konsulter eller med utredning och underlag i övrigt i detaljplaneläggningen. Frågan om opartiskhet är av särskild betydelse när det gäller t.ex. upprättande av samrådsredogörelse (5 kap. 17 § PBL) respektive granskningsutlåtande (5 kap. 23 § PBL), eftersom det i dessa handlingar som regel redovisas bedömningar av olika invändningar som framförts mot planförslaget, varvid också avvägningar mellan olika intressen görs.[11]

Från praxis kan hänvisas bl.a. till MÖD 2017:41. En byggnadsnämnd antog en detaljplan som möjliggjorde byggande av bostadshus. Under samrådet yttrade sig kommunstyrelsen och tillstyrkte att

[10] Se angående detta och ovanstående stycke JO 1990/91 s. 224, JO 2010/11 s. 278 och JO 2011/12 s. 521.
[11] Se prop. 1985/86:1 s. 178, 611 och 619 samt RÅ 1995 not. 141 och RÅ 2008 not. 181.

planen antogs. Kommunstyrelsens yttrande fattades på delegation av ett kommunalråd. Samma kommunalråd var även vice ordförande i den kommunala stiftelse som skulle uppföra bostadshusen. Mark- och miljööverdomstolen fann i och för sig att en jävssituation förelegat. Kommunstyrelsens yttrande ansågs dock inte utgöra myndighetsutövning, vilket medförde att undantaget i 6 kap. 31 § första stycket KL var tillämpligt. Undantaget innebär att om ett ärende hos en nämnd berör en kommunal stiftelse, ska varken ställföreträdarjäv eller delikatessjäv anses föreligga enbart på grund av att den som handlägger ärendet är ställföreträdare för stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Således skulle nämndens planbeslut inte upphävas på grund av jäv i samband med handläggningen. Från praxis kan hänvisas även till t.ex. RÅ 1995 not. 141, RÅ 2008 not. 181 och RÅ 2009 not 17.

5.6 Förvaltningslagen

5.6.1 Allmänt om förvaltningslagen

FL innehåller generella förfaranderegler för i första hand de statliga och kommunala förvaltningsmyndigheterna, t.ex. byggnadsnämnden. Förutom jäv (se avsnittet ovan) regleras bl.a. en myndighets serviceskyldighet, kommuniceringsplikt och utredningsansvar. Vidare finns bestämmelser om t.ex. tolkning och översättning och om samverkan med andra myndigheter samt om hur beslut fattas och överklagas.

FL är subsidiär, vilket innebär att om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från lagen, tillämpas i stället den bestämmelsen (4 §). Frågan om en bestämmelse i en specialförfattning innebär en avvikelse från lagen eller inte får avgöras med tillämpning av sedvanliga tolkningsmetoder. Av särskild betydelse torde då ofta vara vilket syfte specialregleringen har och hur fullständigt den reglerar förfarandet. De avvikande bestämmelserna i en specialförfattning kan t.ex. i en viss typ av ärenden innebära att högre krav ställs på en myndighet att tillgodose enskildas rättssäkerhetsintressen än vad som allmänt gäller, exempelvis genom mer långtgående krav på dokumentation eller muntlighet i förfarandet. Avvikelser i en specialförfattning kan också innebära att

det i ett visst avseende ställs lägre krav än vad som följer av den allmänna regleringen, t.ex. när det gäller kravet på motivering av beslut (prop. 2016/17:180 s. 288 f.).

Vidare bör nämnas att enligt 2 § FL är ett stort antal bestämmelser i lagen inte tillämpliga vid handläggning av sådana ärenden hos myndigheter i kommuner där besluten kan laglighetsprövas genom att överklagas enligt 13 kap. KL (jfr avsnitt 5.7).

5.6.2 Förvaltningslagen i detaljplaneläggningen

Partsställningen i ett planärende

För att kunna ta ställning till FL:s tillämplighet i detaljplaneläggningen är frågan om partsställningen i ett planärende central. Eftersom kommunen rättsligt sett har en exklusiv rätt att inleda ett planärende (avsnitt 3.3.1), finns det i förvaltningsrättslig mening inte någon sökande i ett planärende. Att en planintressent kan vara part i civilrättsligt hänseende, t.ex. i ett plankostnadsavtal, exploateringsavtal eller någon annan form av genomförandeavtal med kommunen eller att intressenten kan komma att bli skyldig att erlägga s.k. planavgift enligt 12 kap. 9 § PBL, innebär enligt vår mening inte heller att partsställning uppstår i förvaltningsrättsligt hänseende.

En planintressent kan naturligtvis även vara s.k. känd sakägare. Med dessa avses i princip fastighetsägare och innehavare av annan särskild rätt till egendom och övriga berörda boende inom planområdet och i direkt anslutning till detta (jfr även 5 kap. 9 och 11 §§ PBL). Sakägare intar partsställning i mark- och miljödomstol, för det fall de överklagar ett beslut om detaljplan dit. Det förutsätter att de kvalificerar sig enligt talerättsregeln i 13 kap. 8 § PBL och enligt aktivitetskravet i den kompletterande talerättsregeln i 11 § samma kapitel.[12] Enligt vår uppfattning intar emellertid dessa sakägare generellt inte partsställning redan i planärendet hos kommunen. Partsställning torde dock kunna uppkomma om de föreläggs att inom en viss tid anmäla anspråk på ersättning eller inlösen (5 kap. 26 § PBL).

Att kommunen enligt 5 kap. 11 § PBL har en skyldighet att samråda med de kända sakägarna – och även med enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av planförslaget – kan knappast i sig vara

[12] Jfr 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar samt NJA 2017 s. 3 och NJA 2017 s. 421.

tillräckligt för att konstituera ställning av part för en planintressent. Samrådet syftar i och för sig inte bara till att förbättra kommunens beslutsunderlag, utan också till att ge dem som berörs av planen möjlighet till insyn i planarbetet och till påverkan på planens utformning (5 kap. 12 § PBL). Samtidigt tar denna möjlighet till insyn och påverkan främst sikte på att garantera ett fullgott medborgarinflytande i den fysiska planeringen (jfr prop. 1994/95:230 s. 62 ff.).

Att samrådet innefattar myndighetsutövning från kommunens sida, bör inte heller per automatik innebära att sakägarna intar partsställning (jfr den äldre förvaltningslagen [1986:223], i vilken gjordes tydlig åtskillnad mellan myndighetsutövning mot enskild respektive sökande, klagande eller annan part; även prop. 2016/17:180 s. 47 f. och 79 f.).

Att enskilda, vare sig de är planintressenter eller sakägare eller bådadera, i princip inte intar partsställning i planärendet, korresponderar enligt vår mening också med att om kommunen fattar ett beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, får det beslutet endast överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. KL (13 kap. 1 § första stycket punkt 4 PBL).

Förvaltningslagens tillämplighet i planärenden

Som ovan nämnts är FL:s allmänna förfaranderegler tillämpliga endast när förfaranderegler saknas i specialförfattning. Det betyder först och främst att när det gäller detaljplaneläggning ska samtliga *uttryckliga* förfaranderegler i främst 5 kap. PBL – t.ex. de om planbesked, om planförfarande, samråd och granskning samt om planantagande – tillämpas i stället för de i FL. Som ett exempel kan nämnas att FL:s bestämmelser om dröjsmålstalan (11 och 12 §§) inte är tillämpliga i ett planbeskedsärende, eftersom 5 kap. 4 § PBL exklusivt reglerar tidsfrister vid begäran om planbesked.

Det betyder också att de särskilda reglerna i 13 kap. PBL om bl.a. överklagbarhet, instansordning och överklagandetid tillämpas i stället för FL:s motsvarande regler. I övrigt gäller dock FL:s regler, vilket dessutom framgår direkt av 13 kap. 16 § PBL. Detsamma gäller även t.ex. rätten att överklaga, där det i 13 kap. 8 § PBL finns en uttrycklig hänvisning till 42 § FL.

Det bör också nämnas att FL:s förfaranderegler är subsidiära även i förhållande till de i KL, vilket exempelvis innebär att det är KL:s och inte FL:s jävsbestämmelser som är tillämpliga i ett detaljplaneärende (jfr avsnitt 5.5.1). Även KL:s bestämmelser om t.ex. hur beslut fattas, omröstning och reservation och avvikande mening (jfr främst 6 kap. 33 § och 5 kap. 53–56 §§) tillämpas i stället för motsvarande i FL (jfr främst 28–30 §§).

FL:s regler gäller således subsidiärt om uttryckliga förfaranderegler saknas i PBL (eller KL). Men ytterligare en förutsättning att beakta vad gäller FL:s tillämplighet är om det har varit *avsikten* att exklusivt reglera en förfarandefråga i PBL eller inte. Det betyder att även om en uttrycklig förfaranderegel i och för sig saknas i PBL, kan t.ex. uttalanden i förarbeten också utesluta en tillämpning av vissa av FL:s förfaranderegler i vissa situationer (se t.ex. prop. 1985/86:1 s. 730 f.). Som ovan nämnts påverkas FL:s tillämplighet även av partsställningen i planärendet. Som ett exempel kan nämnas att FL:s bestämmelser om bl.a. framställningar från enskilda (19 §) och om dröjsmålstalan (11 och 12 §§) inte är tillämpliga i ett planärende eftersom 5 kap. PBL – och framför allt det kommunala planmonopolet – som sagt bygger på att ingen annan än kommunen kan *inleda* ett planärende (jfr JO 2000/01 s. 484). Av samma skäl är FL:s bestämmelser om s.k. partsinsyn (10 §), om ombud och biträde (14 och 15 §§), om parts utredningsansvar (23 § andra och tredje styckena) och om kommuniceringsplikt (25 §) inte tillämpliga i ett planärende, eftersom det helt enkelt saknas parter i förvaltningsrättslig mening i ärendet.

En annan sak är att planmyndighetens allmänna utredningsansvar (jfr 23 § första stycket FL) naturligtvis kan innebära att planintressenten – trots att den inte är part – exempelvis bör få tillfälle att yttra sig i planärendet (jfr även 5 kap. 11 § PBL). Syftet härmed är då i första hand att berika beslutsunderlaget i planärendet, precis som med t.ex. samrådet (jfr vidare avsnittet nedan).

Det är vidare lika klart att FL:s bestämmelser om bl.a. legalitet, objektivitet och proportionalitet (5 §) är tillämpliga (jfr avsnitt 5.3), liksom i princip bestämmelserna om service, tillgänglighet och samverkan i den enskildes intresse (6–8 §§), om utgångspunkter för handläggning av ärenden (9 §; jfr även prop. 2013/14:126 s. 72), om tolkning och översättning (13 §), om utredningsansvar (23 § första stycket) och remiss (26 §) samt om dokumentationsplikt (27 §).

Som ovan nämnts (avsnitt 5.6.1) är det enligt 2 § FL ett stort antal bestämmelser som i och för sig inte är tillämpliga vid handläggning av sådana ärenden hos kommunen där besluten kan laglighetsprövas enligt 13 kap. KL. Vidare får visserligen beslut att *inte* anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt 13 kap. 1 § punkt 4 PBL endast överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. KL. Samtidigt framgår av 13 kap. 3 § KL att bestämmelserna i det kapitlet inte gäller om det i lag eller annan författning finns särskilda bestämmelser om överklagande. Och sådana särskilda bestämmelser om överklagande av kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser finns i 13 kap. 2 a och 17 §§ PBL. Det bör också nämnas att en kommunal myndighet som regel bör välja att tillämpa FL fullt ut vid handläggningen i ett enskilt fall när den har svårt att på förhand bedöma om ett avgörande i ärendet får angripas enligt KL eller enligt en specialförfattning (prop. 1985/86:80 s. 82 och prop. 2016/17:180 s. 29).

Slutsatsen enligt vår mening blir därmed att FL:s bestämmelser i och för sig är generellt tillämpliga i den kommunala detaljplaneläggningen, men endast i de fall där uttryckliga förfaranderegler saknas i PBL (eller KL) och där dessutom avsikten inte har varit att exklusivt reglera dessa fall i PBL.

5.6.3 Särskilt om utredningsansvaret i detaljplaneläggningen

Vad gäller kommunens utrymme att tillåta en planintressents medverkan i detaljplaneläggningen, bör något också sägas om det förvaltningsrättsliga utredningsansvaret. Av 23 § första stycket FL framgår att en myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Bestämmelsen ger uttryck för den s.k. officialprincipen. Enligt praxis anses utredningsskyldigheten vara beroende av bl.a. ärendets natur, vem som tagit initiativ till ärendet, partsställning, vad som är oklart i en parts framställning, om det finns ett starkt allmänt intresse i ärendet och parternas styrkeförmåga i processen.[13]

[13] Jfr RÅ 2006 ref. 15, RÅ 2006 ref. 46, RÅ 2010 ref. 120 och HFD 2014 ref. 50.

I detaljplaneläggningen innebär detta att det är byggnadsnämnden – i egenskap av planmyndighet – som har att tillse att planärendet är tillräckligt utrett, vilket för övrigt kan sägas ligga redan i det kommunala planmonopolet.

Som ovan konstaterats inleds ett planärende i förvaltningsrättslig mening alltid av kommunen och någon egentlig motpart finns inte (avsnitt 5.6.2). Samtidigt sker detaljplaneläggning ofta på initiativ av en fastighetsägare, byggherre eller annan planintressent, vilka på grund av planmonopolet står i beroendeförhållande till kommunen. Ett planärende rör dessutom nästan alltid starka och motstående både allmänna och enskilda intressen. Kommunens utredningsansvar är således långtgående i ett planärende. Av domstolspraxis rörande om brister i kommunens handläggning av planärendet varit sådana att det förelegat hinder för detaljplanens antagande, framgår att kommunen måste säkerställa ett tillförlitligt beslutsunderlag gällande t.ex. luftkvalitet, buller och dagvattenhantering.[14]

Eftersom den enskilde saknar möjlighet att inleda ett planärende, är 19 och 20 §§ FL, som avser framställningar från enskilda och om åtgärder för att rätta till brister i en framställning, inte direkt tillämpliga i ett planärende. I byggnadsnämndens allmänna utredningsansvar enligt 23 § första stycket FL bör dock ligga att en planintressent – trots att den inte är part – normalt bör få tillfälle att yttra sig i planärendet (jfr även 5 kap. 11 § PBL). Syftet härmed är då, precis som med t.ex. samrådet, i första hand att berika planmyndighetens beslutsunderlag. Utredningsansvaret – tillsammans med den allmänna serviceskyldigheten enligt 6 § andra stycket FL – innebär att byggnadsnämnden också bör kunna vägleda planintressenten t.ex. när det gäller vilka underlag som denna lämpligen kan bidra med i planärendet (jfr även 20 § första stycket FL). Sådan vägledning ligger dessutom normalt även i planintressentens eget intresse, inte minst på grund av att denne kan komma att få ett kostnadsansvar för planarbetet, antingen genom att sådant ansvar regleras i genomförandeavtal eller genom uttag av planavgift med stöd av 12 kap. 9 § PBL.

Avslutningsvis bör nämnas att kommunens yttersta utredningsansvar i planärendet också innebär att underlåtenhet att i tillräcklig utsträckning utreda markens lämplighet för bebyggelse i vissa fall

[14] Jfr MÖD:s domar den 10 april 2013 i mål nr P 6594-12, den 7 januari 2013 i mål nr P 1241-12, och den 24 januari 2013 i mål nr P 7817-12.

kan leda till skadeståndsskyldighet.[15] Detta gäller även om en utredning eller beslutsunderlag i övrigt upprättats av en planintressent eller konsult knuten till denna (se Boberg i JP Infonet den 23 november 2016; jfr även avsnitt 5.11).

5.7 Den kommunala kompetensen

5.7.1 Allmänt om den kommunala kompetensen

Kommunernas utrymme att tillåta att en planintressent medverkar i detaljplaneläggningen är också kommunalrättsligt begränsat. För att närmare kunna beskriva detta utrymme, bör först något allmänt nämnas om kommunal verksamhet och om kommunala förvaltningsuppgifter.

Den kommunala verksamheten är mycket omfattande och varierande. Verksamheten regleras i huvudsak antingen genom specialförfattning eller genom bestämmelserna om den allmänna kommunala kompetensen. De flesta av de kommunala förvaltningsuppgifter som regleras i specialförfattning är obligatoriska för kommunen att utföra, t.ex. kommunala uppgifter enligt socialtjänstlagen (2001:453) och livsmedelslagen (2006:804), men också enligt PBL (jfr även 2 kap. 9 § KL). Ofta handlar det om kommunal verksamhet som riktar sig mot enskild och som dessutom innefattar myndighetsutövning. Sådana kommunala beslut överklagas som huvudregel genom förvaltningsöverklagande (förvaltningsbesvär), normalt till följd av en särskild överklagandebestämmelse i specialförfattning, och således inte enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. KL (13 kap. 3 § KL). Detta innebär i sin tur att samtliga förfaranderegler i FL är subsidiärt tillämpliga, för det fall inte annat följer av KL eller specialförfattning (se avsnitt 5.6).

Kommunernas frivilliga (fakultativa) verksamhet, dvs. verksamhet som inte är obligatorisk enligt specialförfattning, regleras i huvudsak av bestämmelserna om kommunala angelägenheter i 2 kap. KL. Bestämmelserna bygger på tanken att en kommun får ägna sig åt vilken verksamhet som helst, så länge den inte strider mot vissa kompetensbegränsande principer. Den allmänna kommunala kompetensen utvidgas dessutom genom lagen (2009:47) om vissa kommunala

[15] Se Svea hovrätts dom den 20 september 2013 i mål nr T 7240-12 och Hovrätten för Västra Sveriges dom den 20 december 2013 i mål nr T 4719-12.

befogenheter samt i vissa fall av bestämmelser i andra författningar. Kommunala beslut som rör den frivilliga verksamheten överklagas genom laglighetsprövning enligt 13 kap. KL.

I detta sammanhang bör också nämnas att enligt 3 kap. 12 § KL får kommuner, med de begränsningar som framgår av lag, överlämna skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare. I 10 kap. KL finns mer konkreta bestämmelser om överlämnande av kommunala angelägenheter. I 10 kap. 1 § anges att kommunfullmäktige får, om det inte i lag eller annan författning anges att angelägenheten ska bedrivas av en kommunal nämnd, besluta att lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller en enskild individ. Om skötseln av angelägenheten innefattar myndighetsutövning, får den lämnas över endast om det finns stöd för det i lag. I 7 § samma kapitel anges att med en privat utförare avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet enligt 1 §.

En kommunal angelägenhet får således i princip inte överlåtas till ett särskilt rättssubjekt, om det i en författning har angetts att ett visst kommunalt organ ska handha detta. Det är dock inte uteslutet att vissa delar av en specialreglerad uppgift, t.ex. vissa driftsfrågor eller andra verkställighetsuppgifter, kan bedrivas i privaträttsliga former. Möjligheterna till detta är främst beroende av hur specialförfattningen är utformad inom det aktuella området (prop. 1992/93:43 s. 5). I doktrinen har framhållits att om särskild ordning är föreskriven kan inte delar av ärendehandläggningen överlämnas till någon utanför den kommunala organisationen, utan endast vad som karaktäriseras som faktiskt handlade (se Örnberg, Kommunal verksamhet genom privaträttsliga subjekt, 2014, s. 340). Enligt Höök mening är det dock ovisst om 10 kap. 1 § KL kan tolkas så långtgående (se Höök, Kommunallag [2017:725] 10 kap. 1 §, Lexino den 30 maj 2018).

Vidare bör nämnas förbudet i 2 kap. 8 § KL mot individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare, vilket får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det.[16] Stöd till enskilda näringsidkare är endast i undantagsfall möjligt. Det innebär t.ex. att ett kommunalt beslut om att lägga ut viss verksamhet på entreprenad inte får utformas på sådant sätt att beslutet innebär ett otillåtet stöd (jfr RÅ 2010

[16] Om det är fråga om enskild som inte är näringsidkare, innebär kravet på allmänintresse i 2 kap. 1 § KL som huvudregel också ett förbud mot understöd av enskild, om inte stöd för detta finns i specialförfattning.

ref. 100). Vid bedömningen av om det är fråga om stöd eller inte, bör beaktas bl.a. om åtgärden i fråga innebär någon form av förmögenhetsöverföring, om åtgärden är ägnad att leda till eftersträvad effekt, om åtgärden står i missförhållande till förväntad nytta och om åtgärden innebär otillbörligt gynnande av enskild (jfr RÅ 1992 ref. 71, RÅ 1993 ref. 35 och RÅ 2010 ref. 119 I och II).

Synnerliga skäl för att tillåta stöd till enskild näringsidkare inskränker sig numera i princip till att tillgodose basal samhällsservice i glesbygd, som t.ex. bensinstation och livsmedelshandel. Om synnerliga skäl inte föreligger, är stödet inte kompetensenligt, utan olagligt och får därmed inte ges.

Det finns även begränsningar för en kommun när den agerar inom ramen för sin kompetens. Här bör framför allt nämnas den s.k. likställighetsprincipen i 2 kap. 3 § KL (jfr även 1 kap. 9 § RF och avsnitt 5.3), vilken innebär att kommunens medlemmar ska behandlas lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Principen innebär att medlemmar eller grupper av medlemmar i samma situation ska behandlas lika. Särbehandling får endast ske på saklig och objektiv grund. För att principen ska tillämpas krävs det att kommunen är i kontakt med sina medlemmar just i deras egenskap av medlemmar.

Likställighetsprincipens närmare innebörd varierar från verksamhetsområde till verksamhetsområde. Den omfattar områden där kommunen i egenskap av ett offentligrättsligt subjekt fattar beslut i förhållande till kommunmedlemmarna. Det är då fråga om ärenden som innefattar myndighetsutövning eller andra förvaltningsuppgifter. Utanför principens tillämpningsområde faller bl.a. situationer då intresset och behovet av effektivitet i den ekonomiska förvaltningen samt intresset av skydd för den kommunala förmögenheten motiverar att en kommun ska ha samma handlingsfrihet som ett privaträttsligt subjekt. Exempel på sådana situationer är när en kommun köper och säljer fastigheter, anställer personal eller vidtar andra åtgärder för att sköta sin förmögenhetsförvaltning (SOU 2018:46 Del 2 s. 86 f., även SOU 2012:91 s. 201).

5.7.2 Den kommunala kompetensen i detaljplaneläggningen

Som tidigare konstaterats, är planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen inte uttryckligen reglerad i vare sig PBL eller annan specialförfattning. Samtidigt begränsas kommunens utrymme att tillåta detta av grundlagsfästa principer och bestämmelser om bl.a. myndighetsutövning och jäv (se avsnitt 5.3–5.6). Kommunens utrymme begränsas dessutom i viss utsträckning av de ovan nämnda kompetensbegränsningarna i 2 kap. och av bl.a. 10 kap. 1 § KL.

En första generell kommunalrättslig begränsning ligger i PBL:s reglering av vilka angelägenheter som kommunen ska handha och att dessa angelägenheter i princip inte får överlåtas. Ytterligare begränsningar som kan aktualiseras vid en planintressents medverkan i detaljplaneläggningen, är det kommunalrättsliga förbudet i 2 kap. 8 § KL mot individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare samt likställighetsprincipen i 2 kap. 3 § KL. Det finns således inte något utrymme för en kommun att t.ex. tillämpa bestämmelserna om avgiftsuttag (12 kap. 8–10 §§ PBL) på ett sätt som strider mot likställighetsprincipen (jfr RÅ 1990 ref. 109). Om exploateringsavtal upprättas och planintressenten i avtalet åtar sig att själv utföra delar av planarbetet, ska vidare för att undvika dubbelräkning i sådana fall den taxebaserade planavgiften helt eller delvis reduceras (SOU 2012:91 s. 203).

Avslutningsvis bör nämnas att oavsett om det är fråga om kommunal verksamhet som regleras av specialförfattning eller av bestämmelserna om kommunernas allmänna kompetens, gäller vidare bestämmelserna i 1–12 kap. KL, t.ex. om organisation, verksamhetsformer, delegation, jäv och om beslutsfattande och arbete i nämnd och förvaltning i övrigt.

5.8 Statsstöd

5.8.1 Allmänt om statsstöd[17]

EU:s konkurrenslagstiftning syftar till att på den inre marknaden förebygga en konkurrenssnedvridning antingen orsakad av företag genom avtalade konkurrensbegränsande samarbeten, företagskoncentrationer och missbruk av dominerande ställning (Fördraget om

[17] Avsnittet är i huvudsak baserat på SOU 2012:91 s. 239 ff., SOU 2015:24 s. 368 ff. och SOU 2018:46 Del 2 s. 85 f.

Europeiska unionens funktionssätt [EUF-fördraget], artikel 101–106) eller orsakad av medlemsstater genom statliga stöd till företag (artikel 107–109).

Om en planerad stödåtgärd bedöms vara förenlig med 2 kap. 8 § KL, måste kommunen således också ta ställning till frågan om stödet är förenligt med EU:s statsstödsregler. Enligt dessa är statsstöd som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstater (artikel 107 i EUF-fördraget). Med statsstöd avses stöd från stat, kommun eller landsting till en verksamhet som typiskt sett bedrivs på en marknad. Statsstöd är ett objektivt begrepp som ska definieras i relation till stödets effekt och inte dess syfte. Begreppet stöd har inte definierats i fördragen. EU-domstolen har dock slagit fast att begreppet inte bara omfattar konkreta förmåner. Det omfattar även ingripanden som på olika sätt minskar de kostnader som normalt belastar ett företags budget och som därigenom, utan att utgöra en subvention, får samma effekt. Exempel på åtgärder som anses som stöd är direkta bidrag, räntesubventioner och upplåtande eller överlåtelse av kommunal mark eller byggnader till ett pris understigande gällande marknadspriser eller till särskilt förmånliga villkor, om det snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen.

Generella landsomfattande system som utan åtskillnad gynnar alla företag som är etablerade i landet är inte stöd. Trots förbudsprincipen i artikel 107 är det möjligt att lämna statligt stöd som EU-kommissionen förklarat förenligt med den inre marknaden. Stödet får lämnas först sedan det anmälts till och godkänts av kommissionen (artikel 108.3 sista meningen). Bestämmelsen har direkt effekt, vilket innebär att det ger upphov till rättigheter för enskilda som kan åberopas inför nationella domstolar. Kommissionen har behörighet att medge undantag från genomförandeförbudet för stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (artikel 106). Vidare har rådet med stöd av artikel 109 bemyndigat kommissionen att utfärda undantag från genomförandeförbudet (s.k. gruppundantag) avseende vissa uppräknade kategorier av statligt stöd (artikel 107.3). Bestämmelser om hur dessa regler ska tillämpas finns i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Enligt EU:s regler om statsstöd ska offentliga försäljningar av egendom i princip ske till marknadspris för att inte försäljningen ska

riskera att bedömas som otillåtet statsstöd. Kommissionen har utarbetat en vägledning för hur prissättningen vid överlåtelser av mark och byggnader bör ske för att utesluta eventuellt otillåtet statsstöd. Där anges i princip två metoder som kan tillämpas: Överlåtelse genom ett anbudsförfarande eller överlåtelse utan ett anbudsförfarande, men med en expertvärdering.

5.8.2 Statsstöd i detaljplaneläggningen

De frågor som kan uppstå i detaljplaneläggningen är i nu aktuella hänseenden väsentligen desamma som de som kan uppstå vad gäller otillåtna kommunalrättsliga stöd (jfr 2 kap. 8 § KL och föregående avsnitt). Om bedömningen görs att det är fråga om statsstöd, finns det dock – till skillnad från vad gäller enligt KL – under vissa förutsättningar möjlighet att tillämpa gruppundantag eller att notifiera stödet till kommissionen för prövning och eventuellt godkännande av stödet.

5.9 Upphandlingsplikt

5.9.1 Allmänt om upphandlingsplikt

Även EU:s direktiv om offentlig upphandling, det s.k. LOU-direktivet[18], har ett samband med EU:s konkurrenslagstiftning genom att s.k. upphandlande myndigheter och enheter ska främja konkurrensen i samband med upphandling av varor och tjänster (jfr SOU 2012:91 s. 233).

Reglerna om offentlig upphandling ska garantera att tilldelningen av offentliga kontrakt inom EU sker i enlighet med de allmänna principer som följer av EUF-fördraget, inte minst principerna om transparens, likabehandling, icke-diskriminering, proportionalitet och ömsesidigt erkännande. Även om en tillämpning av upphandlingsreglerna i många situationer mycket väl kan leda till att upphandlande myndigheter kan göra goda affärer, är det inte det primära syftet med reglerna. Ett sådant resultat i det enskilda fallet kan snarare ses som en konsekvens av regleringen. Anledningen till att den offentliga upphandlingen är strikt reglerad är i stället att den ska medverka

[18] Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG.

till att EU:s mål om en inre marknad kan realiseras. För att säkra att offentliga kontrakt tilldelas i enlighet med de allmänna principerna, har det på EU-nivå ansetts vara ändamålsenligt att ålägga medlemsstaterna att reglera den offentliga upphandlingen i enlighet med vad som bl.a. föreskrivs i LOU-direktivet, det s.k. LUK-direktivet om upphandling av koncessioner och det s.k. LUF-direktivet om upphandling inom försörjningssektorerna[19] (jfr SOU 2012:91 s. 244 ff.). I Sverige har direktiven implementerats genom bl.a. lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

5.9.2 Upphandlingsplikt i detaljplaneläggningen

De upphandlingsrättsliga frågor som kan aktualiseras i detaljplaneläggningen och som rör vårt uppdrag handlar i första hand om när kommunen bör anses vara en upphandlande myndighet – eller en avropande myndighet enligt ramavtal – av exempelvis konsulttjänster och när det i stället bör anses vara planintressenten som, eventuellt efter viss vägledning från kommunen, bidrar med t.ex. konsulter och beslutsunderlag i övrigt.

Även om 19 och 20 §§ FL om framställningar från enskilda och om åtgärder för att rätta till brister i en framställning inte är tillämpliga – eftersom den enskilde saknar möjlighet att inleda ett planärende och därmed heller inte är part i ärendet – bör planmyndigheten inom ramen för sin allmänna serviceskyldighet enligt 6 § andra stycket och sitt allmänna utredningsansvar enligt 23 § första stycket FL kunna i vart fall vägleda planintressenten vad beträffar vilka underlag som erfordras i planärendet (jfr avsnitt 5.6.3). Någon upphandlingsplikt uppkommer rimligen inte om det är planintressenten som helt på eget initiativ bidrar med underlag. Detsamma torde gälla om planintressenten självmant bidrar med underlag efter viss vägledning från planmyndighetens sida, i vart fall om vägledningen grundat sig på myndighetens allmänna serviceskyldighet och utredningsansvar.

[19] Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU av den 26 februari 2014 om tilldelning av koncessioner och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG.

Avslutningsvis kan nämnas att även om kommunen själv anlitar konsulter etc. kan det ifrågasättas om det är fråga om en upphandlingspliktig situation, men då endast i de situationer där det är planintressenten som i slutänden ändå belastas den aktuella kostnaden genom planavgift eller enligt genomförandeavtal (jfr 12 kap. 8 och 9 §§ PBL).[20]

5.10 Rättsliga begränsningar i övrigt

Utöver vad som beskrivits i avsnitten ovan, bör nämnas att utrymmet för kommunen att tillåta att planintressenten medverkar i detaljplaneläggningen även kan påverkas av att kommunen har ett ansvar enligt ett stort antal specialförfattningar. I ett planärende kan aktualiseras t.ex. frågor som rör kommunens ansvar enligt skollagen (2010:800), lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, fastighetsbildningslagen (1970:988), ordningslagen (1993:1617) och lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar[21] samt kommunens ansvar avseende miljöbedömningar enligt 6 kap. miljöbalken. Även andra frågor kan uppkomma i detaljplaneläggningen, t.ex. komplicerade frågeställningar rörande konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (den s.k. Esbokonventionen) och rörande kraven på att informera grannländer och allmänheten om planerade verksamheter som kan orsaka miljöeffekter (se 6 kap. 33 § miljöbalken). Även FN-konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (den s.k. Århuskonventionen), med det övergripande syftet att allmänheten ska ges en rätt att delta i beslutsprocesser som har inverkan på miljön, kan uppkomma.

Det krävs normalt även omfattande och tidsödande kommunintern samverkan mellan en rad olika nämnder och förvaltningar för att klargöra förutsättningarna för detaljplaneläggningen, något som en planintressent har begränsade möjligheter – både formellt och praktiskt – att påverka eller påskynda.

---

[20] Jfr t.ex. Boverkets rapport 2017:27, ”Upphandling och exploateringsavtal – LOU:s tillämpning på 6 kap. 40 § PBL”; se även SOU 2015:109 s. 284 ff., SKL:s cirkulär 2003:109 samt Dahlström i Upphandlingsrättslig Tidskrift 4/2017 s. 229.

[21] Jfr även Utredningen om kommunal planering för bostäders slutbetänkande *Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar* (SOU 2018:35).

Vidare finns det bestämmelser om offentlighet och sekretess (jfr främst offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL, och bestämmelserna i dataskyddsförordningen[22]), som kan begränsa möjligheten för en planintressent att medverka i planläggningen.[23]

Dessutom finns det civilrättsliga begränsningar, som också är tillämpliga på en kommun. Det handlar framför allt om avtalslagens (1915:218) regler om bl.a. rättsstridigt tvång och jämkning av oskäliga avtalsvillkor (se 29 och 36 §§) och den praxis som utvecklats i anslutning till detta (SOU 2012:91 s. 201). I sammanhanget kan nämnas att det finns en förhållandevis omfattande – men dock i huvudsak äldre – praxis om att en kommun i civilrättsliga överenskommelser inte kan göra offentligrättsliga utfästelser eller kräva förpliktelser av den enskilde i strid med offentligrättslig reglering.[24] Vissa frågor som rör t.ex. tjänstefelsansvaret eller det allmännas tillsyn kan en kommun och dess motpart över huvud taget inte disponera över i ett civilrättsligt avtal (se JO 2001/02 s. 250, särskilt s. 262).

Det bör också nämnas att det i 3 kap. skadeståndslagen finns regler om skyldighet för en kommun att ersätta bl.a. skada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande kommunen svarar. Kommun kan också under vissa förutsättningar bli skadeståndsskyldig om den genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd. Skadeståndsskyldighet kan dessutom i vissa fall föreligga om skadan uppkommit till följd av att den skadelidandes rättigheter enligt Europakonventionen har överträtts från kommunens sida.

Vidare finns det vissa straffrättsliga regleringar som t.ex. tjänstefelsansvaret i 20 kap. brottsbalken. Av 1 § framgår bl.a. att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften ska dömas för *tjänstefel* till böter eller fängelse i högst två år.

I 3 § anges bl.a. att röjer någon uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande

[22] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).
[23] I sammanhanget bör nämnas att i 11 kap. 65 § PBL anges att den som i ett ärende som gäller tillsyn (och således inte detaljplaneläggning; vår anmärkning) enligt PBL m.m. fått information om någons affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar, får inte obehörigen röja eller utnyttja informationen. I det allmännas verksamhet tillämpas dock som sagt i stället OSL.
[24] Se RÅ 1967 ref. 25, RÅ 1968 ref. 8, RÅ 1975 Ab 487, RÅ 1980 Ab 425, NJA 1980 s. 1, RÅ 1991 ref. 59, RÅ 1995 not. 141 och RÅ 1997 ref. 66; jfr även 6 kap. 40–42 §§ PBL.

eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för *brott mot tystnadsplikt* till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelsen om tjänstefel omfattar inte bara handlande som självständigt utgör myndighetsutövning, utan även vissa andra åtgärder som står i ett naturligt och nära samband med myndighetsutövning och som har betydelse för hur den till slut kommer att ske. Sådana åtgärder kan vara förberedande eller efterföljande åtgärder av olika slag, t.ex. fel vid protokollföring, registrering eller expediering av beslut (jfr prop. 1988/89:113 s. 14 och 23).

Avslutningsvis kan även hänvisas till bestämmelserna om disciplinansvar som finns i lagen (1994:260) om offentlig anställning och, såvitt gäller arbetstagare i kommunerna, i kollektivavtal.[25]

5.11 Närmare om planmyndighetens fullgörande av uppgifter i detaljplaneläggningen

Även i PBL finns vissa bestämmelser som både direkt och indirekt påverkar kommunens utrymme att tillåta att planintressenten medverkar i detaljplaneläggningen. Förutom 4–6 kap., vars innehåll vi översiktligt redogjort för i kapitel 3, handlar det i första hand om bestämmelsen i 12 kap. 7 § PBL. Denna anger att byggnadsnämnden ska ha minst en person med arkitektutbildning till sin hjälp och i övrigt ha tillgång till personal i den omfattning och med den särskilda kompetens som behövs för att nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Redan i förarbetena till motsvarande bestämmelse i ÄPBL (11 kap. 4 §; se prop. 1985/86:1 s. 309 f.) preciserades att en byggnadsnämnd kan fullgöra sina uppgifter på i princip tre olika sätt:

1. Med egen personal
2. Genom att anlita personal från en annan kommunal förvaltning
3. Genom att anlita personal utanför kommunförvaltningen, t.ex. konsulter.

[25] Se JO 2001/02 s. 250, särskilt s. 256; jfr även JO:s beslut den 22 oktober 2018, dnr 753-2017.

Att en förvaltningsmyndighet kan fullgöra sina uppgifter med egen personal är naturligtvis en självklarhet. Det bör här nämnas att sedan den 1 juli 2018 är det i KL uttryckligen reglerat att en kommun får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun (9 kap. 37 § KL). Sådan s.k. *avtalssamverkan* innebär att kommuner kan komma överens om att uppdra åt en anställd i den andra kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden, om det inte finns avvikande bestämmelser i annan lag eller författning. På detta sätt ges också ett tydligt stöd för att anlita en arkitekt i en annan kommun i syfte att uppfylla kravet i 12 kap. 7 § PBL på att en byggnadsnämnd ska ha minst en person med arkitektutbildning till sin hjälp. Det underlättar även för att kommunen i övrigt ska kunna ha tillgång till personal i den omfattning och med den särskilda kompetens som behövs för att nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt (prop. 2017/18:151 s. 52; jfr även 12 kap. 6 § PBL).

Det finns vidare inte i PBL något hinder mot att kommunerna uppdrar åt enskilda subjekt, t.ex. konsulter och andra uppdragstagare (även planintressenten själv), att upprätta både själva planförslaget men också underlag till det. Det kan t.ex. handla om miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken, geotekniska undersökningar och kulturhistoriska inventeringar m.m.[26] Se dock avsnitt 5.3–10 om andra begränsningar som kommunen behöver beakta.

Här kan också nämnas att om genomförandeavtal (t.ex. exploateringsavtal) upprättas, kan planläggnings- och utredningskostnader regleras i avtalet, i stället för genom separat avgiftsuttag enligt taxa (jfr 12 kap. 9 § PBL). Det är dock vanligt att planintressenten i avtalet åtar sig att själv utföra delar av planarbetet. För att undvika s.k. dubbelräkning, ska dock i sådana fall den taxebaserade planavgiften helt eller delvis reduceras (SOU 2012:91 s. 203).

Även om planhandlingar, dvs. plankarta och bestämmelser samt tillhörande planbeskrivning, i ett detaljplaneärende tas fram av en planintressent, har detta i praxis inte ansetts innebära att planen tillkommit på ett felaktigt sätt (jfr RÅ 1995 not. 141). Tvärtom är denna möjlighet ofta en förutsättning för planläggningen i mindre kommuner, som inte själva kan ha fast anställd personal som handlägger planärenden. Motsvarande torde även i vissa fall kunna gälla större

[26] Se avsnitt 5.6.3; jfr även t.ex. SOU 2008:68 s. 119 f. och prop. 1985/86:1 s. 309 f. och 794 samt Boberg i JP Infonet den 23 november 2016.

kommuner, t.ex. på grund av rekryteringsproblem och brist på planhandläggare.

Att något hinder för detta inte föreligger stöds även av PBL:s bestämmelser om s.k. samordnat planförfarande (5 kap. 7 a §). Detta förfarande innebär att planbeskrivningen (4 kap. 33 §) inte behöver innehålla någon miljökonsekvensbeskrivning som är särskilt upprättad för detaljplaneärendet, om miljökonsekvensbeskrivningen i det andra ärendet (enligt miljöbalken, väglagen [1971:948] eller lagen [1995:1649] om byggande av järnväg) återges i och är aktuell och tillräcklig för detaljplaneärendet (4 kap. 35 § PBL). Stöd återfinns också i bestämmelserna i 2 kap. 6 a § och 4 kap. 33 a § PBL om samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och PBL, vilka möjliggör att en bullerutredning kan användas i ett ärende både enligt miljöbalken och PBL (se Boberg i JP Infonet den 23 november 2016). I sammanhanget kan också nämnas att enligt 6 kap. 46 § miljöbalken ska den som gör en miljöbedömning sträva efter att samordna arbetet med andra miljöbedömningar som görs enligt 6 kap. eller med liknande arbete som görs enligt andra författningar (jfr även den allmänna samordningsbestämmelsen i 2 kap. 11 § PBL).

5.12 Sammanfattning

Redogörelsen ovan visar att PBL i sig inte innehåller några uttryckliga hinder mot att planintressenten medverkar i detaljplaneläggningen, även om planintressenten inte intar partsställning i planärendet och därmed heller inte har någon egentlig rätt att vare sig medverka eller att bidra med utredning och underlag.

Samtidigt kan konstateras att det finns en mängd författningar i övrigt som reglerar förutsättningarna för sådan medverkan och som således begränsar kommunens utrymme att tillåta det. Det handlar framför allt om att planmyndigheten måste leva upp till objektivitetsprincipen genom att säkerställa såväl att de bedömningar som görs är sakliga och opartiska som att det beträffande en eventuell utomstående inte finns omständigheter som är ägnade att negativt påverka tilltron till objektiviteten i det tillämpade förfarandet. De överväganden som måste göras är i praktiken av samma slag som när en handläggares eller beslutsfattares opartiskhet ska bedömas enligt

i första hand tillämpliga jävsbestämmelser.[27] Därutöver gäller även tillämpliga bestämmelser om t.ex. myndighetsutövning, förfarande och offentlighet och sekretess.

I slutänden handlar det om att planmyndigheten – mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan – i varje enskilt fall måste göra en bedömning av om och i så fall i vilken omfattning och på vilket sätt en planintressent ska tillåtas medverka i detaljplaneläggningen. Boberg har sammanfattningsvis uttryckt det så att ju mer omfattande medverkan från planintressenten i planärendet, desto större risk för att kommunen uppfattas som partisk (se Boberg i JP Infonet den 23 november 2016).

[27] Se SOU 2008:68 s. 122 samt JO 1990/91 s. 224, JO 2010/11 s. 278 och s. 288 och JO 2011/12 s. 521, även Hybbinette i Juridisk Publikation 1/2013 s. 51 ff.

6 Våra överväganden och förslag

6.1 Kapitlets innehåll

I de tidigare kapitlen har vi beskrivit den kommunala detaljplaneläggningen utifrån både ett rättsligt och ett mer praktiskt och problembaserat perspektiv (kapitel 3). Vi har också redogjort för vad s.k. privat initiativrätt är (kapitel 4) samt de rättsliga förutsättningarna för en planintressents medverkan i detaljplaneläggningen (kapitel 5). Med de tidigare kapitlen som bakgrund, redogör vi i detta kapitel för dels *behovet* av och *nyttan* med, dels *utgångspunkterna för*, och dels *utformningen* av en förtydligad och utvecklad medverkan från planintressentens sida i detaljplaneläggningen. I den fortsatta framställningen avser vi med planläggning i tillämpliga delar även arbete med att ta fram områdesbestämmelser.

6.2 Behovet av och nyttan med en förtydligad och utvecklad medverkan från planintressenten

Bedömning: En förtydligad och utvecklad medverkan från planintressentens sida i detaljplaneläggningen bör i viss utsträckning kunna stärka samhällets kapacitet att ta fram detaljplaner. Det finns ett visst behov av, eller i vart fall en efterfrågan på, att en planintressent ska ges ökade möjligheter att vidta beredningsåtgärder som inte innebär myndighetsutövning. Det finns därmed tillräckliga skäl att överväga hur en reform som innebär en förtydligad och utvecklad medverkan från planintressentens sida i detaljplaneläggningen kan utformas.

Finns det någon nytta med ökade inslag av medverkan från planintressentens sida?

Enligt våra direktiv ska såväl behovet av och nyttan med som förutsättningarna för en privat initiativrätt utredas. Frågorna om behov och nytta har ett nära samband och handlar närmast om de potentiella risker som det innebär att låta en enskild intressent medverka till att ta fram det underlag som behövs för kommunens beslut att anta en detaljplan. Vi tänker då bl.a. på risken för att den enskilde intressenten kan ha svårt att ta fram ett så allsidigt och tillförlitligt underlag som behövs för en korrekt avvägning mellan dels allmänna och enskilda intressen, dels olika enskilda intressen.

Det framgår inte av utredningens direktiv vilken den förväntade nyttan är av en privat initiativrätt. Däremot får det utskottsbetänkande som låg till grund för riksdagens tillkännagivande (bet. 2014/15:CU10 s. 22 f.) förstås som att nyttan med en sådan rätt bygger på förväntningar om ökad effektivitet i plansystemet. Som skäl för tillkännagivandet anförde civilutskottet bl.a. följande.

> Under de senaste åren har problemen med att tillräckligt snabbt genomföra planläggningen av mark som ansetts vara lämplig för exploatering ofta pekats ut som en av huvudorsakerna till ett otillräckligt bostadsbyggande. Det handlar då både om att det anses ta för lång tid innan arbetet med en planläggning kan påbörjas och att själva planprocessen sedan drar ut på tiden. I båda fallen kan det finnas ett flertal samverkande orsaker till tidsåtgången. De krav som finns uppställda i plan- och bygglagstiftningen för att garantera en demokratisk process och att ett flertal allmänna och enskilda intressen ska beaktas i planläggningen sätter givetvis upp vissa ramar för hur detaljplanearbetet kan bedrivas. Inte sällan har emellertid orsaken till att detaljplaneläggningen fördröjs ansetts vara att många kommuner har otillräckliga resurser för planarbetet. Det kan medföra att önskvärda exploateringar inte kommer till stånd trots att det finns byggherrar som har kapacitet och vilja att påbörja byggprojekten. Det svenska kommunala planmonopolet innebär att berörda fastighetsägare och byggare i dag har mycket begränsade möjligheter att initiera och på olika sätt bidra till arbetet med att ta fram en nödvändig detaljplan.

Tillkännagivandet kan sägas bygga på uppfattningen att kommunerna har svårt att snabbt få fram detaljplaner i tillräcklig omfattning på grund av brist på resurser. Betänkandet får förstås som att samhällets förmåga att ta fram nya detaljplaner bör kunna öka om en planintressent, t.ex. en enskild byggherre, ges möjligheter att initiera

och på olika sätt bidra till arbetet med att ta fram den detaljplan som behövs för att byggandet ska kunna komma till stånd. Nyttan med ökade inslag av medverkan från planintressentens sida skulle därmed ligga i att privata resurser i högre grad kan användas för att bidra till och underlätta den kommunala detaljplaneläggningen, och därmed öka samhällets förmåga att ta fram de detaljplaner som behövs.

Samtidigt kan det konstateras att t.ex. SKL framhåller att kommunerna faktiskt har en god planberedskap och att det finns många outnyttjade byggrätter för bostäder i landet. SKL menar också att även om tidsåtgången för planläggning ökat något på senare tid, är mediantiderna i de allra flesta kommuner fortfarande under två år.[1]

För egen del konstaterar vi att en planintressent kan bistå kommunen i arbetet med att ta fram en detaljplan, exempelvis genom att tillhandahålla underlag om olika tekniska förutsättningar. Sådana insatser sker också redan i dag på många håll i landet. Förtydligade och ökade möjligheter för enskilda att bistå kommunerna i detta arbete bör även kunna leda till att samhällets planläggningskapacitet ökar, i vart fall om den enskildes insatser uppfyller de krav som kommunen ställer.

Sammanfattningsvis ligger enligt vår mening nyttan av ökade inslag av medverkan från planintressentens sida i att det kan gå snabbare att ta fram den detaljplan som behövs för att byggandet ska kunna påbörjas. Därmed kan ledtiden från projektidé till att den färdiga byggnaden kan tas i anspråk förkortas.

Finns det behov av – eller snarare efterfrågan på – privat planering?

Nyttan med privat planering behöver naturligtvis även vägas mot de nackdelar som en reform kan medföra. Ska en reform få genomslag bör det lämpligen även finnas en reell efterfrågan på nya arbetssätt, i vart fall om reformen är frivillig för berörda aktörer att tillämpa. Annars finns risk för att reformen får litet praktiskt genomslag.

Genom vårt utredningsarbete har vi fått bilden av att den efterfrågan som finns från byggherrarnas sida när det gäller att kunna initiera och ansvara för planprocessen, är förhållandevis begränsad (jfr avsnitt 3.5.2). Det som framför allt efterfrågas är regler som ger

[1] Se Öppna jämförelser, Planläggning och tidsåtgång 2018 – jämförelser inom detaljplaneområdet, Sveriges Kommuner och Landsting (2018); https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-699-5.pdf?issuusl=ignore, hämtad den 16 december 2018.

planintressenten möjlighet att ”driva” planärendet framåt eller i vart fall att i större utsträckning underlätta kommunens inledande respektive handläggning och beredning av planärendet. Dessutom efterfrågas ökad förutsebarhet, tydlighet och transparens vad gäller både tidsaspekten och vilket beslutsunderlag som kan komma att behövas i planärendet. Däremot har vi inte kunnat påvisa något intresse hos byggherrarna av att få ta över uppgifter som innebär myndighetsutövning eller som innebär ett ökat ekonomiskt risktagande för dem.

Företrädarna för de kommuner som vi har samrått med har närmast ställt sig negativa till tanken på att öka inslagen av privat planering i PBL-systemet, undantaget Göteborgs kommun som åtminstone på en principiell nivå har ställt sig positiv (jfr avsnitt 2.3 samt *bilaga 4*). Kommunerna har däremot uttryckt önskemål om att de rättsliga förutsättningarna bör klargöras när det gäller utrymmet för planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen.

Sammanfattningsvis har vi inte kunnat påvisa någon efterfrågan på reformer som möjliggör ökade inslag av privat planering i PBL-systemet, i bemärkelsen att enskilda planintressenter skulle kunna utföra uppgifter som innefattar myndighetsutövning och som i dag ankommer på kommunen att utföra. Däremot anser vi oss ha fått uppfattningen att det åtminstone från byggherresidan finns ett önskemål om att enskilda planintressenter ska kunna genomföra vissa beredningsåtgärder som inte innebär myndighetsutövning. Det leder oss till slutsatsen att det åtminstone på ett övergripande plan finns ett behov av åtgärder som kan sägas innebära ökade inslag av privat planering i PBL-systemet.

Nyttan och behovet beror på hur en reform utformas

Även om det åtminstone på ett övergripande plan finns såväl nytta som behov av ökade inslag av privat planering, ligger det i sakens natur att såväl behovet som nyttan av en eventuell reform hör samman med hur reformen utformas. Det finns därmed anledning att överväga hur en reform skulle kunna utformas.

I sammanhanget bör noteras att även om reformen syftar till att stärka samhällets kapacitet att ta fram nya detaljplaner, kan det naturligtvis även finnas andra sätt som kan att öka denna kapacitet,

t.ex. genom en reform som i stället tar sikte på kommunal resursfördelning och kompetensförsörjning. Detta har också framhållits under utredningsarbetet av såväl byggherrar som kommuner. Vårt uppdrag är emellertid begränsat till att bedöma behovet av och förutsättningarna för en privat initiativrätt. Det ingår således inte i vårt uppdrag att lämna förslag på andra sätt för att uppnå det som kan antas vara det övergripande syftet med ökade inslag av privat planering, nämligen att öka effektiviteten i detaljplaneläggningen.[2]

6.3 Utgångspunkter för planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen

6.3.1 Inledning

I detta avsnitt redogör vi för ett antal utgångspunkter som – jämte utredningsdirektiven – enligt vår mening bör ligga till grund för bedömningen av såväl *behovet* av och *nyttan* med som *utformning* av en reform som syftar till att förtydliga och öka möjligheten för enskilda planintressenter att medverka i arbetet med att ta fram ett förslag till detaljplan. I de därpå följande avsnitten (särskilt 6.4–6 och 6.9) kommer vi att redogöra för våra förslag.

6.3.2 Initiativrätten bör inte utökas eller formaliseras ytterligare

Bedömning: Det saknas anledning att ytterligare formalisera eller utöka möjligheten för enskilda att inleda detaljplaneläggning. Det finns inte heller skäl att göra det obligatoriskt att ansöka om planbesked.

Vårt uppdrag innefattar inte enbart frågan om vem som ska ha rätt att initiera ett detaljplaneärende, utan även hur en planintressent själv kan bidra till planarbetet.

[2] Direktivens utformning bör emellertid inte hindra oss från att lämna förslag som har ett nära samband med vårt uppdrag. Att lämna förslag på åtgärder som saknar ett sådant nära samband torde däremot ligga utanför vårt uppdrag.

Den nuvarande informella möjligheten för enskilda att initiera planläggning är tillräcklig

Redan i dag finns en formell möjlighet för enskilda att ansöka om planbesked, vilket utgör en form av privat initiativrätt (jfr avsnitt 4.2.2). Många kommuner har vidare – även om det finns avsevärda skillnader i hur formaliserat förfarandet är – utarbetat interna rutiner för hur ett initiativ från en enskild bör handläggas, oavsett om det är fråga om en formell begäran om planbesked eller om ett mer formlöst önskemål om detaljplaneläggning. Detta har vi utvecklat framför allt i avsnitt 3.4, där det framgår att den här typen av intern reglering kan vara ändamålsenlig och ofta skapa den förutsebarhet, tydlighet och transparens som efterfrågats av berörda i vårt utredningsarbete.

Som tidigare framhållits är det i princip[3] kommunen som i enlighet med det kommunala planmonopolet ensam avgör när det finns behov av en detaljplan (avsnitt 3.3.1). I linje med detta är det endast kommunen som har rätt att inleda själva planärendet, dvs. rätten att fatta det formella beslutet att påbörja planarbete (eller för all del att inte göra det). Det är således aldrig en enskild som inleder ett planärende i förvaltningsrättslig mening, vilket även har betydelse bl.a. för vilka bestämmelser i FL som är tillämpliga i planärendet (avsnitt 5.6.2).[4]

I konsekvens härmed följer av 13 kap. 1 § första stycket punkt 4 PBL att om kommunen fattar ett formellt beslut att *inte* anta, ändra eller upphäva en detaljplan (eller områdesbestämmelser), får det beslutet endast överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. KL. En enskild kan således inte få överprövat ett sådant beslut i domstol med yrkande om att detaljplan ska antas, ändras eller upphävas, utan endast ett yrkande om att få det överklagade beslutet upphävt, som stridande mot lag eller annan författning. I sammanhanget bör även nämnas att kommunala beslut i den del de avser *avbrytande* av ett planarbete över huvud taget inte får överklagas (13 kap. 2 § första stycket punkt 1 PBL).

[3] Jfr bestämmelserna om s.k. planföreläggande i 11 kap. 15 och 16 §§ PBL.
[4] JO har kritiserat en kommuns beslut om tillstånd att upprätta en detaljplan. JO har därvid uttalat att någon sådan form av tillstånd inte förekommer i plan- och bygglagstiftningen, och att en i ett sådant tillstånd liggande befogenhet för enskild också ter sig främmande med hänsyn till att det är kommunens uppgift såväl att svara för upprättande av förslag till detaljplan som att anta en detaljplan (se JO 2000/01 s. 484).

Enskilda har alltså en formell rätt att inleda ett planbeskedsärende hos kommunen, medan möjligheten att inleda ett planärende enbart är informell.

Att det i princip enbart är kommunen som kan inleda ett detaljplaneärende är enligt vår uppfattning en väsentlig förutsättning för det kommunala planmonopolet och för att kommunen ska kunna axla det ansvar som monopolet innefattar. Om även enskilda skulle ges rätten att inleda ett planärende, skulle det rimligen behöva kombineras med en rätt för den enskilde att få planförslaget prövat av kommunen inom viss tid. Vi menar att det då finns en risk för att kommunen hamnar i en situation där handläggningen av mindre angelägna planförslag från enskilda behöver prioriteras framför de förslag som kommunen själv handlägger eller som av annat skäl bör prioriteras för att de är av större betydelse (sett från allmän synpunkt).

En rätt för den enskilde att inleda ett planärende skulle även medföra andra konsekvenser, bl.a. genom att ytterligare förfaranderegler i FL skulle bli tillämpliga eftersom den enskilde då i egenskap av sökande intar ställning av part (jfr främst avsnitt 5.6.2). En partsställning för planintressenten i planärendet, kan vidare innebära att planintressenten får partsställning och klagorätt även i mark- och miljödomstol, vilket i sin tur skulle kunna påverka grunderna för planmonopolet (jfr vidare avsnitt 6.11).

En sådan ordning vore enligt vår mening inte lämplig, i huvudsak beroende på att planmonopolet skulle komma att urholkas väsentligt. Det skulle därmed inte vara förenligt med våra direktiv, vilka tydligt förutsätter ett bibehållande av grunderna i monopolet.

Vi anser sammanfattningsvis att den nuvarande *formella rätten* att inleda ett planbeskedsärende och den *informella möjligheten* att få ett planärende inlett, i huvudsak fungerar ändamålsenligt utifrån grunderna för och syftet med det kommunala planmonopolet. Det finns således inte anledning att lämna förslag som innebär att initiativrätten utökas till att även gälla ett detaljplaneärende. I linje med detta föreslår vi inte heller någon ändring av bestämmelsen i 13 kap. 2 § första stycket punkt 2 PBL om att kommunala beslut inte får överklagas i den del de avser planbesked enligt 5 kap. 2 §. En sådan klagorätt för den enskilde skulle innebära en viss utökning av den enskildes formella rätt att få till stånd en detaljplaneläggning, vilket inte är

förenligt med de ståndpunkter vi redovisat ovan.[5] Ett överklagandeförbud korresponderar dessutom med överklagandeförbudet gällande beslut om avbrytande av planarbete, se 13 kap. 2 § första stycket punkt 1 PBL. Vad beträffar våra förslag nedan och hur de förhåller sig till frågan om rätten att överklaga planbesked, se vidare avsnitt 6.8.

Det bör inte vara obligatoriskt att ansöka om planbesked för att ett planärende ska kunna initieras

Under utredningsarbetet har det framkommit att kommuner ibland upplever att det är svårt att bedöma vilka framställningar från enskilda som utgör formella ansökningar om planbesked (jfr 5 kap. 2–5 §§ PBL) respektive allmänna förfrågningar om att kommunen ska inleda arbetet med en viss planläggning (jfr närmast 12 kap. 2 och 3 §§). Även för den enskilde kan oförutsebarheten upplevas som negativ, särskilt som byggnadsnämnden får ta ut en avgift för beslut om planbesked (12 kap. 8 § 1 PBL), men i princip inte för upplysningar i frågor som rör planläggning och nämndens verksamhet i övrigt (2 och 3 §§ samma kapitel). I syfte bl.a. att förenkla kommunernas arbete har det framförts till oss att vi bör lägga förslag med innebörden att det ska vara obligatoriskt att ansöka om planbesked för att ett planärende sedan ska kunna initieras av kommunen.

Bestämmelserna om planbesked innebär att kommunen ska redovisa sin avsikt i frågan om att inleda arbetet med att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller att ändra eller upphäva områdesbestämmelser, på begäran av någon som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta en sådan planläggning (5 kap. 2 § PBL). Det finns även vissa formkrav om vad en sådan begäran ska innehålla (5 kap. 3 § PBL). Vi menar emellertid att en intressent kan ha ett befogat intresse av att en viss planläggning kommer till stånd, utan att därmed ha för avsikt att vidta en åtgärd som förutsätter denna planläggning. Det kan exempelvis avse en planläggning som syftar till att värna en viss kulturmiljö eller att reglera byggrätten på en grannfastighet. Vi anser att sådana framställningar bör kunna framföras till kommunen, utan krav på att framställningen ska ha en viss form eller medföra förpliktelser för den enskilde. I vissa situationer kan det också vara orimligt att inleda ett planbeskedsärende – med avgiftsskyldighet för den enskilde

[5] Här bör dock noteras att Plangenomförandeutredningen argumenterade för att en möjlighet att kunna överklaga ett planbesked skulle stärka institutet (SOU 2013:34 s. 327 f.).

planintressenten – när ett planärende likväl kan inledas omgående. Enligt vår bedömning saknas således tillräckliga skäl för att införa regler som generellt gör det obligatoriskt för en planintressent att ansöka om planbesked.

Vårt uppdrag omfattar mer än vem som ska ha rätt att initiera ett detaljplaneärende

Som vi redogjort för i avsnitt 2.2, framgår av våra utredningsdirektiv att vi ska utreda behovet av och nyttan med samt förutsättningarna för en privat initiativrätt och hur en sådan kan utformas. Om skälen för att införa en privat initiativrätt överväger, bör inriktningen enligt direktiven vara att den som tar initiativ till planläggning själv ska kunna samråda om ett förslag till en detaljplan och få förslaget behandlat av kommunen.

I samrådsskedet har planärendet inte bara initierats, utan planprocessen dessutom kommit relativt långt. Vi menar att regeringen i våra utredningsdirektiv inte kan ha menat att uppdraget att se över möjligheten till ”privat initiativrätt” är begränsat till att avse frågan om vem som har rätt att anhängiggöra detaljplaneärendet hos kommunen. I detta sammanhang bör det även betänkas hur begreppet används i civilutskottets betänkande (bet. 2014/15:CU10 s. 23):

> Utskottet anser [..] att det finns skäl att nu åter överväga möjligheten att införa en rätt till privata initiativ vid detaljplaneläggning i den svenska plan- och bygglagstiftningen. Utgångspunkten för övervägandena bör vara att utforma förslag till regler som med ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete eller att själv bidra till att en plan tas fram som sedan kan prövas och genomföras i vanlig ordning. Regeringen bör således låta utreda hur regler som medger en sådan privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Vi anser – vilket vi också framfört i avsnitt 4.5 – att det är tydligt att riksdagen med *privat initiativrätt* avser såväl ”möjlighet för en exploatör att initiera ett planeringsarbete” som att ”själv bidra till att en plan tas fram”. Analogt med detta, och med hur direktiven är formulerade när det gäller att en enskild även skulle kunna få ansvar för att genomföra samrådet, tolkar vi vårt uppdrag som att det inte enbart avser att utreda vilka möjligheter en enskild bör ha i fråga om

att initiera ett detaljplaneärende, utan även att överväga vilka möjligheter den enskilde bör ha för att själv bidra till planarbetet. Denna slutsats korresponderar väl med den innebörd som normalt brukar ges begreppet privat initiativrätt, såväl i tidigare utredningar som i ett internationellt perspektiv (jfr avsnitt 4.5).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis menar vi att det i vårt utredningsarbete inte framkommit tillräckliga skäl för att utöka eller formalisera möjligheten för enskilda att inleda detaljplaneläggning. Den nuvarande informella möjligheten för enskilda att initiera planläggning är således enligt vår bedömning tillräcklig. Det finns inte heller skäl att göra det obligatoriskt att ansöka om planbesked.

6.3.3 Kommunen bör behålla det övergripande ansvaret för planläggningen

Bedömning: Uppgifter som innefattar myndighetsutövning bör inte överlämnas till planintressenten. Kommunen bör ha kvar det övergripande ansvaret för planläggningen i sin helhet.

Vi anser att kommunen bör ha kvar det övergripande ansvaret för de beredningsåtgärder som ligger till grund för kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan. Enligt vår uppfattning är det vidare inte lämpligt att en enskild planintressent övertar ansvaret för sådana åtgärder under planprocessen som innefattar myndighetsutövning. Skälen för det nu nämnda är flera.

Stora delar av planprocessen utgör myndighetsutövning

Som framgått av avsnitt 5.4.2, utgör detaljplaneläggning en förvaltningsuppgift som i flera avseenden bör anses innefatta myndighetsutövning. Detta gäller själva antagandet av planen och även kommunens upprättande av samrådsredogörelse och granskningsutlåtande, men också de flesta åtgärder som kommunen i övrigt vidtar under samrådet och granskningen.

Varken i PBL eller i annan författning finns stöd för att överlämna uppgifter i detaljplaneläggningen som innefattar myndighetsutövning från kommunen till annan juridisk person eller en enskild individ, som t.ex. fastighetsägare, byggherre, planintressent eller uppdragstagare (jfr 12 kap. 4 § andra stycket RF). Sådant stöd kan naturligtvis införas i författning. Som ovan nämnts följer dock redan av våra direktiv att inriktningen bör vara ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet och att det är kommunen som ska säkerställa att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav. Även om direktiven också medger t.ex. att en planintressent får ansvar för att genomföra samrådet, menar vi att kommunens säkerställande av att kraven uppfylls i sig begränsar utrymmet för att överlämna uppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Genom detaljplaneläggningen utövas vidare offentliga maktbefogenheter, vilka kan medföra ingripande konsekvenser för såväl allmänna som enskilda intressen. Kommunens avvägning av dessa intressen – och inte minst av motstående enskilda intressen[6] – samt bevakningen av att det slutliga resultatet blir proportionerligt och även i övrigt förenligt med egendomsskyddet i grundlag och europarätt utgör kärnan i hela plan- och bygglagstiftningen och det tyngsta argumentet för det kommunala planmonopolet (jfr prop. 2009/10:170 Del 1 s. 159 f. och prop. 1985/86:1 s. 57 f.), vilket vi har redogjort för i avsnitt 3.3.3. En detaljplan ger normalt sett också omfattande rättsverkningar – både enligt PBL och ett flertal andra författningar[7] – för ett stort antal personer och under lång tid. Detaljplanen har t.ex. bindande verkan mot enskilda vid prövningen av lov (jfr 9 kap. PBL) och vid frågor om ingripande (jfr 11 kap. PBL). Planen ger dessutom rätt till ersättning i vissa fall (jfr 14 kap. PBL) och avser i förekommande fall även att klara ut vissa grannerättsliga förhållanden. Även de delar som inte kan sägas innefatta myndighetsutövning påverkar dessutom de delar som faktiskt innefattar myndighetsutövning, varför det finns goda skäl att betrakta handläggningen av ett planärende som en helhet i myndighetsutövningsperspektiv.[8]

[6] Jfr MÖD 2012:14.
[7] Exempelvis miljöbalken, jordabalken, fastighetsbildningslagen (1970:988), ordningslagen (1993:1617), lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning, väglagen (1971:948), lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, lagen (1933:269) om ägofred, lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och minerallagen (1991:45).
[8] Jfr t.ex. JO 2001/02 s. 250 och JO 2010/11 s. 288 samt Boberg i JP Infonet den 23 november 2016.

Det kan också konstateras att – såvitt framkommit i vårt utredningsarbete – inte heller byggherrarna själva efterfrågar att få ta över uppgifter som innefattar myndighetsutövning, utan snarare att detaljplaneläggningen i större utsträckning ska kunna ”drivas framåt” av dem eller i vart fall att de i större utsträckning ska kunna underlätta kommunens handläggning av planärendet (jfr ovan avsnitt 6.2).

Legalitets- och objektivitetsprinciperna

Legalitets- och objektivitetsprinciperna utgör ytterligare stöd för att kommunen bör behålla det övergripande ansvaret för planprocessen. Dessa grundlagsfästa principer har uttryckligen reglerats i FL bl.a. för att tydligt markera skiljelinjen mellan privaträttsliga subjekts principiella rätt till ett fritt agerande och myndigheternas skyldighet att fullgöra bestämda uppgifter i det allmännas tjänst.[9] Principerna är inte – liksom de förvaltningsrättsliga och kommunalrättsliga bestämmelserna om jäv m.m. – utan vidare tillämpliga på t.ex. planintressenter, uppdragstagare och andra utomstående som inte är knutna till myndigheten så som en befattningshavare är (jfr avsnitt 5.3).

Samtidigt har dessa utomstående – vilket vi också redogjort för främst i avsnitt 5.6 och 5.11 – omfattande möjligheter att bidra med både planförslag och planeringsunderlag i övrigt. Med anledning härav blir det än viktigare att planmyndigheten verkligen kan säkerställa att de åtgärder som vidtas och de bedömningar som görs är sakliga och opartiska, så att inte objektiviteten kan ifrågasättas för det fall t.ex. en plan grundar sig i huvudsak på underlag som upprättats av planintressenten själv. Som redan nämnts kan problemet sammanfattas med att ju mer en planintressent medverkar i ett planarbete, desto större risk finns att kommunen uppfattas som partisk (se Boberg i JP Infonet den 23 november 2016).

[9] Se prop. 2016/17:180 s. 58; jfr även Reichel i FT 2018 s. 423 ff., särskilt s. 438 ff.

Det bör i sammanhanget också nämnas att en detaljplan – eller snarare planbestämmelserna – statsrättsligt inte är att betrakta som normgivning (jfr 8 kap. RF), utan som ett förvaltningsbeslut.[10] Detta innebär i sin tur att det inte är möjligt att lagpröva (normpröva) en planbestämmelse (jfr 11 kap. 14 § och 12 kap. 10 § RF), vilket medför att även planbestämmelser som saknar tydligt stöd i PBL under vissa förutsättningar kan få rättsverkan (jfr MÖD 2012:29, även 13 kap. 2 § första stycket 8 PBL).[11] Härtill kommer att mark- och miljödomstolen efter överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan endast har att göra en mer begränsad s.k. rättsprövning, dessutom med strängare processuella regler tillämpliga för parterna (13 kap. 17 § PBL). Vad som nu anförts innebär enligt vår uppfattning att det blir än viktigare att legalitets- och objektivitetsprinciperna beaktas i tillräcklig utsträckning redan under detaljplanearbetet.

Kommunens utredningsansvar, insyn och påverkan m.m.

För kommunens övergripande ansvar för planprocessen och mot att överlämna myndighetsutövning talar också en förvaltningsmyndighets långtgående utredningsansvar (jfr 23 § första stycket FL), vilket gör sig gällande med särskild tyngd i ett planärende (jfr avsnitt 5.6.3). Ett övergripande ansvar för planprocessen underlättar också för kommunen att fullgöra sitt ansvar enligt ett stort antal specialförfattningar, som t.ex. skollagen (2010:800), lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, miljöbalken (inte minst vad gäller 6 kap.) och lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar[12]. Normalt krävs nämligen en omfattande kommunintern samverkan mellan en rad olika nämnder och förvaltningar för att klargöra t.ex.

[10] Syftet med 4 kap. 32 § första stycket PBL – som anger att en detaljplan inte får omfatta ett större område än vad som behövs med hänsyn till planens syfte och genomförandetid – är att säkerställa att en detaljplan aldrig ska få en sådan geografisk omfattning att planens bestämmelser får en sådan generell giltighet som kännetecknar föreskrifter enligt RF (jfr prop. 1973:90 s. 203 f., prop. 1975/76:112 s. 62 ff., prop. 1985/86:1 s. 87 ff., Bostadsutskottets betänkande 1986/87:1 s. 17 ff. [samt Lagrådets två yttranden i det lagstiftningsärendet], prop. 1999/2000:73 s. 35 ff., SOU 2010:29 s. 638 f. och SOU 2013:34 s. 92 ff. samt RÅ 1986 ref. 108, RÅ 1996 ref. 96, RÅ 1991 not. 277, RÅ 1994 not. 181 och HFD 2016 ref. 59).

[11] En myndighet kan dock under vissa förutsättningar åsidosätta ett tidigare beslut vid dess tillämpning eller verkställighet på grund av att beslutet är felaktigt. Det krävs då grova och uppenbara fel i det första beslutet för att detta ska vara möjligt (jfr von Essen m.fl., Förvaltningsrättens grunder, 2018, s. 318 f., och Strömberg/Lundell, Allmän förvaltningsrätt, 2018, s. 78 och 83 f.; jfr även RÅ 1984 2:14 och RÅ 1993 ref. 7 samt Lundin i FT 2000 s. 145 ff.

[12] Jfr även SOU 2018:35.

möjligheterna att ordna trafik, skola, vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering, m.m. (jfr även 2 kap. 5 § PBL). Härtill kommer att helhetsansvaret över den fysiska planeringen och över detaljplanearbetet generellt i kommunen är en förutsättning för att kunna bestämma över prioritetsordningen mellan olika bebyggelseprojekt m.m. Helhetsansvaret torde också bidra till att medborgarinflytandet (jfr 5 kap. 12 § PBL) kan förverkligas i större utsträckning än om ansvaret skulle delas mellan olika aktörer.

Offentlighet och sekretess

Ett kommunalt helhetsansvar är också viktigt från offentlighets- och sekretessynpunkt. Visserligen framgår av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att förbud att röja eller utnyttja en uppgift också gäller för en person som fått kännedom om uppgiften genom att för det allmännas räkning delta i en myndighets verksamhet på grund av bl.a. anställning eller uppdrag hos myndigheten eller på annan liknande grund (2 kap. 1 §).

JO har dock pekat på de svåra gränsdragningsproblem som kan uppstå när det gäller att bedöma om de handlingar som utomstående hanterar utgör allmänna handlingar och även vid bedömning av om ett subjekt verkligen är knutet till myndigheten så som en befattningshavare är (jfr vidare avsnitt 5.5.1).[13]

Kommunal självstyrelse och kompetensförsörjning

Ett kommunalt helhetsansvar för planläggningen ligger också i linje med den kommunala självstyrelsen (jfr 14 kap. 2 och 3 §§ RF). Ett överlämnande av uppgifter till utomstående torde också göra det svårare för kommunerna att bibehålla sin plankompetens. Med en förtydligad och utökad möjlighet för en planintressent att medverka i detaljplaneläggningen, kommer behovet av plankompetens rimligen att öka även utanför kommunen. Med rådande brist på plankompetens i samhället, kommer rekryteringsproblemen förmodligen att öka i omfattning (jfr även SOU 2015:109 s. 88 f.), vilket också talar emot ett överlämnande av uppgifter till enskilda, i vart fall om det sker i alltför stor omfattning.

[13] Jfr JO 2001/02 s. 250, särskilt s. 262 och 266 ff.; även RÅ 1989 ref. 29 och RÅ 1992 not. 124.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bör uppgifter i detaljplaneläggningen som innefattar myndighetsutövning enligt vår bedömning inte överlämnas till en planintressent. Det finns vidare skäl för att kommunen även fortsättningsvis bör ha det övergripande ansvaret för planläggningen i sin helhet.

6.3.4 Planintressentens medverkan i planarbetet bör kunna förtydligas och i viss mån utvecklas

Bedömning: Det finns skäl att i PBL förtydliga förutsättningarna för planintressentens medverkan i planläggningen och i viss utsträckning även utveckla dessa förutsättningar.

Planintressentens medverkan i planarbetet bör förtydligas och utvecklas

Som ovan konstaterats, bör enligt vår bedömning en utgångspunkt vara att enskildas initiativrätt till planläggning som sådan inte ska formaliseras eller utökas ytterligare. Vidare bör kommunen behålla ett övergripande ansvar för planläggningen i sin helhet och någon myndighetsutövning ska heller inte överlämnas till planintressenten.

Dessa utgångspunkter hindrar dock inte att planintressenten tillåts medverka i detaljplaneläggningen och inte heller att denna medverkan förtydligas och utvecklas. En sådan reform kan tvärtom göra planprocessen mer förutsebar, tydlig och transparent, såväl för planintressenten och kommunen som för övriga berörda. En sådan reform skulle dessutom ligga i linje med vad såväl byggherrar som kommuner efterfrågat i vårt utredningsarbete.

Kärnan i utformningen av en sådan reform

Som vi tidigare konstaterat i kapitel 4, finns det inte någon enhetlig definition – och än mindre någon legaldefinition – av privat initiativrätt. Vi har dock valt att med detta uttryck avse en utökad möjlighet för en planintressent att medverka i och underlätta den kommunala

detaljplaneläggningen (se avsnitt 4.5.2 samt ovan 6.3.2). Kärnan i en sådan reglering bör i första hand vara att *förtydliga* förutsättningarna för sådan medverkan. En reform bör även bidra till att intressenten får en *utökad* möjlighet att i viss utsträckning underlätta kommunens inledande respektive handläggning av planärendet, främst genom att bistå kommunen med vissa beredningsåtgärder.

En sådan reglering kan utformas på en mängd olika sätt, med beaktande av våra utgångspunkter enligt ovan. En reglering bör också utformas så att risken för tidsutdräkt och även s.k. förgävesplanering i planprocessen minskar. Utformningen ska heller inte i ett konkurrensperspektiv gynna stora aktörer med lång erfarenhet av planprocessen på bekostnad av små och nya företag som vill etablera sig på marknaden.

En reglering bör också bidra till att nyttjandet av den kompetens och de resurser som kan finnas hos planintressenten sker på ett effektivt och rättssäkert sätt och till att kommunala resurser så långt möjligt frigörs och styrs till det som är kärnan i det kommunala planmonopolet. Det handlar om att tillse att beslutsunderlagets omfattning och kvalitet är tillräcklig samt att själva avvägningen av allmänna och enskilda intressen är lämplig – något som i sin tur också bör kunna bidra till att den kommunala planeläggningsverksamheten blir mindre sårbar vid t.ex. rekryteringsproblem och personalomsättning.

En reglering bör naturligtvis heller inte omintetgöra de lokala rutiner som utvecklats hos kommunerna inom ramen för de regler som gäller i dag och som fungerar tillfredsställande (jfr även avsnitt 6.3.2).

6.3.5 Planintressenten bör inte tillåtas genomföra samrådet

Bedömning: Det är inte lämpligt att låta planintressenten samråda om detaljplaneförslaget.

Av direktiven framgår att om skälen för att införa en privat initiativrätt överväger, bör inriktningen vara att den som tar initiativ till planläggning själv ska kunna samråda om ett förslag till detaljplan och få förslaget behandlat av kommunen. Vi anser emellertid att det inte är lämpligt att låta planintressenten genomföra samrådet.

Som redovisats i avsnitt 6.3.3 anser vi att uppgifter i detaljplaneläggningen som innefattar myndighetsutövning inte bör överlämnas

till planintressenten och att kommunen även fortsättningsvis bör ha det övergripande ansvaret för planprocessen i sin helhet. Som vi beskrivit i avsnitt 5.4.2 innefattar vidare de flesta åtgärder under det s.k. samrådsskedet myndighetsutövning.

I kapitel 4 har vi vidare närmare redogjort för den privata initiativrätt som finns i Norge. I utredningens tidigare delbetänkande En utvecklad översiktsplanering (SOU 2018:46 Del 1) valde vi att inte föreslå rättsligt bindande översiktsplaner, liknande de mer detaljerade ”kommuneplanerna” i det norska systemet (jfr även avsnitt 3.6). Vår utgångspunkt är således att den svenska översiktsplanen bör behålla sin främst vägledande funktion (jfr 3 kap. 2 och 3 §§ PBL). Detta innebär att planintressenten – för att undvika s.k. förgävesplanering – är helt beroende av att kommunen på ett eller annat sätt kontinuerligt klargör sin inställning vad gäller förutsättningarna för detaljplaneläggningen. Det innebär i sin tur att fördelarna med en privat initiativrätt – i vart fall med en utformning som den i Norge – torde bli begränsade, eftersom en planintressent rimligen inte vill riskera att en resurskrävande planläggning och samrådsprocess omintetgörs genom att kommunen i granskningsskedet väljer att frångå intressentens planförslag (jfr SOU 2008:68 s. 131).

Sammanfattningsvis föreligger enligt vår bedömning inte förutsättningar för att införa regler om privat planläggning med en utformning enligt det norska systemet där planintressenten har möjlighet att genomföra samrådet.

6.3.6 Ett s.k. exploatörsdrivet planprogram bör inte införas

Bedömning: Ett exploatörsdrivet planprogram bör inte införas eftersom det varken efterfrågas bland byggherrar eller kommuner.

Allmänt om planprogram

Vi har under utredningsarbetet övervägt bl.a. frågan om att utöka planintressentens medverkan i framtagandet av ett förslag till planprogram (5 kap. 10 § PBL). Här kan det vara intressant att återge vad Byggprocessutredningen angav i sitt betänkande *Bygg – helt enkelt* (SOU 2008:68 s. 142):

> All erfarenhet visar, att de tidiga skedena i ett planärende är bäst lämpade för ett informationsutbyte mellan kommunen som beslutsfattare och de olika intressenterna. Blicken faller då i första hand på programskedet. Här bör möjligheterna till påverkan vara störst, eftersom några låsningar ännu inte har uppstått. Å andra sidan får det inte heller vara så att programmet är fullständigt innehållslöst när det gäller målen för den kommande planläggningen. Ett program där målen uttrycks enbart i generella ordalag har svårt att tilldra sig intresse ens från den verkligt intresserade personen. Den bästa programutformningen torde vara den där intressenterna kan bilda sig en – låt vara grov – uppfattning om den blivande bebyggelsemiljön eller vad det nu kan handla om. Det finns t.ex. många goda exempel på program, som presenterar flera, tämligen konkreta alternativ till lösningar. Programmet kan också användas som diskussionsunderlag inför en fortsatt planläggning, där det aktuella, större området senare kommer att delas upp i ett flertal mindre planområden.

Som vi redogjort för i avsnitt 3.3.4, anges i 5 kap. 10 § PBL att om kommunen bedömer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet, ska kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program, s.k. *planprogram*. I förarbetena framhålls att ett planprogram kan underlätta detaljplanearbetet vid mer komplicerade planer som berör många intressenter och som innehåller starka motstående intressen eller när kommunens översiktsplan inte är aktuell i förhållande till de frågor som ska regleras i detaljplanen, dvs. när den föreslagna detaljplanen saknar stöd i översiktsplanen.[14] Någon ytterligare reglering av planprogrammet finns inte i PBL, men programmet kan i vissa situationer och under vissa förutsättningar utnyttjas genom att fylla ”luckan” mellan översiktsplanen (eller en fördjupning därav) och detaljplanen. Syftet med planprogrammet är dock i första hand att identifiera de frågor som kräver ytterligare utredning för att kunna besvaras respektive de problem som måste kunna lösas i ett planärende, om sådant inleds av kommunen.

[14] Se prop. 1985/86:1 s. 607 och prop. 2009/10:170 Del 1 s. 235 f. och 443 samt SOU 2015:109 s. 157.

Exploatörsdrivet planprogram

I Plangenomförandeutredningens betänkande *En effektivare plan- och bygglovsprocess* (SOU 2013:34) anges följande (s. 119).

> Vägen fram till dess att den formella planprocessen börjar, ser naturligtvis olika ut beroende på förutsättningarna i det enskilda fallet. Ofta krävs det dock relativt omfattande insatser från exploatörens sida, innan kommunen är beredd att inleda den formella planprocessen. För att övertyga kommunen, kan exploatören t.ex. behöva ta fram skisser och fotomontage för att visa den tänkta exploateringen. Ibland krävs även olika utredningar. Sammantaget kan kostnaderna för att upprätta underlaget, t.ex. för konsultrapporter, bli betydande. Om kommunen inte godtar projektidén är dessa insatser inte sällan bortkastade. Av detta skäl är exploatören naturligtvis mån om att begränsa sina kostnader i detta tidiga skede.
>
> Ofta behöver exploatören konsulthjälp för att t.ex. beräkna buller, undersöka markens geotekniska förutsättningar eller studera förekomsten av transporter med farligt gods på intilliggande vägar. Genom att vänta med att ta fram sådana utredningar till senare skeden i processen riskerar exploatören inte mer kapital än nödvändigt, om kommunen inte skulle acceptera projektidén. Samtidigt är kunskapen om sådana planeringsförutsättningar av stor betydelse för att projektidén ska kunna formuleras på ett sätt som säkerställer att projektet är genomförbart. Än svårare blir det naturligtvis att ta hänsyn till sådana förutsättningar som kanske inte alls är kända för exploatören när projektidén formuleras, t.ex. synpunkter från närboende, myndigheter m.fl.

Enligt vår bedömning skulle ett exploatörsdrivet planprogram kunna fylla funktionen av ett slags ”församråd” och därmed i viss mån skapa möjlighet för planintressenten att påverka detaljplaneläggningen, såväl tidsmässigt som materiellt, och också göra processen förutsebar, tydlig och transparent för samtliga berörda. Ett exploatörsdrivet planprogram skulle också skapa en möjlighet för planintressenten att driva och ha kontroll över denna första del av planprocessen fram till antagandet av planprogrammet, samtidigt som kommunen härigenom frigör resurser som i stället kan styras till de senare skedena av planprocessen.

I huvudsak skulle det handla om att låta en planintressent upprätta ett förslag till planprogram och därigenom ”kratta manegen” inför kommunens ställningstagande till om ett planärende ska inledas. Upprättandet av ett förslag till planprogram skulle skapa en

möjlighet att i ett tidigt skede pröva förutsättningarna för detaljplaneläggning och också en möjlighet att överge projekt som senare visar sig t.ex. miljömässigt, tekniskt eller ekonomiskt oförsvarbara.

Exploatörsdrivet planprogram bör inte införas

Under utredningens arbete har framkommit att ändamålsenligheten av en reform avseende exploatörsdrivet planprogram kan ifrågasättas. Som ovan angetts är ett planprogram vanligen som mest adekvat i mer komplicerade planärenden med många berörda och med starka motstående intressen, inte minst när stöd saknas i en aktuell översiktsplan. Samtidigt är det just vid sådan planläggning som programmet därför kan få viss karaktär av ”fortsatt översiktsplanering”, med komplexa bedömningar, prioriteringar och avvägningar som bör vara förbehållet kommunen att göra i enlighet med de utgångspunkter vi ovan redogjort för. Det kan exempelvis handla om att ta fram omfattande underlag beträffande t.ex. marks lämplighet, efterfrågan på kommunal service, behövliga infrastruktursatsningar etc. Härtill kommer att de företrädare för kommuner och statliga myndigheter som deltagit i vårt utredningsarbete ställt sig i huvudsak negativa till ett exploatörsdrivet planprogram, samtidigt som ett sådant institut heller inte efterfrågas av de byggherrar vi samrått med. Vår slutsats blir sammanfattningsvis att det saknas tillräckliga skäl att ytterligare överväga införandet av ett exploatörsdrivet planprogram.

6.3.7 Skäl saknas att låta planintressenten begära planeringsbesked

Bedömning: Planintressenten bör inte medges rätt att begära planeringsbesked.

Vi har även övervägt om planintressenten bör medges rätt att av länsstyrelsen begära planeringsbesked enligt bestämmelserna i 5 kap. 10 a–10 f §§ PBL (jfr avsnitt 3.3.6). Ett planeringsbesked omfattar dock endast länsstyrelsens bedömning om en planläggningsåtgärd har en sådan innebörd som anges i 11 kap. 10 § andra stycket PBL,

dvs. rörande endast ett begränsat antal allmänna intressen. Ett planeringsbesked får dessutom rättsverkan eftersom det begränsar länsstyrelsens överprövning enligt 11 kap. 10 och 11 §§ PBL (jfr 11 kap. 10 a §), vilket talar emot att planintressenten ska tillåtas ansöka om sådant besked. Att medge planintressenten att ansöka om planeringsbesked innebär också att en enskild tillåts inleda ett sådant ärende hos länsstyrelsen i förvaltningsrättslig mening, vilket i sin tur innebär att FL:s förfaranderegler – bl.a. de om dröjsmålstalan – blir tillämpliga. En rätt för planintressenten att ansöka om planeringsbesked skulle även påverka frågan om klagorätt, vilken i dag endast tillkommer kommunen (jfr 13 kap. 10 a § PBL).

Sammanfattningsvis menar vi att en rätt för planintressenten att begära planeringsbesked endast i begränsad omfattning skulle ge ett mer effektivt utnyttjande av tiden mellan planbesked och påbörjande av planläggningen, samtidigt som det skulle ge förhållandevis långtgående konsekvenser i bl.a. förvaltningsrättsligt hänseende. En sådan rätt bör därför inte införas.

6.4 Kommunen ska i planbeskedet ange vilket underlag som kan behövas

Förslag: Kommunen ska i det positiva planbeskedet ange vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen, om det har begärts av planintressenten.

Tiden mellan planbesked och påbörjande av planarbete bör kunna utnyttjas mer effektivt

Som riksdagen framhåller i sitt tillkännagivande om privat initiativrätt, tar det ibland lång tid innan arbetet med en planläggning kan påbörjas, inte sällan till följd av att många kommuner har otillräckliga resurser för planarbetet (bet. 2014/15:CU10 s. 22 f., rskr. 2014/15:180). Enligt uppgifter som framkommit i vårt utredningsarbete kan det ibland handla om flera år från det att kommunen ställer sig positiv till att inleda en detaljplaneläggning, till dess att det egentliga planarbetet påbörjas.

Vi anser att tiden mellan kommunens beslut om positivt planbesked och den tidpunkt då det egentliga detaljplanearbetet påbörjas i vissa situationer borde kunna användas mer effektivt än vad som är fallet i dag. Vi anser planintressenten bör ges bättre förutsättningar för att ta fram det planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen. Det bör leda till att kommunens efterföljande arbete med att ta fram förslaget till detaljplan går snabbare och till att kommunens resurser för planering därmed kan nyttjas bättre.

Kommunen ska i planbeskedet redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för detaljplanearbetet

Som vi tidigare nämnt finns det inte några hinder för en planintressent att bidra med underlag i planärendet (avsnitt 5.11), vilket vi dessutom föreslår ska förtydligas i PBL (se avsnitt 6.6 nedan). Vi har också redogjort för att det förvaltningsrättsliga utredningsansvaret (jfr 23 § första stycket FL) – tillsammans med den allmänna serviceskyldigheten enligt 6 § andra stycket FL – innebär att byggnadsnämnden bör kunna vägleda planintressenten när det gäller vilket underlag som intressenten kan bidra med i planärendet (avsnitt 5.6.3).

Ett förtydligande av detta bör enligt vår mening införas i PBL, genom en reglering som innebär att kommunen – om det har begärts av planintressenten – i planbeskedet ska redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag som enligt 5 kap. 8 § PBL kan behövas för detaljplaneläggningen. Kommunen bör ha ett omfattande utrymme vad gäller bedömningen av vilket planeringsunderlag som bör anges redan i planbeskedet. Kommunen får här göra en bedömning bl.a. utifrån hur tydliga planeringsförutsättningarna är, men också vilket underlag som den enskilde inkommit med i planbeskedsärendet; ju mer planintressenten i sin ansökan om planbesked preciserar den avsedda åtgärden, desto större möjlighet för kommunen att mer i detalj ange behövligt planeringsunderlag redan i planbeskedet. Planeringsunderlag som bör kunna anges redan i planbeskedet rör i första hand sådant som utgör områdesbundna förutsättningar. Nedan ges exempel på sådana underlag som kan komma att behövas för den kommande planläggningen:

– Analys av förutsättningarna för att anordna vatten och avlopp (va-utredning).

– Inventering av förekommande naturvärden inom och i anslutning till det tilltänkta planområdet.
– Undersökning av de geotekniska förutsättningarna.
– Analys av förutsättningar för att anordna trafik och parkering.
– Arkeologisk utredning (jfr 2 kap. 11 § kulturmiljölagen [1988:950]).

Det handlar alltså om sådana underlag som planintressenten helt eller delvis själv bör kunna ta fram. Vid kommunens bedömning av vilka planeringsunderlag som bör anges i planbeskedet, bör även beaktas planintressentens eller eventuellt ombuds kompetens och erfarenhet av detaljplaneläggning (jfr även avsnitt 6.5). Som framgår nedan under avsnitt 6.7, anser vi att kommunens tidsfrist om fyra månader för att meddela planbesked (5 kap. 4 § PBL) inte ska förlängas. Kommunen är således även i tid begränsad vad gäller överväganden om vilket planeringsunderlag som bör anges redan i planbeskedet. Med andra ord bör kommunen i planbeskedet endast ange planeringsunderlag som den haft de tidsmässiga förutsättningarna att bedöma behovet av.

Med vårt förslag till lagtext tydliggörs att när kommunen i planbeskedet anger vilket planeringsunderlag som kan behövas, är det fråga om en preliminär bedömning. Det finns således inte något som hindrar kommunen att senare i planprocessen göra bedömningen att ytterligare underlag behövs; tvärtom är det vanligt att visst underlag skapar följdfrågor, som i sin tur kräver ytterligare underlag för att besvaras. Även det omvända kan naturligtvis inträffa, nämligen att kommunen efter att planbesked meddelats gör bedömningen att visst underlag faktiskt visade sig vara obehövligt. Detta korresponderar också väl med att planbeskedet inte ska vara rättsligt bindande, vare sig för den enskilde eller myndigheten. I linje med detta bör det, även om kommunens handläggning av planbeskedet innefattar myndighetsutövning (jfr avsnitt 5.4.2), normalt inte kunna uppkomma någon skadeståndsskyldighet (jfr främst 3 kap. skadeståndslagen, särskilt 2 och 3 §§) för kommunen, vare sig om den i planbeskedet anger planeringsunderlag som senare visar sig obehövligt eller om det senare i planprocessen visar sig behövas underlag utöver det som tidigare angetts i planbeskedet.

Bestämmelsen finns i 5 kap. 5 § PBL.

6.5 Planintressenten bör få inhämta yttrande från länsstyrelsen

Förslag: Om planintressenten beviljas ett positivt planbesked, ska kommunen på intressentens begäran i beskedet kunna medge att denne tillåts inhämta yttrande från länsstyrelsen. Det förutsätter att den planläggning som planbeskedet avser är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande och att det kan antas främja den planläggning som planbeskedet avser. Länsstyrelsen ska yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att kunna ta ställning till hur den planläggning som planbeskedet avser förhåller sig till de s.k. ingripandegrunderna. Rätten att inhämta yttrande ska som huvudregel upphöra att gälla vid den tidpunkt då kommunen enligt planbeskedet bedömer att planläggning kommer att inledas.

6.5.1 En möjlighet för planintressenten att inhämta yttrande från länsstyrelsen

En möjlighet för planintressenten att inhämta synpunkter på den planläggning som planbeskedet avser

Som vi anfört i avsnitt 6.4, bör tiden mellan ett positivt planbesked och det egentliga påbörjandet av planarbetet i vissa situationer kunna utnyttjas mer effektivt. Vi kan konstatera att i många detaljplaneärenden behövs omfattande kompletteringar av planeringsunderlaget till följd av synpunkter som kommer in först under samrådet, vilket medför att det kan ta lång tid efter samrådsskedet innan planförslaget kan bli föremål för granskning. Behovet av kompletteringar efter samrådet bör kunna minska, om planintressenten ges möjlighet att vidta vissa förberedande åtgärder innan kommunen inleder planarbetet eller under planarbetets initialskede.

En sådan förberedande åtgärd som enligt vår mening skulle kunna vara lämplig utifrån våra ovan presenterade utgångspunkter, är att planintressenten tillåts att under planprocessens initialskede inhämta yttrande avseende den aktuella planläggningen från länsstyrelsen. Det är inte fråga om att låta planintressenten utföra någon del av det

i 5 kap. PBL reglerade samrådet, utan endast en möjlighet för intressenten att från länsstyrelsen inhämta synpunkter på den planläggning som det positiva planbeskedet avser. Genom denna möjlighet att inhämta yttrande i ett tidigt skede av planprocessen, ökar förutsättningarna för planintressenten att kunna bidra med relevant planeringsunderlag när väl planärendet initierats av kommunen (se vidare nästa avsnitt). Det bör även leda till att viktiga synpunkter kan beaktas i ett tidigare skede än vad som i dag är fallet, vilket i sin tur ökar kommunens förutsättningar för att både inleda planärendet och sedan att arbeta med planläggningen. Att låta planintressenten inhämta yttrande från länsstyrelsen, ger dessutom intressenten tillfälle att i ett tidigt skede överväga om fortsatt engagemang i den aktuella planläggningen är t.ex. ekonomiskt försvarbart.

Under vårt utredningsarbete har det – framför allt från experthåll – framhållits att det skulle vara mer ändamålsenligt att exempelvis utveckla de s.k. tidiga dialogerna mellan kommunen och länsstyrelsen[15] genom en utökad medverkan från planintressentens sida i dessa dialoger. Vi vill med anledning härav betona att kommun och länsstyrelse är oförhindrade att involvera planintressenten i både s.k. tidiga dialoger och andra former av mer informell beredning, så länge det sker i enlighet med de rättsliga förutsättningar vi beskrivit i kapitel 5. Samtidigt är syftet med vårt nu aktuella förslag något annat, nämligen att skapa en *självständig*, offentligrättsligt reglerad, möjlighet för planintressenten att vidta vissa beredningsåtgärder. Vi har också velat undvika att reglera ytterligare omfattande skyldigheter för kommunen i planprocessen. Tvärtom ska planintressentens självständiga beredningsåtgärder underlätta kommunens inledande av och arbete med den planläggning som det positiva planbeskedet avser, t.ex. i situationer där kommunen inte har resurser att vidta de aktuella åtgärderna, i vart fall inte vid den tidpunkt då planbeskedet beslutas.

Ett sådant inhämtande av yttrande från planintressentens sida, innefattar enligt vår bedömning inte myndighetsutövning. Som vi tidigare beskrivit (se avsnitt 5.4.2) innefattar i och för sig flera av kommunens åtgärder under planprocessen myndighetsutövning. Här är det emellertid endast frågan om att låta planintressenten inhämta

[15] Jfr t.ex. länsstyrelsernas och SKL:s skrift Tidig dialog ökar bostadsbyggandet – samverkan mellan kommun och länsstyrelse (april 2017).

yttrande innan planärendet initierats och således inte om en möjlighet att utföra en del av samrådet i formell mening. Planintressentens inhämtande av yttrande får heller inte några rättsverkningar, vare sig för länsstyrelsen eller för någon annan. Det står således länsstyrelsen fritt att senare meddela både fler, färre och reviderade synpunkter, t.ex. under det formella samrådet med kommunen.

Att en enskild i enlighet med vad som nu nämnts inhämtar yttrande från länsstyrelsen utgör heller inte något främmande inslag på näraliggande rättsområden, exempelvis på det miljörättsliga området.[16] I sammanhanget kan även nämnas att inte heller i PBL:s reglering av lovprocessen finns något uttryckligt hinder mot att sökanden själv inhämtar synpunkter från berörda, även om ansvaret härför ytterst vilar på byggnadsnämnden.[17] En möjlighet för en planintressent att på detta sätt inhämta yttrande strider enligt vår mening heller varken mot europarättsliga- eller EU-rättsliga åtaganden eller mot internationella överenskommelser i övrigt.

Yttrande ska få inhämtas från länsstyrelsen

Som vi beskrivit ovan är det inte fråga om något samråd i formell bemärkelse, utan sådant samråd ankommer på kommunen att hålla senare i planprocessen enligt tillämpliga regler i 5 kap. PBL. För att avgöra vem som bör lämna synpunkter till planintressenten, har vi ändå sneglat på samrådskretsen i 5 kap. 11 § PBL. Enligt vår bedömning bör synpunkter inte få inhämtas från kända sakägare och enskilda i övrigt. Däremot bör synpunkter kunna inhämtas från sådana myndigheter som har förutsättningar att genom sina synpunkter vägleda planintressenten när det gäller vilket planeringsunderlag som kan komma att behövas.

Enligt vår bedömning bör planintressentens möjlighet begränsas på så sätt att yttrande får inhämtas endast från länsstyrelsen. Länsstyrelsen har ett särskilt ansvar under planprocessen, bl.a. genom att den ska ta till vara och samordna statens intressen (jfr 5 kap. 14 § PBL).

[16] Jfr t.ex. 6 kap. 23–31 §§ miljöbalken, som ger den som avser att bedriva vissa verksamheter möjlighet att undersöka om verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen innebär bl.a. att den som avser att bedriva verksamheten ska ta fram ett samrådsunderlag och samråda i frågan om betydande miljöpåverkan och om innehållet och utformningen av en miljökonsekvensbeskrivning med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten.

[17] Jfr MÖD:s dom den 26 september 2013 i mål nr P 3247-13; jfr även JO 1989/90:1 s. 338 och Lindberg i FT 2003 s. 77 ff.

Länsstyrelsen ska också utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser (se 2 § förordningen [2017:868] med länsstyrelseinstruktion). Dessutom har länsstyrelsen stor erfarenhet och kunskap vad gäller engagemang i tidiga planskeden och med planintressenter och enskilda i övrigt. Länsstyrelsen har således ett omfattande ansvar i planprocessen att samordna frågor som rör t.ex. Försvarsmakten, Trafikverket, Sveriges geologiska undersökning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Statens geotekniska institut. Länsstyrelsens samordningsansvar bidrar generellt till ett mer effektivt resursutnyttjande och kan även underlätta hanteringen av eventuella sekretessrättsliga frågor.

Vi har övervägt att låta samtliga de remissmyndigheter som ingår i samrådskretsen i 5 kap. 11 § PBL omfattas av planintressentens möjlighet att inhämta synpunkter. För det första skulle en sådan konstruktion dock kunna vålla en del tillämpningsproblem när det gäller vilka myndigheter som faktiskt ska anses ha ett väsentligt intresse i den mening som avses i 5 kap. 11 § första stycket punkt 4 och när det gäller vem som ska avgöra denna fråga, planintressenten eller myndigheten.

För det andra skulle en sådan mycket vid krets av remissmyndigheter kunna leda till långtgående konsekvenser, inte minst ekonomiska, särskilt för det stora antal myndigheter som normalt inte har direktkontakt med enskilda planintressenter och som således också har begränsad erfarenhet av detta. För vissa myndigheter finns dessutom sekretessrättsliga begränsningar när det gäller vilka uppgifter som faktiskt kan lämnas ut till en enskild.

Det kan visserligen vara av stort värde för planintressenten att även få inhämta synpunkter av lantmäterimyndigheten (jfr 5 kap. 22 a § PBL).[18] Vår bedömning är dock att en planintressent redan i dag har sådana möjligheter som är förhållandevis långtgående. Lantmäterimyndigheten har – liksom alla statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter – en allmän serviceskyldighet enligt 6 § FL, under vilken faller viss enklare rådgivning i form av upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp av begränsad omfattning som omfattas av

[18] I 39 kommuner har ansvaret för lantmäteriverksamheten överförts från den statliga lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, till kommunen med stöd av lagen (1995:1393) om kommunal lantmäterimyndighet.

myndighetens ansvarsområde (jfr även 6 § punkt 6 förordningen [2009:946] med instruktion för Lantmäteriet).

Den statliga lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, har dessutom genom lantmäteriinstruktionen getts rätt att bedriva uppdragsverksamhet (12 §), för vilken Lantmäteriet också ska ta ut avgift (30 §).[19] Lantmäteriets uppdragsverksamhet får omfatta t.ex. upprättande av fastighetsförteckning samt fastighets- och arkivutredning, rådgivning och utbildning i fastighetsrättsliga och geodetiska frågor, rådgivning och utbildning i fastighetstekniska frågor i samband med upprättande av sådan redovisning i planbeskrivningen som avses i 4 kap. 33 § första stycket punkt 3 PBL (dvs. hur planen är avsedd att genomföras), förslag till detaljplaneändring av genomförandekaraktär som behövs för att genomföra en förrättning, liksom mätning, beräkning och kartläggning (MBK-verksamhet) samt underlag och förslag till enklare detaljplan av genomförandekaraktär i de delar av Sverige där andra lösningar saknas av marknadsskäl. Även kommunal lantmäterimyndighet har utrymme för uppdragsverksamhet. Utrymmet får i varje enskilt fall bedömas enligt i första hand bestämmelserna om den allmänna kommunala kompetensen i 2 kap. KL.

Mot bakgrund av det nu nämnda kan alltså konstateras att en planintressent redan i dag har förhållandevis långtgående möjligheter att (mot betalning) få synpunkter av lantmäterimyndigheten motsvarande dem som länsstyrelsen enligt vårt förslag ska lämna. Härtill kommer att länsstyrelsen inom ramen för sitt ovan nämnda samordningsansvar också kan samordna frågor som rör den statliga lantmäterimyndigheten.

6.5.2 Möjligheten att inhämta yttrande från länsstyrelsen bör medges av kommunen

Planintressentens möjlighet att inhämta synpunkter bör medges av kommunen i planbeskedet, på begäran av intressenten

Det finns inte någon anledning att bereda en planintressent möjlighet att inhämta yttrande från länsstyrelsen mot dennes vilja. Frågan bör således initieras av den enskilde och en begäran framgå redan av

[19] Observera dock att det ibland kan vara svårt att bedöma om en begäran faller in under serviceskyldigheten som den beskrivs i FL eller om begäran ska anses utgöra ett uppdrag, se JO 2012/13 s. 388.

ansökan om planbesked. Det underlättar dessutom kommunens handläggning om det redan i ansökan står klart vilka yrkanden planintressenten faktiskt har. Det innebär således att 5 kap. 3 § PBL bör ändras i enlighet med detta.

Även om planintressenten begär en möjlighet till inhämtande av yttrande, bör kommunen ha rätten att bestämma om denna möjlighet ska ges eller inte. Kommunen kan ha goda skäl att själv vilja inhämta synpunkterna från länsstyrelsen, exempelvis om den kommande planläggningen bör omfatta fler åtgärder än den som planintressenten avser att vidta. Det ligger även i linje med det kommunala planmonopolet och är enligt vår bedömning en förutsättning både för att kommunen ska kunna behålla sitt helhetsansvar över såväl planläggningen i det enskilda fallet som över den fysiska planeringen generellt i kommunen.

Kommunens medgivande att inhämta yttrande från länsstyrelsen bör anges i det positiva planbeskedet. Detta innebär att en ansökan om planbesked blir en formell förutsättning för att medges en rätt att inhämta synpunkter i den mening som vårt förslag bygger på. I praktiken innebär detta att planintressenten – liksom i dag – endast har en rätt att inleda ett planbeskedsärende. För det fall positivt planbesked beviljas, kan intressenten dock också medges att inhämta yttrande.

Visserligen kan som nämnts i avsnitt 6.3.2 initiativ till detaljplaneläggning även ske mer informellt och utan att ansökan om planbesked först sker. Som vi redogjort för i det avsnittet, bör ansökan om planbesked heller inte bli obligatoriskt. Det är dock rimligt att av den planintressent som är angelägen om att få inhämta yttrande från länsstyrelsen enligt vårt förslag också kräva att ett formellt planbeskedsärende inleds. Detta innebär ökad förutsebarhet, transparens och insyn för berörda, vilket är särskilt viktigt när vissa förberedande moment i planprocessen utförs av någon annan än kommunen.

Möjligheten att inhämta ett yttrande från länsstyrelsen gäller oavsett vilket planeringsunderlag som kommunen angett i det positiva planbeskedet (jfr ovan avsnitt 6.4).

Det kan avslutningsvis tänkas att kommunen i planbeskedet gör bedömningen att medgivande inte bör lämnas eller att medgivande inte lämnas av rent förbiseende. Enligt vår mening bör kommunens möjlighet att i efterhand ändra planbeskedet avgöras utifrån bestämmelserna om ändring av beslut i FL (jfr främst 37 och 38 §§) samt

den praxis som utvecklats i anslutning härtill. Det innebär att det normalt inte finns något hinder för kommunen att senare ändra planbeskedet på så sätt att ett medgivande till inhämtande av yttrande lämnas, eftersom det knappast är till någon enskilds nackdel. Att däremot återkalla ett redan meddelat medgivande torde dock normalt förutsätta att kommunen i planbeskedet angett att så kan komma att ske och också under vilka förutsättningar. Ett återkallande skulle också kunna aktualiseras om planintressenten vilselett kommunen och vilseledandet haft betydelse för frågan om medgivande skulle meddelas eller inte.

Krav på förenlighet med översiktsplan

För att få ett medgivande att inhämta yttrande från länsstyrelsen bör krävas att det sökta planbeskedet är förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § PBL, bl.a. mot bakgrund av utredningens direktiv. Redan i dag finns i 5 kap. 7 § PBL krav på utökat planförfarande i de fall ett förslag till en detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande. Kommunens bedömning av om planintressenten ska ges möjlighet att inhämta yttrande bör i detta avseende ske på motsvarande sätt som enligt den bestämmelsen. Kravet på förenlighet med översiktsplanen ökar rimligen förutsättningarna för att ett planarbete faktiskt kommer att påbörjas av kommunen. Dessutom borde merarbetet för länsstyrelsen bli mer begränsat om synpunkterna avser planläggning som på en översiktlig nivå redan varit föremål för prövning. Detta bidrar enligt vår mening dels till ökad förutsebarhet för både planintressenten och kommunen samt övriga berörda, dels till minskad risk för s.k. förgävesplanering.

Krav på att planläggningen ska främjas

För att kommunen ska medge att planintressenten inhämtar yttrande från länsstyrelsen, bör också krävas att det kan antas främja den planläggning som planbeskedet avser. Detta rekvisit tydliggör att det är fråga om en fakultativ bestämmelse, men också att kommunens bedömning ändå inte kan ske helt godtyckligt, eftersom en bedömning ska göras av om ett medgivande faktiskt underlättar den

kommande planläggningen. Kommunen bör vid sin bedömning ges ett betydande skönsmässigt utrymme. Det kan t.ex. handla om att kommunen anser att planeringsförutsättningarna – trots att ett positivt planbesked i och för sig kan beviljas – ännu är alltför oklara för att det ska vara meningsfullt att låta planintressenten inhämta synpunkter, vilket också kan ha ett samband med hur långt fram i tiden kommunen bedömer att ett planärende avses inledas respektive slutligt planbeslut kan komma att föreligga (jfr vidare nedan samt 5 kap. 5 § andra stycket PBL).

Olika bedömningar kan också göras t.ex. beroende på vem som begär planbeskedet och dennes – eller eventuellt ombuds – kompetens och erfarenhet av planläggning samt förutsättningar i övrigt att tillsammans med länsstyrelsen i det enskilda fallet kunna underlätta kommunens planläggningsarbete. Om planintressenten eller dennes ombud saknar dessa förutsättningar finns det en risk för att länsstyrelsen belastas i onödig utsträckning och att synpunkterna som inhämtas inte heller främjar planläggningen. Detta innebär att även vilken arbetsinsats som kan komma att krävas från länsstyrelsens sida bör vägas in vid kommunens bedömning av om det kan antas främja planläggningen att planintressenten tillåts inhämta yttrande. Bedömningen kan också grundas på kommunens interna överväganden, t.ex. rörande tillgängliga planeringsresurser. Ett medgivande bör inte lämnas om planläggning avses inledas inom en relativt snar framtid.

Det bör dock inte krävas s.k. rådighet

Av våra direktiv framgår i och för sig att om skälen för att införa en privat initiativrätt överväger, bör inriktningen vara att den som tar initiativ till planläggning ska ha rådighet[20] över det område som avses ingå i detaljplanen. Ett krav på rådighet över det mark- och vattenområde för vilket planbesked söks, skulle kunna bidra till att den planläggning som planbeskedet avser faktiskt kommer att kunna genomföras, vilket i sin tur skulle minska risken för att länsstyrelsens arbete

[20] Med rådighet avses normalt det som följer av tillämpliga bestämmelser i vattenrättsliga sammanhang, dvs. i huvudsak enligt 2 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och den praxis som utvecklats i anslutning härtill. Sådan rådighet kan i princip grundas på fastighetsinnehav, på frivillig upplåtelse från fastighetsägaren eller på tvångsvist förvärv eller motsvarande (jfr MÖD 2017:66, även NJA 1993 s. 331 och NJA 2012 s. 362).

i planprocessens initialskede enligt vårt förslag blir onyttigt. Dessutom torde ett rådighetskrav allmänt också bidra till att minska risken för s.k. förgävesplanering.

Redan i planbeskedet ska dock göras en bedömning av om sökanden har möjlighet att genomföra planen (jfr prop. 2009/10:170 Del 1 s. 227). Planintressentens möjlighet att genomföra planen bedöms dessutom vid prövningen av det ovan nämnda kravet på att den aktuella planläggningen ska främjas. Krav på rådighet saknas vidare i övrigt i den plan- och byggrättsliga regleringen; tvärtom har det t.ex. beträffande lov uttalats att eftersom lovprövningen i huvudsak är en offentligrättslig prövning, bör det inte uppställas något krav på att sökanden har civilrättslig förfoganderätt över den tilltänkta marken (jfr RÅ 1975 ref. 99 och RÅ 2006 not. 6). Med ett krav på rådighet skulle vidare även fastighetsägare i vissa situationer kunna uteslutas från möjligheten att få ett medgivande enligt vårt nu aktuella förslag, t.ex. om ägaren upplåtit en tidsbegränsad nyttjanderätt inom markområdet. Detsamma gäller en planintressent som t.ex. ingått ett markanvisningsavtal med kommunen, men där överlåtelsen av den kommunalt ägda marken ännu inte skett. Ett rådighetskrav skulle dessutom kunna vålla bekymmer i den praktiska tillämpningen vid planläggning som omfattar allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap (jfr 4 kap. 7 § PBL), vilken normalt alltid ägs av kommunen. Avslutningsvis anser vi att ett rådighetskrav inte framstår som så angeläget mot bakgrund av att vårt nu aktuella förslag endast rör en möjlighet för planintressenten att inhämta synpunkter i planprocessens initialskede och inte någon privat planering i egentlig mening.

Möjligheten att inhämta yttrande bör som huvudregel vara begränsad till den tidpunkt då planläggningen kommer att inledas

Mot bakgrund av att vårt förslag bygger på en möjlighet för planintressenten att inhämta synpunkter i första hand i planprocessens initialskede, bör det framgå av lagtexten att möjligheten är begränsad i tid. Vi har övervägt en tidsbegränsning direkt i lag som korresponderar med den tidpunkt som kommunen enligt 5 kap. 5 § andra stycket PBL anger avseende då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan. En sådan reglering skulle dock riskera att planintressenten och kommunen blir ”konkurrenter” vid

parallellt inhämtande av synpunkter under planprocessen, något som skulle kunna bli kontraproduktivt och därmed olämpligt. Även om det under vårt utredningsarbete från byggherresidan framförts vissa önskemål om möjlighet till beredningsåtgärder under hela planprocessen, bör utgångspunkten således vara att rätten för planintressenten att inhämta yttrande från länsstyrelsen upphör när kommunen själv har behov av att ensam kontakta länsstyrelsen.

Enligt vår bedömning bör medgivandets begränsning i tid i stället som huvudregel kopplas till den tidpunkt då kommunen bedömer att planläggning kommer att inledas. I vårt utredningsarbete har också framkommit att planintressenter normalt efterfrågar även denna tidpunkt i planbeskedssammanhang, i minst lika hög utsträckning som vid vilken tidpunkt planantagandet bedöms kunna ske. Redan i dag ska som ovan nämnts kommunen i planbeskedet ange när ett slutligt planantagandebeslut bedöms kunna fattas (5 kap. 5 § andra stycket PBL). Den nu gällande regleringen har i förarbetena motiverats med att angivandet av en tidpunkt då beslutet att anta planen bedöms kunna fattas underlättar planeringen av arbetsinsatser för den som begärt planbeskedet.[21] Denna motivering talar enligt vår mening med styrka även för att kommunen i planbeskedet bör ange den tidpunkt då planläggning bedöms kunna inledas. Det innebär att 5 kap. 5 § andra stycket PBL bör ändras i enlighet med detta. Därmed kan även planintressentens medgivande att inhämta yttrande från länsstyrelsen i tid begränsas till den tidpunkt då kommunen i planbeskedet angett att planläggning bedöms kunna inledas. För det fall kommunen anser att medgivandet bör gälla till annan tidpunkt, får kommunen bestämma det i planbeskedet.

Ändring av tidsbegränsning enligt planbeskedet

Möjligheten att i efterhand justera den aktuella tidsbegränsningen får avgöras utifrån FL:s bestämmelser om ändring av förvaltningsbeslut (jfr främst 37 och 38 §§) samt den praxis som utvecklats i anslutning härtill. Det innebär att det normalt inte finns något hinder för kommunen att senare i planprocessen flytta fram den aktuella tidpunkten, eftersom det knappast är till någon enskilds nackdel.

[21] Se prop. 2009/10:170 Del 1 s. 229 och 440; jfr även SOU 2008:68 s. 131 ff. och 366 ff.

Kommunen torde också kunna besluta att rätten att inhämta synpunkter ska upphöra i förtid, i vart fall om kommunen i planbeskedet angett att så kan komma att ske och under vilka förutsättningar. Det gäller även om planintressenten vilselett kommunen och vilseledandet haft betydelse för frågan om tidsbegränsningen.

Särskilda förfaranderegler krävs inte

Vi bedömer att det inte krävs några särskilda förfaranderegler för hur planintressenten inhämtar yttrande från länsstyrelsen. Vad gäller länsstyrelsens handläggning, styrs den i huvudsak av de allmänna förfarandereglerna i FL (se vidare nedan).

6.5.3 Om länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsens yttrande

Tanken med vårt förslag är som ovan nämnts att länsstyrelsen ska lämna synpunkter på den planläggning som det positiva planbeskedet avser. I detta skede finns något planförslag ännu inte framtaget. Det medför att länsstyrelsen endast kan yttra sig över den åtgärd som omfattas av planbeskedet. Eftersom en begäran om planbesked kan ha olika detaljeringsgrad ligger det i sakens natur att länsstyrelsen inte kan yttra sig över sådana frågor som inte framgår av planbeskedet.

Länsstyrelsens synpunkter bör i första hand avse vilket planeringsunderlag som krävs för att länsstyrelsen senare under granskningsfasen ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt 5 kap. 22 § PBL. Det handlar således om vilket underlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till hur planläggningen förhåller sig till de s.k. ingripandegrunderna (jfr 11 kap. 10 § PBL), t.ex. om och i så fall hur planläggningen kan påverka riksintressen, miljökvalitetsnormer och strandskydd, men också frågor om t.ex. risk för olyckor, översvämning och erosion. Av yttrandet kan således framgå att länsstyrelsen bedömer att det exempelvis kommer att behövas något eller några av följande underlag för att ett kommande planförslag ska kunna bedömas:

– en inventering av förekommande naturvärden inom och i anslutning till det tilltänkta planområdet
– en geoteknisk undersökning
– en analys av risken för översvämning
– en undersökning av förekomsten av markföroreningar
– en analys av risken för olyckor med hänsyn till att en närliggande väg eller järnväg utgör en rekommenderad transportled för farligt gods
– en analys av vilket omgivningsbuller som kan uppstå i anslutning till tillkommande eller befintliga bostäder.

Avsikten är således att länsstyrelsen ska redovisa sin bedömning av vilka frågor som behöver utredas närmare för att länsstyrelsen i det efterföljande plansamrådet ska kunna bedöma om förslaget till detaljplan är förenligt med ingripandegrunderna. Länsstyrelsen behöver alltså i viss utsträckning bedöma samma frågor som kommunen har att bedöma (jfr våra förslag i avsnitt 6.4). Genom att planintressenten får möjlighet att ta del av länsstyrelsens uppfattning om vilka frågor som behöver utredas i den efterföljande planläggningen får planintressenten – och indirekt även kommunen – bättre möjlighet att överblicka förutsättningarna. Planintressenten ges även möjlighet att påbörja arbetet med att ta fram de utredningar och analyser som länsstyrelsen framhåller. Därigenom kan förslaget till detaljplan även tänkas bygga på ett bättre underlag när plansamråd väl sker.

Det kan även antas att länsstyrelsen i vissa fall kommer att behöva samråda med andra statliga myndigheter innan länsstyrelsen kan yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas, vilket i sådant fall förutsätts ske. Vi har övervägt om länsstyrelsens samrådsansvar bör regleras särskilt, på så sätt som gjorts t.ex. när det gäller planeringsbesked (jfr 2 kap. 2 a § plan- och byggförordningen [2011:338]). Vi har dock bedömt att länsstyrelsens allmänna samordningsansvar (jfr främst 2 § förordningen [2017:868] med länsstyrelseinstruktion) bör vara tillräckligt, eftersom länsstyrelsens yttrande – till skillnad från planeringsbeskedet – inte har några rättsverkningar.

Det finns inte något som hindrar att länsstyrelsen också uttalar sig om underlag som kan behövas för en korrekt avvägning av motstående allmänna intressen enligt 2 kap. PBL (jfr 5 kap. 14 § andra

stycket PBL). Det kan även gälla andra frågor som berör länsstyrelsen eller staten, exempelvis behovet av tillstånd eller dispenser som kan behövas enligt miljöbalken eller kulturmiljölagen (1988:950). Länsstyrelsen bör däremot inte ha någon skyldighet att lämna sådana uttalanden i yttrandet, utöver vad som följer av den allmänna serviceskyldigheten enligt 6 § FL.

Vi har även övervägt om länsstyrelsens yttrande i stället borde avse hur den sökta åtgärden förhåller sig till ingripandegrunderna. Eftersom den åtgärd som planbeskedet avser kan vara förhållandevis översiktligt beskriven skulle det i många fall kunna bli svårt för länsstyrelsen att yttra sig över detta. Dessutom är det inte heller säkert att den åtgärd som planbeskedet avser är identisk med det förslag till detaljplan som kommunen senare tar fram. Även detta förhållande talar för att det inte är möjligt för länsstyrelsen i detta skede att med precision yttra sig över hur den sökta åtgärden förhåller sig till ingripandegrunderna. Härtill kommer att ett yttrande om hur den sökta åtgärden förhåller sig ingripandegrunderna i princip skulle kunna ge verkningar motsvarande dem ett planeringsbesked ger, samtidigt som vi ovan funnit att skäl saknas att låta planintressenten begära ett planeringsbesked (avsnitt 6.3.7).

Länsstyrelsens synpunkter ska redovisas i ett yttrande, som också ska skickas till kommunen

Länsstyrelsens synpunkter ska redovisas i ett skriftligt yttrande. Yttrandet ska skickas till planintressenten (jfr även 33 § FL), men även till kommunen. Anledningen är att synpunkterna utgör beslutsunderlag för kommunen vid bedömningen av om planläggning ska inledas. För det fall kommunen i tid förlängt planintressentens medgivande att inhämta synpunkter (jfr ovan), kan det även vara så att planarbetet redan har inletts av kommunen. De aktuella synpunkterna från länsstyrelsen kan då vara av vikt för kommunen vid bedömning av om planarbetet ska avbrytas eller av om förslaget till detaljplan inte ska antas.

Den föreslagna bestämmelsen utgör inte något hinder för att en företrädare för länsstyrelsen träffar planintressenten, även i de fall när kommunen inte har någon representant närvarande (jfr 24 § FL). Däremot förutsätts länsstyrelsen efter ett möte med planintressen-

ten skriftligen dokumentera eventuella ställningstaganden och upplysningar från länsstyrelsens sida i ett yttrande som även skickas till kommunen (jfr även 27 § FL). Så kan exempelvis tänkas bli fallet om ett yttrande från länsstyrelsen ger upphov till följdfrågor från planintressentens sida, och länsstyrelsen därvid får anledning att precisera sina synpunkter.

Verkningar av länsstyrelsens yttrande

Ett positivt planbesked där planintressen har fått kommunens medgivande att inhämta länsstyrelsens yttrande skapar enligt vårt förslag en skyldighet för länsstyrelsen att lämna ett yttrande. Omfattningen av yttrandet följer som ovan nämnts ytterst av länsstyrelsens förvaltningsrättsliga utredningsansvar (jfr 23 § första stycket FL) och beror på en mängd omständigheter i det enskilda ärendet. Länsstyrelsens yttrande innefattar myndighetsutövning. Samtidigt lämnas yttrandet normalt i ett skede där den formella planprocessen ännu inte har inletts. Länsstyrelsen är också beroende av det underlag som den enskilde själv åberopat i planbeskedsärendet och därefter.

Det ligger i sakens natur att länsstyrelsen senare under såväl samråds- som granskningsskede måste kunna göra en annan bedömning vad gäller vilket planeringsunderlag som behövs, t.ex. beroende på nya planeringsförutsättningar och omständigheter i övrigt som framkommit. Utrymmet för att länsstyrelsen ska kunna lämna synpunkter som avviker från det som framförts i yttrandet över planbeskedet måste enligt vår mening således vara betydande. Det medför i sin tur att skadeståndsansvaret är högst begränsat (jfr 3 kap. skadeståndslagen). I sammanhanget bör också tilläggas att länsstyrelsens yttrande inte är bindande, vare sig för kommunen eller planintressenten. Länsstyrelsens yttrande ska i stället i första hand förstås som ett bidrag till bedömningen av vilket planeringsunderlag som kan behövas i det kommande planärendet. Mot bakgrund av detta bör länsstyrelsens yttrande inte heller vara överklagbart, främst eftersom yttrandet inte kan anses påverka den enskildes faktiska situation i sådan utsträckning som krävs för att ett beslut ska vara överklagbart (jfr 41 § FL och prop. 2016/17:180 s. 248 ff.).

Närmare om länsstyrelsens utredningsansvar m.m.

Det kan konstateras att en planintressent redan i dag är oförhindrad att rikta förfrågningar till både länsstyrelsen och t.ex. de remissmyndigheter som i övrigt omfattas av samrådskretsen i 5 kap. 11 § PBL. Av en förvaltningsmyndighets allmänna serviceskyldighet enligt 6 § andra stycket FL följer också att myndigheten har en skyldighet att besvara förfrågningar från enskilda, även om omfattningen av skyldigheten naturligtvis måste anpassas till förutsättningarna i det enskilda fallet. Vad som nu nämnts betyder också att vårt förslag till reglering inte ska tolkas motsatsvis. En planintressents möjlighet att få svar på allmänna förfrågningar av myndigheten enligt dess serviceskyldighet kvarstår således helt oförändrad.

Vårt förslag medför dock som ovan nämnts att inhämtandet av yttrande offentligrättsligt regleras direkt i PBL, vilket innebär en skyldighet för länsstyrelsen som går längre än den allmänna serviceskyldigheten. Inhämtandet av yttrande enligt vårt förslag bör alltså förstås som att planintressenten inleder ett ärende hos länsstyrelsen (jfr 19 § FL) och att det således – till skillnad från vad gäller den allmänna serviceskyldigheten – uppstår en ärendemässig relation i förvaltningsrättslig mening mellan intressenten och myndigheten (jfr även Didón m.fl., Plan- och bygglagen [5 december 2018, Zeteo], kommentaren till 12 kap. 2 och 3 §§). Det är viktigt att framhålla att planintressenten är en självständig part i ärendet hos länsstyrelsen och således inte agerar på uppdrag eller motsvarande från kommunen, vare sig i civilrättslig eller kommunalrättslig mening. Vårt förslag ska i stället uppfattas som att planintressenten får en självständig möjlighet att *i stället för kommunen* vidta vissa beredningsåtgärder i syfte att underlätta för kommunen i den kommande planläggningen.

Den exakta omfattningen av länsstyrelsens skyldighet att lämna synpunkter är inte möjlig att reglera i författning, utan får i stället bedömas utifrån det allmänna förvaltningsrättsliga utredningsansvaret i 23 § första stycket FL, av vilken framgår att ärendet ska bli utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Precis som när det gäller t.ex. kommunens utredningsansvar vid prövning av en ansökan om förhandsbesked[22], blir länsstyrelsens utredningsansvar i första hand beroende av vilket underlag som legat till grund för det positiva planbeskedet samt det underlag som intressenten eventuellt

[22] Jfr 9 kap. 17 och 18 §§ PBL, även MÖD:s dom den 25 juni 2015 i mål nr P 8682-14.

åberopar därefter. Utredningsansvarets omfattning påverkas också t.ex. av vilket planeringsunderlag som kan behövas enligt kommunens bedömning och som kommunen därmed redan angett i planbeskedet (jfr ovan avsnitt 6.4). Det är även fullt möjligt att länsstyrelsen gör bedömningen att den bör avstå från att yttra sig när det gäller frågan om vilket underlag som kan behövas. Det kan t.ex. handla om att kommunen medgett planintressenten att inhämta yttrande i strid med någon av förutsättningarna i 5 kap. 5 a § PBL eller att det helt enkelt inte finns förutsättningar för att göra bedömningen utifrån det underlag som finns.

Att planintressenten genom sin begäran om yttrande inleder ett ärende hos länsstyrelsen i förvaltningsrättslig mening, innebär vidare att flera andra allmänna förfaranderegler i FL blir tillämpliga, t.ex. de om dokumentation av uppgifter (jfr 27 § FL), men även de om dröjsmålstalan (jfr 11 och 12 §§ FL). Visserligen avses tidsbegränsningen av planintressentens medgivande att inhämta yttrande regleras genom bestämmelserna i 5 kap. PBL, men då dessa inte primärt tar sikte på länsstyrelsens handläggning, blir i stället FL:s allmänna förfaranderegler subsidiärt tillämpliga.

Merarbete för länsstyrelsen

Under utredningsarbetet har framkommit vissa farhågor om att länsstyrelsen kommer att belastas ytterligare om planintressenten ges en utökad möjlighet att inhämta synpunkter i enlighet med vad vi nu föreslår. Det kan t.ex. handla om att kommunen senare i samrådet återkommer till frågor som myndigheten i fråga redan besvarat direkt till planintressenten i ett tidigare skede. Det har också framförts att de upparbetade kommunikationskanaler i planläggningssammanhang som finns i dag mellan kommuner och länsstyrelsen fungerar väl och att det finns risk för att dessa påverkas negativt för det fall kommunikation sker direkt också med planintressenten.

Det finns inte anledning att ifrågasätta att våra förslag i denna del kommer att innebära en viss ökad arbetsbelastning för i första hand länsstyrelsen, men också för övriga statliga myndigheter som länsstyrelsen kan komma att behöva samråda med. Ett fördjupat resonemang i denna del återfinns i vår konsekvensbeskrivning i kapitel 8. Enligt vår bedömning väger dock fördelarna i form av ett möjligt

effektivare resursutnyttjande i avvaktan på att planarbete inleds tyngre än de nackdelar som framkommit.

I sammanhanget bör också nämnas att vi övervägt en reglering där kommunen – i stället för den enskilde planintressenten – inhämtar yttrandet i fråga från länsstyrelsen. Som vi tidigare angett, är dock vårt syfte att skapa en självständig, offentligrättsligt reglerad, möjlighet för planintressenten att vidta vissa beredningsåtgärder. Vi har också velat undvika att reglera ytterligare omfattande skyldigheter för kommunen i planprocessen. Tvärtom ska planintressentens självständiga beredningsåtgärder underlätta kommunens inledande av och arbete med den planläggning som det positiva planbeskedet avser, just i situationer där kommunen inte har resurser att vidta de aktuella åtgärderna.

Bestämmelserna finns i 5 kap. 3, 5 och 5 a §§ PBL.

6.6 Ett förtydligande av planintressentens möjlighet att bidra med planeringsunderlag

Förslag: Det ska förtydligas i PBL att för detaljplanearbetet ska det, utöver grundkartor och fastighetsförteckning, finnas det planeringsunderlag som behövs. Det ska också förtydligas att planeringsunderlag får tas fram av annan än kommunen.

Tiden mellan planbesked och påbörjande av planarbete bör användas effektivt

Som vi anfört i avsnitt 6.4 och 6.5, bör tiden mellan ett positivt planbesked och det egentliga påbörjandet av planarbetet i vissa situationer kunna utnyttjas mer effektivt. Genom våra förslag om skyldighet för kommunen att i planbeskedet ange vilket planeringsunderlag som kan behövas och om möjligheten att inhämta yttrande från länsstyrelsen i ett tidigt skede av planprocessen, ökar förutsättningarna för planintressenten att kunna bidra med relevant planeringsunderlag inför och under planläggningen. Mot bakgrund av detta bör det även i lagtexten förtydligas att annan än kommunen, dvs. planintressenten men också t.ex. statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter samt landsting (regioner; jfr lagen [2010:630] om regionalt utvecklingsansvar), kan bidra med beslutsunderlag liksom att behövligt

planeringsunderlag faktiskt ska finnas i planärendet, enligt vad vi föreslår i det följande.

Det bör förtydligas att behövligt planeringsunderlag ska finnas

I nuvarande reglering i 5 kap. PBL nämns under rubriken *Underlag för detaljplanearbetet* endast grundkartor, fastighetsförteckning samt i förekommande fall planprogram. I planarbetet krävs naturligtvis ett betydligt mer omfattande underlag än så, varför regleringen i dag är något missvisande. Hur omfattande planeringsunderlag som behövs får i första hand bedömas utifrån planmyndighetens utredningsansvar i det enskilda planärendet (jfr även 23 § första stycket FL). Nedan föreslår vi vidare ett förtydligande om att även annan än kommunen kan ta fram planeringsunderlag, vilket också motiverar ett förtydligande om att planeringsunderlag omfattar mer än vad som antyds genom dagens bestämmelser. Det bör således förtydligas i 5 kap. 8 § PBL att det i kommunens planläggning ska finnas det planeringsunderlag som behövs.

I 5 kap. 13 § PBL regleras vad kommunen ska redovisa under samrådet, bl.a. det planeringsunderlag som har betydelse. Mot bakgrund av vårt förslag till förtydligande i 5 kap. 8 §, bör motsvarande förtydligande göras i 13 § genom en hänvisning till 8 §. Eftersom vi föreslår att det i 8 § ska regleras att planeringsunderlaget ska vara behövligt, skulle rekvisitet ”som har betydelse” i 13 § möjligen kunna utelämnas. Vi har dock stannat för att behålla rekvisitet, eftersom tidigare behövligt planeringsunderlag (enligt 8 §) skulle kunna visa sig sakna betydelse när det väl är dags för att samråda om planförslaget.

En följdändring bör också göras i 5 kap. 39 § PBL, vilken reglerar vilka förfaranderegler i 5 kap. som är tillämpliga såvitt gäller områdesbestämmelser.

Planintressenten kan redan i dag bidra med planeringsunderlag

Som vi redogjort för i avsnitt 5.6 och 5.11 finns det inte några hinder för en planintressent – eller annan utomstående för den delen – att bidra med underlag i planärendet. I vårt utredningsarbete har också framkommit att så redan sker i praktiken i ett stort antal kommuner.

Vidare innebär det förvaltningsrättsliga utredningsansvaret – tillsammans med den allmänna serviceskyldigheten enligt 6 § andra stycket FL – att byggnadsnämnden bör kunna vägleda planintressenten om vilka underlag som denne kan bidra med i planärendet (jfr även 20 § första stycket FL). Sådan vägledning ligger normalt i planintressentens eget intresse, inte minst på grund av att denne kan komma att få ett kostnadsansvar för planarbetet, antingen genom att sådant ansvar regleras i genomförandeavtal eller genom uttag av planavgift med stöd av 12 kap. 9 § PBL (jfr avsnitt 5.6.3).

Planintressentens möjlighet bör framgå tydligare av lag

Även om en planintressent redan i dag har möjlighet att bidra med planeringsunderlag, bör det uttryckligen framgå av PBL att planeringsunderlag får tas fram av annan än kommunen. Med annan än kommunen avser vi här i första hand planintressenten, men även länsstyrelsen, landstinget och statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter i övrigt. Genom en sådan kodifiering tydliggörs direkt i lag att det inte finns något hinder för någon annan än kommunen att ta fram planeringsunderlag. Ett sådant förtydligande ligger väl i linje med vårt förslag ovan att under vissa förutsättningar låta planintressenten inhämta yttrande från länsstyrelsen, liksom vårt förslag om att kommunen i planbeskedet ska ange vilket planeringsunderlag som kan behövas. Förslagen syftar nämligen just till att öka förutsättningarna för planintressenten att bidra med relevant planeringsunderlag inför och under planläggningen.

Samtidigt bör det även här understrykas att förslaget *inte* innebär någon förändring när det gäller kommunens ansvar att i egenskap av planmyndighet se till att underlaget medger en korrekt och tillförlitlig avvägning av de allmänna och enskilda intressena i ärendet. I de fall planeringsunderlag tas fram av planintressenten, ankommer det alltså på kommunen att säkerställa kvaliteten i detta.

Enligt vår mening bör här aktuella förtydliganden ske under rubriken *Underlag för detaljplanearbetet* och lämpligen i 5 kap. 8 § PBL. En följdändring bör också göras i 5 kap. 39 § PBL, vilken reglerar vilka förfaranderegler i 5 kap. som är tillämpliga såvitt gäller områdesbestämmelser.

Bestämmelserna finns i 5 kap. 8, 13 och 39 §§ PBL.

6.7 Tidsfristen för planbesked bör inte ändras

Bedömning: Det finns inte skäl att förlänga den fyramånadersfrist som i dag gäller för att meddela planbesked.

Av 5 kap. 4 § PBL framgår att när kommunen har fått en begäran om planbesked som uppfyller kraven i 3 §, ska kommunen ge sitt planbesked *inom fyra månader*, om kommunen och den som har gjort begäran inte kommer överens om något annat. Med våra förslag om att kommunen i planbeskedet får medge en planintressent att inhämta yttrande från länsstyrelsen och om att kommunen redan i planbeskedet ska ange vilket planeringsunderlag som kan behövas, är det rimligt att anta att kommunens handläggning av planbeskedsärendet kommer att kräva något mer tid. Under utredningsarbetet har vidare framhållits att detta i viss utsträckning kan verka avhållande och att det således finns en risk att kommunerna meddelar färre positiva planbesked. Vi anser dock inte att det finns skäl att utöka tidsfristen. För det första är det ju i princip fakultativa bestämmelser som vi föreslår. Det är således kommunen som avgör både om planintressenten ska medges inhämta yttrande och vilket planeringsunderlag som kan behövas. Om kommunen inom nu gällande fyramånadersfrist inte klarar av att bedöma om planintressenten bör tillåtas inhämta yttrande, bör något medgivande heller inte lämnas. Som vi nämnt i avsnitt 6.4 bör vidare kommunen i beskedet endast ange underlag som den haft de tidsmässiga förutsättningarna att bedöma behovet av. En utökning av tidsfristen skulle också i viss mån leda till ytterligare fördröjning av planprocessen. Samtidigt bör här nämnas att det ofta inte torde krävas särskilt tidsmässigt betydande insatser för kommunen att göra de nu aktuella bedömningarna. Detta gäller inte minst om utökad vägledning kan ges angående vilket underlag som krävs för att bedöma vissa planeringsförutsättningar (jfr vidare avsnitt 6.12.1).

6.8 Planbesked bör inte få överklagas

Bedömning: Även om planbeskedet med våra förslag får en utökad betydelse för den enskilde och även skapar vissa skyldigheter för kommunen och länsstyrelsen, bör det inte införas en rätt att överklaga planbesked.

Av 13 kap. 2 § första stycket punkt 2 PBL framgår att kommunens beslut om planbesked inte får överklagas. Det innebär att en planintressent inte kan överklaga ett negativt planbesked, men också att enskilda som i och för sig kan vara berörda av den tilltänkta planläggningen inte heller har rätt att överklaga ett positivt planbesked. Att planbesked inte är överklagbara motiveras i förarbetena i huvudsak med att beskeden inte är bindande för myndigheter och enskilda (se prop. 2009/10:170 Del 1 s. 354).

Vårt förslag om att kommunen i ett positivt planbesked under vissa förutsättningar ska kunna medge att planintressenten tillåts inhämta yttrande från länsstyrelsen, innebär i och för sig att planbeskedet skapar en skyldighet för länsstyrelsen. Det innebär i sin tur att frågan uppkommer om intressenten bör ha rätt att överklaga ett planbesked som saknar ett sådant medgivande, trots att intressenten begärt det. Ett medgivande enligt vårt förslag bygger dock bl.a. på förutsättningen att planläggningen genom medgivandet ska främjas och på att kommunen vid bedömningen av om detta krav är uppfyllt bör ges ett betydande skönsmässigt utrymme. Det är således inte fråga om någon rättighet för intressenten att inhämta yttrande från länsstyrelsen, utan endast om en möjlighet härtill, en möjlighet som dessutom förutsätter att kommunen bedömer att ett sådant medgivande är lämpligt. Enligt vår bedömning kan ett nekat medgivande inte heller anses påverka den enskildes faktiska situation i sådan utsträckning som krävs för att ett beslut ska vara överklagbart (jfr prop. 2016/17:180 s. 248 ff.). Den påvisbara effekten av ett nekat medgivande begränsar sig nämligen till att den enskilde eventuellt inte kan vidta en viss beredningsåtgärd i planprocessens initialskede. Härtill kommer att kommunen alltjämt – i enlighet med det kommunala planmonopolet – ensam bestämmer både om planläggning över huvud taget ska inledas, men också om påbörjat planarbete ska avbrytas. Inte heller sådana beslut är överklagbara (jfr 13 kap. 2 § första stycket punkt 1 PBL).

Vårt förslag om att planeringsunderlag som kan behövas ska anges redan i planbeskedet innebär visserligen att beskedet i denna del skapar en rättighet för den enskilde och en skyldighet för kommunen. Även här är det dock kommunen som bedömer och avgör *vilket* underlag som ska anges. Det är således inte fråga om någon ovillkorlig rätt för den enskilde att få en fullständig uppräkning av behövligt planeringsunderlag, utan endast en preliminär bedömning från kommunens sida om vilket underlag som *kan* behövas. Bedömningen har således inte någon bindande verkan, utan kommunen kan senare i planprocessen göra en annan bedömning av vilka underlag som behövs. Liksom vi angett ovan, kommer den påvisbara effekten för den enskilde inte bli annan än en viss möjlig handlingsdirigerande påverkan vad gäller vilka beredningsåtgärder den enskilde eventuellt vidtar under planprocessens initialskede. Enligt vår bedömning kan planbeskedet i denna del inte anses påverka den enskildes faktiska situation i sådan utsträckning som krävs för överklagbarhet.

Sammanfattningsvis anser vi att även om planbeskedet med våra förslag får en utökad betydelse för den enskilde och även skapar viss skyldighet för kommunen och länsstyrelsen, bör det inte införas en rätt att överklaga planbeskedet. Enligt vår bedömning strider ett överklagandeförbud inte heller mot den europarättsliga rätten till domstolsprövning (jfr främst artikel 6.1 i Europakonventionen och den praxis som utvecklats i anslutning härtill).

6.9 Medverkan av enskilda ska redovisas i planbeskrivningen

Förslag: Av planbeskrivningen ska framgå om viss enskild tagit fram planeringsunderlag och i så fall vilket.

Medverkan av enskilda i detaljplaneläggningen bör redovisas i planbeskrivningen

Vi har ovan redovisat ett antal förslag som syftar till att både förtydliga och utveckla planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen. Det handlar om att planintressenten ska kunna medges rätt att inhämta yttrande från länsstyrelsen, att kommunen redan i

planbeskedet ska ange planeringsunderlag som kan behövas och ett förtydligande av att annan än kommunen får ta fram planeringsunderlag.

Planintressentens förtydligade och i viss mån utvecklade möjligheter att medverka i planläggningen, bör enligt vår mening kompletteras på så sätt att det av planbeskrivningen (4 kap. 33 § PBL) tydligt ska framgå om enskild planintressent tagit fram planeringsunderlag i det aktuella planärendet och – om så skett – vilka underlag det är fråga om. Det kan handla om allt från undersökningar, utredningar, inventeringar och underlag i övrigt som tagits fram av en viss enskild och getts in i planärendet. Vi har ovan (avsnitt 6.6) föreslagit att 5 kap. 8 § andra stycket PBL bör förtydligas så att det framgår att även annan än kommunen får ta fram planeringsunderlag. Nu aktuellt förslag tar dock sikte endast på när *viss enskild* tagit fram sådant planeringsunderlag. Med enskild avses bl.a. fastighetsägare, byggherre eller annan planintressent, men också t.ex. konsult som på uppdrag av kommunen tagit fram planeringsunderlag. Bestämmelsen är alltså inte tillämplig när underlag tagits fram av länsstyrelse, lantmäterimyndighet, miljönämnd eller liknande.

Härigenom skapas en ökad transparens vad gäller planintressentens medverkan i planläggningen, vilket skapar incitament för planmyndigheten att säkerställa att avvägningarna på grundval av underlaget sker på ett korrekt och tillförlitligt sätt. Det underlättar också för övriga berörda enskilda (grannar m.fl.) att bilda sig en uppfattning av vilka motstående enskilda intressen som gör sig gällande i planärendet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för dessa att ta tillvara sin rätt vid samråd och granskning. Motsvarande gäller vid eventuellt överklagande till mark- och miljödomstol, där klagande kan åberopa t.ex. 4 kap. 36 § PBL om att befintliga äganderättsförhållanden inte i skälig utsträckning beaktats och yrka att detaljplanen i fråga ska upphävas.

Planbeskrivningen bör sammanfattningsvis enligt vår mening innehålla en tydlig redovisning av om och i så fall vilket planeringsunderlag som i förekommande fall tagits fram av viss enskild.[23]

Bestämmelsen finns i 4 kap. 33 § PBL.

[23] Vårt förslag innebär att viss behandling av personuppgifter kommer att ske (jfr allmän dataskyddsförordning). Mot bakgrund främst av ändamålet med denna behandling samt de aktuella personuppgifternas karaktär och omfattning, bedömer vi att behovet av behandlingen överväger integritetsskyddet.

6.10 Kommunens ansvar för den fysiska planeringen påverkas inte

Bedömning: Även om planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen förtydligas och utvecklas i enlighet med våra förslag, påverkar det inte kommunens långsiktiga ansvar för den fysiska planeringen.

Kommunens ansvar för fysisk planering påverkas inte

Av våra utredningsdirektiv framgår att även frågan om hur kommunens ansvar bör se ut, i de fall vissa förberedande åtgärder vidtas av en enskild inom ramen för planprocessen, behöver utredas liksom hur en privat initiativrätt kan komma att påverka den kommunala fysiska planeringen i stort på lång sikt. Inriktningen bör enligt direktiven vara att det är kommunen som säkerställer att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav.

Med våra förslag kommer en planintressent att i något större utsträckning ges möjlighet att vidta beredningsåtgärder i planprocessens initialskede. Våra förslag påverkar dock inte kommunens ansvar vare sig över planprocessen i sin helhet i det enskilda fallet eller över den fysiska planeringen i stort på lång sikt. Även med en planintressent som vidtar vissa beredningsåtgärder genom att inhämta yttrande från länsstyrelsen och som tar fram och inkommer med visst planeringsunderlag, ankommer det således alltjämt på kommunen att tillse att underlaget möjliggör en korrekt och tillförlitlig avvägning av de allmänna och enskilda intressen som gör sig gällande i planläggningen. Det är också kommunen som ensam avgör om planläggning över huvud taget ska komma till stånd, liksom om det finns skäl att t.ex. avbryta planarbetet eller att i slutänden inte anta en detaljplan.

6.11 Våra förslag ändrar inte rättsläget vad gäller en planintressents partsställning och klagorätt

Bedömning: Även om planintressentens medverkan i detaljplaneläggningen förtydligas och utvecklas i enlighet med våra förslag, påverkar det inte i sig rättsläget avseende planintressentens partsställning och klagorätt.

Inledning

Enligt våra utredningsdirektiv ska grunderna i det kommunala planmonopolet bibehållas. Som vi tidigare angett i avsnitt 6.3.2 kan en förändrad partsställning för planintressenten innebära långtgående konsekvenser för planmonopolet. Det är således angeläget att ett förtydligande och en utveckling av planintressentens medverkan i planarbetet inte utformas på ett sätt som påverkar bedömningen av planintressentens partsställning och i förlängningen klagorätt.

Planintressentens partsställning och klagorätt

I avsnitt 5.6.2 har vi redogjort för varför enskilda, oavsett om de är planintressenter eller sakägare eller bådadera, i princip inte bör anses ha partsställning redan i planärendet. En annan sak är att planintressenten normalt ingår i samrådskretsen, i vart fall i egenskap av ”enskild i övrigt” som har ett väsentligt intresse av planförslaget (jfr 5 kap. 11 § första stycket punkt 4 PBL). Som vi angett i avsnitt 5.6.3 följer dessutom av byggnadsnämndens allmänna serviceskyldighet och utredningsansvar (jfr 6 § andra stycket och 23 § första stycket FL) att en planintressent normalt bör få tillfälle att yttra sig i planärendet och även vägledas i behövlig utsträckning av planmyndigheten. Trots att en planintressent inte intar partsställning i planärendet, har intressenten således långtgående möjligheter att komma till tals i planärendet.

Vad sedan gäller frågan om överklaganderätt, kan konstateras att en sakägare kan överklaga en detaljplan till mark- och miljödomstol enligt förutsättningarna som anges i 13 kap. 8 § PBL och 42 § FL och den praxis som utvecklats i anslutning härtill (jfr NJA 2017 s. 421

samt avsnitt 5.6.2). En sådan sakägare intar då partsställning i domstolen i egenskap av klagande. Den fråga som i praxis uppkommit rör i stället vem som får motpartsställning i domstolen, vilket i sin tur har betydelse för vem som har rätt att överklaga domstolens avgörande.

Först och främst kan konstateras att det av 5 kap. 2 § andra stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar framgår att i mål om detaljplaner är kommunen den enskildes motpart. Bestämmelsen behöver inte nödvändigtvis förstås som en regel som pekar ut kommunen som ensam motpart i denna måltyp, utan i stället som en mer kommunalrättslig regel om att det är kommunen och inte något enskilt kommunalt organ som är motpart, oavsett om det är kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden som har antagit detaljplanen i fråga (jfr 5 kap. 27 § PBL; jfr även 13 kap. 10 § KL). Vem som är behörig att företräda kommunen i domstol får vidare avgöras enligt de kommunalrättsliga bestämmelserna i dessa avseenden, se särskilt 6 kap. 15 och 44 §§ KL.

Vidare anges i 5 kap. 3 § lagen om mark- och miljödomstolar att vid tillämpning av 15 och 18 §§ lagen (1996:242) om domstolsärenden ska sakägare och annan mot vilken åtgärd ifrågasätts anses som motparter. Bestämmelsen bör rimligen inte förstås på så sätt att sakägare i ett planärende intar ställning av motpart i mark- och miljödomstol efter att planen i fråga överklagats. Av förarbetena till bestämmelsen i 5 kap. 3 § lagen om mark- och miljödomstolar framgår – bl.a. mot bakgrund av hänvisningen till 10 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) – att bestämmelsen främst tar sikte på andra måltyper, t.ex. länsstyrelsens (miljöprövningsdelegationens) överklagade beslut rörande tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken, där det ofta kan finnas ett stort antal berörda (jfr prop. 2009/10:215 s. 169 f.). Bestämmelsen innebär under alla omständigheter att sakägarna i fråga endast ska *anses* som motparter just vid tillämpning av ärendelagens regler om kommunicering och sammanträde.

Vad gäller planintressentens partsställning i mark- och miljödomstol, kan vidare vägledning sökas i vad MÖD uttalat om rätten att överklaga domstolens avgörande i ett planmål. MÖD har tydliggjort att en planintressent inte har rätt att överklaga en dom av mark- och miljödomstol, som innebär att planantagandebeslutet upphävs. MÖD har motiverat sitt ställningstagande i huvudsak med att det endast är kommunen som – på grund av det kommunala planmonopolet (1 kap. 2 § PBL) – har befogenhet att anta, ändra eller upphäva planer och som

ensam avgör om och vid vilken tidpunkt planläggning ska ske. En fastighetsägare har heller inte någon i plan- och bygglagstiftningen grundad rättighet att få till stånd en detaljplan avseende den egna fastigheten. Mot bakgrund härav kan en dom om att upphäva en antagen detaljplan inte anses angå planintressenten på ett sådant sätt att denne har rätt att överklaga domen. Det bör också nämnas att MÖD inte heller funnit anledning att utöka kretsen klagoberättigade genom att analogivis[24] tillämpa rättegångsbalkens bestämmelser om intervention (jfr främst 14 kap. 9 och 11 §§).[25]

MÖD:s praxis kan möjligen ifrågasättas utifrån förarbetsuttalanden i anslutning till bestämmelserna i 11 kap. PBL om länsstyrelsens överprövning (utan överklagande) av antagna detaljplaner. För det fall länsstyrelsen upphäver en detaljplan efter överprövning enligt 11 kap. 11 § PBL, bör det enligt förarbetena nämligen vara möjligt för *både* kommun och fastighetsägare (t.ex. vars byggrätt omintetgörs) att överklaga länsstyrelsens beslut till regeringen enligt 13 kap. 5 § PBL.[26] Av MÖD:s praxis framgår heller inte hur den förhåller sig till bl.a. HFD:s tidigare avgörande[27] rörande partsställning i regeringen efter överklagande av detaljplanebeslut (RÅ 1994 not. 724) eller den europarättsliga rätten till domstolsprövning (jfr även SOU 2014:14 s. 102 f.).

MÖD:s praxis ligger dock väl i linje med att en självständig klagorätt för planintressenten skulle kunna komma att rubba grunderna för det kommunala planmonopolet i betydande utsträckning. Praxis kan också sägas korrespondera med regleringen i 13 kap. 1 § första stycket punkt 4 PBL om att kommunens beslut att *inte* anta, ändra eller upphäva en detaljplan (och områdesbestämmelser), endast får överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 13 kap. KL och likaså med det uttryckliga överklagandeförbudet i 13 kap. 2 § första stycket punkt 1 PBL vad gäller kommuns beslut att avbryta ett planarbete.

[24] En analog tillämpning av en bestämmelse innebär förenklat att en fråga som inte regleras i den tillämpliga författningen, i stället avgörs med stöd av en annan författning som i och för sig inte är direkt tillämplig, men som reglerar en liknande situation.
[25] Se MÖD 2012:51, även MÖD:s dom den 7 oktober 2016 i mål nr P 3655-16 och MÖD:s beslut den 18 oktober 2017 i mål nr P 6815-17. Jfr även MÖD:s beslut den 5 april 2018 i mål nr P 2383-18. Beslutet har överklagats till Högsta domstolen, som den 17 december 2018 i mål nr Ö 2153-18 meddelat prövningstillstånd.
[26] Se prop. 1985/86:1 s. 817 och prop. 2016/17:151 s. 30, även SOU 2014:14 s. 95 och JO 2000/01 s. 484. För det fall kommunen överklagar länsstyrelsens beslut till regeringen, torde den enskilde under vissa förutsättningar också kunna ansöka om rättsprövning av regeringens beslut hos Högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.
[27] Enligt den numera upphävda lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut.

Våra förslag ändrar inte rättsläget vad gäller en planintressents partsställning och klagorätt

Våra förslag utgör endast ett förtydligande respektive viss utveckling av planintressentens medverkan i planarbetet. Utifrån det rättsläge som etablerats genom MÖD:s praxis, är det vår bedömning att förslagen i sig inte påverkar bedömningen av om en planintressent kan anses inta partsställning eller ej i planärendet. Förslagen påverkar enligt vår mening heller inte i sig frågan om planintressent bör inta ställning av motpart i mark- och miljödomstol samt ha möjlighet att överklaga mark- och miljödomstols upphävande av ett planbeslut.

6.12 Närliggande frågor – och ytterligare några förslag

6.12.1 Mer vägledning behövs om vilket underlag som krävs för att bedöma vissa planeringsförutsättningar

Bedömning: Regeringen bör ta initiativ till att låta ta fram ytterligare vägledning om vilket underlag som behövs för att kartlägga vissa grundläggande planeringsförutsättningar, t.ex. geotekniska undersökningar, naturvärdesinventeringar och utredningar om vatten och avlopp.

Vägledning beträffande planeringsunderlag

I avsnitt 6.4 ovan har vi föreslagit att kommunen redan i planbeskedet ska ange vilket planeringsunderlag som kan komma att behövas i planarbetet. För att underlätta kommunens bedömning i denna del bör det finnas vägledning vad gäller vilket underlag som normalt behövs för att ta ställning till vilka planeringsförutsättningar som råder. En vägledning skulle även skapa förutsebarhet för planintressenter samt utgöra ett stöd för konsulter och andra utomstående vid deras eventuella medverkan i detaljplaneläggningen. Detta kan i sin tur kan begränsa behovet av revideringar och kompletteringar av det underlag som konsulterna sedermera tar fram. Mot bakgrund av det nu nämnda bör en vägledning tas fram. En sådan vägledning kan lämpligen tas fram av Boverket, i samråd med länsstyrelserna, SKL, byggherrar

och med berörda myndigheter, t.ex. Trafikverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut samt Försvarsmakten.

6.12.2 Inget avgränsningssamråd vid planprogram

Förslag: Miljöbalkens krav på avgränsningssamråd ska inte gälla i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt plan- och bygglagen.

Det ska förtydligas att det är frivilligt för kommunen att ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program (planprogram) för att underlätta detaljplanearbetet.

Nyttan med att det ska finnas ett avgränsningssamråd under arbetet med ett planprogram har ifrågasatts

I dag gäller att kommunen under ett samråd om en detaljplan i vissa fall ska utforma samrådet så att det uppfyller kraven i 6 kap. 6, 9 och 10 §§ miljöbalken (5 kap. 11 § fjärde stycket PBL). Det innebär att kommunen i vissa fall ska genomföra plansamrådet så att det uppfyller kraven på s.k. undersöknings- respektive avgränsningssamråd i miljöbalken. Bestämmelsen ska även tillämpas i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt 5 kap. 10 § PBL (jfr 5 kap. 11 § första stycket PBL).

Nuvarande bestämmelse om krav på avgränsnings- och undersökningssamråd är delvis svår att förstå. Det är i korthet anledningen till att vi i delbetänkandet *En utvecklad översiktsplanering – Att underlätta efterföljande planering* (SOU 2018:46 Del 1) föreslog en ny bestämmelse som innebär att PBL uttryckligen ska ange vilka moment i miljöbedömningen som ska genomföras inom ramen för samrådet. Enligt förslaget ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 5 kap. 11 § första stycket PBL undersöka om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska göras på det sätt som anges i bl.a. 6 kap. 6 § miljöbalken och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till den bestämmelsen, dock inte om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken.

Om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen inom ramen för samrådet enligt 5 kap. 11 § första stycket PBL även uppfylla kraven på avgränsningssamråd i 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken.

I samband med remitteringen av detta förslag har det framkommit att det inte är ändamålsenligt att kravet på avgränsningssamråd även gäller när ett planprogram tas fram.

Kravet på avgränsningssamråd under programskedet bör tas bort

Av 5 kap. 11 § första stycket jämfört med fjärde stycket PBL framgår att ett undersöknings- respektive ett avgränsningssamråd ska ske vid såväl framtagandet av ett program enligt 10 § som ett förslag till detaljplan. Ett program är inte någon självständig handling i den bemärkelsen att det måste antas av kommunen, utan programmet ingår som en del i planarbetet. Någon fullständig miljöbedömning behöver därför inte ske av planprogrammet i sig; det är tillräckligt att undersöka om genomförandet kan antas medföra en betydande miljö-miljöpåverkan och, vid behov, samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i miljökonsekvensbeskrivningen ska avgränsas (6 kap. 9 § 1 miljöbalken).

Nyttan med att undersöknings- respektive avgränsningssamrådet ska genomföras under såväl programskedet som den egentliga planprocessen kan ifrågasättas. Om kommunen under programskedet finner att genomförandet av den färdiga detaljplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, krävs ändå ett nytt undersökningssamråd i samband med att planförslaget tas fram. Om kommunen under programskedet i stället finner att den färdiga planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska kommunen i ett avgränsningssamråd samråda om hur miljökonsekvenserna ska beskrivas i den efterföljande planprocessen. Det samrådet ger emellertid inte någon möjlighet att undvara avgränsningssamrådet under den efterföljande planprocessen. Samma moment måste alltså genomföras under såväl programskedet som planprocessen.

Eftersom det inte finns några formkrav när det gäller planprogrammets detaljeringsgrad kan programmet göras mycket översiktligt. Det medför att nyttan med avgränsningssamrådet i detta skede

bör vara begränsad. Kravet på avgränsningssamråd under programskedet bör därför tas bort, eftersom det riskerar att förlänga detaljplaneprocessen.

I förhållande till vårt tidigare lämnade förslag bör således en ny bestämmelse införas som innebär att kravet på avgränsningssamråd inte ska gälla i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt 5 kap. 10 § PBL.

När det gäller undersökningssamrådet menar vi emellertid att det alltjämt finns skäl att ställa krav på ett sådant samråd under programskedet. Anledningen är att miljöbedömningsprocessen bör inledas tidigt. Genom att ställa krav på att kommunen ska genomföra ett undersökningssamråd redan under programskedet behöver kommunen bilda sig en uppfattning om ett genomförande av detaljplanen kan förväntas medföra en betydande miljöpåverkan. Om kommunen bedömer att någon betydande miljöpåverkan inte kan antas uppkomma, ges remisskretsen möjlighet att föra fram synpunkter på kommunens bedömning redan under detta skede. Därigenom ges kommunen bättre förutsättningar att bedöma planens miljöpåverkan när arbetet med det efterföljande detaljplaneförslaget inleds. Skulle kravet på undersökningssamråd ske först i samband med detaljplanesamrådet, finns risk för att detta skulle påverka kvaliteten i miljöbedömningsprocessen. Det finns således inte skäl att även ta bort kravet på undersökningssamråd under programskedet.

Bestämmelsen om planprogram bör justeras för att kravet på avgränsningssamråd under programskedet ska kunna slopas

Enligt gällande rätt ska kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program, om kommunen bedömer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet (5 kap. 10 § PBL). Till skillnad från vad som gällde enligt den äldre plan- och bygglagen (1987:10) är det numera kommunen som avgör huruvida ett planprogram ska tas fram. I förarbetena understryks att det är kommunen som bestämmer när ett program ska göras (prop. 2009/10:170 Del 1 s. 443).

> Bestämmelsen ändras på det sättet att krav inte längre ställs på att detaljplanen ska grundas på ett program. I stället blir det frivilligt för kommunen att ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program om det behövs för att underlätta detaljplanearbetet. En situation när ett program skulle underlätta detaljplanearbetet är exempelvis om kommunens

översiktsplan inte är aktuell i förhållande till de frågor som ska regleras i detaljplanen, dvs. då den föreslagna detaljplanen kommer att sakna stöd i översiktsplanen. I bestämmelsen görs tydligt att det är kommunen och ingen annan som gör bedömningen om ett program behövs för att underlätta detaljplanearbetet.

Huruvida det är frivilligt att upprätta ett planprogram eller inte har betydelse för om kravet på avgränsningssamråd kan slopas eller inte. Av det s.k. SMB-direktivet[28] framgår att kravet på avgränsningssamråd är tillämpligt på planer och program som utarbetas och/eller antas av en myndighet på nationell, regional eller lokal nivå och som krävs i lagar och andra författningar (jfr artikel 2 a, 5.4 och 6.3).

Enligt PBL krävs ett planprogram, om kommunen bedömer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet. Det kan därför i vart fall inte uteslutas att kraven på avgränsningssamråd i SMB-direktivet skulle kunna vara tillämpliga, även om det framgår av förarbetena att kommunen i praktiken själv bestämmer när ett program ska upprättas.

För att säkerställa att PBL är förenlig med kraven i SMB-direktivet bör bestämmelsen om planprogram justeras. I stället bör framgå att kommunen *får* ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program för att underlätta detaljplanearbetet/planläggningen. Därmed klargörs att det inte i något fall finns krav på kommunen att ta fram ett planprogram, varvid kraven i SMB-direktivet inte är tillämpliga.

Bestämmelsen finns i 5 kap. 10 § PBL.

[28] Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.

7 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och genomförandefrågor

7.1 Ikraftträdande

Förslag: Förslagen till ändringar i plan- och bygglagen ska träda i kraft den 1 april 2020.

De ändringar som vi har föreslagit bör föregås av vissa förberedelser på central, regional och kommunal nivå. Med tanke på den tid som därutöver kan beräknas gå åt för remissbehandling, fortsatt beredning inom Regeringskansliet och riksdagsbehandling anser vi att våra förslag tidigast bör träda i kraft den 1 april 2020. Det bör ge berörda myndigheter och kommuner tillräcklig tid för att genomföra nödvändiga förberedelser.

7.2 Övergångsbestämmelser

Förslag: Övergångsbestämmelser bör införas såvitt gäller våra förslag rörande 4 kap. 33 § samt 5 kap. 10, 11, 11 a och 13 §§ plan- och bygglagen.

Bedömning: Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser i övrigt.

Övergångsbestämmelser bör införas såvitt gäller våra förslag rörande 4 kap. 33 § samt 5 kap. 10, 11, 11 a och 13 §§ PBL, eftersom en tillämpning av de nya bestämmelserna retroaktivt – på planläggning som redan påbörjats – i förekommande fall kan ge orimliga konsekvenser

både kostnads- och tidsmässigt för kommunerna. Övergångsbestämmelserna bör utformas i linje med motsvarande övergångsbestämmelser som införts i samband med tidigare lagändringar av motsvarande karaktär.

Ett ärende om detaljplan bör – liksom tidigare – anses ha påbörjats vid den tidpunkt när ett formellt beslut att inleda planläggningen har fattats. I den mån planärendet har inletts med ett planprogram bör ärendet anses ha påbörjats först vid den tidpunkt då kommunen beslutat att upprätta detaljplanen (jfr prop. 2013/14:126 s. 234).

Vi har i avsnitt 6.6 föreslagit att det ska förtydligas i PBL att det för detaljplanearbetet ska finnas det planeringsunderlag som behövs, utöver grundkartor och fastighetsförteckning. Vi har även föreslagit att det uttryckligen i PBL ska anges att planeringsunderlag får tas fram av annan än kommunen. Vi anser att dessa bestämmelser enbart utgör förtydliganden av gällande rätt, och att det därmed inte finns något behov av övergångsbestämmelser när det gäller de föreslagna ändringarna i 5 kap. 8 § PBL.

Vi ser inte heller något behov av att införa övergångsbestämmelser i samband med ikraftträdandet av de regler som i övrigt nu föreslås. Efter ikraftträdandet ska de regler som inte omfattas av övergångsbestämmelser således tillämpas även i sådana ärenden som har påbörjats före ikraftträdandet.

7.3 Genomförandefrågor

Förslag: Länsstyrelserna ska årligen tillföras tre miljoner kronor för att genomföra förslaget att en planintressent med ett planbesked som grund ska kunna inhämta ett yttrande från länsstyrelsen om vilket planeringsunderlag som kan behövas för den planläggning som planbeskedet avser.

I avsnitt 6.5 har vi föreslagit att kommunen på planintressentens begäran i ett planbesked ska kunna medge att intressenten tillåts inhämta yttrande från länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska i sådant fall yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att kunna ta ställning till hur den planläggning som planbeskedet avser förhåller sig till de s.k. ingripandegrunderna (jfr 11 kap. 10 och 11 §§ PBL).

Förslaget medför att det uppstår en ny ärendekategori hos länsstyrelsen som medför ett visst behov av resurser. Som vi närmare utvecklar i avsnitt 8.3 bedömer vi att länsstyrelserna gemensamt behöver tillföras nya resurser för att kunna hantera dessa ärenden, motsvarande tre årsarbetskrafter.

Vi anser att det inte är lämpligt att ge länsstyrelserna rätt att finansiera aktuella merkostnader genom avgiftsuttag. Förslaget avser att ge planintressenten och kommunen bättre kännedom om vilka planeringsunderlag som kan behövas för en viss planläggning, vilket ger planintressenten möjlighet att ta fram dessa underlag redan innan kommunen har möjlighet att inleda planläggningen. Därmed kan den totala tiden från idé till färdig byggnad förkortas, vilket får anses vara ett allmänt intresse av betydande vikt. Förslaget bör även leda till att olika statliga intressen är bättre beredda när plansamråd sker.

En avgift skulle sannolikt leda till att färre planintressenter inhämtar länsstyrelsens yttrande, eftersom länsstyrelsen ändå yttrar sig under plansamrådet (jfr 5 kap. 11 § PBL) – och då utan krav på ersättning. En avgift skulle således medföra ett minskat genomslag för reformen och den totala tiden från idé till färdig byggnad skulle förkortas i färre fall.

Att länsstyrelsen i ett tidigt skede ges möjlighet att yttra sig över vilka planeringsunderlag som kan behövas bör dessutom leda till att statens intressen i vid bemärkelse kan få större genomslag i den kommunala planeringen. Det handlar exempelvis om genomslag för allmänna intressen enligt 2 kap. PBL, hänsyn till statens planering för infrastruktur och åtgärder för att skydda värdefulla natur- och kulturvärden. Staten har således ett eget intresse av att tidigt få ge sin syn på vilka underlag som kan behövas, vilket gör det motiverat att staten står för kostnaden.

Därutöver ser vi en risk för att en avgiftsfinansiering skulle medföra en viss administration hos länsstyrelsen, vilket skulle leda till att den totala kostnaden för genomförandet av reformen skulle öka för samhället i stort (dvs. inte bara för berörda myndigheter utan även för andra aktörer). Det kan även noteras att det i dag inte finns någon rätt för länsstyrelsen att ta ut avgifter i liknande fall på plan- och bygglagstiftningens område.

Sammanfattningsvis bedömer vi att fördelarna med att årligen förstärka länsstyrelsernas förvaltningsanslag med tre miljoner kronor överväger de nackdelar som uppstår för staten, jämfört med alternativet att avgiftsfinansiera hanteringen av de nya ärendena hos länsstyrelsen.

8 Konsekvenser

8.1 Inledning

I detta kapitel finns utredningens analys av konsekvenserna av förslagen.

Konsekvenser av våra förslag som inte redovisas i detta kapitel, bedöms vara av ringa betydelse. I den fortsatta framställningen avser vi med planläggning m.m. i tillämpliga delar även arbete med att ta fram områdesbestämmelser.

Direktiven

Våra direktiv innehåller krav på hur konsekvensbeskrivningen ska utformas (dir. 2017:6, bilaga 1). Vi ska bl.a. beskriva konsekvenserna av våra förslag för en hållbar samhällsutveckling från ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Beskrivningen av de miljömässiga aspekterna ska utgå från relevanta nationella miljömål och omfatta konsekvenserna för människors hälsa och säkerhet respektive risken för ras, skred, översvämning och erosion. Konsekvenserna för tillgång till grönområden samt natur- och kulturmiljövärden och gestaltningsfrågor ska beskrivas. Konsekvenserna för annan samhällsplanering och långsiktigt hållbar transportförsörjning, t.ex. planeringen av infrastruktur enligt väglagen och lagen om byggande av järnväg, ska beskrivas. Om vissa frågor enbart kommer att prövas inom ramen för översiktsplaneringen och inte utredas ytterligare på en mer detaljerad nivå i ett senare skede, ska konsekvenserna av detta beskrivas. Vi ska även redovisa hur förslagen förhåller sig till bestämmelserna om skydd för enskildas egendom i 2 kap. 15 § regeringsformen. Vi ska även redovisa hur förslagen påverkar allmänhetens och enskildas möjligheter till delaktighet och insyn i den kommunala planeringen samt tillgången till rättslig prövning.

Avgränsning av konsekvensbeskrivningen

Kommittédirektivens krav på utformning av konsekvensbeskrivningen bör enligt vår uppfattning läsas i förhållande till utredningens samlade uppdrag om ett förändrat detaljplanekrav, en utvecklad översiktsplanering, en reglering av upplåtelseformen samt en privat initiativrätt. De tre förstnämnda uppdragen har redovisats i utredningens delbetänkande SOU 2017:64 samt SOU 2018:46. Det bör också nämnas att utredningens uppdrag genom tilläggsdirektiv (dir. 2018:62, bilaga 3) har utökats till att även omfatta frågan om hur verkställbarhet av beslut om bygglov m.m. kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås. Dessa frågor har behandlats i delbetänkandet *Verkställbarhet av beslut om lov* (SOU 2018:86).

Detta slutbetänkande behandlar endast frågan om en privat initiativrätt, vilket är anledningen till att vi i följande avsnitt inte behandlar alla de perspektiv som förutsätts i direktiven.

8.2 Allmänt om konsekvensutredningen

Av kommittéförordningen (1998:1474) framgår att om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagens kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet (15 a §). Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

De krav på innehåll som följer av 6 § i förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning redovisas nedan i detta avsnitt. De krav som följer av 7 § i fråga om att redovisa konsekvenser för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, redovisas i avsnitt 8.5.

En beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Vi har tidigare uppmärksammat att det inte framgår av utredningens direktiv vilken den förväntade nyttan är av att införa en privat initiativrätt (avsnitt 6.2). Däremot får civilutskottets betänkande, som låg till grund för riksdagens tillkännagivande om privat initiativrätt,

förstås som att nyttan med en sådan rätt bygger på förväntningar om ökad effektivitet i plansystemet (bet. 2014/15:CU10 s. 22 f.). Utskottsbetänkandet kan sägas bygga på hypotesen att samhällets förmåga att ta fram nya detaljplaner bör kunna öka om en planintressent ges möjligheter att initiera och på olika sätt bidra till arbetet med att ta fram den detaljplan som behövs för att visst byggande ska kunna komma till stånd. Nyttan med ökade inslag av medverkan från planintressenten skulle därmed ligga i att privata resurser i högre grad kan användas för att bidra till och underlätta den kommunala detaljplaneläggningen.

”Problemet”, som enligt kommittéförordningen ska beskrivas, kan sammanfattningsvis beskrivas som att samhällets kapacitet för detaljplaneläggning är otillräcklig. Utredningsuppdraget kan sägas syfta till att öka denna kapacitet genom att göra det möjligt för planintressenten att själv kunna bidra till att en detaljplan tas fram. Av direktiven framgår dock att kommunen även i fortsättningen ska ha kvar rätten att besluta om vilka planer som ska antas och att inriktningen bör vara att det är kommunen som ska säkerställa att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav.

Som framgått av avsnitt 6.3 har vi bedömt att uppgifter som innefattar myndighetsutövning inte bör överlämnas till planintressenten och att kommunen bör ha kvar det övergripande ansvaret för planprocessen i sin helhet. Samtidigt bör tiden som löper från beslutet om ett positivt planbesked till dess att planarbetet påbörjas kunna utnyttjas mer effektivt (avsnitt 6.4).

En beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om regleringen inte kommer till stånd

Det finns flera olika sätt att öka samhällets kapacitet för planläggning, exempelvis genom att utbilda fler planerare och arkitekter eller att skapa förutsättningar så att kommunerna anställer mer personal. Ett annat sätt kan vara att utveckla formerna för planering så att befintliga resurser används effektivare. Förutsättningarna för att beskriva alternativa lösningar begränsas emellertid av att uppdraget får förstås som att det specifikt avser möjligheten att överlåta vissa uppgifter under detaljplaneprocessen till planintressenten. Mot bakgrund av att vi har bedömt att det inte är lämpligt att överlämna uppgifter som innefattar myndighetsutövning till planintressenten

(avsnitt 6.3.3) är det således inte möjligt för oss att föreslå alternativa lösningar som förutsätter att sådana uppgifter överlämnas.

Som redan nämnts anser vi att tiden som löper från beslutet om positivt planbesked till dess att planarbetet påbörjas bör kunna utnyttjas effektivare (avsnitt 6.4). Vi har därför föreslagit att kommunen i ett positivt planbesked ska ange vilket underlag som kan behövas för detaljplanearbetet, om det begärts av planintressenten. En planintressent ska även, under förutsättning att kommunen har lämnat ett positivt planbesked, i vissa fall kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över planbeskedet angående vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna bedöma om planförslaget är förenligt med de s.k. ingripandegrunderna. Därigenom ges planintressenten möjlighet att påbörja arbetet med att ta fram sådant underlag, exempelvis undersökningar och inventeringar, som kommer att behövas vid detaljplaneläggningen. Det bör leda till att den efterföljande processen i många fall kan förkortas.

Om den föreslagna regleringen inte kommer till stånd, finns risk för att planintressenten inte tar fram sådant planeringsunderlag som bör finnas för att ett förslag till detaljplan ska kunna bedömas. Därigenom finns risk för att sådant underlag i stället behöver tas fram under detaljplaneläggningen, med risk för att den efterföljande processen i vissa fall även i fortsättningen blir längre än vad den hade behövt vara.

Vi har även föreslagit att miljöbalkens krav på avgränsningssamråd inte ska gälla i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt PBL (avsnitt 6.12.2). Anledningen är att det inte finns några formkrav när det gäller planprogrammets detaljeringsgrad, varigenom programmet kan göras mycket översiktligt. Det medför att nyttan med avgränsningssamrådet i detta skede bör vara begränsad. Kravet på avgränsningssamråd under programskedet bör därför tas bort, eftersom det riskerar att förlänga detaljplaneprocessen.

Om den föreslagna regleringen inte kommer till stånd, kommer kommunerna även i fortsättningen att behöva genomföra två avgränsningssamråd. Det innebär enligt vår uppfattning en risk för att kommunens resurser för detaljplaneläggning även i fortsättningen kommer att användas ineffektivt.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Regleringen berör främst planintressenter, bl.a. företag och enskilda byggherrar, i de fall ett byggnadsarbete förutsätter en detaljplan, samt grannar och sakägare, som äger mark m.m. i anslutning till detaljplaneområdet, som motsätter sig den åtgärd planeringen avser. Regleringen berör även staten och kommuner. Konsekvenserna för dessa berörda utvecklas i avsnitt 8.3–8.6.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Kravet att denna konsekvensredovisning ska innehålla uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på, synes vara mindre väl anpassat till situationen där ny lagstiftning föreslås i ett betänkande. Enligt vår uppfattning har riksdagen möjlighet att besluta om de regler som föreslås i detta betänkande.

Uppgifter om kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för alternativen

Kostnadsmässiga och andra konsekvenser för berörda redovisas i avsnitt 8.5–8.8. Eftersom vi inte ser några alternativa lösningar får konsekvenserna bedömas i förhållande till det s.k. noll-alternativet, dvs. alternativet att regleringen inte kommer till stånd.

En bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU

En bedömning av hur den föreslagna regleringen förhåller sig till EU-rätten finns i avsnitt 8.9. Som framgår av bedömningen menar vi att den föreslagna regleringen är förenlig med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Behov av särskilda hänsyn när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Utredningens överväganden om tidpunkten för ikraftträdande finns i kapitel 7. Några särskilda hänsyn bedöms inte behöva tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdandet.

Den föreslagna regleringen avser delvis frågor av komplex juridisk karaktär. Vi bedömer därför att det är lämpligt att Boverket ger vägledning till kommuner och enskilda om innebörden av de föreslagna bestämmelserna. Boverket har redan i dag i uppdrag att ge råd och stöd om tillämpningen av PBL (8 kap. 19 § första stycket PBF). Något behov av ytterligare informationsinsatser, utöver den skyldighet som redan finns för Boverket, torde inte finnas.

8.3 Konsekvenser för staten

Länsstyrelserna

För statens del uppstår i första hand konsekvenser för länsstyrelserna till följd av förslaget att en planintressent, under förutsättning att kommunen har lämnat ett positivt planbesked, i vissa fall ska kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över planbeskedet angående vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna bedöma om planförslaget är förenligt med de s.k. ingripandegrunderna. Förslaget innebär att en ny ärendekategori tillkommer hos länsstyrelserna som förutsätter viss handläggning.

Vilken insats som behövs från länsstyrelsens sida kommer att bero på komplexiteten och graden av precisering av planbeskedet, där graden av precisering hänger samman med vilket underlag som planbeskedet bygger på. I vissa fall kommer innebörden av planbeskedet att vara entydigt på så sätt att den sökta åtgärden redovisas noggrant i form av bygghandlingar. I andra fall kan den sökta åtgärden vara beskriven i stora drag, t.ex. husens högsta våningsantal eller uppskattat antal lägenheter, eller bebyggelsens eller byggnadsverkets utformning i stort, såsom friliggande eller sammanbyggda hus (jfr prop. 2009/10:170 Del 1 s. 227). Det medför att det i vissa fall kommer att vara lätt för länsstyrelsen att avgöra vilken åtgärd som planbeskedet avser, medan länsstyrelsen i andra fall kommer att behöva

utforma sitt besked med hänsyn till de olika alternativa utformningar som planbeskedet möjliggör (jfr även avsnitt 6.5.3).

Vi har inte haft möjlighet att närmare bedöma inriktningen av de planbesked som länsstyrelsen kan komma att få yttra sig över. Vi bedömer dock att det i många fall borde handla om relativt små projekt – som kommer att genomföras i form av s.k. frimärksplaner – i områden som redan är bebyggda. I sådana fall bör det ofta bli lätt för länsstyrelsen att bedöma vilka planeringsunderlag som kan komma att behövas. Det kan således handla om förhållandevis enkel kontroll mot länsstyrelsens egna digitala planeringsunderlag för att förvissa sig om att åtgärden inte påverkar fornlämningar, berör skyddade arter eller avser förorenad mark. I sådana fall bör den som handlägger ärendet hos länsstyrelsen själv kunna avgöra vilket underlag som kan behövas för att planförslaget ska kunna bedömas i förhållande till de intressen som länsstyrelsen har att bevaka. Vi bedömer att den totala handläggningstiden för ärenden av detta slag kan uppskattas till cirka åtta timmar hos länsstyrelsen (inklusive registrering, handläggning och arkivering), dvs. cirka en arbetsdag.

I andra fall kan planbeskedet avse åtgärder som berör många olika statliga intressen eller där genomförandet förutsätter kontakter och samordning med andra statliga myndigheter, exempelvis Försvarsmakten eller Trafikverket. Samordning kan även behövas inom länsstyrelsen med företrädare som bevakar andra sakområden, exempelvis kulturmiljö- eller naturvård. I sådana fall kan det krävas ett relativt omfattande arbete för att länsstyrelsen ska kunna yttra sig över vilka planeringsunderlag som kan behövas. Det är även sannolikt att planintressenten kan komma att återkomma med följdfrågor i de fall planbeskedet berör komplexa frågeställningar. Vi bedömer att handläggningstiden för sådana ärenden i genomsnitt kan uppskattas till cirka tre arbetsdagar hos länsstyrelsen.

När vi har uppskattat de förväntade handläggningstiderna hos länsstyrelserna har vi även beaktat att länsstyrelsen i normalfallet även är hjälpt av att kommunen har bedömt behovet av planeringsunderlag. Länsstyrelsens uppgift avser således främst att bedöma att det underlag som kommunen har angett i planbeskedet kommer att vara tillräckligt för att bedöma hur den sökta åtgärden förhåller sig till de statliga ingripandegrunderna.

Under 2017 lämnades totalt 1 615 planbesked av de 254 kommuner som besvarade Boverkets plan- och byggenkät, motsvarande

knappt 88 procent av det totala antalet kommuner. Det ligger i linje med antalet planbesked de senaste åren. Av de meddelade planbeskeden 2017 var 81 procent positiva och 19 procent negativa. Omräknat till hela landet kan antalet positiva planbesked uppskattas till cirka 1 500.

Vi uppskattar att planintressenterna kommer att begära länsstyrelsens yttrande när det gäller behovet av planeringsunderlag i cirka hälften av de positiva fallen, dvs. i cirka 750 ärenden varje år. Av dessa bedöms 600 planbesked vara av det enklare slaget. Det innebär att handläggningen av denna ärendekategori kan förväntas uppgå till knappt fyra årsarbetskrafter.

Länsstyrelsernas arbete med granskning av förslag till detaljplaner bör i viss utsträckning kunna underlättas något till följd av att vårt förslag kan antas leda till att beredningsunderlaget är bättre utvecklat i fler fall när kommunen inleder samråd. Samtidigt leder det till att det i viss mån kommer att finnas mer underlag som behöver granskas från länsstyrelsernas sida. Att planförslagen i fler fall kommer att vara mer omsorgsfullt utredda när de når länsstyrelsen bör således endast påverka länsstyrelsens arbete i mindre grad. Sammantaget bedömer vi att länsstyrelsen behöver kompenseras med motsvarande tre årsarbetskrafter, eller motsvarande tre miljoner kronor. Förslaget finns i avsnitt 7.3.

Om länsstyrelsen inte tillförs ytterligare resurser, finns det risk för att länsstyrelsens handläggning av andra PBL-ärenden kommer att påverkas negativt till följd av att nuvarande resurser kommer att behöva tas i anspråk för att hantera fler ärenden.

Förslaget att det inte ska krävas ett avgränsningssamråd i arbetet med att ta fram ett planprogram (avsnitt 6.12.2) kan i viss mån förenkla länsstyrelsernas arbete. Förslagets konsekvenser för länsstyrelsernas del bedöms dock vara så små att det inte bör påverka behovet av resurser.

Andra statliga myndigheter

Även andra statliga myndigheter kan komma att påverkas indirekt av förslaget att en planintressent i vissa fall ska kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över ett planbesked när det gäller vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna

bedöma om planförslaget är förenligt med de s.k. ingripandegrunderna. Det gäller främst de myndigheter som oftast berörs av detaljplaneläggning, bl.a. Försvarsmakten och Trafikverket. Vi bedömer emellertid att denna handläggning inte bör bli mer omfattande än att den kan rymmas inom befintliga ramar. Det beror på att myndigheternas insatser i detta tidiga skede kan förväntas leda till att granskningsarbete i senare skeden kan komma att förenklas i motsvarande grad.

Begränsningen att planläggningen ska vara förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § PBL – för att kommunen ska kunna medge att planintressenten inhämtar länsstyrelsens yttrande om vilket planeringsunderlag som kan behövas – bör vidare leda till arbetet för andra myndigheter begränsas.

Boverket är förvaltningsmyndighet för frågor om bl.a. boende, byggande och förvaltning av bebyggelse (1 § förordningen [2012:546] med instruktion för Boverket). Boverket ska även följa utvecklingen av frågor inom verkets verksamhetsområde och vid behov föreslå åtgärder för att syftet med regler och andra styrmedel ska nås (3 §). Boverket ska även ge råd och stöd om, följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från tillämpningen av PBL (8 kap. 19 § PBF). Vi menar att de frågor som berörs i detta slutbetänkande är av sådant slag att de faller under Boverkets ansvarsområde, varför Boverket även kommer att få ett ansvar för att följa utvecklingen av hur regelverket kommer att tillämpas. De tillkommande uppgifterna bör rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Andra statliga myndigheter, som varken direkt eller indirekt berörs av planprocessen, bör inte påverkas av förslaget.

Konsekvenser för statens intressen

Vårt förslag att en planintressent i vissa fall ska kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över ett planbesked i fråga om vilket planeringsunderlag som kan behövas, bör leda till att kommunernas arbete med de s.k. ingripandegrunderna förbättras. Det beror på att de frågor som berör statens intressen kan förväntas vara bättre utredda om länsstyrelsen har hunnit yttra sig över frågan om vilket planeringsunderlag som kan behövas redan innan den formella planprocessen startar.

Vi bedömer att förslaget inte medför några konsekvenser av betydelse för annan samhällsplanering eller långsiktigt hållbar transportförsörjning, t.ex. planeringen av infrastruktur enligt väglagen (1971:948) och lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

8.4 Konsekvenser för kommunerna

Förslaget att kommunen i ett positivt planbesked ska ange vilket underlag som kan behövas för planläggningen, om det har begärts av planintressenten, medför ett visst merarbete för kommunen. Det handlar emellertid om att kommunen kommer att behöva redogöra för frågor som normalt ändå måste bedömas av kommunen för att kommunen ska kunna avgöra om ett positivt planbesked kan ges eller inte. Merarbetet blir därigenom begränsat. Kommunen har dessutom möjlighet att ta ut en avgift för beslutet om planbesked, varför förslaget inte behöver medföra några kostnader för kommunen (jfr 12 kap. 8 § 1 PBL).

Förslaget att en planintressent i vissa fall ska kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över ett planbesked i fråga om vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna bedöma om planförslaget är förenligt med ingripandegrunderna, medför vissa konsekvenser för kommunerna. Förslaget innebär att det uppstår ett begränsat merarbete för kommunen vid handläggningen av ett planbesked i de fall planintressenten begär att få inhämta länsstyrelsens yttrande om vilket planeringsunderlag som kan behövas. I de fall länsstyrelsen yttrar sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas, ska länsstyrelsen skicka en kopia av yttrandet till kommunen. I detta skede – dvs. efter att planbeskedet har beslutats men före den tidpunkt då det egentliga planarbetet har kommit igång – har vanligtvis ingen kommunal handläggare utsetts för planarbetet. Det medför att förslaget kan leda till att kommunen behöver införa rutiner för att hålla länsstyrelsens yttranden ordnade för att säkerställa att dessa synpunkter kan beaktas när planläggningen påbörjas.

Förslaget bör leda till att kommunen i vissa fall kommer att få en bättre bild av vilka frågor som länsstyrelsen anser behöver utredas för att det ska vara möjligt att bedöma lämpligheten av ett förslag till detaljplan. Därmed bör kommunen bättre kunna överblicka vilka frågor som behöver vara utredda innan det är lämpligt att samråda

om ett förslag till detaljplan. Det kan å ena sidan medföra att det i vissa fall behövs ytterligare insatser, jämfört med situationen när kommunen inte har kännedom om vilka frågor som enligt länsstyrelsens uppfattning behöver utredas, innan det är lämpligt att genomföra samråd. Å andra sidan leder förslaget till att risken minskar för att länsstyrelsen i samrådsskedet framför synpunkter som innebär att helt nya sakfrågor behöver utredas. Det bör medföra att tiden mellan samråd och granskning i vissa fall förkortas. Sammantaget bör förslaget leda till att planprocessen kan förkortas, genom att kommunerna kan ta fram de planeringsunderlag som behövs redan innan samråd sker. Effektiviseringen består huvudsakligen i att arbetet med att ta fram olika planeringsunderlag kan bedrivas parallellt.

Förslaget kan tänkas innebära att länsstyrelsen i vissa fall gör en annan bedömning än kommunen när det gäller frågan om vilket underlag som behövs för att lämpligheten, av den åtgärd som planbeskedet avser, ska kunna bedömas. Länsstyrelsens synpunkter kan då leda till att planintressenten gör bedömningen att behovet av underlag är så omfattande eller att förutsättningarna är av sådant slag att det inte längre är önskvärt är inleda planläggningen. Redan i dag förekommer det att planläggning avbryts till följd av att behovet av planeringsunderlag anses vara alltför omfattande eller att planeringsförutsättningarna visar sig vara av sådant slag att det den önskade åtgärden inte är genomförbar, av ekonomiska eller av andra skäl. I dag framkommer sådana synpunkter ofta först efter genomfört samråd. Förslaget bör leda till att kommunens arbete kan förenklas, om synpunkter som innebär att planläggningen inte är genomförbar kan komma fram redan före den tidpunkt då den egentliga planläggningen påbörjas. På så sätt kan kommunen undvika att personalresurser m.m. läggs på s.k. förgävesprojektering.

Förslaget att det ska framgå av en planbeskrivning om någon viss enskild har tagit fram planeringsunderlag innebär en ny skyldighet för kommunen. Den arbetsinsats som kommer att krävas från kommunens sida för att kravet ska vara tillgodosett bör vara så liten att den inte har någon reell betydelse i förhållande till den totala insats som det innebär att ta fram ett förslag till detaljplan.

Förslaget att det i arbetet med att ta fram en detaljplan – utöver att det ska finnas en eller flera grundkartor och en fastighetsförteckning – även ska finnas det planeringsunderlag som i övrigt behövs,

medför inget ökat krav på underlag. Förslaget innebär enbart ett förtydligande av kravet på underlag, jfr även 5 kap. 13 § första stycket PBL.

Förslaget att det ska framgå att planeringsunderlag även får tas fram av någon annan än kommunen innebär ett förtydligande av en ordning som redan tillämpas i många kommuner. Förtydligandet bör leda till att vissa oklarheter försvinner när det gäller kommunens möjligheter att använda sådant underlag som tagits fram av planintressenten eller av dennas konsulter.

Förslaget att miljöbalkens krav på avgränsningssamråd inte ska gälla i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt PBL (avsnitt 6.12.2) bör leda till att arbetet med att ta fram ett planprogram förenklas något. Det gäller både i de fall kommunen själv tar fram ett förslag till planprogram och när kommunen bereds tillfälle att yttra sig över hur en kommande miljökonsekvensbeskrivning bör avgränsas i en angränsande kommun (jfr 6 kap. 10 § miljöbalken). Förslaget kan därmed bidra till att fler planprogram tas fram, vilket kan vara positivt då ett planprogram kan göra det möjligt att i ett tidigt skede klargöra förutsättningarna i en komplex planeringssituation. Det är dock oklart i vilken utsträckning som kommunerna i dag genomför avgränsningssamråd i programskedet. Även om förslaget kan medföra en förenkling i det enskilda programärendet är förslaget, sett från ett nationellt perspektiv, sammantaget av begränsad betydelse för effektiviteten i plansystemet.

I 14 kap. 2 § RF finns ett förtydligande av att principen om kommunalt självstyre gäller för all kommunal verksamhet. Enligt 14 kap. 3 § RF bör en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den, dvs. en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Av direktiven framgår att om något av förslagen i utredningen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska dessa konsekvenser och de särskilda avvägningar som lett till förslagen redovisas.

Som framgår av redogörelsen ovan medför våra förslag i några fall nya skyldigheter för kommunen, vilket utgör en viss inskränkning i förhållande till den kommunala självstyrelsen. De krav som föreslås bör leda till ökad transparens för vilket utredningsarbete som krävs för att ta fram ett förslag till detaljplan, vilket bör förbättra förutsättningarna för byggandet i stort och därmed även ha betydelse för

konkurrensen inom byggsektorn. Även kravet på att kommunen ska redovisa om någon viss enskild har tagit fram planeringsunderlag kan motiveras av ökad transparens, genom att det blir tydligare för omgivningen om kommunens ställningstaganden bygger på underlag som har tagits fram av någon som har ett eget intresse av hur planen utformas.

Vi bedömer att fördelarna med förslagen är större än de nackdelar som förslagen innebär i förhållande till den kommunala självstyrelsen. Intrånget får därmed anses vara proportionerligt.

Genom att kommunen kan avgiftsfinansiera de omkostnader som de ökade kraven medför aktualiseras inte den s.k. kommunala finansieringsprincipen.[1]

Förslagen innebär ingen förändring när det gäller kommunens ansvar för att framtagna planeringsunderlag är korrekt utformade.

8.5 Konsekvenser för företag

Förslagen i detta betänkande har främst betydelse för de företag som agerar som planintressenter, dvs. sådana företag som tar initiativ till detaljplaneläggning och som kan ha nytta av planläggningen.

Förslaget att en planintressent ska kunna begära att kommunen redovisar vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen bör underlätta för planintressenten. Redovisningen kan underlätta för planintressenten genom att denne själv kan påbörja arbetet med att ta fram underlaget. Det kan exempelvis handla om att planintressenten uppdrar åt en konsult att genomföra en geoteknisk undersökning eller att inventera förekomsten av s.k. rödlistade arter. Därmed kan tiden mellan planbeskedet och den tidpunkt då det egentliga detaljplanearbetet påbörjas användas till att underlätta det kommande planarbetet och att den totala tiden från idé till färdig byggnad förkortas. Redovisningen kan även bidra till att planintressenten kommer till slutsatsen att behovet av underlag är så omfattande eller att förutsättningarna är av sådant slag att det inte längre är önskvärt att inleda planläggningen. Därigenom bör planintressenten lättare kunna överblicka vilka konsekvenser som det efterföljande detaljplanearbetet kan komma att medföra.

[1] Principen innebär att staten ska kompensera nya kommunala åligganden ekonomiskt.

Även förslaget att en planintressent i vissa fall ska kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig över ett planbesked, bör leda till att företag ges bättre förutsättningar att bedöma om det är ändamålsenligt att inleda arbetet med en detaljplan. Det är inte ovanligt att en kommun gör en annan bedömning än länsstyrelsen när det gäller frågan om vilket underlag som krävs för att bedöma lämpligheten i ett byggprojekt. Förslaget innebär att planintressenten kan få kännedom om sådana synpunkter i ett tidigare skede än vad som i dag är fallet.

Redovisningen från kommunen och yttrandet från länsstyrelsen kan även ge upphov till följdfrågor från planintressentens sida, t.ex. frågor om hur vissa undersökningar bör utföras. Vår bedömning att regeringen bör ta initiativ till att låta ta fram ytterligare vägledning om vilket underlag som behövs för att kartlägga vissa grundläggande planeringsförutsättningar, t.ex. geotekniska undersökningar, va-utredningar och naturvärdesinventeringar, bör underlätta för planintressenten att förstå innebörden av planbeskedet och yttrandet från länsstyrelsen.

Förslagen kan i vissa fall leda till att en planintressent påbörjar arbetet med att ta fram ett planeringsunderlag, men där kommunen i ett senare skede – när det egentliga planarbetet har påbörjats – bedömer att det inte är möjligt eller önskvärt att fullfölja planläggningen. Därmed finns risk för att planintressenten kan drabbas av kostnader för förgävesprojektering. Denna risk bör emellertid vara begränsad och i vart fall inte större än i dag. I de fall förutsättningarna är oklara kan planintressenten själv eliminera risken genom att avvakta med att ta fram underlaget till dess att kommunen inleder planläggningen.

Förslaget att det ska framgå av PBL att planeringsunderlag får tas fram av någon annan än kommunen bör leda till att planintressenten i fler fall kan få möjlighet att själv ta fram det underlag som behövs för planläggningen. Även om planintressentens möjligheter att ta fram underlag inte påverkas av våra förslag, bör ändringen bidra till att klargöra att planintressenten själv kan förkorta den tid som åtgår för planläggningen. Förslaget bör även kunna gynna företag som arbetar som tekniska konsulter, genom att arbetet med planeringsunderlag i något högre utsträckning än i dag kan komma att tas fram genom planintressentens försorg.

Av 7 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning framgår vidare att om en reglering kan få effekter av

betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt ska konsekvensutredningen, i den omfattning som är möjlig, innehålla en beskrivning av vissa sådana förutsättningar.[2]

I SCB:s fastighetsregister finns 430 företag registrerade inom näringsgrenen utvecklare av byggprojekt (SNI-kod 41.1), varav endast 12 företag har tio eller fler anställda. Drygt 24 0000 företag finns registrerade inom näringsgrenen entreprenörer för bostadshus och andra byggnader (SNI-kod 41.2), varav drygt 1 400 har tio eller fler anställda. Därutöver finns 753 företag registrerade i näringsgrenen handel med egna fastigheter (SNI-kod 68.1), varav 12 företag har tio eller fler anställda. Drygt 85 000 företag finns registrerade inom näringsgrenen förvaltare av egna eller arrenderade fastigheter (SNI-kod 68.2), varav 252 har tio eller fler anställda.[3] Någon uppgift om hur många av dessa företag som kan komma att beröras av våra förslag har utredningen inte kunnat hitta, men det kan konstateras att förslagen potentiellt kan beröra ett stort antal företag.

Förslagen kan medföra begränsade administrativa kostnader för företagen genom att kommunen har möjlighet att ta ut en avgift för handläggningen av planbesked. Det kommer dock att vara frivilligt för företagen att begära de upplysningar som förslagen möjliggör. Därigenom behöver några ytterligare kostnader inte uppstå. Förslagen kan i vissa fall bidra till att tiden för planläggningen förkortas, vilket är gynnsamt för företagen.

Eftersom det i nu aktuella delar kommer att vara valfritt för berörda företag att tillämpa den föreslagna regleringen uppstår inga krav på förändringar i företagens verksamhet.

Den föreslagna regleringen bör inte ha någon väsentlig påverkan på konkurrensförhållandena för företagen. Stora företag har ofta större möjligheter att ta ekonomiska risker. Risken för förgävesprojektering kan således avhålla mindre aktörer från att på eget initiativ ta fram planeringsunderlag, vilket skulle kunna gynna större aktörer.

Handläggningstiden för planläggning påverkar bl.a. förutsättningarna för en effektiv konkurrens i byggsektorn. Långa processer

[2] Redovisningen ska bl.a. innehålla en redovisning av 1) antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen, 2) vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader, 3) vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen, 4) i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen, och 5) om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning.
[3] SCB:s företagsregister, uppgifterna uppdaterade den 5 december 2017.

tar dels stora personella och ekonomiska resurser i anspråk för planintressenten, dels kan markinnehavet i sig medföra betydande räntekostnader under den tid som planläggningen pågår. Många mindre aktörer i byggsektorn saknar i dag förutsättningar för att genomföra projekt som förutsätter planläggning (jfr prop. 2013/14:126 s. 297).

Förslagen i detta betänkande bör leda till att tiden från idé till färdigställande kan kortas något. Genom kortare handläggningstider kan den kommunala kapaciteten att handlägga detaljplaner öka något, men framför allt skapar kortade ledtider i planprocessen förutsättningar för att fler mindre och medelstora exploatörer kan ta initiativ till planläggning. Detta kan på sikt leda till ökad konkurrens inom byggsektorn.

Utredningen bedömer att någon särskild hänsyn inte behöver tas till små företag vid reglernas utformning.

Företag kan även påverkas av den föreslagna regleringen i egenskap av grannar. För förslagens konsekvenser i detta avseende, se avsnitt 8.6.

8.6 Konsekvenser för enskilda

Enskilda berörs främst av förslagen i egenskap av grannar, dvs. att den enskilde bor eller äger mark i närheten av ett område som ska planläggas.

Enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen vid prövningen av frågor enligt lagen (jfr 2 kap. 1 §). En annan central princip är att detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande (4 kap. 36 § första stycket PBL).

En detaljplan kan innebära att ett område tillförs nya värden och att berörda grannar påverkas på ett positivt sätt. I många fall leder emellertid förändringar i bebyggelsemiljön till att omgivningen känner oro. Det kan exempelvis handla om befarade olägenheter till följd av förlorad utsikt, ökad trafik eller buller. I dessa fall kan det vara en trygghet att kommunen har en central roll i arbetet med att ta fram detaljplanen. Även om planläggningen ofta syftar till att möjliggöra de åtgärder som initiativtagaren till planen önskar, finns ändå en

förväntning om att kommunen även ska bevaka och ta skälig hänsyn till motstående enskilda och allmänna intressen.

Förslaget att det ska framgå av PBL att planeringsunderlag även får tas fram av annan än kommunen, vilket bl.a. inbegriper enskilda, kan medföra farhågor om att sådant planeringsunderlag inte kommer att vara tillförlitligt, eftersom det kan vara svårt för den som har ett intresse i saken att förhålla sig objektiv till planeringsförutsättningarna. Detta kan anses tala emot förslaget. Samtidigt finns anledning att understryka att planeringsunderlag redan i dag ofta tas fram av planintressenten eller av dennas konsulter. På så sätt innebär bestämmelsen en kodifiering av en ordning som redan tillämpas i många kommuner. Kommunen kommer dessutom även i fortsättningen att ha kvar ansvaret för att säkerställa både att planeringsunderlaget visar planeringsförutsättningarna och att avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen sker på ett korrekt sätt.

Förslaget att det ska framgå av planbeskrivningen om någon viss enskild har tagit fram planeringsunderlag bör leda till ökad transparens vad gäller planintressentens medverkan i planläggningen. Som nämnts i avsnitt 6.9 skapar detta incitament för planmyndigheten att säkerställa att avvägningarna på grundval av underlaget sker på ett korrekt och tillförlitligt sätt. Det underlättar också för övriga berörda enskilda att bilda sig en uppfattning om vilka motstående enskilda intressen som gör sig gällande i planärendet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för dessa att ta tillvara sin rätt i samråd och vid granskning och i mark- och miljödomstol efter ett eventuellt överklagande.

Förslaget att en planintressent ska kunna begära att kommunen och länsstyrelsen redovisar vilket planeringsunderlag som kan behövas bör leda till att fler frågor är utredda när kommunen inleder ett samråd om ett förslag till detaljplan. Därigenom stärks allmänhetens och enskildas möjlighet till delaktighet och insyn i den kommunala planeringen (jfr även 5 kap. 12 § PBL). Vi anser att det inte finns någon risk för att ett tidigt besked från kommunen eller länsstyrelsen om vilket planeringsunderlag som kan behövas skulle kunna leda till att kommunen eller länsstyrelsen blir mindre benägna att göra en annan bedömning i ett senare skede, exempelvis om en enskild aktör inom ramen för samrådet påpekar att en viss planeringsförutsättning behöver utredas ytterligare. Vi anser att förslagen är förenliga med FN-konventionen om tillgång till information, allmänhetens del-

tagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (den s.k. Århuskonventionen) och att den enskildes möjligheter att få tillgång till information i miljöfrågor stärks.

Förslaget att det inte ska krävas något avgränsningssamråd i arbetet med att ta fram ett planprogram bör inte påverka enskilda, eftersom avgränsningssamrådet endast behöver ske med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet (jfr 6 kap. 10 § miljöbalken).

Sammanfattningsvis bedöms förslagen ha små eller inga konsekvenser för enskilda.

Enskilda kan även beröras av förslagen i egenskap av planintressent, på liknande sätt som företag kan beröras. För förslagens konsekvenser i detta avseende, se avsnitt 8.5.

8.7 Konsekvenser för miljön

Förslaget att det ska framgå av PBL att planeringsunderlag även får tas fram av annan än kommunen, vilket bl.a. inbegriper enskilda, kan medföra farhågor om att sådant planeringsunderlag inte kommer att vara tillförlitligt i alla delar, eftersom det kan vara svårt för den som har ett intresse i saken att förhålla sig objektiv till planeringsförutsättningarna. Detta kan uppfattas som negativt från miljösynpunkt. Samtidigt finns anledning att understryka att planeringsunderlag redan i dag ofta tas fram av planintressenten eller av dennas konsulter. På så sätt innebär bestämmelsen en kodifiering av en ordning som redan tillämpas i många kommuner. Förslaget innebär inte någon förändring av vilka hänsyn som ska tas till miljön vid planläggning. Kommunen kommer dessutom även i fortsättningen att ha kvar ansvaret för att säkerställa både att planeringsunderlaget visar planeringsförutsättningarna och att avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen sker på ett korrekt sätt. Förslaget bör således inte medföra några negativa konsekvenser för miljön.

Förslaget att även annan än kommunen ska kunna ta fram planeringsunderlag bör dessutom ses tillsammans med förslaget att det ska framgå av planbeskrivningen om någon viss enskild har tagit fram sådant underlag. Det senare bör leda till ökad transparens när det gäller planintressentens medverkan i planläggningen. Förslaget bör

ge enskilda och miljöorganisationer bättre möjligheter att kunna bedöma vilka underlag som kan behöva granskas särskilt noggrant, för att säkerställa att underlaget har tagits fram på ett korrekt sätt. Det innebär att den enskildes möjligheter att få tillgång till miljöinformation stärks.[4]

Förslaget att en planintressent ska kunna begära att kommunen och länsstyrelsen redovisar vilket planeringsunderlag som kan behövas bör leda till att fler frågor är utredda när kommunen inleder ett samråd om ett förslag till detaljplan. Ett bättre underlag bör gynna hur olika miljöfrågor hanteras vid planläggning.

Förslaget att det inte ska krävas något avgränsningssamråd i arbetet med att ta fram ett planprogram bör inte ha någon negativ påverkan på miljön. Det nuvarande kravet på att samrådet ska utformas så att det uppfyller kraven på avgränsningssamråd i miljöbalken gäller både i program- och i planskedet. Eftersom avgränsningssamrådet innebär att samråd ska ske om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas, kan det ligga nära till hands att tro att det skulle kunna få negativa miljökonsekvenser om kravet på avgränsningssamråd tas bort. Eftersom det inte finns några formkrav när det gäller planprogrammets detaljeringsgrad kan programmet emellertid göras mycket översiktligt, vilket gör att det i praktiken sällan är meningsfullt att samråda om hur en miljökonsekvensbeskrivning bör avgränsas redan i programskedet. Som tidigare redovisats (avsnitt 8.5) är det även oklart i vilken utsträckning som kommunerna i dag genomför avgränsningssamråd i programskedet.

Eftersom våra förslag huvudsakligen handlar om planering av bebyggelse är det i första hand miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö* som berörs av förslagen. Även andra miljökvalitetsmål kan gynnas om olika miljöfrågor uppmärksammas i ett tidigare skede vid planering av ny bebyggelse, vilket bör bli följden av förslaget att en planintressent inom ramen för ett planbesked ska kunna begära att kommunen och länsstyrelsen redovisar vilket planeringsunderlag som kan behövas. Även bedömningen att regeringen bör ta initiativ till att låta ta fram ytterligare vägledning om vilket underlag som behövs för att kartlägga vissa grundläggande planeringsförutsättningar, t.ex.

[4] Jfr FN-konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, den s.k. Århuskonventionen.

geotekniska undersökningar, va-utredningar och naturvärdesinventeringar, bör leda till att olika miljöfrågor kan hanteras på ett ändamålsenligt sätt i fler fall jämfört med i dag. Även ett sådant arbete bör därmed ha en positiv inverkan på möjligheten att nå miljökvalitetsmålen. Övriga förslag i detta betänkande bör ha begränsad eller ingen betydelse för möjligheten att nå miljökvalitetsmålen.

8.8 Konsekvenser för bostadsbyggandet

I de flesta kommuner finns det i dag ett underskott av bostäder. Bostadsbristen gör det svårt för människor att hitta en lämplig bostad och försvårar etableringen på bostadsmarknaden framför allt för unga, nyanlända och hushåll med låga inkomster. Den minskar också rörligheten på bostadsmarknaden och försvårar matchningen på arbetsmarknaden vilket i förlängningen leder till lägre sysselsättning och minskad tillväxt. Det finns således ett starkt intresse av att det byggs fler bostäder i Sverige.

Förslagen i detta betänkande bör leda till att tiden från idé till färdigställande kan kortas något. Genom kortare handläggningstider kan den kommunala kapaciteten att handlägga detaljplaner öka något, men framför allt skapar kortade ledtider i planprocessen förutsättningar för att fler mindre och medelstora exploatörer kan ta initiativ till planläggning (jfr avsnitt 8.5). Detta kan på sikt leda till ökad konkurrens inom byggsektorn, vilket även bör få betydelse för bostadsbyggandet. Planintressentens förtydligade och utvecklade medverkan i viss detaljplaneläggning, torde också kunna leda till att kommunala planeringsresurser i viss utsträckning kan omfördelas till planläggning utan sådan medverkan, något som på sikt också kan ge positiva effekter för bostadsbyggandet.

Våra förslag bör i viss utsträckning stärka samhällets kapacitet att ta fram detaljplaner, i vart fall genom en viss förkortning i tid av planprocessen. Sammantaget bedömer vi att förslagen kan få viss betydelse för hur många bostäder som tillkommer på bostadsmarknaden. Förslagen tar vidare sikte inte endast på bostadsbyggande, utan även på detaljplaneläggning för t.ex. industrimark eller motsvarande.

8.9 EU-rätten

Delar av våra förslag har viss koppling till det s.k. SMB-direktivet[5] och den s.k. Århuskonventionen[6]. Förslaget att det ska bli tydligt att det är frivilligt för kommunen att ange planens utgångspunkter och mål i ett planprogram görs uttryckligen för att säkerställa att kravet på avgränsningssamråd, som följer av SMB-direktivet, inte ska gälla planprogrammen. Det innebär att vi indirekt kan sägas föreslå att det ska ske ett s.k. undersökningssamråd i programskedet avseende frågan om ett genomförande av den efterföljande detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, eftersom vi inte föreslår att även kravet på undersökningssamråd ska tas bort. Det medför en viss överimplementering av SMB-direktivet. Kravet på undersökningssamråd kan dock anses vara motiverat även i fortsättningen, eftersom det i praktiken endast medför ett begränsat merarbete för kommunen och dessutom ger kommunen en bra uppfattning, efter att programarbetet genomförts, om hur det efterföljande detaljplanearbetet bör läggas upp.

Vi anser att våra förslag i dessa delar – och även i övrigt – är förenliga med EU-rätten.

8.10 Övriga konsekvenser

Förslaget bör inte ha någon betydelse för den offentliga servicen. Förslaget bedöms inte heller påverka förutsättningarna för en digital plan- och byggprocess, för tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga eller för jämställdheten mellan kvinnor och män.

[5] Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.
[6] FN-konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Sverige tillträdde konventionen 2005, vilket även Europeiska unionen har gjort. Konventionen utgör därför en integrerad del av unionens rättsordning (se EU-domstolens avgörande C-240/09).

9 Författningskommentar

9.1 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

4 kap.

33 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som ska redovisas i en planbeskrivning.

Första stycket punkt 6, som är ny, innebär att kommunen i planbeskrivningen även ska redovisa om och i så fall vilket planeringsunderlag enligt 5 kap. 8 § första stycket som tagits fram av en viss enskild.

Med planeringsunderlag avses samma sak som i 5 kap. 13 §. Det innebär bl.a. faktabetonat material såsom inventeringar, uppgifter om mark- och grundförhållanden, ägostruktur, befintliga planförhållanden och statistiska uppgifter (prop. 1985/86:1 s. 611). Planeringsunderlag innehåller vanligtvis en beskrivning av sådana planeringsförutsättningar som avses i första stycket punkt 1. Planeringsunderlag får enligt 5 kap. 8 § andra stycket tas fram av annan än kommunen, däribland av enskilda, men även av t.ex. länsstyrelse, lantmäterimyndighet, landsting (region) och miljönämnd (jfr även 5 kap. 11 §). Med enskild avses t.ex. fastighetsägare, byggherre eller annan planintressent, men även konsult eller liknande som tagit fram underlag på uppdrag av kommunen.

Genom redovisningen enligt denna bestämmelse ska tydliggöras om någon enskild medverkat i detaljplaneläggningen. Av redovisningen ska även framgå vilket underlag som tagits fram av den enskilde eller genom dennes försorg, exempelvis underlag som tagits fram av en konsult på den enskildes uppdrag. En fullständig redovisning krävs inte, utan en uppräkning av underlagen med uppgift om vem som har upprättat respektive underlag är tillräcklig. När det gäller underlag

som har tagits fram av en juridisk person, t.ex. ett företag, är det tillräckligt att redovisa namnet på organisationen.

Någon redovisning krävs inte av sådant planeringsunderlag som har tagits fram av någon annan än en enskild, t.ex. av statlig eller kommunal förvaltningsmyndighet.

Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

5 kap.

3 §

Av paragrafen framgår att en begäran om planbesked ska vara skriftlig och vad en sådan begäran ska innehålla.

Tredje stycket, som är nytt, anger att om den som har gjort begäran om planbesked (planintressenten) vill ha möjlighet att efter kommunens medgivande inhämta yttrande från länsstyrelsen enligt 5 a § första stycket eller besked om vilket planeringsunderlag som kan behövas enligt 8 § första stycket, ska det framgå av begäran om planbesked. Bestämmelser om kommunens bedömningar i dessa avseenden finns i 5 och 5 a §§.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4 och 6.5.

5 §

Paragrafen anger vad ett planbesked ska innehålla.

I *andra stycket*, som delvis är nytt, anges att om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange såväl den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att inledas som den tidpunkt då planläggningen kommer att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser. Ofta är det inte möjligt att på förhand ange exakta tidpunkter, vare sig för planläggningens inledande eller för slutligt beslut om antagande, ändring eller upphävande. Det bör dock normalt vara möjligt att ange ungefärliga tidpunkter (prop. 2009/10:170 Del 1 s. 229 och 440).

Tredje stycket, som är nytt, anger att om det begärts enligt 3 § tredje stycket, ska kommunen i planbeskedet redovisa sin bedömning av vilket planeringsunderlag enligt 8 § första stycket som kan behövas för planläggningen. Med planeringsunderlag avses samma

sak som i 13 §. Planläggning definieras i 1 kap. 4 § som arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser. I denna paragraf avses med planläggning arbetet med att ta fram en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Kommunen har ett omfattande utrymme vad gäller bedömningen av vilket planeringsunderlag som bör anges i planbeskedet. Kommunen får här göra en bedömning bl.a. utifrån hur tydliga planeringsförutsättningarna är, men också utifrån vilket underlag som den enskilde lämnat in i planbeskedsärendet. Ju mer planintressenten i sin begäran om planbesked har preciserat den avsedda åtgärden, desto större möjlighet har kommunen att redan i planbeskedet ange vilket planeringsunderlag som kan behövas. Planeringsunderlag som bör kunna anges i planbeskedet rör i första hand sådant som utgör områdesbundna förutsättningar. Det kan t.ex. handla om en analys av förutsättningarna för att anordna vatten och avlopp (va-utredning), en inventering av förekommande naturvärden inom och i anslutning till det tilltänkta planområdet, en undersökning av de geotekniska förutsättningarna, en analys av förutsättningarna för att anordna trafik och parkering samt en arkeologisk utredning (jfr 2 kap. 11 § kulturmiljölagen [1988:950]).

Vid kommunens bedömning av vilket planeringsunderlag som bör anges i planbeskedet, bör även beaktas planintressentens eller dennes eventuella ombuds kompetens och erfarenhet av detaljplaneläggning. Kommunen bör vidare i planbeskedet endast ange planeringsunderlag som den haft de tidsmässiga förutsättningarna att bedöma behovet av.

Kommunens bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen är preliminär och har inte någon bindande verkan. Kommunen kan således senare i planprocessen göra en annan bedömning av vilka planeringsunderlag som behövs.

Om kommunen inte har för avsikt att inleda någon planläggning, medför bestämmelsen inte heller någon skyldighet för kommunen att yttra sig om vilket planeringsunderlag som kan behövas.

I 5 a § finns bestämmelser om att kommunen i planbeskedet i vissa fall får medge den som har gjort en begäran om planbesked att inhämta länsstyrelsens yttrande om vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen. Om kommunen medger att så får ske, ska även detta framgå av planbeskedet.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

5 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att kommunen får medge att den som gjort en begäran om planbesked får inhämta vissa uppgifter från länsstyrelsen.

Av *första stycket* framgår att kommunen får medge att planintressenten inhämtar ett yttrande från länsstyrelsen om vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen. Med planeringsunderlag avses samma som i 13 §. Planläggning definieras i 1 kap. 4 § som arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser. I denna paragraf avses med planläggning arbetet med att ta fram en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Av inledningen till första stycket följer att det är en förutsättning att planintressenten har begärt att få inhämta ett yttrande från länsstyrelsen, för att kommunen ska kunna lämna ett sådant medgivande. Ytterligare förutsättningar för att kommunen ska lämna ett sådant medgivande finns i andra stycket. Om kommunen medger att ett yttrande får inhämtas från länsstyrelsen, ska detta framgå av planbeskedet. Av 3 § tredje stycket framgår att om planintressenten vill ha ett medgivande om att få inhämta ett yttrande från länsstyrelsen om vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen, ska det anges i begäran om planbesked.

I *andra stycket* anges ytterligare förutsättningar för ett medgivande enligt första stycket.

Enligt *punkt 1* krävs att den planläggning som omfattas av planbeskedet är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 §. I 5 kap. 7 § 1 finns krav på utökat planförfarande i de fall ett förslag till en detaljplan inte är förenligt med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande. Avsikten är att kommunens bedömning av om planintressenten kan ges möjlighet att inhämta yttrande i detta avseende ska tillämpas på motsvarande sätt som enligt den bestämmelsen. Det innebär att tidigare förarbeten och avgöranden bör kunna tillämpas (jfr främst prop. 1985/86:1 s. 622 och prop. 2013/14:126 s. 74 och 293).

Enligt *punkt 2* krävs för ett medgivande enligt första stycket även att länsstyrelsens yttrande kan antas främja den planläggning som planbeskedet avser. Det betyder att kommunen måste bedöma om yttrandet kommer att underlätta påbörjandet av och arbetet med den

planläggning som omfattas av planbeskedet. Kommunen har här ett betydande skönsmässigt utrymme. Det kan t.ex. handla om att kommunen anser att planeringsförutsättningarna ännu är alltför oklara för att det ska vara meningsfullt att låta planintressenten inhämta yttrande från länsstyrelsen. Detsamma gäller om planarbete avses påbörjas först långt fram i tiden. Även vilken arbetsinsats som kan komma att krävas från länsstyrelsens sida bör vägas in vid kommunens bedömning av om det kan antas främja planläggningen att planintressenten tillåts inhämta yttrande. Vid kommunens bedömning bör också beaktas vem som är planintressent och dennes – eller eventuellt ombuds – kompetens och erfarenhet av planläggning samt förutsättningar i övrigt för att i det enskilda fallet underlätta kommunens planläggning.

Av *tredje stycket* framgår att ett medgivande enligt första stycket som huvudregel gäller till den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att inledas enligt 5 § andra stycket 1. Det medför att länsstyrelsens skyldighet att yttra sig enligt 5 b § därefter upphör.

Länsstyrelsens skyldighet att yttra sig ska bedömas utifrån vad som gäller vid den tidpunkt då planintressentens begäran om yttrande inkom till länsstyrelsen. Länsstyrelsens skyldighet kvarstår således till dess att länsstyrelsen har yttrat sig även om giltighetstiden enligt förevarande stycke har löpt ut, förutsatt att begäran var giltig vid den tidpunkt då denna inkom till länsstyrelsen.

Kommunen har möjlighet att i planbeskedet bestämma en annan tidpunkt. Inriktningen bör i så fall vara att kommunen bestämmer denna tidpunkt så att planintressentens möjligheter att inhämta synpunkter upphör senast vid den tidpunkt då kommunen planerar att själv inleda kontakter med länsstyrelsen.

Kommunens möjlighet att i efterhand ändra medgivandets begränsning i tid, får avgöras utifrån bestämmelserna om ändring av förvaltningsbeslut i 37 och 38 §§ förvaltningslagen (2017:900). En förlängning av medgivandets giltighet i tid är normalt inte till nackdel för enskild och således möjlig. Även en förkortning bör kunna ske, t.ex. om det i planbeskedet angetts att så kan komma att ske under vissa förutsättningar.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

5 b §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall ska yttra sig om vilket planeringsunderlag som kan behövas för en viss planläggning.

Av *första stycket* framgår att länsstyrelsen ska yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 22 §, om det har begärts av den som fått ett medgivande enligt 5 a § första stycket.

Länsstyrelsen ska yttra sig över den planläggning som det positiva planbeskedet avser. Det ankommer på den som gjort begäran att tillhandahålla en kopia av planbeskedet (jfr 19 § andra stycket förvaltningslagen [2017:900]).

Eftersom en begäran om planbesked kan ha olika detaljeringsgrad ligger det i sakens natur att länsstyrelsen inte kan yttra sig över sådana frågor som inte framgår av planbeskedet. Länsstyrelsens synpunkter ska i första hand avse vilket planeringsunderlag som krävs för att länsstyrelsen senare under granskningsskedet ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt 22 §. Det innebär att länsstyrelsen ska yttra sig om vilket underlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till hur planläggningen förhåller sig till de s.k. ingripandegrunderna (jfr även 11 kap. 10 § andra stycket). Med detta avses således sådant underlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna bedöma om planläggningen innebär att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses, att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, om strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, att regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller att en bebyggelse eller ett byggnadsverk annars blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Av yttrandet kan framgå att länsstyrelsen bedömer att det exempelvis kommer att behövas något eller några av följande underlag för att ett kommande planförslag ska kunna bedömas:

– en inventering av förekommande naturvärden inom och i anslutning till det tilltänkta planområdet
– en geoteknisk undersökning

– en analys av risken för översvämning
– en undersökning av förekomsten av markföroreningar
– en analys av risken för olyckor med hänsyn till att en närliggande väg eller järnväg utgör en rekommenderad transportled för farligt gods
– en analys av vilket omgivningsbuller som kan uppstå i anslutning till tillkommande eller befintliga bostäder.

Länsstyrelsen ska således redovisa sin bedömning av vilka frågor som behöver utredas närmare för att länsstyrelsen i det efterföljande plansamrådet och sedermera även i granskningsskedet ska kunna bedöma om förslaget till detaljplan är förenligt med ingripandegrunderna.

Länsstyrelsen kommer i vissa fall att behöva samråda med andra statliga myndigheter innan länsstyrelsen kan yttra sig över vilket planeringsunderlag som kan behövas. Länsstyrelsen kommer vidare i viss utsträckning att bedöma samma frågor som kommunen har att bedöma när den anger behövligt planeringsunderlag i planbeskedet (5 § tredje stycket).

Medgivandet innebär att länsstyrelsens skyldighet att yttra sig går längre än den allmänna serviceskyldighet som myndigheten har enligt 6 § andra stycket förvaltningslagen. Länsstyrelsens skyldighet får i stället bedömas utifrån förvaltningsmyndigheters allmänna utredningsansvar enligt 23 § första stycket förvaltningslagen. Det finns inte något som hindrar att länsstyrelsen också uttalar sig om behövligt underlag bl.a. för en korrekt avvägning av motstående allmänna intressen enligt 2 kap. (jfr 5 kap. 14 § andra stycket). Det kan även gälla andra frågor som berör länsstyrelsen eller staten, exempelvis behovet av tillstånd eller dispenser som kan behövas enligt miljöbalken eller kulturmiljölagen (1988:950). Länsstyrelsen har däremot inte någon skyldighet att lämna sådana uttalanden i yttrandet, utöver vad som följer av den allmänna serviceskyldigheten enligt 6 § förvaltningslagen.

Länsstyrelsen har möjlighet att träffa planintressenten, även i de fall när kommunen inte har någon representant närvarande (jfr 24 § förvaltningslagen). Däremot förutsätts länsstyrelsen efter ett sådant möte skriftligen dokumentera eventuella ställningstaganden och upplysningar från länsstyrelsens sida i yttrandet (jfr även 27 § förvaltningslagen). Det finns inte något som hindrar att länsstyrelsen yttrar sig

mer än en gång i ärendet, t.ex. för att på planintressentens begäran förtydliga eller komplettera det tidigare yttrandet.

Länsstyrelsens bedömning av vilket planeringsunderlag som kan behövas för planläggningen är preliminär och har inte någon bindande verkan. Länsstyrelsen kan således senare i planprocessen göra en annan bedömning av vilka planeringsunderlag som behövs.

I *andra stycket* anges att länsstyrelsens yttrande (yttranden) ska skickas till kommunen och den som fått planbeskedet. Yttrandet kan även skickas elektroniskt.

8 §

I paragrafen anges att i arbetet med att ta fram en detaljplan ska det som huvudregel finnas grundkartor och en fastighetsförteckning.

Andra meningen i första stycket, som är ny, anger att det utöver grundkartor och fastighetsförteckning också ska finnas det planeringsunderlag som i övrigt behövs. Vad som är behövligt får avgöras i första hand utifrån planmyndighetens utredningsansvar (jfr 23 § första stycket förvaltningslagen [2017:900]). Med planeringsunderlag avses samma sak som i 13 § första stycket, dvs. faktabetonat material såsom inventeringar, uppgifter om mark- och grundförhållanden, ägandestruktur, befintliga planförhållanden och statistiska uppgifter (se prop. 1985/86:1 s. 611). Det kan handla om allt från geotekniska undersökningar och kulturantikvariska utredningar till bebyggelseinventeringar och behövligt underlag i övrigt (jfr även 5 § tredje stycket).

Andra stycket, som är nytt, anger att planeringsunderlag får tas fram även av annan än kommunen. Det handlar om underlag som tagits fram av bl.a. berörda statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter, t.ex. länsstyrelse, lantmäterimyndighet och miljönämnd, men också av landsting (jfr även 11 §). Genom bestämmelsen förtydligas även att det inte finns några hinder för enskild att bidra med underlag i planärendet. Med enskild avses bl.a. fastighetsägare, byggherre eller annan planintressent, men även t.ex. konsult som tagit fram underlag på uppdrag av kommunen. Om underlag tagits fram av viss enskild, ska det enligt 4 kap. 33 § första stycket punkt 6 redovisas i planbeskrivningen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

10 §

I paragrafen finns bestämmelser om planprogram för detaljplaner.

Ändringen innebär att det klargörs att det är kommunen och ingen annan som bestämmer om ett sådant planprogram ska upprättas eller inte (prop. 2009/10:170 Del 1 s. 443).

Övervägandena finns i avsnitt 6.12.2.

11 §

Paragrafen anger vilka kommunen ska samråda med i arbetet med att ta fram ett planprogram eller ett förslag till detaljplan.

Ändringen i *första stycket* är en följdändring med anledning av att planprogram definieras i 10 §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.12.2.

11 a §

I paragrafen, som har nytt innehåll, finns bestämmelser om att kommunen i vissa fall ska genomföra samrådet så att det även uppfyller kraven om samråd i 6 kap. miljöbalken.

Femte stycket, som är nytt i förhållande till förslaget i SOU 2018:46 Del 1, innebär att tredje stycket inte ska tillämpas i arbetet med att ta fram ett planprogram enligt 10 § detta kapitel. Det innebär att när det gäller planprogram finns det inte något krav på att ett samråd enligt 11 § första stycket ska genomföras så att det även uppfyller kraven beträffande ett avgränsningssamråd enligt 6 kap. 9 och 10 §§ miljöbalken. Av 11 § första stycket jämförd med första stycket i denna paragraf följer dock att kommunen under programsamrådet ska undersöka om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, förutsatt att frågan om betydande miljöpåverkan inte redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken (jfr andra stycket i denna paragraf).

Övervägandena finns i avsnitt 6.12.2.

13 §

Paragrafen anger vad kommunen ska redovisa under ett samråd om ett planförslag.

Ändringen i *första stycket* innebär ett förtydligande av att det planeringsunderlag som avses i bestämmelsen, är det som anges i 8 § första stycket.

Ändringen i *andra stycket* är en följdändring med anledning av att planprogram definieras i 10 §.

Övervägandena finns i avsnitt 6.6 och 6.12.2.

39 §

Paragrafen anger vilka förfarandebestämmelser i 5 kap. som är tillämpliga även i fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

Ändringen innebär att 8 § ska tillämpas i den del bestämmelsen avser fastighetsförteckning och planeringsunderlag i fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser. Däremot ska 8 § inte tillämpas i fråga om grundkartor. Övriga ändringar är enbart redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Kommittédirektiv 2017:6

En utvecklad översiktsplanering

Beslut vid regeringssammanträde den 19 januari 2017

Sammanfattning

En särskild utredare ska utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering m.m. och hur dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen. Utredaren ska även utreda möjligheten att göra översiktsplanen bindande i vissa avseenden och utreda hur redovisningen av planhandlingarna bör göras för att skapa förutsättningar för ökad förutsebarhet och en hållbar samhällsutveckling.

Utredaren ska föreslå hur kommunen kan ges större möjligheter att besluta om en tillkommande eller befintlig bebyggelse behöver regleras med en detaljplan. Utredaren ska även föreslå hur angränsande lagstiftning kan utformas om kravet på detaljplan begränsas.

Utredaren ska utreda behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformer, exempelvis genom en bestämmelse i en detaljplan.

Utredaren ska vidare utreda behovet av och förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt till detaljplaneläggning. Kommunen ska ha kvar rätten att besluta om vilka planer som ska antas.

Utredaren ska senast den 20 juni 2017 redovisa uppdraget om en begränsning av kravet på detaljplan. Utredaren ska senast den 15 mars 2018 redovisa uppdraget om en utvecklad översiktsplanering och uppdraget att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 november 2018.

Bakgrund

Regeringen genomför just nu den största bostadspolitiska satsningen på 20 år. Som ett led i detta har ett bostadspolitiskt paket med förslag på 22 åtgärder för fler bostäder presenterats. I paketet föreslås flera reformer som förutsätter ytterligare utredningsinsatser som ett led i genomförandet. Bland annat aviseras förslag om en utvecklad översiktsplanering, en begränsning av detaljplanekravet och en översyn av kommunens möjligheter att reglera upplåtelseformer. Dessa förslag behandlas i dessa direktiv. Direktiven omfattar även frågan om möjligheten till privat initiativrätt till planläggning.

Översiktsplanens funktion i plansystemet

Plansystemet enligt plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, kännetecknas av en långtgående decentralisering. Det är i första hand en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt lagen, vilket bl.a. innebär att det är kommunen som upprättar och antar förslag till översiktsplan och detaljplaner. Staten har i första hand en rådgivande funktion, men kan ingripa och upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan om beslutet strider mot någon av de s.k. ingripandegrunderna, dvs. de statliga och allmänna intressen som länsstyrelsen ska bevaka under detaljplaneprocessen (11 kap. 10 § PBL).

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön, bl.a. genom att planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Planen är inte bindande för efterföljande beslut. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten enligt 2 kap. PBL att ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

Den redovisning som ska finnas i översiktsplanen kan sägas utgöra ett förhandsbesked till kommuninvånare och andra om vilka allmänna intressen som kommunen avser att prioritera i framtida markanvändningsbeslut, t.ex. beslut med anledning av en ansökan om bygglov eller beslut att anta en detaljplan.

Innan kommunen beslutar att anta en ny översiktsplan ska kommunen samråda med bl.a. länsstyrelsen. Inom ramen för planprocessen ska länsstyrelsen avge ett granskningsyttrande över planförslaget, där det ska framgå om förslaget strider mot någon av de s.k. ingripandegrunderna. Syftet med detta är att staten ska föra fram synpunkter så att kommunen redan i samband med översiktsplanen kan få besked om vilka delar av planen som enligt länsstyrelsens uppfattning inte bör fullföljas.

Av översiktsplanen ska det även framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Inom ramen för översiktsplaneringen ska en miljöbedömning göras enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken om översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Bestämmelserna om miljöbedömning av planer och program genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (det s.k. SMB-direktivet).

Om detaljplanekravet

I PBL finns krav på att kommunen i vissa fall ska pröva om ett mark- eller vattenområde är lämpligt för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning genom en detaljplan. Detaljplanekravet tar sikte på sådana fall där detaljplanen typiskt sett är den lämpligaste regleringsformen. Avgörande för frågan när detaljplan ska användas är bl.a. omfattningen och arten av befintlig bebyggelse inom och i anslutning till det aktuella området, efterfrågan på mark för bebyggelse i området, förekomsten av motstridiga markanvändningsintressen inom området, allmänhetens intresse av vad som ska hända i området liksom antalet berörda sakägare och andra enskilda intressenter, regleringsbehov för bebyggelsen, som inte har beaktats i översiktsplanen eller i områdesbestämmelser, samt anspråken på kommunens medverkan vid genomförandet av bebyggelsen (prop. 1985/86:1 s. 150). Liksom inom ramen för översiktsplaneringen ska en miljöbedömning göras enligt bestämmelserna i 6 kap.

miljöbalken om en detaljplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Förutom kraven i SMB-direktivet träffas vissa typer av detaljplaner även av bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (det s.k. MKB-direktivet).

I propositionen En enklare planprocess (prop. 2013/14:126) föreslogs att detaljplanekravet skulle begränsas så att det inte skulle vara obligatoriskt med detaljplan i lika många fall som enligt nu gällande bestämmelser. Däremot skulle kommunens möjligheter att ställa krav på att det ska finnas en detaljplan inte begränsas. Förslaget vann inte riksdagens stöd och ledde således inte till någon lagändring (bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14: 366). Efter regeringens förslag i propositionen Genomförande av Seveso III-direktivet (prop. 2014/15:60) har en mindre del av förslaget till ändrat detaljplanekrav genomförts, men med en något ändrad inriktning jämfört med den som föreslogs i prop. 2013/14:126.

Prop. 2013/14:126 innehöll inga förslag till nödvändiga följdändringar i anslutande lagstiftning. Denna fråga behandlades i departementspromemorian Nya steg för en effektivare plan- och bygglag (Ds 2014:31). Remissbehandlingen föranledde kritik från remissinstanserna i några avseenden, bl.a. eftersom förslagen ansågs kunna leda till minskad förutsebarhet för enskilda. Förslagen till följdändringar i anslutande lagstiftning har ännu inte lett till någon proposition.

Om möjligheten att reglera upplåtelseformer i en detaljplan

För många är hyresrätten det första steget in på bostadsmarknaden. Att det finns tillräckligt med hyresrätter har därmed stor betydelse för den enskildes möjligheter till studier eller att kunna ta ett jobb på en annan ort. Av olika skäl byggs det emellertid färre hyresrätter än vad det finns behov av i dag.

Plan- och bygglagstiftningen ger i dag inte någon möjlighet för kommunen att reglera upplåtelseformen till bostäder i en detaljplan. I de fall då kommunen anser att det finns ett behov av att säkerställa att t.ex. ett flerbostadshus upplåts med hyresrätt är det vanligt att frågan regleras i t.ex. ett exploateringsavtal.

Möjligheten för enskilda att ta initiativ till planläggning

Det är kommunen som bestämmer var och när en detaljplan ska upprättas och även när förutsättningarna är av sådant slag att det finns anledning att inleda arbetet med en ny detaljplan. Genom nya PBL infördes en möjlighet för enskilda att begära att kommunen i ett planbesked redovisar sin avsikt att inleda en planläggning, efter förslag från Byggprocessutredningen (SOU 2008:68). Planbeskeden gör det möjligt för den som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta en detaljplan att få ett formellt besked om huruvida kommunen avser att inleda en planläggning.

Enligt riksdagen finns det skäl att överväga möjligheten att införa en rätt till privata initiativ vid detaljplaneläggning i den svenska plan- och bygglagstiftningen (bet. 2014/15:CU10, rskr. 2014/15:180). Utgångspunkten för övervägandena bör, enligt riksdagen, vara att utforma förslag till regler som med ett bibehållande av grunderna i det kommunala planmonopolet ger större möjlighet för en exploatör att initiera ett planarbete eller att själv bidra till att en plan tas fram som sedan kan prövas och genomföras i vanlig ordning. Med dessa utgångspunkter har riksdagen tillkännagett som sin mening att regeringen bör låta utreda hur regler som medger en privat initiativrätt till detaljplan kan utformas och därefter återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Regeringen har i skrivelsen Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2015/16:75 s. 155) redovisat sin avsikt att utreda frågan om privat initiativrätt till detaljplan.

Utredningsbehovet

Översiktsplaneringen behöver utvecklas för ökad förutsebarhet

Att staten och kommunen är överens i vissa avseenden om hur mark och vatten bör användas och hur den byggda miljön bör användas, utvecklas och bevaras, har stor betydelse för effektiviteten i hela PBL-systemet. Byggherrar behöver tydliga besked om hur mark och vatten kan användas, t.ex. för att kunna bedöma hur bebyggelsen kan utvecklas eller för att få kännedom om sådana intressen som medför att marken kan anses vara olämplig för bebyggelse av något skäl. För att underlätta efterföljande planering är det önskvärt att dialogen

mellan staten och kommunen kan ske så tidigt som möjligt, dvs. inom ramen för översiktsplaneringen. De utredningsinsatser som har gjorts tidigare för att utveckla översiktsplaneringen behöver emellertid utvecklas. Även möjligheten att med bindande verkan variera kraven på bygglov i viss mån bör utredas, liksom frågan om hur översiktsplanerna kan hållas aktuella i större utsträckning. Detta leder till att det finns ett behov av att se över PBL så att översiktsplanen tydligare redovisar vad som utgör en önskvärd utveckling. Behovet av att se över översiktsplaneringen utvecklas i det följande.

Genom tidig planering kan kommunen skapa bättre beredskap för förändringar, bl.a. när det gäller kommunala investeringar i infrastruktur som krävs för att möjliggöra en exploatering och därmed medverka till ett snabbare genomförande när en exploatör vill genomföra ett byggprojekt. Därmed bör det också gå snabbare från idé till färdig byggnad när ett byggprojekt väl initieras. Om kommunen tydligt redovisar sina avsikter med ett visst område, bör dessutom fler företag kunna bli intresserade av att delta i exploateringen, vilket i sig bör kunna bidra till ökad konkurrens inom byggsektorn. En annan effekt av en tydlig översiktsplan är att behovet av detaljplaner bör kunna minska.

Som översiktsplaneringen fungerar i dag är det vanligt förekommande att staten och kommunen inte i tillräcklig grad löser ut konflikter inom ramen för översiktsplaneringen. Även när kommunen och staten är överens om översiktsplanen har de statliga myndigheterna ofta detaljerade synpunkter i senare planeringsskeden på hur bebyggelsen bör lokaliseras, placeras och utformas när enskilda byggprojekt ska genomföras. Det hänger bl.a. ihop med att översiktsplanen inte ger tillräcklig vägledning om användningen av mark- och vattenområden och hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Väsentliga ställningstaganden om vad som utgör en lämplig markanvändning skjuts därmed på framtiden. Det leder i sin tur till att översiktsplanen inte ger den förutsebarhet som behövs, bl.a. för att efterföljande planering ska kunna ske enkelt och effektivt. Därmed kan det ibland ta lång tid från idé till dess att byggprojektet är färdigställt och kan tas i anspråk. Brist på ställningstaganden i översiktsplanen kan även leda till att byggprojekt påbörjas i områden som är olämpliga för exploatering av olika skäl.

Många byggprojekt initieras av enskilda exploatörer. Ibland saknar kommunen och berörda myndigheter en klar uppfattning om

hur ett visst område bör användas, t.ex. hur bebyggelse bör lokaliseras, placeras och utformas för att den ska kunna tillåtas på den plats som exploateringen avser. Därmed är det inte ovanligt att den dialog som är tänkt att ske inom ramen för översiktsplaneringen i stället sker inom ramen för enskilda byggprojekt. Så kan t.ex. vara fallet om kommunen har en inaktuell översiktsplan som inte redovisar hur nya anspråk på ändrad markanvändning bör hanteras. I stället för att kommunen på förhand planerar för en önskvärd utveckling riskerar planeringen att bli reaktiv och fragmenterad.

Plangenomförandeutredningen har redovisat att den kommunomfattande översiktsplanen ofta upplevs som alltför övergripande för att det ska vara möjligt att studera hur t.ex. en stadsdel eller en tätort ska användas och utvecklas (SOU 2013:34). Enligt utredningen stannar ställningstagandena i översiktsplanen därmed ofta på visionsstadiet. Det medför enligt utredningen bl.a. att det kan vara svårt för staten och kommunen att inom ramen för översiktsplaneringen nå en samsyn om hur bebyggelsen bör utformas för att tillgodose de statliga och allmänna intressena.

Översiktsplanen kan ändras för en viss del av kommunen. En sådan ändring av planen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt. Inte heller sådana s.k. fördjupningar av översiktsplanen är emellertid normalt tillräckliga för att staten och kommunen ska kunna nå en samsyn i alla avseenden om vad som utgör en lämplig användning av mark och vatten. Kommunerna behöver ett verktyg som underlättar den efterföljande planeringen i högre grad, inte minst på tätorts- och stadsdelsnivå, där kommunen lättare kan komma överens med berörda statliga myndigheter m.fl. om den önskade markanvändningen – utan att fastna i alla de detaljfrågor som en detaljplan normalt ger upphov till. Plangenomförandeutredningen redovisade ett sådant förslag som innebar att översiktsplanen skulle kunna preciseras för vissa områden (SOU 2013:34). Utredningens förslag var dock i vissa avseenden ofullständigt och ledde till kritik från remissinstanserna, bl.a. eftersom den tänkta planformen inte var juridiskt bindande. Förslaget behöver därför utvecklas.

Kommunens möjligheter att ändra kraven på vilka åtgärder som kräver bygglov förutsätter i dag att frågan regleras med en bestämmelse i en detaljplan eller områdesbestämmelser. I dag är det relativt ovanligt att kommunen ändrar kraven på bygglov. Det kan leda till att kraven på bygglov inte motsvarar behoven, t.ex. på landsbygden,

vilket i sin tur medför oönskad administration. Kommunens möjligheter att ändra de ordinarie kraven på bygglov behöver därmed förenklas. Det finns således anledning att överväga om det är möjligt att låta kommunen införa bindande föreskrifter i översiktsplanen som gör det möjligt att i vissa fall minska de ordinarie kraven på bygglov, t.ex. för komplementbyggnader i anslutning till befintliga en- och tvåbostadshus. På motsvarande sätt kan det i vissa fall vara lämpligt att öka kraven på bygglov, t.ex. när bebyggelsen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Boverket har inom ramen för uppföljningen av PBL-tillämpningen under 2015 redovisat att 49 kommuner, motsvarande 17 procent av kommunerna, har en översiktsplan som antogs under perioden 1990–1999. Antalet aktualitetsprövningar som sker av översiktsplanerna är förhållandevis lågt, men bilden av översiktsplanernas aktualitet är enligt Boverket oklar. Boverket menar att aktualitetsprövningen är problematisk som den fungerar i dag. Om översiktsplanen inte hålls aktuell, får planen en oklar status vilket kan leda till att den inte längre blir vägledande för efterföljande planering och tillståndsprövningar. Uppgifterna om att aktualitetsprövningen av översiktsplanerna inte fungerar tillfredsställande medför att det finns anledning att se över om det behövs åtgärder för att säkerställa att översiktsplanerna hålls aktuella.

Detaljplanekravet bör begränsas

Den tid som går åt till detaljplaneläggning påverkar bl.a. förutsättningarna för en effektiv konkurrens i byggsektorn. De ibland omfattande processerna tar dels stora personella och ekonomiska resurser i anspråk hos exploatören, dels kan markinnehavet i sig medföra betydande kostnader under den tid som planläggningen pågår. Många mindre aktörer i byggsektorn saknar i dag förutsättningar för att genomföra projekt som förutsätter detaljplaneläggning, vilket hämmar bostadsbyggandet (jfr Utredningen om bättre konkurrens för ökat bostadsbyggande, SOU 2015:105 s. 151). Genom att korta tiden från idé till byggstart kan förutsättningarna förbättras så att fler mindre och medelstora exploatörer kan ta initiativ till komplexa

byggprojekt. Fler aktörer leder till ökad konkurrens och ökad kapacitet inom byggsektorn vilket i sin tur skapar förutsättningar för att bl.a. fler bostäder ska kunna byggas än vad som sker i dag.

I det bostadspolitiska paketet anges att kravet på detaljplan bör begränsas i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget i propositionen En enklare planprocess (prop. 2013/14:126), men att propositionen behöver justeras med hänsyn till att delar av förslaget redan har genomförts genom propositionen Genomförandet av Seveso III-direktivet (prop. 2014/15:60).

Mot denna bakgrund behöver ett nytt förslag utarbetas som kan ligga till grund för ändrad lagstiftning, både när det gäller bestämmelserna i PBL och de följdändringar i angränsande lagstiftning som behövs om kravet på detaljplan ändras.

Kommunens möjlighet att styra upplåtelseformen

Planprocessutredningen har gjort bedömningen att möjligheten till reglering av upplåtelseformen i en detaljplan bör utredas närmare, bl.a. eftersom nuvarande förfaranden anses leda till administrativt merarbete och därmed onödiga kostnader (SOU 2015:109).

I det bostadspolitiska paketet anges att förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformer, t.ex. genom en bestämmelse i en detaljplan, ska utredas. Även alternativa möjligheter till att reglera upplåtelseformer bör ingå i en sådan utredning.

Möjligheten till privat initiativrätt vid planläggning

Möjligheten att förutse kommunala beslut om användningen av mark och vatten har stor betydelse för om det ska vara meningsfullt för enskilda att kunna ta initiativ till detaljplaneläggning och vidta vissa åtgärder av formell natur i planprocessen. Det finns således ett nära samband mellan förutsättningarna för en privat initiativrätt och översiktsplaneringen.

Med anledning av riksdagens tillkännagivande om privat initiativrätt finns det anledning att utreda förutsättningarna för att införa en sådan rätt till detaljplaneläggning, bl.a. för att utreda behovet och nyttan med en sådan reform. Även frågan om hur kommunens ansvar bör se ut, i de fall vissa förberedande åtgärder vidtas av en enskild

inom ramen för planprocessen, behöver utredas liksom hur en privat initiativrätt kan komma att påverka den kommunala fysiska planeringen i stort på lång sikt.

Uppdraget om en utvecklad översiktsplanering

En särskild utredare ges i uppdrag att utreda hur översiktsplaneringen kan utvecklas i syfte att öka förutsebarheten i beslut som avser hur mark och vatten ska användas, att dialogen om fysisk planering mellan staten och kommunen i större omfattning ska klaras av inom ramen för översiktsplaneringen och att genomförandet av konkreta byggprojekt ska underlättas och kunna ske snabbare.

Inriktningen bör vara att den kommunala översiktsplanen åtminstone delvis kan göras bindande för att skapa ökad förutsägbarhet, bl.a. för att förbättra förutsättningarna för efterföljande planering och en långsiktigt hållbar användning av mark och vatten. I dag finns det bindande översiktsplaner i t.ex. Norge. Att planen i ökad grad görs bindande bör bl.a. innebära att för sådana områden där staten och kommunen är överens om markanvändningen bör staten normalt inte ingripa mot sådana detaljplaner som är förenliga med översiktsplanen. Systemet bör därför utformas så att staten ges möjlighet att i högre grad säkerställa de statliga intressena redan på översiktsplanenivån. Dagens system, där staten kan ingripa mot detaljplaner som kan medföra att en bebyggelse blir olämplig, kan även uppfattas som att det finns ett underförstått ansvar för staten att säkerställa att markanvändningen är lämplig. Inriktningen bör vara att staten har en stark och aktiv roll i översiktsplaneringen, men att staten normalt inte ska behöva lägga sig i detaljerna i bebyggelseutvecklingen när den övergripande markanvändningen väl har lagts fast. Detta förutsätter bl.a. att redovisningen i översiktsplanen utvecklas. Staten bör dock även i fortsättningen kunna motsätta sig detaljplaner i sådana fall där staten agerar som sakägare m.m. Det är inte heller lämpligt att kravet på redovisning blir så omfattande att det blir omständligt för kommunen att göra en ny översiktsplan. Det gör att det även i fortsättningen kan finnas skäl att pröva vissa frågor genom en detaljplan, t.ex. i de fall kommunen önskar upphäva strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken. Om beslutet kan antas innebära

att strandskydd upphävs i strid med bestämmelserna i miljöbalken, ska staten även i fortsättningen överpröva en sådan detaljplan.

Att översiktsplanen i vissa avseenden görs bindande bör inte utesluta en annan markanvändning än den som har bestämts i översiktsplanen. Det är sannolikt inte möjligt att inom ramen för översiktsplaneringen förutse alla de önskemål och behov av förändringar i markanvändningen som kan uppstå. Eftersom processen för att ändra en översiktsplan kan vara komplex kan det vara lämpligt att systemet utformas så att det är möjligt att med begränsade administrativa insatser även medge en annan markanvändning än den som har bestämts i översiktsplanen. Genom detaljplaneläggning bör det således vara möjligt att medge sådan markanvändning som strider mot översiktsplanen. Om så sker ska staten ges möjlighet att komma till tals och kunna bevaka sina intressen.

Att översiktsplanen utvecklas bör inte heller medföra väsentligt ändrade förutsättningar för planering enligt annan lagstiftning, t.ex. väglagen (1971:948) eller lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Inriktningen ska vara att utredarens förslag förbättrar möjligheten att i den kommunala planeringen tillgodose allmänna och statliga intressen respektive nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling, särskilt i de fall dessa intressen inte kommer att prövas igen på en mera detaljerad nivå i ett senare planeringsskede. Det innebär bl.a. att utredaren ska utforma sina förslag så att översiktsplanen tar hänsyn till områden av riksintresse m.m. enligt 3 och 4 kap. miljöbalken, till förekommande klimat-, miljö-, hälso- och säkerhetsaspekter samt till förekommande regionala och mellankommunala förhållanden av betydelse. Liksom i dag bör översiktsplaneprocessen utformas så att såväl myndigheter som allmänheten och berörda organisationer och enskilda i övrigt ges möjlighet att påverka planens utformning i syfte att säkerställa medinflytande och att beslutsunderlaget blir tillräckligt inför kommunens beslut att anta planen.

Om översiktsplanen delvis görs bindande, kan det finnas behov av att planen kan överklagas av enskilda vars intressen påverkas av planen, bl.a. till följd av bestämmelserna i Europakonventionen. Överinstansernas prövning i sak bör i sådana fall begränsas på samma sätt som gäller för detaljplaner (13 kap. 17 § PBL). I Nya Zeeland finns ett system där översiktsplanen delvis kan träda i kraft i de delar som inte har överklagats. Om utredaren så finner lämpligt, bör en sådan

ordning även kunna fungera som förebild för Sverige om översiktsplanen i vissa avseenden görs bindande.

Att översiktsplanen hålls aktuell är av stor betydelse för översiktsplanens funktion. Uppgifterna om att aktualitetsprövningen inte fungerar tillfredsställande medför att det finns behov av att dels få klarhet i vilken utsträckning som översiktsplanerna kan anses vara aktuella, dels redovisa förslag på åtgärder som säkerställer att dessa planer hålls aktuella. En åtgärd som bör övervägas är om det finns skäl att införa en viss längsta giltighetstid för översiktsplanen.

Mot denna bakgrund ska en särskild utredare se över hur översiktsplanen kan utvecklas för att skapa ökad förutsebarhet för efterföljande planering.

Utredaren ska särskilt

- utreda hur dialogen om fysisk planering mellan staten och kommunen i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen,
- utreda hur redovisningen av översiktsplanen bör utformas för att skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling och underlätta efterföljande planering,
- utreda hur redovisningen av översiktsplanen bör utformas för att statens intressen bättre ska kunna tillgodoses och hur länsstyrelsens uppgifter i detta avseende bör se ut,
- redovisa exempel på hur översiktsplanen kan utformas för att skapa goda förutsättningar för efterföljande planering m.m.,
- utreda möjligheten att genom översiktsplanen ändra omfattningen av kraven på bygglov, t.ex. för komplementbyggnader i anslutning till befintliga en- och tvåbostadshus utanför områden med detaljplan respektive för bebyggelse som är särskilt värdefull från kulturhistorisk eller konstnärlig synpunkt,
- utreda hur de olika momenten i miljöbedömningen enligt 6 kap. miljöbalken kan integreras i planprocessen på ett ändamålsenligt sätt som stämmer överens med kraven i SMB-direktivet,
- analysera hur utredningens förslag förhåller sig till kraven i den s.k. Århuskonventionen,

- utreda vilka rättigheter och begränsningar som översiktsplanen bör och kan innebära för enskilda,
- utreda hur möjligheterna till överklagande bör se ut,
- utreda i vilken utsträckning som kommunernas översiktsplaner kan anses vara aktuella och föreslå åtgärder som säkerställer att dessa planer hålls aktuella,
- utreda hur kommunens arbete med översiktsplaneringen bör finansieras,
- analysera hur förslagen påverkar förutsättningarna för att genomföra förslagen från Bostadsplaneringskommittén (SOU 2015:59), och
- om det finns behov och bedöms lämpligt, lämna författningsförslag och förslag i övrigt.

Om utredningsarbetet visar att det är lämpligt att göra följdändringar i PBL eller andra lagar, ska utredaren redovisa de författningsändringar som behövs och skälen för dessa. Utredningen ska inte lämna förslag som omfattar bestämmelserna om riksintressen i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Uppdraget om en begränsning av kravet på detaljplan

Om översiktsplanen delvis görs bindande bör kraven på att förändringar i markanvändningen i vissa fall ska prövas genom detaljplan kunna minskas. Detaljplaner kommer dock att behövas även i framtiden, bl.a. eftersom det kan vara svårt att ta tillräcklig hänsyn till alla förekommande intressen inom översiktsplaneringen. Även behovet av att kommunens arbete med översiktsplaneringen inte ska behöva bli alltför komplext talar för att det är önskvärt att begränsa översiktsplanens detaljeringsgrad. I många utvecklingsprojekt kan det således även i fortsättningen finnas behov av att kunna klarlägga förutsättningarna för byggandet mer i detalj än vad som är ändamålsenligt inom ramen för översiktsplaneringen.

I linje med vad som föreslogs i prop. 2013/14:126 bör inriktningen vara att lagstiftarens krav på detaljplan begränsas men att kommunen även i fortsättningen ska kunna ställa krav på att det ska

finnas detaljplan i den omfattning som gäller i dag. Utgångspunkten ska vara att de lagändringar som genomfördes till följd av förslagen i prop. 2014/15:60 ska gälla även i fortsättningen.

Under remissbehandlingen av promemorian Nya steg för en effektivare plan- och bygglag (Ds 2014:31) framfördes synpunkter på att det är otydligt hur det föreslagna uttrycket ”samlad bebyggelse” ska förstås och att det därmed blir otydligt inom vilka områden som sådan angränsande lagstiftning, som redovisades i promemorian och som innehåller krav som är kopplade till förekomsten av en detaljplan, kommer att vara tillämplig. Mot bakgrund av de synpunkter som remissinstanserna framfört finns anledning att bl.a. utreda möjligheterna att öka förutsebarheten om var angränsande lagstiftning kommer att vara tillämplig om kravet på detaljplan begränsas, exempelvis genom att förtydliga innebörden av uttrycket ”samlad bebyggelse”.

Utredaren ska därför

- föreslå hur kravet på detaljplan kan begränsas,
- utreda förutsättningarna för att utforma angränsade lagstiftning, som för närvarande innehåller krav som är kopplade till förekomsten av en detaljplan, på ett sätt som i högre grad tillgodoser remissinstansernas synpunkter och ökar förutsebarheten för berörda aktörer om var sådan lagstiftning ska vara tillämplig,
- föreslå hur angränsande lagstiftning kan utformas om kravet på detaljplan begränsas,
- analysera hur förslagen förhåller sig till kraven i MKB-direktivet, SMB-direktivet och Århuskonventionen, och
- lämna de författningsförslag och förslag i övrigt som behövs.

Uppdraget om en översyn av kommunens möjlighet att styra upplåtelseformen

Utredaren ska utreda behovet av och förutsättningarna för att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformen för bostäder genom en bestämmelse i en detaljplan. Utredaren ska i sitt arbete beakta motstående intressen, bl.a. respekten för äganderätten samt enskildas rättsförhållanden och deras behov av att kunna utforma

dessa på ett lämpligt sätt. Om utredaren bedömer att det finns lämpliga alternativ som ger kommunen möjlighet att styra upplåtelseformen på annat sätt än genom en bestämmelse i en detaljplan, bör även sådana alternativ redovisas.

Om utredningen visar att så är lämpligt, ska utredaren lämna de författningsförslag och förslag i övrigt som behövs.

Uppdraget om en översyn av möjligheten till privat initiativrätt vid planläggning

Utredaren ska utreda behovet av och förutsättningarna för en privat initiativrätt och hur en sådan kan utformas. Om skälen för att införa en privat initiativrätt överväger, bör inriktningen vara att den som tar initiativ till planläggning själv ska kunna samråda om ett förslag till en detaljplan och få förslaget behandlat av kommunen. Kommunen ska dock ha kvar rätten att besluta om vilka planer som ska antas. En sådan ordning finns bl.a. i Norge. Inriktningen bör vara att det är kommunen som säkerställer att det planförslag som antas tillgodoser gällande krav. Vidare bör inriktningen vara att den tänkta detaljplanen överensstämmer med översiktsplanen och att den som tar initiativ till planläggning ska ha rådighet över det område som avses ingå i detaljplanen.

Utredaren ska även bedöma risken för s.k. förgävesprojektering för bl.a. den som tar initiativ till planläggning.

Utredaren ska därför

- utreda förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt i svensk rätt,
- föreslå hur en privat initiativrätt kan utformas, och
- om det finns behov och bedöms lämpligt, lämna författningsförslag och förslag i övrigt.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska beskriva konsekvenserna av sina förslag för en hållbar samhällsutveckling från ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Beskrivningen av de miljömässiga aspekterna ska utgå från

relevanta nationella miljömål och omfatta konsekvenserna för människors hälsa och säkerhet respektive risken för ras, skred, översvämning och erosion. Konsekvenserna för tillgång till grönområden samt natur- och kulturmiljövärden och gestaltningsfrågor ska beskrivas. Konsekvenserna för annan samhällsplanering och långsiktigt hållbar transportförsörjning, t.ex. planeringen av infrastruktur enligt väglagen och lagen om byggande av järnväg, ska beskrivas. Om vissa frågor enbart kommer att prövas inom ramen för översiktsplaneringen och inte utredas ytterligare på en mer detaljerad nivå i ett senare skede, ska konsekvenserna av detta beskrivas. Utredaren ska redovisa hur förslagen förhåller sig till bestämmelserna om skydd för enskildas egendom i 2 kap. 15 § regeringsformen. Utredaren ska även redovisa hur förslagen påverkar allmänhetens och enskildas möjligheter till delaktighet och insyn i den kommunala planeringen samt tillgången till rättslig prövning.

I 14 kap. 2 § regeringsformen finns ett förtydligande av att principen om kommunalt självstyre gäller för all kommunal verksamhet. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den, dvs. en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen i utredningen påverkar den kommunala självstyrelsen, ska utredaren särskilt redovisa dessa konsekvenser och de särskilda avvägningar som lett till förslagen.

Konsekvensanalysen ska påbörjas i utredningens inledande skede och löpa parallellt med det övriga utredningsarbetet. En översiktlig redovisning och motivering ska göras av vilka förslag som har övervägts men avfärdats. Vid eventuella statsfinansiella effekter ska utredaren föreslå finansiering.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inom ramen för uppdraget studera och analysera systemen för fysisk planering på kommunal nivå i Danmark, Finland, Norge och Tyskland. Med anledning av rapporten Sweden's Business Climate – opportunities for entrepreneurs through improved regulations (Världsbanken, 2014, s. 39 f.) ska utredaren även studera motsvarande system i Singapore och Nya Zeeland.

Utredaren ska samråda med Boverket, Folkhälsomyndigheten, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Lantmäteriet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens geotekniska institut, Statens jordbruksverk, Statens energimyndighet, Trafikverket, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda aktörer.

Utredaren ska ta hänsyn till andra initiativ och förslag till lagändringar som regeringen beslutar om och som kan vara relevanta för uppdraget.

Utredaren ska senast den 20 juni 2017 redovisa uppdraget om en begränsning av kravet på detaljplan. Utredaren ska senast den 15 mars 2018 redovisa uppdraget om en utvecklad översiktsplanering och uppdraget att ge kommunerna möjlighet att reglera upplåtelseformer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 november 2018.

(Näringsdepartementet)

Kommittédirektiv 2017:132

Tilläggsdirektiv till Översiktsplaneutredningen (N 2017:02)

Beslut vid regeringssammanträde den 21 december 2017

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 19 januari 2017 kommittédirektiv om bland annat en utvecklad översiktsplanering och möjlighet att reglera upplåtelseformer i detaljplan samt privat initiativrätt till detaljplaneläggning (dir. 2017:6). Enligt utredningens direktiv skulle uppdraget om en utvecklad översiktsplanering och möjlighet att reglera upplåtelseformer i detaljplan redovisas senast den 15 mars 2018 och slutredovisning ske senast den 15 november 2018.

Utredningstiden förlängs, så att uppdraget om en utvecklad översiktsplanering och möjlighet att reglera upplåtelseformer i detaljplan i stället ska redovisas senast den 15 maj 2018. Uppdraget i övrigt ska slutredovisas senast den 31 januari 2019.

(Näringsdepartementet)

Kommittédirektiv 2018:62

Tilläggsdirektiv till Översiktsplaneutredningen (N 2017:02)

Beslut vid regeringssammanträde den 5 juli 2018

Sammanfattning av tilläggsuppdraget

Översiktsplaneutredningens uppdrag utvidgas till att även omfatta frågan om hur verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås. Om utredningen bedömer att författningsändringar krävs, ska utredningen lämna sådana förslag. Utredningen ska även se över angränsande bestämmelser och föreslå de författningsändringar som behövs för att göra regleringen mer överskådlig.

Uppdraget ska fortfarande slutredovisas senast den 31 januari 2019.

Utredningens nuvarande uppdrag

Regeringen gav den 19 januari 2017 en särskild utredare i uppdrag att utreda bl.a. vissa frågor kopplade till en utvecklad översiktsplanering (dir. 2017:02). Den 21 december 2017 förlängdes utredningstiden (dir. 2017:132).

I uppdraget ingår bl.a. följande:

- Utreda kravet på detaljplan (delbetänkande lämnades i juni 2017).
- Utreda hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering och utreda möjligheten att reglera upplåtelseformer i detaljplan (delbetänkande lämnades i maj 2018).
- Utreda möjligheterna till privat initiativrätt vid planläggning (slutbetänkande ska lämnas senast den 31 januari 2019).

Bakgrund

Från och med den 1 juli 2018 får ett beslut om bygglov, rivningslov eller marklov verkställas fyra veckor efter det att beslutet har kungjorts, även om det inte har fått laga kraft. Om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det får byggnadsnämnden dock bestämma att beslutet får verkställas tidigare (9 kap. 42 a § plan- och bygglagen [2010:900]). För att en lovpliktig åtgärd ska få påbörjas krävs dessutom att startbesked har getts och, i fråga om ett s.k. villkorat lov, att villkoret för lovet har uppfyllts (9 kap. 36 och 37 §§ och 10 kap. 3 §). Av beslutet om lov ska det framgå att beslutet inte innebär en rätt att påbörja åtgärden förrän startbesked har getts eller villkoret har uppfyllts (9 kap. 40 § första stycket 3 och andra stycket). Startbesked kan ges innan beslutet om lov får verkställas och innan det har fått laga kraft. Om ett beslut om lov överklagas kan den överprövande instansen bestämma att lovet tillsvidare inte får verkställas (inhibition) oavsett om startbesked har getts eller inte (jfr MÖD 2017:9). Den som verkställer ett beslut om lov innan det har fått laga kraft står risken för att beslutet kan upphävas om det överklagas och för att utförda åtgärder i så fall måste återställas. I vissa fall kan utförda åtgärder inte återställas. Även om ett beslut om lov får verkställas ska byggnadsnämnden förbjuda att byggnads-, rivnings- eller markarbeten eller annan åtgärd fortsätter, om det är uppenbart att arbetet eller åtgärden äventyrar en byggnads hållfasthet eller medför fara för människors liv eller hälsa (11 kap. 30 §). Påbörjas en åtgärd som kräver lov innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked ska byggnadsnämnden ta ut en byggsanktionsavgift (11 kap. 51 § plan- och bygglagen och 9 kap. 6–17 §§ plan- och byggförordningen [2011:338]).

Behovet av ett utvidgat uppdrag

Bostadsbristen är stor och fler bostäder behöver byggas. För att möta behovet av bostäder är det därför av stor vikt att byggprocessen är så effektiv som möjligt. Ett viktigt led i det är att byggandet kan komma igång snabbt. Samtidigt får processens effektivitet inte innebära oacceptabla risker för oåterkalleliga skador på de natur- och kulturvärden som ska beaktas enligt plan- och bygglagen.

I det lagstiftningsärende som ledde fram till att 9 kap. 42 a § plan- och bygglagen infördes (prop. 2017/18:240) saknades det tidsmässigt utrymme för att överväga andra sätt att reglera verkställbarheten och behovet av att göra följdändringar i angränsande bestämmelser, t.ex. bestämmelserna om startbesked, villkorade lov och krav på beslutets innehåll. Det kan därför finnas andra sätt att reglera verkställbarheten av beslut om lov som på ett bättre sätt tillgodoser behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås. Det är också av stor vikt att regelsystemet är överskådligt och att det tydligt framgår när en åtgärd får påbörjas. Det finns därför skäl att, som regeringen aviserade i propositionen, överväga alternativa sätt att reglera verkställbarheten av beslut om lov och se över angränsande bestämmelser från ett bredare perspektiv.

Tilläggsuppdraget

Verkställbarhet av beslut om lov

Utredningen ska, utöver vad som framgår av tidigare beslutade direktiv, utreda hur verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov kan regleras för att på bästa sätt tillgodose behovet av effektivitet i byggprocessen samtidigt som ett ändamålsenligt skydd för bl.a. natur- och kulturvärden uppnås.

I uppdraget ingår särskilt att

- undersöka i vilken omfattning beslut om lov har inhiberats med hänsyn till risken för att oåterkalleliga natur- och kulturvärden skadas och undersöka om det finns några praktiska exempel på när sådana skador har uppstått till följd av att beslut om lov lagligen har verkställts innan de har fått laga kraft,

- analysera och jämföra olika regleringsmöjligheter, däribland omedelbar verkställbarhet och de alternativ som redovisas i promemorian Verkställbarhet av beslut om bygglov, rivningslov och marklov som låg till grund för lagstiftningsärendet (dnr N2017/06955/SPN),
- analysera de olika regleringsmöjligheternas effekt för bl.a. natur- och kulturvärden liksom för byggandet, byggherren och andra enskilda som berörs, och
- lämna förslag på författningsändringar, om utredningen bedömer att sådana behövs.

Förslagen ska uppfylla grundläggande krav på rättssäkerhet.

Översyn av angränsande bestämmelser

Oavsett om utredningen föreslår en annan reglering av verkställbarheten eller inte, ska utredningen även se över angränsande bestämmelser, t.ex. bestämmelserna om startbesked, villkorade lov, krav på beslutets innehåll och byggsanktionsavgift, och föreslå de författningsändringar som behövs för att göra regleringen mer överskådlig.

Samråd och konsekvensbeskrivning

Till skillnad från vad som gäller enligt tidigare beslutade direktiv ska utredningen i fråga om detta tilläggsuppdrag

- samråda med Boverket, Fortifikationsverket, Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk, Tillväxtverket, Trafikverket, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda aktörer, och
- utöver vad som följer av 14–15 a §§ kommittéförordningen, kommunerna, enskilda, företag och miljön.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska fortfarande slutredovisas senast den 31 januari 2019.

(Näringsdepartementet)

Hemställan från Göteborgs kommun till Näringsdepartementet[1]

Kommunfullmäktiges uppdrag till kommunstyrelsen att begära från regeringen att bli försökskommun i utredning om privat initiativrätt för detaljplaner

Kommunfullmäktige i Göteborgs Stad fattade beslut den 21 april, 2016, att ge kommunstyrelsen i uppdrag att lämna in en intresseanmälan/begäran till regeringen att få bli försökskommun i kommande utredning om privat initiativrätt för detaljplaner. (enligt regeringens skrivelse till Riksdagen, 2015/16:75)

Mål i kommunfullmäktiges budget finns om att ”Bostadsbrist ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre.” Stadsbyggnadskontoret har i uppdrag, enligt inriktningsdokument 2016, att ta fram detaljplaner för 5 000 bostäder. Göteborgs Stad använder sig av olika initiativ och redskap för att nå ett ökat bostadsbyggande där några exempel är:

”Bo Stad 2021” är stadens Jubileumssatsning, inför jubileumsåret 2021 då Göteborg firar 400 år, som kompletterar det vanliga bostadsbyggandet med ytterligare 7 000 nya bostäder. Som metod ingår ”planering i ökad samverkan” – för att snabbare nå fram till genomförande.

Modell för att bygga lägenheter med låg hyra har prövats och är under utveckling. En annan modell som staden utvecklar är social hänsyn kopplat till markanvisning.

Vision Älvstaden, http://alvstaden.goteborg.se/, med målet att tillföra 25 000 bostäder på båda sidor Götaälv i centrala lägen (Backaplan, Centralenområdet, Frihamnen, Gullbergsvass, Lindholmen, Ringön och Södra Älvstranden) och 45 000 nya arbetsplatser. Göteborgs Stad

[1] Utdrag från hemställan ställd till Näringsdepartementet, daterad den 22 juni 2016, kommunens dnr 0873/16, Regeringskansliets dnr N2016/04506/PBB.

har beslutat att använda Älvstaden som en testarena där staden prövar nya modeller och tekniker – socialt, ekologiskt och ekonomiskt.

Staden ser nu ytterligare ett redskap i det att kunna vara en försökskommun i regeringens kommande utredning. Genom denna skrivelse vill härmed Göteborgs Stad lämna en intresseanmälan/begäran att få bli försökskommun i kommande utredning om privat initiativrätt för detaljplaner.

Enligt uppdrag

Med vänliga hälsningar

Eva Hessman

Stadsdirektör, Göteborgs Stad

Överlämnande av hemställan[1]

Överlämnande av skrivelse om begäran att bli försökskommun i utredning om privat initiativrätt för detaljplaner

1 bilaga.[2]

Beslut

Regeringskansliet (Näringsdepartementet) överlämnar skrivelse enligt *bilagan* till utredningen En utvecklad översiktsplanering (N 2017:2) för eventuell åtgärd.

Ärendet

Göteborgs kommun inkom den 23 juni 2016 med en skrivelse till Näringsdepartementet där kommunen begär att få bli försökskommun i en kommande utredning om privat initiativrätt för detaljplaner.

Det finns i dag ingen formell möjlighet för regeringen att besluta att kommunen ska kunna tillämpa andra bestämmelser vid framtagandet av en detaljplan än de bestämmelser som finns i plan- och bygglagen (2010:900). Regeringen har således ingen formell möjlighet att ge Göteborgs kommunstatus som försökskommun för privat initiativrätt.

Regeringen beslutade den 19 januari 2017 om kommittédirektiven En utvecklad översiktsplanering (dir. 2017:6). Enligt direktiven ska en särskild utredare bl.a. utreda behovet av och förutsättningarna för att införa en privat initiativrätt till detaljplaneläggning.

[1] Utdrag från Regeringskansliets beslut den 14 februari 2017, § 1, dnr N2016/04506/PBB.
[2] Innehållet i bilagan har redovisats i betänkandets *bilaga 4*.

Mot denna bakgrund bör skrivelsen från Göteborgs kommun överlämnas till utredningen för eventuell åtgärd inom ramen för det kommande utredningsarbetet.

Eftersom ärendet inte föranleder någon ytterligare åtgärd inom Regeringskansliet bör ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av departementsrådet Anders Lönnberg.

Privat initiativrätt i Danmark, Finland, Tyskland, Nya Zeeland och Singapore

Privat initiativrätt i Danmark[1]

Om Danmark

Danmark har cirka 5,7 miljoner invånare, varav en fjärdedel i huvudstaden Köpenhamn. Sedan 2007 finns knappt 100 kommuner och fem regioner (vilka ersatte de tidigare s.k. amterna). Danmark omfattar en yta som motsvarar ungefär en tiondel av Sveriges yta. Därutöver omfattar landet även två självstyrande områden, Färöarna och Grönland.

Plansystemets övergripande struktur

I Danmark har kommunerna ansvaret för den fysiska planeringen inom sitt geografiska område. Regionernas planläggning har således en mer strategisk karaktär i form av regionala utvecklingsplaner och strategier (jfr *regional udviklingsstrategi*, s.k. RUS). Dessa har främst en vägledande karaktär i förhållande till kommunernas planläggning.

Den inledande idé- och initieringsfasen regleras inte i den danska *Planloven*. Initiativet till att ta fram en *lokalplan* (motsvarande den svenska detaljplanen) kommer i första hand från kommunen. En privat exploatör kan ge förslag till kommunen om att upprätta en lokalplan, men det är kommunen som har den slutgiltiga beslutsrätten om att initiera arbetet med lokalplanen.

Normalt sett tar kommunfullmäktige beslutet om att initiera arbetet med att ta fram en lokalplan, men sedan 2012 kan beslutet i vissa fall delegeras till kommunens planeringskommitté.

[1] Avsnittet bygger på Nordregios rapport En granskning av Norges planeringssystem – Skandinavisk detaljplanering i ett internationellt perspektiv (rapport 2013:1) av Fredriksson och Smas.

Planeringskommittén gör här en bedömning av de olika idéerna till lokalplaner som tagits fram av kommunen eller av en privat aktör. Om kommunens planeringskommitté anser att lokalplanförslaget följer överordnade riktlinjer, planer och strategier, initieras arbetet med att ta fram lokalplanen. Innan utarbetandet av en plan kan kommunen samråda och ta stöd från byggherren för att utveckla idén till ett förslag. I nästa steg initieras arbetet med att ta fram ett planförslag.

Danmark saknar med andra ord uttryckliga bestämmelser om privat initiativrätt, låt vara att det synes finnas en del icke rättsligt reglerade strategi- och planprocesser, som ofta är ”borger- og brugerdrevne” och där planintressenter försöker upprätta förslag till lokalplaner för att få till stånd en planprocess eller i syfte att bistå de kommunala planhandläggarna.

Mot denna bakgrund finns inte någon anledning för oss att ytterligare belysa det danska plansystemet.

Privat initiativrätt i Finland

Om Finland

Finland har knappt 5,5 miljoner invånare på en yta som motsvarar tre fjärdedelar av Sveriges yta. Huvudstaden Helsingfors är landets största stad med cirka 600 000 invånare. I huvudstadsregionen med Helsingfors och tre förortskommuner bor drygt 1 miljon invånare.

Finland är administrativt indelat i 18 landskapsförbund och 311 kommuner (år 2017). Därutöver utgör Åland ett demilitariserat och självstyrande landskap.

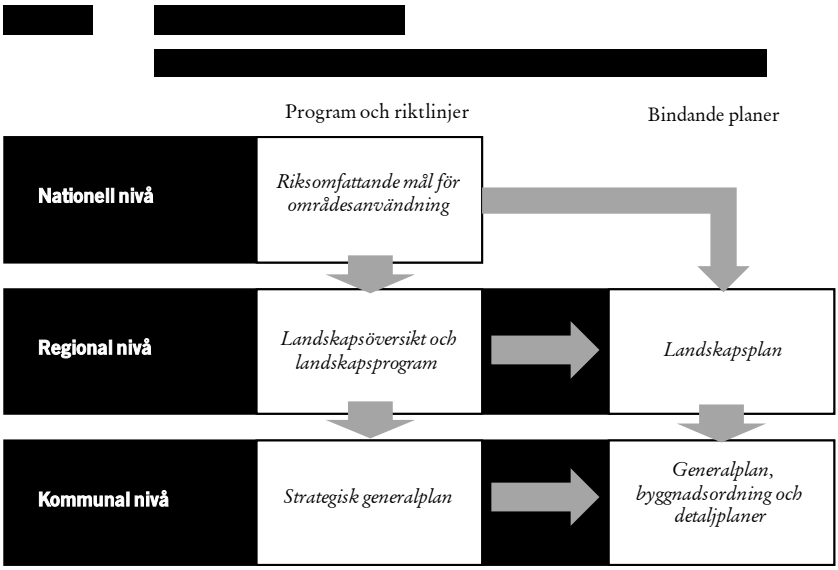
Övergripande om plansystemet

Plansystemet regleras i markanvändnings- och bygglagen, MBL. I Finland utgörs plansystemet av

– riksomfattande mål för områdesanvändning
– landskapsplan
– generalplan
– detaljplan.

Miljöministeriet svarar för beredningen och statsrådet (regeringen) beslutar om de *riksomfattande målen för områdesanvändning*. Målen ska beaktas och genomförandet ska främjas i de statliga myndigheternas verksamhet, i planläggning på landskapsnivå och i den kommunala planläggningen i general- och detaljplaner. Landskapsplanerna upprättas av landskapsförbunden.

Landskapsplanen är en övergripande plan för användning av områden i ett landskap. Planeringen på landskapsnivå är inriktad på områden där det råder ett starkt tryck på att ändra region- och samhällsstrukturen. Det kan gälla områden med tillväxt som har behov av utvidgning eller områden som är stagnerande och behöver anpassas. Därutöver finns vägledande landskapsöversikter och landskapsprogram, som är av mindre intresse i detta sammanhang.

Källa: SOU 2018:46 Del 1 s. 382.

Kommunal planering

Kommunen ska se till att en *generalplan* utarbetas och hålls aktuell i den mån det är nödvändigt. Generalplanen styr utformningen av detaljplanerna.

I generalplanen anges övergripande riktlinjer för hur kommunen ska utvecklas och planområdet användas, exempelvis var bostadsområden, arbetsplatser och trafikleder ska placeras. En delgeneralplan kan utarbetas för exempelvis strandområden, och den kan vara mer detaljerad än generalplanen. Det finns således olika typer av generalplaner:

– strategisk generalplan
– översiktlig generalplan med områdesreserveringar[2]
– detaljerad generalplan med områdesreserveringar
– detaljerad generalplan med områdesreserveringar som direkt styr byggandet och annan markanvändning.

I praktiken är generalplanerna ofta kombinationer av de nämnda typerna. Planen kan utarbetas med rättsverkningar eller som en generalplan utan rättsverkningar.

Varje kommun ska ha en *byggnadsordning* som gäller hela kommunens område. En byggnadsordning kan också utarbetas för ett visst delområde. Föreskrifterna i byggnadsordningen åsidosätter inte bestämmelserna i en generalplan med rättsverkningar, men kan mycket väl komplettera generalplanläggningen. Föreskrifterna i byggnadsordningen tillämpas heller inte om något annat bestäms, i en detaljplan eller i Finlands byggbestämmelsesamling.

Föreskrifterna i byggnadsordningen kan gälla byggplatser, byggnaders storlek och placering, anpassning av byggnader till miljön, byggsättet, planteringar, inhägnader och andra konstruktioner, vården av den byggda miljön, ordnandet av vatten och avlopp, att ange områden i behov av planering samt andra lokala byggomständigheter.

Detaljplanen utgör den mest detaljerade plannivån. Med den styrs markanvändningen och byggandet på det sätt som krävs med tanke på lokala förhållanden, stads- och landskapsbilden, god byggnadssed och andra gemensamma mål. En detaljplan ska utarbetas och hållas aktuell utifrån vad som krävs kopplat till kommunens utveckling eller behovet av att styra markanvändningen.

[2] En översiktlig generalplan med områdesreserveringar utarbetas som en noggrannare plan än en strategisk generalplan och i den avgörs principerna för användningen av olika områden inom kommunen. För områden som kräver en detaljplan kan en detaljerad generalplan behöva utarbetas som grund för detaljplaneläggningen.

De riksomfattande målen för områdesanvändning styr även detaljplaneläggningen.

I fråga om detaljplaner är situationen ofta den att de viktigaste principiella lösningarna för kommunen och även de viktigaste lösningarna med tanke på att uppnå målen redan ingår i generalplanen.

Möjligheten för enskilda att ta initiativ till detaljplaneläggning

Såväl markägare som olika kommunala instanser kan ta initiativet till att en detaljplan ska utarbetas. Kommunen påbörjar en planändring om kommunen anser att detta är ändamålsenligt.[3] Någon generell privat initiativrätt finns således inte. Ägare till mark i strandnära lägen har däremot möjlighet att initiera en speciell form av detaljplaner, s.k. *stranddetaljplaner*.

Enligt MBL är det inte tillåtet att bygga på stränder utan en detaljplan eller en sådan generalplan som kan användas som grund för bygglov (72 § MBL). För närvarande är ungefär 25 procent av strandlinjen planlagd.[4] Om det inte finns någon plan, behövs ett s.k. undantagsbeslut (dispens) för att bygga (171 § MBL).

Målet för planläggningen är att också natur- och landskapsvården samt rekreationen ska beaktas i användningen av stränderna samt att markägarna ska behandlas rättvist. Dessutom klarlägger planerna tillståndsbehandlingen när det gäller strandbyggande; under de senaste åren har också antalet undantagslov börjat minska.

Användningen av stränderna styrs i landskapen med landskapsplaner och i kommunerna med general- och detaljplaner. I landskapsplanen och den övergripande generalplanen behandlas stränderna med avseende på de stora helheterna, de viktigaste strategiska målen och de viktigaste skyddsmålen. Generalplanen kan också utarbetas så att den kan användas som grund för att ge bygglov för byggande på stranden.

Detaljplaner används för att styra tätt strandbyggande samt när tätorter sträcker sig ända ner till stranden.

Markägaren kan se till att ett förslag till stranddetaljplan utarbetas för ett strandområde som han eller hon äger (74 § MBL). Innan planen

[3] www.hel.fi om planläggning, hämtad den 22 augusti 2018.
[4] Miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst www.miljo.fi, hämtad den 22 augusti 2018.

börjar utarbetas ska kommunen kontaktas och ett *program för deltagande och bedömning* lämnas till kommunen. Med detta avses ett program för deltagande för andra intressenter och växelverkan (samråd) med dessa samt för att planens konsekvenser ska kunna bedömas (63 § MBL).

Markägaren och den som utarbetat planen ska kallas till ett samråd mellan kommunen, den statliga närings-, trafik- och miljöcentralen och de övriga myndigheter som kan beröras (26 och 35 §§ markanvändnings- och byggförordningen, MBF). Vid samrådet ska bl.a. närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen gå igenom de riksomfattande målen, målen på landskapsnivå och övriga centrala mål som har betydelse för planen (66 a § mom. 2 MBL).

Ett förslag till stranddetaljplan som markägaren har låtit utarbeta ska ges in till kommunen för godkännande (36 § MBF). Ett sådant förslag ska behandlas av kommunen utan onödigt dröjsmål (74 § MBL).

Privat initiativrätt i Tyskland

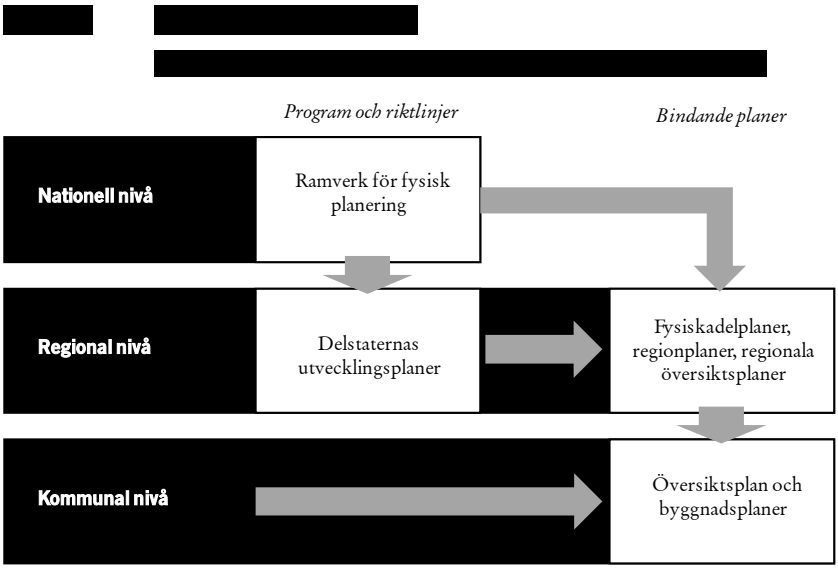
Om Tyskland

Förbundsrepubliken Tyskland motsvarar fyra femtedelar av Sveriges yta och har cirka 83 miljoner invånare. Landet är en förbundsstat med en federal nivå och 16 delstater. Delstaterna (*Bundesländer*) har relativt stort självstyre med parlament, regering och lagstiftningsbefogenheter. Delstaternas självstyre omfattar bl.a. fysisk planering.

Förbundsstaten lägger fast de principiella ramarna för den rumsliga planeringen samt övergripande mål, men därefter är det upp till varje delstat att stifta egna lagar för planeringen. Det innebär att delstaterna i huvudsak är de territoriella planeringsenheterna. Förutom dessa aktörer har 114 planeringsregioner samt drygt 11 000 kommuner en aktiv roll inom planeringen.

Övergripande om plansystemet[5]

Plan- och bygglagstiftningen regleras i den federala *Baugesetzbuch* (”bygglagboken”). På nationell/federal nivå finns dessutom ett ramverk (*Raumordnungsbericht*) för fysisk planering. Det innehåller riktlinjer för hur planeringen bör utvecklas i en nära framtid. Här analyseras utvecklingsområden och trender. Översikten är en informationskälla för de olika sektorsministerierna och den legala basen för delstaternas planering. Delstaterna tar fram en utvecklingsplan (*Landesentwicklungsplan*), där mål och principer och andra krav inom delstaterna summeras.

Källa: SOU 2018:46 Del 1 s. 387.

På regional nivå tas regionalplaner (*Gebietsentwicklungspläne*) fram som preciserar målen och principerna i utvecklingsplanerna. Den lokala – kommunala – planeringen sker i enlighet med både federala och delstatliga planregler. På den lokala nivån tas en översiktsplan (*Flächennutzungsplan*) fram, som är den viktigaste nivån för implementering av en regional policy. Den bindande nivån för enskilda är *Bebauungsplan* (detaljplan eller byggnadsplan). En sådan plan ger

[5] Huvudsakligen efter SOU 2013:34 s. 160 f., som i sin tur bygger på rapporten En internationell jämförelse av plan- och tillståndssystem – Har Sverige någonting att lära? av Nordberg, KTH, TRITA-FOB-Rapport 2013:8.

rättsligt bindande ramar för stadsbyggandet och ska i princip följas vid slutlig prövning av byggtillstånd, *Baugenehmigung*. Lägre planer fastställs på regional nivå.

Detaljplaner

Detaljplanering sker i form av byggnadsplaner. Vid planering är i princip översiktsplanen bindande. Vid upprättande av en detaljplan som strider mot översiktsplanen kan dock den senare planen ändras i samma planförfarande, *Parallelverfahren*.

En detaljplan utgör en utveckling av den översiktliga planeringen och ska upprättas när det behövs för utveckling och samordning av stadsbyggandet. Det är inte alltid nödvändigt att upprätta en plan, även om det rör sig om relativt stora projekt. Det gäller bl.a. inom redan bebyggda områden, s.k. *Innenbereich*, som saknar plan. Där kan ny bebyggelse få uppföras under förutsättning att bebyggelsens karaktär och användning m.m. anpassas till omgivningen.

En byggnadsplan kan, beroende på innehållet i planen, klassificeras som antingen kvalificerad eller enkel. Denna klassificering har betydelse för hur det slutliga tillståndet till byggande ska prövas. En kvalificerad plan måste minst reglera följande fyra saker.

– *Die Art der baulichen Nutzung* – mark och byggnaders användning, exempelvis bostäder, handel, industri etc.
– *Das Maß der baulichen Nutzung* – omfattningen av byggandet, exempelvis antal våningar, höjd, exploateringsgrad etc.
– *Die überbaubaren Grundstücksflächen* – hur stor del av fastigheten/tomten som får bebyggas.
– *Die örtlichen Verkehrsflächen* – lokala gator/vägar.

Om någon av de fyra ovanstående punkterna saknas i planen klassificeras planen som enkel.

I byggnadsplanen kan grunderna regleras för stadsbyggande i form av följande aspekter.

– Markanvändning
– Placering, typ och omfattning av byggnader och konstruktioner
– Tomtstorlek
– Lokalisering av infrastruktur
– Antal tillåtna bostäder i bostadshus
– Områden för hus bekostade av sociala myndigheter
– Områden som ska bevaras eller som inte får bebyggas på grund av risk för föroreningar.

Den formella planprocessen inleds med att kommunen fattar beslut om att upprätta en plan, *Aufstellungsbeschluß.* Därefter informeras allmänheten om beslutet. För att pröva planens inverkan på miljö, natur och landskapsbild ska normalt en miljöutredning, *Umweltprüfung,* genomföras. I denna ska verkningar på omgivningen beskrivas och värderas.

Tidigt i planprocessen genomförs ett samråd, *Frühzeitige Beteiligung* med myndigheter och allmänhet. Samrådet med myndigheter ska bl.a. klargöra vilka frågor som ska prövas och hur detaljerad miljöutredningen behöver vara. Samrådet med allmänheten sker vanligtvis på ett preliminärt utkast av planen. När och var samråd med allmänheten sker ska tillkännages i dagspressen. När planförslaget är färdigt ska det ställas ut offentligt under minst en månad innan kommunen kan anta planen.

Som redan nämnts kan en översiktsplan ändras genom ett s.k. parallellförfarande när en byggnadsplan upprättas. I vissa fall kan en byggnadsplan upprättas före en översiktsplan. I dessa situationer måste dock *höheren Verwaltungsbehörde* anta planen, dvs. den delstatliga myndighet som fastställer översiktsplanen.

Projektbaserade planer som initieras av byggherren[6]

Syftet med att införa projektbaserade planer som initieras av byggherrar i Tyskland var att åstadkomma ett snabbt genomförande av byggprojekt, framför allt för projekt som är önskvärda från ett kommunalt perspektiv. Lagen introducerades 1990 i landets östra del för

[6] Innehållet är hämtat från artikeln Promoting planning for housing development: What can Sweden learn from Germany? av Granath Hansson, KTH, publicerad 2017 i Land Use Policy, 64, s. 470–478.

att främja privata investeringar strax före och efter återföreningen av dåvarande Öst- och Västtyskland. Regleringen infördes på prov i landets västra del mellan 1993 och 1998 och har därefter tillämpats i hela landet.

Användningen av en projektspecifik plan begränsar inte på något sätt det kommunala planmonopolet, eftersom det bara är kommunen som kan anta planen. Dessutom kan en detaljplan endast antas om den är till nytta för det berörda området. Det innebär att en detaljplan inte kan antas om den enbart är till nytta för byggherren. Likväl kan en investering vara ett skäl för att ta fram en detaljplan, om investeringen är till nytta för samhället.[7] Planeringsprocessen är densamma som för en detaljplan som tas fram med standardförfarandet såtillvida inte det förenklade förfarandet är tillämpligt.[8]

En projektbaserad plan består av en projekt- och infrastrukturplan som beskriver projektet, enligt vad som överenskommits mellan byggherren och kommunen, en genomförandeplan på vilket byggplovet ska baseras och exploateringsavtal som sammanfattar alla överenskommelser mellan byggherren och kommunen. Avtalet kan innehålla mer detaljerade regleringar än vad som normalt är tillåtet i en detaljplan. En tidsgräns fastställs inom vilken byggherren ska färdigställa projektet enligt planen och avtalet. Exploateringsavtalet anger normalt vilka kostnader som byggherren kan förvänta sig, exempelvis för infrastruktur eller naturvårdsåtgärder. Kostnaden för planeringen bärs helt eller delvis av byggherren. Efter en reform 2007 kan detaljplanen göras mer översiktlig och större tonvikt i stället läggas vid exploateringsavtalet och detaljerna regleras där.

Efter en första förberedande kontakt med kommunens byggkontor, inleder byggherren planeringsprocessen genom en ansökan till kommunen. Kommunen måste därefter utvärdera den föreslagna planen inom en viss tid och besluta om planeringen ska påbörjas. Kommunen måste sedan informera byggherren om skälen för sitt ställningstagande, oavsett om kommunen har godkänt planen eller ej. Om byggherren nekas att gå vidare med planen, finns det ingen möjlighet att överklaga beslutet. Om kommunen inte ger byggherren

[7] Konkurrenz der Vorhabenträger beim vorhabenbezogenen Bebauungsplan, Antweiler, BauR 3/2002.
[8] Det förenklade förfarandet är bl.a. tillämpligt när en detaljplan ändras som inte medför några förändringar av den grundläggande strukturen.

svar inom skälig tid, kan kommunen bli skadeståndsskyldig. Kommunen kan neka planen om projektet bedöms kommersiellt ogenomförbart, om byggherren inte har rådighet över marken eller om byggherren inte har tillräckliga ekonomiska resurser för att slutföra projektet.[9] Om kommunen tillstyrker planen, beslutar kommunen att starta planeringsstarten med byggherrens förslag som grund.

Eftersom planhandlingarna redan finns framtagna, förväntas planeringsprocessen vara snabbare än standardförfarandet. Ingen av parterna har rätt att dra sig ur avtalet. Om byggherren önskar överföra sina rättigheter och skyldigheter enligt överenskommelsen till en annan part, krävs kommunens godkännande. Kommunen måste godkänna överlåtandet såtillvida kommunen inte bedömer att den som övertar projektet är oförmögen att realisera projektet inom den angivna tidsgränsen.

Projekt som kan genomföras i bebyggda områden utan kvalificerad plan

Denna redogörelse skulle vara ofullständig om inget sades om den s.k. § 34, trots att denna bestämmelse i princip faller utanför det område som utredningen omfattar. Vi ska här kort redogöra för denna bestämmelse.

Lagar som skyddar äganderätten och den närliggande rätten för en fastighetsägare att bygga på sin fastighet har funnits i tysk (preussisk) lag sedan 1800-talet. När det inte finns någon detaljplan, har fastighetsägaren i princip en byggrätt. Vad som kan byggas beror på karaktären av den omgivande bebyggelsen och på vilken hänsyn som behöver tas till grannarnas rättigheter.

När § 34 introducerades i den tyska plan- och bygglagen 1960 var den tänkt som en ersättning för en detaljplan i de fall en sådan plan saknades, eftersom planmyndigheten inte kunde förväntas ha den kapacitet att planlägga alla områden i kommunen och att fastighetsägarnas rätt att bygga behövde säkerställas. I detta sammanhang bör betänkas att det efter Andra världskriget fanns många förstörda kvarter i de tyska städerna som behövde bebyggas. Sedan dess har bestämmelsens betydelse förstärkts och i dag betraktas den ha samma

[9] Konkurrenz der Vorhabenträger beim vorhabenbezogenen Bebauungsplan, Antweiler, BauR 3/2002.

betydelse som detaljplanen.[10] Bestämmelsen åberopas frekvent och cirka 30–40 procent av alla bygglov som ges baseras på bestämmelsen.[11]

Tanken med § 34 är följande. När ett byggprojekt ska genomföras i ett redan bebyggt område där det inte finns någon detaljplan, och där bebyggelsen anpassas till den omgivande bebyggelsen, är det möjligt att helt avstå från detaljplaneprocessen och direkt besluta om bygglov. Ett sådant bygglov kan bara ges för projekt som anpassas till den omgivande bebyggelsen avseende användning, byggnadsform och täthet, när behov av infrastruktur kan tillgodoses på ett ändamålsenligt sätt, goda bostads- och arbetsplatsförhållanden kan garanteras och områdets karaktär inte påverkas.

Samråd med allmänheten och andra myndigheter behövs endast i begränsad omfattning när § 34 är tillämplig. I vissa fall krävs samråd med naturvårdande myndigheter, men andra myndigheter behöver inte konsulteras. Det finns inget krav på att en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram när § 34 är tillämplig, så bestämmelsen är inte tillämplig i sådana områden där det finns ett krav på miljöbedömningar. Grannar kan överklaga bygglov som ges med § 34 som grund.

Eftersom byggrätten tillkommer direkt genom bygglovet, och det inte finns någon detaljplan eller något exploateringsavtal, kan kommunen inte kräva att fastighetsägaren ska stå för kostnader som hör samman med infrastruktur utanför fastigheten, eller ställa krav som hänger samman med t.ex. social infrastruktur eller ”social housing”.

Plangenomförandeutredningen har tidigare föreslagit en svensk variant av § 34 (SOU 2013:34 s. 253 f.). Enligt förslaget skulle i stort sett alla bestämmelser i en detaljplan upphöra att gälla efter genomförandetidens slut. Remisskritiken mot förslaget var omfattande och regeringen föreslog i propositionen En enklare planprocess endast att vissa utformningsbestämmelser skulle upphöra att gälla efter genomförandetidens utgång (prop. 2013/14:126 s. 111 f.). Förslaget föll dock vid riksdagsbehandlingen (bet. 2013/14:CU31, rskr. 2013/14:366).

[10] Baugetzbuch Kommentar, s. 36, Ernst, Zinkhahn, Bielenberg, Krautzberger, München, 2015.
[11] Öffentliches Baurecht und Raumordnungsrecht, s. 129, Battis, Stuttgart, 2014.

Privat initiativrätt på Nya Zeeland[12]

Nya Zeeland är en östat som består av två huvudsakliga landmassor (Nordön och Sydön) samt flera mindre öar. Huvudstaden är Wellington och landet har ungefär 4,5 miljoner invånare. Landet är uppdelat i 17 regioner (med regionala råd) och flertalet av dessa i mindre territorier (med lokala myndigheter), motsvarande kommuner.

För byggnation på Nya Zeeland behövs som regel både ett plangodkännande (*Resource Consent*) och ett bygglov (*Building Consent*). Enligt *The Resource Management Act* från 1991 är varje regional och lokal myndighet ansvarig för planreglering inom sitt område. Plansystemet regleras dock även av *The Local Government Act* från 2002 och av *The Land Transport Management Act* från 2003. Respektive reglering har sina egna syften, processer, tidsramar och krav men de innehåller även en del överlappningar, vilket innebär att det nya zeeländska plansystemet blir komplext och i viss utsträckning fragmentiserat och inte alltid ändamålsenligt. Det är heller inte alltid som regionala strategier, vilka inte är rättsligt bindande, tillämpas i full utsträckning av kommuner (jfr även möjligheten till regional s.k. *spatial planning*). Bygglovet regleras i främst *The Building Act* och prövas av kommunen.

Även om enskilda kan ansöka om *Resource Consent*, motsvarar det inte fullt ut en privat initiativrätt i betydelsen rätt till privat planläggning. Utifrån den översiktliga information vi tagit del av, kan vi inte heller se att Nya Zeeland i övrigt har uttryckliga bestämmelser härom. Det finns därmed inte någon anledning för oss att ytterligare belysa det nya zeeländska plansystemet i detta sammanhang.

Privat initiativrätt i Singapore[13]

Singapore är en stadsstat med cirka 5,6 miljoner invånare.

Plansystemet i Singapore bygger på dels en *Concept Plan*, dels en *Master Plan*. Den förstnämnda har en planeringshorisont på 40–50 år och omfattar strategisk markanvändning och transportfrågor, bl.a. utifrån miljö, befolkningstillväxt och ekonomisk tillväxt. Concept

[12] Avsnittet är i huvudsak baserat på www.mfe.govt.nz/publications/rma/building-competitive-cities-reform-urban-and-infrastructure-planning-system-6, hämtat den 5 oktober 2018; jfr även SOU 2018:46 Del 1 s. 378 ff.
[13] Avsnittet är i huvudsak baserat på www.ura.gov.sg/Corporate/Planning/Our-Planning-Process/, hämtat den 8 oktober 2018; jfr även SOU 2018:46 Del 1 s. 380 f.

Plan revideras vart tionde år. Master Plan implementerar Concept Plan, med en tidshorisont om 10–15 år. Master Plan revideras vart femte år. Master Plan 2014 fokuserar särskilt på bostadsförsörjning, ekonomi, transport, rekreation, identitet och allmänna platser.

För att implementera både Concept Plan och Master Plan, upplåts utvecklingsområden genom det s.k. *Government Land Sales programme*. Innan något utvecklingsarbete sker, ska dock *Development Control department* utvärdera och godkänna projekten i fråga, för att tillse att de är i enlighet med gällande planeringsstrategier m.m.

Även om enskild kan agera intressent inom ramen för Government Land Sales programme, motsvarar det inte fullt ut en privat initiativrätt i betydelsen rätt till privat planläggning. Utifrån den översiktliga information vi har tagit del av, kan vi inte heller se att Singapore i övrigt har uttryckliga bestämmelser härom. Det finns därmed inte någon anledning för oss att ytterligare belysa det singaporianska plansystemet i detta sammanhang.

Statens offentliga utredningar 2019

Kronologisk förteckning

1. Santiagokonventionen mot organhandel. S.
2. Ingen regel utan undantag – en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. S.
3. Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad. A.
4. Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. U.
5. Tid för trygghet. A.
6. En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan. U.
7. Skogsbränderna sommaren 2018. Ju.
8. Kamerabevakning i kollektivtrafiken – ett enklare förfarande. Ju.
9. Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning. N.

Statens offentliga utredningar 2019

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad. [3]

Tid för trygghet. [5]

Justitiedepartementet

Skogsbränderna sommaren 2018. [7]

Kamerabevakning i kollektivtrafiken – ett enklare förfarande. [8]

Näringsdepartementet

Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning. [9]

Socialdepartementet

Santiagokonventionen mot organhandel. [1]

Ingen regel utan undantag – en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. [2]

Utbildningsdepartementet

Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. [4]

En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan. [6]

Utvärdering av byggherreplaner

- Erfarenheter från Björnen, Älgen, Svanå och Munga
- Sbf:s erfarenheter av samtliga byggherreplaner
- Kriterier för byggherreplaner

VÄSTERÅS STAD

BN:au 2019-12-03

BN 2019-12-12

Vad är en byggherreplan?

- Detaljplan som handläggs av Sbf
- Konsultplan

  Detaljplanearbetet utförs av upphandlad plankonsult, men styrs och handläggs av Sbf:s planhandläggare

- Byggherreplan

  Detaljplanearbetet utförs av byggherrens plankonsult, men styrs och handläggs av Sbf:s planhandläggare

Byggherreplaner prioriteras och handläggs på samma sätt som övriga planer

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Jämförande planprocess: Byggherreplaner och planer som handläggs av Sbf

Planprocess

Detaljplan som handläggs av Sbf	**Planavdelningen, länsstyrelsen och projektgruppen**	**Byggherren beställer och bekostar**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**	**Stadens planarkitekt**
Planprocessens olika moment	**Behov av utredningar bestäms**	**Beställning av utredningar**	**Projektarbete**	**Produktion av samrådshand-lingar**	**Samrådsmöte**	**Samrådsredo-görelse**	**Revidering till granskningshand-lingar**	**Granskning-utlåtande**	**Revidering till antagande-handlingar**	**Revidering till laga kraft-handlingar**
Byggherreplan	**Planavdelningen, länsstyrelsen och projektgruppen**	**Byggherren beställer och bekostar**	**Plankonsulten**	**Plankonsulten**	**Stadens plan-arkitekt + Plankonsulten**	**Stadens planarkitekt**	**Plankonsulten**	**Stadens planarkitekt**	**Plankonsulten**	**Plankonsulten**

Avvikelser från detaljplaner som handläggs av Sbf

Lika oavsett plantyp

Parallella processer som alltid sköts av staden på grund av det kommunala planmonopolet

Myndighetsutövning sköts av stadens planarkitekt

Intern granskning av utredningar och planhandlingar utförs av projektgruppen eller andra sakkunniga inom staden

Utvärdering av byggherreplaner

1) Detaljplanerna för Björnen, Älgen, Svanå, Munga

Utvärderingen omfattar byggherreplaner som passerat beslut om samråd. Inga konsultplaner ingår. Enkät med frågor har skickats till projektgrupperna, byggherrarna och plankonsulterna

Fråga 1: Vad skilde det från vårt vanliga sätt att jobba? Fördelar? Nackdelar? (projektgruppen)/Fråga 1: Hur tycker ni att planprocessen har fungerat? Vad har varit bra? Vad har varit dåligt? (byggherrarna och plankonsulterna)
Fråga 2: Var det ett effektivt sätt att arbeta? Räckte tiden till?
Fråga 3: Hur ska vi jobba annorlunda/bättre med den här typen av planer?

Vi fick 12 svar. Nio från projektmedlemmarna, två från byggherrarna och ett från plankonsulterna.

2) Alla pågående eller avslutade byggherreplaner

Allmän sammanställning av synpunkter på arbetet med byggherreplaner från de planarkitekter i staden som för närvarande arbetar med byggherreplaner. Det är tre personer.

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Sammanfattning - stadens deltagare i projektgrupper

Positivt	*Negativt*
Fungerade lika bra som detaljplaner som handläggs av Sbf	Plankonsulten driver byggherrens intressen och bryr sig inte om vad som är bra för det allmänna
Konsultfirman gör egna utredningar	Plankonsulter med för lite erfarenhet
Tiden räckte till	Säljande presentationer och handlingar
Stadens arkitekt är mellanhand	Kommunens kontroll och påverkansmöjlighet minskar
	Mindre förståelse för olika förvaltningars ansvar och arbete
	Konsulter delar inte gärna med sig av arbetsmaterial
	Svårt hänga med i ändrade förutsättningar och andra ändringar
	Krångligare, flera omtag, diskussioner med byggherre, längre möten, mindre effektivt

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Sammanfattning – byggherrer och konsulter

Positivt	*Negativt*
I stort har det fungerat bra	Bättre intern samordning behövs
Kommunen har myndighetsrollen	Onödigt många stora projektgruppsmöten
	Försenat underlag och för sena uppgifter
	För lång planprocess. Otydligt och långsamt.
	Efterhand nya krav på utredningar och uppgifter
	Intern granskning i omgångar mindre effektivt
	Får inte ta egna myndighetskontakter
	Byte av plankonsult från erfaren till oerfaren
	Nedprioriterade planer
	För lite personal på planavdelningen

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Sammanfattning – Sbf:s handläggare

Alla pågående och avslutade planer (+ Kopparlunden, Ångkraftverket m.fl.)

Positivt	*Negativt*
Det frigörs tid för egna detaljplaner	Dålig kvalitet planhandlingar och många omtag av interna granskningar krävs
Flera planer kan handläggas samtidigt	Lojalitet plankonsult-husarkitekt-byggherre
	Projekten tar mera tid än de sparar tid, dubbelarbete
	Ekonomiskt en förlustaffär
	Otydlig rollfördelning. Samordnarroll har felaktigt fått tas av staden.
	Dålig attityd mot stadens planarkitekt från byggherre och plankonsult
	Brister i projektöverföring vid personbyten
	Svårt få igenom myndighetsfrågor
	Oerfarna plankonsulter
	Myndighetskontakter tas av byggherre / plankonsult utan stadens planarkitekt

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Kvalitetsbrister, Kopparlunden syd

- Planbestämmelser som inte var lagenliga användes
- Resultat av utredningar t ex riskutredning om järnvägen tillämpades inte i planhandlingarna
- Plankartan var otydlig och opedagogisk gällande gränser och bestämmelser
- Planbeskrivningen innehöll personliga och subjektiva resonemang (eget tyckande)
- Svårt att förstå innehållet i planbeskrivningen vilket även försvårades av brister i layout

Kvalitetsbrister, Svanå

- Planbestämmelser saknades helt för biobränslepanna
- Planbestämmelser utan lagstöd och felaktiga planbestämmelser användes
- Planbeskrivningen tog upp hantering av områden, byggnader och natur utanför detaljplanen
- Konsekvenser i MKB saknades och föreslagna åtgärder i MKB användes inte i planen
- Plankartan var otydlig och svårläst

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Kvalitetsbrister och förskönande beskrivningar, Björnen

- I 15 yttranden från privatpersoner ifrågasattes handlingarnas tillförlitlighet och opartiskhet
- Solstudie publicerades först efter förfrågan och skuggning påverkade många sakägares fastigheter
- Parkeringsutredning för stadsdelen innefattade enbart Mimers parkeringar
- Citat: ”Överlag präglas texten och underlagen av felaktigheter, överdrifter, underdrifter, ologiska slutsatser och utelämnade av fakta när det så passar.”
- Citat: ”Det handlar alltså om att tillfredsställa beställaren. Det i sin tur uppmuntrar konsulten att hårdvinkla, tänja på sanningar, kasta in falska och positivt värdeladdade ord samt tona ner riskerna.”
- Citat: ”Visst intrång i grönstrukturen” (fällning av 80 träd)
- Citat: ”De tillkommande volymerna inte uppfattas som dominerande”/ ”Inte innebär något dominerande ingrepp i miljön”/ ”Bedöms påverkan vara minimal” (två 8-vånings punkthus och förskola på naturmark i område med med högst 4 våningar tidigare)
- ”Eventuellt kan boende med tillgång till parkeringsgarage uppleva att miljön försämras” (garagen ska rivas)

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

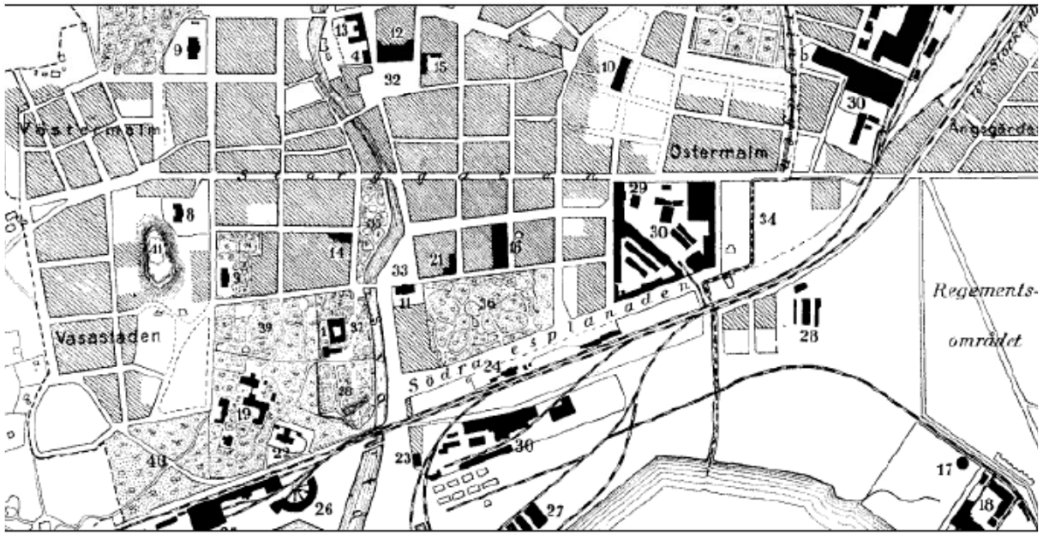
Utveckling av rutiner

VÄSTERÅS STAD
Stadsbyggnadsförvaltningen

1 (7)

BYGGHERREPLANER och KONSULTPLANER, 2019-09-03

ATT-GÖRA-LISTA & INSTRUKTIONER

VÄSTERÅS STAD

SOU 2019:9 Slutbetänkande Privat initiativrätt

Punkt 4 i översiktplaneutredningen

4. se över behovet av att införa en privat initiativrätt så att en enskild exploatör kan genomföra vissa formella beredningsåtgärder i arbetet med att ta fram en detaljplan

Sammanfattningsvis:

- privat initiativrätt bör i första hand åsyftas någon form av privat planläggning eller i vart fall förtydligade och utökade möjligheter för en planintressent att medverka i den kommunala detaljplaneläggningen.
- Stora delar av planprocessen utgör myndighetsutövning. Enligt vår bedömning bör uppgifter i detaljplaneläggningen som innefattar myndighetsutövning inte överlämnas till en enskild planintressent. Det finns vidare skäl för att kommunen även fortsättningsvis bör ha det övergripande ansvaret för planprocessen i sin helhet.

VÄSTERÅS STAD

Planintressentens medverkan i planläggningen bör kunna förtydligas och i viss mån utvecklas Utgångspunkterna som angetts ovan, hindrar dock inte att planintressenten tillåts medverka i detaljplaneläggningen eller i arbetet med områdesbestämmelser och inte heller att denna medverkan förtydligas och utvecklas. En sådan reform gör tvärtom planprocessen mer förutsebar, tydlig och transparent, såväl för planintressenten och kommunen som för övriga berörda.

En sådan reform ligger också i linje med vad såväl byggherrar som kommuner efterfrågar. Kärnan i en sådan reglering bör i första hand vara att förtydliga förutsättningarna för planintressentens medverkan. *En reform bör även bidra till att intressenten får en utökad möjlighet att i viss utsträckning underlätta kommunens inledande respektive handläggning av planärendet, främst genom att planintressenten kan bistå kommunen med vissa beredningsåtgärder. En reglering bör också utformas så att risken för s.k. förgävesplanering och även att planprocessen drar ut på tiden minskar.* En reglering bör också bidra till att nyttjandet av den kompetens och de resurser som kan finnas hos planintressenten sker på ett effektivt och rättssäkert sätt och till att kommunala resurser kan frigöras.

- Enligt vår mening ska det av PBL framgå att det för detaljplanearbetet, utöver grundkartor och fastighetsförteckning, även ska finnas det planeringsunderlag som i övrigt behövs. Enligt vår uppfattning utgör detta enbart ett förtydligande av gällande rätt. Det ska också förtydligas att *planeringsunderlag får upprättas av annan än kommunen*. Med annan än kommunen avser vi första hand en enskild planintressent, men i förekommande fall även länsstyrelsen och andra förvaltningsmyndigheter.

- Samtidigt bör det understrykas att förslaget *inte innebär någon förändring när det gäller kommunens ansvar för att i egenskap av planmyndighet se till att underlaget är korrekt och medger en tillförlitlig avvägning av de allmänna och enskilda intressena* i ärendet. I de fall planeringsunderlaget tagits fram av planintressenten *ankommer det alltså på kommunen att säkerställa kvaliteten* i detta.

VÄSTERÅS STAD

Utvärdering av byggherreplaner

Andra kommuner

- Umeå – ett pilotprojekt med Baltikgruppen
- Göteborg – exploatörssamverkan, kommunen håller i allt utom utredningar
- Malmö – Samma upplägg som Gbg
- Uppsala – Släpper allt till skarp samrådshandling. Har tydliga checklistor

VÄSTERÅS STAD

Exjobb - Utvärdering av byggherredrivna detaljplaner, Lunds universitet 2018

Fallstudie i tre kommuner i Västsverige genom intervjuer

- Ingen större skillnad när det gäller kostnad, tid eller kvalitét vid jämförelse mellan byggherredriven och traditionellt driven detaljplan. Byggherredriven detaljplan är mer genomförbar än traditionellt driven.
- Det finns flera fördelar med arbetssättet som kortare projekttid, möjlighet för bättre projektekonomi och att fler detaljplaner kan produceras samtidigt i kommunen.
- Arbetssättet är förhållandevis nytt och innehåller många nybörjarfel. Det finns stort utrymme för effektiviseringar och förbättringar av arbetssättet. Det kan uppnås genom en tydligare ansvarsfördelning, kommunikation och rutiner.

Utvärdering av byggherreplaner

Generella slutsatser

- Egen handläggning (och konsultplaner) ger bättre styrning av planprojekt än byggherreplaner. - Svårt att styra plankonsulten mot ”god stadsmiljö”, eftersom denne i första hand är lojal mot beställaren/byggherren.
- Tiden för hela planprocessen är i stort likvärdig den för egen handläggning, men det frigörs tid för planhandläggare att handlägga egna planer.
- Fler detaljplaner kan handläggas samtidigt
- Det är mer ekonomiskt fördelaktigt att anställa fler planarkitekter på Sbf än att göra byggherreplaner och att anlita plankonsulter (konsultplaner).
- Egen handläggning av intressanta stadsbyggnadsprojekt, ger en mer attraktiv och kreativ roll för planhandläggaren.

VÄSTERÅS STAD

Kriterier för byggherreplaner

När är det <u>inte lämpligt</u> med byggherrerplaner;

- ***Planer i täta stadsmiljöer***
- ***Planer för stora stadsutvecklingsprojekt, ex Kopparlunden***
- ***Planer med stor omfattning***
- ***Planer med komplexa förutsättningar;***
- ***-- Riksintresse***
- ***-- Betydande miljöpåverkan***
- ***-- Inte förenligt med ÖP2026***
- ***Planer som kräver omfattande medborgardialog och -medverkan***

VÄSTERÅS STAD

Kriterier för byggherreplaner

När är det lämpligt med byggherreplaner;

- Planer utanför stadskärnan och planer i mindre komplexa sammanhang

- Planer för ”byar på landet”

- Planer för kompetenta och vana byggherrar (ex Trafikverket, Svenska kyrkan och Region Västmanland)

- Planer som har begränsad omfattning och av administrativ karaktär:

ändrat användningssätt, ändring av särskilda planbestämmelser, reglering av fastigheter, upphävande av fastighetsindelningsbestämmelser (FIB)

VÄSTERÅS STAD

Beslutsförslag

Förslag till beslut

- ***Byggnadsnämnden godkänner redovisning Utvärdering av byggherreplaner.***
- ***Byggnadsnämnden ställer sig bakom redovisade kriterier för när byggherreplaner är lämpliga.***

Ändring av detaljplan "12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv"

9

KS.2020.0181

ESLÖVS KOMMUN

KS.2020.0181

2021-03-15
Mikael Vallberg
+4641362423
Mikael.Vallberg@eslov.se

Kommunstyrelsen

Beslut att anta ändring av detaljplan "12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv", Eslövs kommun”

Ärendebeskrivning

Fastighetsägaren vill omvandla fastigheten Trolleholm 6 till två fastigheter och för att det ska vara möjligt behöver den gällande detaljplanen ändras. Kommunstyrelsens arbetsutskott gav (2020-05-26, § 78) sökande ett positivt planbesked för ändringen av detaljplanen. Kommunledningskontoret har nu genomfört detaljplaneprocessen och föreslår kommunstyrelsen att anta ändringen av detaljplanen.

Beslutsunderlag

- Tillägg till planbeskrivning Trolleholm 6, antagandehandling. Ändring av detaljplan *12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv*
- Plankarta Trolleholm 6, antagandehandling. Ändring av detaljplan *12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv*
- Samrådsredogörelse Trolleholm 6, antagandehandling. Ändring av detaljplan *12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv*
- Beslut positivt planbesked för detaljplan Trolleholm 6, kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-05-26, § 78

Beredning

Detaljplanen har varit föremål för samråd. Under samråd har sakägare, länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och allmänheten fått tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget. Inga svar med erinran har kommit in. Ändringen av detaljplanen är gjord genom ett så kallat ”förenklat förfarande”, vilket innebär att ändringen kan antas direkt efter samrådet och att samrådskretsen kan begränsas till sakägare, länsstyrelse och lantmäterimyndigheten.

Förslag till beslut

- Kommunledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att anta ändring av detaljplan "12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv", Eslövs kommun

Beslutet skickas till

Fastighetsägaren

Eva Hallberg
Kommundirektör

Åsa Simonsson
Tillväxtchef

§ 78 **KS.2020.0181**

Positivt planbesked för detaljplan Trolleholm 6

Ärendebeskrivning

Sökande skickade in en begäran om planbesked för fastigheten Trolleholm 6 den 30 mars 2020. Sökande har för avsikt att stycka fastigheten från en till två fastigheter. För att fastighetsägaren ska ha möjlighet att stycka av den del av fastigheten som idag består av en stor gräsmatta och uthus, måste gällande fastighetsindelning upphävas för Trolleholm 6.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Positivt planbesked för ändring av detaljplan för Trolleholm 6, i Eslöv, Eslövs kommun
- Begäran om planbesked detaljplan Trolleholm 6
- Projektplan för Ändring av Detaljplan för Trolleholm 6 Eslövs kommun
- Orienteringskarta för ändring av detaljplan för Trolleholm 6, Eslövs kommun

Beredning

Syftet är att upphäva fastighetsindelningen för Trolleholm 6 genom att ändra den gällande detaljplanen. Planområdet innefattar villafastigheten Trolleholm 6 som är på cirka 1070 kvadratmeter. Området består idag av ett bostadshus, en stor trädgård samt ett uthus. Den gällande detaljplanen reglerar att det endast får byggas fristående hus i en våning men inte hur många hus som får byggas på varje fastighet, vilket gör att ändringen inte påverkar vad som får byggas.

Planändringen gör det möjligt att stycka av fastigheten och på så sätt underlätta för byggnation av ett ytterligare bostadshus. Kommunledningskontoret bedömer att planändringen ger goda förutsättningar för en rimlig och naturlig förtätning av området och att attraktivt boende kan tillskapas.

Kommunledningskontoret avser att hantera detaljplanen med förenklat förfarande och teckna planavtal med sökande innan planarbetet inleds.

Kommunledningskontoret avser att frångå den fastställda prioriteringen av detaljplaner i det aktuella fallet. Prioriteringen av detaljplaner togs fram för att hantera en hög arbetsbelastning. Eftersom arbetet med att ta fram den aktuella detaljplaneändringen är av låg komplexitet och görs med ett förenklat förfarande kan arbetet göras av de plankonsulter, som kommunen har upphandlat via ett ramavtal, med bara ett fåtals timmars arbete från Kommunledningskontoret. Det innebär att detaljplanen tas fram omedelbart istället för att vänta upp emot två år på sin tur. Normalt innebär detaljplaner som tas fram med konsultstöd att mycket arbete även

behöver göras av Kommunledningskontoret. Detta är ett undantag och därför avser Kommunledningskontoret att göra ett undantag även när det gäller prioriteringen av detaljplanen.

Yrkanden
Catharina Malmborg (M) yrkar med instämmande av Janet Andersson (S) bifall till Kommunledningskontorets förslag till beslut.

Beslut
- Positivt planbesked lämnas för ändring av detaljplan för Trolleholm 6, i Eslöv, Eslövs kommun.
- Kommunledningskontoret ges i uppdrag att upprätta detaljplan för ändring av detaljplan för Trolleholm 6, i Eslöv, Eslövs kommun.

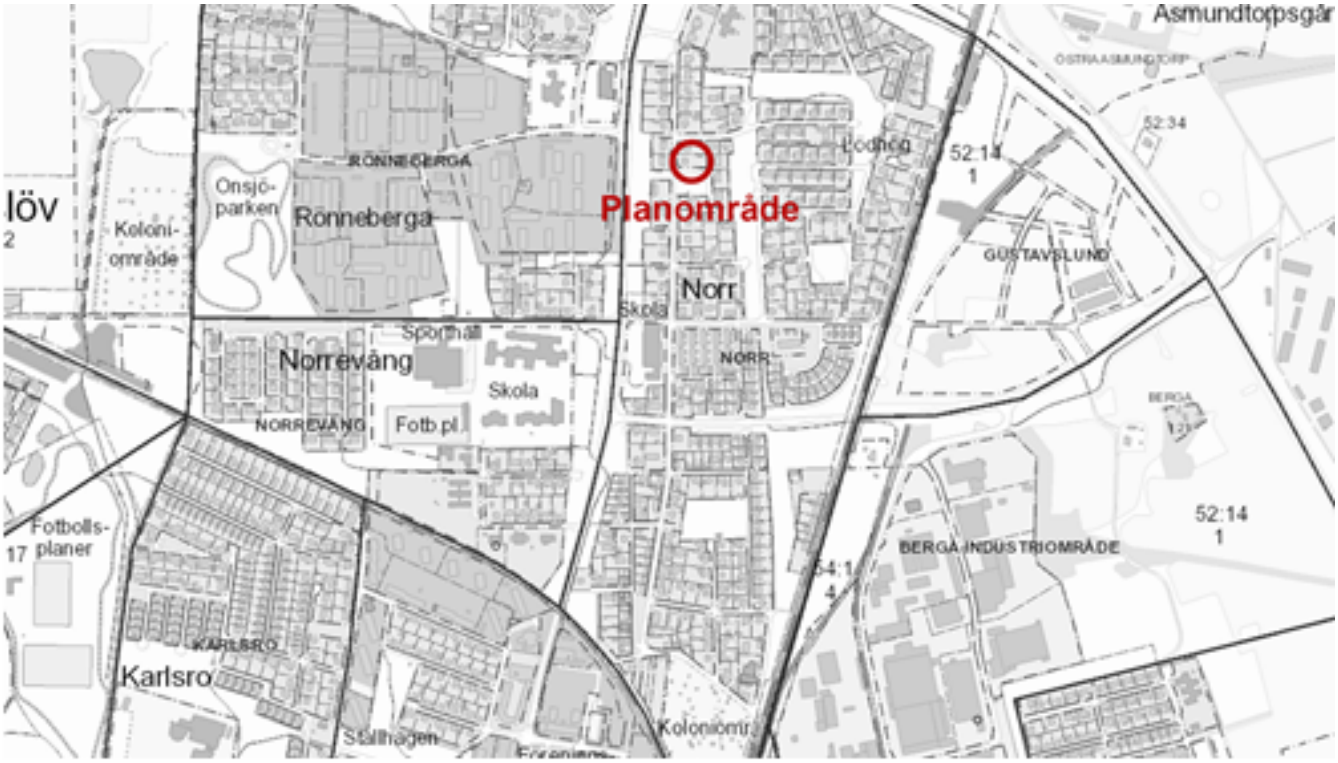
Beslutet skickas till
Sökande
VA SYD, registrator@vasyd.se
Räddningstjänsten, info@rsyd.se
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

TILLÄGG TILL PLANBESKRIVNING

Ändring av detaljplan 12-ESL-239 *Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv*

Eslövs kommun, Skåne Län

Antagandehandling

Orienteringskarta för planområdet. Ändring av detaljplan sker inom rödmarkerad yta.

Till handlingarna hör:

- Tillägg till planbeskrivning (denna handling)
- Plankarta i skala 1:500, ÄNDRING AV DETALJPLAN *12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv, Eslövs kommun*
- Detaljplan 12-ESL-239 med tillhörande bestämmelser (finns på Tillväxtavdelningen)
- Grundkarta i skala 1:500 (finns på Tillväxtavdelningen)
- Fastighetsförteckning (finns på Tillväxtavdelningen)
- Samrådsredogörelse 2021-02-10

TILLÄGG TILL PLANBESKRIVNING

Syfte

Syftet med ändring av detaljplan är att upphäva fastighetsindelningsbestämmelsen för fastigheten Trolleholm 6 för att möjliggöra en avstyckning av den aktuella fastigheten.

Ändring av detaljplan

Ändring av detaljplan sker inom fastigheten Trolleholm 6. Området som berörs av ändringen är redovisad i en särskild plankarta. Inom detta område upphör fastighetsindelningsbestämmelsen att gälla. En ändring av detaljplan kan göras om ändringen är förenlig med detaljplanens syfte och uppfyller Plan- och bygglagens krav på tydlighet, PBL (2010:900) 4 kap 32§. Tillägget till planbeskrivningen, det här dokumentet, ska läsas tillsammans med plankartan och handlingarna för detaljplan 12-ESL-239 *Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv*.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE

Motiv för ändring av detaljplan

Fastighetsägaren till Trolleholm 6 har för avsikt att göra en avstyckning av fastigheten. Detta ser kommunen positivt på då tomten är lämpad för förtätning och förtätning går i linje med översiktsplanens utvecklingsstrategi vad gäller bebyggelsestrukturen i stad och byar.

Översiktsplan

Planområdet ingår i Översiktsplan Eslöv 2035, antagen av kommunfullmäktige 2018-05-28. Översiktsplanen redovisar följande förslag till markanvändning:

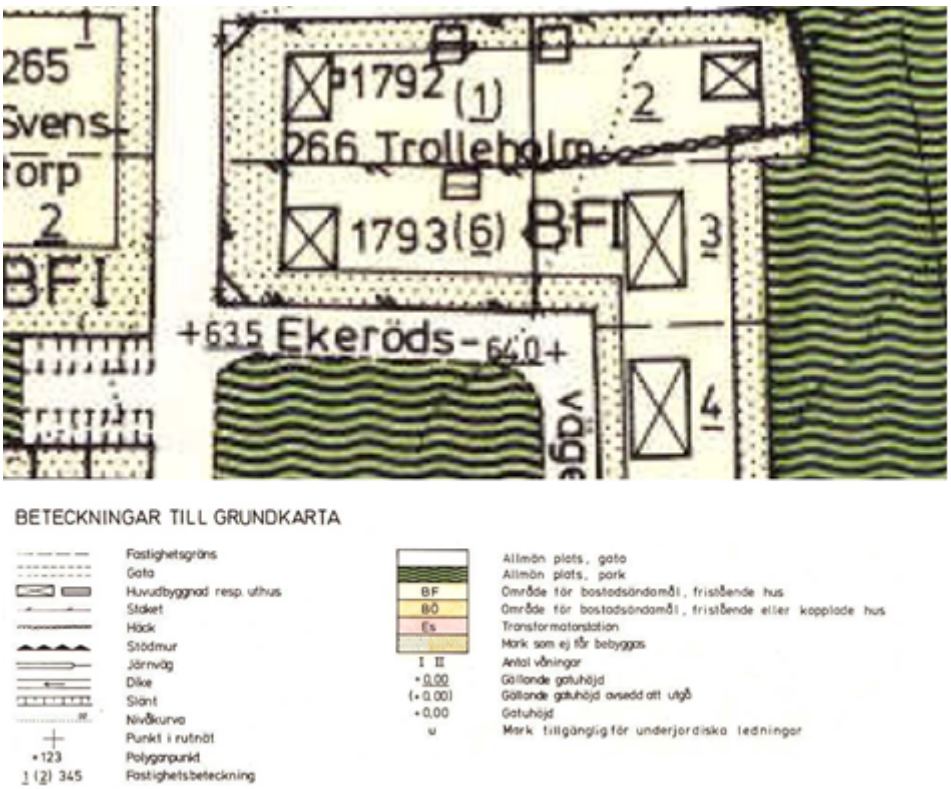
Befintlig stadsmiljö - förtätning med 600 nya bostäder fram till 2035. Blandad täthet och funktioner. Förtätning i lämpliga lägen. Ny bebyggelse ska komplettera och stärka befintliga värden. Hänsyn ska tas till befintliga förutsättningar särskilt till vattenhantering, buller, grönstruktur och kulturmiljö, samt riksintresse för kommunikationer och riksintresse för kulturmiljö.

Upphävandet av tomtindelning för Trolleholm 6 är förenligt med gällande översiktsplan.

Gällande detaljplaner

I gällande detaljplan *Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv* från 1974 tillåts bostadsändamål, fristående villor, inom planområdet. Byggrätten är delvis begränsad med bestämmelsen *Mark som ej får*

bebyggas utmed vägsträckningarna Ekerödsvägen och Bosarpsvägen. Detaljplanens reglering av byggrätten ändras inte i och med den nu aktuella ändringen.

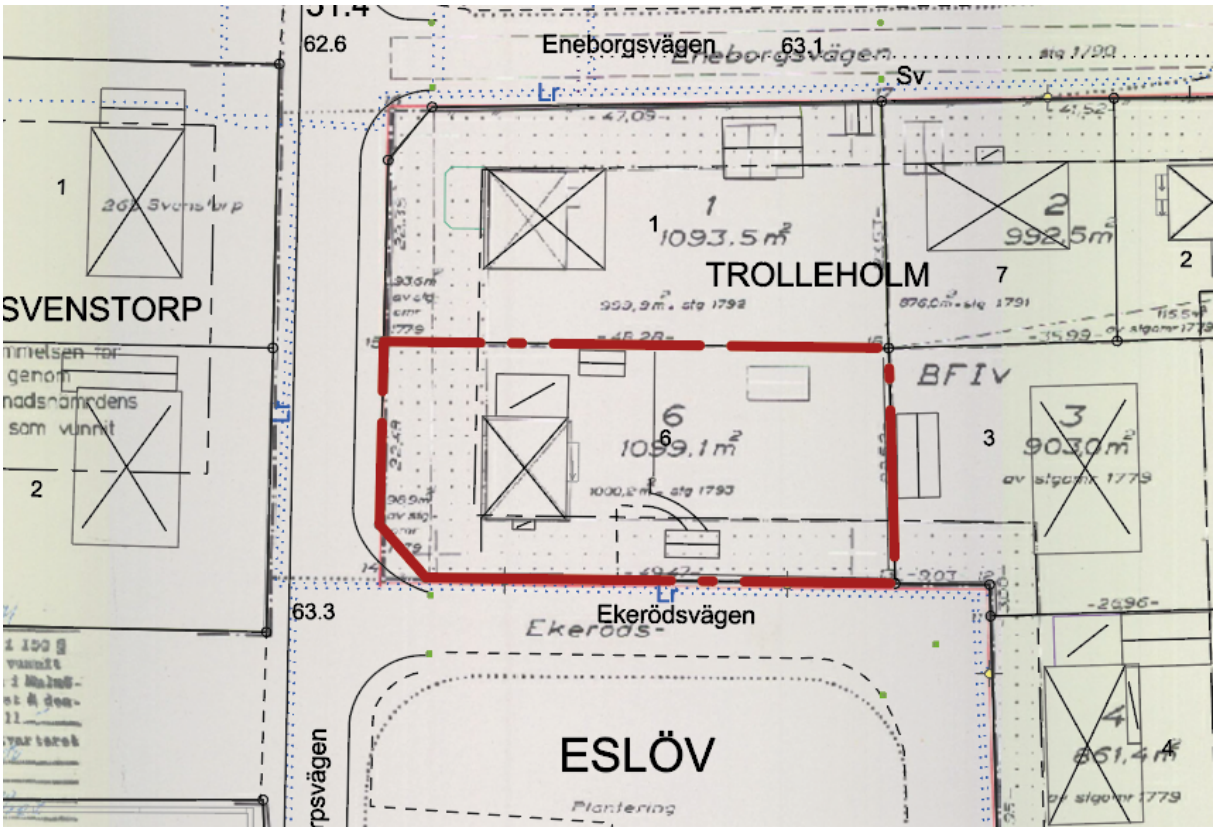
BETECKNINGAR TILL GRUNDKARTA

Fastighetsgräns
Gata
Huvudbyggnad resp. uthus
Staket
Häck
Stödmur
Järnväg
Dike
Slänt
Nivåkurva
Punkt i rutnät
+123 Polygonpunkt
1 (2) 345 Fastighetsbeteckning

Allmän plats, gata
Allmän plats, park
BF Område för bostadsändamål, fristående hus
BÖ Område för bostadsändamål, fristående eller kopplade hus
Es Transformatorstation
Mark som ej får bebyggas
I II Antal våningar
+0,00 Gällande gatuhöjd
(+0,00) Gällande gatuhöjd avsedd att utgå
+0,00 Gatuhöjd
u Mark tillgänglig för underjordiska ledningar

Gällande detaljplan för fastigheten Trolleholm 6 ”Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv”.

Gällande fastighetsindelningsbestämmelse

Röd linje visar fastigheten Trolleholm 6 som berörs av upphävandet av fastighetsindelning.

För kvarteret Trolleholm finns en tomtindelning, Akt T266, som gäller som fastighetsindelningsbestämmelse. Tomtindelningen fastställdes år 1970 och omfattade hela kvarteret Trolleholm. Fastighetsindelningsbestämmelsen har vid ett tidigare tillfälle upphävts för fastigheten Trolleholm 2 och då bildades den nya fastigheten Trolleholm 7.

KONSEKVENSER FÖR ÄNDRING AV DETALJPLAN

Bedömning av miljöpåverkan

Ändringen av detaljplanen bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap 3§ miljöbalken då marken redan är ianspråktagen och ändringen endast avser upphävande av fastighetsindelningsbestämmelse.

Behovsbedömningen grundas på följande:

- Området är sedan tidigare detaljplanelagt för bostadsbebyggelse och marken är sedan tidigare ianspråktagen.
- Genomförandet bedöms inte innebära några risker för människors hälsa.
- Miljökvalitetsnormerna riskerar inte att överskridas.
- Ändringen bedöms ej ge en miljöpåverkan.

Konsekvenser för fastigheter

Förslaget innebär att fastighetsindelningsbestämmelsen för fastigheten Trolleholm 6 upphävs. Detta möjliggör att fastigheten kan avstyckas och bilda ytterligare en tomt med ett friliggande enbostadshus.

GENOMFÖRANDE

Genomförandetid

Ändringen av detaljplanen innebär enbart upphävande av fastighetsindelningsbestämmelse. En ändring som innebär ett upphävande av fastighetsindelningsbestämmelse omfattas inte av genomförandetid eftersom ett upphävande inte innebär att något ska genomföras, PBL 4 kap 22§.

Organisatoriska och ekonomiska frågor

Kostnader för upprättande av ändring av detaljplanen bekostas av fastighetsägaren.

Avtal

Planavtal har upprättats mellan Eslövs kommun och fastighetsägaren. I avtalet regleras ansvars- och kostnadsfördelning gällande detaljplanearbetet.

Planekonomi

När en lantmäteriförrättning blir aktuell bekostas den av fastighetsägaren.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsbildning

Detaljplanen möjliggör en lantmäteriförrättning där fastigheten Trolleholm 6 kan delas i flera fastigheter.

Ansökan om fastighetsbildning

Ansökan om förrättning lämnas till Lantmäterimyndigheten. Fastighetsägaren ansvarar för att ansöka om eventuella lantmäteriförrättningar.

MEDVERKANDE

Åsa Simonsson	Mikael Vallberg	Axel Lindqvist
Avdelningschef	Planchef	Planeringsarkitekt
Kommunledningskontoret	Kommunledningskontoret	Radar arkitektur & planering

ESLÖVS KOMMUN

KS.2020.0181

2021-02-10
Mikael Vallberg
0413-624 23
mikael.vallberg@eslov.se

Samrådsredogörelse Ändring av detaljplan 12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv, Eslövs kommun

Samrådsredogörelse

Enligt beslut av Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-12-01 § 159, har förslag till rubricerad detaljplan varit utställd för samråd under tiden 2020-12-11 till 2021-01-15. Sakägare och andra som har intresse av förslaget har beretts tillfälle till att yttra sig angående samrådshandlingen genom utsända handlingar och information på kommunens hemsida. Samrådsredogörelsen redovisar inkomna yttrande och kommunens kommentar till dessa.

Yttranden

Skrivelser med erinran (m.e.) redovisas till fullo. Skrivelser med ingen erinran (i.e.) redovisas enbart kortfattat.

1. Statliga och regionala myndigheter

1.1 Länsstyrelsen Skåne	**i.e.**
1.2 Lantmäteriet	**i.e.**

2. Övriga

2.1 Anonym	i.e.

1. Statliga myndigheter

1.1 Länsstyrelsen i.e.

Redogörelse för ärendet

Syftet med ändring av detaljplan är att upphäva fastighetsindelningsbestämmelsen för fastigheten Trolleholm 6 för att möjliggöra en avstyckning av den aktuella fastigheten. Förslaget är förenligt med gällande översiktsplan och handläggs med förenklat standardförfarande.

Länsstyrelsens formella synpunkter

Följande synpunkter har koppling till Länsstyrelsens prövningsgrunder enligt 11 kap. plan- och bygglagen.

Riksintressen Kulturmiljövård 3kap. 6 § MB

Planområdet ligger inom ett riksintresse för kulturmiljövård Eslöv (M:182) och vid eventuellt senare byggnation måste hänsyn tas till de i riksintresset utpekade kulturvärdena.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har med de aktuella planhandlingarna och nuvarande information inte några synpunkter på planförslaget utifrån 11 kap. 10-11§§ PBL.

Kommunens kommentar: *Noteras.*

1.2 Lantmäteriet i.e.

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2020-11-05) har följande noterats:

Lantmäteriet har inget att erinra eller påpeka på ändringsförslaget.

Kommunens kommentar: *Noteras.*

2. Övriga

2.1 Sakägare **i.e.**
Byggfirma behöver det för vi vill bygga garage och altan.

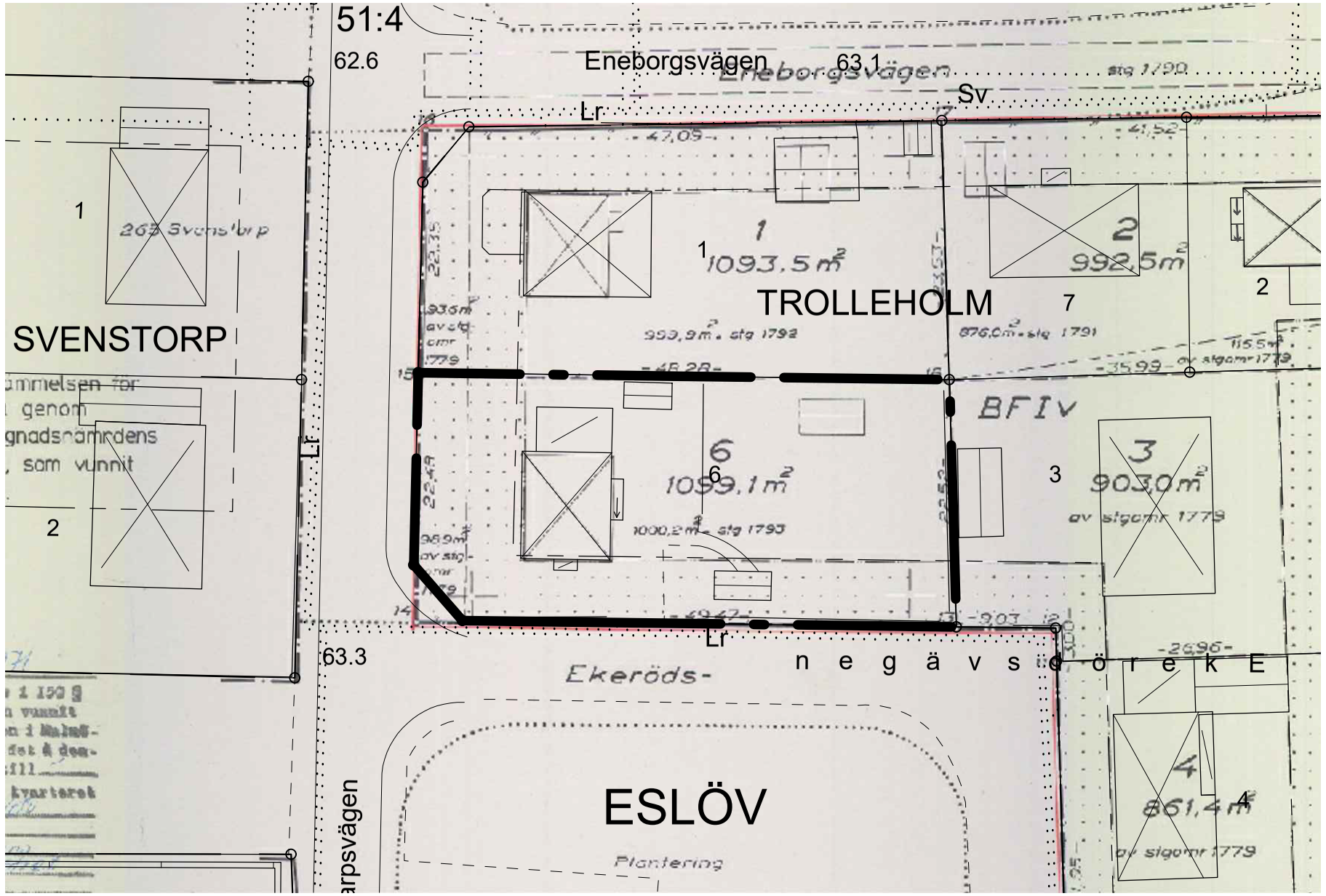
Kommunens kommentar: *Kontakt har tagits med sakägare och information har getts om hur bygglovsansökan för garage och altan görs.*

Information om hur du söker bygglov finns på kommunens hemsida: https://eslov.se/bygga-bo-miljo/bygga-nytt-andra-eller-riva/guide-for-bygglov-och-anmalan-steg-for-steg/

Bygglovsansökan och ritningar skickas till Stadsbyggnadskontoret på adressen: Eslövs kommun, Kart- och bygglovsavdelningen, 241 80 Eslöv eller till mailadressen: bygglov.registrering@eslov.se

Mikael Vallberg

436 (742)

PLANKARTA Skala: 1:500 (A3)

0 10 20 30 40 50 meter

Ändring av detaljplan 12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

Planområdesgräns

UPPHÄVD BESTÄMMELSE

Fastighetsindelningsbestämmelserna för fastigheten Trolleholm 6 upphävs. Fastighetsindelningsbestämmelserna finns i tomtindelningsplan, Akt T266.

Teckenförklaring

Rännstensbrunnar
- Rännstensbrunn, gjutjärn

Gränspunkt
- Gränspunkt

Gränslinje
- Användnings- eller kvartersgräns
- Fastighetsgräns
- Egenskapsgräns

Markanordning, punkt
- Trappa

Byggnad, linje
- Bostad
- Uthus; Garage
- Tillbyggnad, Husliv

Byggnadstillbehör, linje
- Carport
- Skärmtak
- Trappa
- Uterum

Markanordning, linje
- Häck
- Hägnadslinje
- Murkant
- Staket
- Stödmur

Ledningsanordning
- Elanordning, Belysningsstolpe

Kartografi, punkt, mark och vatten
- Källa

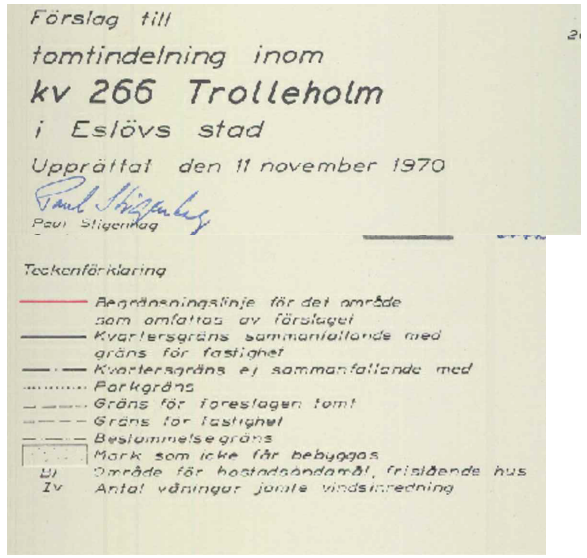
Mark, punkt
- Lövträd

Vägkant, linje
- Gångbana
- Vägkant
- Kantsten

Rättighetsområden
- Ledningsrätt

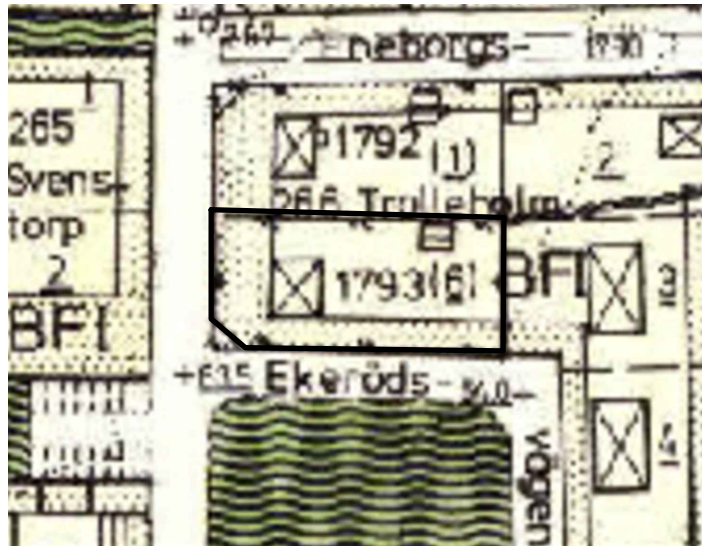
Rättigheter begränsningslinje
- Servitutsgräns
- Ledningsrättsgräns
- Rättighetsgräns

- Offentlig byggnad, fasad respektive takfot
- Bostad, fasad respektive takfot
- Garage eller uthus, fasad respektive takfot
- Industri, fasad respektive takfot
- Skärmtak respektive carport
- Transformatorbyggnad
- Verksamhet, fasad respektive takfot
- Ekonomibyggnad, fasad respektive takfot
- Slänt

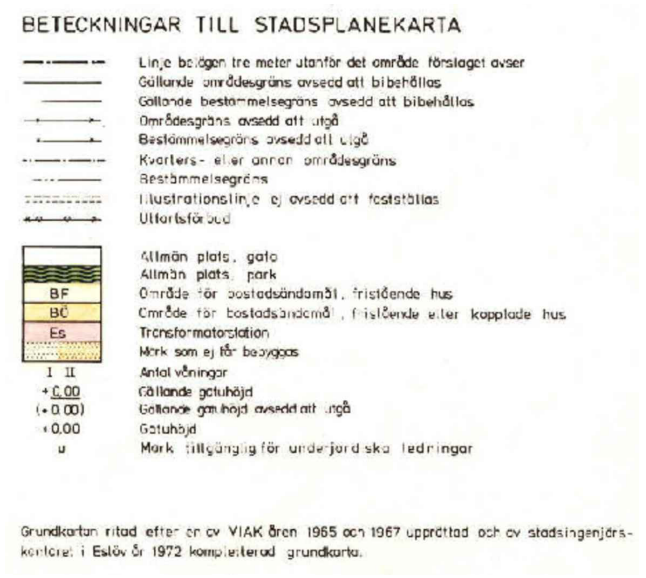

Förslag till
tomtindelning inom
kv 266 Trolleholm
i Eslövs stad
Upprättat den 11 november 1970
Paul Stigenlag

Teckenförklaring
- Begränsningslinje för det område som omfattas av förslaget
- Kvartersgräns sammanfallande med gräns för fastighet
- Kvartersgräns ej sammanfallande med
- Parkgräns
- Gräns för föreslagen tomt
- Gräns för fastighet
- Bestämmelsegräns
- Mark som icke får bebyggas
- BJ Område för bostadsändamål, fristående hus
- Iv Antal våningar jämte vindsinredning

TECKENFÖRKLARING

Utdrag från Stadsplan från 1974-03-04, med planområdet markerat.

BETECKNINGAR TILL STADSPLANEKARTA

- Linje belägen tre meter utanför det område förslaget avser
- Gällande områdesgräns avsedd att bibehållas
- Gällande bestämmelsegräns avsedd att bibehållas
- Områdesgräns avsedd att utgå
- Bestämmelsegräns avsedd att utgå
- Kvarters- eller annan områdesgräns
- Bestämmelsegräns
- Illustrationslinje ej avsedd att fastställas
- Utfartsförbud

- Allmän plats, gata
- Allmän plats, park
- BF Område för bostadsändamål, fristående hus
- BC Område för bostadsändamål, fristående eller kopplade hus
- Es Transformatorstation
- Mark som ej får bebyggas
- I II Antal våningar
- +0.00 Gällande gatuhöjd
- (+0.00) Gällande gatuhöjd avsedd att utgå
- +0.00 Gatuhöjd
- u Mark tillgänglig för underjordiska ledningar

Grundkartan ritad efter ev VIAK åren 1965 och 1967 upprättad och av stadsingenjörskontoret i Eslöv år 1972 kompletterad grundkarta.

ANTAGANDEHANDLING

ESLÖVS KOMMUN

ÄNDRING AV DETALJPLAN 12-ESL-239 Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret 269 Övedskloster m.fl. (Asmundtorpsområdet) i Eslöv, Eslövs kommun

PLANKARTA MED UPPHÄVD BESTÄMMELSE

TILL PLANEN HÖR:
- ■ Planbeskrivning
- ■ Samrådsredogörelse 2021-02-10
- ■ Fastighetsförteckning

Upprättad 2021-02-10 KS.2020.0181

PLANFÖRFARANDE
- ☐ Standardförfarande
- ☐ Utökat förfarande
- ■ Förenklat förfarande

Åsa Simonsson
Chef Tillväxtavdelningen

Mikael Vallberg
Planchef

Antagen av

Laga kraft

Antagandedatum

Plan nr

Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen

10

KS.2020.0526

§ 44 **MOS.2021.0219**

Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen

Ärendebeskrivning
Översiktsplan Eslöv 2035 tar upp ett antal strategier för hållbart resande. Det saknas dock en fördjupning om hur uppsatta mål ska nås och hur målen påverkar utformningen av tätorterna. Det saknas också en samlad kartläggning av det befintliga trafiksystemet och dess behov av åtgärder.

För att nå det politiska inriktningsmålet ”en välutbyggd infrastruktur med goda kommunikationer” behöver Miljö och Samhällsbyggnad ett styrdokument för trafikstrategi och trafikplan. För att ta fram dessa dokument används handboken Trast (Trafik för en attraktiv stad).

Arbetet med trafikstrategi/trafikplan delas upp i tre faser där varje fas definierar den nästkommande, utifrån resultatet från föregående fas. Fas 1 verkställdes genom två workshops, där tjänstemän och politiker från kommunen deltog och lade grunden för trafikstrategins innehåll och inriktning. Arbetet med fas 1 innebär att en gemensam målbild genom en trafikvision har formulerats. Efter den inledande fasen fortsätter arbetet med att utveckla, analysera och förankra arbetet.

Vid genomförande av fas 1 och workshop 2 framfördes synpunkter på att beslutsgången för visionen skulle ändrads och tidigare i processen föras upp för politiskt antagande. Ny arbetsgång för framtagandet:

Fas 1:
Nulägesanalys med politiker och tjänstepersonser från alla förvaltningar (Workshop 1).
Framtagandet av en vision med politiker och tjänstepersonser från alla förvaltningar (Workshop 2).
Politiskt beslut om inriktningsbeslut för trafikmålen.

Fas 2:
Trafikanalyser för att hitta brister i trafiksystemet.
Framtagande av trafikstrategi som leder till att nuläget utvecklas mot inriktningsbeslutet för trafikmålen.

Fas 3:
Baserat på trafikanalyserna och trafikstrategin tas förslag till åtgärder fram.
Åtgärderna sammanställs i ett förslag till trafikplan.
Remissversion tas fram.
Politiskt beslut om trafikstrategi och trafikplan.
När trafikstrategin och trafikplanen är antagen kommer åtgärderna att arbetas in i investeringsbudgeten för Miljö och Samhällsbyggnad. Detta innebär att de investeringar som genomförs leder till att det politiska inriktningsmålet ”en välutbyggd infrastruktur med goda kommunikationer” nås.

Nu går Fas 1 mot sitt slut och tre alternativ till inriktningsbeslut för trafikmålen har tagits fram.

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse. Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen
- Workshop 1. Sammanställning av resultat Eslöv
- Workshop 1. Nuläge
- Workshop 2. Menti sammanslaget
- Workshop 2. Övningsanteckningar 2021-03-10

Beredning
Inom fas 1 har två workshopar genomförts. Den första för att kartlägga nuläget och samla in synpunkter från både politiker och tjänstepersoner. Den andra syftade till att ta fram en vision för trafiken baserat på underlaget som tagits fram under workshop 1 och översiktsplanen.

Under workshop 2 hade Afry tagit fram ett första utkast till en vision baserat på ÖP och underlaget från workshop 1.

Alternativ 1:
”I Eslövs kommun är det **lätt att resa hållbart**. Oavsett hur vi väljer att resa är **framkomligheten och tillgängligheten god** där resorna präglas av **trygga och säkra miljöer**, i synnerhet för oskyddade trafikanter, vilket även gör att **barn kan röra sig tryggt och säkert** i kommunen.
I stad och byar **dominerar gång och cykel**, och kommunens olika delar är väl **sammankopplade** med gång- och cykelstråk och en väl fungerande kollektivtrafik.
Arbetspendling sker till hög grad med **hållbara transportsätt** tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång, cykel och biltrafiken.
Gaturummen präglas av **mjuka trafikmiljöer** där hastigheter i hög grad anpassas för

fotgängare och cyklister. Med en **omsorgsfull gestaltning och belysning** skapas trygga miljöer för alla som rör sig i kommunen.
Utvecklingen av trafikmiljön i Eslöv sker i **samverkan** med såväl **statliga och regionala aktörer** som med **näringslivet**, vilket också möjliggör **effektiva godstransporter**. Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl **regionala som nationella målpunkter**."

Under workshopen fick alla deltagare tillfälle att tycka om alternativ 1 och föreslå förändringar. En bearbetning av alternativ 1 gjordes baserat på deltagarnas synpunkter.

Alternativ 2:
"I Eslöv är det **lätt att resa hållbart**. Oavsett hur vi väljer att resa är **framkomligheten och tillgängligheten god** där resorna präglas av **trygga och säkra miljöer** i synnerhet för oskyddade trafikanter. Det medför även att **barn kan röra sig tryggt och säkert** i Eslöv.
Eslövs olika delar är väl **sammankopplade** med gång- och cykelstråk och en väl fungerande kollektivtrafik. **Arbetspendling** sker till hög grad med **hållbara transportsätt** tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång, cykel och biltrafiken.
Eslöv ligger i framkant gällande planering för **elektrifierad och digitaliserad fordonsflotta**. Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl **regionala som nationella målpunkter**."

Efter workshopen har alternativ 2 bearbetats vidare, med det sammanställda resultatet från båda workshoparna och ÖP som underlag.

Alternativ 3:
"Inom centralorten och byarna präglas gaturummen av trygga och säkra miljöer som skapar goda möjligheter för fotgängare och cyklister. Oavsett val av transportmedel är framkomligheten och tillgängligheten god.
Infrastrukturen stödjer ett levande näringsliv och underlättar ett gott företagsklimat.
De olika trafikslagen samverkar för att skapa en god stadsmiljö.
Arbetspendling sker till hög grad med hållbara transportsätt tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång-, cykel- och biltrafiken. Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl regionala som nationella målpunkter."

Alternativ 3 är så kort och koncis som möjligt och tar mer hänsyn till de olika förutsättningar som finns mellan tätort och landsbygd. Detta alternativ speglar bäst de synpunkter som kom upp under workshoparna och har en bra koppling till ÖP.

Förvaltningens förslag till beslut:
Kommunstyrelsen föreslås anta inriktningsbeslut för trafikmålen enligt alternativ 3:
"Inom centralorten och byarna präglas gaturummen av trygga och säkra miljöer som skapar goda möjligheter för fotgängare och cyklister. Oavsett val av transportmedel är framkomligheten och tillgängligheten god.
Infrastrukturen stödjer ett levande näringsliv och underlättar ett gott företagsklimat. De olika trafikslagen samverkar för att skapa en god stadsmiljö.
Arbetspendling sker till hög grad med hållbara transportsätt tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång-, cykel- och biltrafiken. Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl regionala som nationella målpunkter."

Yrkanden
Janet Andersson (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag att föreslå kommunstyrelsen att anta alternativ 3 men med följande ändringar
- att i första meningen i första stycket ändra från centralorten och byarna till tätorterna Eslöv, Marieholm och Löberöd.
- att första meningen i tredje stycket ändras efter kopplingar till följande: från gång, cykel och biltrafik till olika kollektivtrafiknoder.
- att sista meningen stryks.

Beslutsgång
Ordföranden ställer proposition på förvaltningens förslag till alternativ 3 och Janet Anderssons (S) ändringsyrkande på alternativ 3 och finner att nämnden beslutar i enlighet med Janet Anderssons (S) ändringsyrkande.

Beslut
- Kommunstyrelsen föreslås anta inriktningsbeslut för trafikmålen enligt alternativ 3:
"Inom tätorterna Eslöv, Marieholm och Löberöd präglas gaturummen av trygga och säkra miljöer som skapar goda möjligheter för fotgängare och cyklister. Oavsett val av transportmedel är framkomligheten och tillgängligheten god.

Infrastrukturen stödjer ett levande näringsliv och underlättar ett gott företagsklimat. De olika trafikslagen samverkar för att skapa en god stadsmiljö.

Arbetspendling sker till hög grad med hållbara transportsätt tack vare goda kopplingar från gång-, cykel- och biltrafiken till kollektivtrafiknoder."

Miljö- och
samhällsbyggnadsnämnden

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen - För beslut

ESLÖVS KOMMUN

MOS.2021.0219

2021-03-09
Katrin Andersson
0413-622 41
Katrin.Andersson@eslov.se

Miljö-och samhällsbyggnadsnämnden

Antagande av förslag till inriktningsbeslut för trafikmålen

Ärendebeskrivning
Översiktsplan Eslöv 2035 tar upp ett antal strategier för hållbart resande. Det saknas dock en fördjupning om hur uppsatta mål ska nås och hur målen påverkar utformningen av tätorterna. Det saknas också en samlad kartläggning av det befintliga trafiksystemet och dess behov av åtgärder.

För att nå det politiska inriktningsmålet ”en välutbyggd infrastruktur med goda kommunikationer” behöver Miljö och Samhällsbyggnad ett styrdokument för trafikstrategi och trafikplan. För att ta fram dessa dokument används handboken Trast (Trafik för en attraktiv stad).

Arbetet med trafikstrategi/trafikplan delas upp i tre faser där varje fas definierar den nästkommande, utifrån resultatet från föregående fas. Fas 1 verkställdes genom två workshops, där tjänstemän och politiker från kommunen deltog och lade grunden för trafikstrategins innehåll och inriktning. Arbetet med fas 1 innebär att en gemensam målbild genom en trafikvision har formulerats. Efter den inledande fasen fortsätter arbetet med att utveckla, analysera och förankra arbetet.

Vid genomförande av fas 1 och workshop 2 framfördes synpunkter på att beslutsgången för visionen skulle ändrads. och tidigare i processen föras upp för politiskt antagande. Ny arbetsgång för framtagandet:

Fas 1:
1. Nulägesanalys med politiker och tjänstepersonser från alla förvaltningar (WS 1).
2. Framtagandet av en vision med politiker och tjänstepersonser från alla förvaltningar (WS 2).
3. **Politiskt beslut om inriktningsbeslut för trafikmålen.**

Fas 2:
1. Trafikanalyser för att hitta brister i trafiksystemet.

2. Framtagande av trafikstrategi som leder till att nuläget utvecklas mot inriktningsbeslutet för trafikmålen.

Fas 3:
1. Baserat på trafikanalyserna och trafikstrategin tas förslag till åtgärder fram.
2. Åtgärderna sammanställs i ett förslag till trafikplan.
3. Remissversion tas fram.
4. Politiskt beslut om trafikstrategi och trafikplan.

När trafikstrategin och trafikplanen är antagen kommer åtgärderna att arbetas in i investeringsbudgeten för Miljö och Samhällsbyggnad. Detta innebär att de investeringar som genomförs leder till att det politiska inriktningsmålet ”en välutbyggd infrastruktur med goda kommunikationer” nås.

Nu går Fas 1 mot sitt slut och tre alternativ till inriktningsbeslut för trafikmålen har tagits fram.

Beslutsunderlag

WS1 Sammanställning resultat_eslöv
WS1_nuläge
WS2 Menti_sammanslaget
WS2. Övningsanteckningar 20121-03-10

Beredning
Inom fas 1 har två workshopar genomförts. Den första för att kartlägga nuläget och samla in synpunkter från både politiker och tjänstepersoner. Den andra syftade till att ta fram en vision för trafiken baserat på underlaget som tagits fram under workshop 1 och översiktsplanen.

Under workshop 2 hade Afry tagit fram ett första utkast till en vision baserat på ÖP och underlaget från workshop 1.

Alternativ 1:
*”I Eslövs kommun är det **lätt att resa hållbart**. Oavsett hur vi väljer att resa är **framkomligheten och tillgängligheten god** där resorna präglas av **trygga och säkra miljöer,** i synnerhet för oskyddade trafikanter, vilket även gör att **barn kan röra sig tryggt och säkert** i kommunen.*

*I stad och byar **dominerar gång och cykel**, och kommunens olika delar är väl **sammankopplade** med gång- och cykelstråk och en väl fungerande kollektivtrafik.*

***Arbetspendling** sker till hög grad med **hållbara transportsätt** tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång, cykel och biltrafiken.*
*Gaturummen präglas av **mjuka trafikmiljöer** där hastigheter i hög grad anpassas för fotgängare och cyklister. Med en **omsorgsfull gestaltning och belysning** skapas trygga miljöer för alla som rör sig i kommunen.*

*Utvecklingen av trafikmiljön i Eslöv sker i **samverkan** med såväl **statliga och regionala aktörer** som med **näringslivet**, vilket också möjliggör **effektiva godstransporter**. Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl **regionala som nationella målpunkter**."*

Under workshopen fick alla deltagare tillfälle att tycka om alternativ 1 och föreslå förändringar. En bearbetning av alternativ 1 gjordes baserat på deltagarnas synpunkter.

Alternativ 2:
*"I Eslöv är det **lätt att resa hållbart**. Oavsett hur vi väljer att resa är **framkomligheten och tillgängligheten god** där resorna präglas av **trygga och säkra miljöer** i synnerhet för oskyddade trafikanter. Det medför även att **barn kan röra sig tryggt och säkert** i Eslöv.*

*Eslövs olika delar är väl **sammankopplade** med gång- och cykelstråk och en väl fungerande kollektivtrafik. **Arbetspendling** sker till hög grad med **hållbara transportsätt** tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång, cykel och biltrafiken.*

*Eslöv ligger i framkant gällande planering för **elektrifierad och digitaliserad fordonsflotta.** Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl **regionala som nationella målpunkter**."*

Efter workshopen har alternativ 2 bearbetats vidare, med det sammanställda resultatet från båda workshoparna och ÖP som underlag.

Alternativ 3:
"Inom centralorten och byarna präglas gaturummen av trygga och säkra miljöer som skapar goda möjligheter för fotgängare och cyklister. Oavsett val av transportmedel är framkomligheten och tillgängligheten god.

Infrastrukturen stödjer ett levande näringsliv och underlättar ett gott företagsklimat. De olika trafikslagen samverkar för att skapa en god stadsmiljö.

Arbetspendling sker till hög grad med hållbara transportsätt tack vare goda kopplingar till stationslägen från gång-, cykel- och biltrafiken. Stationen i Eslöv är en viktig centralpunkt med anslutningar till såväl regionala som nationella målpunkter."

Alternativ 3 är så kort och koncis som möjligt och tar mer hänsyn till de olika förutsättningar som finns mellan tätort och landsbygd. Detta alternativ speglar bäst de synpunkter som kom upp under workshoparna och har en bra koppling till ÖP.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen föreslås anta inriktningsbeslut för trafikmålen enligt alternativ 3.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Dave Borg
Förvaltningschef

Christel Wohlin
Avdelningschef gata, trafik och park

Workshop- Eslövs trafikstrategi, nuläge

Nedan presenteras de resultat som framkom under workshopen för Eslövs trafikstrategi den 18 mars 2021. Workshopen genomfördes digitalt via Zoom med berörda tjänstemän och politiker, där nuläget av trafiksituationen i kommunen diskuterades. Övningarna gjordes i smågrupper (sju stycken) där det fanns en diskussionsledare som modererade diskussionerna under övningarna. Tjänstemän och politiker var blandade i grupperna. Övningarna gjordes utifrån en SWOT-analys, där övning 1 fokuserade på styrkor (Strengths) och svagheter (Weaknesses) medan övning 2 fokuserade på möjligheter (Opportunities) och hot (Threats). Övning 1 utgick från nio olika temaområden (gång, cykel, kollektivtrafik, vägtrafik, pendling, bilparkering, leveranser & gods, trygghet samt trafiksäkerhet), varav varje grupp blev tilldelade tre temaområden som skulle diskuteras. Därefter fick gruppmedlemmarna även framföra åsikter inom andra temaområden. Under den andra övningen diskuterades möjligheter och hot mer fritt. Svaren från övning 2 sammanställdes därefter i lämpliga kategorier och presenteras längre ner i dokumentet. Under båda övningarna var det en del likartade svar från ett flertal grupper. Därmed presenteras dessa resultat enbart en gång och siffran i parentes indikerar antalet grupper som diskuterade det.

Övning 1- Styrkor & svagheter

Gång		
Styrkor	**Svagheter**	**Motsägelser**
• Korta avstånd (3 st) • Trevliga skogspromenader	• Otrygga passager över vägar • Mycket tunnlar • Saknas sittplatser (bänkar) längs gångstråk	• Goda gångstråk i hela kommunen (Styrka)/Dålig tillgänglighet utanför centrum (svaghet) • Tillgänglighetsanpassning fungerar centralt (styrka)/ Bristande tillgänglighetsanpassning, speciellt i centrala delarna i Eslöv (svaghet)

Cykel

Styrkor

- Många gena cykelstråk
- Korta avstånd inom Eslöv tätort (2 st)
- Vackra cykelvägar
- Goda stråk öster-väster
- Ökad cykling

Svagheter

- Brister mellan de lokala och statliga cykelbanor
- Saknas koppling mellan byarna (3 st)
- Snöröjning leder till vallar på cykelbanorna
- Kombinerad gång-och cykelbana på vissa ställen
- Bristande koppling mellan norra och östra Eslöv
- Bristande utformning av cykelparkering vid stationen (Ex. väderskydd och ramlåsning)
- Smala passager vid järnvägen
- Information om rekommenderad cykelväg till olika målpunkter saknas
- Svårt med av- och påstigning (exempelvis korsningen Västerlånggatan-Västergatan SV hörn)
- Saknas sammanhängande huvudstråk norr-söder (alla cykelbanor är ej sammanbyggda)

Motsägelser

- Otryggt vid cykling i blandtrafik (svaghet) (2 st)/Enkelt att cykla i blandtrafik (styrka)

Kollektivtrafik

Styrkor

- Hög turtäthet och goda kopplingar till större orter (tåg)
- Både stambanan och Helsingborgsbanan går ihop i Eslöv (2 st)
- Centralt belägen station
- Elbussar
- Många orter inom kommunen med tågförbindelse
- Minsta staden i Skåne som har stadsbusstrafik
- Start till samarbete mellan Skånetrafiken, kommunen och entreprenör

Svagheter

- Indragen stadsbuss 3 som gick till viktiga målpunkter (2 st)
- Turtäthet mellan byarna har försämrats, ex bättre turtäthet till Lund än omkringliggande byar (5 st)
- Svårighet för gymnasieungdomar/skolelever att ta sig hem till byarna ex. Löberöd
- Minskad trafikering ex. helgtrafik
- Indragna linjer ökar biltrafiken
- Skånetrafiken har huvudmannaskap, vilket gör det svårt för kommunen att påverka (2 st)
- Lokalbuss och tåg är inte synkade, saknar hela resan perspektivet
- Helsingborgsbanan är ej så robust och Marieholm som station hoppas ibland över
- Behövs förbättrade hållplatslägen

Vägtrafik

Styrkor	Svagheter
• Det finns goda kopplingar att ta sig fram mellan orterna med bil (E22, väg 113 mfl) • Går att komma i alla väderstreck smidigt till följd av välutbyggd infrastruktur • Vägtrafiken grundförutsättning för en fungerande kommun (både landsbygd och tätort) • Attraherar företagsetableringar • Goda pendligsmöjligheter (när andra trafikslag är begränsade) • Inne i tätorten – finmaskigt vägnät	• Södra vägen – utbyggnad önskas • Hög belastning på vissa centrala gator • Korsningspunkter. Väg 113, östra vägen, ringsjövägen.. Mfl,. Korsning med TRV väg. är prioriterad och trafikerad. Ställer till problem för vägnätet. Svårt ta sig in och ut ur orten pg kapacitet. E22 blir en barriär. (2 st) • I centrala Eslöv saknas stråk där bilen är prioriterad (50-70 km), vilket gör at bilister genar över villakvarter • Trehäradsvägen/113 – Södra vägen blir det stopp vid rusning (även Gårdstånga – kö vägrenen) • väg 113 – Skarhult – Eslöv • Ringled saknas

Pendling

Styrkor	Svagheter	Motsägelser
• Bra läge för pendling med både tåg och bil • Enkelt att pendla med GC inom kommunen pga. Korta avstånd • Enkelt med tågpendling både till mindre och större orter	• Saknas pendelparkeringar på småorterna • Behövs fler och billigare pendlarparkeringar • Opålitlig tågtrafik, stambanan för byggas ut • Behövs säkra cykelparkeringar av god standard vid stationslägena (även under cykel) • Brister i GC-nätet, saknar kopplingar (även under cykel) • Kollektivtrafikmöjlighet god norr-söder, men ej i ost-västlig riktning • Brister i pendlingsmöjligheter INOM kommunen och mellan orter (även under koll) (2 st) • Tåg: kostnader för P (gör att vissa väljer att köra hela sträckan ist) • Stora skillnader i möjligheter att pendla inom kommunen	• Saknas pendelparkering i Eslöv (gärna p-hus) (styrka) (3st)/ god pendelparkering i Eslöv (svaghet) (1 st)

Bilparkering

Styrkor	Svagheter
• Många målpunkter nås från de parkeringsplatser som finns • De är lättillgängliga och billiga, vilket gynnar boende och näringsliv • Det finns fortfarande parkeringsplatser att tillgå i Eslövs centrum • ny p-norm	• Parkeringsytor försvinner till förmån för exploatering (2 st) • Vanan att ha nära till p-platser • Mer rörlighet i parkeringssituationen

Leveranser & gods

Styrkor	Svagheter	Ev. motsägelser
• Det finns en ”latent” infrastukturtillgång i form av järnvägsinfrastruktur och godsbangård som kan användas mer för godstransporter (2 st) • Förutsättningar att bygga ringled runt centrum finns	• Båda infartsvägarna tungt belastade • Rondell vid utfart Trehäradsvägen från industriområde – köer vid rusningstrafik (2 st) • Sårbarhet i vägsystemet centralt i Eslöv på grund av järnvägen som barriär. Stehag liknande • Tunga transporter har börjat komma tillbaka till ”byn” och går igenom Marieholm (industriområdet är olämpligt placerat i förhållande till övrig bebyggelse) – liknande genom Löberöd	• Godsbangårdens centrala läge (styrka)/Godsbangården placerad i centrala Eslöv (svaghet)

Trygghet

Styrkor	Svagheter
• God belysning i tätorten (2 st) • Tågstationen är centralt belägen • Positivt att kommunen har en app där det går att rapportera problem	• Skymmande buskage gör att allmän otrygghet upplevs • Bristande belysning på landsbygden (ex. Trollsjön och Rönneberga) (2 st) • stationsområdena kan upplevas som otrygga vissa tider • Barns säkerhet, gå och cykla själv • Påverkar möjligheten att röra sig inom kommunen • Fortkörning skapar otrygghet på landsbygden

Trafiksäkerhet

Styrkor	Svagheter
• Satsningar på belysning i korsningspunkter (2 st) • Flertalet trafiksäkerhetsprojekt exv. Främja trafiksäkerhet för barn • Breda infartsleder möjliggör för trafiksäkerhetsarbete • Rondellerna motverkar köbildning • Förbättring i samarbetet med TRV • Lägre hastigheter och smalare leder centralt ökar säkerheten • Strategiska stråk för gång och cykel skilda från vägtrafik • Cykelvägar knyts ihop • Upphöjda övergångsställen på vissa platser	• För få cykelvägar, osäkert för oskyddade trafikanter att röra sig längs vägarna, främst på landsbygden (3 st) • Brist på sammanhang mellan huvudstråk norr-söder (alla cykelbanor ej sammanbyggda) • Många korsningspunkter saknar belysning • Trehäradsvägen/113 – Södra vägen blir det stopp vid rusning (även Gårdstånga – kö vägrenen) • vägtrafiken utanför järnvägsstationen. Hastigheter hålls ej • Trafikverket har inte varit lätta att samarbeta med • Höga hastigheter genom våra mindre tätorter • Vägtrafiken utanför järnvägsstationen. Hastigheter hålls ej

Övning 2- Möjligheter

Kollektivtrafik

Möjligheter

- Potential till att resa hållbart, med god kollektivtrafik och centralt läge (4 st)
- Stambanans vidareutveckling – finns potential att växa med den (Lund-Hässleholm)
- Industrijärnvägen – infrastrukturreserv
- Möjlighet att arbeta för att Region Skåne ska förbättra/optimera bussnätet inom tätort och inom kommun (3 st)
- Öka pendlingen, fler tåg som stannar
- Fyra tågstationer i kommunen – goda möjligheter för pendling (boende och arbete) och att hela kommunen kan växa. Hög attraktivitet invånare och verksamheter.

Hot

- Mister busstrafik på landsbygden; förlorar i konkurrens mot större städer (3 st)
- Mindre pendling om inte förbättrad avgångstabell
- Att man skär ännu mer i stadsbusstrafiken

Befolkning

Möjligheter

- Stor inflyttning till kommunen
- Inflyttningen gör att infrastrukturen kan förbättras och leda trafiken i önskad riktning. Inflyttning ger större möjligheter till att påverka
- Det finns många bla. unga människor som vi kan erbjuda jobb. Stora resurser som kan bidra till samhället och göra skillnad och hjälpa till inom olika områden. Alla mår bra av att kunna bidra och kan arbeta, tex genom att skotta snö, sommar underhålla grönområden.
- Påverka människors beteende till mer hållbara trafikslag
- Ändrat beteende hur medborgarna rör sig när torget är färdigombyggt
- Fokus på barnperspektivet i ny planering

Hot

Trygghet

Möjligheter

- Arbeta med trygghetsfrågorna! Fokus på tex busslinjer med få resande (för att skapa trygghet)

Hot

- Brister i belysning på landsbygden (obs gäller främst längs TRV vägar)

• Kombinera med brottsförebyggande arbete – strategi antagen	

Övergripande samhällsplanering i kommunen

Möjligheter	Hot
• Östra Eslövs omvandling – gyllene tillfälle att ”tänka rätt från början”. • Marknadsföra Eslövs stadskärna – galleria utan tak • Goda möjligheter till ombyggnad (gott om utrymme i centrala Eslöv).	• Höghastighetsjärnvägen skapar en barriär i kommunen och Eslöv hamnar för långt ner i stationshierarkin (5 st). • Vissa gator i centrala eslöv – dagvattenavrinning. Stora brister. Vi har byggt för mkt – hårdgjorda ytor. Underdim. • Viss risk att byarna missas i strategiska trafikplaneringen av tex pendlingsmöjligheter • Spridd kommun med byarna på landsbygden, långa avstånd som leder till bilberoende. • Att Eslövs ombyggda centrum blir ”för biltrafikovänligt” • De ständiga ombyggnaderna skapar problem, all ombyggnad kan inte ske samtidigt • Stadskärnan räcker inte för allas behov, cykel, gång, bil • Kan vara svårt att kombinera trafikslag – det kräver prioritering i smalare passager

Oskyddade trafikanter (gång och cykel)

Möjligheter	Hot
• Korta avstånd och därmed goda möjligheter att knyta ihop cykelstråk inom kommunen (logiska gena stråk, exv. Längsmed bef. vägnät) (6 st) • Arbeta med trevliga gc-stråk till knutpunkter (tåg, service, fritid mm). • Vi har goda förutsättningar för att människor ska kunna använda och nyttja cykelbanor året om pga vårt läge i landet. Vi bor i Skåne, det är platt och vi har oftast milda vintrar. Främjar folkhälsan. • Gör en ny prioritering av snöröjning – börja med de oskyddade trafikanternas gc-vägar och ta bilvägarna sen – öka TS för målgruppen - önskar en bättre balans. • Kunna bygga ut sammanhållet cykelnät för cykelpendling till och från andra kommuner – men även mellan kommunens tätorter • Cykling och trafiksäkerhet i ”byarna” – skapa ”mjukare” trafikrum • Fler cykelparkering vid stationen • Man tar sig enkelt överallt i centralorten, man behöver inte bilen • Lätt att cykla genom tätorten till 95 %	• Regionala cykelvägar – Att de inte prioriteras in i planen. Samfinansiering med TRV och att de ska komma med i regionala planen för cykelvägar. • Finns några cykellänkar som saknas. • Hur kombinera nyttotrafik företag kontra trafiksäkerhet gång/cykel?

Samverkan

Möjligheter	Hot
• Finns politisk vilja och ambitioner för att förändra (2 st) • Ett gott samarbete med Trv och Skånetrafiken är på gång	• Målkonflikter- Motstridiga mål kommunalt vs. Regionalt • Trafikverkets långa processer • TRV väghållare för många vägar – försvårar vad man faktiskt kan påverka • Svårigheter med samordning med Skånetrafiken (har olika tänk) • Långsamma processer! • Tjänstepersoner och politiker är överens men svårare med kopplingen till Skånetrafiken och Trv.

Trafiksäkerhet

Möjligheter	Hot
• Ökad trafiksäkerhet för oskyddade så kan – mindre bilister, ökad folkhälsa, bättre miljö, ökad gång, cykel, koll. • Det finns förbättringspotential i korsningspunkter/anslutningar/gränsområden till statliga vägar. • Införa trafikskola/undervisning riktat mot lågstadieelever	• Gör en ny prioritering av snöröjning – börja med de oskyddade trafikanternas gc-vägar och ta bilvägarna sen – öka trafiksäkerheten för målgruppen. Hot att det inte finns resurser eller medel när det väl kommer snö – vi står stilla.

Finansiering

Möjligheter	Hot
• Hitta medel hos EU/regeringen för samfinansiering av olika projekt.	• Höga kostnader för infrastrukturåtgärder. Resurser inom kommunen – både finansiering och personella inom gata, trafik och park (de som planerar och genomför) • Ekonomi och prioriteringar • Att kommunen inte får finansiering från Trafikverket att bygga cykelväg.

Digitalisering

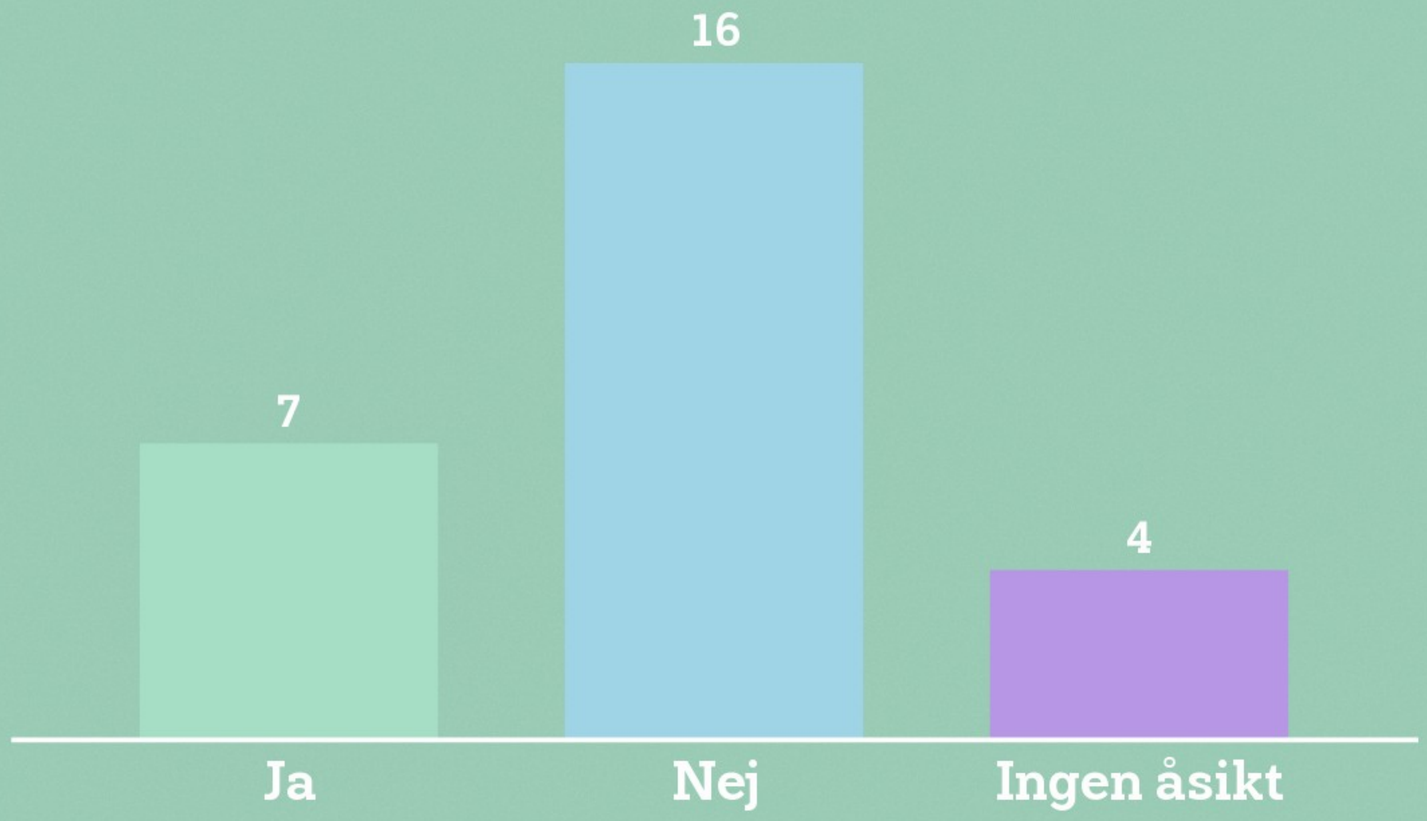
Möjligheter	Hot
• Teknikutvecklingen – fordon - självkörandebilar - TS-aspekten. Digitala möten. Påverkar transporter då fler väljer att jobba hemma, kan avlasta vägarna.	• Teknik – jobbar hemma – mindre kollektivtrafik

Vägtrafik och bilparkering

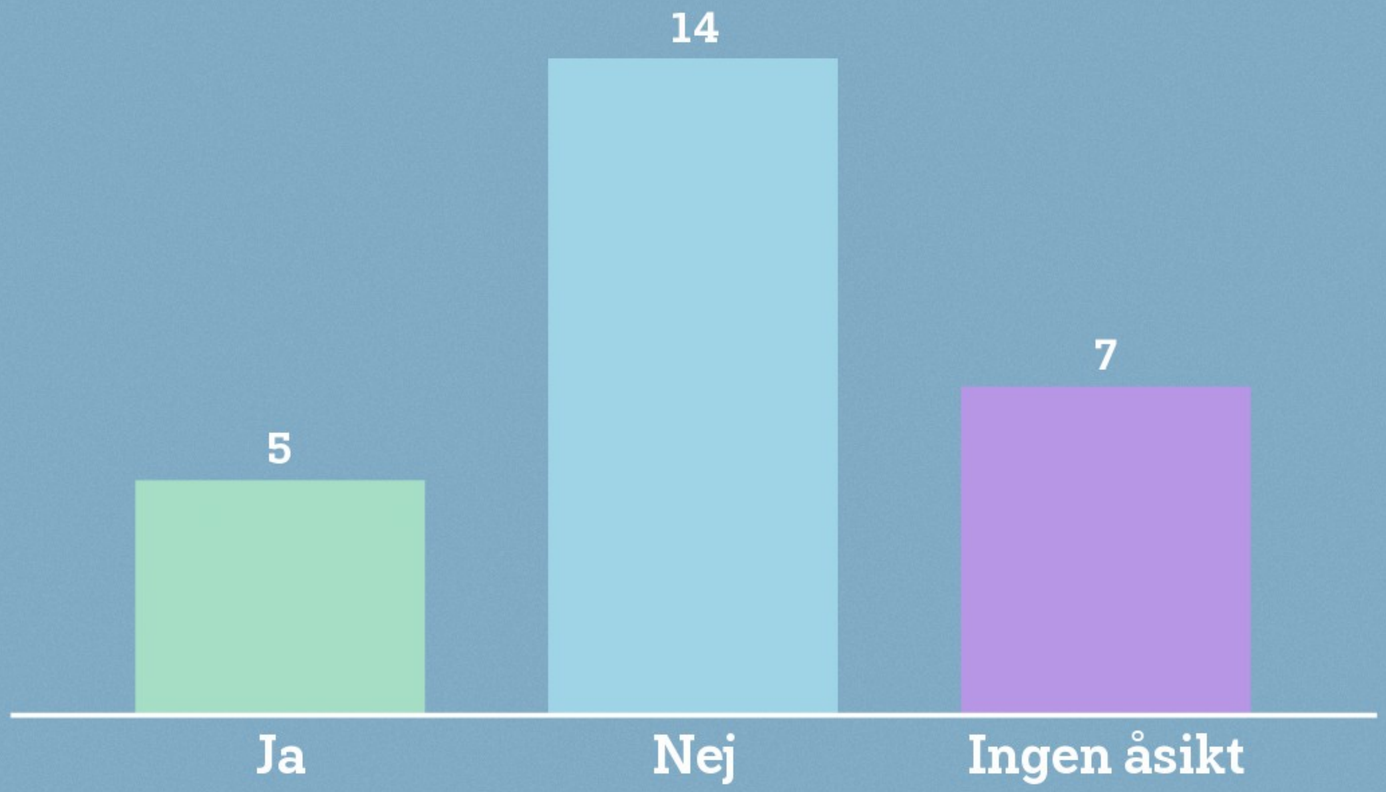
Möjligheter	Hot
• Koncentrera parkeringar i ett centralt beläget parkeringshus	• Vägtrafik går i fel riktning, eftersom bostadsområdena på östra delen av Eslöv • Svårt att påverka TRVs vägar och Skånetrafikens utbud

• Förutsättningar att bygga ringled runt centrum finns • Bygga ut publika laddplatser för elbilar (obs inte bara i tätorten, utan även ute i byarna) (2 st) • Utöka pendlings-P i mindre orter – för att få fler att ta tåget • Differentiera tidzoner parkering (centrum – gynna handeln) • Aktivera parkering vid Medborgarhuset (tydliggöra den parkering vi har)	• Gods och persontrafik måste samspela om ytan på väg 113, saknas cirkulation T-kors väg 113 och Trehäradsvägen • Kommuninvånarna vill ha fler parkeringsplatser i centrum, vilket tar mycket yta i anspråk • Pendelparkeringen i Örtofta inte löses (äger ej marken!) • Köer vid rondeller utanför industriområden gör att verksamheter flyttar • Väg 17/113 oerhört otrygg trafikplats mot E22 • Utfarten mot Trehäradsvägen är bristfällig och trafikfarlig, här behövs en rondell. • Mycket genomtrafik i Marieholm, pendlare? • Ökad trafikering när Eslöv utvecklas (större belastning – alla trafikslag) • Brist på parkering centralt för de som bor utanför tätorten (halva befolkningen bor utan tätorterna) + ”Bilfobi” – landsbygdsbornas behov glöms bort (sämre tillgänglighet till service etc.)

Anser du att gångstråken är av god standard i hela Eslövs kommunen?

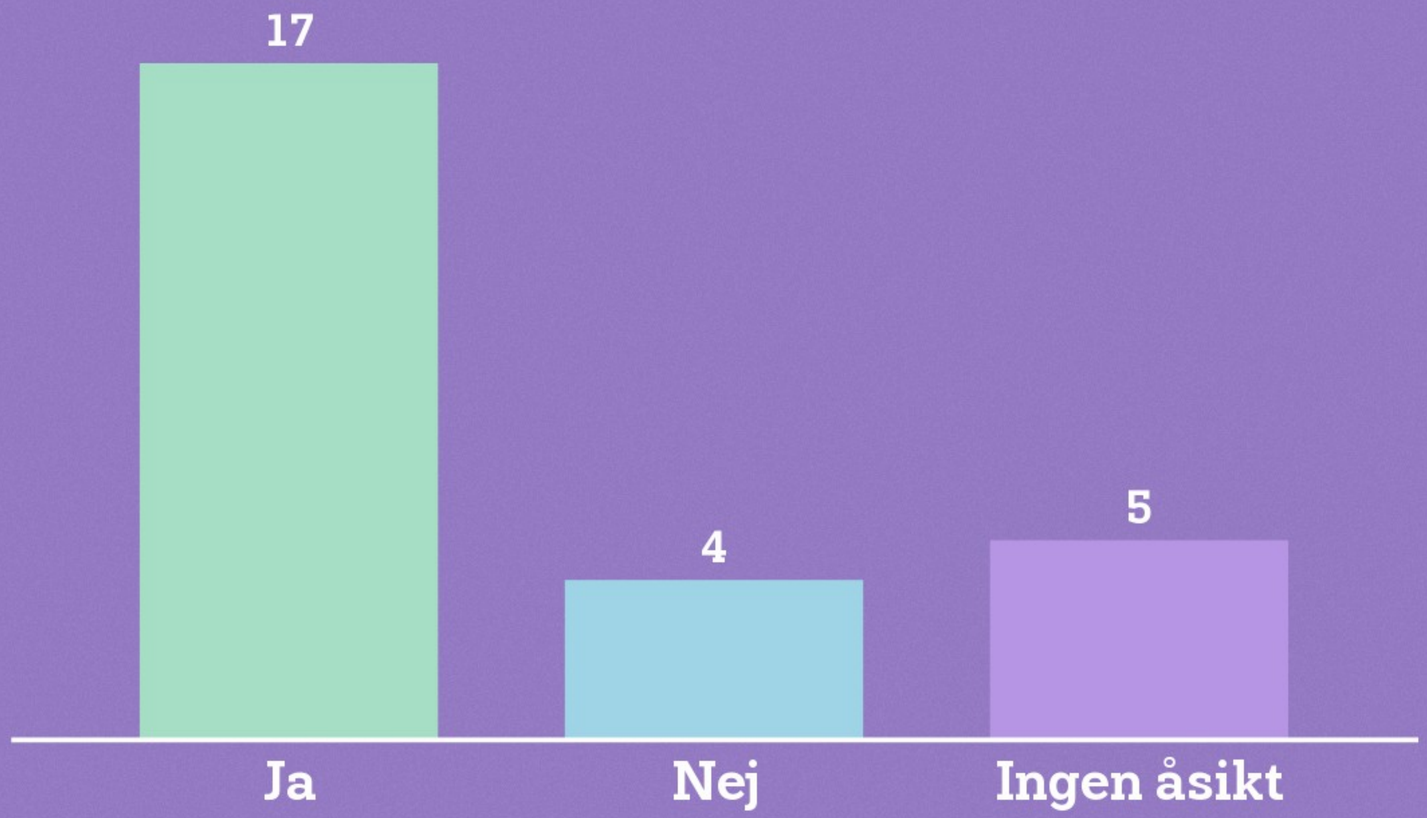

Anser du att Eslövs kommun är tillgänglighetsanpassad?

26

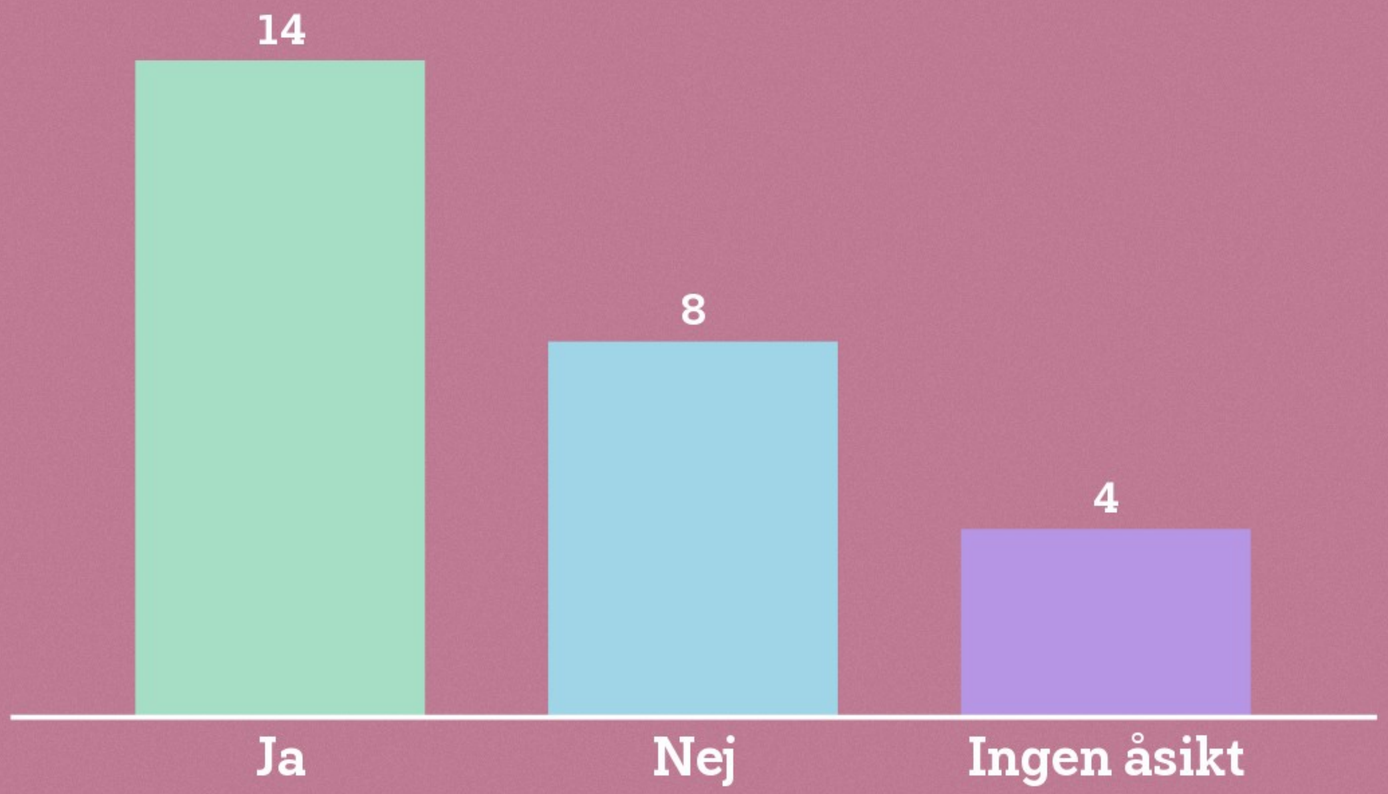
Upplever du otrygghet vid cykling i blandtrafik i Eslövs kommun?

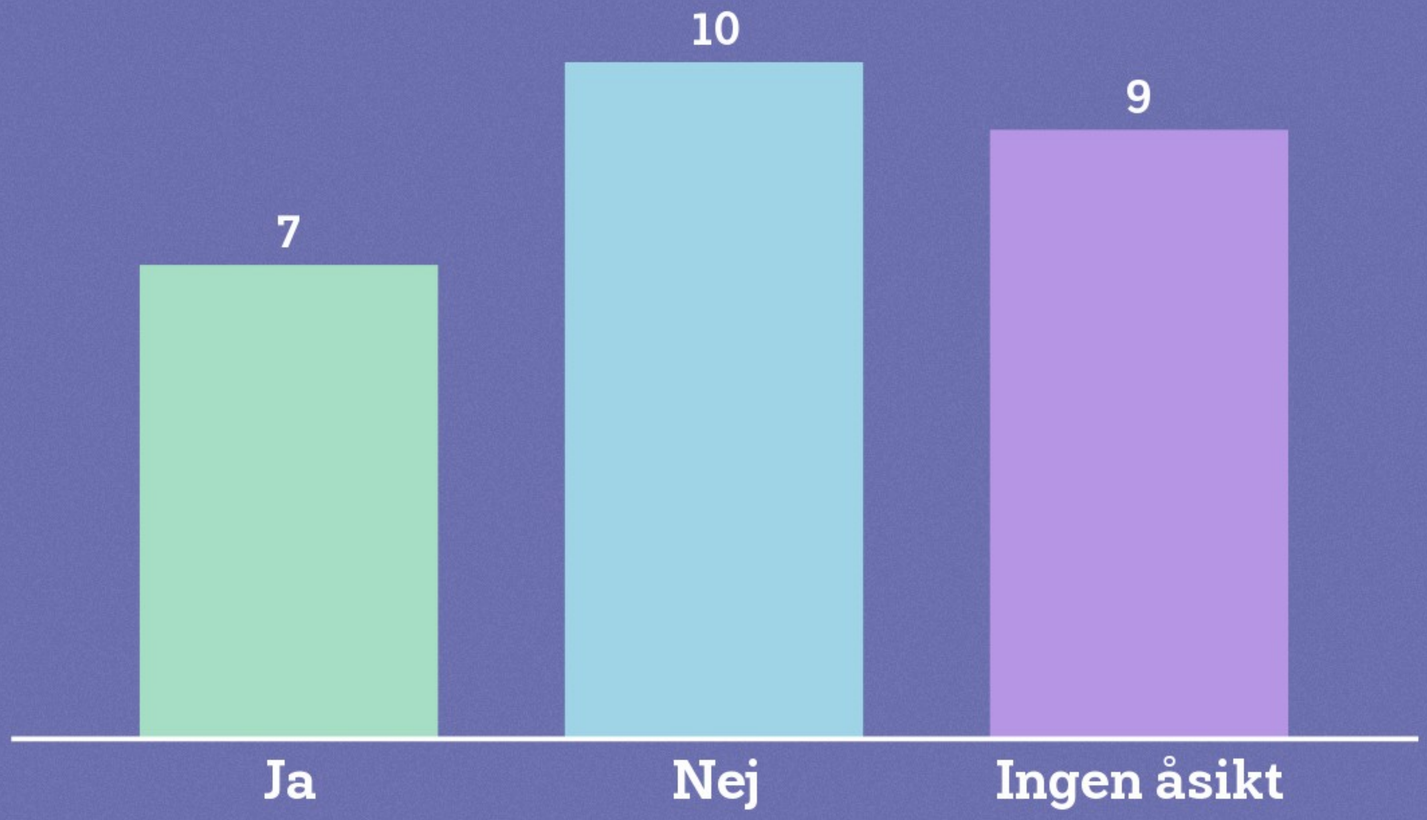
Mentimeter

Anser du att det saknas pendelparkeringar i Eslövs kommun?

Mentimeter

Anser du att godsbangården i Eslöv har en lämplig lokalisering?

Mentimeter

Har du något som du vill tillägga gällande nuvarande trafiksituation i Eslöv?

Njet!

Jag tycker att även om man inte märker det nu, så innebär höghastighetsjärnvägen möjligheter för Eslöv också.

Vägföreningarnas roll för trafiksituationen behöver bli tydligare.

Cykelstråk dåligt prioriterade i underhåll och framkomlighet

Svårt att cykla längs landsvägarna.

Fyra järnvägsstationer finns men alla är i kommunens västra del.

Pendlingsparkering cykel!

Cykelleverantörer består av många korta suttar

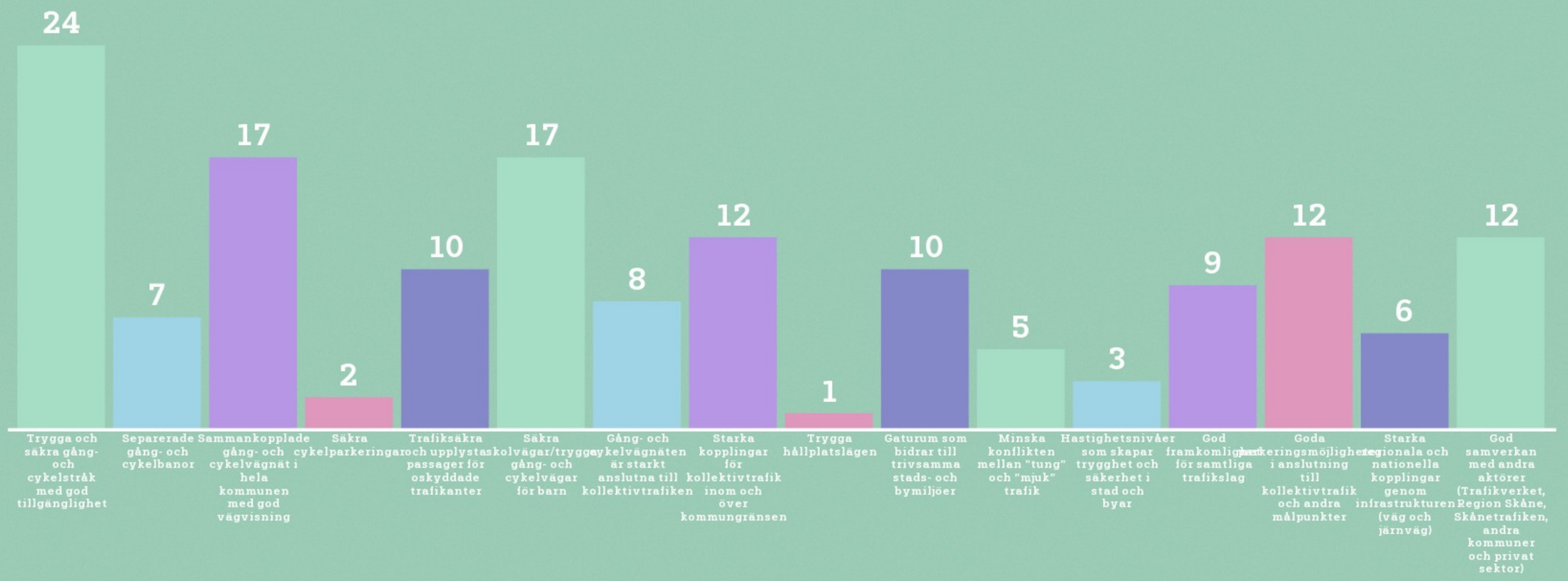
Vi måste få en ringled och ett parkeringshus som är centralt placerad

Har du något som du vill tillägga gällande nuvarande trafiksituation i Eslöv?

Många gator är tyvärr inte bra anpasade till rullstolsbundna och äldre med andra som använder käpp eller rullator. Vi behöver också prta med hemtjänstpersonal som har staden som sin anrbetsplats.

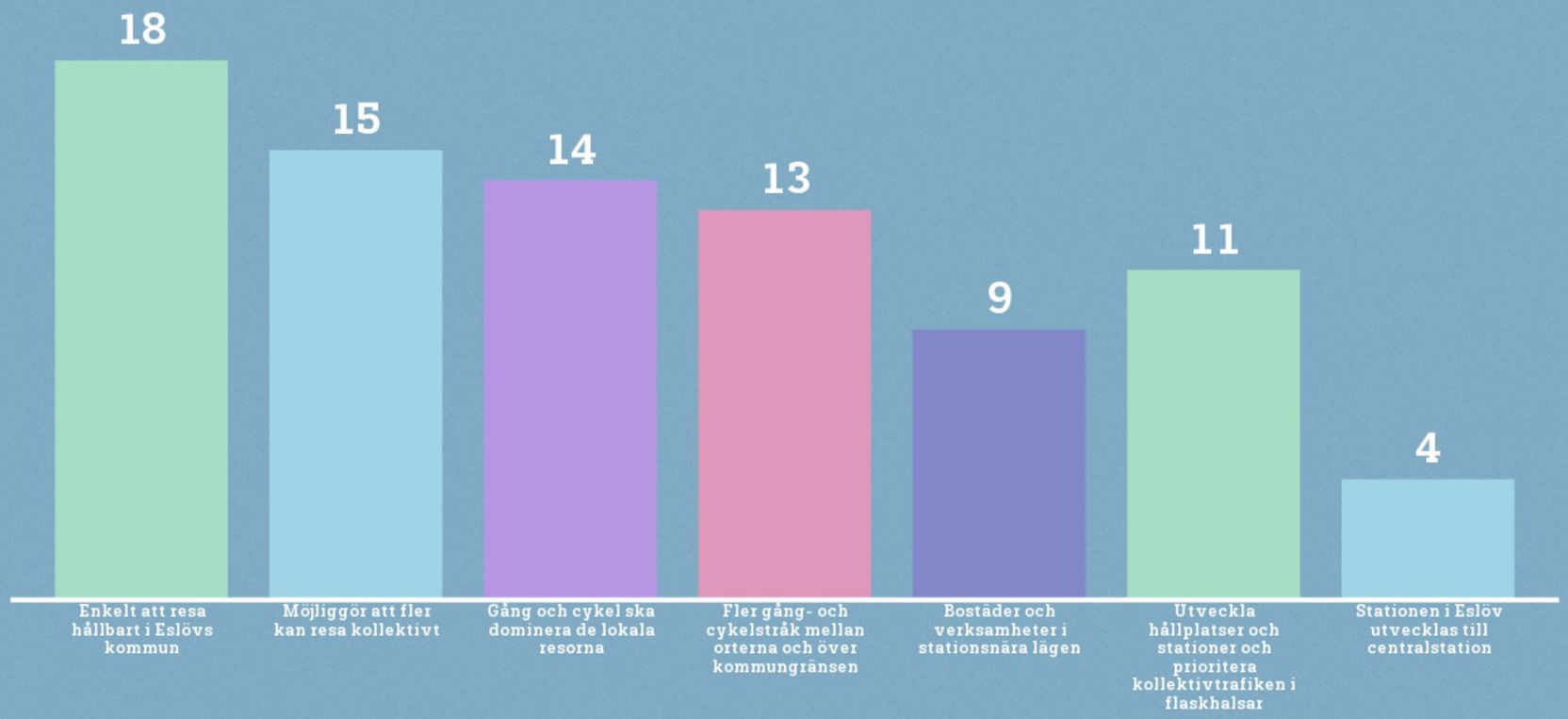
Många i kommunen är beroende av bil. För krångligt att ta sig genom/runt Eslöv med bil, biltrafik känns nedprioriterat när man kommer från landsbygden (särskilt från söder och väst).

Välj fem av följande fokusområden som du anser bör prioriteras i Eslövs trafikstrategi

31

Välj tre av utvecklingsstrategierna i översiktsplanen som du anser bör prioriteras i Eslövs trafikstrategi

Vad betyder visionen för dig i din roll och i ditt arbete/uppdrag?

Politiker i KF och MoS. Något som bör, men inte måste vägas in i varje beslut.

Ett viktigt ställningstagande att luta sig mot när det finns intressekonflikter och prioriteringsfrågor i olika utvecklingsprojekt, framförallt i östra Eslöv.

Visionen påverkar hur/var vi planerar ny bebyggelse i kommunen.

Tydliggöra en del av uppdraget

Enklare att prioritera.

Den beskriver hur vi avser att bidra till Agenda 2030-målen i denna fråga.

Inte jättemycket men kan vara ett visst stöd i plsnerongen

Visionen ger mig en målbild att arbeta mot i mitt dagliga arbete.

Den betyder att jag kan luta mig mot visionen i de beslut som behöver tas i olika byggprojekt och det blir lättare att prioritera

Vad betyder visionen för dig i din roll och i ditt arbete/uppdrag?

Mentimeter

Viktigt för framtida planering/genomförande av äldreboende.

Den är viktig för den sätter riktningen i mitt arbete med andra aktörer - Region Skåne, Skånetrafiken och Trafikverket. En konkretisering av ÖP:n.

En vision som hjälper till att nå de mål som öp satt upp.

Påtryckning i diskussionerna för alla lika värde, ett Eslöv som fungerar för alla

Ett vägvisande dokument för nämndens och förvaltningens arbete

Viktig inriktning för fortsatt arbete med bl.a. trafikplanering inom vår förvaltning.

En vision är alltid en bra vägledning, men den ska inte vara huggen i sten.. Och än viktigare är målen utifrån visionen och möjligheten att förverkliga visionen. Annars är den inte värd någonting...

Tydlig vad vi vill.

Att vi kan planera verksamheten med samma målinrikning men ändå fungera för oss. Att man har vissionen i åtanke för kommunens egna verksmaheterer som använder sig av trafiken i sitt dagliga arbete.

30

Vad betyder visionen för dig i din roll och i ditt arbete/uppdrag?

Ingenting. Det är en universalvision, som kan gälla överallt - i varje kommun och region. Det är inget fel i det, men det krävs prioriteringar detaljer för att den skall gå att använda.

Den är viktig då den anger framtida inriktningen för hela kommunen och dess invånare. Den underlättar mitt arbete då man vet vad man ska förhålla sig till.

Ut folkhälsosynpunkt är det viktigt med hållbara och trygga transporter. Att lätt kunna röra sig tryggt på gång o cykelvägar i större utsträckning. Tillgänglighet för äldre o hk viktigt och att dessa grupper får lättare att förflytta sig inom kommune

Jag ser det som ett arbetsmaterial och en idé, ej som ett färdigt förslag. Materialet behöver processas ytterligare i andra grupperingar.

Framtida tillstånd som man vill uppnå.Eller det kan vara en varning eller en ledtråd.

Det är bra med visioner och förhoppningsvis leder den till att den blir verklig. För mig och i min roll i mitt arbete, så kommer den till att göra mitt jobb säkrare att genomföra.

Det är en förutsättning för den fortsatta trafikprojekt planeringen i kommunen och att tydliggöra vad kommunen menar med en välutbyggd infrastruktur och goda kommunikationer

Viktigt att sätta hur vi strategiskt ska arbeta med trafikfrågorna i kommunen. Att få det politiskt förankrat underlättar väldigt mycket för oss som arbetar med trafikfrågor i kommunen. Viktigt för att få till en omställning till mer hållbara resor.

Jag hoppas att den gör Eslövs landsbygd mer tillgänglig och underlättar kommunikationen mellan stad och byar, så att den blir ett verktyg för oss politiker att göra hela kommunen till ett attraktivt område att leva och bo i.

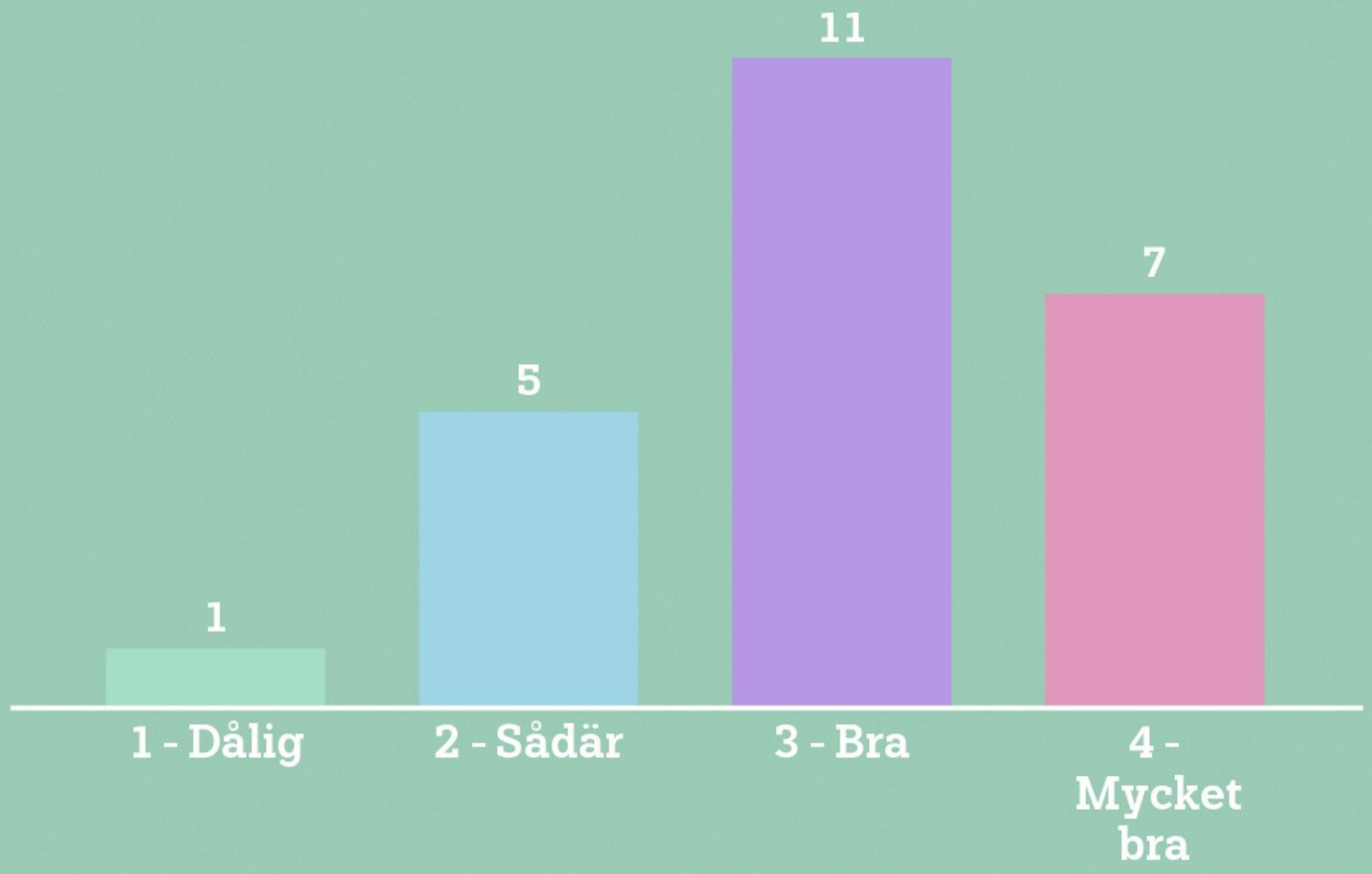
Vad betyder visionen för dig i din roll och i ditt arbete/uppdrag?

Ej färdigt - arbetsmaterial

Då jag sitter på mer än en stol är den här visionen viktig och då inte bara för mig. Den blir ett instrument där man genast kan upptäcka en falsk ton när något bryter mot den. Jag behöver den för att redan i planerarbetet kunna göra rätt från början

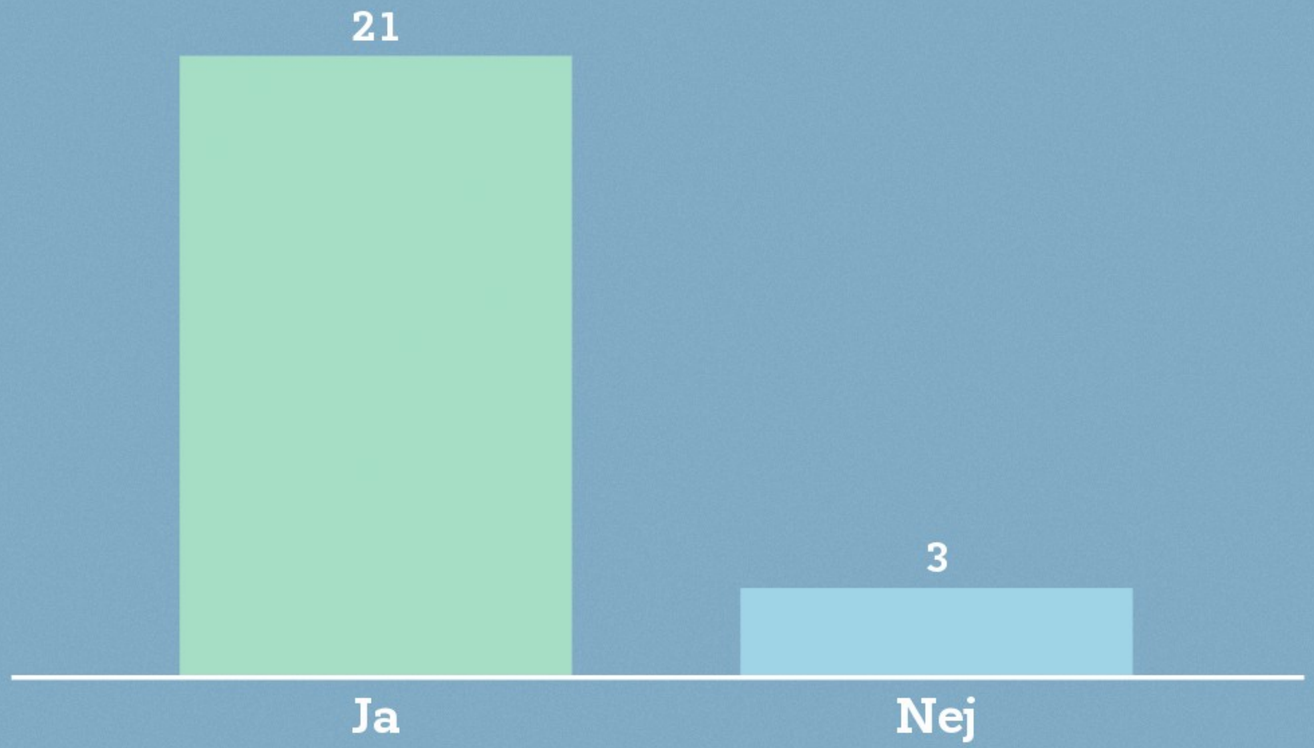
Att planera framtiden för en tryggare och mer modern samhälle för transport av meniskor och gods.

Vad är ditt helhetsintryck av dagens workshop?

24

Anser du att målet med dagens workshop, formulera en vision för trafikstrategin baserat på resultat från workshop 1 och översiktsplanen, är uppfyllt?

24

[redacted]

[redacted]

[redacted]

1 Kompletterande övning till Workshop 1

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

2 Övning 1

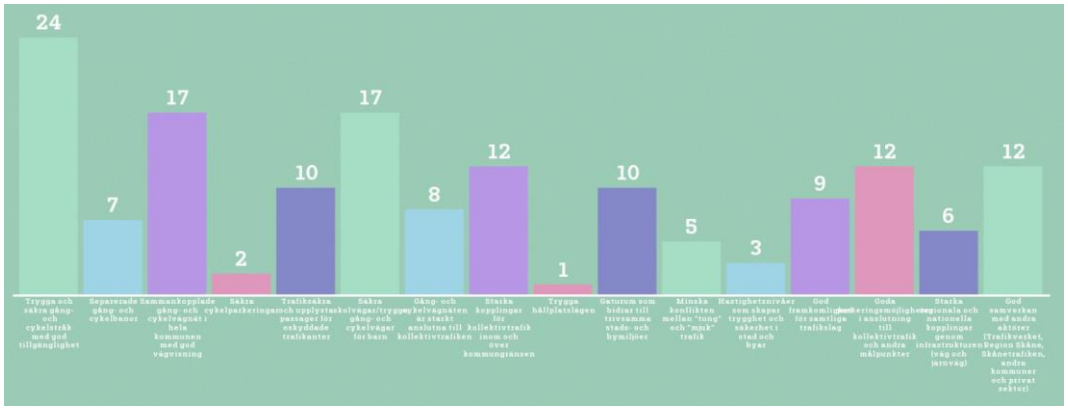
2.1 Mentimeter

2.1.1 Fokusområden som bör prioriteras

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

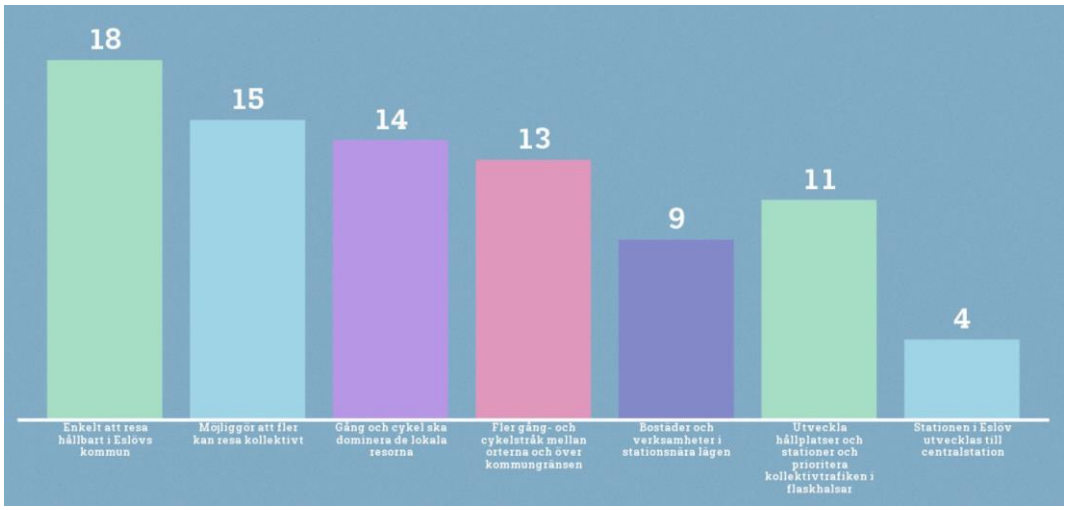

2.1.2 Utvecklingsstrategier som bör prioriteras

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

2.2 Gruppövning

2.2.1 Grupp 1

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]

2.2.2 Grupp 2

[redacted]

- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

2.2.3 Grupp 3

[redacted]

- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

2.2.4 Grupp 4

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]

2.2.5 Grupp 5

[redacted]

- [redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

2.2.6 Grupp 6

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

3 Övning 2

3.1 Gruppövning

3.1.1 Grupp 1

-
-

-
-
-

-

3.1.2 Grupp 2

-

-
    -
    -
    -

-
-
-
-

3.1.3 Grupp 3

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

3.1.4 Grupp 4

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

3.1.5 Grupp 5

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

3.1.6 Grupp 6

[redacted]

- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]

[redacted]

- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

4 Övning 3 – Vad betyder visionen för dig i din roll och i ditt arbete/uppdrag?

[redacted]

Samverkansavtal för Visit Mittskåne

11

KS.2017.0257

ESLÖVS KOMMUN

KS.2017.0257

2021-04-14
Cecilia Wennersten
+4641362429
Cecilia.Wennersten@eslov.se

Kommunstyrelsen

Visit Mittskåne samverkansavtal

Ärendebeskrivning
Eslöv, Höör och Hörby kommuner har sedan 2015 samarbetat med Företagarföreningen Mittskåne och Tourism in Skåne (avsteg samarbetet 2020) för att utveckla besöksnäringen i de tre kommunerna. Nuvarande samverkansavtal mellan Eslöv, Höör och Hörby kommuner är löpande och gäller från år 2018 och framåt. Samverkan avser utvecklingsinsatser mot besöksnäringens aktörer, gemensam besöksservice samt utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen i området. Vid ingående av samverkansavtal anslår Eslövs kommun årligen 900 000 (niohundra tusen) SEK för ett gemensamt arbete mellan kommunerna med utveckling av besöksnäringen i Mittskåne.

Den skånska besöksnäringen är av stor betydelse. Det geografiska läget med närheten till kontinenten gör att en stor del av besökare till Sverige och Skandinavien kommer till Skåne. Besöksnäringen skapar många arbetstillfällen, och är många gånger individens första steg in i arbetslivet. Ett utträde ur VisitMittskåne innebär inte att Eslöv står utan samverkansmöjligheter, det innebär en större möjlighet att samarbeta med vilka aktörer man vill, när man vill och hur man vill.

I maj 2020 gjordes en extern utvärdering av Startpoint Advisory på uppdrag av Visit Mittskåne. Följande är ett utdrag från utvärderingens sammanfattande slutsatser: ”För att ytterligare utveckla Visit Mittskåne som destination behövs nya sätt att driva utveckling där ansvar, roller och organisation både förändras och förtydligas. Fler aktörer behöver involveras i arbetet och samarbetet på destinationen behöver stärkas. Det är även av betydelse att inte bara enas kring en gemensam målbild för arbetet, utan också säkerställa mätbara och konkreta mål utifrån lokala förutsättningar.”

Mot bakgrund av dessa slutsatser och att omvärlden och besöksnäringen har förändrats sedan 2015, såg kommunledningskontoret ett behov av en kompletterande utvärdering utifrån Eslövs kommuns och besöksnäringens nyttor med samarbetet.

Beslutsunderlag
Utvärdering (PowerPoint) mars 2021
Utvärdering av Startpoint Advisory maj 2020

Beredning
Kommundirektören gav kommunledningskontoret i uppdrag att genomföra en utvärdering med fokus på Eslövs kommuns och dess besöksnäringsföretags nyttor och upplevelser av Visit Mittskåne. Vidare innebar denna redogörelse även en uppföljning av utvärderingen från maj 2020.
Enligt avtalen ska utvärdering av måluppfyllelse och effekter av arbetet i samverkan göras löpande. Den utvärdering som gjordes i maj 2020 rekommenderade bland annat följande förändringar i det fortsatta samarbetet:

- En omorganisation av samarbetet och förtydligande av roller samt ansvarsfördelning.
- Att göra en omvärlds- och nulägesanalys för att identifiera det framtida utvecklingsarbetet.
- Att ta fram mätbara och konkreta mål.
- Att inkludera fler företag och intressenter i samarbetet.
- Att etablera en samsyn för samarbetet.

Kommunledningskontorets interna utvärdering som gjordes i mars 2021 bekräftade behovet av ovan nämnda rekommendationer. Det framgick även att rekommendationerna ännu inte fullt implementerats i samarbetet. Utöver detta kom den interna utvärderingen även fram till följande:

- Det är för få aktiva företag i Företagarföreningen och samarbetet, och företag ser liten eller ingen nytta av medlemskap i Företagarföreningen.
- Det finns ingen tydlighet för vad samarbetet innebär från företagens håll.
- Det finns behov av mer organiserad marknadsföring och kommunikation med näringslivet för att visa närvaro och tillgänglighet.
- Det finns inte tillräckligt med lokalkompetens om Eslöv.

Sedan utvärderingen gjordes i maj 2020 kvarstår behov av tydligare roller och ansvarsfördelning – en omorganisation av samarbetet har ännu inte skett. Av kommunledningskontorets utvärdering som gjordes i mars 2021 framgår det att intervjuade företag i Eslövs kommun ser ett behov av tydliga roller och mätbara konkreta mål. Företagen önskar ett större kontaktnät för samverkan och nätverk än vad Visit Mittskåne tillhandahåller i nuvarande form. Det finns många, ännu outnyttjade, möjligheter för samarbete med andra kommuner och områden i närheten. Kommunledningskontoret hävdar med stöd av de två utvärderingarna att Eslövs kommun och dess företag inte får ut tillräckligt av samarbetet i dess nuvarande form.

Utvärderingarna och dess slutsatser pekar på två vägval för Eslövs kommun:

- Eslövs kommun träder ur samverkansavtalet i juni 2021 med officiellt utträde i december 2021.
- Samverkansavtalet förlängs, men med tydliga kravställningar utifrån utvärderingarnas rekommendationer.

Utifrån ovan nämnda utvärderingar föreslår kommunledningskontoret att Eslövs kommun avslutar sin medverkan i Visit Mittskåne. Ansatta medel föreslås istället finansiera satsningar som tydligare skapar värde för besöksnäringen inom Eslövs kommun.

Exempel på satsningar skulle kunna vara:

- Nya nätverk och samarbeten inom andra geografiska områden.
- Möjlighet att arbeta med evenemang, varumärke och destinationsutveckling på ett nytt och bredare sätt.
- Stärka platsvarumärket Eslöv.

Om Eslövs kommun lämnar samarbetet med Visit Mittskåne skulle nya möjligheter skapas att investera i behov som finns inom kommunens besöksnäring, samt att kunna utnyttja marknadsförings- och kommunikationsmöjligheter på ett nytt sätt. Genom att kraftsamla invånare, näringsliv och offentliga aktörer kring platsmarknadsföring, det vill säga att gemensamt arbeta med enhetlig, långsiktig och strategisk utveckling och marknadsföring av platsen, skapas nya förutsättningar – något alla som bor och verkar på platsen har nytta av. Dessutom finns det möjlighet till samarbete med andra kommuner och aktörer efter behov för att kunna nå visionen ”Skånes bästa kommun att bo och verka i”.

Förslag till beslut

- Att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att man inte förlänger samverkansavtalet med Visit Mittskåne.

Beslutet skickas till

- Kommunledningskontoret

Eva Hallberg
Kommundirektör

Åsa Simonsson
Avdelningschef

Utvärdering av samarbetet Visit Mittskåne

ESLÖVS KOMMUN

Vad får **Eslövs kommun** ut av samarbetet Visit Mittskåne?

Vad får **besöksnäringen** ut av samarbetet Visit Mittskåne?

Vad säger företagen om Företagarföreningen och samarbetet Visit Mittskåne?

+

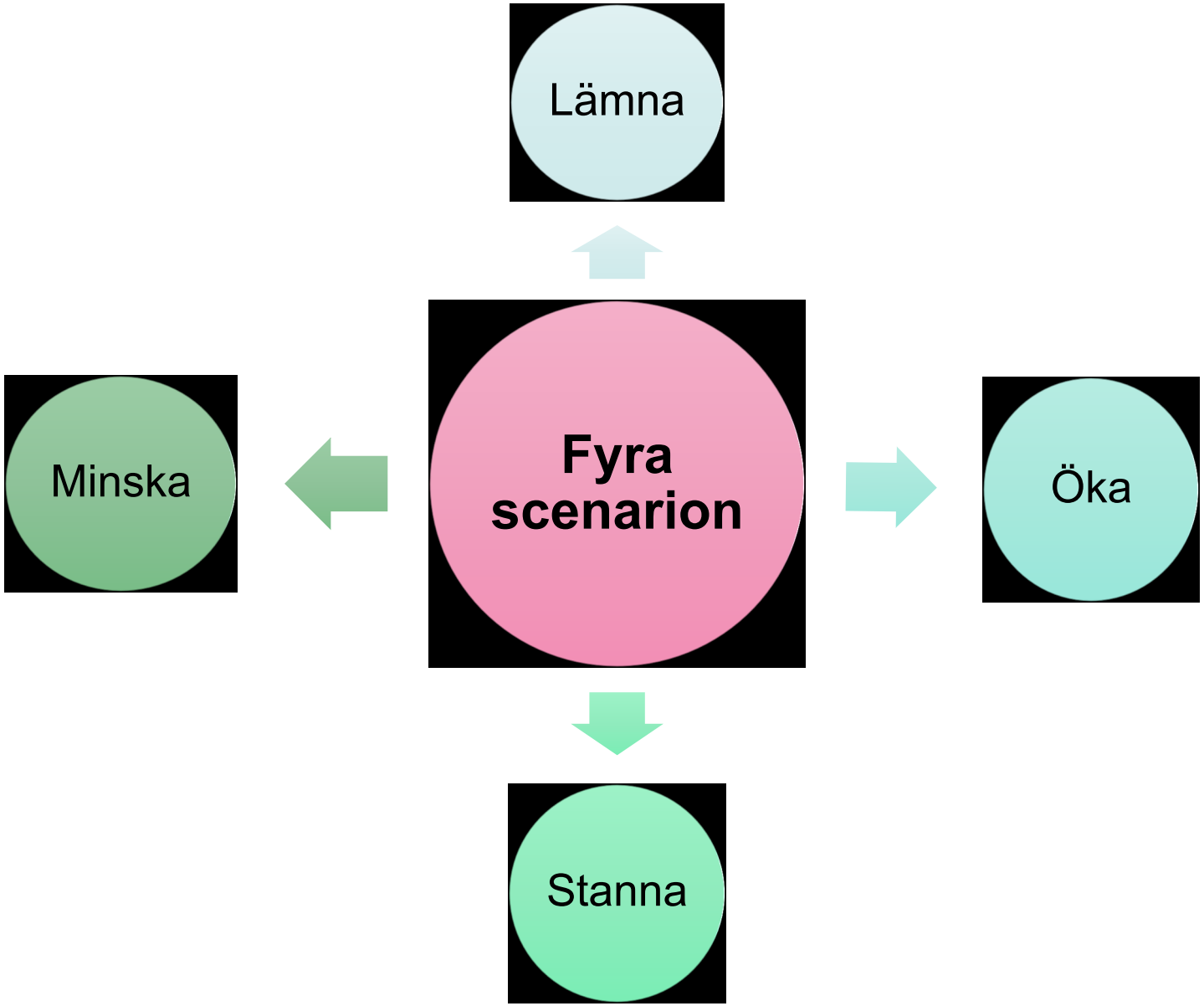
- ”Lockar turister till Mittskåne.”
- ”När man kontaktar kontoret får man bra input.”
- ”Det är bra med de kompetensutvecklingsinsatser som gjorts den senaste tiden.”
- ”Nyhetsbrev”
- ”Informativ karta”
- ”Hemsida och sociala medier”

-

- ”Har ett behov av andra samarbeten/nätverk än vad VMS erbjuder.”
- ”Inte tydligt vad samarbetet innebär.”
- ”Känns som att VMS tar mer än vad det ger.”
- ”Inte tillräckligt med organiserad marknadsföring från VMS.”
- ”Vet inte vad skillnaden mellan företagarföreningen och VMS är och vad skillnaden innebär.”
- ”Saknar engagemang, vilja och driv från VMS.”
- ”Svårt att mäta utvecklingen och mål.”
- ”Man sätter sitt egna intresse först.”
- ”Kontor i Hörby. Eslöv är både största kommunen och den största orten.”
- ”Kontoret har inte samma lokalkännedom om Eslöv, eftersom det ligger i Hörby.”
- ”När jag upptäckte att jag inte behövde vara medlem för att vara med på kartan, finnas på hemsidan och ha en infopoint gick jag ur föreningen.”

Företagens önskemål

- ”Mer löpande kontakt med företagen”
- ”Mer samverkan kring företagsnätverk. Samla företag och hjälp till att utveckla deras kontaktnät. Att utöka kontaktnätet gäller även mellan kontoret och näringslivet: bättre och mer organiserad kommunikation med näringslivet för att visa närvaro och tillgänglighet.”
- ”Ökad lokalkännedom om samtliga tre kommuner. Trots att kontoret ligger i Hörby ska man kunna svara på frågor om Eslöv.”
- ”Förändra och organisera samarbetet med tydliga riktlinjer så att det inte är i intresse att prioritera sin egen kommun framför de andra i samtliga frågor.”
- ”Det är värt att diskutera varför Företagarföreningen är med i samarbetet.”
- ”Det är viktigt med nätverk och samverkan men det måste vara rätt forum och kontakter för oss. Vi vill främst samarbeta över branschgränserna.”

Lämna
Minska
Fyra scenarion
Öka
Stanna

Lämna innebär:

- Möjlighet till samverkan på annat håll
- Möjlighet att arbeta på innovativa sätt bl. a. med evenemang, varumärke och destinationsutveckling.
- Möjlighet att lyfta fram Eslövs kommuns alla styrkor.
- Total rådighet över medel.
- Nya samarbeten kan utvecklas.

Minska innebär:

- *Tror vi på det?*
- Möjlighet att behålla det som fungerar som t.ex. karta och kompetensutvecklingsinsatser samt andra eventuella gemensamma aktiviteter.
- Möjlighet att lyfta fram våra egna styrkor på nya sätt, men bunden i strukturen.
- Möjlighet att samarbeta med andra, men bunden i strukturen.

Stanna innebär:

- Samma struktur som tidigare?
- Liten eller ingen möjlighet att utveckla egna evenemang, eget varumärke och andra samarbeten.
- Ställa krav på förändring och innovativa lösningar inom organisation.
- Ställa krav på att involvera fler företag och stärka kontakten med näringslivet.
- Krav på mätbara och konkreta mål samt dess effekter.
- Krav på ökad närvaro av Eslövs företag. Av över 40 medlemmar i Företagarföreningen Mittskåne, är endast 6/7 stycken från Eslöv.

Öka innebär:

- *Tror vi på det?*

Utdrag av analys & slutsatser av Startpoint Advisory i utvärdering från maj 2020

- Det finns en risk att **Visit Mittskåne tappar i legitimitet och styrka**, eftersom samarbetspartnern Företagarföreningen Mittskåne tappat medlemmar de senaste åren.
- Näringslivet bör ha en drivande roll i arbetet. Samtliga parter framhåller vikten av det.
- Det finns skäl att fundera över **vilka insatser som görs och hur många som verkligen tar del** av de möjligheter Destinationskontoret erbjuder.
- Det är **svårt att mäta effekterna** av insatserna.

- Trots tydliga styrdokument att förhålla sig till, finns det **inte tydliga roller** inom organisationen.
- Det finns olika åsikter om **hur kommunerna bör agera utifrån sin roll** som offentlig aktör.
- Företagarföreningen Mittskåne har en **otydlig roll och ansvar.**
- **Fler parter behöver involveras i arbetet.**
- **Förväntningar och roller behöver förtydligas.**
- **Nya arbetssätt** behöver inrättas.
- **Nya vägar för samarbete och samsyn** behöver etableras.

Vad har hänt sedan utvärderingen maj 2020?

Slutsats

Vilket scenario får Eslövs kommun ut mest av?

Vilket scenario får besöksnäringen i Eslövs kommun ut mest av?

Ett fortsatt samarbete kan innebära att vi fortsätter samarbeta kring det som fungerar, men inte med samma medel som vi arbetar med idag.

Om Eslövs kommun väljer att stanna kvar i samarbetet, så är det viktigt med ett omtag; **en förändring av organisationen**. Ny ansvarsfördelning av destinationskontoret mellan kommunerna.

Om Eslövs kommun väljer att stanna kvar i samarbetet, så är det viktigt att vi har **tydliga och mätbara mål för samarbetet.**

Att lämna samarbetet ger oss mer medel till att **samla, stärka och lyfta Eslövs kommun** på ett innovativt sätt för besökare, boende och näringsliv.

Frågan behöver lyftas till en **ny dimension.**

Utvärdering
Visit MittSkåne

Slutrapport
29 maj 2020

Sammanfattning (1/2)

En hållbar och medveten satsning på besöksnäringen som en del i ett långsiktigt arbete med att skapa en attraktiv plats genererar arbetstillfällen, skatteintäkter och skapar trivsel för medborgaren. Idag väljer vi ofta att se turismen som en viktig del i framtidens hållbara samhällsbygge. Därmed omfattar besöksnäringsarbete ofta frågor kopplade till exempelvis samhällsutvecklingsprocesser, medborgarengagemang och företagsservice.

Visit MittSkåne är etablerad som destination, både organisatoriskt och geografiskt. Området erbjuder både attraktionskraft och besöksmål, och det finns möjligheter att inta en stark position givet den geografiska placeringen och det arbete som pågår med att stärka Skåne som en attraktiv destination. Utvärderingen visar att den strategiska plattformen har pekat ut en riktning för Visit MittSkånes arbete och att mycket av det arbete som har gjorts har varit till gagn för destinationens utveckling. Emellertid visar utvärderingen även på att det finns möjlighet att växla upp arbetet ytterligare.

För att ytterligare utveckla Visit MittSkåne som destination behövs nya sätt att driva utveckling där ansvar, roller och organisation både förändras och förtydligas. Fler aktörer behöver involveras i arbetet och samarbetet på destinationen behöver stärkas. Det är även av betydelse att inte bara enas kring en gemensam målbild för arbetet, utan också säkerställa mätbara och konkreta mål utifrån lokala förutsättningar.

Förutsättningarna finns för att även framöver kunna driva ett långsiktigt hållbart utvecklingsarbete med fokus på besöksnäringen. Genom ett omtag kommer Visit MittSkåne att i ännu större utsträckning kunna bidra till positiv lokal utveckling och attraktivitet, och därmed skapa en destination som man både vill besöka, verka i och bo på.

Sammanfattning (2/2)

Följaktligen ger denna rapport följande rekommendationer:

1. **Gör en omvärlds- och nulägesanalys. Identifiera framgångsfaktorerna för framtida utvecklingsarbete.**
   En regional, nationell och internationell utblick behövs för att identifiera framgångsfaktorer, lokala förutsättningar och aktörer som blir centrala i ett framtida arbete. Det behövs även en ny inventering av de resurser området har och vilka målgrupper som kan bidra med volym och tillväxt.

2. **Etablera Visit MittSkåne 2.0**
   Involvera många aktörer och etablera samsyn kring vision, syfte, mål och gemensamma åtaganden. Säkerställ långsiktighet i arbetet och fastställ konkreta och mätbara mål.

3. Utifrån utvärdering, analys och rekommendationerna ovan ges förslag på följande tre vägval för framtida samarbetsformer:

   A. **Bedriv Visit MittSkånes verksamhet i kommunal regi**
      Driv verksamheten i kommunal regi men säkerställ inflytande och delaktighet från många parter genom en effektiv och transparent organisationsstruktur, exempel genom arbetsgrupper eller *advisory board.*

   B. **Driv verksamheten i privat eller ideell regi**
      Föreningsform med 1-1-lösning kan vara ett alternativ, alternativt AB (t ex SVB) med exempelvis 51% privat och 49 % offentligt ägarskap.

   C. **Avveckla det formella samarbetet men bibehåll samverkan utifrån varje part engagemang och uppdrag**
      Införliva destinationsarbetet i den löpande kommunala verksamheten och låt varje aktiv aktör och förening själva stå för aktiviteter etc.

Innehåll

1. Bakgrund och Uppdrag
2. Utvärdering
3. Analys och slutsatser
4. Rekommendationer

Bakgrund och Uppdrag

Verksamhetsmål

- Verksamheten har fyra övergripande mål:
  - MittSkåne har positionerat sig som en exportmogen destination där företagen samverkar för att uppnå synergier som skapar hållbar tillväxt
  - MittSkåne har positionerat sig som en destination med tre tydliga teman: Djur&Natur, Outdor samt Mat&Dryck.
  - En omsättningstillväxt inom MittSkånes besöksnäring på minst sju procent per år, motsvarande en fördubbling på tio år
  - Öka sysselsättningsgraden inom besöksnäringen

Bakgrund och Uppdrag

Utvärdering

De mål som ska utvärderas är:

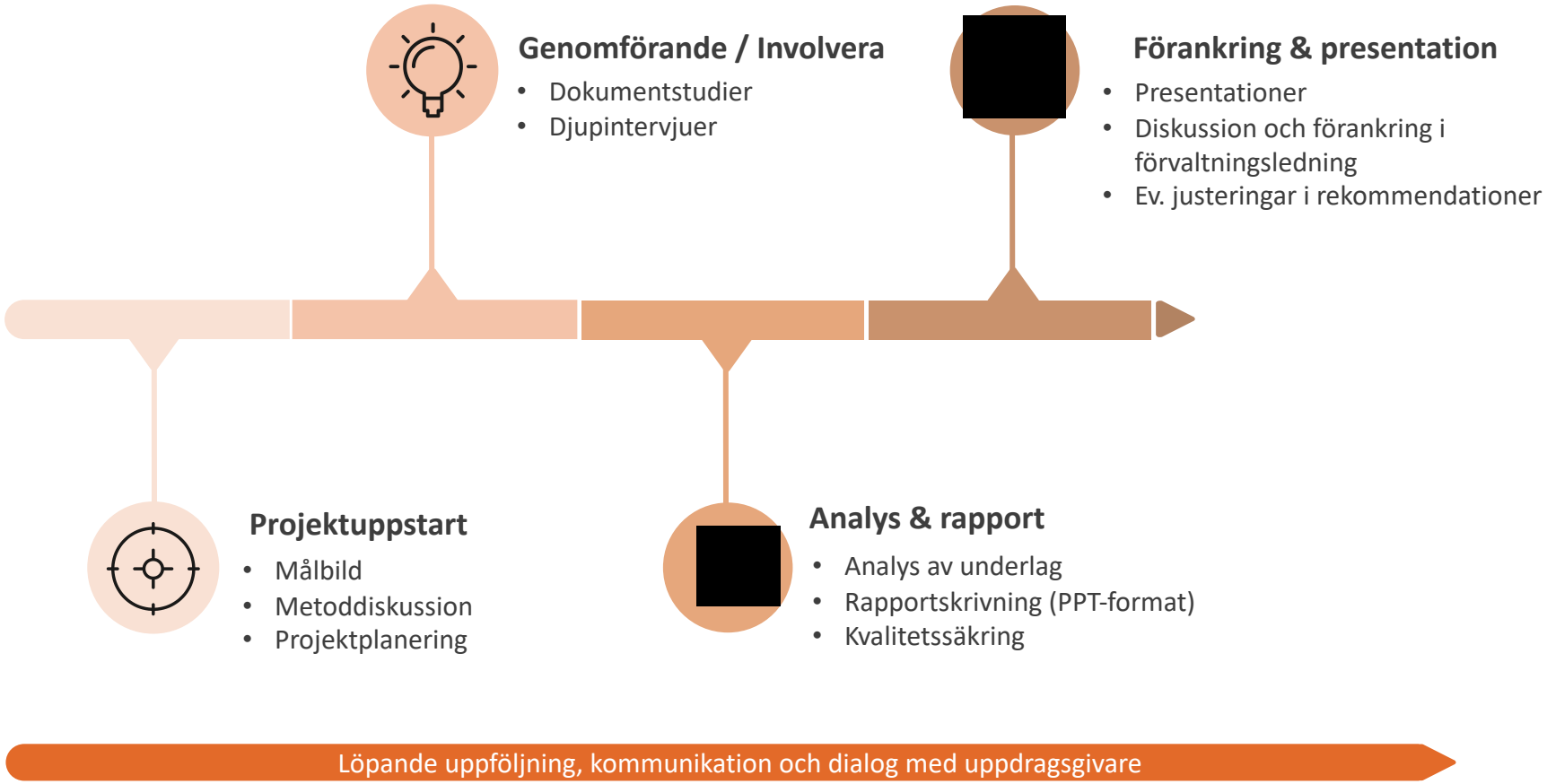
- Samordning av kommunala resurser för utvecklingsinsatser och näringslivsutvecklings-arbete för besöksnäringen på destinationen
- En ökad professionalisering av besöksnäringen
- Övergripande koordinering av kommunikation till aktörer inom besöksnäringen på destinationen
- Kvalitetssäkring av destinationens närvaro på relevanta plattformar
- Utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen på destinationen
- Samordning av resurser för besöksservice
- Skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar utveckling av destinationen

De effekter som ska utvärderas är:

- MittSkåne har positionerat sig som en exportmogen destination där företagen samverkar för att uppnå synergier som skapar hållbar tillväxt
- MittSkåne har positionerat sig som en destination med tre tydliga teman; Djur och Natur, Outdoor samt Mat & Dryck
- En omsättningstillväxt inom MittSkånes besöksnäring på minst sju procent per år, motsvarande en fördubbling på tio år
- Sysselsättningsgraden inom besöksnäringen har ökat

Därtill ska utvärderingsarbetet omfatta översyn av organisation, finansiering och partnerskapsavtalet

Vårt angreppssätt och vår filosofi
- Generellt tillvägagångssätt vid genomförande av uppdrag

Bakgrund och Uppdrag

Bakgrund

- Visit MittSkåne är en formaliserad samverkan kring besöksnäringen och drivs i kommunal regi. Samverkansparterna utgörs av kommunerna i Eslöv, Höör och Hörby samt Företagarföreningen MittSkåne och Tourism in Skåne. Visit MittSkåne finansieras genom att de tre kommunerna årligen går in med vardera 900 000 kronor och den operativa delen av arbetet sköts via ett destinationskontor som är placerat i Hörby kommunhus.
- Enligt det senast upprättade partnerskapsavtalet (2018) så ska Visit MittSkånes verksamhet utvärderas var tredje år med start 2020. Utvärderingen ska titta på måluppfyllelse, effekter av arbetet samt organisationsform. Vidare ska partnerskapsavtalet ses över för revidering och förslag på framtida finansiering presenteras.

Syfte

- Syftet med Visit MittSkånes verksamhet är att öka tillväxten för besöksnäringen i MittSkåne, genom en långsiktig och hållbar destinationsutveckling och samordnad marknadsföring. Verksamheten utgår från en strategisk plattform från vilken en handlingsplan skapas, som godkänns av kommunstyrelsen för respektive kommun. För den operativa verksamheten tas årliga verksamhetsplaner fram.
- Visit MittSkånes samverkansparter är kommunerna i Höör, Hörby och Eslöv samt Företagarföreningen MittSkåne och Tourism in Skåne. Samtliga parters åtagande regleras i partnerskapsavtalet.
- Den operativa verksamheten sköts via ett destinationskontor som har sin hemvist i Hörby kommun. Hörby kommun har därmed lednings- och styrningsansvaret för den personal som arbetar på Destinationskontoret.

Bakgrund och Uppdrag

Genomförande

- Inom ramen för uppdraget har relevant dokumentation, styrdokument och budget analyserats.
- Därutöver har ca 15 djupintervjuer genomförts. Respondenterna för dessa intervjuer har huvudsakligen utgjorts av:
  - Tjänstepersoner och politiker i Höör, Hörby och Eslövs kommun
  - Representanter ur styrgruppen i Visit MittSkåne
  - Företagare som är verksamma i Visit MittSkåne

En fullständig respondentförteckning finns bilagd till denna rapport

Innehåll

1. Bakgrund och Uppdrag
2. Utvärdering
3. Analys och slutsatser
4. Rekommendationer

Utvärdering

Utvärdering

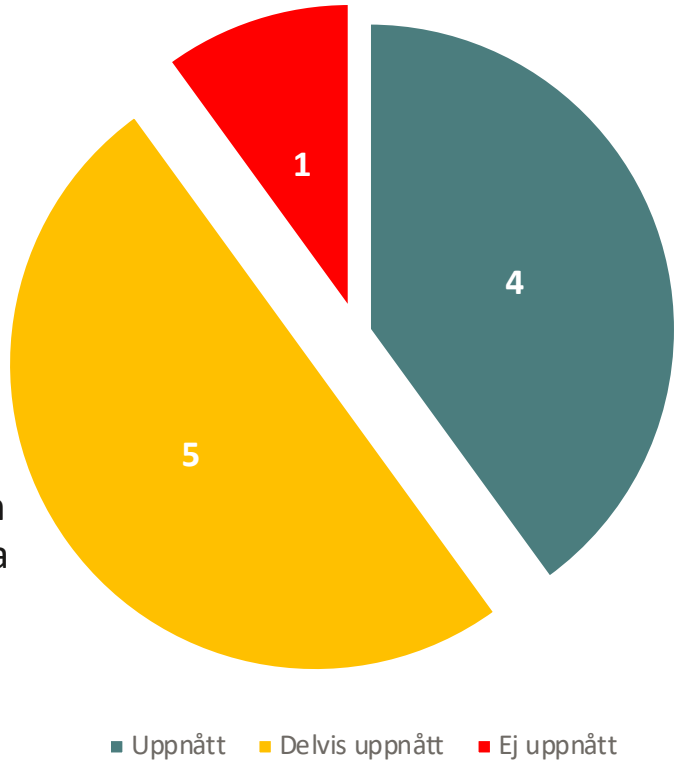
- Föreliggande kapitel innehåller en utvärdering av de mål och de effekter som presenterades i föregående kapitel. Varje område utvärderas i text i tabellformat.
- Därutöver förses varje område med en grafisk illustrering av måluppfyllelse. Denna grafiska illustrering ska läsas enligt nedan angiven tabell.

Illustration	Innebörd
	Uppnått Anger att effekten eller målet otvetydigt betraktas som uppnått.
	Delvis uppnått Anger att effekten eller målet betraktas som delvis uppnått. Detta har huvudsakligen en eller båda av två följande orsaker: • Utveckling har skett inom området, men effekten eller målet kan inte betraktas som fullkomligt och otvetydigt uppnått. • Måluppfyllelsen kan ej verifieras i kvantifierbara data.
	Ej uppnått Anger att effekten eller målet otvetydigt betraktas som ej uppnått.

Utvärdering

Utvärdering

- Utvärdering av de tio områdena visar på att arbetet inom Visit MittSkåne fortlöper på ett positivt sätt. Kommunala resurser inom besöksnäringen samordnas effektivt, aktörer inom destinationen marknadsför varandra genom exempelvis Infopoints, och det finns en uppfattning om att destinationskontoret ”talar med en röst”. Dessutom visar utvärderingen att sysselsättningen inom besöksnäringen har ökat mellan 2014 och 2018.
- Fem områden betraktas som delvis uppnådda. Dessa områden är antingen svåra att kvantifiera, eller så har rapportförfattarna sett anledning av att nyansera uppfyllelsen med utgångspunkt i intervjumaterialet. Beträffande exempelvis professionaliseringen av besöksnäringen återfinns strukturer i form av exempelvis kurser och coachning, men en nyansering behöver göras beträffande de privata aktörernas delaktighet i dessa. En liknande situation råder beträffande utveckling och samordning av marknadsföring och kommunikation.
- Endast ett av tio områden betraktas som ej uppnått. Föresatsen om en årlig tillväxt på sju procent uppnås ej för 2017.

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
Samordning av kommunala resurser för utvecklingsinsatser och näringslivsutvecklingsarbete för besöksnäringen på destinationen	• Samordning av kommunala resurser inom besöksnäringen sker genom att kommunerna har enats om ett gemensamt uppdrag och avsätter resurser kring destinationsutvecklingsarbete i Visit MittSkåne. • Den operativa samordningen sker genom Destinationskontoret, vars uppdrag beskrivs i Visit MittSkånes gemensamma styrdokument. Samverkan har fördjupats sedan 2015.	
En ökad professionalisering av besöksnäringen	• En rad initiativ för en professionalisering av besöksnäringen har tagits genom åren, dels via lokala initiativ men också tillsammans med den regionala partnern Tourism in Skåne. • Aktörer inom besöksnäringen har exempelvis erbjudits coachning i värdskap, utbildningar i digital kompetensutveckling och inspirationsföreläsningar utifrån näringens och destinationens behov. • Intresset och deltagandet i denna typ av aktiviteter har ökat sedan 2017 och insatserna uppges ha hållit god kvalitet, men det är svårt att bedöma huruvida de privata aktörerna har haft förutsättningar att delta i insatserna i önskvärd utsträckning. • Det går inte att fastställa i vilken grad dessa insatserna har lett till en professionalisering av näringen då insatserna inte har mätts med avseende på detta.	

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
Övergripande koordinering av kommunikation till aktörer inom besöksnäringen på destinationen	• Uppfattningen från respondenterna är att Visit MittSkåne talar med en röst och att destinationskontoret utgör en tydlig avsändare till aktörerna inom besöksnäringen på destinationen.	
Kvalitetssäkring av destinationens närvaro på relevanta plattformar	• Coachning och utbildningar uppges driva aktörer på destinationen att etablera sig på fler relevanta plattformar. Exempelvis finns det numera flera företag på Tripadvisor än vad det gjorde 2017. • I skrivande stund genomför destinationskontoret en utvärdering kring arbetet med att finnas på relevanta plattformar, vilket inte bara ska visa på aktörernas närvaro på plattformarna utan också kvalitetsgranska innehållet.	
Samordning av resurser för besöksservice	• Visit MittSkåne säkerställer att det finns Infopoints på strategiska platser inom destinationen. I dagsläget finns det 24 stycken Infopoints, att jämföra med 20 stycken år 2017. Utbildningar i värdskap arrangeras för de aktörer som är Infopoints, för att på så vis säkerställa att aktörerna har aktuell och relevant information att lämna till besökarna. • Visit MittSkåne har också ombesörjt besöksservice genom att Destinationskontorets personal har befunnit sig på besökstäta platser vid ett antal tillfällen. • Det finns också digital besöksinformation att tillgå, till exempel via hemsida och digitala kanaler.	

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
Utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen på destinationen	• En gemensam kommunikationsplattform finns, vilken ger förutsättningar för en enhetlig och samordnad kommunikation. Idag sker detta kontinuerligt via hemsida, nyhetsbrev, Press/PR, annonskampanjer och närvaro i sociala medier (bla genom upprättad kommunikationsplan). • Den marknadsföring som har gjorts har till stor del riktat sig till de utländska marknaderna, i enlighet med Tourism in Skånes strategi för Skåne. Det finns emellertid en uppfattning att detta fokus har medfört att marknadsföringen för den svenska marknaden har nedprioriterats, vilket bekräftas i ett antal intervjuer. • Samtliga parter beskriver vikten av att inte bara titta på närvaro i olika kanaler utan även även kvalitetssäkra innehållet, och pekar på att det finns skäl att se över hur de olika aktörerna bidrar med innehåll i de olika kommunikationsinsatser som görs. Sammantaget kan det sägas att det sker både utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete, men att insatserna kan utvecklas ytterligare. Vidare är effekterna av insatserna svåra att mäta annat än att de indirekt väntas ha en påverkan på antalet gästnätter och årsarbetstillfällen.	

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
MittSkåne har positionerat sig som en exportmogen destination där företagen samverkar för att uppnå synergier som skapar hållbar tillväxt	• Begreppet exportmogen destination definieras av Visit Sweden enligt ett antal kriterier vilka ska uppfyllas för att destinationen ska kunna ses som exportmogen. En rad insatser har gjorts för att MittSkåne ska kunna utvecklas till en exportmogen destination enligt dessa kriterier, så som till exempel att det finns en lokal organisation med uppdrag att representera destinationen och som ansvarar för destinationsutvecklingsarbetet. • Vidare kan destinationens erbjudande också uppges vara samlat och det finns viss språkanpassad kommunikation. Besökare kan med lätthet ta sig till och inom destinationen och det finns en prioritering av marknader och målgrupper. Visit MittSkåne har även en gemensam varumärkesplattform och upprättad plan av marknadsaktiviteter. • Det finns strukturer för företagssamverkan och Destinationskontoret uppger att det totala antalet deltagare i aktiviteter och nätverk har ökat de senaste åren. Samtidigt uppges Företagarföreningen MittSkåne, som är en central del av Visit MittSkånes partnerskap, under de senaste åren har tappat medlemmar. Denna utveckling har till del försvårat arbetet med att skapa synergier och samverkan. Sammantaget har en rad förflyttningar gjorts genom åren och arbetet har skett både systematiskt och metodiskt. Det finns emellertid mer att göra, både inom näringen och inom Visit MittSkånes verksamhet, för att positionera sig som en exportmogen destination.	

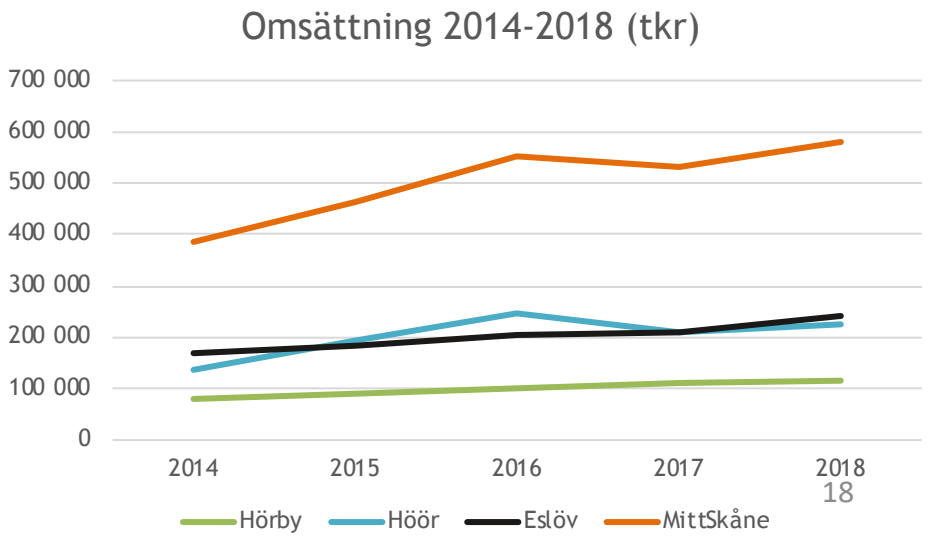
Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
MittSkåne har positionerat sig som en destination med tre tydliga teman; Djur och Natur, Outdoor samt Mat & Dryck	• Dessa teman är relevanta utifrån MittSkåne *Unique Selling Points* såväl som utifrån den regionala strategin. Temana framgår tydligt i de insatser och den marknadsföring som görs. • Många insatser har gjorts för att utveckla och stärka de unika tillgångar som destinationen har och i olika processer har Destinationskontoret och andra aktörer samarbetat kring produkt- och affärsutveckling för att öka tillväxten och lönsamheten hos näringen. • Därutöver har det arbetats med *Slott* som ett fjärde tema. Det finns ett antal slott på destination som till viss del utgör besöksmål, men vissa slott är inte öppna för besökare vilket försvårar arbetet med att slotten som besöksmål. • Ingen omfattande undersökning av besökarnas uppfattning av MittSkåne har genomförts, varför det är svårt att svara på i vilken utsträckning MittSkåne utifrån ett besökarperspektiv har positionerat sig som en destination med tre tydliga teman. • Det kan även noteras att det under 2019 lanserades fem internationella produkter. Tre av dessa är SPA-verksamheter, vilka inte tydligt ingår i de tre temana. Sammantaget visar utvärderingen att Visit MittSkåne har gjort en rad insatser för att positionera sig utifrån Djur&Natur, Outdoor och Mat&Dryck. Emellertid krävs en mer omfattande undersökning för att bedöma huruvida denna positionering har gett tydligt utslag bland befintliga och potentiella besökare.	

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
En omsättningstillväxt inom MittSkånes besöksnäring på minst sju procent per år, motsvarande en fördubbling på tio år	Tabell 1 nedan redogör för omsättningen inom respektive kommun samt sammantaget för perioden 2014- 2018. För 2017 minskade omsättningen med 3,9 procent, varför målet inte kan betraktas som uppfyllt. Emellertid överstiger den genomsnittliga årliga förändringen för alla kommuner sju procent för den studerade perioden. Detta indikerar att besöksnäringen är på god väg mot en fördubbling över tio år. Notera att undersökningen har gjorts baserat på ett urval av näringsgrenar. Omsättningen kan med andra ord inte enkom beskrivas som besöksgenerad. Se bilaga för förteckning av inkluderade SNI-koder.	

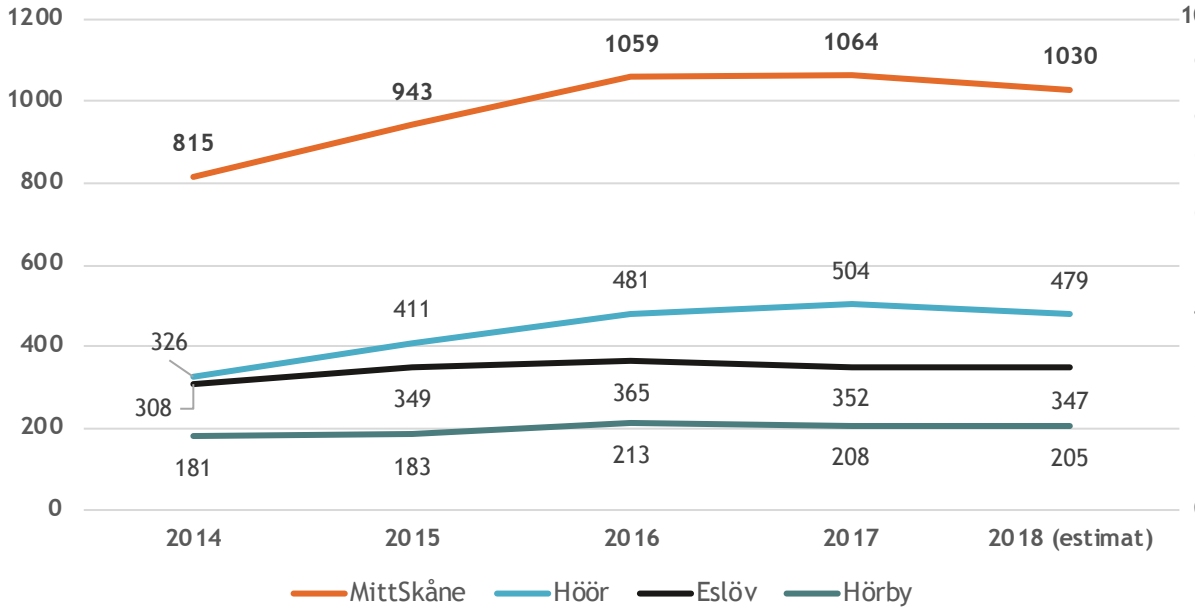
Tabell 1 – Omsättning (tkr)		2014	2015	2016	2017	2018	Genomsnittlig årlig förändring
Hörby	*Omsättning*	79 990	87 729	99 063	112 780	115 593	9,7%
	Årlig förändring		9,7%	12,9%	13,8%	2,5%	
Höör	*Omsättning*	136 713	196 310	246 685	209 246	223 200	15,2%
	Årlig förändring		43,6%	25,7%	-15,2%	6,7%	
Eslöv	*Omsättning*	169 053	181 892	206 742	208 989	241 609	9,5%
	Årlig förändring		7,6%	13,7%	1,1%	15,6%	
MittSkåne	*Omsättning*	385 755	465 930	552 490	531 015	580 402	11,2%
	Årlig förändring		20,8%	18,6%	-3,9%	9,3%	

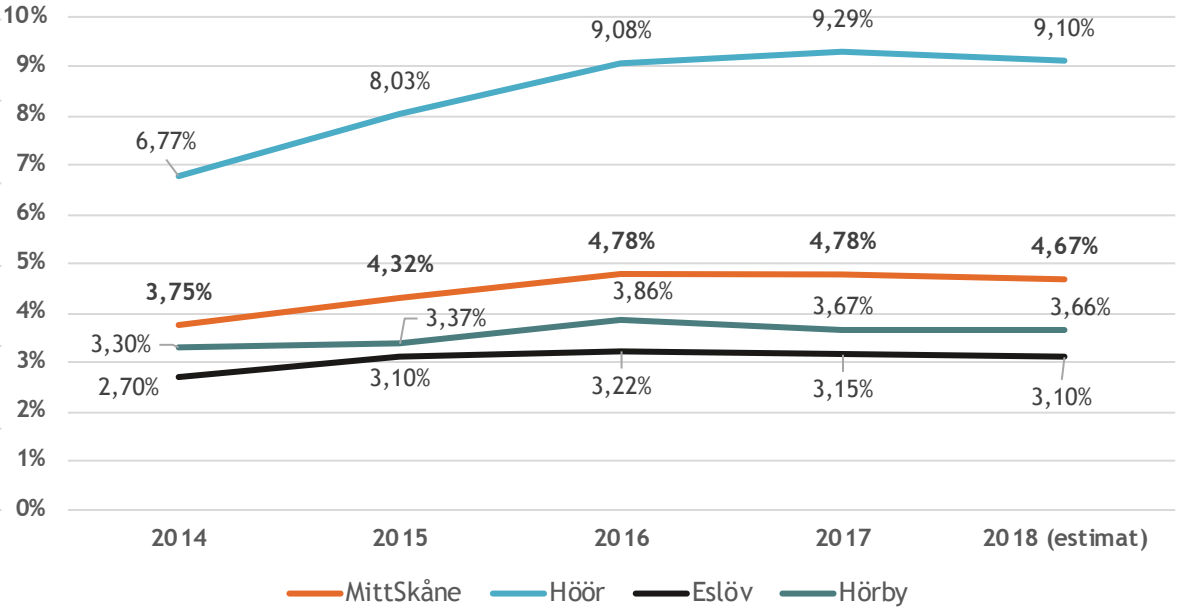
Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar	Status
Sysselsättningsgraden inom besöksnäringen har ökat	Efter samråd med uppdragsgivare redovisas nedan antal anställda samt andel anställda inom besöksnäringen.	✓

Förvärvsarbetande 16+ år inom besöksnäringen
(inkl arbetsställen med 1-2 anställda)

Andel sysselsatta inom besöksnäringen
(inkl arbetsställen med 1-2 anställda)

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar
Organisation	• Samverkansparternas (Eslöv, Höör och Hörby kommuner samt Företagarföreningen MittSkåne och Tourism in Skåne) åtaganden regleras i ett partnerskapsavtal, vilket dateras till 2018. • Tourism in Skåne (TIS) har meddelat att man lämnar samarbetet vid årsskiftet. TIS:s medverkan i styrgruppen sågs initialt som ett pilotprojekt, och samarbetet anses nu vara etablerat. • Företagarföreningen MittSkåne uppges ha tappat medlemmar och företräder i dagsläget ca 40 företag på destinationen. • Verksamheten leds av en styrgrupp som utgörs av näringslivscheferna från kommunerna, representanter från Företagarföreningen MittSkåne (ordförande samt vice ordförande) samt Vice VD i Tourism In Skåne. • Det uppges finnas svårigheter för parterna i styrgruppen att enas kring arbetssätt, trots att det finns gemensamt upprättade styrdokument. • Vidare uppges styrgruppens parter ha varierande grad av kunskap och engagemang vilket präglar samarbetet och leder till återkommande diskussioner kring roller, mandat, förväntningar och Destinationskontorets operativa arbete. Därutöver uppges det finnas meningsskiljaktigheter, främst kopplat till uppdragets karaktär och utförande, mellan kommunerna och företagarföreningen.

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar
Fortsättning **Organisation**	• Den operativa delen av arbetet sköts via ett destinationskontor som är placerat i Hörby kommunhus och leds av Hörby kommuns näringslivschef. Destinationskontoret har idag tre medarbetare (en tjänst är vakant). • Destinationskontorets avrapportering sker till styrgruppen enligt ett fastställt mötesschema. • Destinationskontorets verksamhet utgår från de upprättade styrdokument som finns, vilka uppges vara lätta att förhålla sig till för personalen. • Personalen uppges ha gott anseende och en god kompetens för att utföra uppdraget. • Kommunledningarna i Eslöv, Höör och Hörby kommuner ska enligt partnerskapsavtalet informeras om Visit MittSkånes verksamhet kontinuerligt. Under 2018 och 2019 har ingen formell avrapportering ägt rum, men flertalet informella avrapporteringar har emellertid skett sedan 2017. Sammantaget bedöms Visit MittSkånes förmåga att samverka i frågor rörande destinationsutveckling inte särskilt enhetlig. Inom organisationen finns det skillnader i uppfattning kopplat till hur verksamheten bör bedrivas och vilken organisationsform- och struktur som förefaller vara bäst. Parterna framhåller att ett samarbete behövs, men att detta samarbete behöver struktureras och organiseras annorlunda. Därtill upplevs Visit MittSkånes roll ha försvagats, i huvudsak på grund av att Företagarföreningen MittSkåne har tappat medlemmar.

Utvärdering

Område	Utvärdering och kommentar
Finansiering	• Verksamheten är offentligt finansierad med lika stor del från respektive kommun (900 000 SEK per kommun och år). • Företagarföreningen MittSkåne eller andra aktörer inom näringslivet bidrar ej med ramfinansiering. Privata aktörer har emellertid bidragit med finansiering vid specifika aktiviteter, såsom marknadsföringskampanjer. • Budget för 2020 utgörs till drygt 65 procent av personalkostnader. • 14 procent utgörs av kostnader kopplade till marknadsföring, medan drygt sju procent utgörs av konsultarvoden och av kostnader för nätverksträffar. • Resterande budget utgörs av lokalkostnader, materialkostnader, licenser, samt OH-kostnader. Se bilaga för budget och bokslut 2017-2019

Innehåll

1. Uppdraget
2. Utvärdering
3. Analys och slutsatser
4. Rekommendationer

Analyser och slutsatser

Uppdraget och omvärldens utveckling

- Idag adresserar besöksnäringsarbete ofta frågor som sträcker sig över många områden som bidrar till att skapa en attraktiv destination, exempelvis samhällsutvecklingsprocesser, företagsservice och medborgar-engagemang. På så sätt kan arbetet användas som hävstång i utveckling av attraktiva miljöer och bidra till att generera arbetstillfällen, skatteintäkter och trivsel för medborgarna. Givet Visit MittSkånes nuvarande uppdrag är det en utmaning att arbeta på detta vis. Visit MittSkåne bör av denna anledning se över uppdraget och säkerställa en näringslivsstatus kring frågorna, för att på så sätt garantera besöksnäringens fortsatta utveckling på destinationen.
- Ett framgångsrikt destinationsutvecklingsarbete behöver också matchas mot lokala, regionala och nationella strategier och processer. I Skåne revideras just nu den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och Tourism in Skåne har antagit en ny regional strategi. Därtill har det både tillkommit och avslutats lokala samarbeten och projekt sedan samarbetet startades, och det politiska landskapet har förändrats. Visit MittSkånes styrdokument har till stora delar sin utgångspunkt i den regionala turismstrategi som Tourism in Skåne antog 2015, vilken alltså har ersatts av en ny strategi. Mot bakgrund av detta så finns det anledning att se över Visit MittSkånes uppdrag så att de matchas mot aktuella strategier som har påverkan på destinationens utveckling.
- Visit MittSkåne är etablerad som destination, både organisatoriskt och geografiskt. Området erbjuder både besöksmål och attraktionskraft, och det finns potential att flytta fram positionerna ytterligare givet den geografiska placeringen och det regionala arbete som pågår med att stärka Skåne som en attraktiv destination. Det finns behov av att göra en ny inventering och nulägesanalys utifrån de resurser området har och vilka aktörer som kan antas bidra med engagemang, volym och tillväxt.

Analyser och slutsatser

Uppdraget och omvärldens utveckling

- När Tourism in Skåne nu lämnar samarbetet kvarstår kommunerna och Företagarföreningen MittSkåne i samarbetet. Företagarföreningen MittSkåne har parallellt tappat medlemmar under de senaste åren. Detta medför en risk att Visit MittSkåne tappar i legitimitet och styrka, och att arbetet inte matchas mot destinationens behov i den utsträckning som det bör göra.

Sammanfattningsvis så finns det behov av att göra en omvärldsbevakning och en nulägesanalys för att på så vis sätta Visit MittSkåne i en aktuell kontext och sammanhang utifrån den utveckling som har skett kring frågorna sedan den strategiska plattformen togs fram. Mot bakgrund av analyserna bör uppdraget för Visit MittSkåne ses över och uppdateras för att matcha nuläge, omvärldens utveckling, de lokala förutsättningarna och de strategier som har bäring på ett destinationsutvecklingssamarbete med fokus på besöksnäringen.

Analyser och slutsatser

Samarbete och roller

- Samtliga parter talar om vikten av att samarbeta. Särskilt beskrivs betydelsen av samverkan inom destinationen mellan näringslivet, den ideella sektorn och de offentliga verksamheterna. Vidare finns det också en samsyn kring att det behövs samverkan mellan Visit MittSkåne och andra aktörer som har påverkan på destinationens attraktionskraft, såsom Region Skåne med flera.
- Destinationskontorets samarbeten uppges fungera bra. Personalen beskrivs som engagerad, kompetent och med ett förhållandevis tydligt uppdrag. De aktörer som personalen samarbetar med sägs i de flesta fall vara engagerade och välvilligt inställda till att samarbeta.
- Samtliga parter framför att kommunernas medverkan i arbetet är avgörande för framgång. Samtidigt framhålls att näringslivet bör ha en drivande roll i arbetet för att utveckla produkter och tjänster som bidrar till hållbar volymtillväxt.
- Inom styrgruppen präglas samarbetet delvis av återkommande diskussioner kring roller, mandat och uppdragets karaktär. Detta trots att det finns tydliga styrdokument att förhålla sig till och arbeta utifrån. Såväl personliga som organisatoriska skäl uppges finnas till att det uppstår meningsskiljaktigheter.

Analyser och slutsatser

Samarbete och roller

- Det finns ett förväntansglapp mellan parterna som bygger på att det å ena sidan återfinns olikheter parterna emellan i synen på hur kommunerna bör agera utifrån sin roll som offentlig aktör och de resurser och mandat som finns. Å andra sidan finns det heller inte någon riktig samsyn kring Företagarföreningen MittSkånes ansvar, engagemang och förutsättningar att samla näringsidkare på destinationen.

Sammanfattningsvis så har Visit MittSkåne förutsättningar att kunna samverka i frågor rörande destinationsutveckling, då det finns strukturer och pågående arbete i många delar. Framgent behöver dock fler parter involveras i arbetet, förväntningar och roller förtydligas och nya arbetssätt inrättas. Därutöver behöver nya vägar för samarbete och samsyn etableras. Organisationen bör riggas utifrån uppdrag, ägarskap, engagemang och förmåga att hantera utvecklingsprocesser.

Analyser och slutsatser

Samordning och nytta av samarbetet

- På samma vis som parterna framhåller vikten av ett samarbete så beskrivs att det också finnas ett värde av att ha en sammanhållande part som arbetar operativt med frågorna. Denna part ska kunna samordna och koordinera insatser på destinationen samt vara destinationens samtalspart i lokala, regionala och nationella frågor.
- I dagsläget samordnar Destinationskontoret insatser gällande värdskap, marknadsföring och destinationsutveckling. Samordningen förefaller i allt väsentligt fungera väl och såväl personal som privata aktörer uppger att det finns både engagemang och kompetens i arbetet. Det finns en önskan om att Destinationskontoret bör vara mer drivande i vissa delar av arbetet.
- Med tanke på delaktigheten i insatserna i förhållande till antalet aktuella företag som finns i området finns det skäl att fundera över vilka insatser som görs och hur många som verkligen tar del av de möjligheter Destinationskontoret erbjuder.

Analyser och slutsatser

Samordning och nytta av samarbetet

- De samordnande insatserna beskrivs ha en nytta för utvecklingen av destinationen. Effekterna av arbetet beskrivs i nuläget genom de målformuleringar som finns och som redovisas i tabellen, men det kan konstateras att effekterna av insatserna är svåra att mäta annat än att de indirekt väntas ha en påverkan på antalet gästnätter och årsarbetstillfällen.

Sammanfattningsvis finns det behov av en samordnande och koordinerande part på destinationen. I likhet med de andra observationerna så finns det emellertid anledning att se över vad som ska åstadkommas inom ramen för Visit MittSkånes uppdrag och på vilket vis detta ska mätas. Det går att argumentera för att mäta nyttan och effekterna av samordningen utifrån *både* nationella och lokala mål, och utifrån ett mer kvalitetsinriktat vis. Ambitionen bör vara att samtliga involverade parter ska veta på vilket vis de kan bidra för att uppnå målen.

Innehåll

1. Uppdraget
2. Utvärdering
3. Analys och slutsatser
4. Rekommendationer

Våra rekommendationer

1. **Gör en omvärlds- och nulägesanalys. Identifiera framgångsfaktorerna för framtida utvecklingsarbete**
   - Genomför en omvärldsanalys och trendspaning för att ta reda på vad besökarna förväntar sig av destinationerna som de besöker framöver, men också för att ta reda på hur Visit MittSkåne behöver arbeta för att fortsätta vara en hållbar, relevant och attraktiv destination. Gör även en ny inventering av de resurser området har och vilka målgrupper som kan bidra med volym och tillväxt.

2. **Ta fram Visit MittSkåne 2.0**
   Ta fram en ny uppdaterad strategisk plattform utifrån nuläge och trender i omvärlden. Arbeta fram strategier som har till syfte att hjälpa de gemensamma krafterna att dra åt samma håll och mobilisera regionens kraft med utgångspunkt i att:
   - Involvera så många parter som möjligt som har en påverkan på Visit MittSkånes attraktionskraft
   - Säkerställa en samsyn kring vision, syfte, mål och gemensamma åtaganden
   - Upprätta en långsiktig och väl förankrad plattform för det framtida arbetet där roller, ansvar och förväntningar är väl definierade.
   - Identifiera konkreta och mätbara mål utifrån lokala förutsättningar och gärna ur ett kvalitetsperspektiv, det kan till exempel vara nöjd-kund-index och andel återkommande besökare. Addera vedertagna regionala och nationella målsättningar.
   - Identifiera nyckelpersoner i samarbetet som har drivkraft, engagemang och rätt kompetens att vara drivande i komplexa utvecklingsprojekt

Våra rekommendationer

3. Samarbetsformer - alternativ

Genom ett välutvecklat samarbete mellan företagen, och mellan företagen och Visit MittSkåne, läggs grunden för att lyckas med ett arbete som skapar tillväxt och lönsamhet. Beroende på engagemang, lokala förutsättningar och intresse av ägarskap så kan samarbetet se olika ut. En önskad målsättning är att näringslivet tar ett ökat ekonomiskt ansvar, vilket innebär att samarbetsformen kan utvecklas efter hand. En annan målsättning bör vara att Visit MittSkåne måste kunna förhålla sig till omvärldsfaktorer och driva utvecklingsarbetet snabbt och effektivt för att matcha de utmaningar som man står inför.

A. Bedriv Visit MittSkånes verksamhet i kommunal regi

Behåll Visit MittSkåne i kommunal regi men säkerställ inflytande och delaktighet från många parter genom en effektiv och transparant organisationsstruktur. Ett förslag på organisation kan vara en styrgrupp bestående av kommunrepresentanter och ett därtill hörande *advisory board*. Därtill kan den operativa samordningen skötas genom ett destinationskontor och därefter går det att koppla på arbetsgrupper till specifika projekt. Verksamheten kan finansieras med offentliga medel men kan vid givna tillfällen växlas upp då lösningar tillsammans med näringslivet är viktigt (evenemang, projekt etc).

B. Driv verksamheten i privat eller ideell regi

Möjligen kan Visit MittSkåne drivas i föreningsform med 1-1-lösning alt AB (t ex SVB) med exempelvis 51% privat och 49 % offentligt ägarskap. Det finns flertalet goda exempel runtom i landet som går att titta närmare på. För att hitta bästa möjliga lösning för Visit MittSkånes del är det emellertid viktigt att reda ut och utgå från lokala förutsättningar och bemanna organisationen utifrån parternas ägarskap och engagemang.

C. Avveckla det formella samarbetet men bibehåll samverkan utifrån varje part engagemang och uppdrag

Införliva destinationsarbetet i den löpande kommunala verksamheten och låt varje aktiv aktör och förening själva stå för aktiviteter etc. Denna lösning krymper den ekonomiska kostymen för destinationsarbetet, men medför en risk att Visit MittSkånes relevans minskar och att fart mists i destinationsutvecklingsarbetet.

Startpoint
ADVISORY

StartPoint Advisory AB

Stureplan 6, 114 35 Stockholm
Oröd 1294 I, 289 93 Broby
Mail: info@startpointadvisory.se

Bilaga: Budget och Bokslut 2017-2019

(tkr)	2017			2018			2019		
Resultaträkning	Budget	Bokslut	Avvikelse	Budget	Bokslut	Avvikelse	Budget	Bokslut	Avvikelse
Övriga intäkter	1 831	1 944	113	1 800	1 860	60	1 800	2 147	347
Hörbys kommunbidrag	923	923	0	900	900	0	900	900	0
Interna intäkter	-	-	-	-	-	-	30	30	0
Summa	2 754	2 867	113	2 700	2 760	60	2 730	3 077	347
Personalkostnader	-1 618	-1 579	39	-1 595	-1 672	-77	-1 719	-2 099	-380
Material och övriga tjänster	-774	-651	123	-743	-761	-18	-808	-705	103
Lokaler	-112	-138	-26	-112	-105	7	-110	-105	5
Interna IT-tjänster	-50	-40	10	-50	-25	25	-23	-34	-11
Konsulttjänster	-200	-459	-259	-200	-196	4	-70	-135	-65
Summa	-2 754	-2 867	-113	-2 700	-2 760	-60	-2 730	-3 077	-347
Nettokostnad	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bilaga: SNI-koder

SNI-kod	Text
49390	Charterbussverksamhet/turistbuss
511	Lufttransport passagerartrafik
55	Hotell och logiverksamhet
561	Restauranger
563	Barverksamhet
79	Resebyrå- researrangörsverksamhet
9102	Musieverksamhet
9104	Drift av botaniska trädgårdar, djurparker
93199	Upplevelseverksamhet sport, fiske, jakt
93290	Upplevelseverksamhet

Bilaga: Respondentförteckning

527 (742)

Namn	Befattning	Namn	Befattning
Cecilia Bladh in Zito	KSO Hörby	Carla Aguirre Muñoz	Vice VD Tourism in Skåne
Johan Andersson	KSO Eslöv	Margitha Nilsson	Brännеriets Gård
Johan Svahnberg	KSO Höör		
Annika Nilsson	Näringslivschef Hörby		
Lars Persson	Näringslivschef Eslöv		
Peter Wollin	Näringslivschef Höör		
Danila De Haas	Destinationskontoret		
Johan Delfalk	Adventura		
Camilla Jönsson	Nyrups Naturhotell		
Helena Olofsson	Högalunds kulturvandringar		
Eva Andersson	Lina & Evas Lanthandel		
Julia Bonde	Bosjökloster		
Ingrid Linné	Elisefarm		

§ 123 **KS.2017.0257**

Avtal om samverkan och partnerskap för utveckling av besöksnäringen MittSkåne från år 2018 och framåt

Ärendebeskrivning

Kommunerna Eslöv, Höör och Hörby tillsammans med företagarföreningen Mitt Skåne och Tourism in Skåne AB samverkar genom MittSkåne Turism kring utveckling av besöksnäringen i MittSkåne. Samverkan/partnerskapet avser utvecklingsinsatser mot besöksnäringens aktörer, gemensam besöksservice samt utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen i området och ska i förlängningen leda till fler arbetstillfällen och ökad lönsamhet för företagen i MittSkåne. I tidigare upprättat samverkansavtal avseende besöksnäringen fastslogs att en utvärdering av arbetet innehållande en översyn av samverkansavtal, inriktningsmål och effektmål skulle göras under våren 2017. Detta skulle fungera som underlag för eventuellt beslut om förlängning av samarbetet i respektive kommuns fullmäktige.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut § 161, 2017 Förslag till avtal om samverkan och partnerskap för utveckling av besöksnäringen i MittSkåne från år 2018 och framåt
- Partnerskapsavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner samt företagarföreningen Mitt Skåne samt Tourism in Skåne AB för ökad tillväxt inom besöksnäringen i MittSkåne från år 2018 och framåt
- Samverkansavtal mellan Eslövs Höörs och Hörbys kommuner avseende utveckling av besöksnäringen från år 2018 och framåt
- Kommunfullmäktiges beslut § 85, 2017 Utvärdering av samverkan MittSkåne Turism 2015-2017
- Partnerskapsavtal för ökad tillväxt inom besöksnäringen i MittSkåne 2015-2017
- Förslag till Samverkansavtal mellan Eslövs, Hörbys och Höörs kommuner avseende partnerskap för utveckling av besöksnäringen under 2015-2017
- Samverkan och partnerskap för ökad besöksnäring i MittSkåne - utveckling och effekter av verksamheten under åren 2015-2017
- MittSkåne Strategisk Plattform
- Kommunfullmäktige beslut § 60, 2015 Gemensam organisation för besöksnäringen i MittSkåne

Beredning

Kommunledningskontoret i Eslövs kommun har samordnat en utvärdering av samverkan mellan kommunerna och partnerskapets arbete samt en översyn av de avtal som legat till grund för uppstarten av MittSkåne Turism. Med en gemensam

ambition att verksamheten ska fortsätta i samma riktning som nu har förslag på nya avtal arbetats fram.

Utöver en reducering av text och bakgrundsmaterial samt mindre förändringar i aktörernas roller och ansvar föreslås några ändringar inför en ny avtalsperiod; avtalstiden föreslås bli löpande med möjlighet att årsvis säga upp samarbetet efter erforderliga politiska beslut, ordförandeskapet föreslås rotera enbart mellan kommunerna Höör och Eslöv med utgångspunkt i att Hörby fortsatt agerar värdkommun. Slutligen föreslås också en årlig indexreglering av den kommunala finansieringen inom ramen för samverkansavtalet.

Sedan starten år 2015 har destinationskontoret haft en positiv utveckling. Det finns idag en väl fungerande verksamhet, destinationen blir alltmer synlig och det finns ett växande intresse från näringen att jobba gemensamt för utveckling av destinationen. Den utvärdering som gjorts pekar ut några utvecklingsområden som kan ligga till grund för fortsatt dialog och utveckling av ett än mer effektivt samarbete. Eventuella förändringar i samarbetet som uppstår till följd av detta och som förutsätter politiska beslut föreslås hanteras i anslutning till något av de två tillfällen per år då resultat och effekter av verksamheten inom ramen för samverkan och partnerskapet ska återrapporteras till kommunstyrelsen i respektive kommun.

Yrkanden
Johan Andersson (S), Henrik Wöhlecke (M) och Håkan Larsson (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Beslut
- ”Partnerskapsavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner samt företagarföreningen Mitt Skåne och Tourism in Skåne AB för ökad tillväxt inom besöksnäringen i MittSkåne från år 2018 och framåt” godkänns att gälla från och med den 1 januari 2018.
- ”Samverkansavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner avseende utveckling av besöksnäringen från år 2018 och framåt”godkänns att gälla från och med den 1 januari 2018.

Besluten ovan gäller under förutsättning att likalydande beslut fattas av kommunfullmäktige i Höör och Hörby.

Beslutet skickas till
Kommunledningskontoret, Peter Juterot

Samverkansavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner avseende utveckling av besöksnäringen från år 2018 och framåt

§1 PARTER

1. Eslövs kommun, organisationsnummer 212000-1173
2. Höörs kommun, organisationsnummer 212000-1116
3. Hörby kommun, organisationsnummer 212000-1108

§2 SYFTE MED SAMVERKAN

Syftet med samverkan är att på ett optimalt sätt utnyttja, samordna och effektivisera de kommunala resurserna för att öka tillväxten i besöksnäringen i området.

Besöksnäringen är en av världens snabbast växande näringar. Turismen får en allt viktigare roll för utveckling och livskraft och Skåne har en besöksnäring som visar på framgång och tillväxt. Det skapas nya arbetstillfällen, antalet besökare ökar och omsättningsutvecklingen och tillväxten hos företagarna är generellt positiv. Turismkonsumtionen har ökat kraftigt under en följd av år och turistexporten, det vill säga utländska besökares konsumtion i Skåne, har haft en snabb ökningstakt.

De tre kommunerna Eslöv, Höör och Hörby har kommit överens om att samverka kring utveckling av besöksnäringen i en gemensam organisation kallad MittSkåne Turism. Samverkan avser utvecklingsinsatser mot områdets aktörer inom besöksnäringen, gemensam besöksservice samt utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen i området. En långsiktig ambition är också att näringslivet efter hand ska ta ett ökat ekonomiskt ansvar.

Detta samverkansavtal ligger till grund för "Partnerskapsavtal mellans Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner samt Företagarföreningen Mitt Skåne samt Tourism in Skåne AB för ökad tillväxt inom besöksnäringen i Mittskåne från år 2018 och framåt"

§3 MÅL FÖR ARBETET

Inriktningsmål

- Samordning av kommunala resurser för utvecklingsinsatser och näringslivsutvecklingsarbete för besöksnäringen på destinationen
- En ökad professionalisering av besöksnäringen
- Övergripande koordinering av kommunikation till aktörer inom besöksnäringen på destinationen
- Kvalitetssäkring av destinationens närvaro på relevanta plattformar
- Utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen på destinationen
- Samordning av resurser för besöksservice
- Skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar utveckling av destinationen

Effektmål

- MittSkåne har positionerat sig som en exportmogen destination där företagen samverkar för att uppnå synergier som skapar hållbar tillväxt
- MittSKåne har positionerat sig som en destination med tre tydliga teman; Djur och Natur, Outdoor samt Mat & Dryck
- En omsättningstillväxt inom MittSkånes besöksnäring på minst sju procent per år, motsvarande en fördubbling på tio år
- Sysselsättningsgraden inom besöksnäringen har ökat

§4 ORGANISATION

Kommunerna är överens om att verksamheten ska bedrivas i samverkan genom ett destinationskontor.

Hörby kommun är värdkommun för destinationskontoret. Värdkommun är ansvarig för att säkerställa en kontinuerlig samverkan med övriga kommuner och för anställning och arbetsledning av personal med kompetens att driva samverkan mot uppställda mål.

Övriga kommuner har ansvar för att säkerställa att personal som berörs av samverkansavtalet har rätt kanaler och forum för effektiv samordning mellan och inom kommunerna.

Varje kommun utser sin representant till styrgruppen för samverkansarbetet, lämpligen näringslivschef eller motsvarande.

§5 VERKSAMHETSLOKALER OCH UTRUSTNING

Värdkommun ansvarar för att tillhandahålla lokaler för destinationskontorets personal.

Respektive kommun ska tillhandahålla minst en lämplig plats för information till besökare. För utrustning till denna plats ansvarar respektive kommun.

All annan utrustning förvärvas och distribueras genom destinationskontoret.

§6 EKONOMI

Varje kommun anslår med start år 2018 och framåt 900 000 SEK per år för arbetet inom ramen för detta samverkansavtal. Summan indexregleras årligen genom Konsumentbasindex. Basmånad är första avtalsmånad minus sex månader.

Medlen utbetalas halvårsvis i förskott till värdkommunen.

§7 INSYN I ARBETET

Alla tre kommuner har rätt till löpande insyn i arbetet. Arbetet i samverkansformen ska två gånger per år redovisas för respektive kommunstyrelse i de tre kommunerna.

Vid minst ett tillfälle per år ska en uppföljning av arbetet ske genom en träff mellan styrgruppen för partnerskapet, respektive kommunstyrelseordförande samt kommunchef/kommundirektör.

SME

§8 ARKIV OCH ALLMÄNHETENS INSYN

Arkivmyndighet är kommunstyrelsen i Hörby kommun. Förvaring och hantering av allmänna handlingar regleras av Hörby kommuns arkivreglemente.

Värdkommun ska se till att allmänheten har möjlighet att ta del av allmänna handlingar enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kapitlet tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

§9 YTTERLIGARE PARTER

I det fall fråga väcks om att ansluta ytterligare parter till samverkansavtalet ska beslut i frågan fattas av kommunfullmäktige i respektive kommun.

§10 AVTALSPERIOD

Detta avtal börjar gälla 2018-01-01 efter att det fastställts av respektive kommuns kommunfullmäktige. Avtalet gäller löpande från beslutsdatum med möjlighet till uppsägning per den 30 juni för utträde vid närmaste årsskifte.

Utvärdering av måluppfyllelse och effekter av arbetet i samverkan görs var tredje år med start 2020. I samband med första utvärderingen ska också detta avtal ses över för revidering och ett förslag på framtida finansiering och organisation för samverkansformen och partnerskapet med utgångspunkt i de intentioner som uttrycks i detta avtal ska presenteras.

§11 ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG

Ändringar och tillägg till detta avtal kan endast ske genom skriftlig handling som är behandlad och beslutad av kommunfullmäktige i respektive kommun.

§12 HÄVNING

Varje part har rätt att frånträda avtalet med omedelbar verkan vid väsentligt avtalsbrott av annan part. Med väsentligt avtalsbrott avses att avtalspart bryter mot bestämmelse i detta avtal eller inte följer tillämpliga lagar, förordningar och/eller andra bestämmelser samt att rättelse inte skett inom 30 dagar efter skriftlig anmodan därtill. Skriftlig anmodan kan framställas av respektive part och ska vara beslutad av parts kommunfullmäktige för att ha giltighet.

§13 TVIST

Tvist angående tolkning eller tillämpning ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. I andra hand ska eventuell tvist, med tillämpning av svensk rätt, avgöras av allmän domstol med Lunds tingsrätt som första och sista instans.

§14 PARTS UTTRÄDE VID HÄVNING

Om endera av de tre kommunerna utträder ur avtalet genom hävning enligt § 12 äger parten rätt att få med sig 900 000 (niohundratusen) SEK multiplicerat med det antal dagar som återstår av innevarande kalenderår vid tidpunkten då hävningen äger rum dividerat med 365.

Upphovsrättsligt material som producerats inom ramen för samverkan ska vid parts utträde kunna användas av samtliga parter som ingått detta avtal på samma sätt som inom ramen för samverkan.

§15 AVTALETS UPPHÖRANDE

Inventarier som införskaffats under tiden för samverkan tillfaller vid avtalets upphörande värdkommun.

Upphovsrättsligt material som producerats inom ramen för samverkan ska vid avtalets upphörande kunna användas av samtliga parter som ingått detta avtal på samma sätt som inom ramen för samverkan.

§16 UTVÄXLING AV AVTAL

Detta avtal har upprättats i tre (3) likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt

Johan Andersson	Stefan Lissmark	Susanne Meijer
Kommunstyrelsens ordförande	Kommunstyrelsens ordförande	Kommunstyrelsens ordförande
Eslövs kommun	Höörs kommun	Hörby kommun

Partnerskapsavtal mellan Eslövs, Höörs och Hörbys kommuner samt företagarföreningen Mitt Skåne samt Tourism in Skåne AB för ökad tillväxt inom besöksnäringen i MittSkåne från år 2018 och framåt

§1 PARTER

1) Eslövs kommun, organisationsnummer 212000-1173
2) Höörs Kommun, organisationsnummer 212000-1116
3) Hörby kommun, organisationsnummer 212000-1108
4) Företagarföreningen Mitt Skåne, organisationsnummer 842001-1952.
5) Tourism in Skåne AB, organisationsnummer 556750-6398

§2 SYFTE MED PARTNERSKAPET

Syftet med partnerskapet är att, i en gemensam organisation kallad MittSkåne Turism, genom långsiktig och hållbar destinationsutveckling och samordnad marknadsföring öka tillväxten för besöksnäringen i området, i avtalet kallat MittSkåne. I förlängningen ska arbetet leda till fler arbetstillfällen och ökad lönsamhet för företagen i MittSkåne.

Besöksnäringen är en av världens snabbast växande näringar. Turismen får en allt viktigare roll för utveckling och livskraft och Skåne har en besöksnäring som visar på framgång och tillväxt. Det skapas nya arbetstillfällen, antalet besökare ökar och omsättningsutvecklingen och tillväxten hos företagarna är generellt positiv. Turismkonsumtionen har ökat kraftigt under en följd av år och turistexporten, det vill säga utländska besökares konsumtion i Skåne, har haft en snabb ökningstakt.

De tre kommunerna Eslöv, Höör och Hörby har sedan 2015 tillsammans med företagarföreningen Mitt Skåne och Tourism in Skåne kommit överens om att samarbeta kring utveckling av besöksnäringen i de tre kommunerna genom ett partnerskap. Partnerskapet har avsett utvecklingsinsatser mot områdets aktörer inom besöksnäringen, gemensam besöksservice samt utveckling och samordning av marknadsförings- och kommunikationsarbete för besöksnäringen i området.

Undertecknade parter avser att genom detta partnerskap samarbeta för att främja och öka tillväxten inom besöksnäringen i Eslöv, Hörby och Höör från år 2018 och framåt.

§3 MÅL FÖR ARBETET

Partnerskapet har fyra övergripande mål;

- MittSkåne har positionerat sig som en exportmogen destination där företagen samverkar för att uppnå synergier som skapar hållbar tillväxt
- MittSkåne har positionerat sig som en destination med tre tydliga teman; Djur och Natur, Outdoor samt Mat och Dryck

- En omsättningstillväxt inom MittSkånes besöksnäring på minst sju procent per år, motsvarande en fördubbling på tio år
- Öka sysselsättningsgraden inom besöksnäringen

§4 REGLERING AV VERKSAMHET

Partnerskapets verksamhet utgår ifrån en strategisk plattform som tagits fram för MittSkåne. Den strategiska plattformen definierar prioriterade målgrupper, marknader och teman för det gemensamma utvecklingsarbetet inom partnerskapet samt anger vision och övergripande målsättningar för MittSkåne. Plattformens intentioner konkretiseras i en handlingsplan för tillväxt som godkänts av kommunstyrelse för respektive kommun. För den operativa verksamheten tas årliga verksamhetplaner fram.

§5 ROLL- OCH ANSVARSFÖRDELNING

Genom ett ömsesidigt ansvarstagande åtar sig respektive part ett tydligt uppdrag för att driva verksamheten framåt enligt de mål och dokument som ligger till grund för reglering av verksamheten.

5.1 Kommunerna Höör, Hörby och Eslövs åtaganden

Kommunerna Eslöv, Höör och Hörby har tecknat ett samverkansavtal avseende utveckling av besöksnäringen från år 2018 och framåt. I detta avtal regleras att Hörby är värdkommun för ett gemensamt destinationskontor och sörjer därigenom för verksamhetslokaler och personal. Dessa resurser är också avsedda för arbetet inom detta partnerskap.

Kommunerna sörjer tillsammans för kontinuitet i besöksnäringsfrämjande åtgärder och säkerställer att relevant kompetens finns tillgänglig.

Därutöver åtar sig kommunerna gemensamt:

- att ta en aktiv ledande roll i destinationsutvecklingsarbetet
- att aktivt delta i nätverk och olika samarbetsformer
- att säkra driften av gemensamma system
- att vid behov och när tillfälle ges vara beredd att ingå i regionalt samordnade satsningar för destinationsutveckling
- att aktivt ta tillvara medlemsföretagens intressen och behov i den kommunala organisationen

5.2 Företagarföreningen Mitt Skånes åtaganden

Företagarföreningen Mitt Skåne åtar sig:

- att samordna och synliggöra medlemsföretagens intressen gentemot kommunerna
- att aktivt medverka i och bidra till destinationsutvecklingsarbetet
- att driva och utveckla nätverkandet i området med utgångspunkt i strategisk plattform
- att aktivt marknadsföra besöksmål på destinationen
- att aktivt arbeta med kvalitetssäkring av medlemmarnas anläggningar inom destinationen
- att vid behov tydliggöra brister i tillgänglighet till anläggningar och besöksmål

5.3 Tourism in Skåne AB:s åtaganden

Tourism in Skåne AB åtar sig:

- att avsätta personella resurser för stöd och arbete inom partnerskapet
- att använda och lyfta MittSkåne som pilot för ett gemensamt arbetssätt kring en näringslivsdriven destination
- att samordna och inkludera MittSkåne och dess insatser med de regionala när detta är relevant
- att bistå med kompetens kring marknadens och kundens behov
- att tillse att planerade insatser och utvecklingsarbete synkroniseras och optimeras regionalt, nationellt och internationellt

§6 STYRGRUPP

6.1 Sammansättning och ansvar

En styrgrupp styr partnerskapets verksamhet. Styrguppen beslutar om och ansvarar för uppföljning av verksamheten utifrån uppsatta mål och prioriteringar enligt §4.

Partnerskapets styrgrupp ska bestå av sex ordinarie ledamöter fördelade enligt följande:

a) En ledamot från respektive kommun
b) Två ledamöter från företagarföreningen Mitt Skåne
c) En ledamot från Tourism in Skåne AB
d) Ordförandeskapet innehas ojämna år av Eslöv och jämna år av Höör. Ordförande har utslagsröst.

Varje kommun utser sin representant till styrgruppen för partnerskapet, lämpligen näringslivschef eller motsvarande. Företagarföreningens representanter utses av föreningens styrelse. Tourism in Skåne AB: representant utses av Tourism in Skånes AB:s ledningsgrupp.

Alla parter ska ha löpande insyn i arbetet. Partnerskapet ska två gånger per år redovisa arbetet samt utfallet av budget till respektive kommuns kommunstyrelse.

Vid minst ett tillfälle per år ska en uppföljning av arbetet ske genom en träff mellan styrgruppen för partnerskapet, respektive kommunstyrelseordförande samt kommunchef/kommundirektör.

Värdkommun ansvarar för att revision av partnerskapets räkenskaper sker årligen och redovisas för övriga parter.

6.2 Mötesfrekvens

Styrguppen sammanträder fyra gånger per år med möjlighet att kalla till fler möten vid behov. En mötesplan ska ange vid vilka av dessa möten som följande ärenden behandlas:

- Mål och verksamhetsplan för kommande år
- Ansvarsfördelning och årlig budget
- Samordningsfrågor, politisk insyn och förankring
- Uppföljning av verksamhetsplan och budget

§7 EKONOMI

Varje kommun har genom ingånget samverkansavtal kommit överens om att årligen med start från år 2018 anslå 900 000 (niohundratusen) SEK per år för ett gemensamt arbete mellan kommunerna med utveckling av besöksnäringen i MittSkåne. Dessa medel är också avsedda för arbetet inom detta partnerskap.

En långsiktig målsättning är att näringslivet efter hand tar ett ökat ekonomiskt ansvar. Detta följs upp och redovisas årligen i respektive kommuns kommunstyrelse och genom en årlig träff mellan styrgruppen för partnerskapet, respektive kommunstyrelseordförande samt kommunchef/kommundirektör. Medfinansiering från företagen sker främst genom marknadsinsatser.

§8 AVTALSPERIOD

Detta avtal börjar gälla 2018-01-01 efter att det fastställts av respektive kommuns kommunfullmäktige och av behörig företrädare för övriga parter. Avtalet gäller löpande från beslutsdatum med möjlighet till uppsägning per den 30 juni för utträde vid närmaste årsskifte.

Utvärdering av partnerskapets måluppfyllelse görs vart tredje år med start 2020.

I samband med första utvärderingen ska också detta avtal ses över för revidering och ett förslag på framtida finansiering och organisation för samverkansformen och partnerskapet med utgångspunkt i de intentioner som uttrycks i detta avtal ska presenteras.

§9 ÄNDRINGAR OCH TILLÄGG

Förslag på ändringar och tillägg till detta avtal kan endast ske genom skriftlig handling från samtliga parter som är behandlad och beslutad av kommunfullmäktige i samtliga kommuner och undertecknad av behörig företrädare för övriga parter.

§10 HÄVNING

Varje part har rätt att frånträda avtalet med omedelbar verkan vid väsentligt avtalsbrott av annan part. Med väsentligt avtalsbrott avses att avtalspart bryter mot bestämmelse i detta avtal eller inte följer tillämpliga lagar, förordningar och/eller andra bestämmelser samt att rättelse inte skett inom 30 dagar efter skriftlig anmodan därtill. Skriftlig anmodan kan framställas av respektive part och ska vara beslutad av parts kommunfullmäktige eller behörig företrädare.

§11 TVIST

Tvist angående tolkning eller tillämpning ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. I andra hand ska eventuell tvist, med tillämpning av svensk rätt, avgöras av allmän domstol med Lunds tingsrätt som första och sista instans.

§12 PARTS UTTRÄDE VID HÄVNING

Om endera av de tre kommunerna utträder ur detta avtal och samverkansavtalet genom hävning enligt § 10 i detta avtal och enligt §12 i samverkansavtalet äger parten rätt att få tillbaka inbetalda medel enligt §14 i samverkansavtalet.

Om endera av övriga parter utträder ur avtalet genom hävning äger parten inte rätt till ekonomisk ersättning. Däremot befrias parten från eventuella kvarvarande ekonomiska och andra skyldigheter under avtalets återstående löptid.
Upphovsrättsligt material som producerats inom ramen för partnerskapet ska vid parts utträde kunna användas av samtliga parter som ingått detta avtal på samma sätt som inom ramen för partnerskapet.

§13 UTVÄXLING AV AVTAL
Detta avtal har upprättats i fem (5) likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Johan Andersson
Kommunstyrelsens ordförande
Eslövs kommun

Stefan Lissmark
Kommunstyrelsens ordförande
Höörs kommun

Susanne Meijer
Kommunstyrelsens ordförande
Hörby kommun

Ingrid Linné
Ordförande
Företagarföreningen Mitt Skåne

Pia Jönsson-Rajgård
VD
Tourism in Skåne AB
2018-03-12

Yttrande över fördjupning av översiktsplanen för Veberöd i Lunds kommun

12

KS.2021.0079

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0079

2021-04-16
Moa Åhnberg
+4641362084
Moa.Ahnberg@eslov.se

Kommunstyrelsen

Förslag till yttrande över Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd

Ärendebeskrivning
Lunds kommun har skickat förslag till Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd på samråd för Eslövs kommun att yttra sig över.

I handläggningen av Eslövs kommuns yttrande har tjänstepersoner från Kommunledningskontoret deltagit.

Beslutsunderlag
- Underrättelse om samråd – Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd
- Samradshandling-fop-veberod-15-okt-2020

Beredning
Fördjupning av översiktsplanen visar hur Lunds kommun kan utveckla centrum, bevara grönområden och bygga 1200 nya bostäder innan 2040 i Veberöd. Ambitionen är att Veberöd ska utvecklas och samtidigt ha kvar sin identitet och sina kärnvärden.

I kommunens samrådsförslag växer Veberöd inom tätortgränsen för att bevara jordbruksmark och naturområden. Möjligheten till tågtrafik genom Veberöd byggs bort men förslaget innebär istället nya hållplatslägen för busstrafiken. De nya husen och byggnaderna föreslås främst på platser som idag inte är bebyggda, till exempel på parkeringsplatser och inom gamla järnvägsområdet.

Eslövs kommun ser positivt på planförslaget som är ett bra exempel på stadsutveckling för en tätort i en storstadsregion. Dock hade Eslövs kommun gärna sett att Lunds kommun i planförslaget lyft arbetet med Biosfärområde Vomsjösänkan.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen antar förslaget till yttrande som sitt och lämnar det till Lunds kommun.

Beslutet skickas till

Kommunledningskontoret – Tillväxavdelningen
Lunds kommun stadsbyggnadskontoret@lund.se

Eva Hallberg
Kommundirektör

Åsa Simonsson
Tillväxtchef

Nilsson, Helena

Ämne: VB: Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd i Lunds kommun - samråd
Bifogade filer: Underrättelse om samråd 2021-01-29 FÖP Veberöd .pdf; Sändlista FÖP Veberöd 2021-01-29.pdf

---

Från: Ann-Sofi Ahlgren <ann-sofi.ahlgren@lund.se> **För** Post.SBK.Förvaltningsbrevlåda
Skickat: den 29 januari 2021 09:39
Till: Post.SBK.Förvaltningsbrevlåda <stadsbyggnadskontoret@lund.se>
Ämne: Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd i Lunds kommun - samråd

Hej!

Översänder här underrättelse samt sändlista om Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd.

Samrådstiden är 1 februari – 7 maj 2021. Förslaget finns under samrådstiden tillgängligt på lund.se/fopveberod samt på kommunhuset Kristallen, medborgarcenter/biblioteket i Veberöd och Stadsbiblioteket.

Skicka gärna synpunkter senast den **7 april** via webbformulär på lund.se/fopveberod, eller skriv till stadsbyggnadskontoret@lund.se eller Stadsbyggnadskontoret, Box 41, 221 00 Lund.
Samrådstidens sista veckor är främst för att på ett säkert sätt kunna träffa och prata med medborgarna.

Vänlig hälsning

Ann-Sofi Ahlgren

Stadsbyggnadskontoret, Lunds kommun
Telefonnummer: 046-359 58 94
E-post: ann-sofi.ahlgren@lund.se
https://url11.mailanyone.net/v1/?m=1l5Plf-0003gI-62&i=57e1b682&c=sE-n70aA61S-yEA75VrS3QXHbjjz5_mXdbesAUWfMzcYO4lpCHUsK9lnAPg3c6Wkb449l5a7MYiLhZRNCVpojteHYp491rBwy3znbL-lrm5-iPI7tTuqiPmVW4zvAfnWPybhESa5l6EPiWcTyzduRfEuP8oFIA2hJANrxegdzM9GPtbKI17fFj7AA1ZDe91_1hqsGxA3iR9lhBTJrsR6bQ
Lund skapar framtiden med kunskap, innovation och öppenhet

Underrättelse om samråd – Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd

Syftet med en fördjupning av den kommunomfattande översiktsplanen är att på ett mer konkret sätt beskriva Veberöds utveckling på kort och lång sikt. Ambitionen är också att formulera en gemensam målbild som utgår från Veberöds unika förutsättningar. Förslaget grundas bland annat på flera utredningar och analyser och de synpunkter och idéer som kom fram under dialogprojektet "Fokus Veberöd" under 2014-2016.

Samrådstiden är 1 februari – 7 maj 2021. Förslaget finns under samrådstiden tillgängligt på lund.se/fopveberod samt på kommunhuset Kristallen, medborgarcenter/biblioteket i Veberöd och Stadsbiblioteket.

Skicka gärna synpunkter senast den **7 april** via webbformulär på lund.se/fopveberod, eller skriv till stadsbyggnadskontoret@lund.se eller Stadsbyggnadskontoret, Box 41, 221 00 Lund. Samrådstidens sista veckor är främst för att på ett säkert sätt kunna träffa och prata med medborgarna.

Kort om förslaget

Fördjupning av översiktsplanen (FÖP) visar hur vi kan utveckla centrum, bevara grönområden och bygga 1200 nya bostäder innan 2040. Ambitionen är att Veberöd ska utvecklas och samtidigt ha kvar sin identitet och sina kärnvärden.

I kommunens samrådsförslag växer Veberöd inom tätortgränsen för att bevara den värdefulla jordbruksmarken och naturområdena. Möjligheten till tågtrafik genom Veberöd byggs bort men förslaget innebär istället upprustade och bättre placerade busshållplatser. Så många som möjligt ska ha nära till bussen.

De nya husen och byggnaderna föreslås främst på platser som idag inte är bebyggda, till exempel på parkeringsplatser och inom gamla järnvägsområdet. Tanken är att du ska kunna bo i Veberöd i alla skeden i livet. Därför föreslås Veberöd främst kompletteras med flerbostadshus och radhus.

Ett upprustat centrum med promenadstråk och platser där invånarna kan träffas kommer generera fler besökare i de centrala delarna av orten. En förtätning ger inte bara fler bostäder utan också fler arbetstillfällen och bättre förutsättningar för de lokala butikerna, restaurangerna och annat näringsliv på orten.

Samrådet är det första av två formella tillfällen att lämna synpunkter på planförslaget. Efter samrådet sammanställs alla synpunkter i en samrådsredogörelse som redovisas för byggnadsnämnden. Därefter utvecklas planförslaget med beaktande av inkomna synpunkter. Byggnadsnämnden beslutar sedan om utställning av planförslaget.

Frågor kan ställas till:

Arkitekt Elin Karlsson, 046-359 92 24, elin.karlsson@lund.se
Översiktsplanechef Cecilia Hansson, 046-359 58 05, cecilia.hansson@lund.se

LUNDS KOMMUN

Sändlista 2021-01-29 Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd i Lunds kommun

Kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsnämnden
Miljönämnden
Servicenämnden, Lundafastigheter
Tekniska nämnden
Utbildningsnämnden
Barn- och skolnämnden
Vård- och omsorgsnämnden
Socialnämnden
Renhållningsstyrelsen

Integrationsrådet, Kommunkontoret
Kommunala funktionshinderrådet
Kommunala pensionärsrådet, Helena Falk, Vård- o omsorgsförv.
Kommunala studentrådet, Kommunkontoret
Ungdomstinget, Kultur- och fritidsnämnden
Lunds brottsförebyggande råd

Kraftringen Nät AB
Lunds kommuns parkerings AB
Lunds kommuns Fastighets AB
Visit Lund AB
Science Village Scandinavia AB
Ideon Open AB
SYSAV
Sydvatten AB

VA Syd
Räddningstjänsten Syd

Energimyndigheten
Havs- och vattenmyndigheten
Försvarsmakten
Jordbruksverket
LFV Central Registratur
Länsstyrelsen Skåne
Naturvårdsverket
Polismyndigheten
Riksantikvarieämbetet
Skogsstyrelsen
Kriminalvårdsfastigheter Sverige AB
Statens Fastighetsverk
Strålsäkerhetsmyndigheten

Sveriges Geologiska Undersökning
Tillväxtverket
Trafikverket

Akademiska Hus Syd AB
E.ON Energidistribution AB
Fortifikationsverket
Föreningen Gamla Lund
Hyresgästföreningen (Lundaavdelningen)
Lunds kyrkliga samfällighet
Kulturen, Lund
Lunds Universitet Byggnadsenheten
LRF:s kommungrupp för Lund
Skånska Energi AB
Skånes Kommuner
TeliaSonera Skanova Access AB

Cykelfrämjandet
European Spallation Source ESS AB
Greater Copenhagen
Hållbar Utveckling Skåne
Kemikalieinspektionen
Skåne-Blekinge Jordägarförbund
Sveriges Jordägare
Svenska Kraftnät
Södra
Øresundsinstituttet

Eslövs kommun
Kävlinge kommun
Lomma kommun
Sjöbo kommun
Skurups kommun
Svedala kommun
Staffanstorps kommun
Burlövs kommun
Höörs kommun
Malmö stad
Trelleborgs kommun
Vellinge kommun
Simrishamns kommun
Tomelilla kommun

Centern i Lunds kommun
Liberalerna i Lunds kommun
FörNyaLund
Kristdemokraterna i Lunds kommun
Miljöpartiet de Gröna i Lund
Moderata Samlingspartiet i Lund

Socialdemokraterna i Lund
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet Lund

Friluftsfrämjandet Region Syd
Höje å/Kävlingeån vattenråd
Naturskyddsföreningen i Skåne (SNF)
Lunds Naturskyddsförening
Romeleås- och sjölandskapskommittén
Öresunds vattenvårdsförbund

Handelsföreningen i Lund
Veberöd Företagarförening
Veberöds byaråd
Vombs Byalag
Dalby byaråd
Genarps Byalag
PRO Veberöd
Smarta byar
Veberöds AIF
Veberöds Brukshundklubb

Fördjupning av översiktsplanen för Veberöd

-Mål och strategier

-Markanvändning

-Hänsyn och riksintressen

15 oktober 2020

Samrådshandling

Beställare
Byggnadsnämnden på uppdrag av Kommunstyrelsen.

Ansvarig
Planhandling och miljökonsekvensbeskrivning med sociala konsekvenser har upprättats av Strukturavdelningen, Lunds stadsbyggnadskontor i ett förvaltningsöverskridande samarbete. Projektorganisation med projektledningsgrupp, arbetsgrupp och referenspersoner presenteras sist i detta dokument.

Samrådstiden är från och med den xx xx 2021 till den xx xx 2021

Lämna synpunkter på samrådsförslaget
Dina synpunkter lämnar du via websidan lund.se/fopveberod, skickar med e-post till stadsbyggnadskontoret@lund.se eller som brev till Stadsbyggnadskontoret, Lunds kommun, Box 41, 221 00 Lund. Skriv FÖP Veberöd i ämnesraden eller på kuvertet.

Det här dokumentet och en miljökonsekvensbeskrivning med sociala konsekvenser finns på lund.se/fobveberod. Där finns även underlag och information om dialogarbeten som berör Veberöd.

Foton: Lunds kommun om inget annat anges.

Vad är en fördjupning av översiktsplanen?
Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som redovisar kommunens vilja för hur mark, vatten och existerande stadsmiljöer ska användas, bevaras och utvecklas på längre sikt. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men har genom sin vägledande funktion en viktig roll i kommunens fortsatta utveckling. När det finns behov kan delar av översiktsplanen göras mer detaljerad än andra delar genom en fördjupning av översiktsplanen. En fördjupning av översiktsplanen innebär att översiktsplanen ändras för det område fördjupningen omfattar.

VEBERÖD

Veberöd ligger naturskönt i östra delen av kommunen och utgör ett värdefullt komplement för de som söker ett boende med närhet till natur och ändå tillgång till nödvändig vardagsservice. I orten finns ett aktivt näringsliv och ett rikt fritidsutbud. Veberöd innehåller många kvaliteter och stor utvecklingspotential. Samtidigt står Veberöd inför omfattande hållbarhetsutmaningar kopplat till klimatet men också i förhållanade till allmän samhälls- och befolkningsutveckling där uppgiften är att svara upp mot invånarnas framtida behov av service, bostäder och attraktiv livsmiljö.

Lunds kommun ligger i en expansiv region och har en tydlig roll som regional motor. Etableringen av forskningsanläggningarna i östra Lund förstärker ytterligare Lunds betydelse i såväl regionala som i nationella och internationella sammanhang. Sammantaget skapar utvecklingen en befolkningstillväxt och ett stort behov av bostäder och plats för verksamheter i regionen och i Lunds kommun.

LUNDS VISION

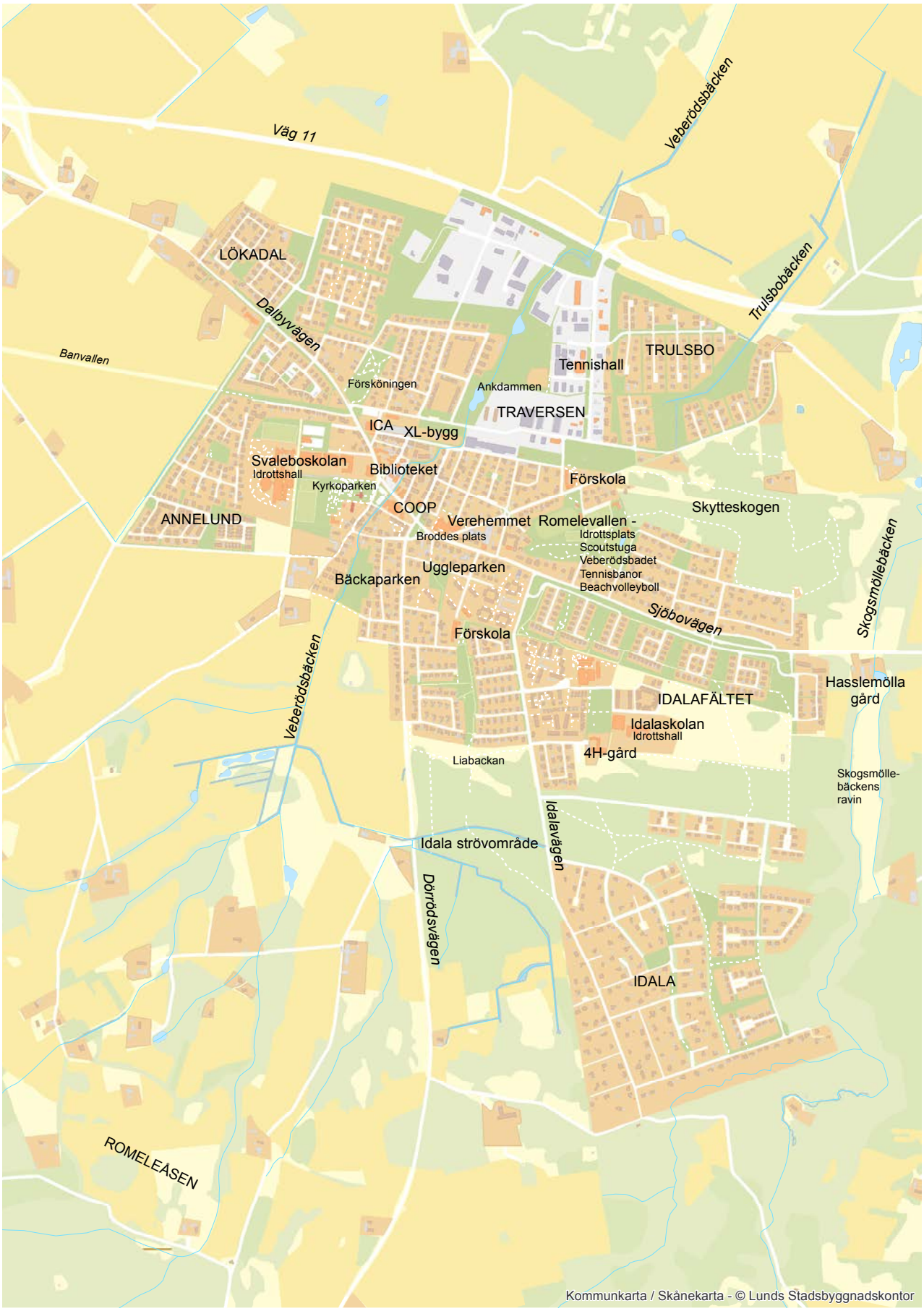
Lund skapar framtiden med kunskap, innovation och öppenhet.
I Lund har kunskap förändrat världen i mer än 1000 år. Nytänkande och problemlösande ligger i vår natur. Vi hämtar kraft i historien för att tillsammans med andra skapa framtiden.

Lund är en plats där du kan vara dig själv, där du vill bo, utvecklas och bidra till framtiden. Här finns en unik kunskapskultur där olikheter berikar. Vi vågar tänka stort och visa handlingskraft. Genom öppenhet och tillit till varandra låter vi idéerna växa till hållbara lösningar på dagens och morgondagens utmaningar.

Tillsammans kan vi mötas, skratta och lösa världsproblem. Genom att visa vägen och inspirera andra visar vi att Lund är ett levande och ledande kunskapscentrum som gör skillnad.

Då, nu och i framtiden. Här och i världen.

Orienteringskarta

Innehåll

Sammanfattning 6
Inledning 8
Syfte ... 8
Politiska utgångspunkter ... 8
Lokala utgångspunkter ... 10
Regionala och globala utgångspunkter ... 11

MÅL och STRATEGIER 13
Det levande Veberöd ... 14
Ett levande centrum ... 15
Varierat och jämlikt fritidsliv ... 18
Tydlig karaktär och identitet ... 20
Det växande Veberöd ... 22
Ett breddat bostadsutbud ... 23
Växa på ett resurseffektivt sätt ... 26
Främja ett lokalt näringsliv ... 28
Det gröna och blå Veberöd ... 30
Kopplingar till det omgivande landskapet ... 31
Utveckla tätortsnära rekreation ... 34
Förutsättningar för biologisk mångfald ... 36
Robust struktur för ett förändrat klimat ... 38
Stärk kollektivtrafikens attraktivitet ... 42
Prioritera gång och cykel inom byn ... 44

PLANFÖRSLAGET 47
Markanvändning ... 48
Gällande översiktsplan -föreslagna förändringar 56
Genomförande-Samhällsekonomiskt perspektiv 58
Utbyggnadsområden fram till 2040 ... 62
Idalafältet ... 63
Centrum ... 64
Gamla stationsområdet ... 65
Området kring Svaleboskolan ... 66
Traversen ... 67
Utblick efter 2040 ... 68
Förändringar i förhållande till översiktsplan ... 68
Utbyggnadsområden efter 2040 ... 70

HÄNSYN OCH RIKSINTRESSEN 73
Friluftsliv ... 74
Riksintresse för friluftsliv ... 74
Riksintresse för rörligt friluftsliv ... 74
Naturmiljö ... 76
Riksintresse för naturvård ... 76
Natura2000-områden ... 77
Skyddade områden ... 78
Strandskydd ... 78
Opåverkade områden ... 78
Kommunikationer ... 79
Riksintressen kommunikationer ... 79
Kulturmiljö och arkeologi ... 80
Riksintresse för kulturmiljö ... 80
Fornminnen ... 80
Lunds bevaringsprogram ... 80
Totalförsvaret ... 82
Militärt försvar ... 82
Civilt försvar ... 82
Vatten ... 84
Ytvattenförekomster ... 84
Grundvattenförekomster ... 86
Vattenskyddsområde ... 86
Kävlingeåns vattenråd ... 86
Teknisk försörjning ... 87
Va-ledningsnätet ... 87
El- och telekommunikation ... 87
Miljö, hälsa och säkerhet ... 88
Luftkvalitet ... 88
Buller ... 88
Transport av farligt gods ... 88
Farliga och störande verksamheter ... 88
Förorenad mark ... 88
Risker med kraft- och gasledningar ... 90
Radon ... 90
Räddning ... 90
Ras, skred och erosion ... 90
Klimatförändringar ... 92
Naturtillgångar ... 94
Jordbruksmark ... 94
Grus- och stentäkter ... 95

Sammanfattninga av
MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
SOCIALA KONSEKVENSER 96

Sammanfattning

Veberöd växer inom tätortens gränser och värdefull mark för jordbruk, natur och rekreation bevaras för dagens och morgondagens invånare. Fram till 2040 prioriteras färdigställande av påbörjade utbyggnadsområden, centrumförnyelse och förtätning i hållplatsnära och centrala lägen. Med befintliga strukturer och gjorda investeringar som utgångspunkt utvecklas Veberöd på ett hållbart sätt. Förtätningen i Veberöd ger en variation av bostäder, men också utrymme för näringslivet att stärkas och utvecklas. Bykänslan, näringslivet och närheten till naturen värderas högt i utvecklingen av ett hållbart Veberöd.

Utveckling av centrum
Utvecklingen av Veberöd gynnar ett levande och starkare centrum med attraktiva promenadstråk och mötesplatser för alla som bor och verkar i Veberöd. En centrumförnyelse med mer attraktiva gatumiljöer bidrar till att främja det lokala utbudet av service och handel.

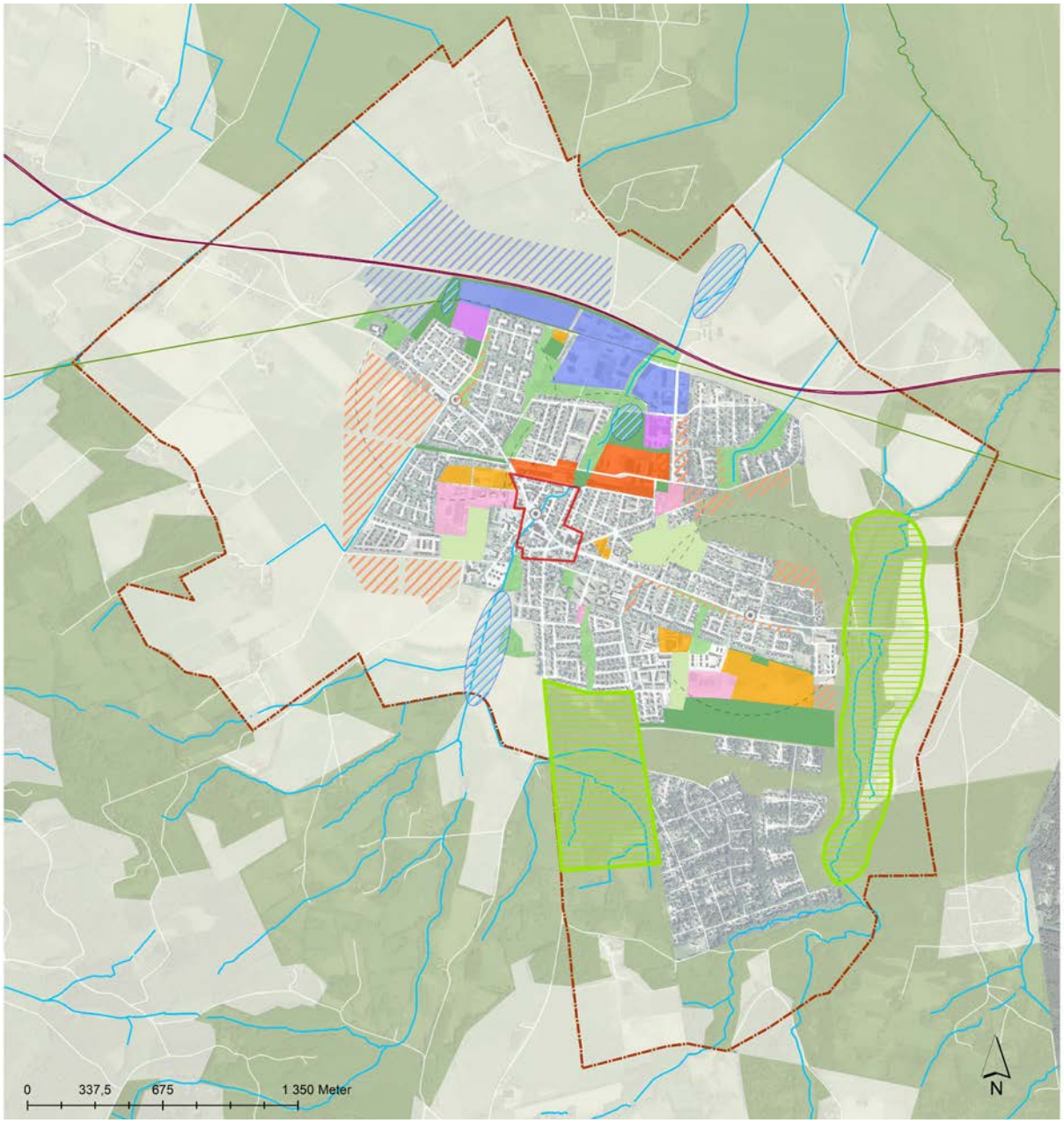
Lokalt näringsliv
I det framtida Veberöd finns plats för ett utökat näringsliv med fler arbetstillfällen på orten och om möjligt också en bredare branschsammansättning. Nya och befintliga lokaler för handel och andra näringsidkare finns både i centrala och mer perifera lägen, vilket är viktigt för ett varierat näringsliv.

Friluftsliv
Veberöd har ett fantastiskt läge i mötet mellan skogslandskapet i sydost, det varierade och småskaliga åkerlandskapet i sydväst och den flacka Vombsjösänkan i norr. Veberöd med kollektivtrafik från både Malmö och Lund utgör en port ut i naturen, med goda möjligheter att utveckla turistnäring i orten och kringliggande landsbygd.

Breddat bostadsutbud
Utbyggnaden möjliggör upp till 1200 bostäder och grundar sig i behovet av ett breddat bostadsutbud med möjlighet till bostäder för alla skeden i livet. I Veberöd innebär det en komplettering med främst flerbostadshus och radhus, något som ger en tätare bebyggelsestruktur än det som generellt finns här idag.

Grönblå infrastruktur
Den grönblå infrastrukturen innehåller olika typer av värden och funktioner, där framförallt skyfallshantering, rekreation och biologisk mångfald prioriterats. Vattendrag och den grönstruktur som kopplar till landskapet är viktiga i den grönblåa strukturen.

Mobilitet
Befintliga gång- och cykelstråk förstärks och lyfts fram. Nya kopplingar skapas för att bygga ett sammanhängande nät som överbryggar byns barriärer. Samtidigt föreslås kopplingar ut till omlandet såsom vid Sjöbovägen ut till väg 11 samt söderut mot Dörröd. Hållplatslägen stärks för att höja bussens konkurrenskraft.

Centrum
Befintligt centrum stärks och förtätas med bostäder, service, kontor och mötesplatser.

Blandad bebyggelse
Funktionsblandade områden med bostäder, handel, service, aktiviteter och arbetsplatser tar plats i centrala lägen

Bostadsbebyggelse
Bostäder prioriteras i anslutning till befintlig skola. I övrigt tillkommer bostäder genom förtätning och inom den blandade bebyggelsen.

Skola och förskola
Befintliga skol- och förskolemiljöer utvecklas och kompletteras med ny skoltomt i nordöst.

Arbetsplatsområde
Plats för icke störande verksamheter lokaliseras mellan bostadsbebyggelse och mer störande verksamheter.

Verksamhetsområde
Verksamheter lokaliseras längs med Väg 11 och fungerar som störningsskydd för befintliga bostäder.

Grönstruktur
Bostadsnära grönstruktur som kopplar gröna miljöer inom tätorten och med omgivande landsbygd.

Idrott- och fritidsliv
Större områden för idrott och fritidsliv samnyttjas och utvecklas till målpunkter för fler.

Vattenhantering
Ytor för fördröjning av vatten anläggs för att hindra översvämning och rening av vatten som förorenats av främst dagvatten.

Möjligt naturreservat
Områden med höga naturvärden som redovisas som möjliga naturreservat i grönprogrammet.

Landsbygd
Den tätortsnära naturen utvecklas för rekreation och friluftsliv och jordbruksmarken värnas.

Utblick efter 2040
Möjliga utbyggnadsområden för blandad bebyggelse efter 2040, samt för verksamheter efter 2040.

Inledning

Syfte

Fördjupningens syfte är att beskriva Veberöds utveckling på kort och lång sikt och därigenom formulera en målbild för Veberöd. För att skapa en långsiktigt hållbar utveckling av bebyggelse, grönstruktur, vatten och mobilitetsfrågor behövs en fördjupad kunskap och ett konkretiserat förslag. Fördjupningen ska också tydliggöra avvägningar och förhållningssätt till utpekade allmänna intressen.

Politiska utgångspunkter

2015 gav kommunstyrelsen i uppdrag till byggnadsnämnden att ta fram ett förslag till fördjupning av översiktsplanen för Veberöds tätort. Den gällande översiktsplanen, som antogs i oktober 2018, utgör ett viktigt underlag i arbetet med fördjupningen av översiktsplanen för Veberöd och finns beskriven på sidan 56-57.

I planuppdraget för fördjupning av översiktsplanen anges att arbetet ska fokusera på att:

- Utveckla Veberöds identitet, karaktär och kärnvärden

- Bredda bostadsutbudet

- Stödja utveckling av ortens näringsliv och tillgång till såväl kommersiell som offentlig service

- Utveckla ortens försörjningssystem: trafik- och kollektivtrafikstruktur för hållbar mobilitet, IT, vattenhantering

Den 12 december 2019 beslutade byggnadsnämnden att återremittera stadsbyggnadskontorets samrådsförslag till fördjupning av översiktsplanen för Veberöd med följande direktiv.

- Simrishamnsbanan som järnväg ska utgå ur FÖP Veberöd. I stället ska det planeras för ett Superbussalternativ med eldrivna fordon.

- I samrådet ska en särskild träff i Veberöd anordnas där markreservatet och alternativ för högkvalitativ kollektivtrafik diskuteras.

- En översyn ska göras för att flytta mark för utbyggnad efter 2040 från den västra sidan av Veberöd till den östra sidan där det är sämre åkermark.

Andra viktiga underlag som varit föremål för politiska beslut är dialogprojektet ”Fokus Veberöd”, Utbyggnadsstrategi 2025, Lunds policy för hållbar utveckling, LundaEKO II och program för social hållbarhet.

Fokus Veberöd

Projektet ”Fokus Veberöd” startade i augusti 2014 och pågick under 2 år. Syftet med fokus Veberöd har varit att ge boende i Veberöd, Vomb, Dörröd och Silvåkra möjlighet att påverka samhällsutvecklingen och planeringen av orten. De dialogaktiviteter som genomförts ska bland annat fungera som underlag till aktuellt arbete med den fördjupade översiktplanen för Veberöd.

Nedan sammanfattas huvuddragen ur framförda synpunkter. Veberödsborna vill att:

- orten förblir levande och attraktiv

- närheten till naturen bibehålles och utvecklas

- bostadsutbudet breddas (man ska kunna bo kvar)

- orten har en tydlig byidentitet

- Veberöd har ett centrum med mötesplatser för alla åldrar

- det finns tillgång till service, såväl kommersiell som offentlig

- ett aktivt föreningsliv bibehålls och vidareutvecklas

- det finns tillgång till kollektivtrafik och bra gång- och cykelvägar

Mingelbild från dialogprojektet ”Fokus Veberöd”

Veberöd har tillgång till gröna miljöer och synliga vattendrag.

Lunds Utbyggnads- och boendestrategi 2025
I Lunds utbyggnads- och boendestrategi anges det strategiska förhållningssättet som gäller för framtida utbyggnation av kommunen och kommunens bostadspolitiska mål fram till 2025. Utvecklingen av Veberöd fram till 2025 föreslås ske genom förtätning, färdigställande av påbörjade projekt och utveckling av centrum. Bebyggelsen föreslås kompletteras med flerfamiljshus och tillgången till verksamhetstomter säkerställas genom ny detaljplan för Lökadalsområdet.

Lunds kommuns policy för hållbar utveckling
En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Lunds kommuns policy för hållbar utveckling syftar bland annat till att skapa ett samhälle där de ekonomiska resurserna används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, där företagsklimatet är gott och där invånarnas ekonomiska välfärd främjas.

LundaEKO II
LundaEko II är Lunds program för ekologiskt hållbar utveckling 2014-2020 och bygger på de nationella miljömålen. Åtta prioriterade områden har preciserats för Lunds miljöarbete.

Lunds program för social hållbarhet
Lunds program för social hållbarhet bygger på de globala målen för hållbar utveckling, de nationella folkhälsomålen samt de mänskliga rättigheterna.

Simrishamnsbanan
Simrishamnsbanan var en tidigare järnvägssträckning mellan Malmö och Simrishamn via Staffanstorp, Dalby, Veberöd, Sjöbo och Tomelilla. Persontrafiken på sträckan lades ned 1970.

Sedan slutet av 1990-talet har samtal förts om att återupprätta trafiken på sträckan. Berörda kommuner gick ihop och 2001 skapades ett nätverk kring Simrishamnsbanan. Två stycken förstudier togs fram, en för sträckan Malmö – Dalby (2006) och en för sträckan Dalby – Tomelilla (2012). Ett riksintresseområde för en framtida järnväg definierades och år 2014 antogs Trafikverkets järnvägsplan för hela sträckan där man fastställde järnvägskorridoren. Dock avsattes inga medel för genomförande av projektet i nationell plan.

Lokala utgångspunkter

Veberöd –en livskraftig tätort

Veberöd, liksom flera av kommunens orter, står inför omfattande utmaningar att svara upp mot invånarnas framtida behov av service, bostäder och attraktiv livsmiljö. I uppdraget till arbetet med en fördjupning av översiktsplanen beskrivs betydelsen av att bredda bostadsutbudet samt att stödja utveckling av ortens näringsliv och tillgång till såväl kommersiell som offentlig service. En avgörande faktor är också framtida tillgång till goda kommunikationsmöjligheter.

Veberöd har en åldrande befolkning där allt fler kommer att ingå i de äldsta åldersgrupperna inom en tioårsperiod. Även gruppen unga vuxna ökar, ifall de väljer att bo kvar i Veberöd. Veberöd domineras kraftigt av småhusbebyggelse. För att möta den demografiska utvecklingen behöver bostadsutbudet breddas.

Veberöd har ett relativt diversifierat näringsliv med många företagare på orten och Veberöd ligger över rikssnittet i andel företag i förhållande till antalet invånare. Men många arbetar på annan ort och endast en mindre andel av befolkningen befinner sig i Veberöd under dagtid. Fler människor i Veberöd under dagtid kan stärka förutsättningarna för service och handel, vilka också utgör viktiga mötesplatser som bidrar till ortens sociala sammanhållning.

Smarta byar är ett lokalt initiativ i samarbete med Lunds kommun, Future By Lund och SOM-projektet och är Sveriges första testbädd för smart teknik på landsbygd. Det visar på hur forskning och utveckling inom digitala lösningar i vardagen kan vara en drivkraft för utveckling på landsbygden.

Veberöds lokala identitet

Veberöd är en ort med tydlig förankring i landskapet och i sin historia. Här finns den lilla ortens kvaliteter och samtidigt är hela regionens utbud tillgängligt. I uppdraget till arbetet med en fördjupning av översiktsplanen beskrivs betydelsen av att utveckla Veberöds identitet, karaktär och kärnvärden. Resultatet av Fokus Veberöd visar att naturnärheten präglar orten.

I dialogprojektet Fokus Veberöd uppkom frågor att arbeta vidare med. Det handlar om att vidareutveckla offentliga rum, stråk och mötesplatser, till exempel Veberödsbäcken och torg i byns hjärta. Det handlar också om att stärka idrotten som sammanhållande element samt att vidareutveckla Veberöds naturvärden och grönstruktur och skapa kopplingar till omkringliggande naturlandskap. Samtliga dessa frågor är viktiga för att stärka Veberöds identitet, karaktär och kärnvärden.

Veberöds bibliotek ligger centralt och är i dag en viktig målpunkt för många veberödsbor.

Sammanhållning och engagemang i Veberöd

Invånarnas möjlighet till delaktighet och inflytande blir allt viktigare. Det krävs gemensamma krafter för att hantera den komplexitet som samhällsutvecklingen innebär. Med minskade offentliga resurser kommer det också krävas att kommunen nyttjar och främjar det lokala engagemanget. En orts identitet, särdrag och sociala kapital är därför viktiga framgångsfaktorer för positiv samhällsutveckling. Detta bygger på samverkan mellan invånare, näringsliv och kommun.

Sammanhållningen mellan de boende i Veberöd och det engagemang som finns på orten är Veberöds största styrka. Veberöd.nu är en lokal plattform för samarbete mellan föreningar, kommun och företag med syfte att skapa ett socialt företagande som vitaliserar Veberödsbygden än mer.

Det är viktigt att engagemang och samverkan fortsätter utgöra en röd tråd i arbetet efter dialogprojektet Fokus Veberöd, i arbetet med den fördjupade översiktsplanen och vidare, när de gemensamt framtagna målsättningarna ska bli verklighet. Barnperspektivet är viktigt och ska genomsyra arbetet med den fördjupade översiktsplanen.

Regionala och globala utgångspunkter

Veberöds roll i regionen

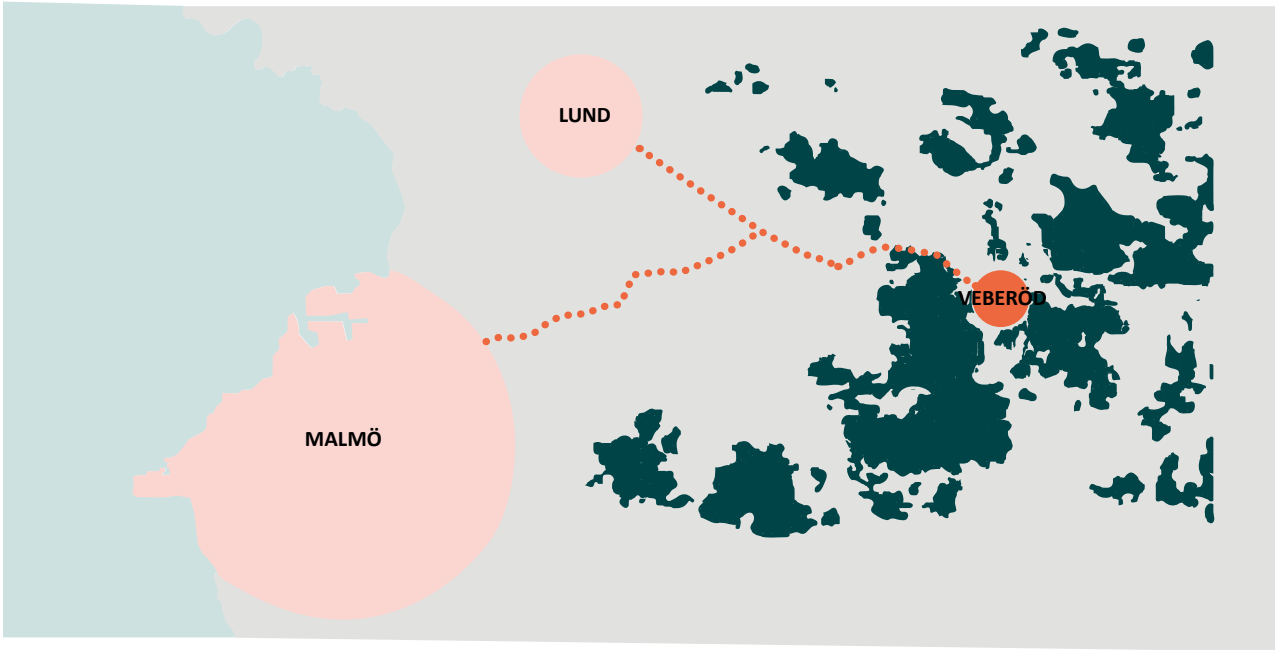
Veberöd har ett unikt läge i en storstadsregion med tillgång till hela Öresundsregionens utbud och samtidigt nära tillgång till landsbygdens kvaliteter. Veberöd erbjuder naturnära boende, etableringslägen för näringsliv och tillgång till rekreations- och fritidsmiljöer. Veberöds roll som mindre ort i ett flerkärnigt Skåne behöver bygga sin samlade attraktionskraft på både ortens egna innehåll, vad orten erbjuder regionen, och på tillgången till det samlade utbudet i regionen. Samtidigt är Veberöd ett nav för de mindre byarna runt omkring. Den service som finns i Veberöd behöver vara tillgänglig också för omlandet.

Avgörande är utveckling av ett effektivt och hållbart resande samt en digital infrastruktur. Det är viktigt att kunna nå övriga regionen, men också att nå Veberöd, som besöksmål och som centralort för omkringliggande byar. Veberöd har förutsättningar att bli en port ut i naturen för boende i regionen. Förutsättningar finns för ett ökat bostadsbyggande och därmed för nya invånare att bosätta sig i Veberöd. Enligt Lunds kommuns översiktsplan ska 1 200 bostäder kunna möjliggöras i Veberöd fram till 2040. Utvecklingsmöjligheter finns även för ett näringsliv som drar nytta av det regionala läget samt för besöksnäringen.

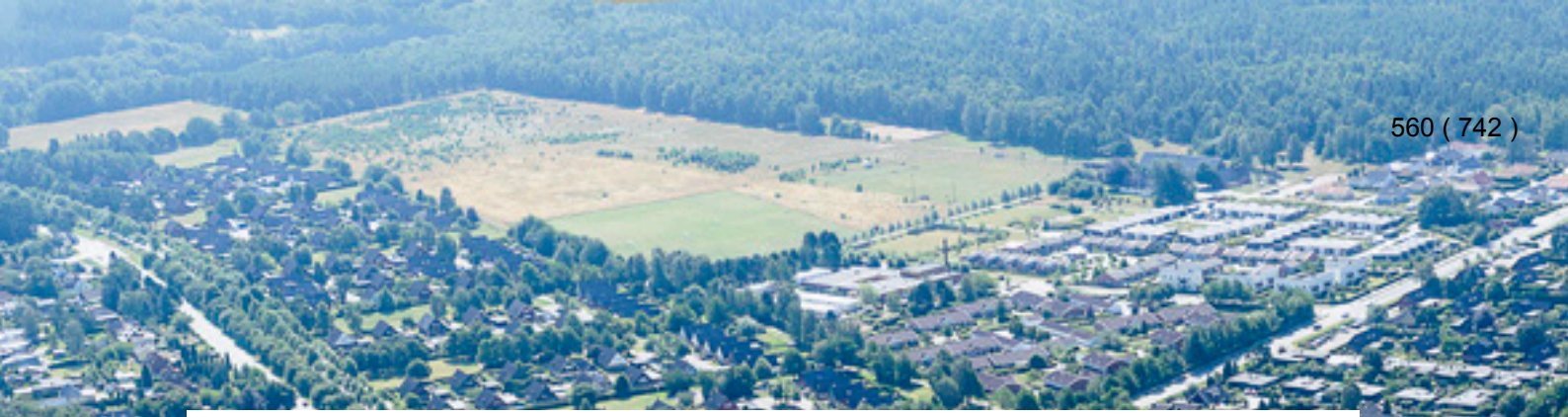
Veberöd kopplat till den globala klimatutmaningen

En avgörande samhällsutvecklingsfråga är att minska klimatpåverkan. En utgångspunkt för arbetet är kommunens program för ekologisk hållbarhet, LundaEko II. Lund ska minska utsläppen av växthusgaser till nära noll år 2050. Den största andelen av klimatrelaterade utsläpp inom Lunds kommuns geografiska område kommer från transportsektorn. Framtida lösningar för hållbart resande i Veberöd är därför en angelägen fråga. En annan utmaning för minskad klimatpåverkan är hur Veberöd kan växa utifrån en resurseffektiv struktur. Enligt Lunds kommuns översiktsplan ska en fördjupning av översiktsplanen för Veberöd studera förtätningsmöjligheter samt enligt direktiv utreda möjligheter att bygga i östra Veberöd för att undvika ianspråktagande av jordbruksmark.

En annan sida av klimatutmaningen är att hantera ett förändrat klimat, exempelvis torka, värmeböljor och kraftiga skyfall. Därför behöver grön- och blåstrukturen utvecklas. De gröna värdena i Veberöd är stora men då Veberöd ligger nedströms Romeleåsen, och vatten från åsen rinner genom orten på sin väg mot Kävlingeån, finns utmaningar med översvämning. Det finns många möjligheter till synergieffekter i att jobba med hur grön- och blåstrukturen i och kring Veberöd kan säkra klimatanpassning, rekreation och biologisk mångfald. En stor utmaning ligger också i att anpassa landsbygdens jordbruksarealer, samt säkra vattentillgång och matproduktion.

Veberöd i regionen

MÅL och STRATEGIER

Utvecklingen av ett hållbart Veberöd tar fasta på översiktsplanens mål om ett levande Lund, ett växande Lund och det gröna Lund. Utifrån de övergripande målbilderna och Veberöds specifika förutsättningar har delmål konkretiserats och strategier formulerats för ett framtida Veberöd.

Det levande Veberöd
Veberöd ska erbjuda ett levande centrum.
Veberöd ska erbjuda ett varierat och jämlikt idrotts- och fritidsliv.
Veberöd ska genomsyras av en tydlig identitet och karaktär.

Det växande Veberöd
I Veberöd ska bostadsutbudet breddas och 1 200 bostäder ska möjliggöras.
Veberöd ska växa på ett mer resurseffektivt sätt.
I Veberöd ska det finnas förutsättningar för ett starkt näringsliv.

Det gröna och blå Veberöd
I Veberöd ska de gröna och blå miljöerna rymma både rekreation och biologisk mångfald.
I Veberöd ska det finnas robusta strukturer för att minska och möta klimatförändringar.
I Veberöd ska det vara enkelt att resa hållbart såväl lokalt som regionalt.

Det levande Veberöd

Ett levande Veberöd är ett Veberöd där det finns kontakt och utbyte mellan människorna i byn. De som bor här, de som är verksamma här och de som besöker byn. Sammanhållningen är en viktig del i ortens bykänsla och identitet. Centrum är den självklara mötesplatsen med folkliv, handel och service. Idrottslivet och föreningslivet är andra viktiga delar i livskvalitén och samvaron. Fritidsmöjligheter som är närvarande och tillgängliga ska vara stimulerande för alla oavsett bakgrund, ålder och kön.

MÅL

Veberöd ska erbjuda ett levande centrum

STRATEGIER FÖR ETT LEVANDE CENTRUM

- Utveckla attraktiva mötesplatser och gatumiljöer i Veberöds centrum
- Gynna nya koncept för mötesplatser och service genom ett aktivt samarbete mellan kommunen, föreningar och näringsliv
- Skapa förutsättningar för olika typer av funktioner i centrala Veberöd

Veberöd ska erbjuda ett varierat och jämlikt fritidsliv

STRATEGIER FÖR ETT VARIERAT OCH JÄMLIKT FRITIDSLIV

- Utveckla trygga stråk och platser som bidrar till ett varierat och jämlikt idrotts- och fritidsliv
- Ge förutsättningar för ett större utbud av idrotts- och fritidsaktiviteter
- Klustra olika aktiviteter för en mer aktiv och tryggare plats

Veberöd ska genomsyras av en tydlig identitet och karaktär

STRATEGIER FÖR EN TYDLIG KARAKTÄR OCH IDENTITET

- Stärk upplevelsen av närhet till naturen och omgivande landskap
- Ge utrymme för nya arkitektoniska kvalitéer som samspelar med och tar hänsyn till byns kulturhistoriska värden
- Stärk Veberöds entréer och centrum

Ett levande centrum

Ett levande centrum är en förutsättning för folkliv och kontakt mellan byns invånare. Genom att planera för attraktiva promenadstråk och mötesplatser skapas möjligheter för folkliv och lokalt förankrade aktiviteter. Genom ett lyft av centrum kan förutsättningar förbättras för en utökad handel och småskaligt näringsliv, vilket i sin tur kan locka till sig människor och gatuliv. Att skapa ett mer levande centrum viktas högt av Veberöds invånare, något som framkom både i *Fokus Veberöd* och på de dialogmöten som hållits på medborgarcentrum under våren 2019. För att göra centrum mer attraktivt vill man bland annat se ett utökat serviceutbud och fler mötesplatser.

STRATEGIER FÖR ETT LEVANDE CENTRUM

- Utveckla attraktiva mötesplatser och gatumiljöer i Veberöds centrum.
- Gynna nya koncept för mötesplatser och service genom ett aktivt samarbete mellan kommunen, föreningar och näringsliv.
- Skapa förutsättningar för olika funktioner i centrala Veberöd.

Utgångspunkter

Veberöds centrum sträcker sig från Norra Järnvägsgatan i norr, längs Dalbyvägen och vidare i Sjöbovägen till Boddes plats, med Mejerigatan som ett sammanlänkande stråk. Här samlas en stor del av byns butiker, serviceutbud och caféer. Dalbyvägen delar upp de centrala delarna och upplevs som en barriär då den ofta trafikeras av tung trafik. I dagens centrum saknas attraktiva mötesplatser såsom torg och platsbildningar. Istället utgörs centrala mötesplatser av Coops parkering, området kring bensinmacken/allbutiken Quick Corner samt några sittplatser i anslutning till rondellen i denna gatukorsning. I de centrala delarna av Veberöd finns ett relativt stort utbud av lokaler för näringsliv, men med en stor andel som idag står tomma eller innehåller verksamheter som inte bidrar direkt till ett levande gatuliv.

Gynna näringslivet

Invånarnas närvaro har stor betydelse för centrums karaktär och är en grundläggande förutsättning för folkliv, service och handelsutbud. Företagarna i centrum beskriver kundlojalitet och ortsengagemang som extremt viktigt då marknaden inte är särskilt stor. Satsningar som efterfrågas rent konkret är bland annat fler och bättre skötta grönområden, en naturlig mötesplats, bättre belysning och fler parkeringsplatser. Detta tror butiksägare kan få fler att vistas i Veberöd centrum, något som framkom i en näringslivsanalys utförd inom arbetet med fördjupningen av översiktsplanen (*Oxford research, 2015)*.

Centrums attraktivitet ska bidra till ett fördelaktigt läge för verksamheter. Det är av betydelse hur det ser ut i omgivningen eftersom det även ska vara trevligt att röra sig i centrum och ta sig till de olika

Flygbild över centrala Veberöd

Julskyltning i Veberöds centrum.
Foto: Jan Malmgren

butikerna och verksamheterna. Butiker, caféer och restauranger gynnas av attraktivt utformade gaturum med plats för uteserveringar och god exponering. Det ska vara lätt att mötas och stanna upp. Lokal handel och service bidrar till ett mer självförsörjande och lokalt förankrat Veberöd där det inte är nödvändigt att ta bilen för att göra inköp eller uträtta ärenden. Med liv och rörelse kring verksamheterna skapas en attraktiv och trygg miljö att vistas i. Tillgänglighet för cykel är av stor betydelse och därför ska såväl cykelbanor som cykelparkering säkras i anslutning till lokala verksamheter och service. Även tillgänglighet för bil behöver säkerställas för att bredda kundunderlaget för lokal handel och verksamheter i Veberöd. Det blir därför betydelsefullt att handel och service koncentreras där det finns parkeringsmöjligheter för bil inom rimligt avstånd.

Attraktiva gaturum

Utemiljön har stor betydelse för hur människor upplever centrum. Det är nödvändigt att ta ett samlat grepp kring utformningen och rama in det som definieras som centrum. Det kan exempelvis handla om materialval för markbeläggning, möblering och belysning. Med en större tillgång till sittplatser ökar tillgängligheten för äldre och människor med rörelsehinder. Dessutom skapas platser att uppehålla sig på vilket ytterligare ökar möjligheterna till möten. Trafikmiljön behöver anpassas till den gående och cyklande människans upplevelser. Med låga hastigheter och ofarliga övergångsställen kan de mer utsatta trafikanterna såsom fotgängare och cyklister röra sig obehindrat i centrum. Detta får särskilt stor betydelse för barnens rörlighet. Dessutom möjliggör breddade trottoar utrymme för cykelparkering, vegetation och gatumöbler som också är viktigt för ett mer tillgängligt och trivsamt gaturum.

Attraktivt gaturum med lokaler i bottenvåning.

Mötesplatser

Veberöd behöver framförallt en central mötesplats i form av ett torg där människor kan uppehålla sig och där olika typer av aktiviteter kan ta plats. Det kan handla om en plats att slå sig ner en stund, en plats att möta andra människor. Det kan samtidigt vara en plats för torghandel med lokala produkter, en symbolisk plats för byn eller en yta för tillfälliga evenemang. För att torget ska bli lyckat krävs att det är estetiskt utformat i mänsklig skala med exempelvis vegetation, vatten och med betydande siktlinjer, exempelvis mot kyrkan eller Romeleåsen. Förutsättningarna för att skapa fler och tydligare mötesplatser i Veberöds centrum bedöms ligga både i utformning av den fysiska miljön men också genom att engagera ortens invånare. Även privata näringsidkare kan utveckla mötesplatser i anslutning till sina verksamheter, något som kommunen ska gynna och stödja.

Täthet och variation

Centrum utmarkerat som *centrumutveckling*, vilket innefattar en rad olika strategier och åtgärder för att skapa ett mer samlat och levande centrum. *Fler bostäder, förtätning, samutnyttjande av lokaler, nya mötesplatser och stråk samt tätare samarbete mellan* kommun och näringsliv är alla åtgärder som är väsentliga för att Veberöds centrum i framtiden blir en plats för möten, handel, utbyten och byliv.

Vidare arbete

I ett fortsatt planeringsarbete behövs mer specifika åtgärder i centrum klargöras.

I samrådet bör en dialog inledas mellan kommunen, fastighetsägare och företagare i centrum för att tillsammans skapa en gemensam bild av hur utvecklingen av ett levande centrum ska gå till.

Attraktivt gaturum med entréer mot gatan, gatuträd och tillgänglighet för gående.

Allmänna torg och platser med utrymme för både tillfälliga och permanenta aktiviteter.

Attraktiva bostäder i centrala lägen lyfter gaturummen och upplevelsen av trygghet.

Varierat och jämlikt fritidsliv

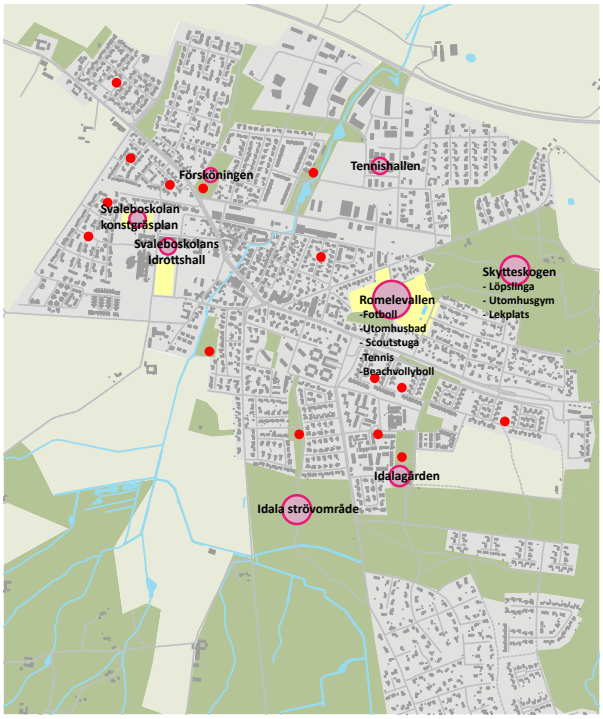
Att ha en meningsfull fritid och möjlighet till idrott är betydande faktorer för folkhälsan. I Veberöd finns det ett stort lokalt engagemang för idrott- och föreningsliv, och i takt med att tätorten expanderar behöver också föreningslivet förutsättningar att växa och utvecklas långsiktigt. Det är viktigt att säkra idrott och aktiviteter för barn och ungdomar, men också för en allt större grupp av äldre människor. Alla behöver ha förutsättningar för en meningsfull fritid i Veberöd.

STRATEGIER FÖR ETT VARIERAT OCH JÄMLIKT FRITIDSLIV

- Utveckla trygga stråk och platser som bidrar till ett varierat och jämlikt idrott- och fritidsliv
- Ge förutsättningar för ett större utbud av idrotts- och fritidsaktiviteter
- Klustra olika aktiviteter för en mer aktiv och tryggare plats

Utgångspunkter

Platser för idrott och fritidsaktiviteter finns i dagsläget främst på två olika platser inom Veberöd; Romelevallens idrottsplats och kring Svaleboskolan. Andra platser för idrottsaktiviteter inom byn är tennishallen vid Truckvägen, brukshundsklubben i Idalafältets östra del samt den snart nybyggda idrottshallen vid nya Idalaskolan. Romelevallen är det huvudsakliga området för idrott i dag och innefattar fotbollsanläggning, tennisbana, fritidsbad, boulebana, motionsslinga, utomhusgym, klubbstuga för scouter med mera. Vintertid spolas parkeringsplatsen på ideellt initiativ för att skapa en tillfällig plats för skridskoåkning och skidspår anläggs runt Romelevallen om det finns snö. Veberöds allmänna idrottsförening (VAIF) har idag cirka 450 aktiva medlemmar.

Kartbild som visar målpunkter runt om i Veberöd.

I anslutning till skolorna finns idrottshallar som används av föreningslivet, och vid Svaleboskolan en konstgräsplan. I samband med planläggning för Idalafältet har ny lokalisering för en fotbollsplan blivit aktuellt. Även brukshundsklubben kommer vartefter att behöva hitta en ny lokalisering för sin verksamhet. Fritid Veberöd är byns fritidsgård och mötesplats för unga mellan 12-25. Fritidsgården har öppet alla vardagar och erbjuder gruppverksamheter och ”drop in” och formar verksamheten efter ungas önskemål. Biblioteket är en annan viktig mötesplats på orten.

I centrum saknas olika platser för möten, spontanidrott och mer organiserat fritidsliv, något som kan stärka både centrum och ett jämlikt idrotts- och fritidsliv.

Föreningsliv, idrott och aktiviteter kan bli en mötesplats för människor i olika åldrar och med olika bakgrund. Samtidigt finns det tydliga mönster, som följer socioekonomiska förutsättningar, i vilka som är engagerade i föreningslivet och vilka som inte deltar. Ett aktivt föreningsliv och god tillgänglighet till såväl organiserad som spontan idrott och aktivitet ger förutsättningar för att alla, oavsett bakgrund, kön och ålder, ska få tillgång till utbudet och mötas. I Fokus Veberöd framkom en rad olika förslag till utveckling av fritidslivet.

Idrott och aktiviteter tar plats

I en tid när den fysiska aktiviteten minskar, särskilt tydligt hos barn och unga, är det angeläget att säkerställa ytor och möjligheter för idrott och aktiviteter. Den organiserade idrotten är stark i Veberöd och innebär ett starkt lokalt engagemang. Samtidigt är det nödvändigt att tillgodose platser för den spontana idrotten, som växer allt mer.

Fysisk aktivitet har många goda sidor och ger positiva effekter för såväl fysisk som psykisk hälsa. När

orter förtätas och växer finns risk för att ytor för grönska, aktivitet och rörelse inte utvecklas i samma takt. För att Veberöd ska kunna erbjuda samma möjligheter för en aktiv fritid i framtiden behöver behovet av platser för detta följas upp och utvecklas allt eftersom orten växer.

Jämlika platser för idrott och aktivitet

Genom att Romelevallen och andra idrotts- och aktivitetslokaler ligger centralt i Veberöd finns det relativt goda möjligheter att ta sig hit gåendes eller med cykel. Det gör att barn och ungdomar själva kan ta sig hit och de blir inte beroende av skjuts med bil från föräldrar. Det skapar mer jämlika förutsättningar för alla att delta. Även äldre kan ha behov av ett föreningsliv som både får dem fysiskt aktiva samtidigt som den sociala samvaron stärks. Det kan handla om aktiviteter anpassade till äldres villkor, till exempel att gå stavgång tillsammans eller ha lättare jogging i grupp.

Genom inkluderande processer i utformandet av nya platser och normkritiskt utformande av aktivitetsytor kan dessa platser tillgängliggöras för en större målgrupp. Inom Boverkets projekt *Jämställda offentliga miljöer* utvecklades "Aktivia" på Klostergården i Lund. Här har en aktivitetsyta utvecklats med utrymme för spontana aktiviteter och som ska fungera som mötesplats för unga i området. Platsen har utformats av och för tjejer och det finns idag en stolthet över platsen bland unga tjejer på Klostergården.

Aktivietsyta Aktivia på Klostergården, designad av tjejer i närområdet.

Det är svårt att ange generella principer för utformande av jämlika platser, det utgår från den specifika platsen och behovet hos de som berörs och ska använda platsen. Viktiga aspekter är dock färg, form, belysning och att skapa överblickbara rum som gör att man känner sig trygg. Närvaro av människor eller ett flöde av förbipasserande, samt att platsen används under en stor del av dagen gör också att den uppfattas som trygg. Platser där människor finns drar ofta till sig ännu fler människor och genom möten kan den sociala tilliten stärkas. I utformandet av offentliga platser är en utgångspunkt att den ska utformas så att den blir tillgänglig för så många som möjligt.

Sammanhängande stråk av aktiva platser

I en utveckling av orten finns stora möjligheter att bygga vidare på Romelevallens potential som samlad idrottsplats och ytterligare förstärka den som en mötesplats för idrott, aktivitet och rekreation. Det finns också behov av att etablera ett sammanhängande nätverk av stråk som sammankopplar Veberöds olika platser för idrott och aktivitet. Detta kan utformas som ett tillgängligt och attraktivt rörelsestråk genom orten som innefattar upplevelsesekvenser utmed vägen och attraktiva målpunkter.

I ett fortsatt arbete med att utveckla aktivitetsytor och spontana idrottsytor behövs en analys av vilka målgrupper platsen ska nå och vad som behöver kompletteras. Idag finns redan flera idrottsplaner i Veberöd, men inte så många andra typer av aktivitetsytor. Troligtvis behövs därför andra typer av ytor som skulle kunna tilltala andra målgrupper, exempelvis äldre eller fler tjejer. Tjejer har i andra sammanhang uttryckt att de gärna vill ha platser att samlas på och umgås, sittgrupper som kanske är väderskyddade men samtidigt upplevs som trygga och överblickbara.

Engagemang för större variation

Ett aktivt deltagande gör att utformningen blir efter de behov som finns på orten men också att ägandeskap och stolthet för platsen byggs upp. Viktigt är att engagera flera målgrupper, och gärna föreningslivet, så hela byn känner sig delaktig. På så sätt kan platser fylla flera lokala behov och bli mötesplatser för olika grupper.

Det är viktigt att det finns en variation av mötesplatser för olika typer av aktiviteter för att på så vis kunna tilltala så många människor som möjligt. Platser och aktiviteter ska också fylla ett behov under hela året.

Tydlig karaktär och identitet

När en långsiktig målbild ska formuleras väcks frågan om vad Veberöds karaktär och identitet grundas i idag och vad den kan tänkas bli i framtiden. Veberöds identitet formas av ortens historia som jordbruks- och tegelbruksort, närheten till naturen och en lokal kultur av aktivt föreningsliv och företagande. När Veberöd utvecklas vidare är det viktigt att ta tillvara på och vidareutveckla dessa kvaliteter för att skapa trivsamma livsmiljöer och främja en levande tätort. En tydlig och positiv identitet underlättar också för de boende att identifiera sig med byn och känna samhörighet med de andra som bor här.

STRATEGIER FÖR EN TYDLIG KARAKTÄR OCH IDENTITET

- Stärk upplevelsen av närhet till naturen och omgivande landskap
- Ge utrymme för nya arkitektoniska kvaliteter som samspelar med och tar hänsyn till byns kulturhistoriska värden
- Stärk Veberöds entréer och centrum

Utgångspunkter

Veberöd har sitt ursprung i lantbrukstraditionen och kopplingarna till jordbruksnäringen är ännu tydliga. Detta syns bland annat genom de gårdsmiljöer finns i och i nära anslutning till orten samt de utblickar som finns mot landskapet på flera håll. Även arvet efter tegelbrukseran är väl synligt, dels genom ortens signum av rött tegel men också det faktum att Veberöd har varit en stationsort. Den forna järnvägen formar ännu stora delar av byns struktur. Andra betydelsefulla aspekter på Veberöds fysiska struktur är den expansion av byn som skedde under 60- och 70-talet där orten växte väsentligt med framförallt villabebyggelse.

I dialogprojektet *Fokus Veberöd* framgår att närheten till naturen är något som starkt präglar ortens karaktär. Ett annat tydligt signum är det sociala kapitalet som tar sig uttryck i ett starkt föreningsliv, stor andel företagare och engagerade medborgare. En medborgarbaserad kulturmiljöinventering gjordes under 2015-2016 där lokala representanter tillsammans med kommunen inventerade Veberöds byggnader och landskap. Dialogformen ledde till ökad kunskap och medvetenhet om miljöerna. Resultatet av inventeringen finns tillgänglig som underlag på kommunens wikisida.

Stationssamhället och tegelbruket

Från att ha varit ett jordbrukssamhälle utvecklades tätorten efter att Malmö – Tomelilla järnväg färdigställts 1893 och Veberöds station uppförts. Efter järnvägens tillkomst etablerades flera industrier som stärkelsefabrik och garveri i Veberöd. Den största industrin var tegelbruket som var beläget i samhällets västra del, men lades ned 1974 strax efter nedläggningen av Simrishamnsbanan. Även om tegelbruket och andra industrier nu är rivna finns spår kvar i form av det röda Veberödsteglet som är ett av ortens starka signum och finns representerat i byggnader som skolor, bostadshus och verksamhetsbyggnader.

Tiden som järnvägsort är fortfarande mycket tydlig i gatunätets struktur kring den tidigare spårsträckningen. Även en del byggnader med kopplingar till järnvägen finns kvar, bland annat det gamla stationshuset eller det gamla våghuset intill spåret. De stora äldre industribyggnaderna som låg i Veberöds centrala delar gav centrum en helt annan rumslighet och skala än dagens glesare och lägre bebyggelse-

Tegelvillor längs Sjöbovägen.

Kyrkan centralt placerad i byn, inbäddad i grönska.

struktur. Med hänsynsfull utformning kan en högre bebyggelse tillföra intensitet och liv till bykärnan.

Bebyggelsen formar gaturummet

Ortens centrala delar tillhör den äldsta bebyggelsen och ligger där den gamla landsvägen mellan Lund och östra Skåne korsar Veberödsbäcken. Denna del karakteriseras av smala och vindlande bygator, låg bebyggelse samt inslag av äldre gårdsbyggnader. Den äldre bebyggelsen vänder sig mot gatan och samspelar med gatans liv. Detta koncept bör också tillkommande bebyggelse ta fasta på. Strukturmässigt har orten vuxit längs landsvägarna och är idag förgrenad utmed vägarna Dalbyvägen, Sjöbovägen och Dörrödsvägen. Vad som utgör centrum idag är beläget där de äldre vägarna mellan Dalby – Sjöbo och Dörröd – Skurup korsar varandra.

Centrum är idag utsträckt från Boddes plats till biblioteket. Boddes plats var förr en naturlig samlingspunkt i Veberöd där människor hämtade vatten i en brunn. Idag är platsen en tydlig identitetsbärare och en replika av brunnen inviges 2016. Längre ut från bykärnan finns typiska 1970-talsområden men också småhusområden som från början varit sommarhus. Att ta tillvara det kulturhistoriska arvet i form av strukturer, miljöer och byggnader från olika tidsperioder ger förutsättningar för att utveckla den lokala identiteten. Utvecklingen i Veberöd ska anknyta till platsens kulturhistoria genom att förhålla sig till gaturummets struktur genom placering, utformning och material.

Landskaplig anpassning

Landskapet runt Veberöd präglas av ett aktivt jordbrukslandskap med inslag av gårdsbebyggelse, trädalléer och andra gröna element, dels av de stora nivåskillnader och skogsmarker som Romeleåsen tillför. Kopplingen som finns mot åsen, och betesmarkerna längs Veberödsbäckens dalgång är historisk då det var längs bäckens dalgång man en gång i tiden drev korna från byn ut på bete på åsen. Planeringen av Veberöd ska utgå ifrån landskapets förutsättningar så att bebyggelsen kan harmoniera med sin omgivning. Den naturliga topografin ska bibehållas i så stor utsträckning som möjligt och byggnadshöjder ska anpassas efter omgivningen. Värdefulla natur- och kulturlandskap ska bidra med kvaliteter till utvecklingen av Veberöd, och närheten till skogsområden och det småskaliga kulturlandskapet ska vara centrala i byns identitet.

Utrymme för samtiden

Dagens Veberöd är uppbyggt över en lång tid och olika tidsepoker finns representerade i den fysiska miljön. I en vidare utveckling av tätorten är det viktigt att ta tillvara och bygga vidare på dessa kvalitéer samtidigt som det är nödvändigt med utrymme för nya intryck. En identitet med sikte på den moderna byn kan skapas med hjälp av modern arkitektur och hänsyn till kulturhistoriska värden. Det gäller såväl byggnader som utemiljöer såsom gator, torg och parker.

För Traversen, där det hållbara boendet speglas i områdets identitet, blir detta särskilt viktigt. Nytänkande och innovation är ledord med kreativa lösningar inom energi- och kretsloppsfrågor, transportsystem och livsstilsfrågor. Genom pedagogiskt och estetiskt utformade lösningar ska detta kunna upplevas inom området. För att förankra utvecklingen här på ett framgångsrikt sätt är det avgörande att ge utrymme åt verksamheter och aktiviteter som idag finns och pågår i området. Samtidigt kan områdets identitet även byggas upp kring vilka nya verksamheter och aktiviteter som möjliggörs här.

Nya bostäder med hållbara lösningar.

Det växande Veberöd

Det växande Veberöd är ett Veberöd där det finns bostäder för alla skeden i livet. Bostadsbyggandet möter ortens demografiska utveckling men tar också utgångspunkt i ortens unika förutsättningar som naturnära by. Veberöd växer i första hand genom förtätning vilket innebär att jordbruksmark och natur kan sparas. Förtätningen gynnar ett levande centrum och stärker en sammanhållen bystruktur. Ett näringsliv växer som tar kraft i lokal drivkraft och här erbjuds unika förutsättningar i en expansiv region. Det centrala förtätningsområdet Traversen ska bli en förebild för att utveckla ett klimat- och resurseffektivt bostadsområde.

MÅL

I Veberöd ska bostadsutbudet breddas och 1 200 bostäder ska möjliggöras fram till 2040.

STRATEGIER FÖR ETT BREDDAT BOSTADSUTBUD

- Arbeta för ett breddat bostadsutbud med en mångsidig sammansättning av hustyper, upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar.
- Ta tillvara den unika livskvalité som naturnära boende i Veberöd kan erbjuda Malmö/Lundregionen.

Veberöd ska växa på ett mer resurseffektivt sätt

STRATEGIER FÖR RESURSEFFEKTIVITET

- Förtäta orten och stärk en sammanhållen bystruktur
- Anpassa utbyggnadstakten efter gjorda och planerade investeringar
- Säkerställa att orten växer resurseffektivt utan att det sker på bekostnad av framtida generationer.

I Veberöd ska det finnas förutsättningar för ett starkt näringsliv

STRATEGIER FÖR ETT STARKT NÄRINGSLIV

- Erbjuda strategiska lägen för nya verksamhetsetableringar, både i nya områden samt genom förtätning i befintliga områden.
- Möjliggöra lokaler i attraktiva och centrala lägen.

Ett breddat bostadsutbud

Lunds kommuns översiktsplan anger att bostadsutbudet ska möta både dagens och framtidens befolknings behov och önskemål. Det är viktigt att varje tätort kan erbjuda en bred boendepalett. Det ska finnas bostäder i varierande storlekar och upplåtelseformer. Veberöd ska kunna växa med 1200 bostäder fram till 2040.

STRATEGIER FÖR ETT BREDDAT BOSTADSUTBUD

- Arbeta för ett breddat bostadsutbud med en mångsidig sammansättning av hustyper, upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar.
- Ta tillvara på den unika livskvalité som naturnära boende i Veberöd kan erbjuda Malmö/Lundregionen.

Utgångspunkter

Veberöds bostadsstruktur präglas av den äldre bykärnan och den kraftigt expanderade småhusbebyggelsen under 1970-talet. Under 1970-talet mer än fördubblades bostadsbeståndet i Veberöd, från 600 bostäder 1970 till 1 300 bostäder 1980. Därefter har utbyggnaden skett i ett lugnare tempo. De senaste 10-15 åren har Veberöd vuxit med cirka 25 bostäder per år, med en tydlig ökning de senaste åren. Bostadsutbudet i Veberöd består idag till allra största delen av småhus och äganderätt. 82 procent av det totala bostadsbeståndet utgörs av småhus.

Bostadsbeståndets struktur och utveckling har medfört att åldersstrukturen hos veberödsborna präglas av att det idag finns en stor andel barn, en stor andel mellan 35 och 55 år samt en stor andel mellan 65 och 75 år. Veberöd har, vid sidan av Södra Sandby, den högsta medelåldern i kommunen. De närmsta tio åren präglas av att de äldsta åldersgrupperna, 75 år och äldre, kommer att öka kraftigt samt att många barn kommer att bli unga vuxna.

Den demografiska utvecklingen innebär att Veberöd står inför både utmaningar och möjligheter kopplat till att bredda bostadsutbudet och skapa en omflyttning på bostadsmarknaden i orten. Det begränsade utbudet av bostadsrätter och hyresrätter är framförallt ett hinder för äldre att kunna lämna sin villa för ett mer anpassat boende i ett centralt läge i byn. Det är också ett hinder för unga samt nyanlända att etablera sig på orten. Det blir också svårt att bo kvar vid förändrade livsvillkor, exempelvis vid en skilsmässa.

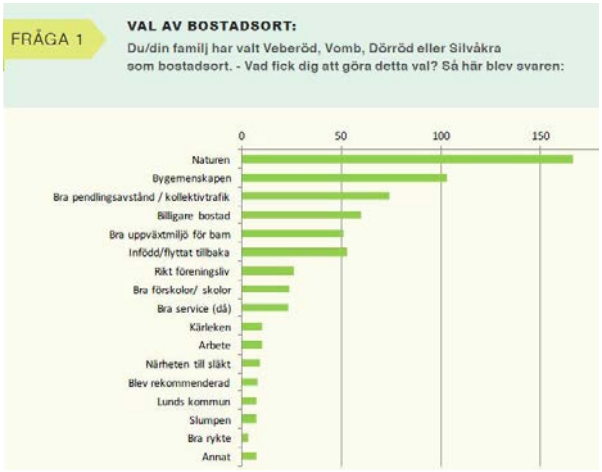
Ny a bostäder i centrala Veberöd.

Andel flerbostadshus och småhus i Veberöd, 2017.

Andel bostadsrätter och hyresrätter i Veberöd, 2017.

Utdrag ur Fokus Veberöd. diagram som visar val av bostadsort.

Fler lägenheter i centrum

Översiktsplanen tar höjd för en utbyggnadstakt på omkring 60 bostäder per år i Veberöd, totalt 1 200 bostäder fram till 2040. För att möta det behov som uppstår när den äldsta befolkningsgruppen växer kraftigt behöver bostadsbyggandet få en annan inriktning än vad som präglat orten hittills. Många äldre efterfrågar bostäder som har ett centralt läge och bra tillgång till service, detta för att kunna bibehålla en viss mån av självständighet och rörlighet. Det kan finnas ett ökat behov av trygghetsboenden, seniorboenden samt särskilda boenden, då behovet av gemenskap och trygghet kan vara större hos vissa äldre. Seniorbostäder och trygghetsbostäder är en typ av mellanboendeformer som överbryggar glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med en helhetsomsorg. Samtidigt är många äldre friska längre och efterfrågar även mindre, centrumnära bostäder i det vanliga beståndet. Lägenheter behöver därför byggas i centrala Veberöd, nära kollektivtrafik och service, anpassade för äldres behov. En generellt större blandning av boendeformer är positivt för en social robusthet och för att skapa en mer balanserad befolkningsutveckling i framtiden.

Naturnära boende

Att fortsätta bygga småhus är ett sätt att även erbjuda naturnära boende och livskvalitet för en växande befolkning i sydvästra Skåne. I dialogprojektet Fokus Veberöd framkom det att en av de främsta anledningarna till att många bosatte sig i Veberöd var närheten till naturen. När orten växer är det därför viktigt att sätta särskilt fokus på vilken unik livskvalité naturnära boende i Veberöd kan erbjuda Skåne och Öresundsregionen.

Flyttkedjor

När nya bostäder byggs så kan andra bostäder frigörs på bostadsmarknaden, då uppstår så kallade flyttkedjor. Flyttkedjor pekas ibland ut som en möjlighet för resurssvaga hushåll att få tillgång till en bostad, men flyttkedjornas möjlighet till detta har kritiserats. I Veberöd finns en möjlighet för flyttkedjor ifall äldre lämnar sina villor för att flytta till en nyproducerad lägenhet. Detta skulle öppna upp för nya familjer som har behov av större bostäder eller efterfrågar ett naturnära boende. För de mest resurssvaga innebär dessa flyttkedjor ingen påtaglig ökad möjlighet att få tillgång till en bostad i Veberöd. För detta krävs andra mer specifika insatser. Riksbyggens pågående projekt i kvarteret Gåsen innebär drygt 30 lägenheter för seniorer. För liknande projekt i motsvarande läge redovisar Riksbyggen att runt hälften av alla inflyttade kommer från ett småhus i närområdet. Skulle Gåsen generera samma flyttkedja innebär det att 15 småhus i Veberöd tillgängliggörs.

Antal färdigställda bostäder per år under en 5-årsperiod

Bostäder	2015	2016	2017	2018	2019	TOTALT
Småhus -äganderätt	1	1	17	40	16	75
Småhus -bostadsrätt	0	0	8	10	26	44
Småhus -hyresrätt	0	0	0	37	0	37
SMÅHUS	**1**	**1**	**25**	**87**	**42**	**156**
Lägenheter -äganderätt	0	0	0	0	0	0
Lägenheter -bostadsrätt	0			28		
Lägenheter -hyresrätt	0	1	12	3	0	0
LÄGENHETER	**0**	**1**	**12**	**31**		**44**
TOTALT ANTAL BOSTÄDER	**1**	**2**	**37**	**118**	**42**	**200**

Tabellen ovan visar att det har byggts i snitt 40 bostäder per år de senaste fem åren. Detta innebär en ökad byggtakt jämfört med tidigare år. Mellan åren 2003-2013 byggdes det i genomsnitt runt 20 bostäder per år.

Behov av skola och förskola

När samhället växer med nya invånare innebär det att mer än bara bostäder behöver byggas och utvecklas. Arbetsplatser, service, parker och andra anläggningar är alla delar i en växande tätort. En grundläggande offentlig service är skola och förskola. Dessa är viktiga miljöer som skapar och bidrar till barns förutsättningar att växa och utvecklas. Utbyggnad av skola är samtidigt en stor ekonomisk investering för kommunen. Det är viktigt att utbyggnaden av bostäder går i takt med utbyggnad av skola och annan service på ett sätt där det sker en hushållning med kommunens ekonomiska resurser.

Det är vanligt att människor flyttar in i nyproducerade bostäder när man bildat familj och familjen ska växa. Behovet av förskoleplatser är som störst några år efter att en bostad byggs och behov av grundskoleplatser är som störst runt tio år efter att en bostad byggs. Byggs många bostäder samtidigt skapas tillfälliga större behov av skol- och förskoleplatser för vissa ålderskullar. En mer jämn och kontinuerlig utbyggnad över tid är bra för att dra nytta av de resurser kommunen satsar i utbyggd skola.

Markanvändning

I markanvändningen fokuseras det på att förtäta orten inåt med en tätare struktur och större andel flerbostadshus.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet ska behov av olika bostadstyper och samhällsservice i Veberöd studeras vidare.

Behov av skola och förskola – räkneexempel

Lunds kommun har ett verktyg för att ta fram en befolkningsprognos vid nyproduktion av bostäder. 1200 nya bostäder i Veberöd innebär 3000-4000 nya invånare beroende på vilken typ av bostäder som byggs. Här följer två räkneexempel som bygger på att 60 bostäder byggs per år under 20 år.

I exempel 1 byggs hälften av bostäderna som småhus, en fjärdedel som blandade hyresrätter och en fjärdedel som seniorbostäder. Då innebär de nya bostäderna att antalet nya barn i förskoleåldern kommer att växa succesivt till cirka 250 barn efter 20 år och därefter falla sakta till 150 barn ytterligare 20 år bortåt i tiden. Antalet nya barn i grundskoleåldern kommer att växa succesivt till drygt 470 barn efter 22 år för att därefter falla sakta till drygt 300 barn ytterligare 20 år bortåt i tiden.

Om det byggs centrala bostäder för äldre så innebär dessa bostäder inte ett behov av fler skolplatser. Men med tanke på de flyttkedjor som kan uppstå i Veberöd så innebär i praktiken att de nya invånarna består av barnfamiljer som flyttar till de bostäder som frigörs. I exempel 2 görs därför beräkningarna baserade på 1200 nya småhus. Då är motsvarande topp för antalet nya förskolebarn cirka 400 och antalet nya grundskolebarn drygt 800.

Urbana villor i Malmö skapades av de som senare också flyttade in i byggnaden.

Växa på ett resurseffektivt sätt

Förtätning är en nödvändig strategi för att hushålla med värdefull jordbruksmark och naturmark, men också för att skapa en sammanhållen byutveckling. Förtätning handlar inte bara om att möjliggöra bostäder, utan tanken är att genom en mer sammanhållen bebyggelsestruktur främjas kollektivt resande, lokal service och näringsliv.

Utgångspunkter

Lunds kommuns översiktsplan anger att bebyggelseutvecklingen i kommunen främst ska ske genom förtätning i en sammanhållen och resurseffektiv struktur som bevarar värdefull jordbruksmark i största möjliga utsträckning.

STRATEGIER FÖR RESURSEFFEKTIVITET

- Förtäta orten och stärk en sammanhållen struktur
- Anpassa utbyggnadstakten efter gjorda och planerade investeringar
- Säkerställa att orten växer resurseffektivt utan att det sker på bekostnad av framtida generationer.

Med förtätning menas att nya byggnader uppförs inom eller nära befintlig bebyggelse. Det innebär att marken inom ett redan bebyggt område kan exploateras istället för att ta ny mark i anspråk utanför ortens befintliga gräns. Det kan exempelvis handla om luck-tomter, parkeringsplatser, odefinierade ytor eller ombyggnation av befintliga byggnader som ligger i centrala lägen

Jordbruksmarken runt Veberöd är uppbyggd av andra jordarter och har en lägre klassning enligt åkermarksklassificeringen än Lundaslättens jordbruksmark. Däremot är åkermarken runt Veberöd mer lämpad för vissa typer av grödor och ger för dessa en god avkastning. Utöver de värden som är förknippade med produktivitet har jordbruksmarken också värden och kvaliteter för biologisk mångfald, vattenhållning i landskapet och för kulturmiljö. Det tar tusentals år för jordar att bildas och jord kan därför inte ses som en förnybar resurs ur ett mänskligt perspektiv. Om marken väl tas i anspråk för bebyggelse förstörs jordmånen och den går inte att återställa. Jordbruket i Veberöd har betydelse för livsmedelsförsörjningen, ortens robusthet i händelse av kris och utgör en viktig lokal näring.

Veberöd har ett elnät som ägs av EON. Det finns inga konkreta brister i kapaciteten idag som hindrar utbyggnaden. Orten har inget fjärrvärmenät och varje fastighet har därför sitt eget uppvärmningssystem. Den glesa strukturen begränsar möjligheten att bygga ut ett gemensamt fjärrvärmesystem.

En sammanhållen struktur

I ett förtätningsgrepp för Veberöd är det viktigt att se till byns helhet och att varje enskilt projekt tillsammans verkar för en mer sammanhållen ort snarare än som separata bebyggelseprojekt. Det är genom det offentliga rummet så som stråk, mötesplatser och torg som människor främst upplever en byggd miljö. Det är därför viktigt att se till hur det offentliga rummet kan utvecklas genom förtätning utifrån just mötesplatser, stråk och innehåll. En tätare ortsstruktur skapar också ett mindre bilberoende då skolor, handel och annan service hamnar inom ett kortare avstånd. Detta innebär ett förenklat vardagsliv där olika ärenden kan göras på vägen snarare än i perifera, ofta bilberoende, lägen. Förtätning kan se ut på många olika sätt och kan få olika uttryck. I centrala och kollektivtrafiknära lägen kan det vara lämpligt med en tät och hög bebyggelsestruktur, medan det i andra mindre centrala lägen kan utformas småskaligt men fortfarande tätt.

Blanda funktioner

I centrala lägenär det betydelsefullt att skapa förutsättningar för en blandning av bostäder, service och verksamheter. Ett blandat område kan bidra till mer livskraftiga offentliga rum, bättre service samt främja trygghet och möten. Ett förbättrat handels- och serviceutbud är i många fall också ett tydligt exempel på hur förtätning kan skapa mervärden för de som redan bor på orten. Det är därför angeläget att möjliggöra bottenvåningar med handels- och servicefunktioner i strategiska lägen. De bidrar till variation i gaturummet men också trygghet och folkliv då de utgör målpunkter.

Samutnyttja ytor

En mer förtätad ort innebär en större konkurrens om marken. Detta kräver mer flexibla, kreativa och innovativa lösningar för att samhällsservicen skall få plats. Att samla och samutnyttja lokaler och resurser ger en effektiv markanvändning och ger även möjlighet för verksamheter att dra nytta av varandra. I Veberöd som är en mindre ort med begränsade tillgångar på lokaler för aktiviteter, är detta något som idag redan utnyttjas i allra högsta

grad. I Veberöds idrottshall är det exempelvis över sex olika föreningar som samutnyttjar lokalerna vid olika tidpunkter. Ett annat exempel kan vara att en skolgård nyttjas som en allmän lekplats på den delen av dygnet som den inte används för skolan. I en tätare struktur handlar det alltså om att skapa en mer varierande och intensiv användning av ytorna, något som kräver flexibilitet i planeringen och förståelse från allmänheten.

Resurseffektivt byggande

Att bygga resurseffektivt innebär att välja material och utforma byggnader på sätt som kräver få jungfruliga resurser och som ger en liten klimatpåverkan samtidigt som behovet av tillförd energi är begränsad när byggnaden används. Det kan handla om att välja material med låg klimatpåverkan, t ex trä, eller att återbruka byggmaterial och inventarier. Effektiva system för att minska vattenanvändning och för att använda regnvatten eller återanvända vatten kommer allt mer. Med hänsyn till de brister som uppmärksammats i VA-systemet i Veberöd är det en fördel om den tillkommande bebyggelsen kan bidra till nya sätt att minska förbrukningen av dricksvatten. Att eftersträva låg resursanvändning och klimatpåverkan i utvecklingen av Veberöd är en viktig utgångspunkt i framtida planering.

Klimat- och resurseffektivt byggande kan innebära många olika metoder och materialval, ett av de mest resurseffektiva alternativen är att förlänga byggnaders livslängd. Genom att inte riva och bygga nytt utan istället värna om befintliga byggnader och låta dem utvecklas över tid och med innehåll kan både klimat och resurser sparas. Att bygga på fler våningar på lägre byggnader är ytterligare ett exempel på effektivt resursutnyttjande.

Resurseffektiva energilösningar

För att möjliggöra omställningen mot mer förnybar, återvunnen och balanserad energi behövs lösningar som både kan minimera energianvändningen och effektbehovet. Den förnybara energiproduktionen behöver ta mer plats.

Att bygga i en tätare struktur med olika funktioner ger förutsättningar för en kollektiv energilösning, som i Veberöds sammanhang kan vara effektivt istället för att lösa energifrågorna på fastighetsnivå. Dialog kommer att krävas mellan byggherrar, framtida fastighetsägare och andra aktörer för att få en klimatsmart och konkurrenskraftig energiförsörjning och för andra hållbarhetsfrågor. Detta för att skapa tydliga nyttor och synergier för alla inblandade.
Den bästa energin är den som inte används. Eftersom främst uppvärmning av fastigheter på ett hållbart sätt är utmanade i Veberöd är ett annat angreppssätt att bygga så energisnålt som möjligt och minska behovet av tillförd energi.

Utbyggnadstakt och prioritering

Att växa resurseffektivt handlar inte bara om hur vi bygger och med vilka material utan också när vi bygger och hur utbyggnationen förhåller sig till redan genomförda och planerade investeringar. Genom att prioritera att bygga i lägen som stödjer redan gjorda investeringar nyttjas våra resurser på ett bra sätt. Det kan handla om nyligen anlagda parker, skolbyggnader, fördröjningsytor för vatten eller nya gatumiljöer. Det kan också handla om att anpassa utbyggnadstakten eller prioritera vissa områden för att undvika stora kostnader. Exempelvis när många småhus byggs under en kort tid innebär det en stor andel barn som i sin tur kan innebära stora investeringar i nya skollokaler. För att sedan fortsätta att nyttja dessa lokaler på ett effektivt sätt behövs ett fortsatt bebyggelsetryck, annars riskerar antalet barn sjunka. Veberöds skollokaler är känsliga för ett ökat antal barn och elever, trots att Idalaskolans nya lokaler nyligen tagits i bruk.

Markanvändning

Genom att föreslå bebyggelse i centrala och kollektivtrafiknära lägen växer Veberöd på ett resurseffektivt sätt och jordbruksmarken sparas. Samordnade lösningar för att fördröja och rena vatten ökar möjligheten till mindre förtätningsytor.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet behöver förtätning studeras vidare med ett helhetsgrepp. Framförallt i centrala Veberöd finns behov av att konkretisera hur förtätning kan bidra till viktiga stråk och mötesplatser för att skapa mervärden för hela orten. Arbetet får gärna göras i samverkan med markägare och verksamhetsutövare.

Främja ett lokalt näringsliv

Planeringsinriktningen för Veberöds framtida näringsliv är att verka för att öka andelen arbetstillfällen på orten och om möjligt också bredda branschsammansättningen genom att ge goda förutsättningar för olika typer av verksamheter och ett mer blandat byinnehåll. Det kan handla om tillgång till mark eller lokaler av olika storlek och prisklass. Det kan också handla om att stärka förutsättningarna för att möta kunder, möjliga affärspartners och fylla kunskapsbehov.

Utgångspunkter

I Veberöd finns förhållandevis många företag och näringslivet här är relativt varierat. Veberöd ligger över rikssnittet i andel företag i förhållande till antalet invånare. Det finns många företag inom jordbruk, bygg- och anläggningsverksamhet samt fastighetsverksamhet. I Veberöds tätort är även företag inom detaljhandel vanliga. Relativt stor andel av företagen är enmansbolag. 86 procent av Veberöds befolkning i arbetsför ålder förvärvsarbetar och många arbetar på annan ort. Endast 16 procent av den totala befolkningen befinner sig i Veberöd under dagtid och följden blir sämre förutsättningar för butiksverksamheter som är i behov av att människor rör sig i centrum.

STRATEGIER FÖR ETT STARKT NÄRINGSLIV

- Erbjuda strategiska lägen för nya verksamhetsetableringar, både i nya områden samt genom förtätning i befintliga områden.
- Möjliggöra lokaler i attraktiva och centrala lägen.

Lokaler i centrala lägen

Det ska vara gynnsamt att bedriva verksamhet i centrala Veberöd. En bykärna rik på verksamheter medför många positiva effekter. Det skapar folkliv och möten och det stärker det lokala utbudet av både arbetstillfällen, service, handel och upplevelser. Idag finns det utmaningar med ett sviktande kundunderlag då många tar del av utbudet i andra delar av regionen eller handlar på nätet. Det sätter press på butikerna att anpassa sin verksamhet för att nischa sig och hitta nya konkurrensfördelar. Många av de lokaler som idag står tomma anses vara för stora och för dyra.

Drivkrafter för utveckling

En stor del av Veberöds företagare har personliga kopplingar till bygden. Näringslivet har en lokal prägel. Det gäller inte minst jordbruksnäringen som ligger som en grund för byns utveckling. Det finns en stor potential i att ta fasta på veberödsbornas affärsidéer. En lokal plattform med syfte att skapa ett socialt företagande som vitaliserar Veberödsbygden än mer är Veberöd.nu, ett samarbete mellan föreningar, kommun och företag. En annan plattform är ”The creative tour” där lokala aktörer i Veberöd mötte investerare i syfte att stötta lokala näringslivet och matcha affärsidéer. Ett samverkans- och utvecklingsprojekt som kommunen initierade.

Potential för näringslivsutveckling finns i flera aspekter. Det finns ett växande intresse för lokalproducerat där bygdens jordbruksnäring har en stor möjlighet att profilera sig. Veberöd har redan idag en profil inom natur och hälsa som kan innebära en ökad besöksnäring. En ökad digitalisering behöver inte bara vara ett hot utan kan även innebära möjligheter, till exempel för lokal handel att utöka

Omgivande jordbrukslandskap är en del av Veberöds identitet och viktig för det lokala näringslive.
Foto Kent och Kerstin Axelsson

sin marknad. Smarta byar visar på hur forskning och utveckling inom digitala lösningar i vardagen kan vara en drivkraft för utveckling på landsbygden. Smarta byar är ett lokalt initiativ i samarbete med Lunds kommun, Future By Lund och SOM-projektet och är Sveriges första testbädd för smart teknik på landsbygd.

Veberöds bykärna kan bli en samlingspunkt för lokala initiativ med upplevelser för invånare och besökare och fungera som en entré till landskapet kring orten och den upplevelsebaserade besöksnäring som utvecklas där. Här förenas bykulturen, tillgång till natur och folkliv understött av offentlig service och lokalt näringsliv samt föreningsliv. Detta är något som bör understödjas och ges potential att utvecklas ytterligare. Från kommunens sida kan det vara viktigt att göra satsningar på attraktiva platser där det lokala näringslivet eller föreningslivet kan arrangera evenemang som festivaler och marknader.

Förtätning av verksamhetsområden

Särskilda områden för verksamheter är en viktig resurs för ett näringsliv som ska växa och utvecklas. Veberöds verksamhetsområden utgör i dag stora delar av ortens nordöstra del som ligger närmast väg 11. Området ligger i ett strategiskt läge med goda kommunikationsmöjligheter. De verksamheter som dominerar området tillhör bygg- och verkstadsbranschen. Gällande pris för verksamhetsmark i Veberöd är det samma som i Genarp, men lägre än i Södra Sandby och Dalby. Många av verksamhetstomterna är idag glesa och lågt utnyttjade vilket gör att det finns möjlighet till förtätning för att frigöra plats för nya verksaheter. Då Veberöd ska växa utifrån en resurseffektiv struktur ska markutnyttjandet i befintligt verksamhetsområden effektiviseras genom påbyggnader, tillbyggnader eller nya tomtindelningar innan jordbruksmark tas i anspråk.

Ny mark för verksamhetsområde

Ny mark för verksamheter pekas ut i anslutning till befintliga verksamhetsområden direkt söder om väg 11. Efterfrågan på industrimark i Veberöd idag är cirka 1 hektar per år och tomtstorlek av intresse är ofta ca 1500 kvadratmeter. Kommunens ambition är att små och medelstora aktörer ska kunna beredas byggklar tomt senast tre månader efter förfrågan. I de nya områdena skapas förutsättningar för verksamheter som kan möta efterfrågan i Veberöd. Här erbjuds även ytterligare ytor för verksamheter som kan dra nytta av lägen nära Malmö och Lund. I Lunds kommuns översiktsplan är en inriktning att stärka utvecklingskraften i östra kommundelen och östra Skåne. Därför anger översiktsplanen en större andel verksamhetsmark än ortens genomsnittliga åtgång under senare år.

Större regional etablering

Närheten till Lund, Malmö och Köpenhamn och de goda kommunikationerna kan göra Veberöd intressant för större och helt nya etableringar som söker ett läge i Öresundsregionen. En sådan etablering skulle kunna motivera en utbyggnation norr om väg 11. Detta läge kräver kostsamma väganslutningar och har en stor landskapspåverkan. Här finns behov av översvämningsytor för skyfallshantering och att säkerställa ekologiska spridningssamband för sandlevande arter mellan Veberöd och Revingefältet. Hänsyn behöver även tas till totalförsvarets intressen, samt två stora vattenledningar.

Markanvändning

I området markerat för centrumutveckling ska nya lokaler och mötesplatser möjliggöras som stärker förutsättningarna för handel och andra näringsidkare. Ny mark för verksamheter pekas ut söder om väg 11.

I arbetsplatsområden ges plats till icke-störande verksamheter. Dessa områden ligger närmast bostadsområden. I verksamhetsområden ges plats även till störande verksamheter. De ges plats närmast väg 11.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet ska förutsättningarna för en större regional verksamhetsetablering norr om väg 11 studeras.

Service och handel har stor betydelse för ett livskraftigt och hållbart Veberöd.

Det gröna och blå Veberöd

Det gröna och blå Veberöd är ett Veberöd där naturupplevelse och rekreation är bärande i utvecklingen av orten. I Veberöd tillåts den grönblåa infrastrukturen ta plats och här möjliggörs utvecklade värden för biologisk mångfald och rekreation, men också ytor för att hantera skyfall. För att Veberöd ska bli mer klimatsmart behöver ett hållbart resande stärkas, såväl lokalt som regionalt. Det centrala förtätningsområdet Traversen ska bli en förebild för att utveckla ett klimat- och resurseffektivt bostadsområde.

MÅL

I Veberöd ska gröna och blå strukturer utvecklas för både rekreation och biologisk mångfald

STRATEGIER UTVECKLAD GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

- Bevara och utveckla Veberöds kopplingar till omkringliggande natur- och jordbrukslandskap.
- Utveckla tätortsnära rekreation och tydliggör naturens ekosystemtjänster.
- Stärk förutsättningar för biologisk mångfald i prioriterade lägen.

I Veberöd ska det finnas robusta strukturer för att minska och möta klimatförändringar

STRATEGIER FÖR ROBUSTA STRUKTURER FÖR ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

- Planera för hantering av skyfall och dagvatten som samverkar med andra gröna värden.
- Planera Veberöd för att möjliggöra ett liv med liten klimatpåverkan för medborgarna.

I Veberöd ska det vara enkelt att resa hållbart såväl lokalt som regionalt

STRATEGIER FÖR HÅLLBART RESANDE

- Stärk kollektivtrafikens attraktivitet
- Prioritera gång och cykel som färdmedel inom byn
- Knyt ihop byn genom att skapa sammanhängande stråk och minska barriärer

Kopplingar till det omgivande landskapet

Veberöds läge gör att det finns stora naturtillgångar i det omkringliggande landskapet. MalmöLundregionen är en av landets mest tätbefolkade regioner med delvis låg tillgång till allemansrättslig mark. Utifrån detta perspektiv kommer Veberöds erbjudande av friluftsliv bli betydelsefullt för hela sydvästra Skåne. Närheten till högklassigt friluftsliv är en unik kvalitet för orten både för boende och som potential att utveckla en besöksnäring.

STRATEGIER UTVECKLAD GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

- Bevara och utveckla Veberöds kopplingar till omkringliggande natur- och jordbrukslandskap.
- Utveckla tätortsnära rekreation och tydliggör naturens ekosystemtjänster.
- Stärk förutsättningar för biologisk mångfald i prioriterade lägen.

Utgångspunkter

Veberöds tätort är till stor del omgiven av ett jordbrukslandskap i norr och väster. Österut och söderut breder mark med höga naturvärden ut sig. I omlandet kring Veberöd finns tre särskilt framträdande naturområden som är av betydande betydelse för friluftslivet; Romeleåsen med Romeleklint, Skogsmöllebäckens dalgång med Körsbärsdalen samt Klingavälsåns dalgång. Landskapet i dessa områden domineras av skogsmark med inslag av fäladsmarker och odlingsmark kring Dörröd och mer öppna marker norrut i Vombsänkan. Från Romeleåsens högre partier erbjuds fina utsikter över landskapet och Skåneleden passerar strax söder om Veberöd.

Det finns två naturreservat i närheten av Veberöd; Veberöds Ljung i nordost med fina hagmarker och Humlamadens fälad i öster. Naturområdena runt Veberöd har stora upplevelsevärden och det finns stor potential för att utveckla friluftslivet. Inriktningen i kommunens översiktsplan är att stärka Veberöds kopplingar till dessa tre värdekärnor.

Odlingslandskapet runt Veberöd har en mer småskalig karaktär än i många andra delar av kommunen. Strukturen här har en historia av uppbrutna odlingar som skapar gränser av trädridåer, diken och mindre vägar som delvis finns kvar idag. Detta innebär ett mer tillgängligt landskap som samtidigt gynnar den biologiska mångfalden genom varierade miljöer och spridningsmöjligheter. Jordbruksmarken kan annars vara en stor barriär för ett rörligt friluftsliv och för ekologiska spridningssamband. Andra mer betydelsefulla barriärer i landskapet kring Veberöd är väg 11 där det för friluftslivet finns behov av passager, speciellt mellan Veberöds Ljung och Vombs fure.

Från Veberöd finns ett antal mindre vägar som leder ut i det omgivande landskapet. Många av dessa vägar används idag för rekreation, samtidigt som de fungerar som vägar för jordbrukare att ta sig fram i landskapet. Här kan uppstå konflikter som är nödvändiga att reda ut, och hitta långsiktiga lösningar till. I dagsläget saknas tydliga kopplingar från Veberöds centrum till naturområden i det omgivande landskapet. Det finns ett anslutningsspår till Skåneleden från centrum och upp mot klinten för att koppla på etappen Väderkullen till Häckeberga.

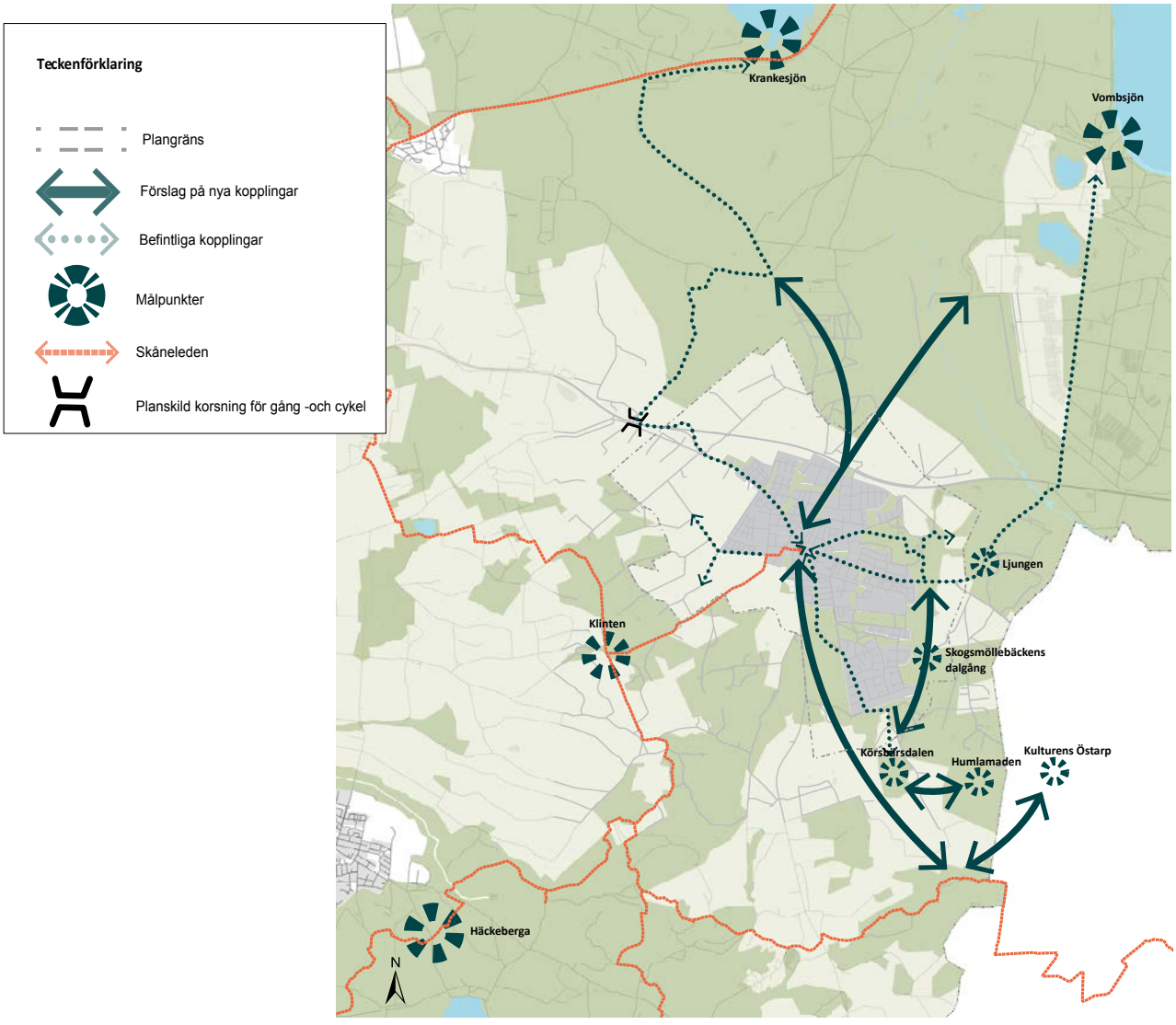

Gröna kopplingar skapar mervärden

Bättre kopplingar till omkringliggande naturområden kan skapas genom att etablera tydliga leder som är anpassade för gång och cykel. Det är viktigt att det finns anslutningar mellan Veberöds mer tätortsnära natur till det kringliggande landskapet och större friluftsområden för att bilda ett nätverk såväl för människor som för djur och växtliv. Exempelvis har Skytteskogen stort värde och stor potential som tätortsnära rekreationsområde samtidigt som det också kan fungera som en grön koppling mellan centrala Veberöd och omgivande naturmiljöer såsom Skogsmöllebäckens dalgång, Ljungen och den omgivande landsbygden. Att bättre sammankoppla dessa områden från centrum och ut i landskapet kan bidra till en tydlig och rekreativ väg till mer avlägsna naturdestinationer. Ambitionen är att det ska gå att ta sig till Veberöd med kollektivtrafik och på ett enkelt och smidigt sätt kunna ta sig vidare ut i landskapet.

Andra åtgärder som är nödvändiga för att bättre sammankoppla Veberöd med det omgivande landskapet handlar om att överbrygga barriärer. Det omfattar dels väg 11 i norr som utgör en stark barriär för att ta sig vidare norrut. I dagsläget finns endast några få kopplingar över vägen här och det blir angeläget att studera möjligheten till fler och/eller förbättra de befintliga om tillgängligheten norrut ska kunna öka. En annan åtgärd handlar om att kommunen tillsammans med markägare och jordbrukare ska samverka kring långsiktiga lösningar för rekreationsstråk ut i landskapet så att konflikter kan undvikas.

Kopplingar till Veberöds omkringliggande landskap med leder, målpunkter samt befintliga och föreslagna kopplingar.

Veberöds kopplingar till det omkringliggande landskap ligger också i det visuella, där vyer mot åsen och jordbrukslandskapet är betydelsefulla för Veberöds karaktär. Kopplingarna mellan orten och det omgivande landskapet har samtidigt potential att utvecklas inte bara ur en rekreativ synpunkt utan också för klimatanpassning och ökad biologisk mångfald. Att etablera nätverk av grönstråk i Veberöds omgivningar lägger grunden för en mer innehållsrik grönstruktur inom orten ur flera perspektiv.

Ny led i anslutning till Skåneleden

För att öka tillgängligheten till Skåneleden och samtidigt möjliggöra en vandringsslinga anpassad för en dagstur föreslås att en ny vandringsled etableras, som både utgår från och avslutar i Veberöds centrum. Denna skulle kunna utgå från centrum för att gå vidare genom Idala strövområde, upp mot Körsbärsdalen och Humlamaden, sedan koppla på Skåneleden och återvända ner längs åsen till Veberöd via Jungfrudalen. En sådan slinga skulle vara attraktiv för såväl boende som besökare, eftersom den möjliggör att slippa gå samma väg tillbaka och den kan utföras som en dagstur. Det skulle också vara gynnsamt för näringslivet om slingan utgick och avslutades i Veberöds centrum.

Markanvändning

Utbyggnadsområden och vägdragningar anpassas till landskapets förutsättningar. Ambitionen är att äldre vägar, odlingsgränser och gårdsbildningar ska kunna avläsas även efter utbyggnad. Visuella kopplingar ut över åkerlandskapet och mot Romeleåsen behöver också säkerställas när orten växer.

Vidare arbete

I samrådet bör en dialog inledas med markägare och jordbrukare kring långsiktiga lösningar för rekreationsstråk ut i landskapet.

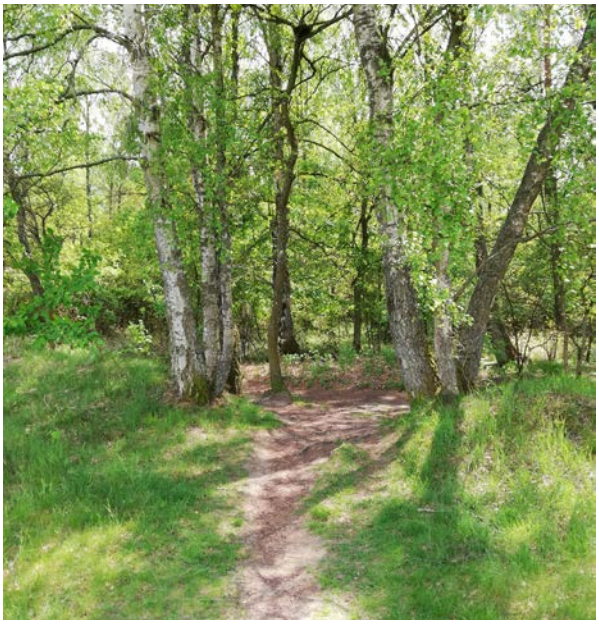
Inför utställningsskedet ska förutsättningar för fler och tydligare kopplingar mellan Veberöds tätort och det omkringliggande naturlandskapet utredas.

Skåneleden passerar strax söder om Veberöd och utgör en stor kvalitet för orten.

En lekfullt utformad gångväg i Viborg.

Olika gröna miljöer är av stor betydelse för det rekreativa värdet och biologisk mångfald.

Utveckla tätortsnära rekreation

Närheten till naturen är en av de största kvaliteterna för de boende i Veberöd. En stor anledning till att många väljer att bosätta sig i Veberöd handlar om närheten till naturen, något som tydligt framkom under Fokus Veberöd. Att värna om och utveckla den tätortsnära naturen blir därför bärande i utvecklingen av Veberöd. En god tillgänglighet till högkvalitativa rekreationsområden är en attraktionskraft både för befintliga och nya boende.

Förstapristagare i fototävlingen ”Vad är Veberöd för dig?” inom Fokus Veberöd. Fotograf Fredrik Wildt

Utgångspunkter

Veberöd är en by med naturen inpå knuten. Här finns såväl tätortsnära naturområden som mer parkliknande områden och grönområden utan utpekade funktioner. I södra delen av Veberöd ligger Idalaskogen/Idala strövområde som har stor betydelse för det tätortsnära friluftslivet. Här finns strövstigar och iordningställda rastplatser med grillmöjligheter. Mer centralt ligger Skytteskogen som sträcker sig från Romelevallen och österut. Skogsområdet kompletterar Romelevallen som plats för fritidsaktiviteter och här finns ett utegym och en populär motionsslinga. Scoutföreningen har en stuga i närheten och använder den närliggande skogen för sina aktiviteter. Inom Veberöd finns ett antal parker och gröningar såsom Försköningen som ligger i anslutning till Dalbyvägen och Uggleparken. Här finns en del stora träd, bänkar samt öppna gräsytor för evenemang. Genom byn rinner Veberödsbäcken och i anslutning till denna ligger bland annat Bäckaparken och Ankdammen samt andra gröna stråk. I dagsläget är bäcken svårtillgänglig på många platser i byn men bedöms ha stor potential att kunna tillgängliggöras och bli del av ett rekreativt grönblått stråk genom tätorten. Det är främst i byns östra och södra delar som natur- och grönområden är lokaliserade. I de västra delarna av Veberöd är tillgången lägre och här finns behov av att utveckla grönstrukturen.

Som underlag för rekreationsvärden i Veberöd har resultat från Fokus Veberöd använts. Dessutom har information inhämtats vid platsbesök. Under september 2019 har även en webbaserad enkät spridits där boende i Veberöd har fått peka ut på en karta vilka områden de besöker, vad de gör här och hur ofta de går hit. Under drygt tre veckors tid var det 360 svar som kom in, vilket ger en bra översikt. Dialog med två mellanstadieklasser på Svaleboskolan har också gjorts under hösten 2019 där bland annat Idalaskogen och Skytteskogen lyftes fram som viktiga platser för lek och aktivitet.

Riktlinjer

Lunds kommuns översiktsplan innehåller riktlinjer för tillgång och nåbarhet till grönområden:

Gröning: En gröning har en storlek på minst 0,2 ha. Alla som bor i tätorterna bör kunna nå en gröning inom 200 meter från bostaden

Närpark: En närpark är minst 1 ha. Alla som bor i tätorterna bör kunna nå en närpark inom 300 meter från bostaden.

Stadsdelspark: Minst en stadsdelspark ska finnas i varje stadsdel och större tätort.

Målpunkter för rekreation

Skytteskogen utvecklas vidare som en stark mötesplats i Veberöd och för olika typer av idrotts- och föreningsliv. Här kan förslagsvis dagens utbud kompletteras med plats för aktiviteter mer riktade för tjejer och äldre, för ett mer jämlikt utbud.

Idala strövområde utvecklas vidare för motion, naturlek för barn samt att ströva runt och finna ro.

Försköningen utvecklas till en stadsdelspark med symbolvärde och plats för aktiviteter som kan stärka gemenskapen inom tätorten som exempelvis större evenemang och social samvaro.

Bäckaparken utvecklas till en plats för lek och naturpedagogik med möjlighet att pedagogiskt visa på vattnets plats i Veberöd.

Veberödsbäcken tillgängliggörs för Veberöds invånare och skapar ett sammanhängande grönblått stråk genom orten med plats för rekreation, klimatanpassning, biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.

Ankdammen kan i samband med en utbyggnad av Traversen utvecklas till en aktivitetspark med målpunkter som lockar boende från hela Veberöd och på så vis gynnar integrationen med den nya delen av Veberöd. Här kommer det även bli nödvändigt att bereda för översvämningsytor.

Tillgänglighet till tätortsnära grönområde

Veberöd ska utvecklas med inriktningen att fortsätta erbjuda närhet till natur och gröna miljöer till de boende idag och i framtiden. Det bostadsnära grön¬området ska vara möjligt att nå till fots från bostaden. Det är därför viktigt att minimera eventuella barriärer och säkerställa att vägen dit är attraktiv och säker. Ur ett barnperspektiv är det särskilt viktigt att det är nära till parken eller naturen samt att vägen dit inte korsas av alltför många och kraftiga barriärer. Genom att planera efter uppsatta riktlinjer stärks möjligheterna till bostadsnära natur.

Sammanhängande grönstruktur

I Veberöd ska tätortens gröna miljöer hänga samman och knyta ihop viktiga målpunkter för rekreation. I Veberöd finns både större sammanhängande rekreationsområden av mer naturlik karaktär och mindre områden som är mer av en parkkaraktär. Genom att knyta ihop olika grönområden kan storleken på det tillgängliga grönområdet på sätt och vis öka. Att kunna röra sig enkelt mellan olika grönområden gör att den lilla gröningen enkelt kan leda vidare till ett större rekreations¬område. En sammanhängande grönstruktur kan också stödja en utvecklad infrastruktur för gång- och cykeltrafik.

Variation av rekreativa kvaliteter

I Veberöd ska den tätortsnära naturen och grönområdena erbjuda olika karaktärer, aktiviteter och funktioner. Det ska finnas en stor variation i utbudet av rekreativa kvaliteter som lockar olika typer av människor, såväl barn, unga som vuxna och gamla. Här ska finnas plats för såväl lek och aktiviteter som för rofylldhet och återhämtning.

Mångfunktionella grönområden

Veberöds grönområden innehåller inte bara funktioner för rekreation utan ger även plats för biologisk mångfald och olika ekosystemtjänster såsom skyfallshantering, vattenrening och klimatreglering. Dessa funktioner får gärna samsas på samma plats så länge behovet för prioriterade funktioner kan tillfredsställas. Även i andra delar än utpräglade grönområden blir det nödvändigt att göra plats för träd och annan vegetation som klimatreglerare, exempelvis för att skapa skuggade platser vid extrem hetta eller som vattenhållare vid regn.

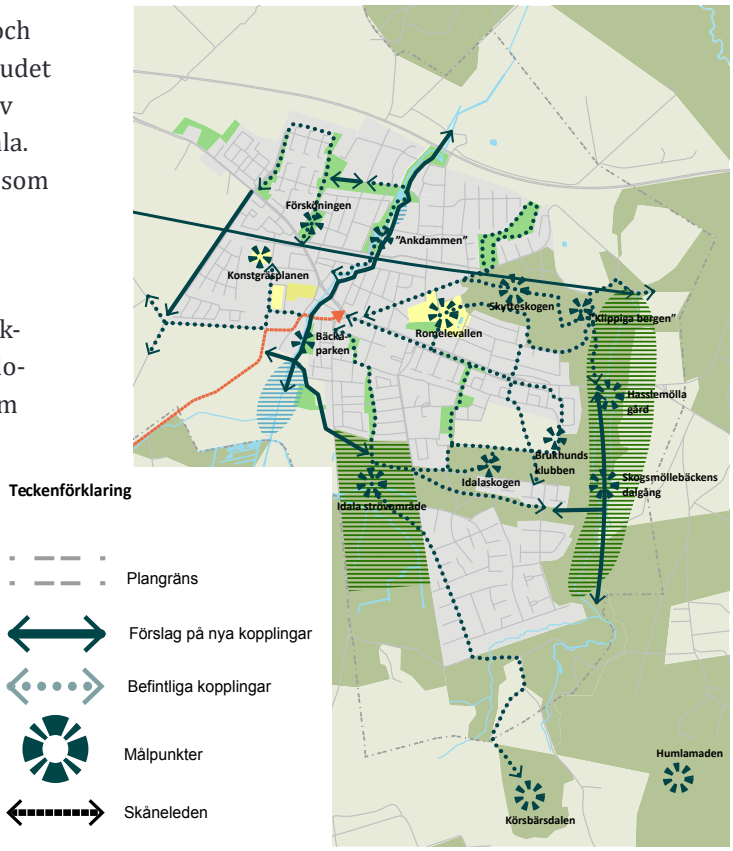
Markanvändning

I föreslagna områden för blandad bebyggelse ingår även plats för mindre grönområden eller gröningar för att uppnå kommunens riktlinjer för tillgång och nåbarhet till grönområden.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet behöver tillgångsanalyser göras för att identifiera både befintliga och tillkommande områden med bristfällig tillgång och nåbarhet till rekreationsområden enligt kommunens riktlinjer. En översiktlig sociotopanalys bör också göras med syfte att säkerställa en variation av rekreativa kvaliteter och funktioner i hela Veberöd.

I fortsatt planeringsarbete bör rekreationsvärden kompenseras för enligt balanseringsprincipen i de fall natur- eller parkmark tas i anspråk.

Kartbild med kopplingar mellan olika områden och målpunkter för rekreation inom orten.

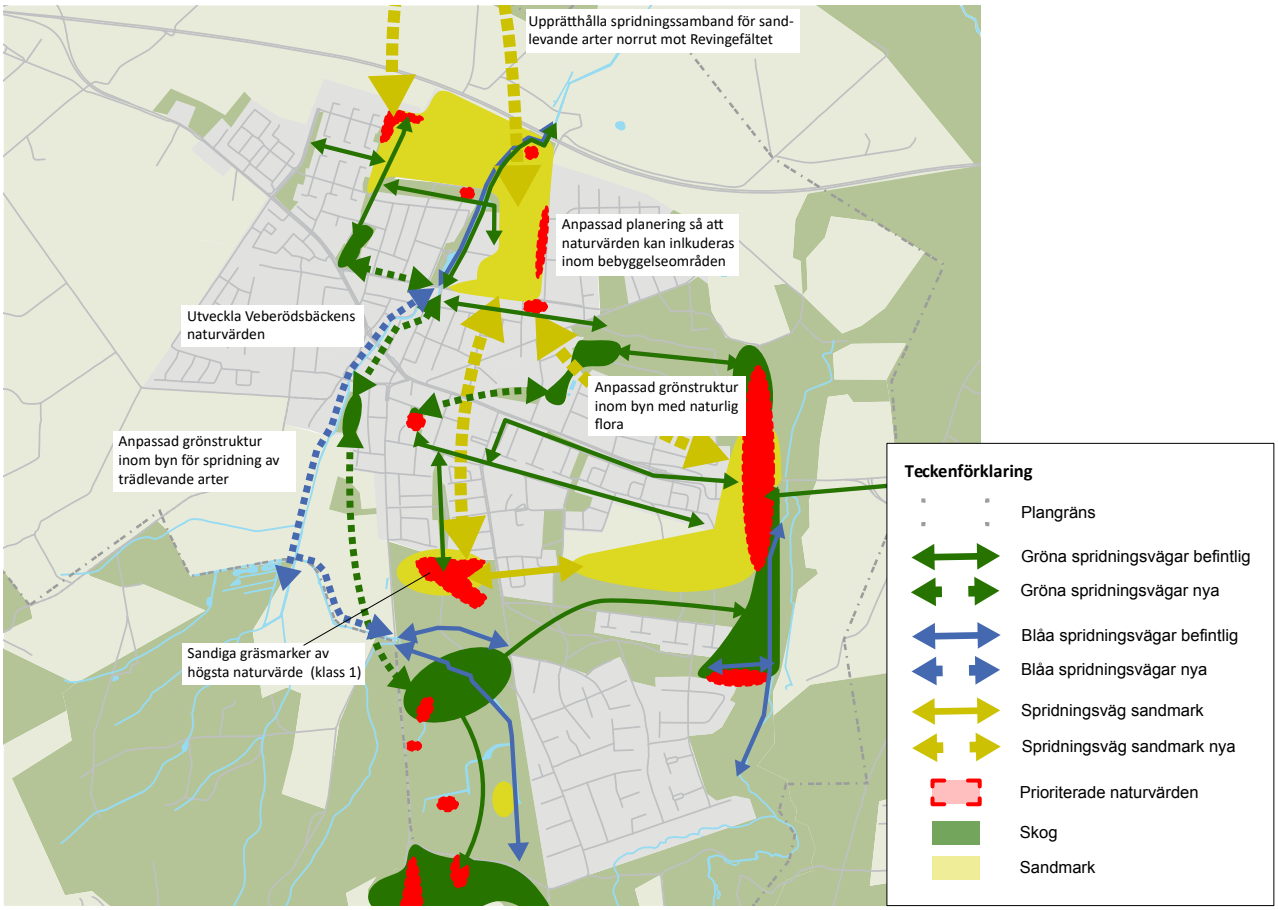
Förutsättningar för biologisk mångfald

Veberöd är beläget mellan den skogsbevuxna Romeleåsen i söder och de vidsträckta sandiga betesmarkerna på Revingefältet i norr. Däremellan finns ett småbrutet jordbrukslandskap och i öster finns även värdefulla ekmiljöer på Veberöds Ljung. Omgivningarna har stor betydelse för byns naturvärden. Spridningsmöjligheterna mellan naturen i och kring Veberöd och det omgivande landskapet får därför stor betydelse för den biologiska mångfalden i området i stort.

Utgångspunkter

En naturvärdesinventering har utförts inom delar av planområdet som visar på en rad naturvärden (Calluna, 2019). Veberöd ligger i en trakt med höga naturvärden, framförallt knutna till sandiga gräsmarker. Läget i Revingefältets absoluta närhet och den historiska kopplingen till sandiga åkrar med perioder i träda bidrar till att även de relativt små fragment med lämpliga gräsmarker som finns i Veberöd uppvisar en mycket hög artrikedom även i ett nationellt perspektiv. Andra värden som har påträffats i Veberöd är främst knutna till de marker som hyser grova träd, bland annat i parkerna Förskoningen och Uggleparken, samt längst i öster i Skytteskogen. Generellt är skogarna runt Veberöd unga och har ännu inte hunnit utveckla några utmärkande höga naturvärden. Veberödsbäcken och Skogsmöllebäcken rinner båda norrut med vatten från Romeleåsen och leder till Klingavälsån ute i Vombsänkan. Bäckarna bildar viktig blå infrastruktur som kopplar samman Romeleåsen med de låglänta sandmarkerna norr om Veberöd. Även det småbrutna jordbrukslandskapet med inslag av trädrader, åkerholmar och småvatten innehåller goda förutsättningar för en biologisk mångfald som i sin tur gynnar jordbruksproduktionen.

Potentiella framtida värden vägs inte in i klassningen vid en naturvärdesinventering enligt svensk standard. Eftersom den fördjupade översiktsplanen har ett mer långsiktigt perspektiv blir det i sammanhanget angeläget att diskutera hur de naturvärden som finns i nuläget kan komma att utvecklas i framtiden, såväl på egen hand som med aktiva skötselinsatser.

Kartbild över naturvärden med prioriterade naturvärden samt befintliga och föreslagna spridningsvägar i Veberöd.

Ökade förutsättningar för biologisk mångfald och spridningssamband

Genom att peka ut prioriterade värden för biologisk mångfald och visa på hur dessa kan utvecklas kan vi säkerställa en grönblå infrastruktur som gynnar specifika naturvärden i Veberöd. Det handlar om att inom planeringsarbetet bevara, skydda och i vissa fall återskapa livsmiljöer. Dessa miljöers storlek, form, kvalitet och samband i landskapet är faktorer som påverkar livskraftighet och spridningsmöjligheter.

Sandiga gräsmarker

De allra högsta värdena i Veberöd är knutna till sandiga gräsmarker. För att dessa värden ska kunna bestå även i en utbyggnad av Veberöd blir det viktigt att bibehålla sambandet mellan Veberöd och Revingefältet. Det innebär relativt enkla åtgärder och naturtypen är okänslig för störningar, varför det passar att kombinera med verksamhetsområden. Vidare ska ytterligare ytor med sandmarksbiotoper bibehållas inom tätorten. Dessa finns idag inom Traversen/industriområdet i norr, den sandiga ytan i norra delen av Idala strövområde och gräsmarkerna både norr och söder om Sjöbovägen vid Hasslemölla. Mellan dessa platser blir det dessutom nödvändigt att upprätthålla en anpassad grönstruktur med naturlig flora som kan stödja en lokal spridning av sandlevande arter. Eftersom detta är en relativt okänd naturtyp för allmänheten som kan upplevas skräpig, kan det också bli nödvändigt med informationsspridning för att öka acceptansen hos boende. Utöver anpassning av planeringsarbetet i Veberöd krävs återkommande skötselinsatser för att upprätthålla dessa värden.

Träd- och skogsmiljöer

För trädlevande arter utgör de många gröna stråken inom Veberöd viktiga spridningsvägar och födosöksmiljöer inom byn. Det blir därför angeläget att i samband med utbyggnad av orten säkerställa att dessa samband bibehålls och utvecklas ytterligare genom kompletterande grönstruktur som kan stödja och utveckla dagens värden.

I de östra delarna av Skytteskogen finns naturvärden som är kopplade till de värdefulla ekmiljöerna på Veberöds ljung. Här finns således ett ansvar att bibehålla, utveckla och uppmärksamma dessa värden.

De något yngre skogsmiljöerna som ligger i anslutning till Veberöd innehåller generellt något lägre naturvärden (klass 3 och 4). Det gäller Idala strövområde, Skytteskogen och skogen norr om Idala. Dessa områden är inte obetydliga och skogarna bildar viktiga gröna lungor som utgör livsmiljö för småfåglar och andra djur. Här finns även goda förutsättningar för att områdenas naturvärden i framtiden kommer att öka, med eller utan skötselåtgärder. Utan specifika åtgärder finns goda förutsättningar att på sikt utveckla naturvärden i och med att skogarna snart uppnår sådan ålder att det på naturlig väg börjar skapas en mer variationsrik miljö. Detta gäller delar av Skytteskogen, trädstråket söder om Hasslemölla i närheten av Skogsmöllebäcken, den södra delen av Idala strövområde samt skogarna kring Idala. För att påskynda dessa processer och komplettera höga rekreationsvärden i Skytteskogen och Idala strövområde bör skötselinsatser för att höja områdenas naturvärden göras här.

Idala strövområde i sin helhet har både natur- och rekreationsvärden som kan motivera att skydda området som naturreservat, något som även lyfts i kommunens Grönprogram. Även området kring Skogsmöllebäcken lyfts i Grönprogrammet som lämpligt som naturreservat.

Markanvändning

Prioriterade naturvärden med samband ut i omgivande landskap är utpekade i karta för naturvärden. I de fall dessa sammanfaller med föreslagna bebyggelseområden blir det nödvändigt att säkerställa naturvärden inom området.

Vidare arbete

I fortsatt planeringsarbete för de olika utbyggnadsområdena ska åtgärder för att bibehålla och utveckla miljöer och spridningsvägar för sandlevande arter ingå, såväl inom utbyggnadsområden som i befintliga gatumiljöer och grönstruktur.

I ett fortsatt utvecklingsarbete bör åtgärder vidtas för att öka den biologiska mångfalden inom Skytteskogen och Idala strövområde för att på så vis understödja en effektiv markanvändning där naturvärden kombineras med rekreationsvärden.

I ett fortsatt planeringsarbete bör naturvärden kompenseras för enligt balanseringsprincipen i de fall natur- eller parkmark tas i anspråk.

Robust struktur för ett förändrat klimat

I Veberöd ska det finnas robusta strukturer för att minska och möta miljö- och klimatförändringar. I en hållbar samhällsutveckling ska såväl stad som tätorter och landsbygd vara hållbara livsmiljöer som lämnar så små avtryck som möjligt på klimat och miljön. Utmaningarna kan däremot vara större i mindre orter när samma infrastruktur inte finns tillgänglig att bygga vidare på. Förutom att minska avtrycket på klimat och miljö behöver Veberöd anpassas för att hantera effekterna av klimatförändringarna. Särskilt problematiken kring vatten och översvämningar har uppmärksammats.

Utgångspunkter

Mobilitetsfrågorna är utmanande på orten, då bilen är det dominerande färdsättet. Det finns idag ingen möjlighet att tanka med biogas eller offentliga laddstolpar för elbilar.

Antalet privatpersoner och företag som producerar egen energi, bland annat med hjälp av solceller ökar. EON menar att vi framöver kommer att se mer lokala energisystem med bland annat solceller, batterier för lagring av solenergi, laddlösningar för elfordon och energiåtervinning.

Erfarenheterna under pandemin 2020 visar också på att arbetslivet kan förändras framöver. Den digitala utvecklingen skapar möjligheter för större andel hemarbete och därmed mindre pendling. En sådan utveckling skulle dels minska resbehovet och dels skapa en större dagbefolkning i Veberöd, som i sin tur kan förbättra förutsättningarna för lokal handel och service.

Veberödsbäcken med högt vattenstånd.

Veberöd har historiskt drabbats av återkommande översvämningar och med ett klimat som förändras väntas sådana händelser att inträffa allt oftare. Som en förutsättning för utbyggnad och utveckling av orten blir det därför nödvändigt att kartlägga vilka områden som drabbas, både i befintliga och planerade miljöer. Vattenfrågor behöver lyftas tidigt i planeringen och hanteras strategiskt genom hela planeringsprocessen. Dagvattenhanteringen behöver lösas så att ökade utsläpp av dagvatten inte försämrar vattenkvaliteten nedströms och skyfallsfrågor behöver hanteras för att minska översvämningsrisken inom Veberöd.

En klimatsmart livsstil

För att nå de nationella och lokala klimatmålen behöver många delar i våra sätt att leva ändras och anpassas. Transporter, energi och konsumtion är alla stora påverkansfaktorer. När Veberöd växer finns möjlighet att orten kan bli mer självförsörjande på service, handel, fritids- och kulturutbud. Ett större utbud kan minska behovet av resor bort från orten. Möjligheten att bo i Veberöd utan bil behöver vara en utgångspunkt när orten växer för att inte öka bilberoendet ytterligare.

Digitala plattformar liksom fysiska platser för delning och återbruk behövs för att minska konsumtionen. Såväl innovation som förtroende mellan människor kommer behövas för att nå en cirkulär ekonomi. Att skapa fler mötesplatser liksom billiga lokaler i Veberöd kan ge förutsättningar för initiativ och företagande kring återbruk och en mer cirkulär ekonomi. Veberöd är en engagerad och handlingskraftig ort, vilket också är en styrka i arbetet med att göra hela byn mer hållbar.

Bostäder med tillgång till egen odling skapar sociala värden, byliv och bidrar till ett hållbart vardagsliv.

Hållbara lösningar som identitet
Att arbeta med utbyggnaden av Veberöd som en hållbar satsning är en utmaning. Det finns inte samma ekonomi i Veberöd som i de större städerna. Utmaningen med att skapa en hållbar förebild här blir att hitta rätt ambitionsnivå med lösningar som är genomförbara i det här sammanhanget och i varje projekt, till exempel energilösningar.

Plattformar och projekt som Smarta byar kan använda förtätningsområdena som en test bed; hur gör vi tätorter och mindre samhällen hållbara och vilka lösningar kan passa med Veberöds förutsättningar? Möjligheter att utforma gemensamma solcellsanläggningar med andelsägande kan med fördel testas i Veberöd, vilket skulle kunna erbjuda alla i byn en möjlighet att vara delaktiga i en hållbar omställning. Samtidigt finns det goda förutsättningar för solelsproduktion på många villatak, vilket kan behöva uppmärksammas.

Solceller och gröna tak skapar förutsättningar för ett hållbart samhälle och tar höjd för ett förändrat klimat.

Genom att ta hand om regnvatten och anpassa grönskan efter klimatet minskar behovet av att använda dricksvatten till bevattning.

Vatten som värdefull resurs i Veberöd
Veberödsbäcken som rinner genom Veberöd är ett biflöde till Klingavälsån, och har sitt ursprung på Romeleåsens nordöstra sluttning. Bäcken är ett tydligt stråk genom orten och är även recipient för merparten av allt dagvatten. Med klimatförändringarna ökar trycket på våra vattenresurser och det tillsammans med krav på att nå miljökvalitetsnormer gör det ännu viktigare att hantera vatten som en värdefull resurs.

Veberödsbäcken är inte klassat som en vattenförekomst enligt vattenförvaltningsförordningen, men påverkar Klingavälsåns status nedströms. Klingavälsån har klassats av Vattenmyndigheterna till måttlig ekologisk status och att ån inte uppnår god kemisk status. Klingavälsån ska uppnå god ekologisk status 2027 och god kemisk status, med undantag av vissa ämnen, till år 2027. Dagvatten från Veberöd och från vägnätet, samt jordbruket bedöms vara en betydande påverkanskälla som kan orsaka övergödning och spridning av miljögifter.

Veberöd har ett kommunalt utbyggt dagvattensystem, med ledningar som släpper ut dagvattnet till Veberödsbäcken och Trulsbobäcken. Det finns enstaka dagvattendammar, bland annat vid Veberödsbäcken i höjd med Traversen.

För att minska belastningen av föroreningar från dagvatten vid en utbyggnad behöver mer fördröjning och rening i form av olika lösningar skapas. För en förbättrad vattenkvaliteté behövs ett helhetsgrepp tas över hela ortens dagvatten och åtgärder planeras utifrån var effekten är störst.

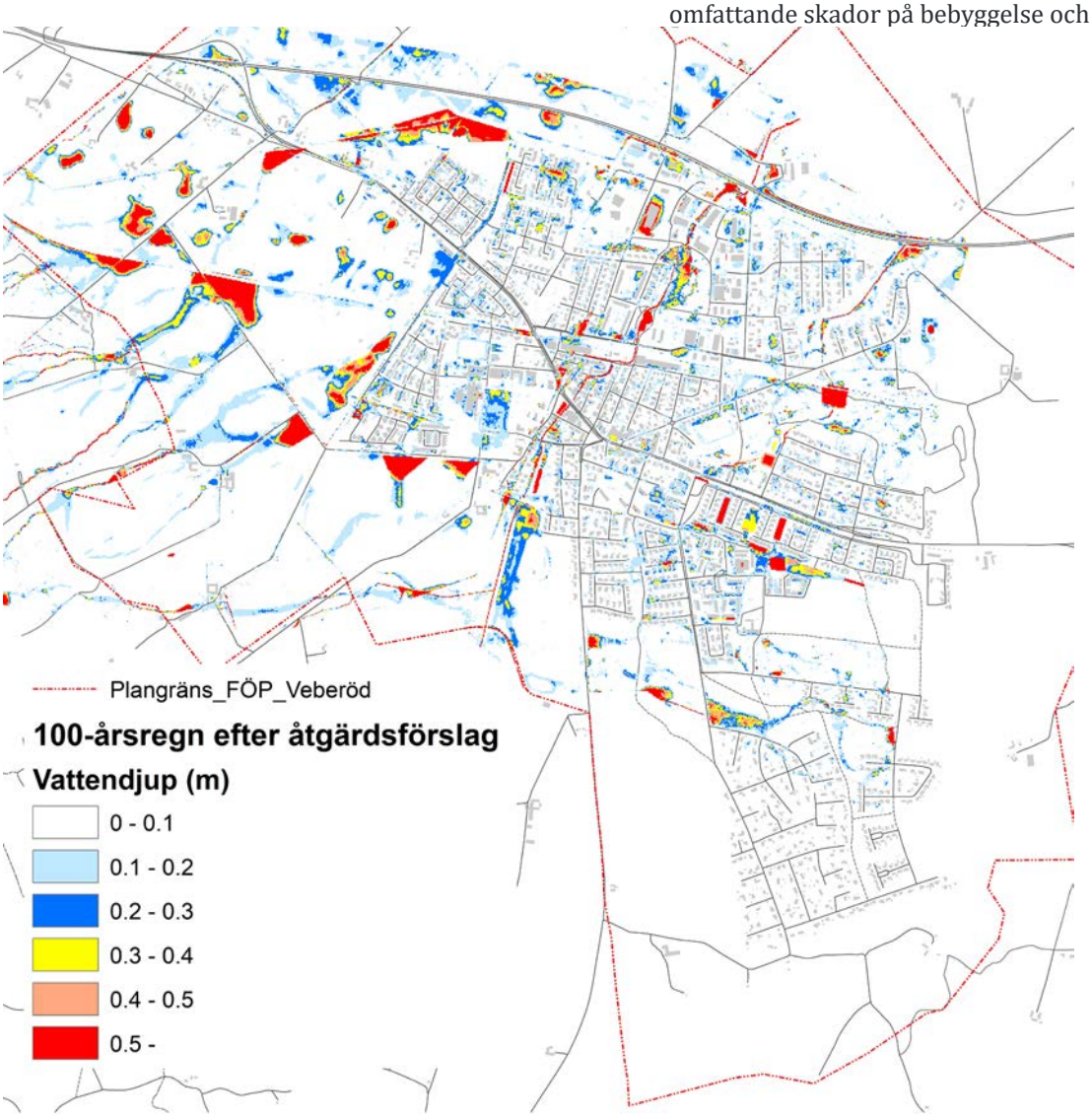
VASYDs projekt ”Gör plats för vatten” är exempel en ny lösning som ger möjligheter att växa på ett resurseffektivt och robust sätt. Skulle alla veberödsbor välja att hantera dagvattnet från taken inom sin egen fastighet skulle det troligtvis innebära att ledningsnätet för dagvatten inte behöver byggas ut innan 2040. Det finns också möjlighet att frigöra kapacitet i dagvattennätet genom att identifiera ytor som är lämpliga för lokalt omhändertagande av dagvatten.

Åtgärder för skyfallshantering

Veberöd har länge haft problem med översvämningar längs Veberödsbäcken, vilket ofta har inträffat samband med längre sammanhållande regn. Utöver det finns också risk för översvämningar vid skyfall, vilket är när stora mängder nederbörd kommer under kort tid, och som planeringen behöver hantera. För att se vilka områden som översvämmas vid ett skyfall i Veberöd har en skyfallskartering gjorts (Tyréns, 2019). Vid ett skyfall rinner vatten till Veberödsbäcken både från Romeleåsen, från ytavrinning inom samhället samt från dagvattensystemet. Karteringen visar att det längs med Veberödsbäcken finns flera områden som översvämmas vid ett skyfall, dessa har också drabbats historiskt. Det finns också risk för översvämningar i anslutning till lågpunkter inom andra delar av Veberöd. Skyfallskarteringen utgår från ett 100-årsregn som är 30 procent större än idag för att ta hänsyn till ett förändrat klimat.

När ett skyfall inträffar behövs ytliga vattenvägar som kan avleda stora mängder vatten och ytor som kan ta hand vattnet och tidvis översvämmas utan att ge stora problem. Föreslagna åtgärder består av översvämningsytor, skyfallsleder som vattnet kan rinna längs med och olika justeringar i exempelvis gatumiljön för att styra vattnet till utpekade översvämningsytor. Utredningen visar att vissa fastigheter kommer drabbas även om alla föreslagna åtgärder genomförs. Det beror på att det är svårt att göra åtgärder som tar bort problemet helt i bebyggda områden, där befintliga höjder och förutsättningar inte fullt ut går att påverka.

Skyfallsutredningen visar tydligt var det finns risk för översvämningar. Detta har styrt vilka områden som föreslås för utbyggnad, men behöver också beaktas i den fortsatta planeringen. De åtgärder som har identifierats krävs för att genomföra byggnation i vissa områden. Åtgärder behövs såväl uppströms som inom Veberöd längs med bäcken för att undvika omfattande skador på bebyggelse och infrastruktur

vid en översvämning. Även vid Idalafältet föreslås åtgärder. Vid utbyggnad av Traversen kommer även åtgärder behöva vidtas för att hantera skyfall i anslutning till Veberödsbäcken i de nordvästra delarna av området. Även en fortsatt medveten planering som anger en gatustruktur, översvämningsytor och skyfallsleder som kan hantera vatten vid ett skyfall blir av stor vikt.

Många av de föreslagna åtgärderna kan också samordnas med utveckling av platser för naturvärden, rekreation och lek. Dagvattendammar längs bäcken kan utformas för fler värden. Uppströms Veberöd föreslås åtgärder för att fördröja vattnet vid större regn, diskussion förs med Kävlingeåns vattenråd. Det finns ingen i dag inga beslut om att genomföra de åtgärder som har tagits fram.

Andra effekter av klimatförändringar

En annan konsekvens av klimatförändringar är att värmeböljor förväntas bli vanligare. För att lindra konsekvenserna vid höga temperaturer behöver svala platser finnas och byggnader anpassas för att inte bli så varma. Grönska är effektivt för att dels sänka temperaturer och dels skapa skugga. Byggnader och platser där känsliga grupper vistas, som barn och äldre, behöver utformas för att skydda dem genom exempelvis passiv solavskärmning och skuggande träd.

Torka förväntas också bli vanligare och påverkar framförallt lantbruket men också kommunala och privata verksamheter. Genom att samla vatten under blöta perioder kan det användas för bevattning under torra. I vissa fall finns möjlighet att samordna detta med både dagvattenhantering och skyfallshantering.

Markanvändning

Ytor som riskerar att översvämmas har inte föreslagits för bebyggelse. Det kommer krävas hänsyn till översvämningar i fortsatt planering och detaljerade åtgärder specificeras inför genomförande. Vissa åtgärder behöver vidtas även för att minska översvämningsrisken idag och för att skydda befintlig bebyggelse.

Vid utbyggnad av Traversen och Idalafältet (pågående) kommer åtgärder för skyfallshantering bli nödvändigt.

Genom att låta grönstrukturen ta plats och utvecklas skapas förutsättningar för att både skapa svala platser vid värmeböljor och för den biologiska mångfalden att bevaras under ett förändrat klimat.

Ny bebyggelse bör anpassas för att möjliggöra och optimera för solenergiproduktion. Förutsättningar för hållbara energikällor bör undersökas i varje exploateringsprojekt och helst i ett större sammanhang.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet bör skyfallsutredningen och åtgärdsförslag uppdateras utifrån aktuell markanvändningskarta.

Inför utställningsskedet bör en utredning av befintlig dagvattenkvalitet och belastning för hela Veberöd göras. Utredningen kan bidra till att identifiera de mest betydande källorna för föroreningar och var behovet av rening är som störst.

Både lekmiljöer och platser för vila behöver skugga.

Stärk kollektivtrafikens attraktivitet

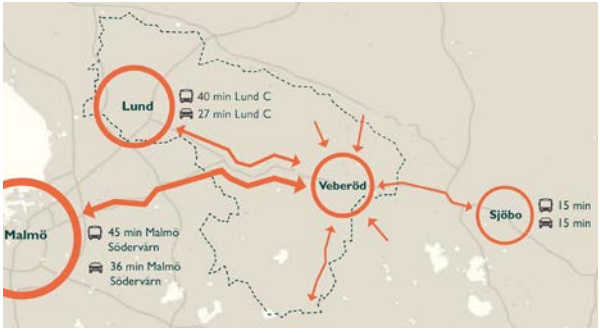
Veberöds geografiska läge ställer höga krav på goda kommunikationer inom regionen. Veberöd är en utpräglad pendlarort där man reser främst för arbetspendling, men även för komplettering av ortens service, kultur- och fritidsutbud. I dagsläget är bilen det dominanta färdmedlet för Veberödsborna. Det är därför nödvändigt att arbeta för att stärka kollektivtrafikens attraktivitet för att utbyggnadsplanerna enligt Lunds kommuns översiktsplan ska kunna ske på ett hållbart sätt.

Utgångspunkter

En resvaneundersökning för hela Skåne har utförts av Region Skåne under 2018. Undersökningen skedde genom utskick till hushåll där man fick svara på hur man reser. I Veberöd deltog 478 personer i undersökningen och resultatet visade att 69 % av dessas resor sker med bil och endast 13 % med buss (Region Skåne, 2018).

Region Skåne har tagit fram ett verktyg för att kartlägga arbetspendling. Enligt verktyget är den ort som flest veberödsbor pendlar till Lund, tätt följt av Malmö. Utöver dessa orter sker även arbetspendling, men i mindre utsträckning, till andra orter i Skåne.

Det finns tre hållplatser i Veberöd som samtliga trafikeras av två busslinjer. Regionbusslinje 160 går idag mellan Sjöbo och Lund C via Veberöd. Under morgonens rusningstid avgår linjen från Veberöd till Lund med en turtäthet på 7,5 minuter. Samma turtäthet gäller vid eftermiddagens rusningstid från Lund till Veberöd. Övriga tider när resandeunderlaget är lägre avgår bussen i halvtimmestrafik. Skånetrafiken har aviserat att linje 160 kommer att kortas av och endast trafikera Lund – Veberöd.

Jämförelse av restider för buss och bil mellan Veberöd och Lund, Malmö samt Sjöbo.

Detta på grund av begränsat resandeunderlag samt svårigheter med att hålla tidtabellen. Det kommer dock fortsatt att vara möjligt att åka mellan Veberöd och Sjöbo med SkåneExpressen 8.

SkåneExpressen 8 går mellan Sjöbo och Malmö Södervärn via Veberöd. Under morgonens rusningstid, från Veberöd till Malmö, samt under eftermiddagens rusningstid, från Malmö till Veberöd, avgår linjen med en turtäthet på 15 minuter. Övriga tider går även denna linje i halvtimmestrafik.

STRATEGIER FÖR HÅLLBART RESANDE

- Stärk kollektivtrafikens attraktivitet
- Prioritera gång och cykel som färdmedel inom byn
- Knyt ihop byn genom att skapa sammanhängande stråk och minska barriärer

Bussens konkurrenskraft

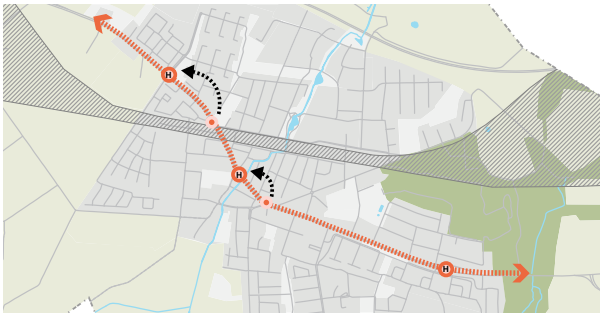
För att veberödsborna i större utsträckning ska välja att lämna bilen hemma och istället åka kollektivt behöver bussens konkurrenskraft jämtemot bilen stärkas. Två viktiga aspekter för att människor ska välja bussen är att den avgår med en hög turtäthet och har en kort restid. För Veberöds del är turtätheten vid de mest relevanta tidpunkterna (morgon och eftermiddag) redan väldigt god. Trots detta väljer de flesta ändå att ta bilen. En förklaring till detta kan vara att bussens restid i förhållande till bilen är för lång. I kartan till vänster visas restider från Veberöd centrum till Lund C respektive Malmö Södervärn med bil och buss. Bussen har inte helt oväntat en längre restid än bilen. Restider för två ”verkliga” scenarier har även beräknats. För en boende på Orrspelsvägen i Veberöd som ska till sjukhuset i Lund är restiden 27 minuter med bil och 44 minuter med buss. Om samma person på Orrspelsvägen ska ta sig till Västra hamnen i Malmö tar denna resa 38 minuter med bil och 65 minuter med buss. Genom att arbeta för att förbättra bussens framkomlighet kan dess attraktivitet jämtemot bilen öka.

Regionalt superbusskoncept

Region Skåne har tagit fram ett utvecklingskoncept för SkåneExpress-linjerna som kallas Regionalt Superbuss-koncept och syftar till att skapa snabba, effektiva och komfortabla resor. För SkåneExpressen 8 kunde man längs med bussens färdväg genom Veberöd identifiera ett antal problempunkter, varpå en *åtgärdsvalsstudie* initierades. En åtgärdsvalsstudie går ut på att genom dialog med involverade aktörer

hitta åtgärder till ett specifikt problem enligt en fyrstegsprincip. Det innebär att tänkbara åtgärderna analyseras i fyra steg, i första hand genom att påverka behovet av transporter, och i sista hand genom ny infrastruktur. I denna åtgärdsvalsstudie för Skåne-Expressen 8 deltog Region Skåne, Skånetrafiken, Trafikverket och Lunds kommun. Studien mynnade ut i ett antal förslag till infrastrukturåtgärder på det kommunala och statliga gatunätet i Veberöd. Samtliga åtgärder som valdes ut för vidare arbete bedöms få en effekt, antingen för bussens framkomlighet eller för oskyddade trafikanters säkerhet. Trafikverket tar med åtgärderna vid de statliga vägarna i byn (Dalbyvägen samt Dörrödsvägen) till sin verksamhetsplan. Även tre större åtgärder vid väg 11 föreslås, som behöver prioriteras i kommande regionala transportinfrastrukturplan. Behovet av att prioritera detta har lyfts till Region Skåne. Åtgärderna på de kommunala gatorna kommer att hanteras vidare av Lunds kommun. Ytterligare åtgärdsvalsstudier har genomförts för sträckan Dalby – Lund samt trafikplats Gastelyckan med avsikt att förbättra kollektivtrafikens framkomlighet.

Den summerade restidsvinsten om samtliga föreslagna åtgärder från åtgärdsvalsstudierna genomförs uppgår till ca 30-60s för sträckan Veberöd-Lund samt 0-2,5 minuter, beroende på färdriktning, för sträckan Veberöd-Malmö. Dessa restidsvinster gäller dock endast under rusningstid. Ett annat sätt att få ner restiderna utmed Superbusstråken i sin helhet är skära ner på antalet hållplatser. Detta får dock stora konsekvenser för Veberödsborna då färre hållplatser i orten mestadels ger restidsvinster för genomresande. Det skapar även en sämre tillgänglighet till hållplatser och längre gångavstånd. Direktbussar mellan Veberöd – Lund och Veberöd – Malmö hade kunnat bidra till att restiden för kollektivtrafiken närmar sig den för bilen. Direktbussar är en kostsam lösning och har funnits tidigare men har tagits bort för att kunna utöka turtätheten på övriga linjer.

Kartbild som visar flytt av hållplatslägen.

Tillgänglighet och hållplatser

Att jobba med utformningen av busshållplatserna kan bidra till att höja statusen och öka reseandelen för kollektivtrafiken i byn. Tillräckligt breda, upphöjda plattformar, rymliga väderskydd, sittplatser, skärmar med realtidsinformation är exempel på åtgärder som kan öka attraktiviteten för kollektivtrafiken. För att det ska bli intressant för människor inom tätorten att gå eller cykla till bussen ska förbindelserna till hållplatserna vara gena, säkra och trygga och det ska finnas tillräckligt med väderskyddade cykelparkeringsplatser av hög kvalitet. Tillräckligt med pendlarparkering är även viktigt för de utanför byn som vill byta till kollektivtrafik för resterande del av sin resa.

Mobility management

Sättet som vi väljer att resa på är ofta ett djupt inrotat beteende. Det räcker då inte med investeringar i ny infrastruktur eller nya moderna fordon för kollektivtrafiken, så kallade hårda åtgärder, för att man ska ändra på sina vanor. Dessa behöver kompletteras med mjuka åtgärder som uppmuntrar till att ställa bilen och istället resa med gång, cykel och kollektivtrafik. Arbetet med dessa mjuka åtgärder kallas för mobility management. Åtgärderna kan vara exempelvis kampanjer som prova-på-bussbiljetter, mobilitetsplaner, vandrande skolbuss (barn går i grupp till skolan i sällskap av föräldrar) eller på kontorshotell för att minska pendlingen. För Veberöds del kan det vara mycket gynnsamt att arbeta med mobility management i kombination med förbättrad infrastruktur för att få fler att resa hållbart.

Markanvändning

Hållplats ”Veberöd Centrum” föreslås flyttas i västlig riktning intill den befintliga cirkulationsplatsen där den kan utgöra en *byknutpunkt* med starkare centrumkänsla. Hållplatsen ”Veberöd Förskköningen” föreslås i samband med detta flyttas västerut mot till korsningen Dalbyvägen/Tegelmästarevägen för att inte komma för nära inpå varandra.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet och i kommande planeringsarbete ska fortsatt samverkan ske med Skånetrafiken och Trafikverket för att förbättra bussens framkomlighet och restid. Vidareutveckla den centrala hållplatsen som byknutpunkt.

Prioritera gång och cykel inom byn

För resor inom Veberöd ska det självklara valet vara att gå eller cykla. Förutsättningar för detta finns eftersom större delen av Veberöds tätort ryms inom två kilometer utan större höjdskillnader. Satsningar på att få fler att gå och cykla har stora vinster både för människan och för miljön. Mindre utsläpp, mindre trängsel på vägarna och en förbättrad folkhälsa är bara några av de positiva effekter som kan uppnås.

Utgångspunkter

Det finns ett utpekat gång- och cykelnät i Veberöd, av varierande kvalité. På vissa ställen är gång- och cykelstråken helt separerade från motortrafiken, och på andra ställen finns trottoarer för fotgängare men cykling sker i blandtrafik. Gång- och cykelnätet är inte alltid så framträdande och på vissa ställen är det inte helt sammanlänkat vilket gör att det kan vara svårt att hitta.

Ett flertal större barriärer har identifierats i Veberöd. Dalbyvägen/Sjöbovägen samt Dörrödsvägen delar byn i tre tårtbitar vilket skapar stora barriäreffekter. Detta blir särskilt tydligt i centrum där en som oskyddad trafikant måste korsa Dalbyvägen/Sjöbovägen för att nå olika funktioner. Den gamla järnvägsdragningen som skär igenom orten ligger kvar än idag. Även om ingen tågtrafik går på banan idag så skapar området en barriäreffekt som delar upp Veberöd i en nordlig och sydlig del. I Veberöds norra utkant ligger den högt trafikerade riksväg 11, som utgör en kraftig barriär mellan orten och åkerlandskapet norrut.

Synpunkter för gång- och cykelnätet har samlats in, dels genom fokus Veberöd dels genom ett särskilt dialogmöte kring mobilitet under våren 2019. Workshop med två mellanstadieklasser på Svaleboskolan har även gjorts under hösten 2019 där barnens skolvägar och vägar till fritidsaktiviteter har kartlagts.

Med hastighetssäkrade gång- och cykelpassager ökar tillgängligheten för oskyddade trafikanter och gång- och cykelnätet blir mer sammanhängande.

Utveckla gång- och cykelnätet

Det finns behov av att förstärka och lyfta fram det befintliga gång- och cykelstråket som finns i Veberöd. Även nya kopplingar krävs för att skapa ett sammanhängande och gent nät som överbryggar ortens barriärer. Det är speciellt viktigt att skapa goda kopplingar från bostadsområdena till skolor, service, busshållplatser och fritidsaktiviteter. Det utpekade gång- och cykelnätet ska ha hög standard avseende trygghet och trafiksäkerhet. Det innebär att det ska vara väl belyst, ha gott om utrymme och prioriteras framför biltrafiken vid korsningar och överfarter. I nära anslutning till målpunkter, såsom skola, bibliotek och butiker etc., ska det finnas väderskyddad cykelparkering av hög standard med möjlighet att låsa fast cykeln i ramen.

Det är inte bara viktigt att koppla ihop gång- och cykelnätet inom orten. För att öka möjligheterna att ta sig från Veberöd till omgivande orter med gång- och cykel föreslås nya kopplingar. En ny gång- och cykelväg håller på att anläggas av Lunds kommun från hållplats Veberöd Öster fram till ”Blentarpskrysset”. Planering pågår hos Trafikverket för att fortsätta denna söderut mot Blentarp. I planförslaget föreslås gång- och cykelvägen längs med Sjöbovägen förlängas från Blentarpskrysset och ansluta till befintlig cykelväg vid väg 11. Ytterligare en gång- och cykelväg föreslås längs med Dörrödsvägen söderut.

Säkra och trygga gång- och cykelkopplingar är mycket viktigt för att barn, antingen på egen hand eller i föräldrars sällskap ska kunna röra sig i orten. Därför läggs stor omsorg på att koppla samman bostadsområden, skolor och fritidsaktiviteter.

Kartbild som visar sammanlänkning av befintligt cykelnät i Veberöd.

Överbrygga barriärerna

Satsningar på att förbättra gång- och cykelnätet bidrar även till att överbrygga de barriärer som finns i Veberöd. Eftersom många målpunkter och centrumverksamheter finns utspridda på ömse sidor om Dalbyvägen/Sjöbovägen behöver det finnas tillräckligt med trygga och säkra gång- och cykelöverfarter. Dessa ökar rörelsefriheten och tillgängligheten för de oskyddade trafikanterna och bidrar till att knyta ihop områdena norr och söder om genomfartsgatan. Fler överfarter kan även bidra till att en mindre andel tung trafik väljer vägen genom Veberöd, men också att kollektivtrafiken får sämre komfort och minskad framkomlighet. Antalet överfarter och deras placering behöver studeras vidare så att en balans i framkomligheten mellan GC- och kollektivtrafiken kan hittas.

Barriäreffekten från järnvägsreservatet minskas genom att området planeras för bebyggelse. Detta öppnar upp för nya sätt att röra sig genom området. Den nya bebyggelsens struktur ska i första hand stödja goda möjligheter att förflytta sig som fotgängare och cyklist. Gamla banvallen utvecklas som gång- och cykelväg.

Vidare arbete

Inför utställningsskedet ska föreslaget gång- och cykelnät kompletteras med konkreta åtgärder, såväl inom Veberöd som till omgivande orter.

PLANFÖRSLAGET

Markanvändning

Veberöd växer med 1200 bostäder inom tätortens gränser och värdefull mark för jordbruk, natur och rekreation bevaras för dagens och morgondagens invånare. Förtätningen i Veberöd ger en variation av bostäder, men också utrymme för näringslivet att stärkas och utvecklas. En mer sammanhållen bebyggelse och en förtätad centrumnära bebyggelse medför ett lyft av gatumiljöer med attraktiva rörelsestråk och mötesplatser. På så sätt bidrar förtätningen till att främja liv och rörelse samtidigt som lokal service och näringsliv gynnas.

Centrum
Befintligt centrum bekräftas, stärks och förtätas med både bostäder, serivce, kontor och mötesplatser.

Blandad bebyggelse
Funktionsblandade områden med bostäder, handel, service, aktiviteter och arbetsplatser tar plats i centrala lägen

Bostadsbebyggelse
Utbyggnadsområden med främst bostäder prioriteras nära befintlig skola. I övrigt tillkommer bostäder genom förtätning och inom den blandade bebyggelsen.

Skola och förskola
Befintliga skol- och förskolemiljöer utvecklas och kompletteras med ny skoltomt i nordöst.

Trafik/mobiltet
Befintligt gång- och cykelnät stärks och hållplatslägena utvecklas.

Arbetsplatsområde
Plats för icke störande verksamheter lokaliseras mellan bostadsbebyggelse och mer störande verksamheter.

Verksamhetsområde
Verksamheter lokaliseras längs med Väg 11 och fungerar som störningsskydd för befintliga bostäder.

Grönstruktur
Bostadsnära grönstruktur som kopplar gröna miljöer inom tätorten och med omgivande landsbygd.

Idrott- och fritidsliv
Större områden för idrott och fritidsliv samnyttjas och utvecklas till målpunkter för flera.

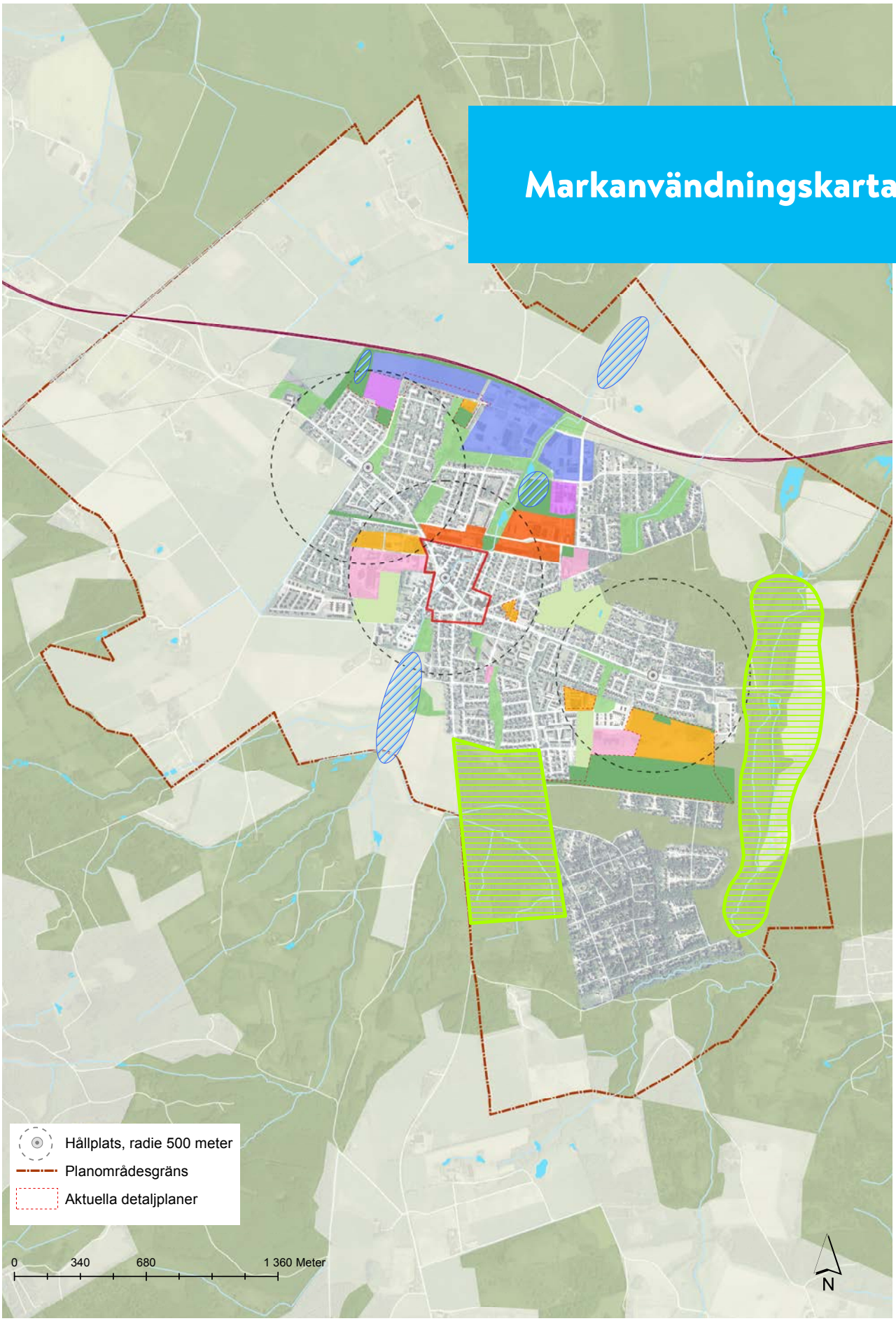
Vattenhantering
Ytor för fördröjning av vatten anläggs för att hindra översvämning och för rening av vatten som förorenats av främst dagvatten.

Möjligt naturreservat
Områden med samlade värden för natur och rekreation föreslås som naturreservat..

Landsbygd -odlad mark
Jordbruksmarken värnas och tätortsnära bebyggelse som bidrar till ett fortsatt levande jordbruk kan tillåtas.

Landsbygd -skogs- och ängsmark
Den tätortsnära naturen utvecklas för rekreation och friluftsliv. Bebyggelse som gynnar turistnäringen och det aktiva friluftslivet är möjlig.

Markanvändningskartan

Bostadsbebyggelse
1200 bostäder möjliggörs fram till 2040, vilket innebär en befolkningsökning på ca 2000-3000 invånare. Ett motiv till utbyggnaden grundar sig i behovet av ett breddat bostadsutbud med möjlighet till bostäder för alla skeden i livet.

Veberöd kompletteras med främst flerbostadshus och radhus, något som ger en tätare bebyggelsestruktur än det som generellt finns i dag. Planförslaget utgår från en fördelning där ⅔ av föreslagna bostäder utgörs av lägenheter och ⅓ av småhus (kedjehus, radhus och friliggande villor). Fördelningen motiveras, förutom att bredda bostadsutbudet, också med viljan att hushålla med mark och behovet av att prioritera en utveckling av centrum.

Möjlig fördelning mellan småhus och lägenheter

Utbyggnadsordning	Utbyggnadsområden	Småhus	Lgh
Etapp I a	Idalafältet och Gåsen	175	200
Etapp I b	Centrum	0	75
Etapp II	Stationsområdet	25	150
Etapp III	Svaleboområdet	25	125
Etapp IV	Traversen	150	175
Övrig förtätning i kollektivtrafiknära lägen		25	75
TOTALT ANTAL BOSTÄDER		400	800

Skola och förskola
De befintliga skolorna Svaleboskolan och Idalaskolan har kapacitet att växa inom befintlig skoltomt.

Idalaskolan invigdes hösten 2020 och rymmer både förskola och F-3-verksamhet. Det är en naturnära skola med generösa friytor, idrottshall och plats för runt 200 elever. Idalaskolans tomt kan i teorin rymma dubbelt så många barn, utan att frångå kommunens riktlinjer för friyta. Då stora investeringar har gjorts för att skapa en pedagogisk utemiljö med uteklassrum måste en eventuell tillbyggnad anpassas till den befintliga utemiljöns pedagogiska värden.

Svaleboskolan är en F-9-skola med runt 700 elever. Lokalerna är väl nyttjade men kapacitet finns för ytterligare 200 elever, främst mellan- och högstadieelever. Enligt kommunens riktlinjer för friyta är skolgårdarna stora och en förtätning av befintligt skolområde, främst genom ombyggnad och påbyggnad, bedöms därför som möjlig.

Väljer man att förtäta inom befintligt skolområde kan de två obebyggda tomterna för skoländamål avvaras och tas i anspråk för bostäder samt idrott/föreningsliv, se vidare under kapitlet -Utbyggnadsområden –Svaleboområdet. Växer Veberöd kraftigt bör man överväga om Svaleboskolan kan utvecklas till en mer renodlad 4-9-skola.

Inom utbyggnadsområdet Traversen föreslås en kombitomt för F-3-skola och förskola. Skoltomten kan med fördel samlokaliseras med förskolan Parkstugan sydost om Traversen, men marken ägs inte av kommunen. Skoltomtens läge ligger strategiskt och kompletterar befintliga skolors upptagningsområden.

Ytterligare en tomt för F-3-skola och/eller förskola har identifierats i anslutning till utbyggnadsområdet Tegelbruket som föreslås byggas efter 2040. Skoltomtens placering kompletterar övriga skolors upptagningsområde och ligger inte på jordbruksmark vilket innebär att skolan kan byggas tidigare om behov uppstår.

Blandad bebyggelse
Utvecklingen av Veberöd gynnar ett levande centrum med attraktiva promenadstråk och mötesplatser som alla boende i Veberöd kan ta del av. En utveckling av centrum med mer attraktiva gatumiljöer bidrar till att främja det lokala utbudet av service och handel.

Centrum kompletteras med nya tillgängliga bostäder, samt lokaler för handel och service i bottenvåningarna. Upprustning och renovering av befintlig bebyggelse är också viktigt för skapa ett mer levande centrum.

Det gamla stationsområdet föreslås få en blandad bebyggelse som kompletterar befintligt utbud i centrum, med fler typer av bostäder och större lokaler för service och handel. Stationsområdet är ett bra läge för vårdservice, som exempelvis äldreboende eller olika former vårdmottagningar.

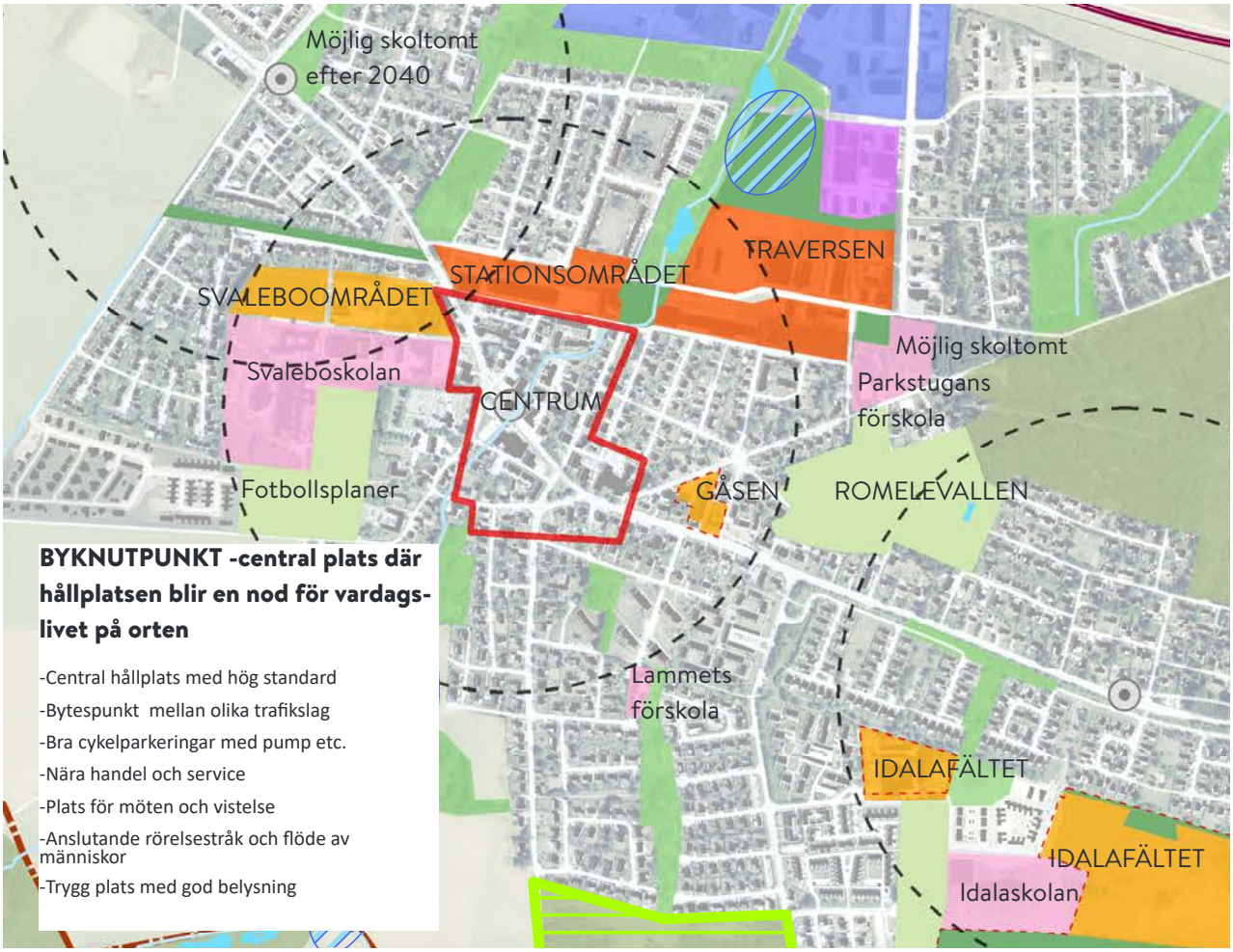
Bebyggelsen i Traversen föreslås främst innehålla bostäder, men också arbetsplatser och service som inte har ett direkt behov av att ligga i centrum.

Trafik & mobilitet

Enligt Region Skånes Resvaneundersökning 2018 genomförs 2,1 resor per dag och person i Veberöd. En befolkningsökning på 2000-3000 personer bedöms därför ge upphov till 4200- 6300 resor / dag. I dagsläget väljer 69 % bil och 13 % kollektivtrafik för sina resor, enligt samma resvaneundersökning. Om denna fördelning fortskrider uppskattas planförslaget därmed ge upphov till 2900-4350 bilresor och 550-820 kollektivtrafikresor per dag. Det blir därmed angeläget att aktivt arbeta med att stärka förutsättningarna för ett hållbart resande för att kunna uppfylla kommunens mål om minskade växthusgaser.

För att uppmuntra till ett mer hållbart resande föreslås en upprustning av de befintliga busshållplatserna till en mer ”stationskaraktär” enligt Skånetrafikens koncept för SkåneExpressen. Hållplats ”Veberöd Centrum” föreslås flyttas i västlig riktning intill den befintliga cirkulationsplatsen där den kan bidra till en starkare centrumkänsla och skapa en ”Byknutpunkt”. Hållplatsen ”Veberöd Försköningen” föreslås i samband med detta flyttas västerut mot till korsningen Dalbyvägen/Tegelmästarevägen för att inte hållplatserna ska komma för nära inpå varandra. ”Veberöd Östra” föreslås finnas kvar i befintligt läge där den har en viktig roll för pendlare som kommer österifrån. Möjliga lägen för pendlarparkering studeras även i nära anslutning till de andra två hållplatserna. Dessa lokaliseras med fördel intill andra funktioner som till exempel skola och livsmedelsbutiker för att underlätta livspusslet för de som väljer att ställa bilen.

Gång- och cykelnätet i Veberöd föreslås kompletteras och lyftas fram mer. Fokus ska framförallt vara att skapa säkra och trygga kopplingar från bostadsområdena till viktiga målpunkter som busshållplatser, skola, idrott och service. Kopplingar till omlandet såsom mot Blentarp, Vomb, Silvåkra och mot Dörröd säkerställs för gående och cyklister. Korsningar utmed vägg 11 föreslås byggas om så att fotgängare och cyklister kan passera planskilt från väg 11. Dessa åtgärder beskrivs mer i Åtgärdsvalsstudie Superbuss Veberöd.

Inzoomad markanvändningskarta som visar utbyggnadsområden och skollägen i Veberöd.

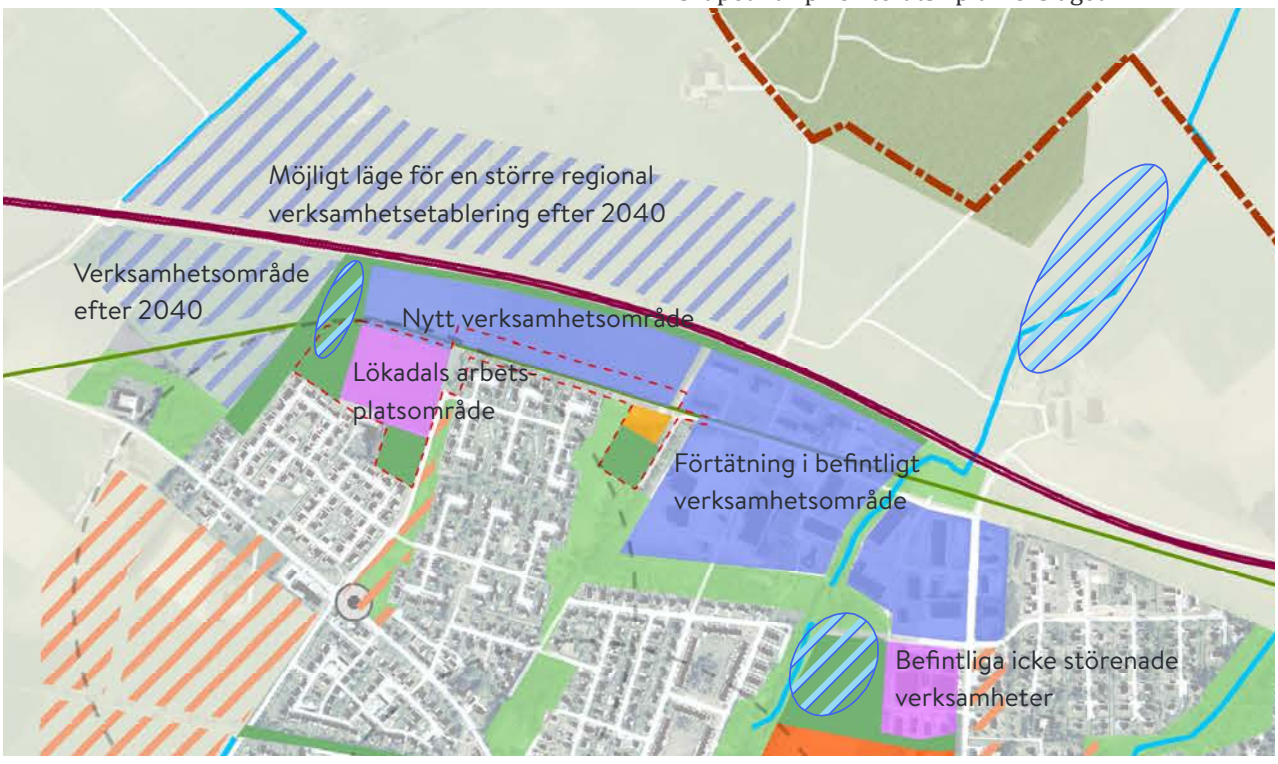
Arbetsplatsområden –icke störande verksamheter
Det befintliga verksamhetsområdet i Traversens norra del omvandlas till ett arbetsplatsområde med icke störande verksamheter för att möjliggöra bostadsbebyggelse i Traversens södra delar. Området rymmer ingen förtätning och därför har en detaljplan nyligen tagits fram för ett nytt arbetsplatsområde, Lökadalsområdet. Lökadalsområdet är planlagt för mindre tomter med icke störande verksamheter. Lunds kommun äger marken och planerar att anlägga gator, parkmark, samt stycka av och sälja marken. Detaljplanen är överklagad.

Verksamhetsområden –störande verksamheter
I första hand föreslås en förtätning av befintligt verksamhetsområde. Av drygt 17 hektar befintligt verksamhetsområde nyttjas i dag endast runt 10 hektar. Flera fastigheter, både stora och små, är obebyggda eller står med tomma lokaler. Genom förtätning av befintligt verksamhetsområde kan i anspråkstagande av jordbruksmark undvikas i ett första skede. Nya bostäder nära verksamhetsområdet ska undvikas då det kan begränsa företagens verksamhet.

Planförslaget möjliggör också ett nytt verksamhetsområde längs med Väg 11. Detta innebär att knappt 6 hektar jordbruksmark tas i anspråk, vilket motiveras med att marken behövs för att säkerställa möjligheten till verksamhetstomter i Veberöd som i sin tur säkerställer en utveckling av varierat lokalt näringsliv. Det föreslagna verksamhetsområdet kan utgöra ett störningsskydd mot väg 11 för befintliga bostäder i söder.

Flera områden längs Väg 11 svämmas över vid större skyfall och hänsyn måste tas till dessa. En samordning av grönstruktur, fördröjning av dagvatten, samt hantering av skyfallsvatten för Lökadal och det föreslagna verksamhetsområdet längs Väg 11 skulle innebära samordningsvinster och ett mer effektiv nyttjande av marken.

Grönstruktur i Veberöd
Den grönblå infrastrukturen utgör både en förutsättning och en kvalitet för befintlig och framtida bebyggelse. Här har framförallt skyfallshantering, rekreation och biologisk mångfald prioriterats och tagit plats i planeringsarbetet. Generellt föreslås en utveckling och upprustning av befintlig grönstruktur, som kompletteras för att möta upp framtida behov av tätortsnära rekreation i och med en växande befolkning. Grönstruktur som bidrar till att stärka kopplingar mellan tätorten och det omgivande landskapet har prioriterats i planförslaget.

Inzoomad markanvändningskarta som visar verksamhetsområden i Veberöd.

Veberöd har generellt god tillgång till grönområden, men tillgången är lägre i den västra delen av orten. Genom att utveckla gröna stråk i randzonen mellan tätorten och jordbrukslandskapet och säkerställa de gröna miljöerna längs med banvallen ökar tillgängligheten till gröna miljöer i västra Veberöd.

Veberödsbäcken lyfts fram och tillgängliggörs i den mån det finns utrymme.

Idala strövområde och området kring Skogsmölle bäcken pekas ut som föreslagna områden för naturreservat baserat på samlade värden för natur och rekreation, vilket stämmer överens med antaget grönprogram.

Idrott och Fritidsliv

Romelevallen stärks som den stora målpunkten för idrott- och fritidsliv, men också för friluftsliv. Områdets centrala placering och direktkontakten ut till naturen ger unika förutsättningar att rymma en mängd olika aktiviteter. Romelevallen som aktivitetsområde föreslås spilla över på Skytteskogen med aktiviteter kopplade till naturen. Andra viktiga platser för idrott- och fritidsliv är Svaleboskolan och Idalaskolan, med bland annat större gräsytor och idrottshall.

Ytor för spontanidrott, möten och andra typer av fritidsaktiviteter lokaliseras till centrum, gamla stationsområdet och Traversen. Hasslemölla gård skulle kunna utvecklas till en målpunkt för fritidsaktiviteter kopplat till friluftsliv och rekreation.

Planförslaget möjliggör två nya fotbollsplaner direkt söder om Svaleboskolan. Mindre justeringar behöver göras inom skoltomten och anslutande gång- och cykelvägar. Huruvida det är lämpligt att också bygga en inomhushall har inte studerats. Detta innebär 3-4 fotbollsplaner vid Svaleboskolan. Den befintliga konstgräsplanen är också lämplig för förtätning, se vidare under Utbyggnadsområde –Svaleboskolan.

Veberöds fotbollsklubb VAIF

När Idalafältet planlades för bostadsändamål upphörde Veberöds AIFs arrende av mark för två 11-mannaplaner och två 7-mannaplaner. Tekniska förvaltningen tillsammans med Stadsbyggnadskontoret fick då i uppdrag att hitta ersättningsplaner på kort och på lång sikt.

VAIF önskar samla all verksamhet på ett ställe och ser ett behov av 4 planer, varav en matcharena, två åretruntplaner, en naturgräsplan, samt ytor för omklädningsrum, förråd och klubbstuga. Föreningen vill också titta närmare på möjligheterna att ersätta en av planerna med en inomhushall, som då skulle komma fler tillgodo.

I dag finns en fotbollsplan på Romelevallen med tillhörande friidrottsytor, en naturgräsplan på Svaleboskolan och en konstgräsplan direkt norr om skolområdet. Fotbollsplanen på Svaleboskolan behövs för skolidrotten. Romelevallen med sin fotbolls- och friidrottsanläggning anlades på 1950-talet och utgör i dag en viktig del av Veberöds stora idrotts- och fritidsområde.

Veberöds brukshundsklubb

Veberöds brukshundsklubb flyttade 2013 till den östra kanten av Idalafältet där de nu arrenderar cirka 2 hektar mark fram till och med 2027. Lunds kommun har bekostat belysning, staket och ledningsdragning, medan klubbstugan bekostats av verksamheten. Medlemsantalet ligger på 320-350 personer med ett åldersspann från 7 till närmare 80. Runt 70 % av medlemmarna kommer från närområdet (Veberöd, Sjöbo, Blentarp, Genarp, Dalby och Södra Sandby).

När Idalafältet bebyggs kommer Veberöds brukshundsklubb att behöva flytta. Klubben har betydelse för ett jämlikt och varierat fritidsliv och för utbildning av bland annat försvarets patrullhundar. En separat lokaliseringsutredning med möjliga lägen inom och utanför planområdet föreslås.

Vattenhantering

Fördröjning av vatten och flödesdämpning i Veberödsbäcken föreslås söder om Veberöd. Placeringen möjliggör att vattnet från Romeleåsen kan fördröjas innan det når tätorten som idag drabbas hårt vid skyfall, samt större och ihållande regn. Vattnet från Romeleåsen är relativt rent och kommer främst från skog, småskaligt jordbruk- och betesmark vilket ger goda förutsättningar att också jobba med biologisk mångfald och säkerställande av vattentillgång. Kävlingeåns vattenråd arbetar med ett pilotprojekt kring flödesdämpande åtgärder uppströms Veberöd för att minska översvämningsrisken, minska halterna av framförallt fosfor och öka möjligheten för infiltration till grundvattnet söder om Veberöd.

I princip allt dagvatten från Veberöd släpps till Veberödsbäcken, vilket försämrar vattenkvalitén. Längs bäcken har det också legat flera verksamheter som förorenat marken och bäcken. Nedströms föreslås ytor för rening av Veberödsbäckens vatten för att förbättra vattenkvalitén och möjligheterna att nå miljökvalitetsnormerna för Kävlingeån.

Pedagogisk och lekfull miljö vid vatten.

Veberödsbäcken görs tillgänglig för alla och skötselansvaret tydliggörs.

Omgivande landskap

Den omgivande naturen är av stort värde för Veberöd som attraktiv boendeort, vilket är en viktig utgångspunkt i planförslaget. Genom att tydliggöra gröna kopplingar ut i naturen och omgivande landskap, stärks förutsättningarna för ett tätortsnära friluftsliv. Gröna stråk längs kantzonen mellan tätorten och åkerlandskapet höjer och tillgängliggör gröna upplevelsevärden i väster och ökar förutsättningarna för ett varierat friluftsliv. Idala strövområde och området kring Skogsmöllebäcken pekas ut som lämpliga områden för naturreservat baserat på samlade värden för natur och rekreation. Dessa utgör viktiga utgångspunkter för det tätortsnära friluftslivet. Friluftslivets och jordbrukets intressen kan ibland vara motstridiga, vilket bör uppmärksammas.

Friluftsliv

Veberöd har ett fantastiskt läge i mötet mellan skogslandskapet i sydost, det varierade och småskaliga åkerlandskapet i sydväst och den flacka Vombsjösänkan i norr. Veberöd med kollektivtrafik från både Malmö och Lund utgör en port ut i naturen. Goda möjligheter finns för det lokala näringslivet att utveckla turismnäringen i orten och kringliggande landsbygd.

Bebyggelse utanför tätorten

Planförslaget innebär en restriktiv hållning till ny bebyggelse utanför den befintliga tätorten för att värna värdefull jordbruksmark och natur. En sammanhållen bebyggelse är att föredra ur ett hållbarhets- och samhällsekonomiskt perspektiv, med bättre förutsättningar för ett hållbart resande, ett lokalt näringsliv, tillgången till idrott- och kulturutbud och samordnad infrastruktur. Bebyggelse som utgör en förutsättning för ett fortsatt levande jord- och skogsbruk bedöms som lämpliga på landsbygden. Djurhållningär värdeskapande för en ort men bör lokaliseras så att konflikt med framtida bebyggelse kan undvikas.

Bebyggelse som gynnar turistnäringen och det aktiva friluftslivet är möjlig på landsbygden. Här kan Veberöd utvecklas som en port ut i natur- och kulturlandskapet. Målpunkter för turism och friluftsliv nära tätorten är då av stor vikt för att stärka attraktionskraften.

Hasslemölla

Lunds kommun har nyligen köpt in Hasslemölla gård med tillhörande mark längs Skogsmöllebäcken och gårdens utmark i närheten av Körsbärsdalen. Motivet till att kommunen köpte in marken är dess höga värde för rekreation, friluftsliv och naturvård. Avsikten är nu att påbörja bildandet av ett naturreservat längs Skogsmöllebäcken och identifiera gårdsbebyggelsens möjligheter och framtida användning. Hasslemölla berörs av flera riksintressen som bekräftar de värden som kommunen vill säkerställa i bildandet av ett naturreservat.

Hasslemölla är en av de äldsta historiska miljöerna i trakten kring Veberöd, Den tillhörande möllan är känd i skriftliga källor från 1500-talet. Gårdsbebyggelsen med omgivande landskap har mycket stora kulturhistoriska värden och är att betrakta som omistlig.

Veberöds omgivning med Romeleåsen i horisonten.

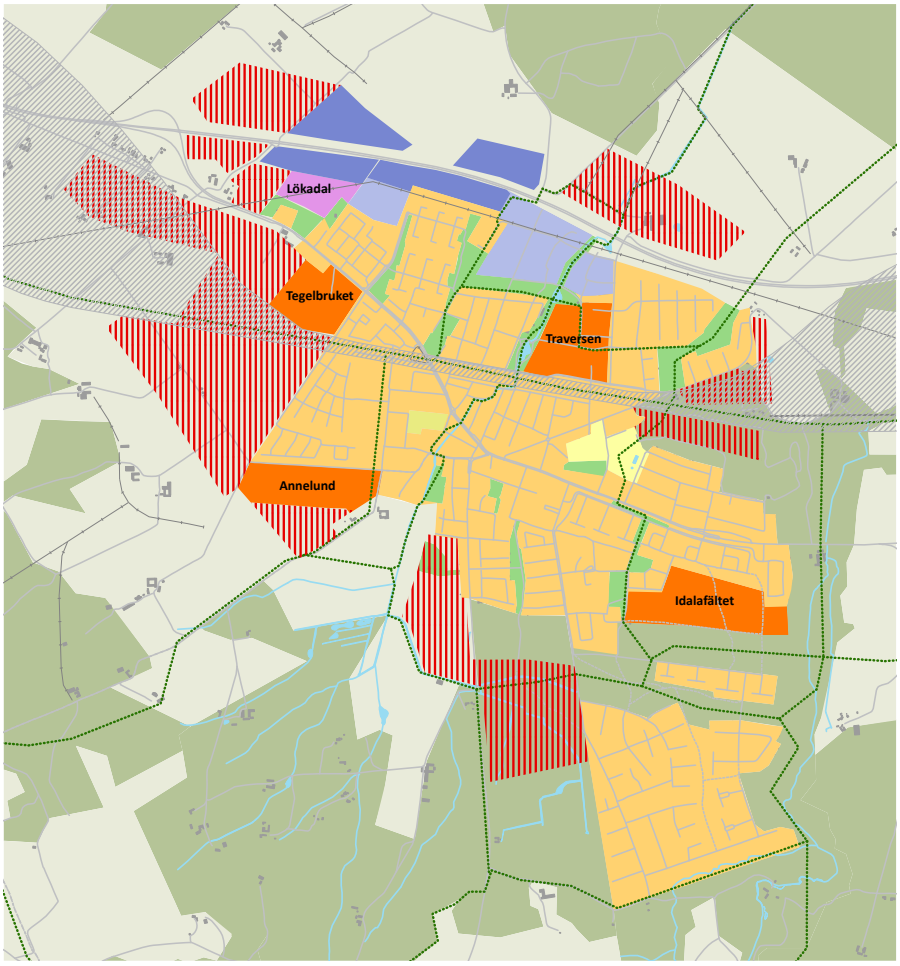
Gällande översiktsplan från 2018 och föreslagna förändringar

Syftet med en fördjupning av översiktsplanen för Veberöd är att förtydliga och vidareutveckla kommunens intentioner för Veberöds framtida utveckling. I gällande översiktsplanen föreslås 1200 bostäder, varav cirka 500 föreslås ske genom förtätning. Några av de viktigaste frågorna att studera enligt gällande översiktsplan är:

- hur Veberöds identitet och karaktär kan vidareutvecklas.
- hur bostadsutbudet kan breddas.
- hur trafik- och kollektivinfrastruktur kan utvecklas.
- hur ortens näringsliv och service kan stödjas.
- hur grönstruktur och dess kopplingar till omgivande landskap kan utvecklas.
- om det är möjligt att bygga i öster för att undvika i anspråkstagandet av jordbruksmark.
- om det finns förtätningsmöjligheter.

Ställningstaganden som gjorts i Översiktsplanen

- Utveckla centrum genom komplet tering av bostäder, mötesplatser och andra verksamheter.
- Förtätning av ortkärnan kräver samspel med kulturhistoriska värden.
- Utveckla rekreativa stråk till Romeleåsen och längs Veberödsbäcken.
- Ta tillvara hållplatslägena, såväl avseende förtätning som vid nyexploatering.
- Koppla Idala tydligare till centrala Veberöd.
- Utveckla cykelstråken inom orten och mot Vomb, Silvåkra och Idala.

Föreslagna förändringar

Fördjupningen av översiktsplanen baseras på mer utförligt kunskapsunderlag och innehåller mer detaljer än översiktsplanen. Därmed skiljer sig föreslagen markanvändning från markanvändningskartan i Lunds kommuns översiktsplan.

Gällande översiktsplan tar höjd för en framtida järnväg –Simrishamnsbanan, vilket aktuellt samrådsförslag inte förhåller sig till.

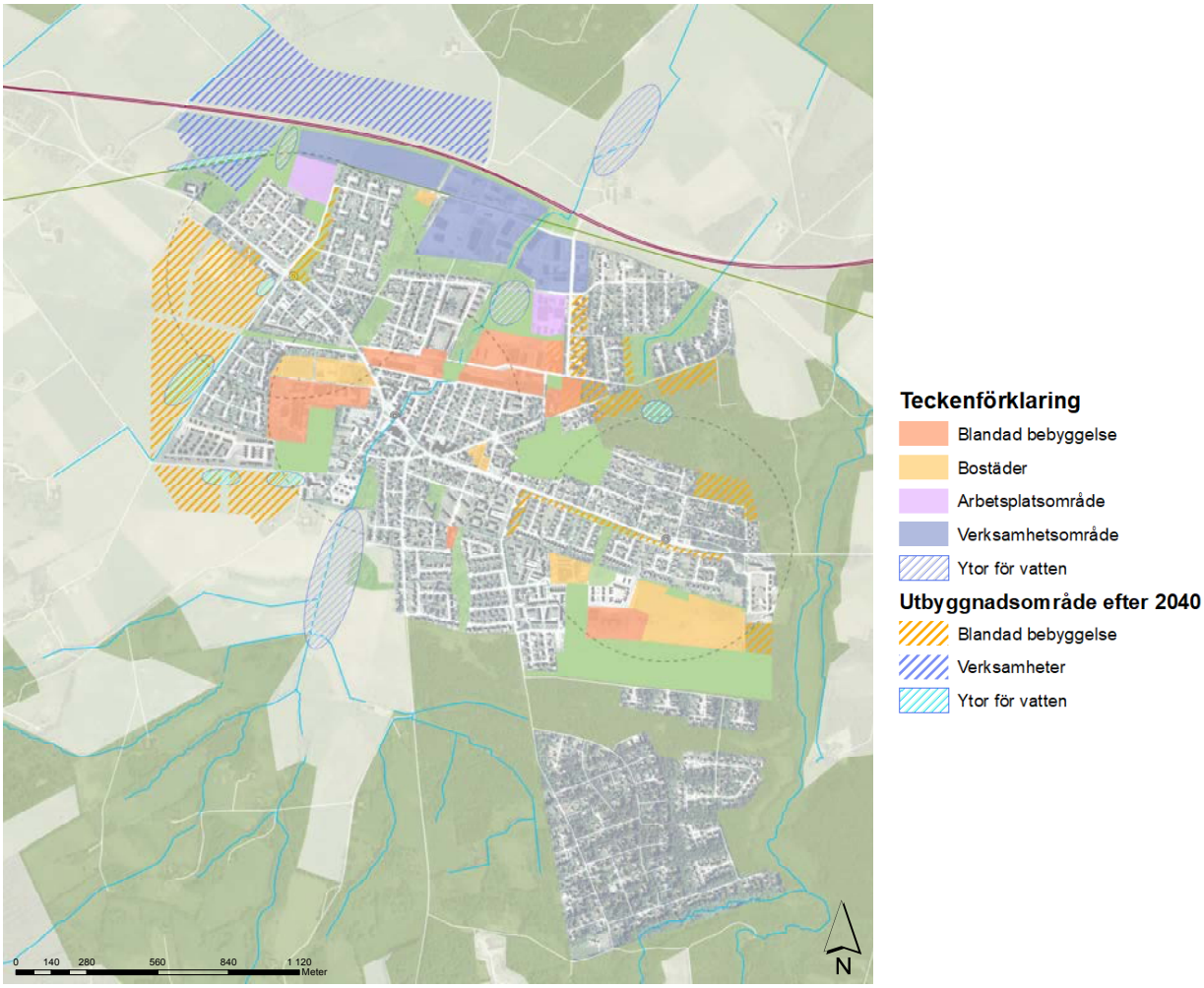
Gällande översiktsplan rymmer två utbyggnadsområden, Idalafälet och Traversen, som också bekräftas i aktuellt samrådsförslag. Dessa två områden tar höjd för 700-800 bostäder. Övriga 400-500 bostäder föreslås ske genom förtätning i centrum- och hållplatsnära lägen. De stora förtätningsprojekten är gamla Stationsområdet och Svaleboområdet.

Utbyggnadsområdena Tegelbruket och Annelund i gällande översiktsplan, föreslås i aktuellt planförslag bebyggas efter 2040. De tar cirka 20 hektar jordbruksmark i anspråk och förtätning i centrum- och hållplatsnära lägen prioriteras.

Aktuellt planförslag redovisar en mer detaljerad markanvändning, med lägen för skola, idrotts- och fritidsliv, samt ytor för fördröjning och rening av vatten. Vidare definieras också områden lämpliga för mer blandade funktioner.

All utbyggnad norr om väg 11 föreslås efter 2040 för att fokusera på förtätning och en samlad bebyggelse söder om väg 11 med bättre närhet mellan arbetsplatser, centrum och bostäder. Det öppna landskapet norr om väg 11 bibehålls därmed. Cirka 10 hektar jordbruksmark tas i anspråk för verksamheter i aktuellt planförslag, jämfört med 30 hektar i gällande översiktsplan.

Ett verksamhetsområde norr om Traversen omvandlas till ett arbetsplatsområde för att på så vis undvika etableringar av störande verksamheter i närheten av bostadsbebyggelse. Området innehåller redan idag verksamheter som kan rymmas inom kategorin arbetsplatser.

Genomförande och Samhällsekonomiskt perspektiv

Syftet med fördjupningen av översiktsplanen för Veberöd är att skapa en målbild för tätortens utveckling och lägga grunden för en långsiktig användning av marken. Målbilden och markanvändningen innebär att utbyggnad och åtgärder behöver bekostas och genomföras. Det handlar om utbyggnad i nya områden, satsningar som lyfter Veberöd samt investeringar i en utbyggd samhällsservice. Kostnader för utbyggnad och åtgärder kan finansieras genom intäkter från fastighetsägare och exploatörer, försäljning av kommunal mark, genom skattekollektivet samt genom andra aktörer och andra finansieringsformer. Det är viktigt att i samband med arbetet med fördjupningen av översiktsplanen för Veberöd identifiera de ekonomiska konsekvenserna av planen samt de knäckfrågor som har betydelse för arbetet med att genomföra planen.

Finansiering genom exploatering

Samtliga utbyggnads- och verksamhetsområden bör ses som ett utbyggnadsprojekt där markanvändningen prövas genom detaljplan och där exploateringsintäkter bekostar genomförandet. Utvecklingen av Veberöds grönstruktur innebär nya ytor för park. Dessa ytor är fördelade på föreslagna utbyggnads- och verksamhetsområden och förväntas bekostas av exploateringen. Behovet av lokalgator inom utbyggnadsområdena, ombyggnad av befintliga gator samt fördröjning av dagvatten och skyfall bedöms också kunna rymmas inom exploateringen.

Förnyelse av centrum är det utbyggnadsområde där kostnaderna bedöms bli större än inkomsterna.

Osäkra kostnader som kan påverka exploateringsekonomin

Markföroreningar kan finnas på många platser i Veberöd till följd av Veberöds historia och det finns i dag dålig kunskap om exakt vilken mark som är förorenad. Tidiga markprover för att identifiera markföroreningar är av stor vikt för en smidig process och bättre kontroll på exploateringskostnaderna. Markanvändningen kan, om lämpligt, justeras för att få bättre balans i exploateringsbudgeten. En förutsättning är dock att markföroreningarna identifieras mycket tidigt i processen, vilket kan vara svårt då medel ofta saknas i detta skede.

Hantering av massor kan innebära stora kostnader för ett projekt och medföra att exploateringskalkylen inte går ihop. Ju tidigare i processen som behovet av masshanteringen klargörs desto bättre förutsättningar finns det för att genom god planering undvika masshantering, hitta bra lösningar och hålla nere kostnaderna.

Kostnader som inte kan bekostas genom exploatering, helt eller delvis

Skola och förskola

En investering i skola och förskola innebär mycket stora kostnader för kommunen. En hög utbyggnadstakt och en stor andel småhus påverkar skolbehovet, varför skolans och förskolans kapacitet bör vara utslagsgivande för utbyggnadstakten i Veberöd. Nyinvesteringar innan 2030 kan undvikas genom att sänka utbyggnadstakten.

Centrumförnyelse

Centrumförnyelsen innebär gestaltning av gator, torg och gröna miljöer för att lyfta Veberöds attraktivitet. Satsningarna på befintliga miljöer som ska lyfta Veberöd beskrivs i ett exploateringssammanhang som åtgärder som har ett utvidgat allmänt intresse. Ett utvidgat allmänt intresse innebär att det är fler än de framtida boende inom ett område för exploatering som har nytta av dessa anläggningar. Vid genomförandet av denna typ av åtgärder kan vissa kostnader tas ut i samband med exploatering av förtätningsprojekt i centrala Veberöd. En utveckling av centrum innebär relativt stora investeringar och relativt små inkomster varför kommunala investeringsmedel föreslås.

Vatten

För att möjliggöra en fortsatt exploatering i Veberöd behöver dagvatten och vatten från skyfall fördröjas innan det når den redan hårt belastade Veberödsbäcken, vilket bör bekostas av explatoeringen. Allt dagvatten som släpps till befintliga vattendrag eller lågområden bör ha en vattenkvalitet som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan uppnås. Rening och fördröjning av vatten tar plats i vår fysiska miljö varför gemensamma ytor för hantering av vatten föreslås. Dessa ytor gagnar både befintlig och föreslagen bebygelse. Vattenproblematiken är befintlig och det är oklart kring de juridiska frågorna i kostnads- och ansvarsfördelning, varför en särskilt process kring vattenfrågan är påbörjad.

Möjliga lösningar som innebär lokalt omhändertagande av dagvatten och skyfallsvatten i en del av Veberöd kan frigöra kapacitet i ledningsnätet som möjliggör utbyggnad av andra områden. Hur dessa kostnader hanteras och fördelas är viktiga frågor att studera vidare.

Vatten och avlopp

Befintligt ledningsnät har begränsad kapacitet och det kommer att krävas åtgärder i samtliga nät för att möjliggöra 1 200 bostäder. Utbyggnadstakt och utbyggnadsordning av utbyggnadsområdena efter 2030 kan påverkas beroende på var och hur åtgärder i ledningsnätet görs.

Gator och kopplingar

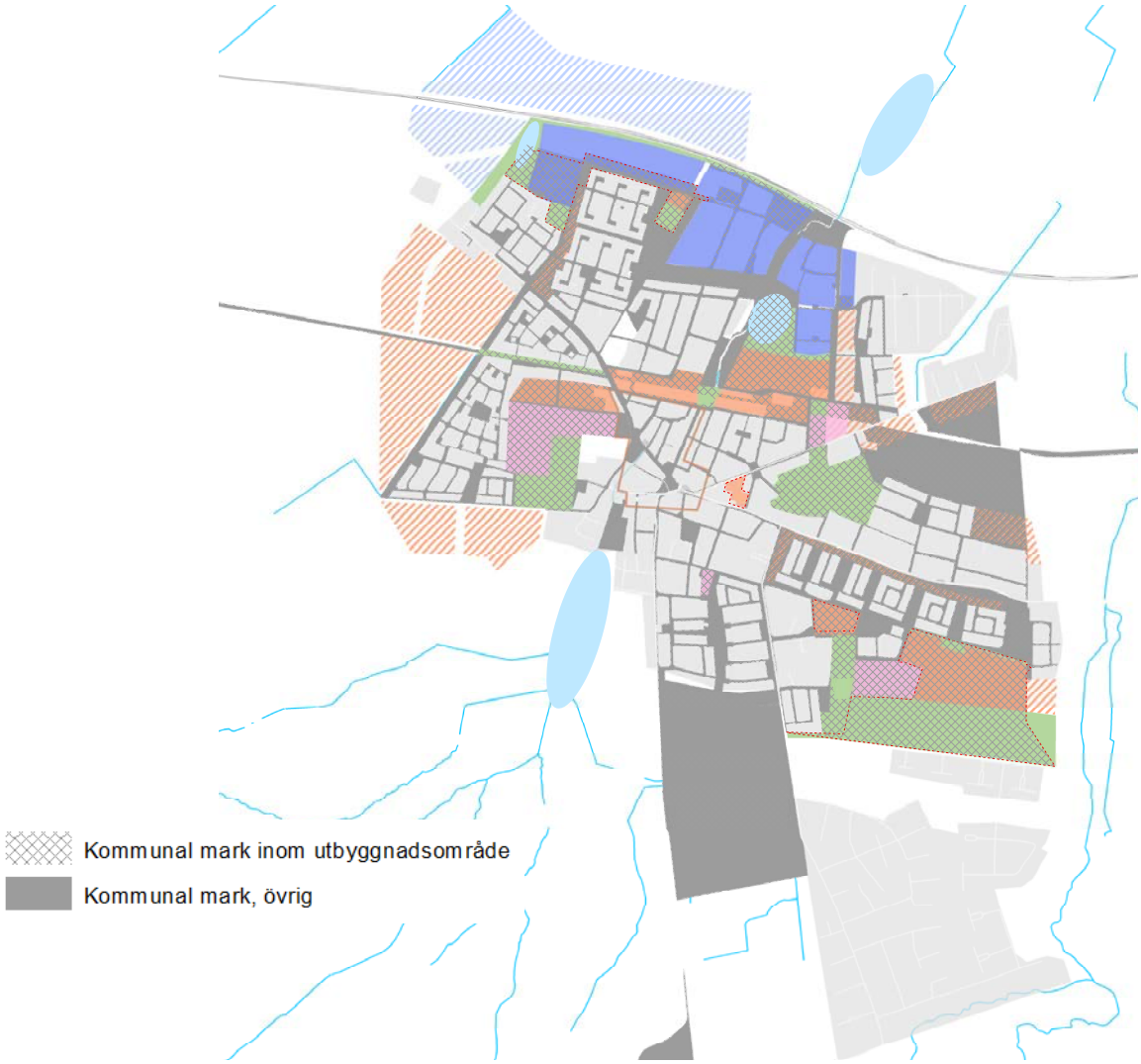
Nya gång- och cykelkopplingar som ligger utanför föreslagna utbyggnadsområden behöver bekostas genom tekniska förvaltningens driftbudget eller andra investeringsmedel.

Andra finansieringsformer

Det kan också vara nödvändigt att hitta andra finansieringsformer för satsningar som lyfter en orts attraktivitet. I projektform kan satsningar finansieras mellan olika parter, exempelvis EU, region, kommun och lokalt näringsliv. För att möjliggöra lokala investeringar skapas på flera håll bolag för lokal utveckling. Med en mer lokalt driven samhällsutveckling och ökad samverkan mellan aktörer skapas plattformar för sådana lösningar.

Utbyggnadstakt och etapper

Enligt Lunds kommuns översiktsplan ska kommunen växa med 26 000 nya bostäder fram till 2040, vilket innebär 1 200 bostäder per år i hela kommunen. Av dessa 26 000 bostäder ska 1 200 bostäder byggas i Veberöd, vilket innebär 60 bostäder per år. Planförslaget rymmer de 1 200 bostäder som anges i översiktsplanen.

Fram till 2030
Utbyggnadstakten föreslås vara runt 40 bostäder per år varav maximalt 20 småhus. En högre utbyggnadstakt innebär investeringar i nya skol- och förskolelokaler innan 2030. Stora investeringar gjordes nyligen då Idalaskolan fick nya och större lokaler. Dessa investeringar ska nyttjas på ett effektivt sätt varför det är viktigt att fortsätta bygga bostäder, men inte i en sådan takt att det uppstår en kapacitetsbrist.

Idalafältet och kv Gåsen föreslås vara den första utbyggnadsetappen. För Idalafältet finns en gällande detaljplan som möjliggör drygt 350 bostäder och för Gåsen pågår ett planarbete med förslag på drygt 30 bostäder med inriktning på seniorboende. Stora investeringar har redan gjorts kring Idalafältet, varför det är angeläget att påbörja genomförandet. Fler än hälften av alla småhus föreslås inom Idalafältet, varför utbyggnadstakten är av särskild vikt fram till 2030. Önskar man ha en högre utbyggnadstakt innan 2030 bör delar av Idalafältet byggas efter 2030.

Ett tillskott av nya lägenheter kan innebära en flyttkedja, som i sin tur frigör småhus. Enligt Riksbyggen genererar deras Bonum-projekt med seniorbostäder en flyttkedja som innebär att runt 50 % av de nya lägenheterna frigör ett småhus i närområdet. I Veberöd bör en eventuell flyttkedjeeffekt vara tydligast under de första åren när fler lägenheter blir tillgängliga och detta bör uppmärksammas.

Centrumförnyelsen bör också påbörjas innan 2030.

Mellan 2030 – 2040
Utbyggnadstakten föreslås vara runt 40-60 bostäder per år varav maximalt 20 småhus. Lunds kommun bör i senare skede göra en strategisk prioritering mellan utbyggnadsområdena Svaleboområdet, gamla stationsområdet och Traversen.

Utbyggnadsområdet Traversen är så pass stort att det bör delas in i etapper och med en utbyggnadstakt som anpassas till skolbehovet. Planförslaget tar höjd för en ny F-3 skola inom Traversen.

Samhällsekonomiskt perspektiv

Lunds kommuns policy för hållbar utveckling syftar bland annat till att skapa ett samhälle där de ekonomiska resurserna används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, där företagsklimatet är gott och där invånarnas ekonomiska välfärd främjas. En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Nedan beskrivs övergripande samhällsekonomiska aspekter på samrådsförslaget.

- Bostadsutbudet kompletteras för att ge människor större valmöjlighet vid val av bostadsort.
- Centrum stärks och kompletteras, vilket bekräftar befintliga strukturer och gjorda investeringar.
- Veberöd förtätas och befintliga strukturer nyttjas.
- Nya lokaler och tomter för verksamheter kompletterar de befintliga, både centralt, halvcentralt och de mer traditionella verksamhetsområdena.
- Lokala näringslivet, handel och service stärks för att öka förutsättningar för ett lokalt vardagsliv och minskade transporter.
- Anpassa utbyggnadstakten utifrån skolkapaciteten för att kontrollera stora investeringsbehov.
- Identifiera kapaciteten i dricks- och spillvattennätet för att tidigt kunna identifiera möjliga lösningar.
- Prioritera god tillgänglighet till kollektivtrafik, centrum, skola och grönstruktur vilket skapar förutsättningar för ökat användande och större samhällsekonomisk nytta.
- Säkra och trygga gång- och cykelvägar skapar förutsättningar för minskade lokala bilresor och ökad folkhälsa.
- Ianspråkstagandet av jordbruksmark minimeras och ett levande jordbruk för lokal livsmedelsproduktion värnas för dagens och morgondagens generation.
- Naturmark i form av skogsmiljöer värnas och ger möjlighet för tätortsnära rekreation, friluftsliv, biologisk mångfald och kolinlagring.
- Identifiera åtgärder som förhindrar översvämningar minskar risken för framtida ekonomiska konsekvenser för samhället och enskilda.
- Befintlig grönstruktur kompletteras med ny parkmark främst i lägen med befintlig uppvuxen grönska, för att nyttja och utveckla befintliga resurser.
- Befintligt idrotts- och fritidsliv intensifieras med ökad variation och kompletteras med nya platser.

I det fortsatta arbetet kommer de samhällsekonomiska konsekvenserna att utvecklas och beskrivas utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

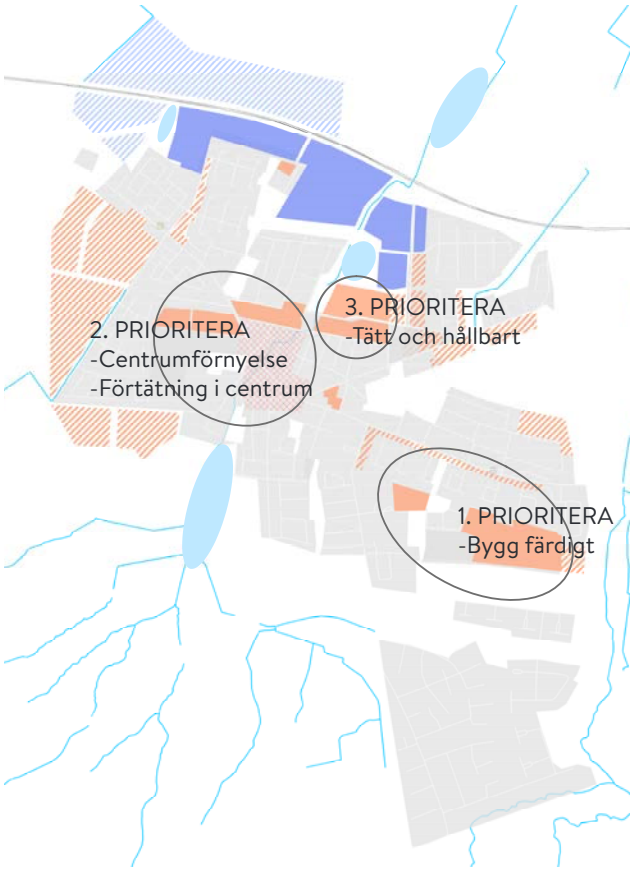
UTBYGGNADS-OMRÅDEN

Utbyggnadsområden fram till 2040

Utbyggnaden av Veberöd fram till 2040 sker genom förtätning inom tätortens gränser. I markanvändningskartan illustreras större förtätningsområden som bedömts prioriterade fram till 2040. Lunds kommun äger större delen av marken vilket innebär goda möjligheter att uppnå 1 200 bostäder fram till 2040. Det innebär också flera kommunala utbyggnadsprojekt i Veberöd. Genom att prioritera kan kommunen planera sina investeringar på ett bättre sätt och lättare fördela sina resurser över tid.

Samtliga utbyggnadsområden har analyserats där hållplatsnära och centrala lägen prioriterats för att ge goda förutsättningar för ett hållbart resande och ett lokalt vardagsliv. Närheten till naturen, parker och kommunal service utgör viktiga parametrar i avvägningar mellan olika utbyggnadsområden. Även de utbyggnadsområden som föreslås efter 2040 har analyserats utifrån dessa aspekter, se tabell nedan.

Planförslaget tar också höjd för mindre förtätningsprojekt som inte preciserats i markanvändningskartan.

Tillgänglighet till viktiga funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS	0-250	250-500	500-1000
CENTRUM	0-250	250-500	500-1000
SKOLA F-3 (inklusive förskola)	0-250	250-500	500-1000
SKOLA 4-9	0-500	500-1000	1000-2000
PARK -lekmiljö och mötesplatser	0-200	200-300	300-500
NATUR -rekreation	0-300	300-1000	1000-3000

Tabell som anger vad som bedömts som mycket god, god och acceptabelt avstånd till olika viktiga funktioner i Veberöd.

”Bygg färdigt det som påbörjats”

Idalafältet

Markägare: Lunds kommun
Detaljplan: Lagakraft 2020
Planområde 23 hektar, varav 13 hektar natur- och parkmark
Utbyggnaden av Idalafältet innebär 300-400 nya bostäder. Den gällande detaljplanen möjliggör en blandning av flerbostadshus, gruppboende, radhus, kedjehus och friliggande villor. Det exakta antalet bostäder beror på täthet och fördelning mellan lägenheter och småhus.

Den befintliga omgivningen erbjuder en varierad och tillgänglig grönmiljö med skog, lekplatser och öppna gräsytor.

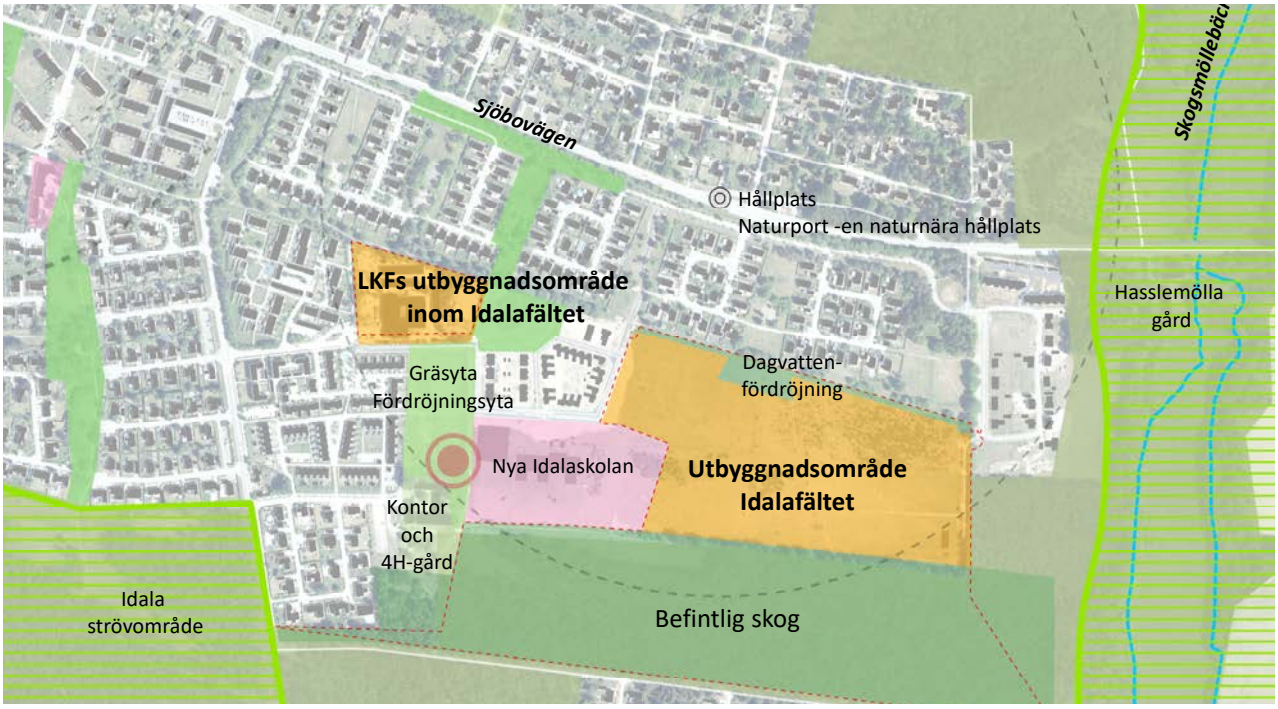
Avvägningar mellan olika intressen
Avvägningar mellan olika intressen har redan gjorts för Idalafältet i och med den nyligen lagakraftvunna detaljplanen för området.

Genomförande – utbyggnadstakt och etapper
Utbyggnadstakten föreslås ske med maximalt 40 bostäder per år under en 10-årsperiod. Minst hälften av bostäderna bör vara lägenheter, för att inte riskera investeringsbehov i nya eller tillfälliga lokaler för skola och förskola under kommande 10 år. Om andra större utbyggnadsområden byggs ut inom en 10-årsperiod bör en sista utbyggnadsetapp efter 2030 övervägas.

Genomförande - kostnader
Gator, dagvattenhantering, skyfallsåtgärder och teknisk infrastruktur byggs ut för området och bekostas av exploateringen. Upprustning av befintlig lekplats utanför planområdet bekostas av exploateringen.

Idalafältets tillgänglighet till viktiga funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS		✓	
CENTRUM			✓
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9		✓	
PARK -lekmiljö o mötesplatser	✓		
NATUR -rekreation och friluftsliv	✓		

Kartbild över Idalafältet tillsammans med sin omgivning

”Förtäta och priortera centrum”

Centrum

Markägare: Privata och Lunds kommun
Detaljplan: Ny detaljplan krävs i vissa delar

Utvecklingen av Veberöd gynnar ett levande centrum med attraktiva promenadstråk och mötesplatser som alla boende i Veberöd kan ta del av. En utveckling av centrum med mer attraktiva gatumiljöer främjar det lokala utbudet av service och handel.

Centrum kompletteras med nya bostäder, uppskattningsvis 50-100 nya lägenheter beroende på tillgänglig exploaterbar mark, täthet och parkeringsbehov. Tillkommande bebyggelse sker genom mindre tillägg i max 3-4 våningar. Större volymer delas upp och utformas med respekt till befintlig miljö.

Grönskan är ett viktigt inslag i de centrala delarna av Veberöd. Befintlig grönska värnas och ny grönska tillskapas, bland annat längs längs Veberödsbäcken.

Byknutpunkt

Genom att placera hållplats för kollektivtrafik nära vardagsservice och handel finns en möjlighet att samordna resan med vardagsärenden och förenkla vardagslivet. Det är en av flera åtgärder som kan göras för att öka attraktiviteten kring att åka kollektivt.

Avvägningar mellan olika intressen

Centrum bedöms kunna förtätas under förutsättning att Veberöds identitet värnas och de kulturhistoriska värdena beaktas. Vid en förtätning av centrum måste också hänsyn tas till Veberödsbäcken och den kända problematiken gällande dagvatten och översvämningar.

Genomförande - utbyggnadstakt och etapper

Utveckling av centrum är strategiskt prioriterat och kan påbörjas när en gemensam helhetsbild finns. En utveckling av centrum bedöms inte belasta skolans kapacitet i någon större omfattning och en utveckling av centrum kan därför påbörjas under de första 10 åren. Genomförandet av exploateringsprojekt kan komma att ske i etapper, då området berör flera fastigheter.

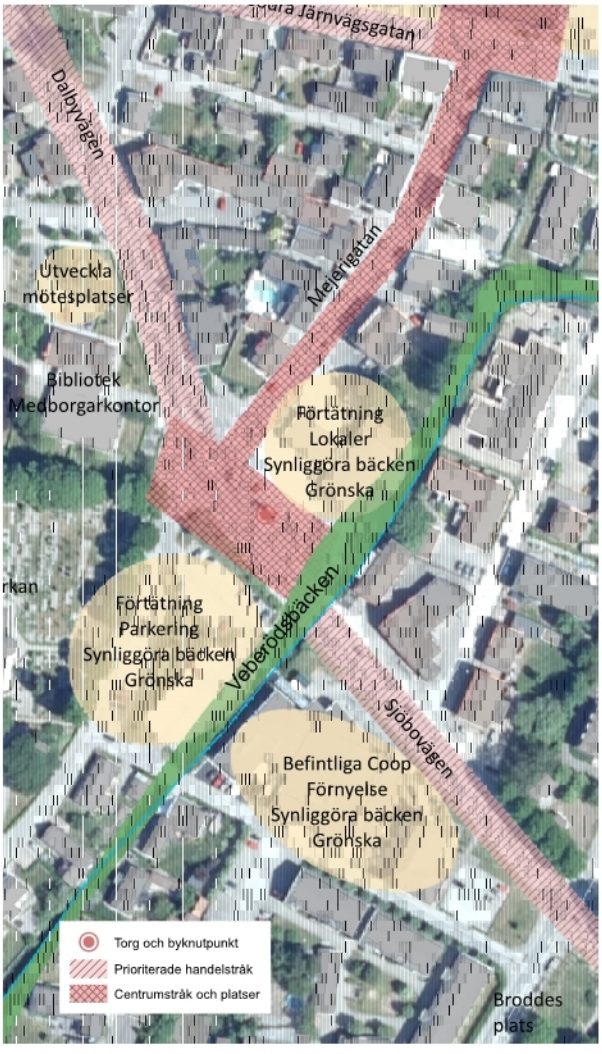
Genomförande - kostnader

En förnyelse av centrum skapar värden för boende, verksamma och besökare, varför det kan vara motiverat att se det som en kommunal investering.

Samtliga exploateringsprojekt i centrum bör bekosta delar av de offentliga miljöerna. Utvecklingen av miljön längs Veberödsbäcken, ansvarsfrågan och driftansvar utreds i det fortsatta arbetet.

Centrums tillgänglighet till viktiga funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS	✓		
CENTRUM	✓		
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9	✓		
PARK -lekmiljö o mötesplatser		✓	
NATUR -rekration och friluftsliv		✓	

”Förtäta och priortera centrum”

Gamla stationsområdet

Markägare: Privata och Lunds kommun
Detaljplan: Ny detaljplan krävs
Området: 3,1 hektar, varav 0,5 ha parkmark

En omvandling av det gamla stationsområdet möjliggör 150-200 bostäder. Varierade bostadsformer förordas och utrymme för befintlig och utvecklad service. Den befintliga livsmedelsbutiken kan med fördel inrymmas i bottenvåningen på ett av kvarteren. Parkeringar för centrumbesökare, pendlare och boende bör samnyttjas för ett effektivt nyttjande av marken.

Den befintliga parken Ankdammen förlängs ner till Södra Järnvägsgatan, vilket ger föreslagna bostäder tillgång till en närpark.

Det gamla stationshuset har ett stort kulturhistoriskt värde och utgör en viktig representant från tiden när Veberöd var ett stationssamhälle tillsammans med den gamla banvallen och våghuset.

Den befintliga bebyggelsen på båda sidor om utbyggnadsområdet är i en- till tvåvåningar och 4 våningar bedöms därför som lämpligt.

Avvägningar mellan intressen

Det gamla Stationsområdet ingår i riksintresseområdet för framtida järnväg –Simrishamnsbanan. Byggnadsnämnden har beslut från den 12 december 2020 tydliggjort sitt ställningstagande att behovet av bostäder och att undvika ianspråktagande av jordbruksmark väger tyngre än en framtida järnväg.

Området kan bebyggas relativt tätt utan att de kulturhistoriska värdena påverkas, under förutsättning att bebyggelsens skala inte avviker för mycket och att de tre kulturhistoriska objekten som är direkt kopplade till det gamla stationsområdet bevaras, banvallen, våghuset och stationshuset.

Genomförande - utbyggnadstakt

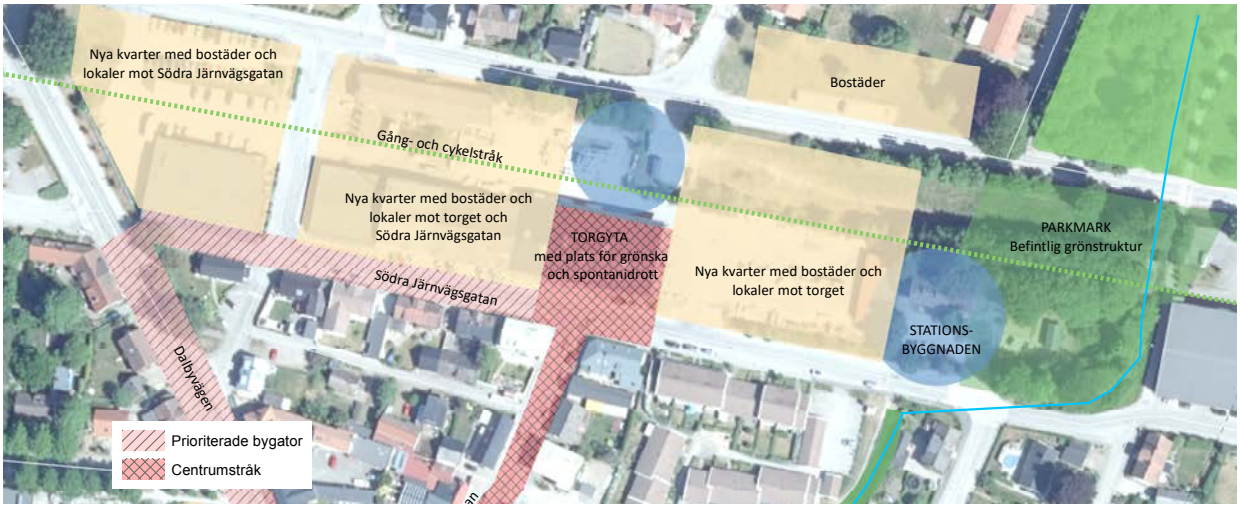
Gamla stationsområdet föreslås byggas efter 2030. Planeringen av området kan ske tillsammans med utvecklingen av centrum.

Genomförande - kostnader

Gator, park, torgyta, dagvattenhantering, skyfallsåtgärder och teknisk infrastruktur byggs ut för området och bekostas av exploateringen. Kostnader för sanering av markföroreningar bör bekostas av exploateringsprojektet. Kostnader för provtagning i tidigt skede bör kommunen bekosta och om möjligt belasta exploateringen.

Gamla stationsområdets tillgänglighet till viktiga funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS	✓		
CENTRUM	✓		
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9	✓		
PARK -lekmiljö o mötesplatser		✓	
NATUR -rekration och friluftsliv		✓	

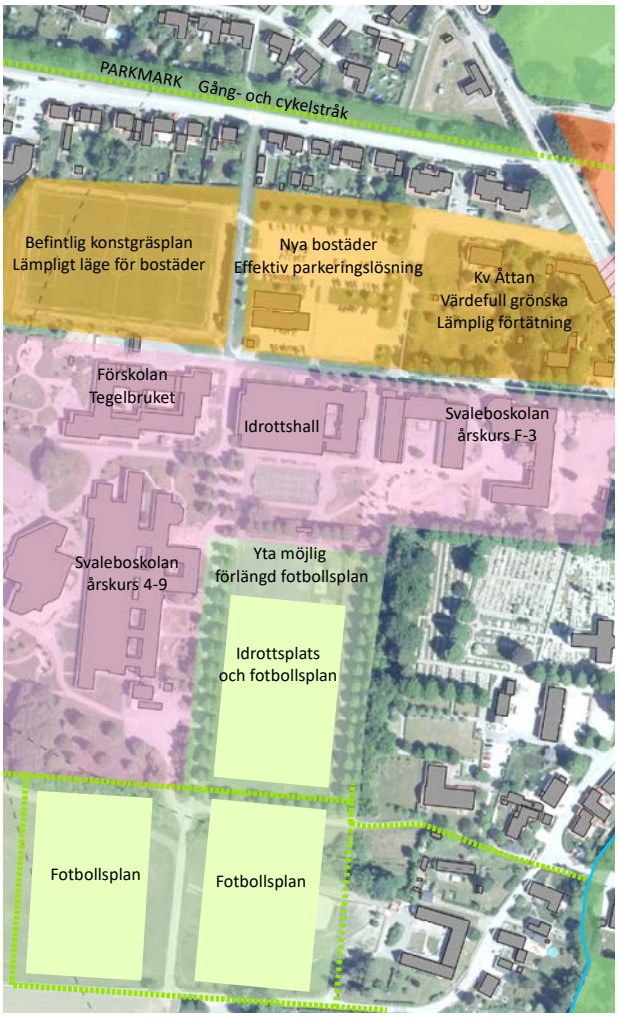
”Förtäta och priortera centrum”

Området kring Svaleboskolan

Markägare: Lunds kommun
Detaljplan: Ny detaljplan krävs
Området: 3 hektar kvartersmark (inkl parkering), 6,2 ha skola, 0,8 ha park och 4 ha idrott/fritid

En utveckling av nya bostäder i direkt anslutning till Svaleboskolan möjliggör en större förtätning i ett centralt och attraktivt läge. Olika bostadstyper är möjliga inom området med hänsyn till platsens beskaffenheter och närhet till skola. Byggs det bara småhus ryms upp till 60 bostäder och väljer man bara flerfamiljshus ryms runt 200 lägenheter. Samordning av skolans, idrottens och bostädernas parkering bör eftersträvas.

I det äldre kvarteret Åttan finns stora träd och en rik grönska med ett stort upplevelsevärde som föreslås bevaras vid förtätning. Direkt norr om utvecklingsområdet ligger den gamla banvallen med uppvuxna träd, stråket föreslås omvandlas till park och kopplande stråk ut i landskapet.

Söder om skolan föreslås två planer för fotbollsverksamhet, som tillsammans med befintlig fotbollsplan inom skolområdet bedöms fylla fotbollsverksamhetens behov av träningsytor och höst/vinterverksamhet.

Avgränsningar mellan olika intressen

Behovet av framtida skoltomter och målbilden kring hur skolan ska utvecklas i Veberöd är en avgörande fråga tillsammans med behovet av fotbollsplaner.

Genomförande - utbyggnadstakt

Svaleboområdet bör byggas ut först efter 2030 och kan med fördel samordnas med utveckling av Svaleboskolan. Utbyggnadsområdets helhet bör hanteras från början. Området kan dock detaljplaneras och bebyggas i mindre etapper.

Genomförande - kostnader

Kompletterande gator, säkra gång- och cykelvägar för eleverna och parkmark längs med gamla banvallen bör bekostas av exploateringen. Eventuellt behov av marksanering längs banvallen, bör också bekostas av exploateringen. Markundersökning bör göras i tidigt skede för att klargöra kostnaderna.

Anläggandet av fotbollsplanerna finns med i kultur- och fritidsnämndens budget. Fotbollsplanerna bör säkerställas genom detaljplan.

Svaleboområdets tillgänglighet till viktiga funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS	✓	✓	
CENTRUM	✓		
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9	✓		
PARK -lekmiljö o mötesplatser		✓	
NATUR -rekration och friluftsliv		✓	✓

”Bygg tätt och hållbart”

Traversen

Markägare: Lunds kommun i huvudsak
Detaljplan: Ny detaljplan krävs
Området: 12,3 hektar, 3,3 ha park, 1 ha skoltomt

En omvandling av Traversen möjliggör 300-400 bostäder. Utbyggnadsområdet tål en högre skala på upp till 4 våningar, men föreslås också rymma en hel del småhus. Med tanke på avstånd till kollektivtrafik krävs att särskilda åtgärder gällande hållbarhetsaspekter vidtas. Varierande bostadsformer förordas och utrymme ges för befintliga och nya verksamheter, som på ett välgörande sätt integreras i den nya bebyggelsemiljön.

Den befintliga byggnaden ”Potatislagret” rymmer billiga och rymliga lokaler för exempelvis gymverksamhet, vilket är värdefullt för ett varierat närings- och föreningsliv. Det skapar också möjlighet till en eventuell framtida förtätning av centrala delar av Veberöd. Byggnaden är dessutom identitetsskapande och bidrar till att förstå Veberöds historia. De tillfälliga modulbostäderna har tillfälligt bygglov till 2026, därefter får modulerna rivas eller flyttas. Bygglovet kan förlängas max fem år till efter 2026.

En utbyggnad av 300-400 nya bostäder bedöms innebära behov av en nya förskola och eventuellt en nya f-3-skola. Lämpligt läge är i anslutning till befintlig förskola Parkstugan och/eller i anslutning till gröna miljöer och stråk.

Befintliga parkstråket längs Veberödsbäcken gestaltas och nya platser för både aktivitet och vila tillskapas. Ett större grönområde norr om Traversen föreslås, med plats för fördröjning och rening av vatten.

Flygbild över området Traversen

Avvägningar mellan intressen

Traversen ligger delvis inom riksintresseområdet för framtida järnväg –Simrishamnsbanan. Byggnadsnämnden har i beslut från 12 december 2019 tydliggjort sitt ställningstagande om att behovet av nya bostäder och att undvika ianspråktagande av jordbruksmark väger tyngre än att spara mark för en framtida järnväg.

Området kan bebyggas relativt tätt utan att de kulturhistoriska värdena påverkas. Marken behöver på sina ställen saneras.

Genomförande - utbyggnadstakt

Traverens föreslås byggas ut under planperiodens senare del då centrumförnyelse, förtätning och pågående projekt bedömts mer angelägna.

Traversen bör planeras som en helhet och ses som ett utbyggnadsområde avseende genomförande, men kan med fördel delas upp i mindre utbyggnadsetapper som detaljplaneläggs efter hand.

Genomförande - kostnader

Kostnader för gator, gång- och cykelstråk inom området, parkförnyelse i befintlig parkmiljö och föreslagen park bör bekostas av exploateringsprojektet.

Kostnader för sanering av markföroreningar bör bekostas av exploateringsprojektet. Kostnader för provtagning i tidigt skede bör kommunen bekosta och om möjligt räkna hem vid genomförandet.

Kostnader för anläggande av ytor för rening av vatten för bidra till att miljökvalitetsnormer för vatten uppnås bör till viss del bekostas av explateringen.

Traversens tillgänglighet till viktiga funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS		✓	✓
CENTRUM		✓	
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9		✓	
PARK -lekmiljö o mötesplatser	✓		
NATUR -rekration och friluftsliv	✓		

Utbyggnadsområden efter 2040

Tidshorisonten för fördjupningen av översiktsplanen i Veberöd sträcker sig till år 2040. Vi står inför en rad samhällsförändringar och utmaningar som vi idag inte kan förutspå omfattningen av. Dels handlar det om en växande befolkning och trender för boende, dels handlar det om konsekvenser av klimatförändringar och vårt framtida behov av jordbruksmark. Vilka avvägningar och prioriteringar vi kommer att göra om tjugo år är svårt att veta i dagsläget, men utifrån dagens förutsättningar och kunskapsunderlag kan vi ändå göra en utblick över vad som kan vara lämpligt.

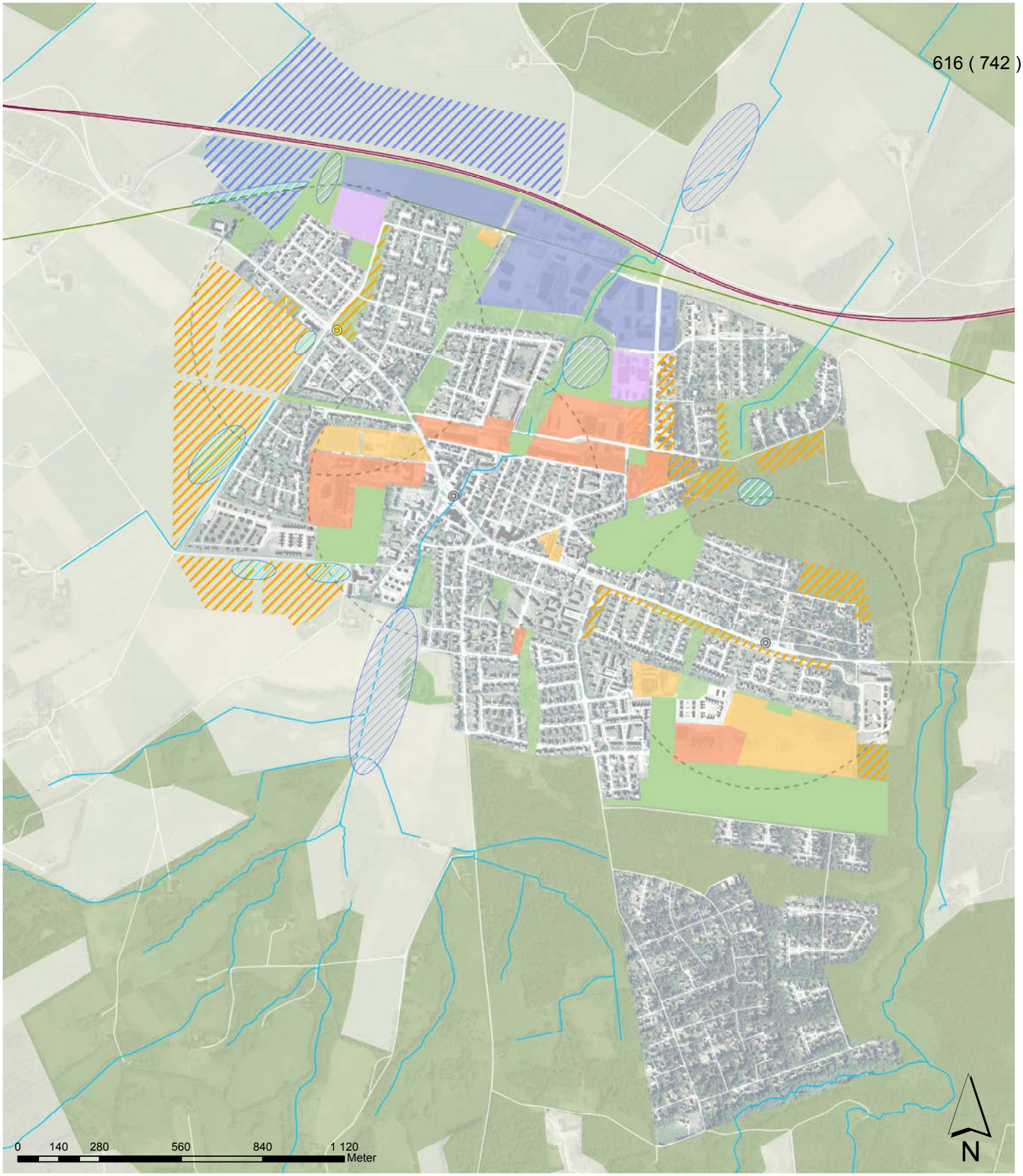
Utblicken redovisar ett antal möjliga utbyggnadsområden som syftar till att möta ett framtida ökat bostadsbehov, men kan även möta näringslivets framtida behov eller utgöra andra framtida markanspråk, beroende på vilken riktning samhällsutvecklingen tar. Förutsättningarna för utbyggnaden i dessa utpekade lägen kan ändras, exempelvis genom strukturbildande infrastruktur som till exempel kollektivtrafik. Detta kan aktualisera en påskyndad eller förändrad planering i dessa områden. Så länge områdena är utpekade som utbyggnad efter 2040 gäller befintlig markanvändning, men det är viktigt att förändringar inte görs som kan omöjliggöra för kommunen att växa i dessa lägen i framtiden.

Förändringar i förhållande till Lunds kommuns översiktsplan

De i översiktsplanen utpekade utbyggnadsområdena Annedal och Tegelbruket omvandlas till områden för utbyggnad efter 2040, då de ligger på jordbruksmark och möjligheten att bygga 1 200 nya bostäder fram till 2040 kan säkerställas främst genom förtätning. Utbyggnadsområden efter 2040 som föreslås ligga på jordbruksmark har halverats från cirka 125 hektar till 65 hektar i aktuellt förslag.

Områden för utbyggnad utpekade norr om väg 11 revideras till en stor verksamhetsyta på runt 30 hektar jordbruksmark. Ett i ianspråktagande av så stor markyta och att låta Veberöd växa norr om väg 11 kan endast motiveras om det gäller en större satsning av regional betydelse, därav storleken. Området för utbyggnad som ligger inom Idala strövområde utgår helt med anledning av att området innehåller höga värden för såväl natur som rekreation och istället föreslås skyddas som ett naturreservat. Även centrala delar av Skytteskogen utgår som utbyggnadsområde med motivering i områdets höga värden för rekreation. Båda dessa områden är mycket populära rekreationsområden för de boende i Veberöd och trycket här kommer troligtvis bara att öka med en växande befolkning.

En fortsatt förtätning efter 2040 är av stor vikt för ett levande, föränderligt och hållbart samhälle, med möjlighet att möta de framtida behov som i dag är okända.

Utbyggnadsområde efter 2040

- Blandad bebyggelse
- Verksamheter
- Ytor för vatten

Utbyggnadsområden

Tegelbruket -etapp I

Tegelbruksområdet (etapp I) bedöms rymma 300-400 bostäder med varierad bebyggelse. Genom en flytt av busshållplatsen från Försköningen till Tegelbruksområdet skapas en mycket god tillgänglighet för både nya och befintliga bostäder. En utbyggnad av Tegelbruket skapar behov av ny förskola som lämpligen placeras i anslutning till Dalbyvägen, föreslagsvis på parkytan direkt norr om Dalbyvägen eller i anslutning till befintlig gårdsmiljö. En förskoletomt norr om Dalbyvägen är möjlig att genomföra utan i anspråkstagande av jordbruksmark och kan därför byggas ut innan 2040.

Alternativa användningar:

Den befintliga jordbruksmarken har ett värde för livsmedelsproduktion och ett ianspråktagande av marken är irreversibel.

Att beakta:

Större delen av området ingår inte i VAsyds verksamhetsområde.

Lokal fördröjning av dagvatten bör vara en förutsättning och om möjligt samordnas med åtgärder för skyfallsvatten.

Den befintliga mackens verksamhet och eventuella markföroreningar på och kring tomten måste beaktas.

Landskapsbilden och mötet med Veberöd från väster måste beaktas.

Den befintliga uppvuxna trädridån i väster och gårdsmiljön är värdeskapande element och bör beaktas och nya gröna miljöer tillskapas.

Befintligt gatunät: Förutsättningar finns för att ansluta området

VA-ledningar: Befintliga angränsande ledningars kapacitet är oklar.

Projektet innebär investeringar inom området och under kända förutsättningar bedöms exploateringen kunna bära sina egna kostnader. Kommunala parker och gator behöver byggas ut.

Tegelbruket -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS	✓		
CENTRUM		✓	✓
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9	✓		
PARK -lekmiljö o mötesplatser	✓		
NATUR -rekration och friluftsliv	✓	✓	

Annelund

Annelundsområdet bedöms rymma 100-200 bostäder med varierad bebyggelse. En utbyggnad av Annelund måste beakta den befintliga vattenproblematiken, med tillströmmande vatten från Romeleåsen.

Alternativa användningar:

Den befintliga jordbruksmarken har ett värde för livsmedelsproduktion och ett ianspråktagande av marken är irreversibel.
Yta för hantering av vatten vid stora skyfall.
Ytor för att hantera en utökad fotbolls- och idrottsverksamhet.

Att beakta:

Ingår inte i VAsyds verksamhetsområde.

Lokal fördröjning av dagvatten och åtgärder för skyfallsvatten.

Landskapsbilden och mötet med Veberöd från söder måste beaktas.

Den befintliga gårdsmiljön är värdeskapande element och bör respekteras.

Projektet innebär investeringar inom området och under kända förutsättningar bedöms exploateringen kunna bära sina egna kostnader och hantering av vatten från skyfall. Kommunala parker och gator behöver byggas ut.

Annelund -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS			✓
CENTRUM		✓	✓
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9	✓		
PARK -lekmiljö o mötesplatser	✓		
NATUR -rekration och friluftsliv	✓		

Idala -östra

Utbyggnadsområdet uppskattas kunna bebyggas med 10-30 bostäder, beroende på bostadstyp och byggnadssätt. Den befintliga skogsmiljön bör ses som en kvalité som ger boendet sin karaktär.

Alternativa användningar:
Område för rekreation och friluftsliv med koppling till angränsande naturmiljö.
Bevarande av skog för kolinlagring.

Allmänna intressen:
Riksintresse för Naturvård
Riksintresse för Rörligt friluftsliv
Strandskyddsområde för Skogsmöllebäcken

Att beakta:
Ingår inte i VAsyds verksamhetsområde

Tillhör Skogsmöllebäckens avrinningsområde

Lokalt omhändertagande av dagvatten föreslås

Rinnvägar för skyfallsvatten från Idalafältet passerar området.

Kuperad terräng ger unika förutsättningar och begränsningar vid byggande

Uppvuxen skog

Förutsättningar finns för att ansluta till befintligt gatunät och koppla till befintliga och planerade ledningar.

Projektet innebär inga stora investeringar och under kända förutsättningar bedöms exploateringen kunna bära sina egna kostnader.

IDALA -östra -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS		✓	✓
CENTRUM			✓
SKOLA F-3		✓	
SKOLA 4-9			✓
PARK -lekmiljö o mötesplatser		✓	
NATUR -rekration och friluftsliv	✓		

Sjöbovägen

Utbyggnadsområdet uppskattas kunna bebyggas med 30-60 bostäder, beroende på bostadstyp och byggnadssätt. Sjöbovägen gestaltas och nya rinnvägar för vatten från skyfall etableras för att minska befintlig översvämningsproblematik.

Alternativa användningar:
Skydd i form av befintlig bullervall.

Att beakta:
Området ingår i VAsyds verksamhetsområde för vatten, avlopp och dagvatten.

Området tillhör Trulsbobäckens avrinningsområde.

Befintligt dagvattennät är begränsat och hantering av dagvatten bör om möjligt samordnas med rinnvägar för skyfall. Det innebär att dagvattnet inte leds till den redan hårt belastade Veberödsbäcken.

Ljudmiljön för befintliga och tillkommande bostäder måste beaktas.

Hantering av massor från bullervall.

Befintliga angränsande ledningars kapacitet är oklar.

Projektet innebär flera stora investeringar i form av omgestaltning av Sjöbovägen och hantering av skyfallsvatten. Nyttan är också stor och berör hela Veberöd. Det finns en samordningsvinst att lägga in utbyggnadsprojekt för bostäder i projekt för omgestaltning av offentlig miljö och skyfallsåtgärder.

Sjöbovägen -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS	✓		
CENTRUM			✓
SKOLA F-3		✓	
SKOLA 4-9		✓	
PARK		✓	
NATUR	✓	✓	

Skytteskogen -södra

Utbyggnadsområdet uppskattas kunna bebyggas med 30-60 bostäder, beroende på bostadstyp och byggnadssätt. Den befintliga skogsmiljön bör ses som en kvalité som ger boendet sin särskilda karaktär.

Alternativa användningar:
Område för rekreation och friluftsliv med koppling till angränsande naturmiljö. Bevarande av skog möjliggör kolinlagring.

Allmänna intressen:
Skytteskogen är ett värdefullt rekreationsområde. Strandskyddsområde för Skogsmöllebäcken angränsar till området.

Att beakta:
Ingår inte i VASYDs verksamhetsområde.

Området tillhör Trulsbobäcken och Skogsmöllebäckens avrinningsområde.

Lokalt omhändertagande av dagvatten bör vara en förutsättning, dagvattennät saknas i angränsande område.

Uppvuxen skog.

Projektet innebär inga stora investeringar och under kända förutsättningar bedöms exploateringen kunna bära sina egna kostnader. Kommunala gator behöver byggas ut.

Skytteskogen -Södra -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS		✓	
CENTRUM			✓
SKOLA F-3		✓	
SKOLA 4-9			✓
PARK	✓		
NATUR	✓		

Bostäder längs Truckvägen

Föreslagen användning efter 2040

Marken längs Truckvägen bedöms rymma 50-100 bostäder med blandad bebyggelse. En omgestaltning av Truckvägen föreslås i samband med utbyggnaden längs Truckvägen.

Alternativa användningar:
Fortsatt blandat verksamhetsområde.

Att beakta:
Ingår i VASYDs verksamhetsområde.

Lokal fördröjning av dagvatten och åtgärder för skyfallsvatten.

Veberöds entré från norr.

Gröna kopplingar och stråk

Projektet innebär investeringar inom området och under kända förutsättningar bedöms exploateringen kunna bära sina egna kostnader och hantering av vatten från skyfall. Kommunala parker och gator behöver byggas ut.

Truckvägen -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS			✓
CENTRUM		✓	✓
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9		✓	
PARK	✓		
NATUR	✓		

Skytteskogen -norra

Utbyggnadsområdet uppskattas kunna bebyggas med 40-80 bostäder, beroende på bostadstyp och byggnadssätt. Den befintliga skogsmiljön bör ses som en kvalité som ger boendet sin särskilda karaktär.

Alternativa användningar:
Område för rekreation och friluftsliv, som en del av Skytteskogen.
Bevarande av skog för kolinlagring.
Lokalisering av fritidsaktiviteter.

Att beakta:
Området ingår inte i VASYDs verksamhetsområden.

Lokalt omhändertagande av dagvatten bör vara en förutsättning, tillhör Trulsbobäckens avrinningsområde.

Uppvuxen skog.

Projektet innebär inga stora investeringar och under kända förutsättningar bedöms exploateringen kunna bära sina egna kostnader. Kommunala gator behöver byggas ut.

Skytteskogen -Norra -tillgänglighet till funktioner

VIKTIGA FUNKTIONER	Mycket god	God	Acceptabel
HÅLLPLATS			✓
CENTRUM			✓
SKOLA F-3	✓		
SKOLA 4-9			✓
PARK	✓		
NATUR	✓		

HÄNSYN OCH RIKSINTRESSEN

Friluftsliv

Veberöd ligger i ett variationsrikt landskap med mycket höga naturvärden. Närheten till naturen är ett viktigt skäl till att människor valt att bosätta sig i Veberöd. Fem riksintresseområden för naturvård och tre riksintresseområden för friluftsliv ligger inom 2-3 kilometer från Veberöd. Därför är Veberöd också en viktig utgångspunkt för de skåningar som vill besöka kringliggande naturmiljöer.

Riksintresse för friluftsliv

Vomb och Klingavälsån FM 10, 2017

Vombsjön är en av Skånes bästa sjöar för fritidsfiske och det finns goda möjligheter till bad sommartid och skridskoåkning vintertid. Flera fågeltorn och utsiktsplattformar som underlättar fågelskådning finns inom riksintresseområdet. Eftersom Vombsjön och Klingavälsån är omgiven av flera mindre tätorter inom cykelavstånd har området en stor betydelse för det rörliga friluftslivet, särskilt med avseende på kulturhistoriska, botaniska och ornitologiska intressen. Området har även stort värde för skolelever och studenter. Området är lättillgängligt med bil och bussförbindelser finns. I anslutning till området finns möjligheter till övernattning samt flera restauranger och kaféer.

Riksintresseområdet inom planområdet berör:
-Riksintresse för rörligt friluftsliv -2
-Riksintresseområde för Naturvård N85
-Riksintresse för Simrishamnsbanan

Påverkan

De överlappade riksintresseområdena för friluftsliv och för natur bedöms tillsammans stärka och säkra identifierade värden. Område för Djur och växtskydd Vombs Fure, samt två Natura2000-områden som ligger utanför planområdet och norr om Väg 11, kan påverkas negativt om det skulle bli ett för högt tryck på friluftslivet. Passager över Väg 11 och vandringsleder måste placeras så att risk för störning minimeras. Riksintresseområdet för en framtida Simrishamnsbana bedöms inte påverka friluftslivet utan det är först vid ett eventuellt genomförande som risk för skada uppstår.

Riksintresseområdet tangerar planområdet öster om Skogsmöllebäcken där inga förändringar föreslås. Därför bedöms riksintresset inte påverkas negativt. Veberöds tätort utgör också en viktig angörings- och servicenod för besökare till Romeleåsen.

Romeleåsen med Skrylleområdet FM 13, 2016

Riksintresseområdet präglas av Sveriges sydligaste horst Romeleåsen med den framträdande Romeleklint 175 meter över havet. Landskapet är varierat med ålderdomliga fäladsmarker och vidsträckta ädellövskogsområden. Skrylleområdet är ett av de största rekreationsområdena i sydvästra Skåne och ett av södra Sveriges mest välbesökta friluftsområden med omkring 600.000 besökare per år. Stora skogsområden utgör kärnan i området men även åker- och betesmarker förekommer.

Riksintresseområdet inom planområdet berör:
-Riksintresse för rörligt friluftsliv -2
-Riksintresse för kulturmiljövård -M82
-Riksintresse för Simrishamnsbanan

Påverkan

De överlappade riksintresseområdena för friluftsliv och för natur bedöms tillsammans stärka och säkra identifierade värden. Riksintresseområdet för en framtida Simrishamnsbana bedöms inte påverka friluftslivet utan det är först vid ett eventuellt genomförande som risk för skada uppstår.
Riksintresseområdets norra gräns följer Veberöds södra bebyggelsegräns. Veberöds tätort utgör en viktig angörings- och servicenod för besökare till Romeleåsen. Planförslaget föreslår ingen ny bebyggelse inom riksintresseområdet. Söder om Veberöd föreslås en angöringsled till Skåneleden och ytor för fördröjning av vatten vid stora skyfall som också ska ta bidra till ökad biologisk mångfald och förbättrad tillgänglighet till naturen. Planförslaget bedöms inte påverka riksintresset negativt.

Riksintresse för rörligt friluftsliv

Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen (2), 1987

Området finns i 4 kapitlet 2 §, miljöbalken som ett geografiskt utpekat riksintresseområde med hänsyn till natur- och kulturmiljövärdena samt friluftslivet. Skogs- och naturområdena inom Romeleåsen och i

Sjölandskapet är de närmaste större sammanhängande områden som finns tillgängliga för friluftsliv, rekreation och naturupplevelser för mer än hälften av Skånes befolkning. Därför är områdets utveckling av regionalt och nationellt intresse.
Romeleås- och sjölandskapskommittén (RÅSK), som är en samarbetsplattform för kommunerna i området, har tagit fram en strategi för utveckling av Romeleås- och Sjölandskapet –Vision 2030, antagen 2018-05-04.

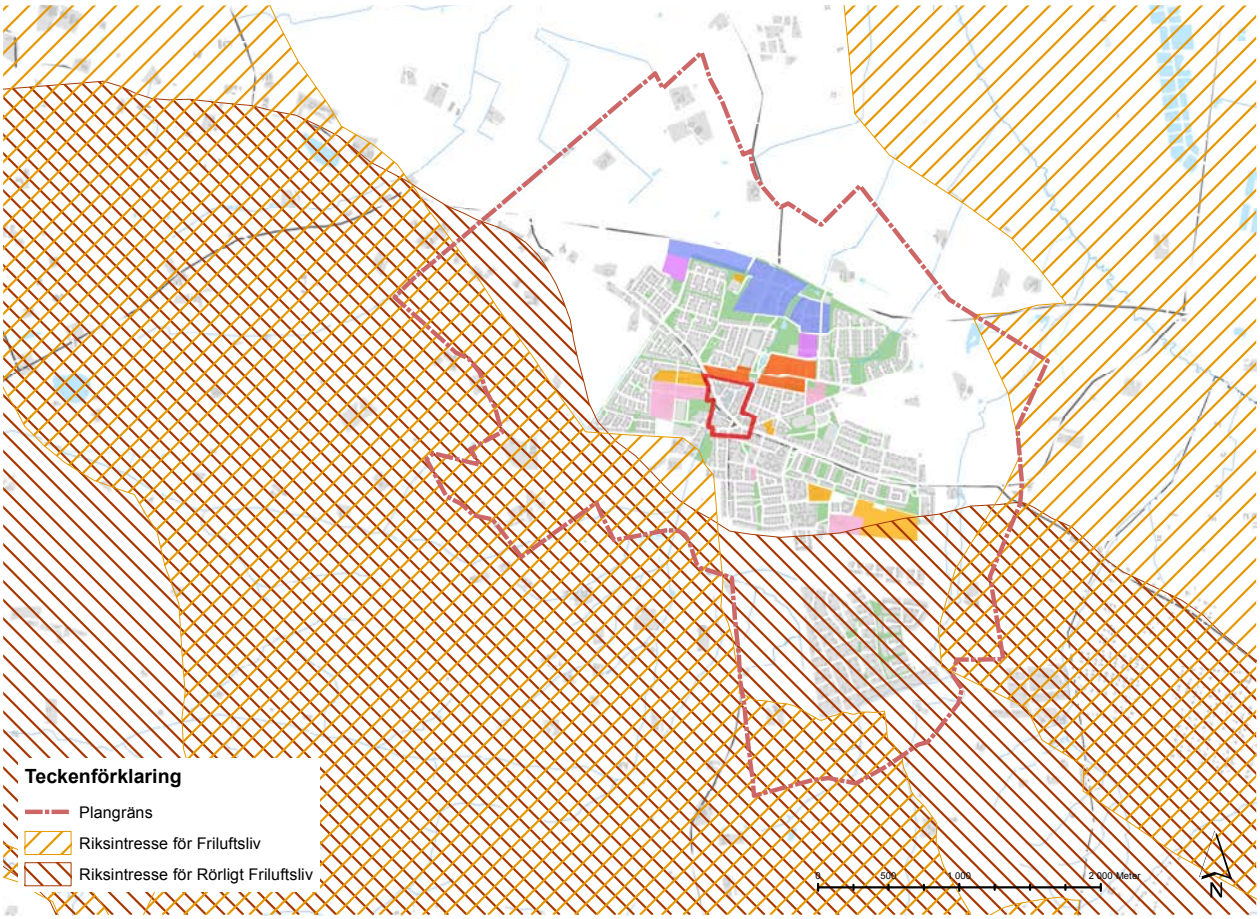
Riksintresseområdet inom planområdet berör:
-Riksintresse för friluftsliv -FM 13
-Riksintresse för kulturmiljövård -M82
-Riksintresse för Simrishamnsbanan

Påverkan
De överlappade riksintresseområdena för friluftsliv och för natur bedöms tillsammans stärka och säkra identifierade värden. Riksintresseområdet för en framtida Simrishamnsbana bedöms inte påverka friluftslivet utan det är först vid ett eventuellt genomförande som risk för skada uppstår.
Riksintresseområdet tangerar Veberöds tätort och omfattar hela Idalaområdet. Veberöds rika kulturmiljö har identifierats som viktig för Veberöds identitet och särskilt känsliga miljöer har pekats ut. Veberöds kulturmiljö utgör inte ett värde i beskrivningen av riksintresset, men kan ändå verka positivt på helhetsupplevelsen. Veberöds tätort utgör också en viktig angörings- och servicenod för besökare till Romeleåsen.

Viljeriktning i samrådsförslaget
Utveckla Veberöd till en entré för friluftslivet.

Stöd besöksnäringen genom att skapa förutsättningar för olika former av logi, samt natur- och kulturupplevelser som bidrar till jobb och en levande landsbygd.

Säkerställa förutsättningar för bildandet av naturreservat vid Körsbärsdalen och vid Skogsmöllebäcken.

Naturmiljö

Veberöd präglas av sitt läge i den sandiga Vombsänkan, i gränsområdet mellan den skogsbevuxna Romeleåsen och de vidsträckta sandiga betesmarkerna på Revingefältet. I öster finns även värdefulla ekmiljöer på Veberöds Ljung. Omgivningarna har stor betydelse för byns naturvärden och gröna spridningsstråk spelar en viktig roll för att sammanlänka olika naturmiljöer.

Riksintresse för naturvård

Klingavälsån, upprättat 2000

Riksintresseområdet omfattar ett större område som sträcker sig över Lunds och Sjöbos kommuner. I Lunds kommun finns det representativa odlingslandskapet Klingavälsåns dalgång som är ett exempel på insjölandskapet och flack ådal med silängssystem. Två områden med ängs- och naturbetesmarker anges särskilt; Hasslemölla norr och Klingavälsån. Här återfinns delvis art- och individrika växtsamhälle med hävdgynnade arter. Slingrande vattendrag, morändämd sjö och isälvsdal. Klingavälsån har sedan länge varit berömd för sitt rika fågelliv, främst för det stora antalet häckande vadarfåglar. Flera av riksintressets värden är beroende av fortsatt åkerbruk, ängsbruk och naturvårdsinriktad betesdrift. Här finns ett naturreservat, två Natura 2000-område, ett område med landskapsbildsskydd, och ett CW-område (Convention on Wetlands of International Importance) enligt våtmarkskonventionen.

Riksintresseområdet inom planområdet berör:
-Riksintresse för friluftsliv
-Strandskyddsområde för Skogsmöllebäcken
-Riksintresse för Simrishamnsbanan

Påverkan

Det illustrerade riksintresseområdet tangerar planområdet i den allra östligaste delen. I beskrivningen av riksintresset omnämns dock Hasslemölla norra särskilt, men fastigheten Hasslemölla ligger utanför det illustrerade riksintresseområdet. Detta skapar en oklarhet i hur riksintresset för Klingavälsån ska tolkas. Skogsmöllebäcken rinner ut i Klingavälsån, vilket innebär att en försämring av vattenkvalitén i Skogsmöllebäcken också påverkar riksintresseområdet Klingavälsån N81 negativt.

Sanduområdet mellan Veberöd och Blentarp N85, upprättat 2000

Värdeomdöme: Isälvssandur, sandavlagring i sand i anslutning till Romeleåsens förkastningsbrant. Fossilt dynfält. Humlamaden är ett representativt odlingslandskap i backlandskap.
Ett större område som sträcker sig över Lunds och Sjöbo kommuner. I Lunds kommun finns isälvssandur, sandavlagring i anslutning till Romeleåsens förkastningsbrant samt fossila dynfält. Humlamaden är ett representativt odlingslandskap i backlandskap. Stora botaniska och zoologiska värden är knutna till fäladsmarkernas fält-, busk- och trädskikt. Det är viktigt med fortsatt hävd av fäladsmarkerna liksom att undvika negativ påverkan på Skogsmöllebäcken, avseende flöde och vattenkvalitet. Ett naturvårdsanpassat skogsbruk och bevarande av äldre kulturelement och den öppna landskapskaraktären är också viktiga insatser för att bibehålla områdets rekreativa och ekologiska värden.

Riksintresseområdet inom planområdet berör:
-Riksintresse för friluftsliv
-Strandskyddsområde för Skogsmöllebäcken
-Riksintresse för Simrishamnsbanan

Påverkan

Riksintresseområdet omfattar de östra delarna av planområdet och tangerar den befintliga bebyggelsen längst i öst. Lunds kommun gör bedömningen att riksintressegränsen går där Skogsmöllebäckens dalgång möter den platå där bebyggelsen står. Bebyggelsen bedöms därför inte skada riksintresseområdets värden.

Riksintresseområde för naturvård utanför planområde

Backlandskapet söder om Romeleåsen N87 ligger söder om planområdet och söder om Romeleåsen med Höje å som recipient.

Vombs fure N82 ligger norr om planområdet och norr om Klingavälsån.

Påverkan
De två riksintresseområdena berörs inte av planområdet och bedöms inte påverkas av planförslaget.

Natura2000-områden utanför planområde

Natura2000 –Fågeldirektivet (SPA)

Översvämningsängar, som använts för bete och slåtter. Det är en viktig plats för flyttfåglar och till viss del även för övervintrade fåglar, särskilt gäss och rovfåglar. Det finns rester av det karaktäristiska lokala landskapsbilden.

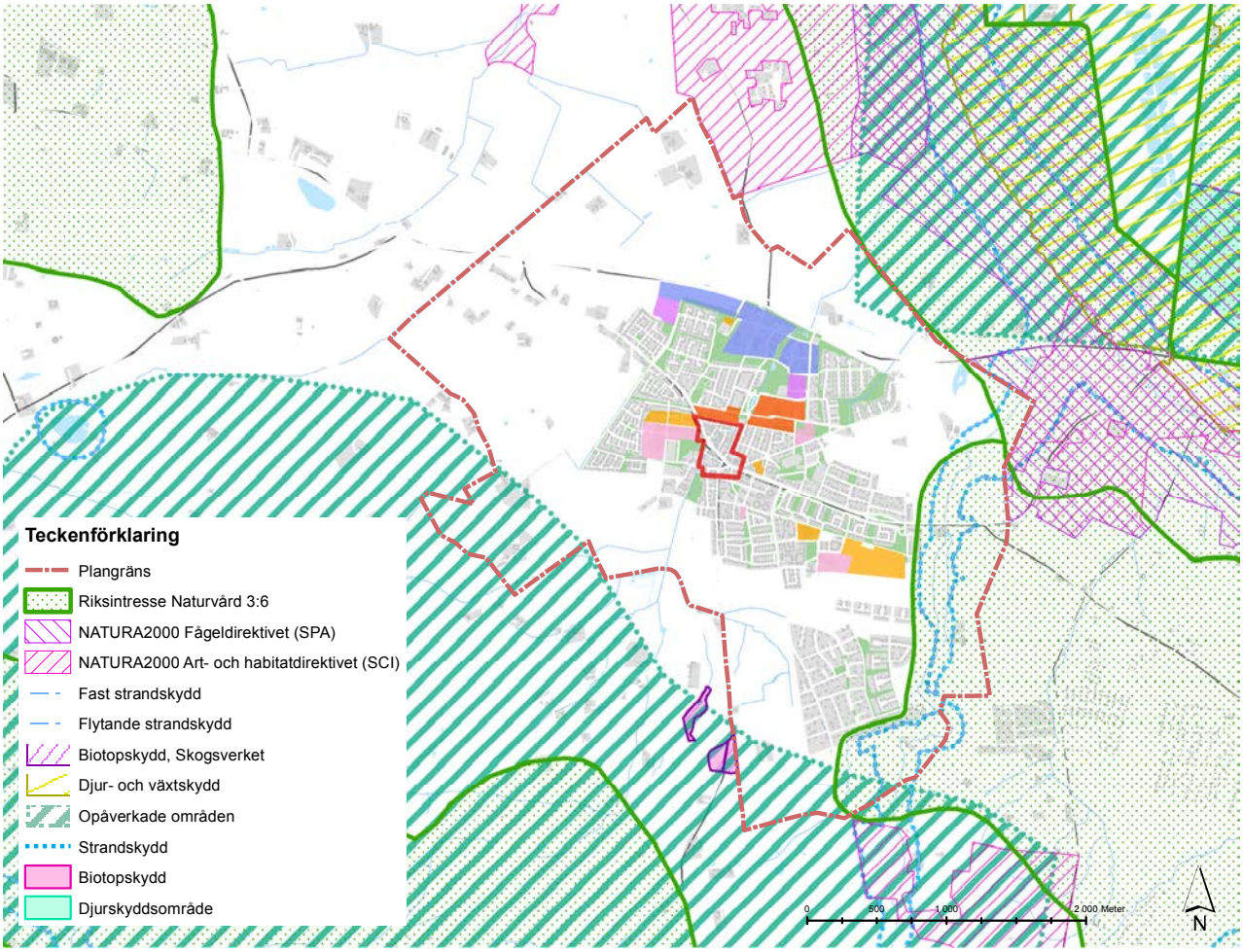
Öppna översvämningsängar och jordbruksmark som har kontakt med den smala och meandrande Klingavälsån. Ängarna har brukats kontinuerligt under lång tid och ån översvämmas regelbundet.

Natura2000 –Art och habitatdirektivet (SCI)

Humlamaden – Enelyckan, från 2004 och uppdaterat 2012
Värdet ligger i de gamla fäladsmarkerna. Ett område av gemenskapsintresse enligt habitetdirektivet som inte har samband med annat Natura2000-område (SCI). Ett område längs Skogsmöllebäckens dalgång med övervägande del gamla fäladsmarker som är mer eller mindre träd- och buskrika.

Klingavälsån-Karup, från 2004, uppdaterat 2012
Klingavälsån med sin flacka dalgång är den bäst bevarade i regionen. Ån meandrar genom landskapet som återfått mycket av sin ursprungliga form, med slåtterängar och stubbskottsskogar av al.
Betande djur och höskördning behåller det våta och fuktiga området öppet och gör det till en viktig uppsamlingsplats för tusentals vildfåglar, framförallt för sädgås och bläsgås.

Tack vare den stora tillgången brukade våtmarker har programmet för återintroduktion av den svenska vita storken sitt center i området.

Påverkan
Ingen av de tre Natura 2000-områdena berörs direkt av planområdet, men de två Natura 2000-områden som omfattar Klingavälsån berörs genom att dagvatten från större delen av Veberöds tätort avleds via Veberödsbäcken och Skogsmöllebäcken till Klingavälsån.

Skyddade områden

Djur- och växtskyddsområde Vombs Fure, 1992 - uppdaterat 2020

Syftet med naturskyddsområdet är att bevara och skydda ett område som är av stor betydelse för den i Sverige unika populationen av nominatunderarten av kronvilt.

Tillträdesförbud råder från 15 april till 30 juni varje år för att skydda populationen.

Påverkan
Skyddsområdet bedöms inte beröras av planområdet.

Strandskydd

Skogsmöllebäcken har ett fast strandskydd som varierar mellan 100 och 300 meter. Strandskydd gäller inte för Veberödsbäcken eller Trulsbobäcken i dagsläget, men strandskydd inträder då ny detaljplan tas fram. Skogsmöllebäcken och Veberödsbäcken utgör biflöden till Klingavälsån som har ett fast strandskydd på 300 meter.

Påverkan
Dagvatten och ytvatten vid större skyfall avleds från Veberöds tätort till vattendragen Skogsmöllebäcken, Veberödsbäcken och Trulsbobäcken. Utbyggnadsområden föreslås i närheten av Veberödsbäcken och kommer att påverka eventuella nya strandskydd längs bäcken.

Opåverkade områden

De två största opåverkade områdena i Lunds kommun ligger norr respektive söder om Veberöd. Romeleåsen – Häckeberga är det största opåverkade området och karaktäriseras av det skogsbeklädda åslandskapet med ett småsklaigt odlingslandskap i åsens randzon.

Vombs Fure – Klingavälsån direkt norr Veberöd präglas av skyddsskogen med gran och tall inom det tidgaire flygsandsområdet. Klingavälsåns dalgång med Vombs ängar är flack med fuktig och tuvig betesmark.

Påverkan
De två opåverkade områdena överlappas av planområdets sydligaste respektive nordligaste del, men utvecklingen av tätorten Veberöd bedöms inte påverka upplevelsen av dessa opåverkade områden.

Viljeriktning i samrådsförslaget

Skydda och utveckla miljöer och spridningskorridorer för känsliga arter.

Klingavälsån och dess biflöden skyddas mot negativ påverkan på vattenkvalitén och vattenflöden med hänsyn till de levande växt- och djurarter i och kring ån.

Samtliga utbyggnads- och omvandlingsprojekt i närheten av Veberödsbäcken ska verka för att öka tillgängligheten för allmänheten och stärka naturvärden.

Kommunikationer

Riksintressen kommunikationer

Väg 11 Simrishamn - Malmö

Väg 11 är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Vägen förbinder Österlen med Malmö / Lund. Väg 11 är en viktig förbindelselänk till turistområdet Österlen från västra Skåne. Vägen har pekats ut av Region Skåne som viktig för regional utveckling och arbetspendling. Delen Sjöbo-Malmö ingår i det utpekade kollektivtrafiknätet vilket innebär att den är viktig för en fungerande kollektivtrafik. Väg 11 ingår i det rekommenderade nätet för transport av farligt gods.

Simrishamnsbanan

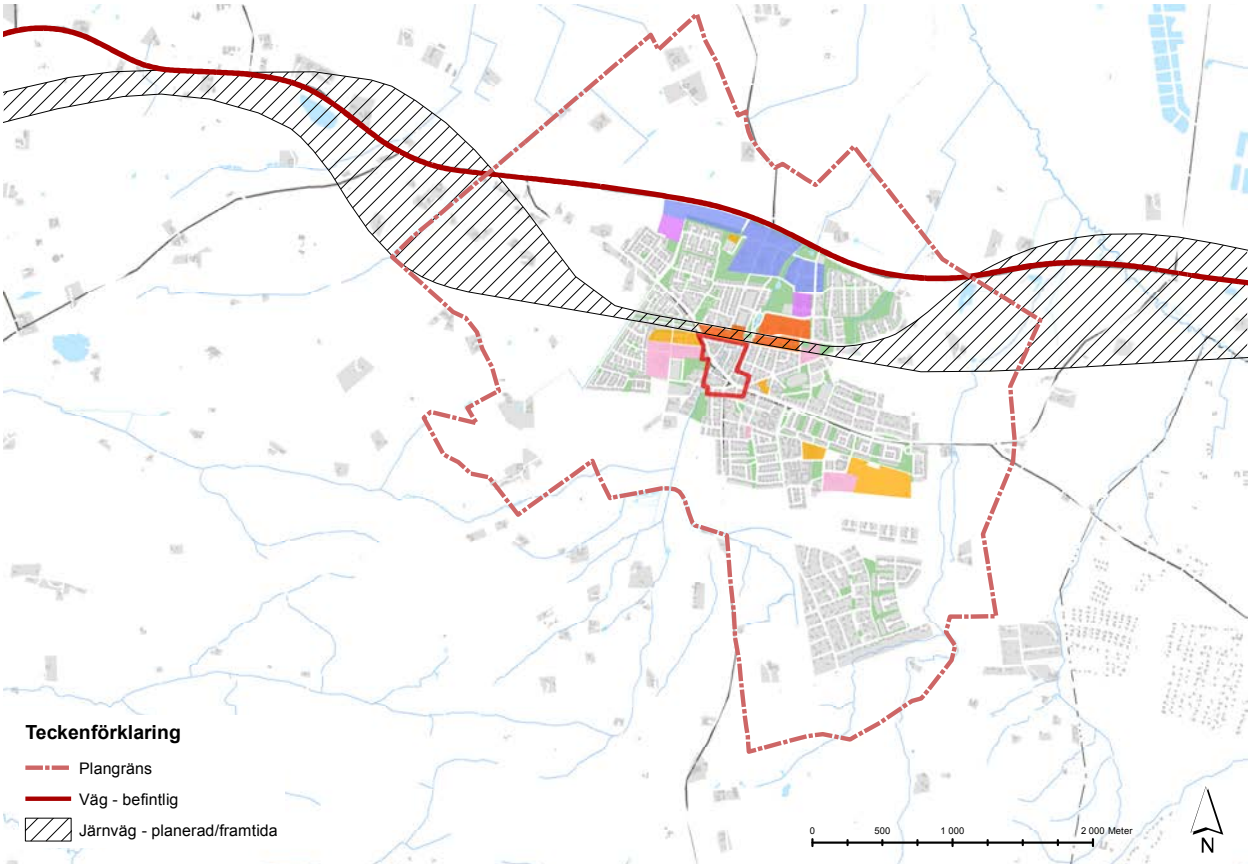
Simrishamnsbanan var en tidigare järnvägssträckning mellan Malmö och Simrishamn via Staffanstorp, Dalby, Veberöd, Sjöbo och Tomelilla. Persontrafiken på sträckan lades ned 1970. Sedan slutet av 1990-talet har samtal förts om att återupprätta trafiken på sträckan. Berörda kommuner gick ihop och 2001 skapades ett nätverk kring Simrishamnsbanan. Två stycken förstudier togs fram, en för sträckan Malmö – Dalby (2006) och en för sträckan Dalby – Tomelilla (2012). Ett riksintresseområde för en framtida järnväg definierades och år 2014 antogs Trafikverkets järnvägsplan för hela sträckan där man fastställde järnvägskorridoren. Dock avsattes inga medel för genomförandet i nationell plan.

2015-03-02 beslutade Trafikverket Region Syd att justera korridoren för riksintresset Simrishamnsbanan, vilket bland annat innebar en preciserad korridor genom Veberöd med ett centralt stationsläge. Till grund för beslutet fanns en järnvägsplan med status samrådshandling för val av lokaliseringsalternativ. I samma beslut avbröt man framtagandet av en järnvägsplan eftersom projektet inte fanns med i nationell plan för transportsystemet för perioden 2014-2025.

Den 12 december 2019 beslutade byggnadsnämnden att återremittera stadsbyggnadskontorets samrådsförslag till fördjupning av översiktsplanen för Veberöd med bland annat följande direktiv: Simrishamnsbanan som järnväg ska utgå ur FÖP Veberöd. I stället ska det planeras för ett Superbussalternativ med eldrivna fordon.

Påverkan:

Planförslaget möjliggör bebyggelse i riksintresseområdet för Simrishamnsbanan. Detta medför påtaglig skada på riksintresset eftersom den preciserade riksintressekorridoren genom Veberöd bebyggs och ett centralt stationsläge omöjliggörs.

Kulturmiljö och arkeologi

Veberöds kulturmiljö utgör en viktig del i Veberöds identitet, de vackra entréerna med äldre gårdsmiljöer i landskapet som bilder porten in i byn. Gatorna kantas av bebyggelse från olika tider med det röda teglet som karaktärsgivande element.

Riksintresse för kulturmiljö

Björnstorp – Grödelöv (M82)

Motivering: Kuperat odlingslandskap vid Romelåsen med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet, sätesgården Björnstorp från senmedeltiden med omgivande slottslandskap samt medeltida kyrkor.

Uttryck för riksintresset: Fornlämningskoncentration från järnåldern med gravfält och resta stenar, Ugglarps skeppssättning, fossil odlingsmark med terrasseringar och hålvägar. Betesmarker och enefälader. Kyrkbyn Gödelöv med kyrka från medeltiden samt gatuhus. Björnstorps slott av senmedeltida ursprung med slottsbyggnad från 1750 av C Hårleman som omgestaltats av H Zettervall under 1800-talet, omfattande allé- och parksystem, välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse.

Riksintresseområdet inom planområdet berör:
-Riksintresse för rörligt friluftsliv
-Ny fördröjningsdamm enligt planförslag

Påverkan

Riksintresseområdet omfattar de sydvästra delarna av föreslaget planområde. Området består av jordbruks- och betesmark som är rik på fornlämningar. Planförslaget innebär en ny fördröjningsdamm inom riksintresseområdet med bedöms inte påverka riksintresset på ett negativt sätt.

Fornminnen

I Riksantikvarieämbetets fornminnesregister finns uppgifter om fornlämningar som hittats i Sverige. För Veberöd finns en stor del av de centrala delarna markerad som Veberöds medeltida bytomt. Den innehåller kulturlager som avsatts genom de aktiviteter som skett på platsen, förmodligen sen medeltiden. Vid några arkeologiska undersökningar som gjorts under senare tid har man hittat rester av stengrunder, brandlager, flygsandslager, keramik och porslin. I trakten runt byn har man hittat enstaka lösfynd i form av stenyxor, pilspetsar och skrapor. Vid Dörrödsvägen 18 och 20 hittade man 1965, i samband med schaktning för ny bebyggelse, en mindre silverskatt med 66 stycket silvermynt, de yngsta mynten kan dateras till 1670-tal och man kan då förmoda att de grävts ned under Skånska kriget 1676-79 då Danmark försökte återta Skåne. Intill järnvägen strax väster om Mossagården har man hittat en stenåldersboplats och en gravhög från bronsåldern, och på flera platser hålvägar och mindre boplatser. Stenbron vid Gamla vägen har en sten märkt 1886. Det finns ytterligare en välvd stenbro lägre söderut längs bäcken. Det finns en hel del indikationer på gravar väster om Veberöd. 1957 hittades en grav från brons- eller järnåldern med stenpackning, aska och ben rakt väster om dåvarande tegelbruket. Sydväst om gamla byn finns kanske den mest fantasieggande uppgiften, den om en medeltida borganläggning, kallad Jungfruslottet. En sägen berättar att här har ett slott sjunkit ned i jorden och en sovande prinsessa väntar på att bli väckt. Platsen beskrevs vid en dansk fornminnesinventering redan 1624 och stenar ska ha funnits synliga ännu in på 1860-talet.

Påverkan

Planförslaget föreslår en förtätning av Veberöd, vilket kan innebära ny byggnation inom Veberöds medeltida bytomt, RAÄ-nummer: Veberöd 20:1. Alla markingrepp som berör kända fornlämningar kräver tillstånd från länsstyrelsen enligt 2 kap kulturmiljölagen. Påträffas sedan tidigare okända fornlämningar i samband med olika markarbeten ska dessa omedelbart avbrytas och länsstyrelsen underrättas (i enlighet med 2 kap 10 § kulturmiljölagen).

Lunds bevaringsprogram

Den gamla byn

Kyrkan, vägnätet och bäcken är de äldsta bevarade delarna av byn. Kring kyrkan och Gamla vägen har bebyggelsen utvecklats och förändrats över tid. Vid skiftet 1827 flyttades ett stort antal gårdar ut på markerna medan ett fåtal låg kvar i bykärnan. Strukturen av den gamla byn är mest synligt i partierna runt kyrkan mellan Rektorsgatan, Dalbyvägen, Sjöbovägen till Boddesplatsen och Gamla vägen ned

längs Remontgatan. I denna miljö finns även bebyggelse från de senaste decennierna. Se kartan nedan.

Stationssamhället Veberöd 1894-1945

Med järnvägens inträde i byn anläggs de första industrierna och verksamheterna, vid samma tid uppförs ett stort antal bostadshus i rött tegel. En del av verksamhetsmiljöerna läggs i anslutning till järnvägen framför allt söder om järnvägen, men ett av tegelbruken placeras norr om järnvägen. Bostadsbebyggelsen från denna tid uppfördes även längs infartsvägarna och en del strax norr om järnvägen. Under denna period blir Veberöd municipalsamhälle och bebyggelsen expanderar.

Efterkrigstidens Veberöd

Den största utbyggnadsperioden i Veberöds historia sker under det decennium då Veberöd uppgår i Lunds kommun, 1970-talet. Utbyggnaden av bostadshus sker samtidigt som många arbetstillfällen på orten försvinner. En av förutsättningarna för framväxten av det moderna Veberöd är bilsamhället med omfattande privatbilism. Veberödsbor når en större arbetsmarknad och arbetstillfällen i byn blir inte lika betydelsefulla. De sentida bostadsområdena som byggs i samband med 1974-års införlivande i Lunds kommun och framåt, bildar det samhälle vi ser idag. Äldre bebyggelse kan finnas kvar från skiftesreformerna eller i form av storgårdar inom detta område, men villabebyggelsen dominerar byggnadsbeståndet. Detta område är det största till ytan och delas in i flera mindre del-områden: sydöstra delen, nordvästra och nordöstra.

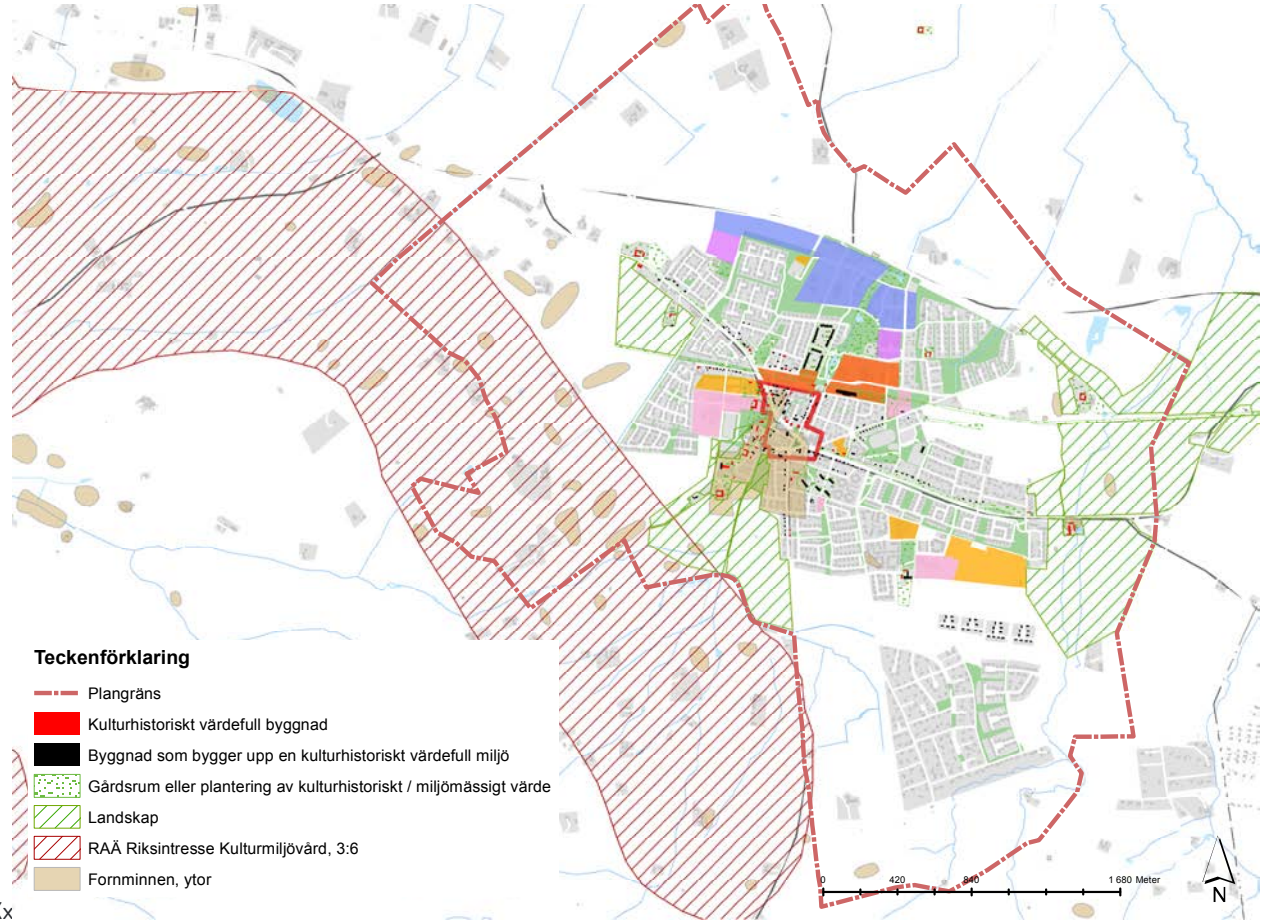
Påverkan

Planförslaget innebär en förtätning inom tätorten och en omvandling av olika funktioner. Detta påverkar kulturmiljön på flera sätt, både positivt och negativt, varför särskilda riktlinjer tagits fram.

Viljeriktning i samrådsförslaget

I exploateringsprojekt som berör kända fornlämningar ska ett tidigt samråd med länsstyrelsen ske.

Miljöer som representerar Veberöds utveckling över tid har ett värde för Veberöds identitet och byggnader som är av särskilt betydelse ska om möjligt sparas.

Xx

Totalförsvaret

Totalförsvar är all verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av ett militärt ansvar och ett civilt ansvar.

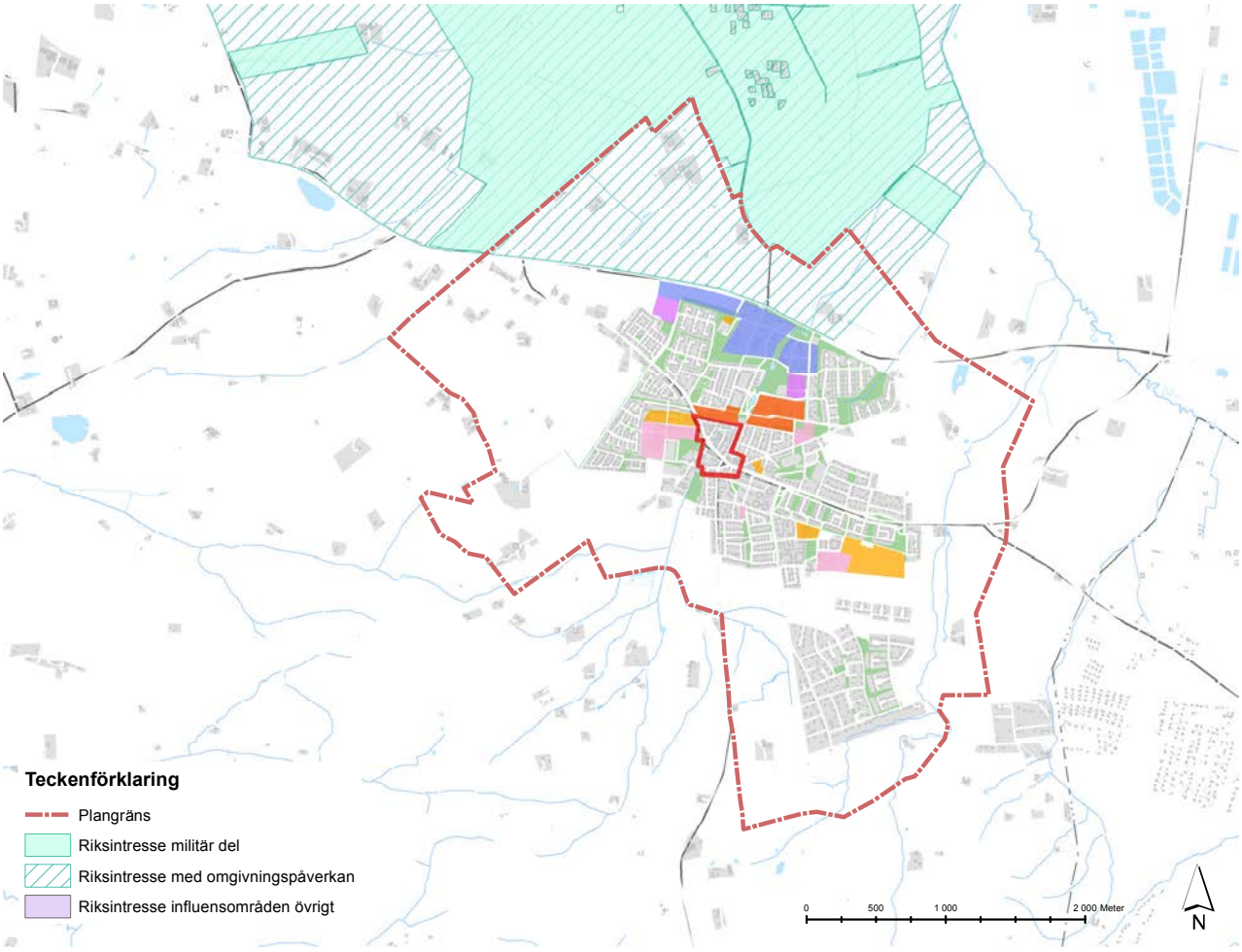
Militärt försvar

Försvarsmakten är den statliga myndighet som ska upprätthålla och utveckla ett militärt försvar. Riksintresse för Totalförsvaret –Revingehed Försvarsmaktens övningsfält med skjutbanor på Revingehed direkt norr om Veberöd är utpekat som riksintresse för totalförsvarets militära del enligt miljöbalken 3 kapitlet 9 §. Försvarets verksamhet omfattar övningar med band- och hjulfordon samt skjutning med finkalibrig ammunition på skjutbanor och närliggande terräng. Revingeheds övningsfält har stor betydelse för Försvarsmaktens övningar för att upprätthålla förmåga till väpnad strid, såväl inom Sverige som utomlands. Revingeheds övningsfält nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten och belastningen har ökat allt eftersom verksamheten koncentrerats till färre antal förband.

I försvarsmaktens rapport, Redovisning av riksintressen i Skåne län 2017, påpekas att ny störningskänslig bebyggelse som bostäder, vård- och skolbyggnader inte ska tillåtas i sådan närhet av fältet att risk för begränsningar av verksamheten kan uppstå, då det skulle kunna innebära påtaglig skada på riksintresset. Försvarsmakten har därför pekat ut ett influensområde (område av betydelse enligt miljöbalken 3 kapitlet 9 § första stycket) för buller, säkerhet eller annan aspekt där störningskänslig bebyggelse kan medföra påverkan på försvarsmaktens verksamhet.

Civilt försvar

Civilt försvar är den verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för ett samhälle att hantera situationer då beredskapen höjs. Verksamheten bedrivs av statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Målet med civilt försvar är att skydda civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och lämna stöd till Försvarsmakten.

Påverkan

Fördjupningen av översiktsplanen för Veberöd omfattas av riksintresseområdet för Revingehed, dess influensområde och särskilt behov av hinder i de delar som ligger norr om Väg 11. Utvecklingen av tätorten Veberöd, söder om Väg 11 bedöms inte påverka riksintresseområdet Revingehed negativt.

Viljeriktning i samrådsförslaget

- Ny störningskänslig bebyggelse som bostäder, vård- och skolbyggnader ska lokaliseras utanför utpekat influensområde för riksintresseområdet Revingehed och söder om Väg 11.
- Landskapsbild och lantbruksbebyggelse på Revingefältet ska bevaras.
- Ridvägar som leder in på Revingefältet får inte anordnas utan godkännande av Försvarsmakten / Fortifikationsverket.
- Ytor för vattenhantering, kopplande stråk för friluftsliv och ytor för brukshundsverksamhet inom influensområdet bedöms som lämpligt.
- Veberöds förutsättningar för ett civilt försvar bedöms som goda, en mindre ort med engagerade medborgare och ett omland med fungerande jordbruk och tillgängliga skogar.

Vatten

Miljökvalitetsnorm för vatten gäller för samtliga utpekade yt- och grundvattenförekomster. Normerna är formulerade som mål och är framåtsyftande genom att en viss vattenkvalitet ska uppnås vid en angiven tidpunkt i framtiden. För sjöar och vattendrag är den angivna tidpunkten 2021, med undantag för vissa till 2027.

Myndigheter och kommuner har ansvar för att miljökvalitetsnormerna följs (Miljöbalken). Vattenmyndigheten har ansvar för att fastställa åtgärdsprogram för respektive vattendistrikt (förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön). Enligt Åtgärdsprogram 2016-2021 ska:
- Alla kommuner och myndigheter senast i februari varje år, med början 2018, rapportera till vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under förgående kalenderår i syfte att säkerställa att MKN-vatten kan följas.

Lunds kommun ingår i södra Östersjöns vattendistrikt. Särskilda utmaningar i Södra Östersjöns vattendistrikt enligt Vattendelegationen:

1. Övergödning är fortfarande ett stort problem
2. Dricksvattenförsörjningen måste säkras
3. Effekterna av miljögifter från både pågående och gamla utsläpp behöver minskas.
4. Öppna upp för fria vandringsvägar och minska den fysiska påverkan.

Ett Lunds kommuns åtta mål som preciseras i LundaEKO II handlar om att värna Lundabornas hälsa och miljön genom att minimera skadliga utsläpp till luft och vatten samt säkra en långsiktigt hållbar och trygg dricksvattenförsörjning. Kan lägga till det specifika vattenmålet – att uppnå MKN.

Ytvattenförekomster

Klingavälsån är den vattenförekomst som tar emot allt dagvatten och den övervägande delen av allt ytvatten från Veberöd. Krankesjön som också är en vattenförekomst och omfattas av miljökvalitetsnormerna tar emot ytvatten från den västra delen av Veberöd. Det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna inte uppnås i samtliga recipienter.

Klingavälsån

Nuläge

Klingavälsån är ett av Kävlingeåns tre större tillflöden. Vattenkvalitén i Klingavälsån har klassats av Vattenmyndigheterna till måttlig ekologisk status och ån bedöms inte uppnå god kemisk status. Allt dagvatten från Veberöd leds till Klingavälsån via Veberödsbäcken och Trulsbobäcken. De allra östligaste delarna av Veberöds tätort ingår i Skogsmöllebäckens avrinningsområde som också är ett biflöde till Klingavälsån. Dessa delar av Veberöd saknar dagvattennät och allt vatten från fastigheterna rinner därför till Skogsmöllebäcken.

Miljökvalitetsnorm

Klingavälsåns vatten ska uppnå god ekologisk status till 2027, vilket betyder att dagens vattenkvalité inte når upp till gällande miljökvalitetsnormer. Vattnet ska uppnå god kemisk status till 2015, vilket vi inte har uppnått. Miljökvalitetsnormerna för vattnets kemiska status har inte uppdaterats.
Klingavälsåns tre biflöden genom Veberöd
Tre av Klingavälsåns biflöden Veberödsbäcken, Trulsbobäcken och Skogsmöllebäcken har avrinningsområden som omfattar Veberöd. Vattendragen är inte klassat som en vattenförekomst, men påverkar Klingavälsåns status. (Sjö- och vattendragsplan).

Veberödsbäcken

Veberödsbäcken som rinner genom Veberöd är det avrinningsområde som tar emot mest yt- och dagvatten från samhället.
Veberödsbäcken har sitt ursprung på Romeleåsens nordöstra sluttning. Bäckens nedre del är dikad i hela sin sträckning, har ett lågt fall och omges av åker- och ängsmark. Bäcken rinner rakt igenom Veberöd och tar emot samhällets dagvatten. Stor- och småspigg är de enda fiskarter som har registrerats

Miljökvalitetsnormer för ytvattenförekomster och dagens status

RECIPIENT	EKOLOGISK STATUS	KEMISK STATUS	MKN -EKOLOGISK STATUS	MKN -KEMISK STATUS
Klingavälsån	Måttlig ekologisk status	Uppnår ej god status	God ekologisk status 2027	God kemisk status
Krankesjön	Otillfredställande ekologisk status	Uppnår ej god status	God ekologisk status 2027	God kemisk status

i bäcken. Att känsligare arter inte återfinns i bäcken kan bero på brist på lämpliga livsmiljöer och den relativt höga föroreningsbelastningen från Veberöd historiskt sett och numera framför allt från dagvatten. Höga halter av syretärande ämnen tillsammans med ett vandringshinder i bäckens nedre del har troligen också bidragit till att känsliga arter inte förekommer. Bäcken var recipient för reningsverket i Veberöd fram till 2016, då avloppsvattnet började pumpas till Källby reningsverk i Lund. Veberödsbäcken är del av ett dikningsföretag, och kontinuerligt underhåll av bäcken behövs för att bibehålla dess vattenledande funktion och vattenföring genom orten.

Trulsbobäcken

Tulsbobäcken rinner genom Trulsboområdet i Veberöds nordöstra hörn, men har ett betydligt större avrinningsområde som sträcker sig hela vägen till det planerade Idalafälet. Norr om Väg 11 är vattendraget kulverterat.

Skogsmöllebäcken

Skogsmöllebäcken rinner ner från Romeleåsens nordöstra sluttning på sin cirka 7 kilometer långa färd mot Klingavälsån. Bäcken är med sydvästskånska mått mätt relativt lite påverkad. Vattnet är tämligen klart och vissa sträckningar av bäcken har höga naturvärden. Bland fiskar finns öring, grönling och storspigg i bäcken. (Sjö- och vattendragsplan). I höjd med Idalaområdet ligger en gammal deponi i anslutning till Skogsmöllebäcken. Renhållningsverket har upprättat ett kontrollprogram och jobbar kontinuerligt med förbättringsåtgärder. I en utredning från 2008 (Fyra deponier i Lunds kommun, Melica) konstateras det att lakvatten tränger ut ur deponin och att det finns förhöjda halter av ammoniumkväve, TOC, totalfosfor, kvicksilver och mangan i vattnat. I kontrollplan från 2018 konstateras att deponins övre yta inte har tätats och kanten mot deponin sjunker.

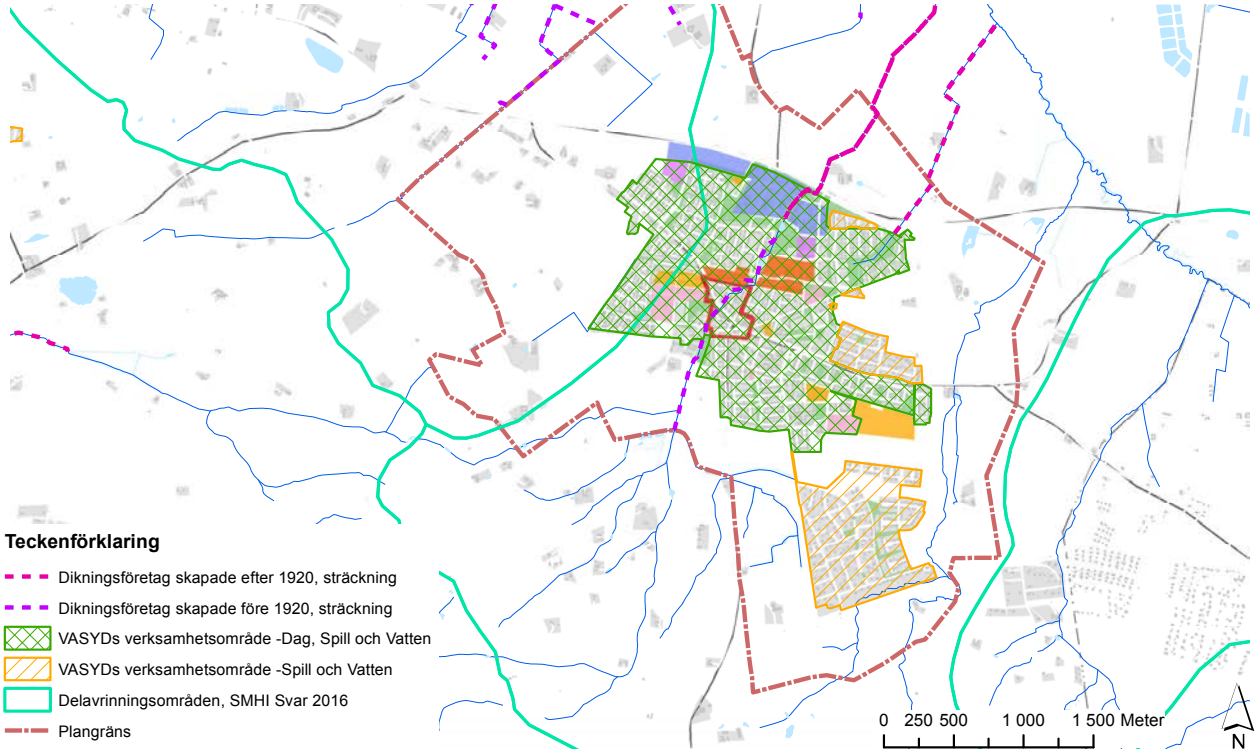
Krankesjön

Nuläge

Krankesjön är en grund sjö med ett rikt fågelliv, vars vatten sedan rinner ut i Kävlingeån. Vattenkvalitén har klassats av Vattenmyndigheten till måttlig ekologisk status och sjön bedöms inte uppnå god kemisk status. Det avrinningsområde i den västra delen av Veberöd som har Krankesjön som recipient ingår i ett verksamhetsområde för dagvatten som har kopplats till Veberödsbäcken. Då dagvattnet inte når Krankesjön bedöms därför påverkan där som liten.

Miljökvalitetsnorm

Krankesjöns vatten ska uppnå god ekologisk status till 2027, vilket betyder att dagens vattenkvalité inte når upp till gällande miljökvalitetsnormer. Vattnet ska uppnå god kemisk status till 2015, vilket vi inte har uppnått. Miljökvalitetsnormerna för vattnets kemiska status har inte uppdaterats.

Risker/problem

Dagvatten från Veberöd och från vägnätet bedöms vara en betydande påverkanskälla som kan orsaka övergödning och spridning av miljögifter liksom jordbruk (VISS, 2019-10-17). Klingavälsån har bedömts som dagvattenrecipient och är mycket känslig för tillförsel av såväl närsalter som föroreningar (Lunds kommun, 2018b).

Grundvattenförekomster

Det finns två grundvattenförekomster inom planområdet (www.viss.se). Romeleåsens östsluttning är en sedimentär bergförekomst som bedöms ha god kemisk och kvantitativ status. Jordbruket bedöms som en betydande påverkanskälla på vattenkvaliteten och höga nitrathalter är en risk för en god kemiskt status 2027.

Revingehed är en sand- och grusförekomst med god kemisk och kvantitativ status. Det finns ett flertal påverkanskällor på vattenkvaliteten, bland annat förorenad mark, miljöfarlig verksamhet och jordbruk med bekämpningsmedel. Vattenförekomsten är stor och påverkan kan ha skett i olika områden, exempelvis beskrivs Revinges övningsområden. Risk finns för att god kemisk status inte uppnås, med avseende på förorening av PFAS från övningsområden i Revinge och Sjöbo. Urban markanvändning är inte utpekad som en riskkälla för grundvattenförekomsterna.

Viljeriktning i samrådsförslaget:

Kommunen och VA SYD ska arbeta enligt ”Lunds vatten”, de fem olika planerna som pekar ut viktiga mål för kommunens vatten. Syftet är att säkra en hållbar VA-planering och arbeta för god vattenstatus i sjöar och vattendrag i kommunen.

En effektiv dagvattenhantering som bidrar till bättre vattenkvalitet och ökad möjlighet att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Fördröjning och flödesdämpning för att medverka till infiltration av rent vatten till grundvattnet.

Åtgärder på den gamla deponin vid Skogsmöllebäcken bidrar till minskad förorening/ risk för förorening av Skogsmöllebäcken, Klingavälsån och Kävlingeån, samt grundvattnet.

Genom sanering av förorenad mark minskar risk för föroreningar i både grund- och ytvatten, vilket bidrar till att miljökvalitetsnormerna kan uppnås.

För att uppnå detta krävs ett samarbete mellan kommunen, Kävlingeåns vattenråd, VA SYD, verksamhetsutövare samt fastighetsägare.

När fler ytor bebyggs och vatten avleds till dagvatten finns risk för att infiltration och bildning av grundvatten minskar. Den dominerande jordarten i Veberöd består av sand och isälvssediment, med hög infiltrationskapacitet, samt mindre områden med lera runt det gamla Tegelbruket i väster. En hårdgöring av ytor och bebyggelse kan försämra infiltrationen till underliggande magasin, främst i områden med sand. En hög infiltration ökar också risken för förorening av grundvattnet.

Vattenskyddsområde

Vombsjöns vattenskyddsområde ligger nordöst om planområdet. Vattenskyddsområdet bedöms inte påverkas av avrinning från Veberöd, då Klingavälsån fungerar som en naturlig vattendelare.

Kävlingeåns vattenråds arbete

Kävlingeåns vattenråd arbetar kontinuerligt med åtgärder för att förbättra Kävlingeåns vattenkvalité och livsmiljö för vattenlevande arter. På senare år har Klingavälsån återmeandrats i fler etapper för att förbättra förutsättningarna för fågellivet, förbättra livsmiljöerna i vattendraget samt att minska övergödningen. Återmeandringen av Klingavälsån är ett av Sveriges mest omfattande och intressanta projekt med vattendragsrestaurering. Våtmarker har också anlagts längs Klingavälsån och vattenhinder tagits bort.

Kävlingeåns vattenråd har påbörjat ett arbete uppströms Veberödsbäcken, söder om byn, för att undersöka möjlighet att anlägga flödesdämpande åtgärder, tillskapa fosfor- och kvävefällor, men också öka den biologiska mångfalden och rekreativa värden.

Viljeriktning i samrådsförslaget:

Ledningssystemet bör utredas för att klargöra befintlig kapacitet, brister och behov av ombyggnation.

Veberödsbäckens långsiktiga drift- och skötselansvar behöver klargöras.

Verka för utveckling av lokal och förnybar energiförsörjning. Vid utveckling av energilösningar för ny bebyggelse undersöka möjligheten att inkludera befintlig bebyggelse.

Teknisk försörjning

Va-ledningsnätet

Det finns kapacitetsutmaningar för samtliga ledningsnät i Veberöd. ledningsnätet har byggts ut från till största delen 60-70 talet och sedan i takt med att samhället växt och byggts ut. Underhållsarbeten görs löpande på ledningsnätet men dimensionerna är inte anpassade för utbyggnadsplanerna enligt FÖP. Det innebär att ledningsnätet behöver förstärkas för att klara den ökade belastningen. Utbyggnaden kommer att pågå över tid och innebära större investeringskostnader för VA-huvudmannen.
Det finns inga kända svårflyttade ledningar i Veberöd. En flytt eller avstängning av en ledning kan dock innebära stora effekter på försörjningen beroende på den specifika ledningens läge och fall.

Dricksvatten

För att kunna möjliggöra 1200 nya bostäder i Veberöd krävs åtgärder inom ett större område norr om Norra järnvägsgatan. Dricksvattenledningsnätet behöver förstärkas för att klara den nya belastning som utbyggnaden genererar. Högre våningsantal innebär minskat tryck i ledningarna, detta måste tas med i beräkningarna när man tittar på möjligheten till dricksvattenförsörjningen.

Spillvatten

Spillvattennätet är högt belastat och har i tidigare utredningar visat sig påverkat av nederbörd på grund av felkopplingar och läckage. Det råder en stor osäkerhet kring spillvattennätets kapacitet och kondition, därför behövs en spillvattenmodell tas fram med flödesmätningar för att kunna kalibrera modellen. Detta kan göras först någon gång under 2021 år, på grund av flera andra högt prioriterade områden. Pumpstationen som ligger i norr är relativt ny och har ett kapacitetsutrymme.

Dagvatten

Hela dagvattennätet klarar inte 10-årsregn i dag utan att dämningar sker samt ytavrinning på marken. Norr om Veberöd samt den väster om Veberödsbäcken har bättre kapacitet. Generellt behöver dagvattennätet förstärkas för att klara den nya belastningen. För att få bättre kunskap på dagvattennätet bör en ledningsnätsmodell göras, tillsammans med kartering av skyfall och höjdmodellering för att få en helhetsbild.

Veberödsbäcken

Veberödsbäcken omfattas av två dikningsföretag, ett uppströms fram till Södra Järnvägsgatan och ett nedströms, norr om parken med Ankdammen i höjd med industriområdet. Det är i de södra delarna av Veberödsbäcken som översvämningsproblematiken är som störst. Vid långvariga regn under främst höst och tidig vår leds stora mängder regnvatten från ett större markområde från Romeleåsens norra sluttning till Veberödsbäcken. Dikningsföretaget har också stora problem att rensa bäcken då fastigheterna ligger så pass nära att det skapar tillgänglighetsproblem. Dikningsföretaget i norra delen av Veberöd är inte aktivt och Veberödsbäcken har här stora erosionsproblem med bland annat urgröpta slänter. Sträckan har dock ingen kapacitetsbrist.

VASYD är ansvarig huvudman för Veberödsbäcken från Södra Järnvägsgatan och upp till och med parken med Ankdammen. Här finns kapacitet att hantera mer dagvatten genom ytterligare åtgärder.

Trulsbobäcken

Trulsbobäcken har blöta partier främst i norra delen. Dikningsföretaget norr om Veberöd är inte aktivt och bäcken behöver rensas. Större vattenansamling intill väg 11 uppstår vid större regn och flöden kan innebära påfrestningar på vägkroppen.

Idala och området norr om Sjöbovägen

Det fd sommarstugeområdet Idala och det fd sommarstugeområdet norr om Sjöbovägen är inte kopplat till ledningsnätet för dagvatten och ingår inte i verksamhetsområde för dagvatten. Detta innebär att vatten rinner på mark med Veberödsbäcken och Skogsmöllebäcken som recipienter. Det kan finnas felkopplingar på spilledningar.

När dessa områden omvandlas till villakvarter ökar ofta den hårdgjorda ytan, med större byggnader och mer hårdgjord kvartersmark, vilket innebär snabbare avrinning och större belastning nedströms.

El- och telekommunikation

Veberöd försörjs av ett lokalt elnät som ägs och drivs av EON. Distrubitionssystemet bedöms kunna försörja en utbyggnad av Veberöd fram till 2040.

Miljö, hälsa och säkerhet

Luftkvalitet

Miljövalitetsnormerna för luft har ett definierat gränsvärde för kväveoxid/kväveoxider, partiklar (PM10 / PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Gränsvärdena gäller för hela Sverige och överskrids normerna ska ett åtgärdsprogram tas fram. Luftföroreningarna inom planområdet ligger inom godtagbara nivåer.

Buller

I Veberöd finns två huvudsakliga bullerkällor som kan påverka de föreslagna förtätnings- och utbyggnadsområdena. Det är dels buller som kommer från verksamheter och dels buller från vägar. Verksamhetsbuller styrs i tillstånd samt i Miljöbalken. Verksamhetsområden och bostäder ska helst inte vara lokaliserade så att verksamheterna innebär en störning för boende. När områden förtätas och bostäder planeras närmare verksamhetsområden finns risk för en konflikt och att störningar uppstår som tidigare inte förekommit.

Väg 11 är en högt trafikerad väg som genererar buller. Buller över 60 dBA ekvivalent ljudnivå, som är ett gränsvärde enligt Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader, sprider sig inte in till Veberöd och berör inte heller de utpekade förtätnings- och utbyggnadsområdena (bullerkartor i Lunds kommun, 2018).

Transport av farligt gods

Väg 11 är utpekad som trafikled för transport av farligt gods. Lunds kommun har i samarbete med Räddningstjänsten Syd tagit fram riktlinjer för bebyggelseplanering intill rekommenderade färdvägar för transport av farligt gods. Enligt riktlinjerna krävs ett avstånd på 40 meter från vägkanten för normalkänslig verksamhet och efter 50 meter medges känslig bebyggelse, så som vårdinrättningar, skolor och tät flerfamiljsbebyggelse. Ingen bebyggelse får ske inom 12 meter från vägkant utan länsstyrelsens tillstånd enligt väglag (1971:948). (Bebyggelseplanering och farligt gods – Strategi för bebyggelseplanering intill rekommenderade färdvägar för transport av farligt gods utgiven)

Farliga, miljöfarliga och störande verksamheter

I Veberöd finns i dag ett antal aktiva verksamheter. Ett utdrag ur Miljöförvaltningens databas Miljöreda visar på både tillståndspliktiga (B-verksamheter) och anmälningspliktiga verksamheter (C-verksamheter) inom planområdet, samt verksamheter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga, men som omfattas av miljöbalken. Verksamheterna visas i figur 20.

Tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter kallas för A- eller B-verksamheter, beroende på vilken myndighet som beslutar om tillstånd. Verksamheter som påverkar miljön mest ska söka tillstånd hos mark- och miljödomstol (A). Verksamheter som påverkar miljön något mindre ska söka tillstånd hos miljöprövningsdelegation vid länsstyrelse (B). Mindre verksamheter behöver inte ha tillstånd, utan gör en anmälan till miljökontoret i kommunen (C). Mycket små verksamheter, som inte påverkar miljön nämnvärt, behöver varken tillstånd eller anmälan. De ska ändå följa kraven i miljöbalken och kommunens miljökontor utövar tillsyn över dem.
I norra Veberöd finns en pumpstation för avloppsvatten (B-verksamhet) med tillhörande skyddsavstånd. Det finns fyra tankstationer spridda inom orten (C-verksamheter) som också har ett tillhörande skyddsavstånd. Ytterligare C-verksamheter är en skrotanläggning söder om väg 11, en återvinningscentral på Traversen samt ett mindre värmeverk/en fastbränslepanna på Svaleboskolan. Det finns även andra mindre verksamheter inom verksamhetsområdet söder om väg 11 som kan innebära bland annat buller och transporter som kan störa närliggande bostäder.

Fastbränslepannan på Svaleboskolan har en effekt om 1 MW och ett uppmärksamhetsområde om 150 meter i översiktsplanen. Ingen ny bostadsbebyggelse föreslås inom uppmärksamhetsområdet.

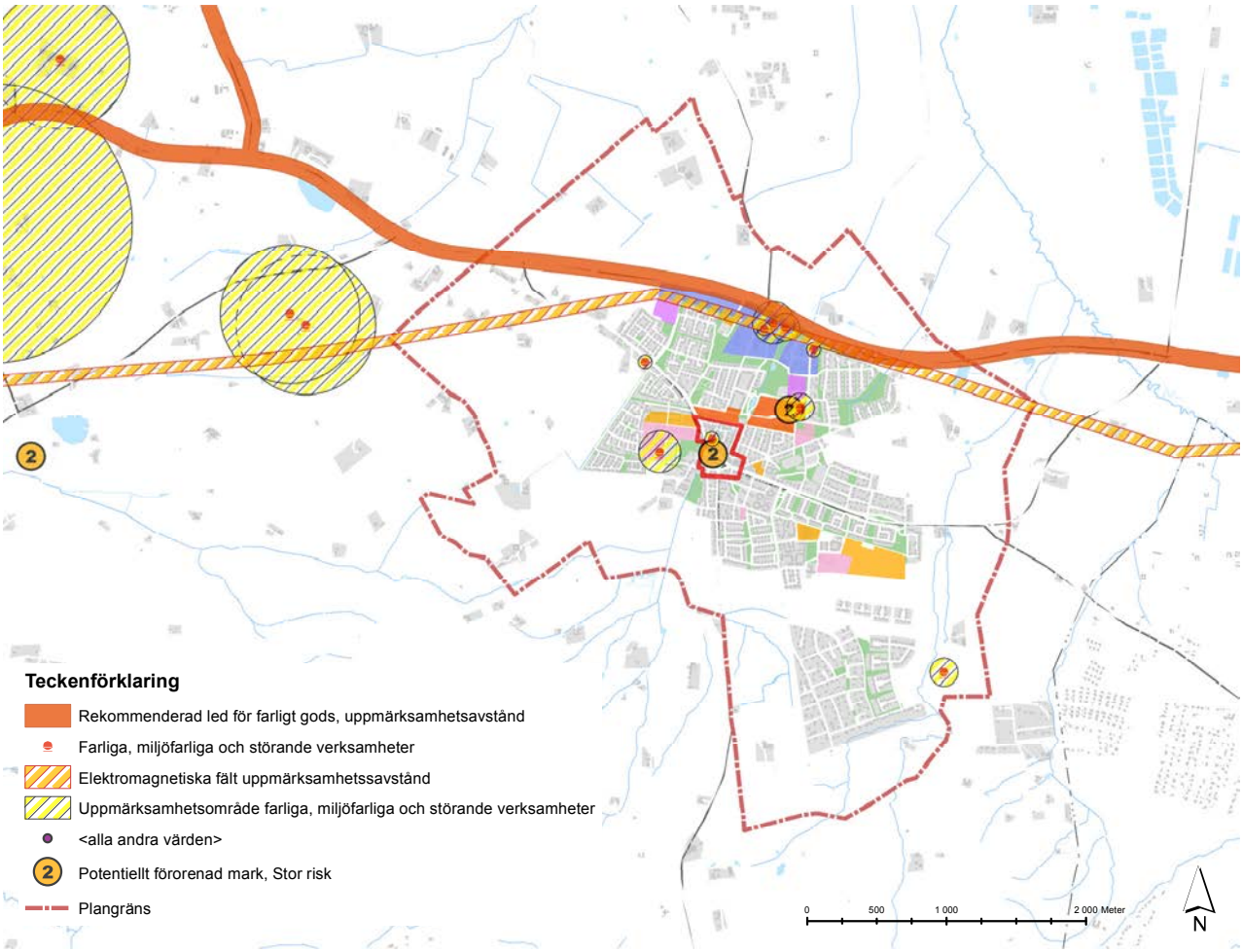
Förorenad mark

Veberöd är en gammal industriort med flera industrier som har varit verksamma sedan slutet av 1800-talet. Stora arbetsplatser har varit mejeri,

tegelbruk och garveri. Järnvägen har också dragits genom orten, med trolig slipershantering och förmodat slipersupplag. Det har även funnits flera numera nedlagda bensinstationer. Potentiellt förorenade områden och tidigare industrier i Veberöd beskrivs i Frendberg (2008), som är en översiktlig orienterande studie med fokus på vilka miljöstörande verksamheter som har förekommit i byn historiskt sett samt aktiva verksamheter. Begränsade utredningar har gjorts av potentiella föroreningar i Veberöd. Studien sammanfattas nedan.

Det gamla garveriet är det objekt som förväntas ha hanterat mest miljö- och hälsoskadliga ämnen och som har klassats till riskklass 2 stor risk enligt MIFO (Metodik för inventering av förorenade områden). Garveriet fanns på nuvarande COOPs adress framtill 1950-talet och byggnaderna revs 1974. Det är oklart var rivningsmaterialet tog vägen, och de kan ha använts som fyllnadsmassor inom andra delar av Veberöd, som Tegelbruksområdet som byggdes samtidigt. Det kan också ha skett utsläpp direkt till Veberödsbäcken från verksamheten. Samma år som byggnaderna revs byggdes Konsum, det är oklart vilken masshantering som gjordes och om föroreningar finns kvar på platsen.

I det norra industriområdet har flera olika verksamheter funnits genom åren. Intressanta ur markföroreningssynpunkt är främst bilskroten, åkerierna, bensinstationerna samt bilverkstäderna. Åkerierna och bilverkstäderna samt bensinstationerna förväntas ha använt flera olika typer av kemikalier och olja. Det är därför inte ovanligt att områden i anslutning till sådana verksamheter är kraftigt förorenade av drivmedel och olja, avfettningsmedel och andra kemikalier, främst till följd av spill och olyckor.
På Traversen 8 har tidigare varit spannmålshantering inklusive hantering av bekämpningsmedel. Hanteringen av bekämpningsmedel har enligt källor varit begränsad samt skötts på ett bra sätt. En mindre oljeförorening konstaterades vid platsbesök

2008. I övrigt förväntas potentiella föroreningar i form av bekämpningsmedel, eldningsolja och diesel främst komma från spill eller olyckor. Omfattningen bedöms vara begränsad då hantering skett på hårdgjorda ytor. Objektet är klassat till riskklass 2 stor risk enligt MIFO.

Inom kvarteret Gåsen, som är aktuell för omvandling, har det funnits en handelsträdgård sedan början på 1900-talet (fastigheten Gåsen 11). Inom verksamheten har det hanterats olika sorters bekämpningsmedel. Det äldsta växthuset är byggt med arsenikimpregnerat virke.

Skjutbanan i Skytteskogen är numera nedlagd och har konstaterats vara förorenad sedan Frendbergs inventering gjordes.

Det finns även flera andra fastigheter inom Veberöd som kan vara potentiellt förorenade där det har funnits gamla bensinstationer, betongfabrik och annan verksamhet.

Veberöd ligger till stora delar på sand, med viss lokal variation och på vissa platser underlagrande lera. I sand är förutsättningarna för spridning av föroreningar stora. I just det norra industriområdet bedöms spridningsförutsättningarna som stora till mycket stora eftersom större delen av industriområdet ligger på en isälvsavlagring som huvudsakligen består av sand, se figur 11.
Det finns en nedlagd deponi söder om Hasslemölla, direkt öster om Skogsmöllebäcken, som fungerade som soptipp för både hushållsavfall och industriavfall under tiden när Veberöd var en egen kommun. Renhållningsverket är därför ansvarig för deponin och har upprättat ett kontrollprogram. I en utredning från 2008 (Fyra deponier i Lunds kommun, Melica) konstateras det att lakvatten tränger ut ur deponin och att det finns förhöjda halter av ammoniumkväve, TOC, totalfosfor, kvicksilver och mangan i vattnat. I kontrollplan från 2018 konstateras att deponins övre yta inte har tätats och kanten mot deponin sjunker.

Sammanfattningsvis finns det flera kända risker för potentiella markföroreningar, både från nedlagda och befintliga verksamheter som tankstationer.

Risker med kraft- och gasledningar

Väster om Veberöd sträcker sig en 130 kV kraftledning, tillhörande E.ON Energidistribution (se figur 20). Kraftledningar ger upphov till elektromagnetiska fält som människor kan behöva skyddas från och det innebär att ett skyddsavstånd behöver hållas när ny bebyggelse anläggs i kraftledningens närhet. Enligt mätningar vid den specifika ledningen strax söder om väg 11 har det elektromagnetiska fältet minskat till under 0,2 mikroTesla 30-40 meter från ledningen (E.ON Energidistribution AB, 2019). Beräkningen har gjorts i samband med detaljplan för Veberöd 2:113 och en bedömning av elektromagnetiskt fält har gjorts inom den pågående detaljplanen och i det specifika fallet accepteras 0,3 mikroTesla vid byggnad.

Det finns också en risk för påverkan vid elektrisk urladdning. Enligt elsäkerhetsföreskrift 2008:13 får byggnader uppföras så nära som cirka 13 meter från luftledning. Byggnader eller fordon som hanterar eller transporterar brandfarlig vara eller explosiv vara ska vara placerade minst 30 respektive 100 meter från luftledning (BRIAB, 2018).

Radon

Det övergripande underlaget visar att planområdet betraktas som normalriskmark och nya byggnader ska därför utföras radonskyddade. Vid planläggning bör noggrannare mätningar göras.

Räddning

I Veberöd finns en av Räddningstjänsten SYDs brandstationer med full styrka, vilket innebär att hela Veberöd kan nås inom godtagbar utryckningstid. Stationen har ingen stegbil, utan utrymning sker med bärbar stege med en maxhöjd på 11 meter. Alla människor som utryms förväntas klättra ner själva oavsett ålder eller rörlighet. Så länge det inte finns en stegbil i Veberöd måste utrymning i högre bebyggelse ske med Tr2-trapphus, sprinkler eller andra godtagbara lösningar. För småhus förväntas utrymning ske på egen hand.

Ras, skred och erosion

SGI har gjort en kartläggning om förutsättningar för ras, sked och erosion. Kartläggningen visar att det finns förutsättning för skred i finkorning jordart söder om Veberöd. Områden som berörs är Veberöds-

bäckens kanter söder om byn, utmed Romeleåsens norra sluttning och längs med Skogsmöllebäckens branta dalgång i höjd med Idalaområdet. Delar av Idalaområdets befintliga bebyggelse berörs av riskområde.

För att skred ska kunna inträffa krävs att jorden består av lera och/eller silt och att marklutningen är tillräckligt stor. Dessa naturliga förutsättningar gör att skred kan uppstå mer eller mindre spontant, men inte nödvändigtvis.

Viljeriktning i samrådsförslaget:
Verksamhetsområden placeras närmast Väg 11 vilket ger en effektiv markanvändning och förutsättningar för bostadsmiljöer i mer centrala och skyddade delar i Veberöd.

Den centrala bensionstationen bör flytta i takt med att centrum förtätas.

Inför planläggning bör risken för potentiella markföroreningar utredas och miljötekniska undersökningar genomföras. Markföroreningar saneras i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Med hänsyn till andelen föreslagna flerfamiljshus bör Lunds kommun verka för en stegbil inom orten.

Noggranna geotekniska undersökningar bör göras innan byggnation i området med förutsättningar för skred tillåts.

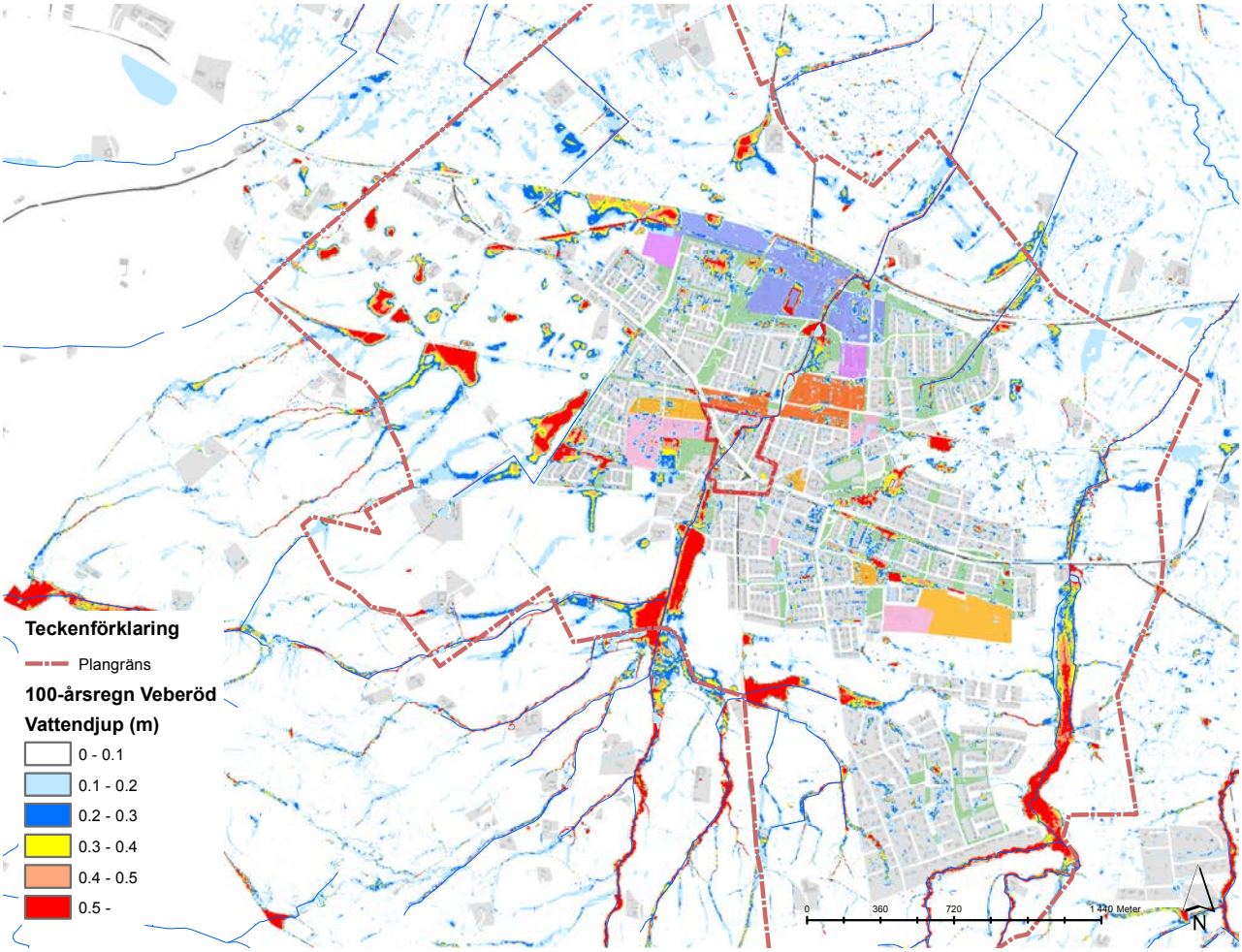
Klimatförändringar

I Lunds kommuns översiktsplan och miljöprogram LundaEko II anges att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 % till 2030 och vara nära noll 2050. Detta går i linje med nationella och internationella mål och åtaganden. Det nationella långsiktiga målet är att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045, jämfört med utsläppen 1990. Målet innebär att de nationella utsläppen ska minska med minst 85 procent till år 2045. De kvarvarande utsläppen kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder, som ökad inlagring av kol i skog och mark eller utsläppsminskningar i andra länder.
De dominerande utsläppen görs i form av koldioxid och de största källorna av växthusgaser i Sverige är transporter, industri, jordbruk samt energi och fjärrvärmeproduktion (Naturvårdsverket, 2019-03-12). Att minska ett samhälles behov av energi handlar till exempel om att forma orten så att behovet av transporter minskar, att bygga husen så behovet av energi för uppvärmning minskar och att arbeta med att ändra beteenden. Smarta mätsystem för energianvändning och lokal förnybar produktion är andra åtgärder för att minska klimatpåverkan.
Det som byggs idag kommer troligen finnas kvar i slutet av århundradet. Det innebär att med klimatförändringarna som pågår kommer byggnader, grönområden, dagvattensystem och andra fysiska strukturer att påverkas av ett klimat med andra förutsättningar än samhället är vana vid. Klimatanalys för Skåne län (SMHI, 2012) beskriver vilka förändringar som kan väntas till slutet av seklet, år 2100. Årsmedeltemperaturen förväntas öka med nästan 4 grader till år 2100, den största ökningen förväntas bli vintertid. Perioder med långvarig värme har historiskt varit ovanligt i Sverige. Till år 2100 förväntas i medeltal fem perioder med långvarig värme att inträffa årligen (mer än 5 dygn med en medeltemperatur över 20 grader).

Nederbörden kommer också att påverkas. Sett över hela året förväntas nederbörden öka med cirka 20 procent. De kraftiga skyfallen blir mer intensiva, vilket har hanterats i Lunds skyfallskartering genom att lägga på 30 procent på det modellerade 100-årsregnets storlek (se hänsynskapitel Vatten). Samtidigt kommer antalet torra dagar att öka, vilket påverkar vegetation och jordbruk. Längre perioder med torka och begränsad påfyllning av grund- och ytvattenmagasin kan innebära problem för dricksvattenförsörjning och jordbruksproduktion, tillsammans med andra klimatrelaterade aspekter.
Sammantaget innebär klimatförändringar att planeringen behöver hantera konsekvenser av en ökad nederbörd och kraftigare regn, med anpassade dagvattensystem och skyfallshantering samtidigt som torka blir vanligare. Möjligheterna att skydda människor från hög värme behöver förbättras, där särskilt temperaturen nattetid är viktig för människors hälsa. Städer blir generellt varmare än sitt omland, en så kallad urban värmeö, till följd av hårdgjorda ytor och material i staden som absorberar och håller kvar värmen. Gröna ytor motverkar detta och kan erbjuda svalka. Även vattenanvändning i form av rent dricksvatten kan behöva minska eller bli mer robust. Klimatförändringar kan även innebära andra hälsoeffekter och där särskilt utsatta grupper kan påverkas. Stadsplanering behöver vara robust inför framtiden.

Viljeriktning i samrådsförslaget:
Samordna åtgäerder för skyfall med explatoering- och/eller ombyggnad av befintliga miljöer.

Identifiera och prioritera lösningar med stor riskreducering.

Teckenförklaring
Plangräns
100-årsregn Veberöd
Vattendjup (m)
0 - 0.1
0.1 - 0.2
0.2 - 0.3
0.3 - 0.4
0.4 - 0.5
0.5 -
0
360
720
1 440 Meter
N

Naturtillgångar

Jordbruksmark

Jordbruksmarken skyddas i Miljöbalkens hushållningsbestämmelser, 3 kapitlet 4 §:
”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

Produktionsvärde är det vanligaste sättet att värdera mark. En åkermarksgradering togs fram i samband med den fysiska riksplaneringen på 1970-talet. Graderingen ger en bild av markernas kvalitet men utgår från skördestatistik från 1969 och är i delar inaktuell. I dagsläget finns det inget uppdaterat geografiskt planeringsunderlag för jordbruksmarkernas produktionsvärde. Det system för åkermarksklassificeringen som togs fram utgår från en 10-gradig skala, där 10 utgör det högsta produktionsvärdet.

Klassificeringen har vidare inte inkluderat alla grödor, exempelvis trädgårdsväxter som morötter, kryddor och sallad. Detta tillsammans med att systemet inte har uppdaterats sedan 1970-talet gör att det finns en risk för att åkermark av lägre klasser undervärderas . Jordar i Skåne av lägre klasser ger fortfarande stora skördar. Till exempel står Skåne för 70 procent av den totala svenska produktionen av trädgårdsväxter, som ofta odlas på mark med lägre klassificering. När jordbruksmark exploateras i Skåne påverkas hela Sveriges totala livsmedelsproduktion. Skåne står för 40 procent av landets totalskörd av de vanligaste spannmåls- och oljeväxtgrödorna samt potatis och sockerbetor, men har endast 16 procent av Sveriges jordbruksmark.
I Skåne och runt Lund finns Sveriges bördigaste jordbruksmark, som är särskilt värdefull för livsmedelsförsörjning. Jordbruksmarken runt Veberöd har klassats till klass 4-6, med den högre klassen väst-sydväst om Veberöd (figur 15). Marken har således inte lika hög klass som Lundaslättens åkermark (klass 10). Däremot är åkermarken runt Veberöd mer lämpad för vissa typer av grödor och ger för dessa en god avkastning.

Självförsörjningsgraden på livsmedel i Sverige har minskat från 90 till 50 procent sedan 1990-talet. Frågan om Sveriges självförsörjningsgrad och beredskap gällande livsmedel har också aktualiserats de senaste åren i takt med en ökad globalisering, växande befolkning och det säkerhetspolitiska läget samt klimatförändringar. Vikten av inhemsk livsmedelsproduktion för trygg försörjning i relation till dessa förändringar lyfts i Sveriges livsmedelsförsörjningsstrategi (Prop. 2016/17:104). Denna anger att trenden med en minskande inhemsk livsmedelsproduktion behöver vända. En utgångspunkt bör därför vara att där Sverige har bra produktionsresurser för jordbruk bör dessa bevaras, brukas och utvecklas.

Det tar tusentals år för jordar att bildas och för god jordbruksmark att skapas. Jord kan därför inte ses som en förnybar resurs ur ett mänskligt perspektiv. Om marken väl tas i anspråk för bebyggelse och hårdgörs förstörs jordmånen och den går inte att återställa för att tas i bruk igen. Marken är förstörd för livsmedelsproduktion inom överskådlig tid. Förutom produktionsvärdet finns andra värden som relaterar till jordbruksmarken. Natur-, kultur- och landskapsvärden är också kopplade till aktivt brukande av marken. Småbrutna jordbrukslandskap med naturbetesmarker, stenmurar, åkerholmar och andra små biotoper utgör gynnsamma miljöer för en rad arter. Jordbrukslandskapets variation, artrikedom och kulturlämningar innehåller viktiga rekreationsområden och utflyktsmål. Detta stämmer väl överens med jordbrukslandskapets karaktär kring Veberöd.

Jordbruksmarken innehåller vidare ett antal ekosystemtjänster som bidrar till att stärka motståndskraft, resiliens, mot negativa förändringar. Jordbruksmarkens ekosystemtjänster omfattar bland annat:

- Produktion av mat och energi
- Återföring av näringsämnen
- Grundvattenbildning och produktion av dricksvatten.
- Insekters pollinering och skadedjursbegränsande insekter och fåglar
- Förmåga att utjämna vattenflöden och minska risken för översvämningar

I ett förändrat klimat kommer variationer i väder mellan åren troligtvis att öka, och det har också märkts de senaste åren med hög nederbörd ett år och extrem torka efterföljande år. Jordbruket kommer att behöva förändras och anpassas när det gäller brukningsmetoder och grödor för att möta förändringarna. Att bevara jordar av olika beskaffenhet och geografiskt läge så att förmågan att kompensera för bortfall av skörd av olika typer av grödor och på olika platser bibehålls blir särskilt viktigt.

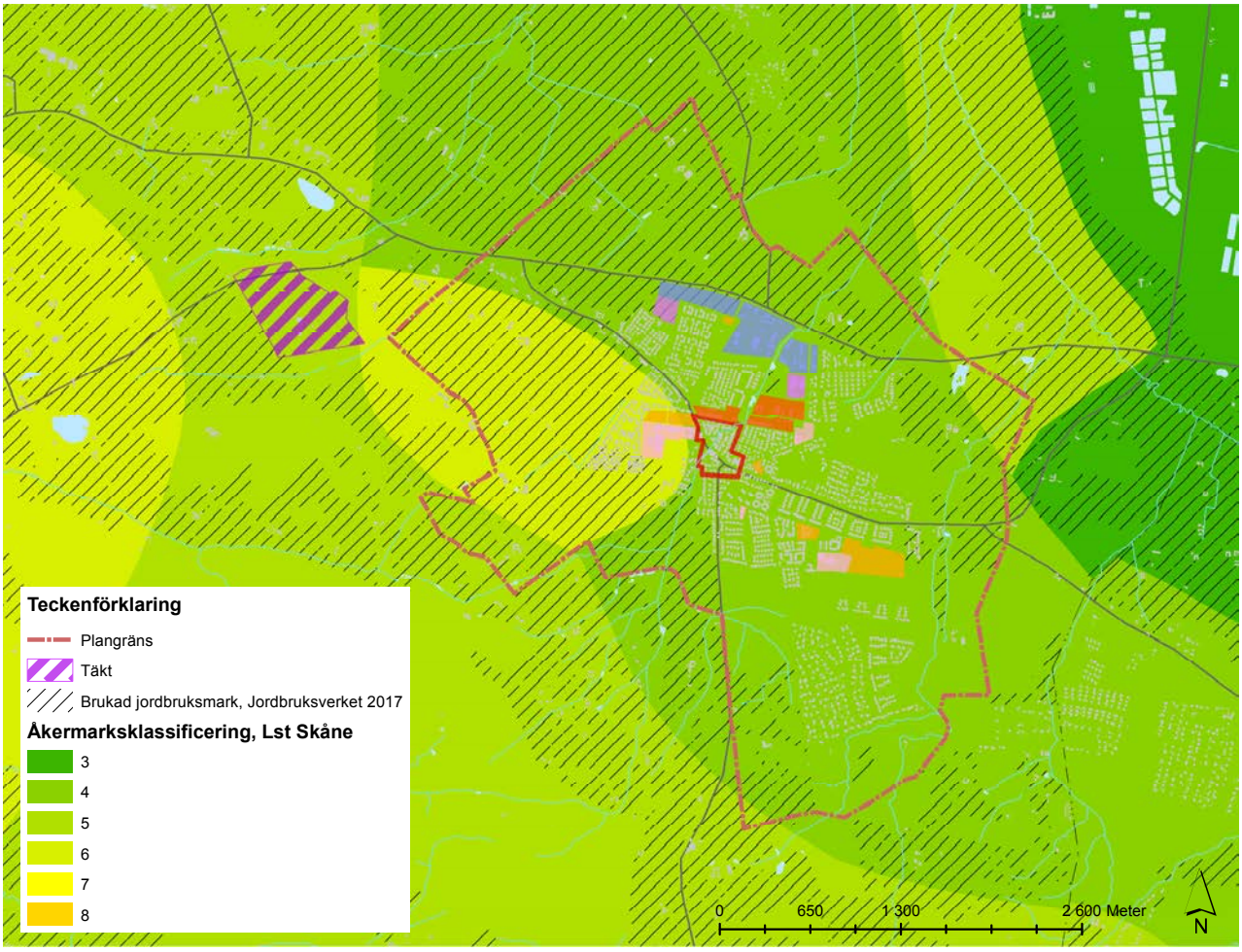
Grus- och stentäkter

Täkt 1482-222 i Norreskog, Veberöd drivs av Swerock. Tillstånd löpte ut 2019 och nytt tillstånd har givits. Täktverksamheten i Norreskog omfattas inte av fördjupningen av översiktsplanen för Veberöd och bedöms inte påverka utvecklingen av Veberöd.

Viljeriktning i samrådsförslaget:
Om jordbruksmark tas i anspråk ska det i första hand göras då det finns möjlighet till reversibel markanvändning, det vill säga där markanvändningen i framtiden kan återgå till jordbruksmark.

Utveckling som stärker möjligheten till framtida fortsatt jordbruksproduktion, t ex generationsväxling och utvidgning av verksamheten.

Blöta områden med låg produktion kan med fördel användas till vattenhantering.

En sammanfattning av

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING MED SOCIALA KONSEKVENSER

I samrådsförslaget presenteras ett förslag till markanvändning. Planförslaget fokuserar på att hålla ny bebyggelse inom dagens gränser för tätorten och växa genom en tätare och högre bebyggelsestruktur i kollektivtrafiknära lägen. I förslaget föreslås bebyggelse i riksintresset för Simrishamnsbanan. Nollalternativet utgår från gällande översiktsplan, med vissa revideringar utifrån känd kunskap. Ett miljöalternativ har tagits fram som beskriver hur Veberöd kan utvecklas med Simrishamnsbanan, miljöalternativet, men som i övrigt är likt planförslaget.

De miljöaspekter som bedöms som mest betydande och som har stor påverkan på en hållbar utveckling i Veberöd är hållbar mobilitet och energiförsörjning, översvämningshantering och att ge förutsättningar för biologisk mångfald och natur samt att bevara jordbruksmark. Ur ett socialt perspektiv är det mest angeläget att öka utbudet av olika boendeformer, arbetstillfällen och service samt tillgång till rekreation och mötesplatser.

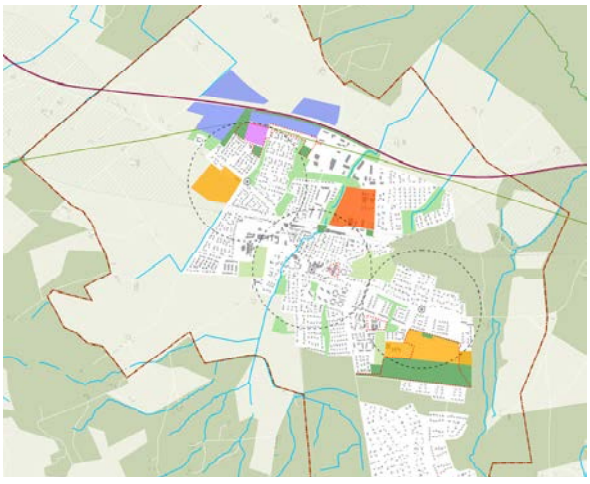
Sammanfattningsvis bedöms planförslaget innebära bättre förutsättningar att bidra till en hållbar utveckling än nollalternativet. Skillnaderna mot miljöalternativet syns främst i de aspekter som berör mobilitet och Simrishamnsbanan på olika sätt. Klimatpåverkan och arbetsmarknad får positiva konsekvenser i miljöalternativet medan hälsa berörs negativt utifrån buller. Miljöalternativet bedöms bidra mer till en hållbar utveckling än planförslaget, och skapar förutsättningar för hållbara strukturer för såväl Veberöd som regionen under en lång tid framöver.

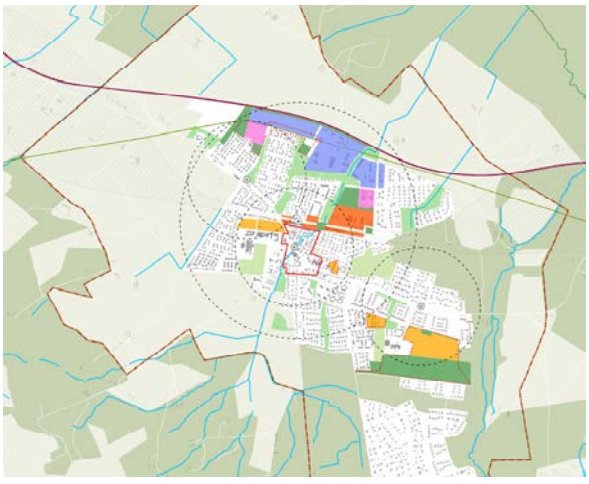
Planförslaget och miljöalternativet möjliggör det önskade bostadsbehovet och bygger på ortens identitet och karaktär med naturnärhet som viktigt värde. En effektiv markanvändning föreslås som tar mindre jordbruksmark i anspråk och nyttjar naturresurser mer effektivt än nollalternativet. En tätare bebyggelsestruktur ger bättre förutsättningar att använda infrastruktur och för effektiva energilösningar. Även hållbar mobilitet främst inom orten gynnas av den tätare strukturen i planförslaget och miljöalternativet. Bebyggelse har till största del föreslagits hållplatsnära utifrån bussarna, vilket är bra för minskad klimatpåverkan och sociala aspekter.

Planförslaget och miljöalternativet visar att det är möjligt att tillföra de bostäder som planeras i Veberöd genom förtätning, och uppfylla både kommunens egna mål och vara restriktiv i enlighet med Miljöbalken 3 kap. 4 §. Viss jordbruksmark tas i anspråk för verksamhetsområde, som kan anses motiverat för att orten ska kunna växa och tillföra arbetsplatser inom Veberöd, vilket har andra positiva konsekvenser.

För naturvärden och rekreation tas inga betydande naturvärden och grönområden i anspråk i planförslaget och miljöalternativet. Förbättringar och förstärkningar föreslås, som både får positiva konsekvenser och som kan mildra de negativa som uppstår. Nollalternativet tar en mindre del grönområde i anspråk.

Nollalternativet visas nedan till vänster.
Miljöalternativet visas nedan till höger.

Planförslaget och miljöalternativet hanterar översvämningar, som är ett känt problem i Veberöd. Utbyggnad förutsätter att större åtgärder genomförs enligt den framtagna åtgärdsplanen. I nollalternativet har ytorna inte anpassats efter översvämningsproblematiken, men det är identifierade problem.

Det finns många kulturhistoriska värden i Veberöd. En varsam förtätning som lyfter fram dessa kan bidra till ortens identitet och karaktär. De kulturhistoriska värdena behöver beaktas i fortsatt planering för att inte riskera negativa konsekvenser för ortens historiska värden. Miljöalternativets högre och tätare struktur som motiveras av en järnvägsstation kan innebära en konflikt med kulturmiljövärden.

Utifrån det sociala perspektivet bedöms samtliga alternativ innebära en förbättring för Veberöd, då ett mer blandat bostadsbestånd tillkommer och det kan bli ett ökat underlag för service samt fler arbetstillfällen. Planförslaget och miljöalternativet bedöms vara mer positiva för grönska och rekreation, mobilitet och samvaro då strategier för dessa har utvecklats i planförslaget. Miljöalternativet ger ytterligare positiva effekter för mobilitet, arbete och sysselsättning på grund av Simrishamnsbanans möjligheter. I den fortsatta utbyggnaden är det av stor vikt att servicen byggs ut i samma takt som orten.

Flertalet berörda riksintressen bedöms kunna samordnas med planerad bebyggelseutveckling utan att påverkas negativt. Däremot är det inte säkerställt att miljökvalitetsnormer för vatten inte försämras, vilket också kan påverka vissa riksintressen för natur och Natura 2000. Påverkan på miljökvalitetsnorm utifrån främst framtida dagvattenhantering behöver utredas vidare.

Riksintresse för framtida kommunikationer avser Simrishamnsbanan. Planförslaget föreslår att riksintressezonen byggs igen, vilket omöjliggör en framtida järnväg genom Veberöd och inom det utpekade riksintresset. Planförslaget innebär påtaglig skada på riksintresset och påverkar inte enbart dess utformning i Veberöd utan kan riskera att hindra utbyggnaden av hela Simrishamnsbanan. Konsekvenserna av detta behöver utredas på en större skala än i en fördjupning av en översiktsplan. I nollalternativet och miljöalternativet kan Simrishamnsbanan fortfarande genomföras.

Samlad bedömning av alternativens miljökonsekvenser och sociala konsekvenser

MILJÖKONSEKVENSER *	**Nollalternativ**	**Planförslaget**	**Miljöalternativet**
Naturvärden	Måttligt -	Små +	Små +
Grönstruktur	Små -	Små +	Små +
Rekreation och friluftsliv	Små -	Måttligt +	Måttligt +
Översvämningar	Måttligt -	Måttligt +	Måttligt +
Hushållning -med mark och naturresurser	Stor -	Stora +	Stora +
Klimatpåverkan	Stor -	Måttligt -	Stora +
Klimatanpassning	Små -	Små +	Små +
Kulturmiljö	Små -	Små -	Små -
Hälsa och Säkerhet	Måttligt -	Obetydligt	Små -
Markföroreningar	Måttligt +	Små +	Små +
SOCIALA KONSEKVENSER *	**Nollalternativ**	**Planförslaget**	**Miljöalternativet**
Utbildning och lärande	Måttligt -	Måttligt +	Måttligt +
Levnadsvanor	Små +	Måttligt +	Måttligt +
Arbete och sysselsättning	Måttligt +	Små +	Måttligt +
Boende och närmiljö	Måttligt +	Små +	Små +
Mobilitet och tillgänglighet	Små -	Små +	Stora +
** Bedömning saknas för **Demokrati** och **Jämställdhet**, samt för **Vattenkvalitet** -utredning pågår*			

Nollalternativet jämförs med nuläget. Panförslaget och miljöalternativet ska inte jämföras direkt mot nollalternativet, utan som förändringar jämfört med nollalternativet.

Referenser

Boverket, 2017 *Stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter - slutrapport Rapport 2017:14*

Calluna, 2019. *Naturvärdesinventering vid Veberöd (Lunds kommun) inför Fördjupad översiktsplan 2019*

Kävlinge kommun, 2017. *Förtätningsstrategi Verktyg för värdeskapande stadsutveckling, Spacescape*

Lunds kommun. *Lunds kommuns bevaringsprogram* (http://bevaringsprogram.lund.se/wiki/bevaringsprogram/index.php/Huvudsida)

Lunds kommun, 2018. *Lunds kommuns översiktsplan Antagen av kommunfullmäktige 2018-10-11 (planen har ej ännu vunnit laga kraft)*

Lunds kommun, 2016. *Slutrapporten Fokus Veberöd*

Lunds kommun, 2020. *PM-kollektivtrafik i Veberöd*

Malmö stad mfl. *Jämställda platser i Malmö*

Movium, Vogel, Nina, 2016. *PIXLA PIREN. (http://www.movium.slu.se/pixla-piren)*

Oxford Research, 2015. *Näringslivsutveckling i Veberöd*

Boverket, 2016. *Rätt Tätt - en idéskrift om förtätning*

Region Skåne, 2018. *Resvaneundersökning* (http://beslutstod.skane.se/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=documents%5Cresvanor.qvw&lang=en-US&host=QVS%40rspapp035&anonymous=true)

Tjejer i Förening/ABF Malmö. *Jämställd stadsutveckling*

Tyréns, 2019. *Åtgärdsplan för hantering av skyfallsrisker, Veberöd*

Tyréns, 2010. *Ortsnalys av Veberöd*

Projektorganisation

Projektansvarig
Cecilia Hansson, översiktsplanechef (SBK)

Projektledning
Britt Steiner, Samhällsplanering, KK
Ole Kasimir, Planavdelningen, SBK
Christian Rydén, Trafikenheten, SBK
Anita Wallin, Mark och Exploatering, TF
Karl-Oskar Seth, Park och Natur, TF

Arbetsgrupp
Elin Karlsson, projektledare, SBK (från mars 2020)
Karin Görlin, projektledare, SBK (2019)
Carolina Lundberg, projektledare, SBK (tom 2018)
Wide Persson, landskapsarkitekt, SBK (2019)
Susanna Bruzell, hållbarhetsstrateg, SBK
Christoffer Karlsson, trafikplanerare, SBK

Johan Lindström, samhällsplanerare, SBK
Maria Carping, trafikingenjör, TF
Anna Helgeson, kommunekolog, TF
Johanna Lindvall, Medborgarcenter Veberöd, KK
Cecilia Johansson, mark- och exploatering, TF
Emma Wolf, kommunikatör, SBK

Bidrog i processen
Stefan Andersson, förvaltningssamordnare, MF
Astrid Avenberg Rosell, planarkitekt, SBK
Lena Bengtsson Überlacker, projektutvecklare, TF
Henrik Borg, stadsantikvarie, SBK
Astrid Avenberg-Rosell, SBK
Lin Linde, vattensamordnare, TF
Magnus Eckeskog, friluftssamordnare, TF
Viktor Edensand, trafikplanerare, SBK
Rolf Erlandsson, bitr. miljödirektör, MF

Gustav Svensson, BSF
Henrik Nygren, KK
Matz Hagberg, miljöstrateg, KK
Ann Jankelius, mobilitetsstrateg, SBK
Karin Larsson, Utvecklingsstrateg kultur & fritid, KF
Rickard Persson, KF
Christoffer Karlsson, KF
Emelie Norén, trafikplanerare, SBK
Helena Runesson, mobility management, TF
Erik Stigland, praktikant sommaren 2019, SBK

Annica Lindh, VA Syd
Christian Magyar Alsterberg, Vattenrådet
Peder Berne, Eon
Mattias Jonsson, Eon
Mattias Fredriksson, Eon
Rasmus Trymander, Räddningstjänsten Syd
Frida Olin, Räddningstjänsten Syd

KK = Kommunkontoret
SBK = Stadsbyggnadskontoret
TF = Tekniska förvaltningen
MF = Miljöförvaltningen
KF = Kultur- och Fritidsförvaltningen

lund.se/fopveberod

Start av exploateringsprojekt för Marieholm Nordost - del av Sibbarp 2:3 och 4:138

13

KS.2021.0201

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0201

2021-04-14
Filip Preston
+4641362547
Filip.Preston@eslov.se

Kommunstyrelsen

Förslag att starta exploateringsprojekt Marieholm Nordost - del av Sibbarp 2:3 och 4:138

Ärendebeskrivning
Eslövs kommun äger mark i Marieholm som i översiktsplanen Eslöv 2035 är utpekad som utbyggnadsområde. Behovet av bostäder och intresset för nya villatomter gör det lämpligt att utveckla marken genom uppstart av ett nytt exploateringsprojekt.

Beslutsunderlag
- Förslag till projektplan för exploateringsprojektet Marieholm Nordost, del av Sibbarp 2:3 och 4:238.
- Översiktskarta över Marieholm.

Beredning
Eslövs kommun äger mark i strategiska lägen och har på flera håll möjlighet att utveckla marken för att möjliggöra ny bebyggelse. Nya bostäder och intresset för villatomter är behov som då kan tillgodoses. Kommunstyrelsens arbetsutskott gav under 2020 kommunledningskontoret i uppdrag att påbörja planering för några olika områden, varav Marieholm nordost är ett av dem. Se kommunstyrelsens arbetsutskott beslut §74 för 2020.

Det aktuella området i Marieholm består av del av Sibbarp 2:3 och del av Sibbarp 4:138. Marken är i översiktsplanen Eslöv 2035 utpekad som utbyggnadsområde för stadsbygd. Intill utbyggnadsområdet anger översiktsplanen ett grönområde som bör planeras samtidigt som ny bebyggelse. Exploateringsområdet används idag som jordbruksmark och är inte tidigare planlagt för bebyggelse.

I exploateringsprojekt där kommunen själva är markägare har kommunen flera olika roller under projektets gång: Som markägare och exploatör har kommunen ett övergripande ansvar att driva och utveckla projektet och behöver i ett inledande skede formera de värden som ska komma till uttryck i stadsbyggnaden. Kommunen agerar sedan också som planmyndighet enligt plan- och bygglagen i samband med

framtagandet av detaljplan för området. Försäljning av villatomter och markanvisningar till byggaktörer sker sedan enligt de riktlinjer som ställs upp. Vidare är kommunen huvudman för allmänna platser i Marieholm och svarar för att gator och grönområden byggs ut och därefter sköts och underhålls över tid.

Enligt förslag till projektplan kommer kommunen arbeta med ett initieringsskede under 2021. I detta inledande skede utvecklas ett koncept för hur området kan exploateras och hur kommunens värden ska utvecklas i projektet. Utformning av gator och kvartersmark har stor påverkan på projektets ekonomi och är några av de aspekter som behöver studeras utifrån områdets förutsättningar innan detaljplanering påbörjas. Det är möjligt att investeringar kommer behöva ske som inte täcks av intäkterna i projektet. En projektbudget kommer att tas fram inför beslut om planuppdrag. Kostnader för arkitekter och utredningar i det inledande skedet bedöms uppgå till 600 000 kr och belastar projektet under innevarande år. Kostnaden ryms inom befintlig ram för exploateringsbudgeten.

Det koncept och förslag som arbetats fram i det inledande skedet ligger sedan till grund för kommande detaljplanering. Konceptet behandlas av Kommunstyrelsens arbetsutskott i samband med att planuppdrag ges. När detaljplaneringen påbörjas behöver djupare utredningar tas fram inom geoteknik, buller, dagvattenhantering med mera. Kommande kostnader för planläggning och utredningar belastar projektet under 2022 och framåt. Budget för projektet kommer att läggas in i förslag till exploateringsbudget 2022 samt flerårsplan för åren 2023-2025.

Exploateringsprojektet bidrar till genomförandet av översiktsplanen och stärker de kommunala målen om attraktiva och trygga miljöer i staden, byarna och på landsbygden där man trivs och utvecklas. Vidare möter projektet målet om tillgång till varierade bostäder i hela kommunen.

Förslag till beslut

- Exploateringsprojekt för Marieholm Nordost – del av Sibbarp 2:3 och 4:138 startas.

Beslutet skickas till

Kommunledningskontoret

Eva Hallberg
Kommundirektör

Åsa Simonsson
Chef Tillväxtavdelningen

PROJEKTPLAN FÖR EXPLOATERINGSPROJEKTET MARIEHOLM NORDOST - DEL AV SIBBARP 2:3 OCH 4:138

Projektgrupp

Projektägare	*Åsa Simonsson, chef Tillväxtavdelningen*
Projektledare	*Filip Preston, mark- och exploateringsingenjör*
Projektgrupp	*-för exploatering Filip Preston*
	-för detaljplan Mikael Vallberg
	-för Gata, trafik och park Karin Jönsson
Hela tillväxtavdelningen utgör en referensgrupp	

Fastighetsägare

Sibbarp 2:3	*Eslövs kommun*
Sibbarp 4:138	*Eslövs kommun*

Projektinformation

Diarienummer	*KS.2021.0201*
Projektnummer	*80115*
Objektnummer	*80094*

1 Bakgrund

1.1 Bakgrund

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 26 maj 2020 att ge Kommunledningskontoret i uppdrag att ansöka om planbesked för ny bebyggelse i Marieholm. Framförallt ska behovet av villatomter tillgodoses och nya exploateringsprojekt behöver därmed initieras.

Del av Sibbarp 2:3 och 4:138 är utpekat i översiktsplanen Eslöv 2035 för ny bebyggelse med blandad täthet i bymiljö. Genom projektet kan översiktsplanens intentioner genomföras och behovet av villatomter och andra typer av småhus tillgodoses. Direkt öster om bostadsområdet anger översiktsplanen nya grönområden och mark för omhändertagande av dagvatten.

Orienteringskarta med exploateringsområdet markerat i gult, grönområde i grönt.

1.2 Syfte

Syftet med projektet är att utveckla Marieholm som bostadsort och tillskapa nya bostäder i form av villor och flerbostadshus i stationsnära läge. I projektet ska även utbyggnad och anläggande av grönområde i enlighet med intentionerna i översiktsplanen utredas.

1.3 Frågeställningar och utmaningar

En rad frågor behöver belysas och klargöras under projektets gång:

- Områdets kopplingar och förhållande till sin omgivning
- Trafikförsörjning och parkering, gatustruktur
- Dagvatten och skyfall.
- Massbalansering
- Riskfrågor, markföroreningar, radon, farligt gods och miljöfarlig verksamhet
- Kulturmiljö och arkitektoniska aspekter
- Teknisk försörjning, VA, el, bredband.
- Trygghet, barnets bästa och jämställdhet

- Behov av lokaler för kommunala behov inom området eller orten.
- Grönområdets utbredning och utformning.
- Fastighetsindelning, kvarters- respektive allmän platsmark
- Upplåtelseformer och försäljningsmetod.
- Projektekonomi.

1.4 Exploateringsprojekt

I ett kommunalt exploateringsprojekt har kommunen flera olika roller: Som markägare och exploatör har kommunen ett övergripande ansvar att driva och utveckla projektet och behöver i ett inledande skede formera de värden som ska komma till uttryck. Kommunen agerar sedan också som planmyndighet enligt plan- och bygglagen, i samband med framtagandet av detaljplan för området. Vidare är kommunen huvudman för allmänna platser i Marieholm och svarar för att gator och grönområden byggs ut och därefter över tid sköts och underhålls.

2. Beskrivning av projektet

2.1 Nuläge

Exploateringsområdet är beläget mellan järnvägen och Ringvägen i Marieholm, öster om Tegelvägen. Området består idag av drygt 7 hektar jordbruksmark som arrenderas ut till en lantbrukare. Genom området går en gång- och cykelväg i nordsydlig riktning. Marken lutar i varierande grad åt järnvägen i söder. Hela området ägs av Eslövs kommun.

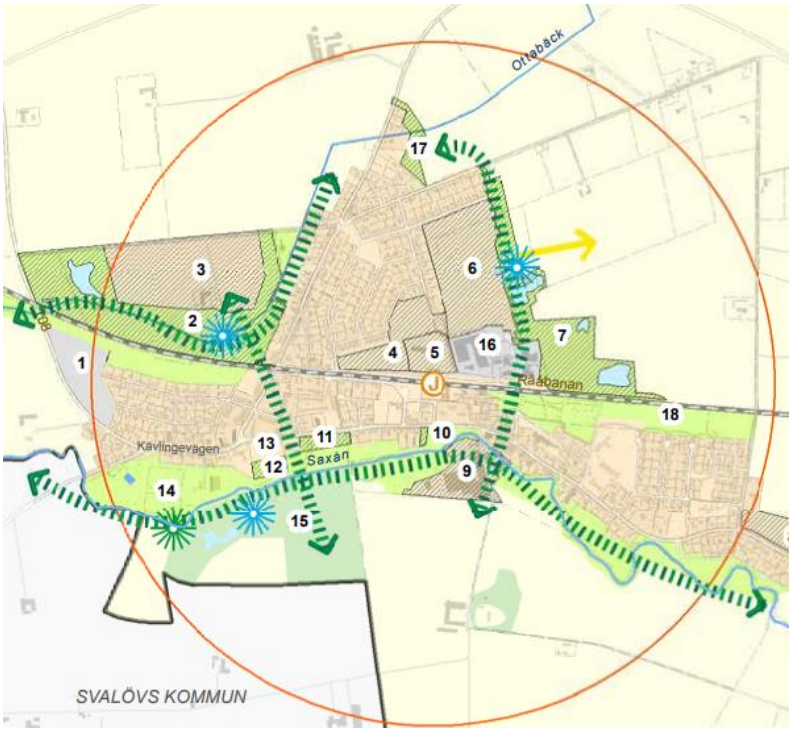
Öster om exploateringsområdet finns ytterligare mark som i översiktsplanen är utpekad som grönområde. Här finns två märgelhål, biotopskyddade, samt en damm som anlagts av Miljö och Samhällsbyggnad i början av 2000-talet. Området kring dammen har vissa restriktioner kring skötseln, vilket ingår i

det arrendeavtal som finns för intilliggande jordbruksmark. I grönområdets södra del finns befintlig detaljplan för verksamheter.

2.2 Gällande dokument och politiska beslut

2.2.1 Översiktsplan

Området är utpekat i översiktsplanen Eslöv 2035 under figurnummer 6 och 7:

6. Jordbruksmark bebyggs. Planläggs för stationsnära blandad bebyggelse med varierande täthet i bymiljö. Hänsyn ska tas till befintliga förutsättningar särskilt till till buller, grönstruktur, vattenhantering, kulturmiljö samt riksintresse för kommunikationer, Marieholmsbanan. Samplaneras med vattenhanterande grönstråk i öster.
7. Jordbruksmark lämplig för grönområde med vattenhantering. Området länkar samman ny och befintlig bebyggelse, gångstråk ökar tillgänglighet till rekreation/ natur. Grönområdet kan med fördel samplaneras med angränsande ny bebyggelse.

2.2.2 Detaljplaner

Exploateringsområdet är i huvudsak inte detaljplanerat, bortsett från en mindre yta i sydöstra delen. I det gröna stråket finns planlagd mark för

verksamheter. Nedanstående karta visar utbredningen för befintliga detaljplaner.

Väster om området har en ny detaljplan för förskola antagits under 2020

2.3 Arbetsgång och projektfaser

2.3.1 Initiering

I ett inledande skede behöver ett koncept utarbetas som visar hur kommunen vill utveckla området. Detta kan jämföras med ett privat exploateringsprojekt där exploatören utifrån sina preferenser och byggsystem tar fram ett förslag till hur marken ska användas mest effektivt. Förslaget ligger sedan till grund för den ansökan om planbesked som lämnas in. På liknande sätt behöver kommunen ta fram en utformning som kan ligga till grund för exploateringsprojektet och det kommande planarbetet.

För att utarbeta konceptet tar kommunen med fördel hjälp av en arkitekt som tillsammans med projektgruppen drar upp de övergripande strukturerna för området utifrån ställningstaganden i översiktsplanen och annan kommunal planering. En marknadsundersökning avseende kvartersmark bör ske så att villatomter och tomter för radhus eller flerbostadshus utformas på ett sätt som förenklar försäljning till tomtkön eller markanvisningar till byggaktörer. En exploateringskalkyl tas fram utifrån den inledande

utformningen, som sedan blir en grund för projektbudgeten. I samband med att planläggningen inleds godkänns utformningsförslaget av KSAU.

2.3.2 Detaljplanering

Utifrån konceptet inleds detaljplanering efter beslut i KSAU. De utredningar som behöver ske för att uppfylla plan- och bygglagens krav på planläggning tas fram och bekostas av projektet. Innan detaljplanen antas görs en förprojektering av gator och allmänna platser som ligger till grund för fortsatt projektering och upphandling.

2.3.3 Genomförande

När detaljplanen antagits sker detaljprojektering, upphandling och utbyggnad av gator och allmänna platser. Utbyggnaden sker med hjälp av Miljö och Samhällsbyggnad men finansieras inom exploateringsprojektet.

Kvartersmarken delas upp i tomter och försäljning påbörjas genom erbjudande till tomtkön eller genom markanvisning till byggaktörer.

Efter avslutad byggnation färdigställs gator med toppbeläggning.

2.3.4 Projektavslut

Projektet avslutas när all kvartersmark är såld och gator är färdigställda. Driften av gator och parker överlämnas till Miljö och Samhällsbyggnad som begär ökade anslag för drift.

2.4 Avgränsningar

Projektet avgränsas geografiskt enligt bilden i avsnitt 1.1. Tillfartsleder och kopplingar som har betydelse för projektet kommer att belysas. Övriga delar av Marieholm kommer inte att beröras i detta arbete. Under projektets gång kan projektets utbredning komma att justeras utifrån tillgänglig kunskap.

Ekonomiskt avgränsas projektet till att avse den kvartersmark och den allmän platsmark som krävs för att möjliggöra exploatering av den yta som i översiktsplanen anges som stadsbygd. Det gröna stråk som genomförs i områdets östra delar bedöms bli till nytta för hela orten och inte bara isolerat till exploateringsprojektet. Ekonomisk bör därför iordningställandet av grönområdet ses som ett investeringsprojekt inom ramen för Miljö och Samhällsbyggnads uppdrag. Entreprenader och planering kan med fördel samordnas.

2.5 Upplåtelseformer och försäljning

Tillskapad kvartersmark säljs som villatomter till den kommunala tomtkön eller genom markanvisningar till byggaktörer. Vid markanvisningar bör upplåtelseformen styras så att det följer målen i bostadsförsörjningsprogrammet.

3 Administrativa frågor

3.1 Tidplan

Tidplanen för projektet är preliminär, framför allt i de delar som ligger långt fram i tid.

2021	Projektstart. Beslut i KS. Initieringsfasen påbörjas. Utredningskostnader belastar projektet.
2021	Förslag till koncept läggs fram för KSAU tillsammans med upprättad exploateringskalkyl. Beslut om planuppdrag fattas. Grind 1.
2021	Detaljplanarbete påbörjas.
2022	Beslut om samråd.
2022	Förprojektering av gator och parker.
2022	Beslut om granskning.
2023	Detaljplan antas.
2023	Fråga om indelning i etapper. Grind 2.
2023	Detaljprojektering av gator och allmänna platser.
2024	Upphandling av entreprenad. Igångsättningstillstånd, beslut i KSAU.
2025	Utbyggnad av bygg-gator och allmän plats.
2025	Markanvisningstävlingar.
2026	Försäljningsstart villatomter.
2027-2029	Byggnation och successiv inflyttning.
2030	Färdigställande av gator och parker.

3.2 Ekonomi och budget

Inriktningen är att projektet ska finansieras genom försäljning av den tomtmark som tillskapas. Investeringsmedel krävs för genomförandet av grönområdet. Under planeringsfasen ökar kunskapen i projektet och ett ekonomiskt underlag kommer att tas fram innan detaljplanering påbörjas. I slutet av initieringsfasen har en exploateringskalkyl upprättats som grovt redovisar kostnaderna. I takt med att kunskapen ökar i de inledande skedena kommer kalkyler och ekonomiska underlag att uppdateras.

För att påbörja projektet behöver utredningskostnader tas, även om det senare visar sig att projektet inte kan genomföras.

3.3 Beroenden och påverkan på annan planering

Projektet är beroende av flera olika beslut för att kunna verkställas och genomföras.

- Beslut om projektstart. KS.
- Beslut om planuppdrag. KSAU.
- Beslut att anta detaljplan. KS.
- Budget och projektmedel. KS/KF.
- Beslut om igångsättningstillstånd. KSAU.
- Prioritering av personalresurser inom kommunledningskontoret och inom Miljö och Samhällsbyggnad.
- Beslut om försäljning av mark samt beslut om upplåtelseformer. KSAU.

Projektet kommer leda till ett ökat antal bostäder i Marieholm. Kommunal service behöver utvecklas och följa ökningen av invånarantalet.

Projektet kommer leda till att gator och allmän plats byggs ut, vilket innebär ökade kostnader för Miljö och Samhällsbyggnad för drift och underhåll av kommunal mark.

3.4 Kopplingar till mål och vision

Projektet bidrar till att stärka inriktningsmålen i det kommunala handlingsprogrammet:

- Attraktiva och trygga miljöer i staden, byarna och på landsbygden där man trivs och utvecklas.

- Tillgång till varierande bostäder i hela kommunen.

Projektet bidrar också till att översiktsplanen genomförs samt bidrar till bostadsförsörjningen i kommunen.

3.5 Prioritet

Exploateringsprojektet hanteras som ett projekt i prioritetsgrupp 1. Prioritering av detaljplanen anges i samband med att planarbetet inleds.

3.6 Kommunikation

Kommunikation kommer inledningsvis att ske inom ramen för planarbetet. I samband med försäljning och utbyggnad har kommunikationen en mer marknadsförande roll.

3.7 Risker

I projektet finns olika risker att ta hänsyn till. Nedan listas kända risker:

- Detaljplanen överklagas.
- Tidplanen är för snäv.
- Prioriteringar ändras inom projektets utförandetid
- Kostnader för genomförandet blir dyrare än förväntat
- Bostadsmarknaden förändras så att efterfrågan minskar.
- Projektorganisation byts ut.

4 Kriterier för projektavslut

Projektet avslutas när detaljplanen är antagen, kvartersmarken inom området är bebyggd och allmän platsmark är utbyggd och färdigställd enligt projektering. Drift överlämnas till Miljö och Samhällsbyggnad. En avslutsraport tas fram.

Bilagor:

-

Revisionshistoria

2021-04-15 Projektplan upprättad.

Översiktskarta över Marieholm

661 (742)
2021-04-15

0 50 100 150 200 250 300 350 400 450 500 550 600 (m)

1:6 000

Godkännande av optionsavtal för del av Eslöv 54:2

14

KS.2019.0126

ESLÖVS KOMMUN

KS.2019.0126

2021-04-14
Patrik Larsson
+4641362177
Patrik.Larsson@eslov.se

Kommunstyrelsen

Godkännande av optionsavtal för del av Eslöv 54:2

Ärendebeskrivning
Lidl Sverige KB (Lidl) har inkommit med en förfrågan om att förvärva en del av fastigheten Eslöv 54:2 som ägs av Eslövs kommun. Syftet med förvärvet är att Lidl ska kunna etablera en ny livsmedelsbutik inom området samt de angränsande fastigheterna Äspingen 1 och 2. Kommunstyrelsens arbetsutskott har gett kommunledningskontoret i uppdrag att utarbeta ett förslag till markanvisningsavtal med Lidl, se kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut § 19, 2020; Uppdrag att utarbeta förslag till markanvisningsavtal med Lidl Sverige KB avseende del av Eslöv 54:2, Eslövs kommun.

Beslutsunderlag
Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut § 19, 2020; Uppdrag att utarbeta förslag till markanvisningsavtal med Lidl Sverige KB avseende del av Eslöv 54:2, Eslövs kommun
Förslag till optionsavtal avseende del av Eslöv 54:2
Översiktskarta över Eslöv 54:2

Beredning
Kommunledningskontoret har förhandlat med Lidl om avtalsinnehåll och villkor för ett optionsavtal. Förslaget som har tagits fram innebär att Lidl får en ensamrätt att under ett år förhandla med kommunen om förvärv av ett område om cirka 5 000 kvadratmeter. Det aktuella området används för närvarande för jordbruksändamål. I gällande detaljplan är marken utlagd som naturområde. En förutsättning för att optionen ska kunna utnyttjas är att en ny detaljplan tas fram som medger handel. Positivt planbesked och planuppdrag beslutades av kommunstyrelsens arbetsutskott, se § 57, 2020; Positivt planbesked för fastigheterna Äspingen 1 och 2 samt del av Eslöv 52:14. Lidl bekostar framtagandet av detaljplanen enligt upprättat planavtal. Lidl ska dessutom utföra och bekosta de åtgärder på allmän plats som krävs till följd av exploateringen, vilket kommer att regleras i ett särskilt exploateringsavtal.

Överenskommet pris för marken enligt optionsavtalet är 450 kronor per kvadratmeter. Priset har bedömts som marknadsmässigt. Den exakta markarealen bestäms utifrån kommande detaljplan och fastighetsbildning. Övriga villkor för överlåtelsen kommer att förhandlas fram i samband med att optionen utnyttjas. Under optionstiden kan kommunen inte sälja marken till någon annan part.

Förslag till beslut

- Förslag till optionsavtal mellan Eslövs kommun och Lidl Sverige KB avseende del av Eslöv 54:2 godkänns.

Beslutet skickas till

Lidl Sverige KB

Eva Hallberg
Kommundirektör

Åsa Simonsson
Chef Tillväxtavdelningen

Direktiv till ombud årsstämma 2021 i Kommunassurans Syd Försäkrings AB

15

KS.2021.0181

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0181

2021-04-07
Tomas Nilsson
+4641362012
Tomas.Nilsson@eslov.se

Kommunstyrelsen

Direktiv till ombud årsstämma Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Ärendebeskrivning
Årsstämma för Kommunassurans Syd Försäkrings AB den 12 maj 2021.

Beslutsunderlag
Årsstämma 2021 i Kommunassurans Syd Försäkrings AB 12 maj 2021
Årsredovisning 2020 Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Revisionsberättelse Kommunassurans Syd
Granskningsrapport för 2020 Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Beredning
Årets resultat uppgår till 11 614 tkr (28 320 tkr) före dispositioner och skatt. Bolaget gör avsättning till säkerhetsreserven med -3 169 tkr (5 733 tkr). Efter skatt slutar resultatet på 6 565 tkr (26 722 tkr). Styrelsen föreslår att vinsten balanseras i ny räkning.

Förslag till beslut
- Kommunstyrelsen uppdrar åt kommunens ombud att vid årsstämman
  - godkänna årsredovisningen med resultat- och balansräkning,
  - disponera vinsten enligt styrelsens förslag samt
  - bevilja styrelseledamöterna och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Beslutet skickas till
Revisionsnämnden
Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Eva Hallberg
Kommundirektör

Tomas Nilsson
Ekonomichef

Till årsstämman i Kommunassurans Syd Försäkrings AB (org.nr 516406-0294)

Granskningsrapport för 2020

Vi, av årsstämman utsedda lekmannarevisorer, har granskat Kommunassurans Syd Försäkrings AB:s (org.nr 516406-0294) verksamhet.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, aktieägaravtal, ägardirektiv och de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas uppgift är att granska om bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt pröva den interna kontrollen och om verksamheten bedrivits enligt ägarnas uppdrag och mål.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för prövning och bedömning.

Vid vår granskning har vi samrått med våra ersättare Bruno Andersson, Ystad och Bengt Wallin, Sölvesborg.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi bedömer att verksamheten bedrivits enligt fastställt ägardirektiv och inom de kommunala befogenheter som gäller för bolaget.

Någon grund för anmärkning mot styrelsens eller verkställande direktörens förvaltning föreligger därmed inte.

Malmö 2021-03-29

Per Lilja, Malmö Sylve Qvillberg, Skurup
Av årsstämman utsedda lekmannarevisorer

Visma Addo ID-nummer : ac0b0570-fdb4-4ad5-a028-4e5550e41843

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: YChGx0NJOvlVUyoBA/rXAQ

Per Lilja
Lekmannarevisor

29-03-2021 11:42

Serienummer: KFvxKd865hR3LPfmQDNanQ

SYLVE QVILLBERG
Lekmannarevisor

29-03-2021 17:20

Visma Addo ID-nummer : ac0b0570-fdb4-4ad5-a028-4e5550e41843

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation

Utöver detta dokument kan ett eller flera dokument och bilagor höra till försändelsen.
Alla dokument i försändelsen är listade nedan. I händelseloggen
står alla åtgärder som relaterar till signeringen av dokumentet.

Dokument i försändelsen

Detta dokument
Granskningsrapport 2020.pdf

Ovanstående dokument och bilagor som lämnats in i signerad form har skickats till alla parter via e-post eller en nedladdningslänk. Undertecknaden är ansvarig för nedladdning och säker lagring av dokument och bilagor.

Ladda ner dokument
Om du som undertecknare har fått en länk där du kan ladda ner dokumenten kommer den att vara giltig i upp till 10 dagar efter mottagande. Därefter kommer dokumenten att raderas från Visma Addo.

Händelselogg för dokument

Händelselogg för dokumentet

2021-03-26 16:03	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-26 16:03	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-26 16:04	En avisering har skickats till Per Lilja
2021-03-26 16:04	En avisering har skickats till Sylve Qvillberg
2021-03-26 16:44	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Per Lilja
2021-03-29 11:42	Per Lilja har signerat dokumentet Granskningsrapport 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: YChGx0NJOvlVUyoBA/rXAQ)
2021-03-29 11:43	Alla dokument har undertecknats av Per Lilja
2021-03-29 17:19	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Sylve Qvillberg
2021-03-29 17:20	SYLVE QVILLBERG har signerat dokumentet Granskningsrapport 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: KFvxKd865hR3LPfmQDNanQ)
2021-03-29 17:20	Alla dokument har undertecknats av Sylve Qvillberg

Visma Addo ID-nummer : ac0b0570-fdb4-4ad5-a028-4e5550e41843

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Kommunassurans Syd Försäkrings AB, org.nr 516406-0294

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Kommunassurans Syd Försäkrings AB för år 2020.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Kommunassurans Syd Försäkrings ABs finansiella ställning per den 31 december 2020 och av dess finansiella resultat för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för Kommunassurans Syd Försäkrings AB.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till bolagets styrelse i enlighet med revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Kommunassurans Syd Försäkrings AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Vår revisionsansats

Revisionens inriktning och omfattning

Vi utformade vår revision genom att fastställa väsentlighetsnivå och bedöma risken för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna. Vi beaktade särskilt de områden där verkställande direktören och styrelsen gjort subjektiva bedömningar, till exempel viktiga redovisningsmässiga uppskattningar som har gjorts med utgångspunkt från antaganden och prognoser om framtida händelser, vilka till sin natur är osäkra. Liksom vid alla revisioner har vi också beaktat risken för att styrelsen och verkställande direktören åsidosätter den interna kontrollen, och bland annat övervägt om det finns belägg för systematiska avvikelser som givit upphov till risk för väsentliga felaktigheter till följd av oegentligheter.

Vi anpassade vår revision för att utföra en ändamålsenlig granskning i syfte att kunna uttala oss om de finansiella rapporterna som helhet, med hänsyn tagen till koncernens struktur, redovisningsprocesser och kontroller samt den bransch i vilken koncernen verkar.

Väsentlighet

Revisionens omfattning och inriktning påverkades av vår bedömning av väsentlighet. En revision utformas för att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida de finansiella rapporterna innehåller några väsentliga felaktigheter. Felaktigheter kan uppstå till följd av oegentligheter eller misstag. De betraktas som väsentliga om enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användarna fattar med grund i de finansiella rapporterna.

Baserat på professionellt omdöme fastställde vi vissa kvantitativa väsentlighetstal, däribland för den finansiella rapportering som helhet (se tabellen nedan). Med hjälp av dessa och kvalitativa överväganden fastställde vi revisionens inriktning och omfattning och våra granskningsåtgärders karaktär, tidpunkt och omfattning, samt att bedöma effekten av enskilda och sammantagna felaktigheter på de finansiella rapporterna som helhet.

✔ **Signerat** 2021-03-29 15:32:57 UTC **Oneflow ID** 1740496 **Sida** 1 / 6

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Särskilt betydelsefullt område	*Hur vår revision beaktade det särskilt betydelsefulla området*
Reserv för oreglerade skador • Kommunassurans Syd Försäkrings AB erbjuder sina ägare skade- och ansvarsförsäkringar. Ledningen beskriver de risker som finns förknippade med försäkringsgivning på sidorna 15-16 och de redovisningsprinciper som tillämpas beskrivs på sida 14-15. • Reserven för oreglerade skador är i väsentlig utsträckning beroende av de bedömningar ledningen gör av de mest sannolika kostnaderna för att reglera skadorna. Reserven uppgår i bokslutet till 89 MSEK (53 MSEK). • Bedömning görs baserad på den information ledningen har tillgänglig vid bokslutet och beräkningarna baseras på bedömningar om framtida utfall av skadekostnad, såsom avvecklingstid och skademönster. Bolaget använder vedertagna aktuariella metoder för beräkningarna av avsättningar för oreglerade skador. Beräkningen av reserven för inträffade men ej inrapporterade skador görs av bolagets aktuarie. • Det går inte att utesluta att annan information kan påverka de reserver som bokförts och graden av uppskattningar och bedömningar gör att vi anser att reserv för oreglerade skador utgör ett särskilt betydelsefullt område.	Vi har bland annat: • Stämt av bokföringen mot det register över inträffade skador som bolaget upprättar och löpande uppdaterar • Inhämtat skaderapporter och beräkningsunderlag för bedömning av riktigheten i gjorda reserver och utmanat ledningen i de antaganden och bedömningar som gjorts • Inhämtat aktuarierapport avseende beräkning av reserv för inträffade men ej inrapporterade skador, samt bedömt beräkningsmetod i denna mot etablerad praxis • Inhämtat utfall i tidigare gjorda reserver för jämförelse mot tidigare reserv för bedömning av riktigheten i gjorda reserver Vår granskning har inte resulterat i några väsentliga anmärkningar inom detta områden

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

✔ **Signerat** 2021-03-29 15:32:57 UTC **Oneflow ID** 1740496 **Sida** 2 / 6

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Kommunassurans Syd Försäkrings AB för år 2020 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Kommunassurans Syd Försäkrings AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB, Box 4009 203 11 Malmö, utsågs till Kommunassurans Syd Försäkrings ABs revisor av bolagsstämman den 6 maj 2014 och har varit bolagets revisor därefter.

Malmö den 29 mars 2021

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

✔ **Signerat** 2021-03-29 15:32:57 UTC **Oneflow ID** 1740496 **Sida** 3 / 6

Carl Fogelberg
Auktoriserad revisor

Signerat 2021-03-29 15:32:57 UTC

Signerat 2021-03-29 15:32:57 UTC **Oneflow ID** 1740496 **Sida** 5 / 6

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: CARL FOGELBERG

2021-03-29 15:32:57 UTC

Datum

Carl Fogelberg
Partner
carl.fogelberg@pwc.com
+46 70 929 28 67

Leveranskanal: E-post

Å R S R E D O V I S N I N G

för

Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Org.nr. 516406-0294

Styrelsen och verkställande direktören får härmed avlämna årsredovisning
för räkenskapsåret 2020-01-01 -- 2020-12-31

	Sida
- förvaltningsberättelse	2
- femårsöversikt	7
- resultaträkning	8
- resultatanalys	9
- balansräkning	10
- redogörelse över förändringar i eget kapital	12
- tilläggsupplysningar	13
- revisonsberättelse	22
- granskningsrapport	26

Undertecknad styrelseledamot i Kommunassurans Syd Försäkrings AB intygar dels att denna kopia av årsredovisningen stämmer överens med originalet samt dels att resultat- och balansräkning fastställts på ordinarie årsstämma den 12 maj 2021. Stämman beslöt tillika godkänna styrelsens förslag till disposition av resultatet.

Malmö den 12 maj 2021

.....
Jan Åke Troedsson
Styrelseordförande

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Förvaltningsberättelse 2020

Styrelsen och verkställande direktören i Kommunassurans Syd Försäkrings AB får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2020-01-01 – 2020-12-31.

Styrelsen har haft elva protokollförda sammanträden under året varav ett tvådagars strategimöte samt två beslut per capsulam.

Uppgift som anges inom parantes är föregående års uppgift.

Bolagets bildande samt ägarna

Bolaget startade sin verksamhet i maj 2005.

Syftet med bolaget är:
- att garantera att delägarna alltid erhåller ett försäkringsskydd,
- att utgöra en konkurrent till den befintliga försäkringsmarknaden samt
- att stimulera delägarna i deras skadeförebyggande arbete.

Bolaget ägs av 69 (69) kommuner från olika delar av Sverige, med klart övervägande andel i Götaland. Ägarna har tillsammans satt in 72 568 kkr (72 568 kkr) i aktiekapital. Borgholms kommun har blivit delägare men aktiekapitalet (466 tkr) är vid årsskiftet ännu ej registrerat.

Ägarsamråd med representanter från de 69 delägarna hölls digitalt den 11 december. Bolaget informerade då om hittillsvarande utveckling och framtidsplaner.

Verksamhetens omfattning

Bolaget har tillstånd för att bedriva försäkringsrörelse (benämndes tidigare koncession) för att till sina ägare och deras kommunala bolag meddela direkt försäkring i följande grupper och klasser av skadeförsäkring.

- Försäkring mot brand och annan skada på egendom (grupp e).
- Fartyg (klass 6).
- Allmän ansvarighet (klass 13).
- Annan förmögenhetsskada (klass 16).

Förutom finansiellt resultat bör bolagets lönsamhet även bedömas efter andra kriterier, som exempelvis minskad försäkringspremie för ägarna samt minskat skadeutfall hos ägarna.

Bolaget har under året tecknat försäkringsskydd för 64 (58) kommuner samt 1 (2) bolag och kommunalförbund. Försäkringar tecknas endast för delägande kommuner eller deras hel- eller delägda bolag. Internupphandling enligt 3 kap. LOU, erbjuds endast till kommuner som upphandlar försäkringsskydd inom sin intressesfär, medan övriga organisationer enbart försäkras efter att Kommunassurans vunnit en upphandling enligt annan upphandlingsform i LOU. Under 2020 har 63 kommuner valt internupphandling och bolaget har totalt haft 65 försäkringskunder försäkringstagare, kommuner och bolag.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Möjligheten för ägarkommunerna efter ändringen i LOU att internupphandla sin försäkring i Kommunassurans blev permanentad fr o m 2013. Kommunerna har fått attraktiva premieerbjudanden kopplat till ett premieåterbäringssystem som faller ut när kommunerna haft ett positivt skadeutfall.

De riskexponeringar som har försäkrats i bolaget har återförsäkrats på den svenska och internationella återförsäkringsmarknaden.

Bolagets arbete med skadeförebyggande åtgärder har under året varit inriktat dels på informationsåtgärder gentemot kommunerna samt har det självkontrollprogram som har utvecklats i samarbete med vår riskkonsult fått ökad spridning börjat implementera.

Väsentliga händelser under och efter räkenskapsårets utgång

Skadeutvecklingen har under året varit negativ, framför allt vad avser större egendomsskador. Sju egendomsskador där kostnaden bedöms överstiga bolagets självbehåll om 5 Mkr (den gräns där bolagets återförsäkrare träder in) har inträffat. Bolagets totala kostnader för egendomsskador har överskridit den totala gränsen om 25 Mkr som bolaget svarar för, s.k. stop-loss (den gräns som gäller när återförsäkrare träder in och betalar den överskjutande delen av egendomsskador). Trots skadeutfallet beräknas många av de kunder som har valt internupphandling och uppvisar en positiv skadesituation erhålla premieåterbäring. Premieåterbäringen uppgår till totalt 10,1 Mkr (7,6 Mkr).

Som alla försäkringsbolag är bolagets verksamhet volatil. Efter relativt höga skadeutfall under åren 2016 och 2017 och väsentligt bättre utfall under åren 2018 och 2019 har skadekostnaderna år 2020 visat sig vara de högsta någonsin avseende egendomsskador. En väsentlig del av skadekostnadsökningen är dock relaterad till den stora volymökningen med högre premier under år 2020.

Bolaget påverkades märkbart av covid-19 när den slog till och börsvärdet i slutet av mars 2020 på några dagar sjönk kraftigt. Trots att bolagets placeringspolicy medför att bolagets exponering mot aktiemarknaden är ytterst begränsad så påverkades bolaget. Huvuddelen av bolagets totala innehav består av värdepapper som skyddas av nominella värden som återfås vid förfallodatum såvida inga kredithändelser inträffar. Även dessa minskade kraftigt i värde, sett till dagsvärde. Under en kort period så uppgick värdetappet avseende dagsvärde till ca -55 Mkr. De nominella beloppen var vid det tillfället betydligt högre än det kortsiktiga värdetappet varför bolaget valde att hålla sig lugnt och invänta vändningen. Vändningen visade sig komma fortare än förväntat och det tillfälliga värdetappet var i slutet av året till stora delar återställt. Bolaget har dock i begränsad omfattning tvingats realisera förluster för att finansiera löpande verksamhet.

Under året blev det klart att bolaget får ytterligare en delägare, Borgholms kommun, som från och med år 2021 är försäkad i bolaget.

I slutet av verksamhetsåret har det stått klart att antalet försäkrade kunder kommer att öka med två nya kommuner samtidigt som samtliga från 2020 stannar kvar. I paritet med detta ökar också omsättningen. Det är numera endast en handfull av bolagets ägarkommuner som valt att inte teckna sin försäkring i bolaget.

Årets resultat och skadeutfall

Årets resultat uppgår till 11 614 tkr (28 320 tkr) före dispositioner och skatt. Bolaget gör avsättning till säkerhetsreserven med -3 169 tkr (5 733 tkr). Efter skatt slutar resultatet på 6 565 tkr (26 722 tkr).

Premieintäkterna för egen räkning uppgick till 46 448 tkr (40 822 tkr). Skadekostnaderna för egen räkning uppgick till 27 269 tkr (23 735 tkr). Skadekostnaderna för egen räkning ökar därmed med 3,5 Mkr mellan åren.

Under 2020 har bolagets finansiella placeringar sjunkit i värde med -3 033 tkr (10 573 tkr) och dessutom har förluster vid försäljningar realiserats med -4 139 tkr (1 727 tkr), dvs en total påverkan på resultatet med -7 172 tkr (12 300 tkr), detta som en konsekvens av covid-19.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Ekonomisk ställning

Bolaget har genom tidigare års vinster upparbetat en god ekonomisk ställning. Under många år har betydande värden kunnat avsättas till säkerhetsreserven (obeskattade reserver) som kunnat användas för år som medfört större skador och sämre resultat. Både 2015 och 2016 hade bolaget negativt resultat och under 2017 inträffade så mycket egendomsskador att bolagets garanterade högstanivå, stop-loss, uppnåddes.
Konsolideringsgraden som består av konsolideringskapitalet (eget kapital +säkerhetsreserv-beräknad skatt) i förhållande till premieinkomst för egen räkning uppgår 2020 till 313 % (327 %). Under 2020 hade bolaget så mycket skador och ett negativt finansresultat att nivån uppnåddes för stop-loss. Över tid har bolagets konsolideringsgrad ökat kraftigt, från 182 % år 2009 vilket beror på fler delägare/mer aktiekapital och goda vinster. Främsta skälet till att konsolideringsgraden minskar under 2020 är att premieinkomsten för egen räkning har ökat samtidigt som det endast skett marginell förändring av eget kapital o ch säkerhetsreserv.

Under 2020 har bolagets återförsäkringar för egendom begränsat kostnaderna tack vare det skydd bolaget har genom sitt återförsäkringsprogram där flera större skador inträffat som återförsäkringsbolagen fått ersätta över 5 Mkr/skada men även att nivån för stop-loss (totalt över 25 Mkr i egendomsskador) har uppnåtts. Med utgångspunkt från gjorda utbetalningar för egendomsskador samt reserver uppkomna under 2020 finns ersättning från återförsäkringsbolag med 43,2 Mkr vilket är en historiskt hög ersättning för bolaget. Å andra sidan har bolaget aldrig haft så hög omsättning tidigare.

Bolagets placeringsverksamhet har även under 2020 gett en god avkastning med 7,0 Mkr trots det låga ränteläget på marknaden. Emellertid har värderingen av bolagets tillgångar gått ned i värde under året. I slutet av mars 2020 då effekterna av covid-19 slog till mot hela finansmarknaden så minskade värdet av bolagets tillgångar med ca 25 % på endast en veckas tid. Därefter har värdet succesivt ökat under året och närmat sig det som fanns innan pandemins effekter visade sig på finansmarknaden. Den allra största delen av bolagets premier erhålls vid årsskiftet och placering i värdepapper görs strax därefter. Under det löpande året kan i det normala en viss utgallring göras av värdepapper när kapital behövs för att betala större utgiftsposter som större skador och återförsäkringspremier. Under våren 2020 sjönk värdet på samtliga innehav så att det var oundvikligt att under året kunna sälja värdepapper utan att realisera förlust, detta trots att bolaget valde strategin att sitta lugnt med sina innehav och invänta den förväntade vändningen på marknaden. Vid bokslutstillfället är värdet av innehavet på samma nivå som de är inköpta för men att värdet sjunkit från föregående år. Den direkta avkastningen har under 2020 uppgått till 3,04 % (3,64 %). Tidigare år har de finansiella intäkterna kunnat finansiera stor del av bolagets administrativa verksamhet, det är med dagens räntenivåer inte längre möjligt. Även om markanden kan förändra värdet av innehavet på relativt kort tid har bolaget över den senaste 10-årsperioden en genomsnittlig avkastning på ca 5 Mkr/år.

Idag har bolaget en hög kapitalbas 135,6 Mkr (132,7 Mkr), att jämföras med nuvarande krav på solvensmarginal, 38,4 Mkr. Det är positivt med en hög kapitalbas sett till bolagets ambitioner att få fler försäkringstagare samt att värva fler delägare.

Risker i verksamheten

Kommunassurans Syd Försäkrings AB köper återförsäkring för att begränsa bolagets risker. För egendomsskada var bolagets självbehåll 5 Mkr för enskild skada. Den totala skadekostnaden för egendomsskdor som ersätts av bolaget, aggregat, uppgick till 25 Mkr. För ansvarsskador var självbehållet 2 Mkr per skadehändelse och maximerat till 5 Mkr per år vilket det varit sedan 2006. I ett särskilt program för Malmö stad uppgick totala risken till 1 Mkr. Sammanlagt begränsades bolagets totala risk till 31 Mkr (25+5+1) per år. Återförsäkring tecknades hos svenska och internationella återförsäkringsbolag och har handlats upp enligt Lagen om offentlig upphandling, LOU.

Finansrörelsen styrs av bolagets placeringspolicy. Kapitalet har varit placerat i bank, kommun- och företagsobligationer samt andra räntebärande värdepapper i enlighet med bolagets placeringspolicy.

Bolagets risker finns utförligare beskrivet under "Tilläggsupplysningar".

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Verksamheten 2021

Premierna på försäkringsmarknaden generellt ökar kraftigt under år 2021, men bolaget har valt att även under år 2021 bibehålla samma premienivå som tidigare år. För kunder som internupphandlat sin försäkring enligt LOU 3 kap 11 § ligger premierna stilla, vilket är bolagets målsättning avsikten med den placeringstekniken. Som nämnts ovan ökar dock antalet försäkrade kommuner, vilket indikerar en hårdnande marknad. Att marknaden hårdnar uttrycks också av andra försäkringsföretag.

För 2021 har Svalövs kommun återvänt som försäkringskund och har internupphandlat sin försäkring. Dessutom har Borgholms kommun blivit delägare och försäkrar från 2021.

De kommuner som inte har internupphandlat sin försäkring utan istället upphandlat via LOU kommer att erbjudas möjligheten. Från Kommunassurans sida rekommenderas ägarkommunerna att internupphandla, eftersom det leder till lägre transaktionskostnader samt att bolaget erbjuder bättre villkor vid en internupphandling än vid en upphandling enligt annan upphandlingsform. Internupphandlande kommuner deltar även i bolagets premieåtebäringsprogram, vilket hittills gett internupphandlande kommer återbäring om totalt 48,0 Mkr.

Det finns dessutom vissa kommuner som inte har sin fösäkring i bolaget idag, de får en förnyad kontakt med erbjudande om direktplacering.

Arbetet med att attrahera nya delägare inom upptagningsområdet kommer att fortgå, även om det är en relativt långsam process, så är vår ambition att årligen kunna komma till avslut med några kommuner.

Under 2020 har ett arbete inletts med att bereda delägarkommunerna ökade möjligheter att behålla mer egen risk och därmed premie i motsvarande mån. En ökad risktolerans kräver ett ökat ansvarstagande per kommun, vilket också medför att kommunernas möjlighet att själv behålla vinstmedel avseende den egna försäkringen ökar. Bolaget har i detta arbete sett närmare på den administrativa lösning som ett av de andra kommuncaptiven, Svenska Kommun Försäkrings AB, har. I detta arbete har även frågan om ökat samarbete med det andra kommuncaptivet diskuterats.

Arbetet med att stimulera delägarna i deras skadeförebyggande arbete kommer att fortsätta genom utbildningar, seminarier och nätverksbyggande. Även kompetenshöjning på området kommer att genomföras under 2021. Bolaget genomför numera en stor del av större möten med möjlighet till digitalt deltagande, t ex vad gäller seminarier, ägarsamråd och bolagsstämma.

Covid-19 har blivit ett reellt hot mot den globala tillväxten. Många länder har satt in stimulansåtgärder för att hindra en mer långtgående och djupare lågkonjunktur. Hopp finns att pandemin ska avta och kunna helt upphöra när vaccinationen av befolkningen har genomförts. Denna tidsplan har tvingats flyttas fram allt eftersom då tillgången på vaccin är begränsad. Nya mutationer av viruset kan förändra förutsättningarna på nytt och förlänga begränsningar i samhället där sektorer kan slås ut, arbetslösheten tilltaga och konjunkturen påverkas negativt. Även om det gått ett år med covid-19 och många åtgärder vidtagit så är fortfarande osäkerheten stor.

På återförsäkringsmarknaden har priserna stigit kraftigt som följd av covid-19. Bolagen generellt tar tillfället att höja sina premier. Dessutom spelar bolagets dåliga skaderesultat roll för förhandlingen av 2021 års återförsäkringspremier som höjdes med totalt ca 30 %.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Medarbetare och ersättning

Bolaget har fyra anställda, varav två kvinnor (senior underwriter och administratör) samt två män (VD och ekonomichef/vice VD).

Det föreligger inga osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. Nuvarande VD:s lön avseende 2020 avtalades i samband med anställningsprocessen.

Ingen rörlig ersättning utgår till någon av bolagets anställda.

Disposition av resultat

Förslag till disposition av bolagets resultat	2020
Till årsstämmans disposition står följande belopp (kr)	
Från tidigare år balanserat	34 665 351
Överkursfond	4 711 575
Årets resultat	6 565 062
Summa	45 941 988

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att vinsten disponeras på följande sätt:

att i ny räkning balanseras 45 941 988 kr.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Femårsöversikt (kr)

Resultatet

	2020	2019	2018	2017	2016
Premieinkomst för egen räkning, (f e r)	45 435 641	40 754 132	40 079 411	30 208 977	30 593 792
Premieintäkt f e r	46 448 419	40 822 404	39 843 887	30 094 100	29 509 035
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	-23 379	3 552 898	-1 086 455	1 727 429	623 299
Försäkringsersättningar (skadeers) f e r	-27 269 306	-23 734 806	-13 593 361	-26 073 292	-32 454 703
Driftkostnader f e r	-9 451 169	-9 015 950	-9 011 218	-7 926 283	-6 946 835
Övriga intäkter/kostnader	1 432 269	0	0	0	0
Tekniskt resultat försäkringsrörelsen	11 136 834	11 624 546	16 152 853	-2 178 046	-9 269 204
Finansrörelsens resultat	-148 146	19 724 194	-3 829 633	4 923 304	2 456 346
Övriga intäkter/kostnader	625 000	525 000	500 000	500 000	500 000
Avsättn(-)/disp(+) säkerhetsreserv	-3 168 576	5 733 341	-6 862 364	0	6 500 000
Skatt	-1 880 050	-7 331 850	-1 605 930	-640 500	0
Årets resultat	**6 565 062**	**30 275 231**	**4 354 926**	**2 604 758**	**187 142**
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar	198 770 057	183 439 803	171 468 486	165 290 225	149 527 120
Försäkringstekniska avsättningar f e r	-35 210 094	-34 445 029	-48 762 314	-59 894 189	-46 953 229
Konsolideringskapital *1)	142 153 674	133 417 627	111 081 773	96 791 991	90 785 400
Konsolideringsgrad	313%	327%	277%	320%	297%
Primärkapital	124 174 054	134 244 855	124 580 693	94 998 939	70 543 883
Minimikapitalkrav	39 418 320	38 807 727	36 654 050	36 043 550	36 500 500
Solvenskapitalkrav	43 181 320	34 193 725	42 407 245	57 743 556	36 922 988
Solvenskvot	288%	402%	297%	165%	188%
Nyckeltal					
Skadeprocent	58,7%	58,1%	34,1%	86,6%	110,0%
Driftkostnadsprocent	20,3%	22,1%	22,6%	26,3%	23,5%
Totalkostnadsprocent	79,1%	80,2%	56,7%	113,0%	133,5%
Kapitalförvaltningens direktavkastning räntor	3,04%	3,64%	3,07%	3,46%	1,53%
Kapitalförvaltningens totalavkastning räntor o orealiserad vinst	-0,07%	9,40%	-2,35%	3,46%	1,75%

*1) Konsolideringskapital och kapitalbas har för samtliga år justerats med skatteeffekt på obeskattade reserver.

Definitioner

För egen räkning (f e r) avser den del av premien som tillfaller bolaget efter avdrag för återförsäkring. Gäller också den del av utbetalda försäkringsersättningar

Premieinkomst är den totala premien som inbetalats under 2020. Den kan också till delar avse 2021. I premieinkomst för egen räkning (f e r) har avdrag skett med kostnad för återförsäkring.

Premieintäkt är den premieinkomst som endast avser kalenderåret 2020.

Konsolideringsgrad är konsolideringskapitalet i procent av premieinkomsten för egen räkning.

Skadeprocent är försäkringsersättningarna i procent av premieintäkten.

Driftkostnadsprocent är försäkringsrörelsens driftkostnader i procent av premieintäkten.

Totalkostnadsprocent är summan av försäkringsersättningar och försäkringsrörelsens driftkostnader i procent av premieintäkten.

Direktavkastning är kapitalavkastningen i procent av summan placeringstillgångar och likvida medel.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

R E S U L T A T R Ä K N I N G

Teknisk redovisning av skadeförsäkringsrörelsen (kronor)

	Not	2020	2019
Premieintäkt för egen räkning, (f e r)			
Premieinkomst	1	76 852 132	61 938 225
Premier för avgiven återförsäkring		-31 416 490	-21 184 093
Förändring i: Avsättning för ej intjänad premie och kvardröjande risker		1 012 778	68 272
		46 448 420	40 822 404
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	2	-23 379	3 552 898
		-23 379	3 552 898
Övriga tekniska intäkter			
Diverse intäkter		1 432 269	0
		1 432 269	0
Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring		-38 691 916	-58 811 814
Driftkostnader för skadereglering		-3 587 131	-2 689 682
Återförsäkrares andel		21 955 579	23 535 479
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-30 317 841	37 788 617
Återförsäkrares andel		23 372 003	-23 557 406
		-27 269 306	-23 734 806
Driftkostnader f e r	3	-9 451 169	-9 015 950
		-9 451 169	-9 015 950
Summa skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		**11 136 835**	**11 624 546**

Icke teknisk redovisning av skadeförsäkringsrörelsen (kronor)

	Not	2020	2019
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		11 136 835	11 624 546
Kapitalavkastning, intäkter	4	7 048 636	7 630 629
Realiserade vinster/förluster	4	-4 139 305	1 726 970
Kapitalavkastning, kostnader		-47 672	-206 150
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen		23 379	-3 552 898
Orealiserade vinster/förluster		-3 033 185	10 572 745
Övriga intäkter och kostnader		625 000	525 000
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		**11 613 688**	**28 320 842**
Bokslutsdispositioner			
Förändring av säkerhetsreserv		-3 168 576	5 733 341
Resultat före skatt		**8 445 112**	**34 054 183**
Skatter	5	-1 880 050	-7 331 850
Årets resultat		**6 565 062**	**26 722 333**

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

R E S U L T A T A N A L Y S (kronor)	**Not**	**Företag och fastighet 1)**
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		
Premieintäkt för egen räkning, (f e r)	RA 1	46 448 420
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		-23 379
Försäkringsersättningar f e r	RA 2	-27 269 306
Övriga intäkter/kostnader		1 432 269
Driftkostnader f e r		-9 451 169
		11 136 835
Avvecklingsresultat f e r		
Avvecklingsresultat brutto	RA 3	1 508 265
Återförsäkrares andel		3 595 407
		5 103 672
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring		
Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker		2 763 146
Avsättning för oreglerade skador		-88 743 281
		-85 980 135
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar		
Avsättning för oreglerade skador		56 296 333
		56 296 333

1) Avser försäkringsgren enligt Finansinspektionens definitioner.

NOTER TILL RESULTATANALYSEN

Premieinkomst före avgiven återförsäkring	
Premier för avgiven återförsäkring	76 852 132
Förändring i avsättning för ej intjänad premie	-31 416 490
och kvardröjande risker	1 012 778
Summa premieintäkter efter avgiven återförsäkring	**46 448 420**

Not RA 2 Försäkringsersättningar f e r

Utbetalda försäkringsersättningar samt skadereglering	
Före avgiven återförsäkring	-38 691 916
Återförsäkrares andel	21 955 579
Skadereglering	-3 587 131
	-20 323 468
Förändring i avsättning efter avgiven återförsäkring	
Före avgiven återförsäkring	-30 317 841
Återförsäkrares andel	23 372 003
	-6 945 838
Summa försäkringsersättning efter avgiven återförsäkring	**-27 269 306**

Not RA 3 Avecklingsresultat

Avvecklingsvinsten består av ett skador som avskrivits och inte ersatts eller skador som fått minskad reserv. Även reglerade skador som haft lägre skadekostnad än reserven för skadan förekommer.	**5 103 672**

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

B A L A N S R Ä K N I N G

	Not	2020-12-31	2019-12-31
TILLGÅNGAR			
Placeringstillgångar			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	6	198 770 057	183 439 803
		198 770 057	**183 439 803**
Återförsäkrares andel av Försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador		42 046 333	13 506 335
		42 046 333	**13 506 335**
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	7	17 924 200	45 534 734
Fordringar avseende återförsäkring		14 250 000	8 600 000
Övriga fordringar		27 000	99 827
Skattefordringar		4 323 593	1 840 506
		36 524 793	**56 075 067**
Andra tillgångar			
Kassa och bank		57 424 281	37 373 517
		57 424 281	37 373 517
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränteintäkter		3 016 896	3 817 968
		3 016 896	**3 817 968**
SUMMA TILLGÅNGAR		**337 782 360**	**294 212 690**

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

B A L A N S R Ä K N I N G

	Not	2020-12-31	2019-12-31
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
		2020-12-31	**2019-12-31**
Bundet eget kapital			
Aktiekapital, 72 568 aktier á 1 000 kr		72 568 000	72 568 000
Ej registrerat aktiekapital		466 391	0
Reservfond		688	688
Summa bundet eget kapital		**73 035 079**	**72 568 688**
Fritt eget kapital			
Överkursfond		4 711 575	4 711 575
Balanserad vinst/förlust		34 665 351	7 943 018
Årets resultat		6 565 062	26 722 333
Summa fritt eget kapital		**45 941 988**	**39 376 926**
Summa eget kapital		**118 977 067**	**111 945 614**
Obeskattade reserver			
Säkerhetsreserv		29 713 599	26 545 023
		29 713 599	**26 545 023**
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring			
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	8	2 763 146	3 775 924
Oreglerade skador	9	88 743 281	52 775 440
		91 506 427	**56 551 364**
Avsättning för andra risker och kostnader			
Avsättning för skatter		0	0
Skulder			
Skulder avseende återförsäkring		0	0
Övriga skulder	10	19 926 573	12 959 613
Skatteskuld		7 528 355	7 355 675
		27 454 928	**20 315 288**
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	11	70 130 339	78 855 401
		70 130 339	**78 855 401**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**337 782 360**	**294 212 690**

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Redogörelse över förändringar i eget kapital

	Bundet eget kapital		
	Aktiekapital	**Övrigt tillskjutet kapital**	**Summa**
Ingående balans per 2020-01-01	**72 568 000**	**688**	**72 568 688**
Transaktioner med aktieägare			
Genomförd nyemission	466 391		**466 391**
Transaktion med aktieägare			**0**
Summa transaktioner med aktieägare	**466 391**	**0**	**466 391**
Utgående balans per 2020-12-31	**73 034 391**	**688**	**73 035 079**

	Fritt eget kapital		
	Överkurs- fond	**Balanserad vinst och årets resultat**	**Summa**
Ingående balans per 2020-01-01	**4 711 575**	**34 665 351**	**39 376 926**
Årets resultat		6 565 062	**6 565 062**
Summa resultat	**4 711 575**	**41 230 413**	**45 941 988**
Transaktioner med aktieägare			
Genomförd nyemission		0	**0**
Transaktion med aktieägare		0	**0**
Utdelning		0	**0**
Summa transaktioner med aktieägare	**0**	**0**	**0**
Utgående balans per 2020-12-31	**4 711 575**	**41 230 413**	**45 941 988**

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR

Redovisningsprinciper
Tillämpade redovisningsprinciper överensstämmer med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:26 o 2011:28, "lagbegränsad (IFRS) International Financial Reporting Standards". Bolaget tillämpar genom FFFS 2008:26 att IFRS är tillämpliga för upprättandet av de finansiella rapporterna, med begränsningar och tillägg som följer av svensk lag RFR 2 samt FFFS 2008:26. Bolaget förbereder införandet av det nya regelverket IFRS 17, som enligt föreliggande förslag ska tillämpas från och med den 1 januari 2023. Bolaget förbereder införandet av det nya regelverket IFRS 17, som enligt föreliggande förslag ska tillämpas från och med den 1 januari 2023.

Värderingsprinciper
Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antaganden är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. Uppskattningar och bedömningar ses över regelbundet.

Valuta
Bolagets funktionella valuta är svenska kronor , SEK, som även utgör rapporteringsvalutan. Bolaget gör inte affärer i annan valuta. I de fall bolaget köper värdepapper utställda i annan valuta har dessa valutasäkrats till SEK varför bolaget inte tar någon valutarisk.

Materiella tillgångar
Materiella tillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen som anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller då inga ekonomiska fördelar väntas av användandet.

Finansiella tillgångar och skulder

Bolaget tillämpar IFRS 9, utgiven av IASB juli 2014, från 1 januari 2018. Denna tillämpning har resulterat i förändringar i redovisningsprinciper. Bolaget har inte förtidstillämpat IFRS 9 under tidigare perioder.

Klassificering
Bolagets principer för klassificering och värdering av finansiella tillgångar baseras på en bedömning av både (i) företagets affärsmodell för förvaltningen av finansiella tillgångar, och (ii) egenskaperna hos de avtalsenliga kassaflödena från den finansiella tillgången.

Finansiella tillgångar värderas initialt till verkligt värde plus, i de fall tillgången inte redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, transaktionskostnader direkt hänförliga till köpet. Transaktionskostnaderna hänförliga till finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen kostnadsförs direkt i resultaträkningen.

Tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde

Bolaget klassificerar endast sina finansiella tillgångar som tillgångar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde då följande krav är uppfyllda:
* tillgången ingår i en affärsmodell där målet är att inkassera avtalsenliga kassaflöden, och

* avtalsvillkoren ger vid specifika tidpunkter upphov till kassaflöden som enbart består av kapitalbelopp och ränta på det utestående kapitalbeloppet.
Följande finansiella tillgångar redivisas till upplupet anskaffningsvärde; Fordringar avseende direkt försäkring, Kassa och Bank, Övriga fordringar.

Dessa tillgångar redovisades till upplupet anskaffningsvärde även enligt tidigare principer.

Tillgångar värderade till verkligt värde över resultaträkningen
Bolaget har valt att redovisa Obligationer och andra räntebärande värdepapper såsom redovisade till verkligt värde över resultaträkningen på grund av att de finansiella tillgångarna innehas i en affärsmodell där kriterier för kassaflöden inte uppfylls.

Tillgångar värderade till verkligt värde över övrigt totalresultat
Bolaget har inte några finansiella tillgångar till verkligt värde över totalresultat.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen
Bolaget har inte några finansiella skulder till verkligt värde via resultaträkningen.

Andra finansiella skulder
Övriga finansiella skulder, t ex Leverantörsskulder, Övriga skulder och upplupna kostnader ingår i denna kategori.

Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Leverantörsskulder är förpliktelser att betala för varor och tjänster som har förvärvats i den löpande verksamheten från leverantörer. Leverantörsskulder klassificeras som kortfristiga skulder om de förfaller inom ett år.

Finansiella skulder redovisas till upplupet anskaffningsvärde, och eventuell skillnad mellan erhållet belopp (netto efter transaktionskostnader) och återbetalningsbeloppet redovisas i resultaträkningen fördelat över låneperioden, med tillämpning av effektivitetsräntemetoden i de fall den är väsentlig.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Derivatinstrument
Bolaget har inga derivatinstrument.

Nedskrivning av fordringar värderade till upplupet anskaffningsvärde
Bolaget värderar från och med 1 januari 2018 de framtida förväntade kreditförlusterna relaterade till investeringar i skuldinstrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde resp verkligt värde med förändringar via resultaträkningen baserat på framåtriktad information. Bolaget väljer reserveringsmetod baserat på om det skett en väsentlig ökning i kreditrisk eller inte. Bolaget tillämpar i enlighet med reglerna i IFRS 9 en förenklad metod för nedskrivningsprövning av kundfordringar. Förenklingen innebär att reserven för förväntade kreditförluster beräknas baserat på förlustrisken för hela fordrans löptid och redovisas första gången.

Beräkning av verkligt värde

Verkligt värde på finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad (t ex finansiella tillgångar som innehas för handel och finansiella tillgångar som kan säljas) baseras på noterad marknadskurs per balansdagen. De noterade marknadskurser som används för finansiella skulder är de faktiska säljkurserna. De instrument som innehas av Bolaget handlas på en aktiv eller observerbar marknad.

Borttagande av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella instrument tas bort från balansräkningen när samtliga förmåner och risker överförts till annan part alternativt när förpliktelser fullgjorts.

Försäkringstekniska avsättningar
Avsättningen gäller för *ej intjänade premier och kvardröjande risker* samt *avsättning för oreglerade skador* .
Avsättningen för ej intjänade premier avser att täcka den förväntade skade- och driftskostnaden under den återstående löptiden på redan ingångna och fakturerade försäkringsavtal som fördelas proportionellt över tidsperioden. I beaktande tas hur stor del av premien för varje enskild försäkring som hänför sig till tiden efter redovisningsperioden.

I avsättning för oreglerade skador ingår det kvarstående åtagande som bolaget har för inträffade skador. I ersättningsreserven ingår också beräkning av skador som har inträffat men ännu ej rapporterats (IBNR, incured but not reported). Beräkningen har gjorts i samråd med bolagets aktuarie.

Avsättningen för anmälda skador beräknas genom individuell bedömning av enskilda skadefall.
De försäkringstekniska avsättningarna har beräknats i enlighet med fastställda principer i bolagets försäkringstekniska riktlinjer. Bolaget har inte diskonterat sina skadereserver.

Premier och försäkringsersättningar
Premieinkomst/intäkt
Som Premieinkomst redovisas den totala bruttopremien för direkt och mottagen återförsäkring som inbetalats eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång. Med bruttopremie menas den avtalsbestämda premien för hela försäkringsperioden efter avdrag för eventuella kundrabatter. Annullationer reducerar premieinkomsten så snart beloppet är känt. Premieinkomst redovisas exklusive skatter och andra avgifter som belastar försäkringspremien. Premieintäkten motsvarar den del av premieinkomsten som är intjänad. Ej intjänad premie sätts av till Avsättning för ej intjänade premier.

Bolaget erbjuder internupphandling av försäkringsskydd till delägande kommuner, ej kommunala bolag. Den innebär bl a att kommuner som har positivt skadeutfall kan få upp till 18 % av premien i återbäring. Premieåterbäringen reducerar aktuell periods premieinkomst för bolaget i resultaträkningen.

Utbetalada försäkringsersättningar
Som Utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat.

Obeskattade reserver

Storleken av den totala avsättningen till säkerhetsreserven regleras i Finansinspektionens FFFS 2015:19 och FFFS 2015:23. Den tillämpade regeln för bolaget avser 0,5 X Premieinkomsten för egen räkning + 0,2 X Avsättning för oreglerade skador för egen räkning, vilket för 2020 totalt möjliggör en avsättning upp till 29,7 Mkr.

Pensionskostnader

Företaget har endast avgiftsbestämda pensionsplaner. Det innebär att bolaget fortlöpande betalar en fastställd avgift till en separat juridisk enhet dit bolaget inte har några rättsliga eller informella förpliktelser att betala ytterligare avgifter. Bolaget har således inga ackumulerade pensionsskulder.

Kapital överförd från finansrörelse

Från kapitalförvaltningens resultat förs kapitalavkastning över till försäkringsrörelsens resultat baserat på genomsnittliga försäkringstekniska avsättningar för egen räkning efter avdrag för nettofordringar i försäkringsrörelsen. Den överförda kapitalavkastningen beräknas utifrån en räntesats som motsvarar den genomsnittliga avkastningen på bolagets värdepapper. Resterande del som inte överförs till försäkringsrörelsens resultat utgöres av kapitalavkastning intäkter.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat. Aktuell skatt är den skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade per balansdagen. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden. I 2020 års årsredovisning har aktuell skattesats, 21,4 %, tillämpats.

Viktiga uppskattningar och bedömningar för redovisningsändamål
Uppskattningar och bedömningar utvärderas löpande och baseras på historisk erfarenhet och andra faktorer, inklusive förväntningar på framtida händelser som anses rimliga under rådande förhållanden. Viktiga uppskattningar och antaganden för redovisningsändamål
Försäkringsföretaget gör uppskattningar och antaganden om framtiden. De uppskattningar för redovisningsändamål som blir följden av dessa kommer, definitionsmässigt, sällan att motsvara det verkliga resultatet. Det är främst beräkningen av försäkringstekniska avsättningar som innebär en betydande risk för väsentliga justeringar i redovisade värden för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår vilket behandlas i huvuddrag nedan.
Försäkringstekniska avsättningar
Försäkringstekniska avsättningar beräknas med metoder som innebär att olika antaganden görs. Särskilt för den del av avsättningarna som avser inträffade men ej rapporterade skador finns en osäkerhet i det verkliga utfallet , se vidare i avsnittet om reservsättningsrisk.
Viktiga bedömningar vid tillämpande av företagets redovisningsprinciper. Bolaget värderar sina finansiella tillgångar till verkligt värde.

RISKER
Allmänt om risker

Risk och riskhantering är en central del av verksamheten i försäkringsföretag. Förmågan att identifiera, förebygga och hantera risker blir allt viktigare för ett företag och organisation. Risker som hanteras på rätt sätt kan leda till nya möjligheter och värdeskapande medan risker som inte hanteras rätt kan leda till skador och stora kostnader. Riskhanteringens syfte är att fånga alla väsentliga risker som är förknippade med organisationen och dess verksamhet i både nutid och framtid. Därmed får styrelse och VD en allsidig och saklig bild av den totala risksituationen. Bolaget rapporterar till Finansinpektionen (FI) regelbundet gällande återförsäkring, resultat, ekonomisk ställning, skadeutfall och i vilken takt de ersätts samt placering i värdepapper och hur de fördelas i olika slag. Därvid utgår kontroll av bolaget. Utöver detta har bolaget auktoriserad revisor samt lekmannarevisorer som granskar bolaget. Vidare har bolaget en funktion som interngranskare.
Bolaget har fastställt riktlinjer för styrning och kontroll av risker samt placeringsriktlinjer. På varje styrelsemöte ges information om bolagets risker. Bolaget har även utsett ansvariga för funktionerna riskkontroll och regelefterlevnad. Kontroll av risker och regelefterlevnad sker löpande och funktionerna avger en granskningsrapport till styrelsen.

Kommunassurans minskar sitt totala riskåtagande genom att teckna återförsäkring hos välrenommerade återförsäkringsgivare. Kommunassurans är exponerad för teckningsrisk, avsättningsrisk, marknadsrisk, likviditetsrisk, kreditrisk, koncentrationsrisk och operationell risk. De huvudsakliga riskerna i bolaget är teckningsrisk, avsättningsrisk och marknadsrisk.

Försäkringsrisk

Under försäkringsrisk talar man om *teckningsrisk* respektive *reservsättningsrisk* . Med teckningsrisk menas risken för förlust på grund av att otillräcklig premie har tagits ut av kund till följd av ogynnsamt utfall av tillämpade antaganden av tex skador. Med reservsättningsrisk menas att de försäkringstekniska avsättningarna inte kommer att täcka de framtida skadeutbetalningarna samt övriga kostnader förknippade med dessa skador. Olika skador hanteras på skilda sätt och ändrade lagar, regler, rutiner och överenskommelser kan innebära att den framtida skadeutvecklingen skiljer sig från den historiska. Ansvars- och personskador är relativt få och tar lång tid att reglera vilket gör att de är svåra att värdera och bedömningen försvåras. Egendomsskador är däremot betydligt fler till antalet och har betydligt kortare regleringstider, vilket gör uppskattningen säkrare. Stora skadehändelser kan dock försvåra värderingen av skadan. Risken hanteras främst genom kontinuerlig översikt av aktuariella metoder, genom skadegenomgångar av rapporterade skador som ej avslutats samt även till viss del genom återförsäkring.

När skador inträffar registeras de och därefter görs en bedömning om skadans storlek som ger en skadereserv för respektive skada. Förutom reservsättning för de skador som är inträffade, gör bolaget avsättning för skador som är inträffade men ännu inte är rapporerade. Incured But Not Reported (IBNR) beräknas av bolagets aktuarie för att gardera sig genom att ekonomiskt göra avsättning för skador som ännu inte är kända men kan ha inträffat.

	2020	**2019**
IBNR vid årets början, egendom	9 500	9 400
IBNR vid årets början, ansvar	8 000	8 700
Återförsäkrares andel av IBNR vid årets början, egendom	-5 400	-3 600
Återförsäkrares andel av IBNR vid årets början, ansvar	-3 200	-2 400
IBNR förändring under året, egendom	2 000	100
IBNR förändring under året, ansvar	500	-700
Återförsäkrares andel av IBNR, förändring under året, egendom	-6 100	-1 800
Återförsäkrares andel av IBNR, förändring under året, ansvar	450	-800
Utgående IBNR för egen räkning	5 750	8 900

Kommunassurans följer interna riktlinjer för att säkerställa riktig bedömning och kvantifiering av den risk som tecknas och att specificera vilka försäkringsbelopp och definiera vilka typer av risker som får accepteras. Fastslaget i riktlinjerna är att maximalt bruttoåtagande per risk ej skall överstiga den försäkringskapacitet bolaget har i form av självbehåll för egen räkning samt i form av överenskommen återförsäkringskapacitet. Den återförsäkringskapacitetför avgiven återförsäkring som bolaget har tillgång till skall också omfatta kapacitet för risken för EML - (beräknad enskilda största skada) genombrott. Bolagets självbehåll och transferering av risk till återförsäkrare skall vid varje tillfälle vara anpassat till bolagets solvens, likviditet, och tillgänglig återförsäkringskapacitet. Försäkringsengagemang där återförsäkring krävs får inte slutgiltigt accepteras förrän återförsäkringsavtäckning kan anses vara återställd. Bolaget skall bedriva försäkringsverksamhet inom bolagets koncession, försäkringstekniska riktlinjer, verksamhetsplan och övriga verksamhetsstyrande dokument. För att säkerställa att detta efterlevs gör bolaget kontinuerliga uppföljningar av att verksamheten bedrivs inom fastslagna styrdokument. Bolaget bedriver skadeförebyggande arbete i ägarkommunerna genom arbete tillsammans med firma P&B.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

2020 (kr)	<2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Avsättning oreglerade skador IB	**1 487 133**	**4 361 975**	**2 559 716**	**6 244 711**	**38 121 905**	**0**	**52 775 440**
Förändring i avsättning med utbetald ersättning	0	0	0	-1 147 000	-18 779 698	0	-19 926 698
Förändring i avsättning utan efterföljande ersättning	-397 200	-201 140	-87 800	-671 161	-1 459 578	0	-2 816 879
Förändring i avsättning	-545 979	-154 712	-350 288	-2 601 587	-8 089 803	14 242 369	2 500 000
Nya avsättningar	0	0	0	0	-258 563	56 469 980	56 211 417
Summa förändring	-943 179	-355 852	-438 088	-4 419 748	-28 587 642	70 712 349	35 967 840
Avsättning oreglerade skador UB	**543 954**	**4 006 123**	**2 121 628**	**1 824 963**	**9 534 263**	**70 712 349**	**88 743 280**
Återförsäkr andel av Försäkringstekn avsättn IB	**0**	0	**10 131 380**	**979 248**	**10 995 707**	**0**	**22 106 335**
Förändring i fordran pga utbetald ersättning	0	0	-10 038 835	0	-3 467 500	0	-13 506 335
Förändring i fordran utan efterföljande ersättning	0	0	0	0	0	0	0
Förändring i fordran	0	0	-92 545	104 926	-6 014 040	0	-6 001 659
Nya fordringar					0	53 697 992	53 697 992
Summa förändringar	0	0	-10 131 380	104 926	-9 481 540	53 697 992	34 189 998
Återförsäkr andel av Försäkringstekn avsättn UB	**0**	**0**	**0**	**1 084 174**	**1 514 167**	**53 697 992**	**56 296 333**
Återförsäkrarens andel av utbetalning	0	0	10 481 971	0	10 139 679	1 333 929	**21 955 579**
Förändring i avsättning utan efterföljande ersättning	0	0	-10 481 971	0	353 331	0	**-10 128 640**
Utbetalda försäkringsersättningar	-127 000	0	0	-704 131	-23 812 742	-14 767 371	**-39 411 244**
Förändring i avsättning	943 179	355 852	345 543	4 524 674	13 085 287	-60 387 844	**-41 133 309**
Avvecklingsresultat	**816 179**	**355 852**	**345 543**	**3 820 543**	**-234 445**		**5 103 672**

2019 (kr)	<2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Avsättning oreglerade skador IB	**1 661 786**	**2 635 539**	**5 599 948**	**62 233 847**	**15 776 278**	**0**	**87 907 398**
Förändring i avsättning med utbetald ersättning	-5 315	0	-1 063 934	-50 088 747	-6 782 282	-847 536	-58 787 814
Förändring i avsättning utan efterföljande ersättning	-260 775	-2 064 000	-615 500	-733 200	-2 684 226	0	-6 357 701
Förändring i avsättning	-888 136	50 833	286 261	-8 696 984	-1 950 659	847 536	-10 351 149
Nya avsättningar	0	0	0	0	1 885 600	38 293 135	40 178 735
Summa förändring	-1 154 226	-2 013 167	-1 393 173	-59 518 931	-9 531 567	38 293 135	-35 317 929
Avsättning oreglerade skador UB	**507 560**	**622 372**	**4 206 775**	**2 714 916**	**6 244 711**	**38 293 135**	**52 589 469**
Återförsäkr andel av Försäkringstekn avsättn IB	0	**-109 947**	0	**-32 844 870**	**974 791**	**10 995 512**	**-20 984 514**
Förändring i fordran pga utbetald ersättning	0	0	0	-23 535 479	0	0	-23 535 479
Förändring i fordran utan efterföljande ersättning	0	0	0	0	0	0	0
Förändring i fordran	0	-109 947	0	-9 309 391	974 791	0	-8 444 547
Nya fordringar						10 995 512	10 995 512
Summa förändringar	0	-109 947	0	-32 844 870	974 791	10 995 512	-20 984 514
Återförsäkr andel av Försäkringstekn avsättn UB	0	0	**-100**	**10 131 380**	**979 248**	**10 995 512**	**22 106 040**
Återförsäkrarens andel av utbetalning	0	0	0	23 535 479	0	0	**23 535 479**
Förändring i avsättning utan efterföljande ersättning	0	0	0	-32 844 870	974 791	10 995 512	**-20 874 567**
Utbetalda försäkringsersättningar	-5 315	0	-1 063 934	-50 088 747	-6 782 282	-847 536	**-58 782 499**
Förändring i avsättning	1 154 226	2 013 167	1 393 173	59 518 931	9 531 567	-38 293 135	**35 317 929**
Avvecklingsresultat	**1 148 911**	**2 013 167**	**329 239**	**120 793**	**3 724 076**		**7 336 186**

Återförsäkringsrisk

Syftet med återförsäkringsprogrammet är att ge skydd mot större skador och därigenom undanröja kraftiga svängningar i affärsresultatet mellan åren samt att täcka överskjutande risknivåer där bolagets egen exponering kan överskridas. Avgiven återförsäkring avser försäkringsavtal tecknade med återförsäkrare där bolaget får kompensation för inträffade skador över nivå för självbehåll. Premier för avgiven återförsäkring handlas upp att gälla över ett kalenderår i taget. Bolagen som åtar sig återförsäkringen är internationella bolag med rating lägst A-. Dessa tar andelar i bolagets återförsäkringsprogram uppdelat på skador för ansvar respektive egendom.

För egendomsskada var bolagets självbehåll 5 Mkr per skadehändelse. Den totala skadekostnaden som ersätts av bolaget, aggregat, har varit 25 Mkr. För ansvarsskada var självbehållet 2 Mkr per skadehändelse och totalt, aggregat, 5 Mkr per år. Dessutom har bolaget ett särskilt återförsäkringsprogram för försäkringslösningen åt Malmö stad som är maximerad till 1 Mkr. Bolagets totala risk för skador under ett kalenderår uppgick därmed till 31 Mkr.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Valutarisk
Valutarisk uppkommer när tillgångar och skulder i samma utländska valuta inte överensstämmer storleksmässigt. Bolaget har inga affärer i utländsk valuta. I de fall bolaget köper värdepapper utställda i annan valuta så valutasäkras dessa till svenska kronor i samband med köpet.

Kreditrisk

Är den risk en motpart orsakar bolaget genom at inte uppfylla sina åtaganden. Områden där bolaget är utsatt för risk gäller:

- Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar och fordringar avseende återförsäkring
- Andra finansiella tillgångar där bolagets placeringar i värdepapper utgör huvuddelen

Återförsäkring och försäkringsrisk
Avgiven återförsäkring avser försäkringsavtal tecknade med återförsäkrare där bolaget får kompensation för inträffade skador över nivå för självbehåll. Premien för avgiven återförsäkring handlas upp att gälla över ett kalenderår i taget. Bolagen som åtar sig återförsäkringen är internationella bolag med rating lägst A-. Dessa tar andelar i bolagets återförsäkringsprogram uppdelat på skador för ansvar och egendom.

Tillgångar gällande avgiven återförsäkring består av fordran på återförsäkrare beroende av förväntade skadeanspråk och skadereserv enligt återförsäkringsavtalet.

Finansiella risker
Bolagets finanspolicy reglerar vilka värdepapper som bolaget ska placera i och vid utgången av 2020 var fördelningen enligt följande:

Bolagets finansiella instrument som värderas till verkligt värde utgörs av värdepapper, se not 6 för mer information, vilka är klassificerade enligt tillgängliga för försäljning, innebärande att de värderas till verkligt värde över övrigt totalresultat. Dessa värdepapper är värderade enligt priser som är noterade på en aktiv marknad, vilket innebär att de har nivåtillhörighet 1. Bolaget har i allt väsentligt finansiella instrument värderade inom nivå 1 och 2.

(kr)

	2020		**2019**	
AAA	4 013 360		7 017 830	
AA+	5 218 400			
AA-	15 216 480		16 741 900	
A+	18 644 873		19 272 111	
A	0		5 065 500	
A-	7 249 256	50 342 369	7 354 990	55 452 331
BBB+	4 040 200		4 022 760	
BBB	44 012 933		22 933 528	
BBB-	38 557 290	86 610 423	54 720 129	81 676 417
BB+	35 030 256		25 489 324	
BB	24 212 009	59 242 265	20 821 730	46 311 054
Oratade	2 575 000	2 575 000	0	0

Likviditetsrisk
Likviditetsrisken bedöms vara begränsad då bolaget inte har några finansiella skulder, Bolagets skulder utgörs främst av förutbetalda premier och avsättningar för oreglerade skulder, utbetalning av dessa måste matchas mot tillgång till likvida medel. Bolaget placerar sina likvida medel i olika värdepapper med en spridning i förfall, många av papprena är också likvida så tillvida att det finns en andrahandsmarknad.

	2020		**2019**	
År	**Förfallostruktur**	**Räntebindning**	**Förfallostruktur**	**Räntebindning**
2019				
2020			3 022 110	81 343 279
2021		116 986 002	5 085 491	5 085 491
2022	24 090 903	14 043 653	35 232 437	29 975 187
2023	44 761 916	28 060 360	61 191 062	38 851 872
2024	50 380 196	16 026 632	40 200 092	17 537 813
2025	60 608 612	9 381 480	26 812 285	4 022 760
2026-	18 928 430	14 271 930	11 896 325	6 623 400
Total	**198 770 057**	**198 770 057**	**183 439 802**	**183 439 802**

När det gäller bolagets försäkringstekniska avsättningar för egen räkning (FTA) som vid årsskiftet uppgick till 35,2 Mkr (34,4 Mkr), kan av dessa skador beräknas utfalla med 51,3 Mkr (25,1 Mkr) inom ett år och ytterligare 13,8 Mkr (9,3 Mkr) efter två år. Generellt beräknas en längre handläggningstid för ansvarsskador än för egendomsskador.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Koncentrationsrisk

Här avses risken för koncentrationer av risk på tillgångs- eller skuldsidan som kan leda till förluster eller negativ resultatutveckling vid ogynnsamma marknadsförhållanden eller händelser. Förutom själva marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker som låga främst genom den diversifiering som uppkommer genom bolagets placeringsinriktning. Placeringarna ska användas för skuldtäckning vilket också innebär att risken för allt för stora enhandsengagemang hålls låg.

Matchningsrisk

Där menas risken att nettot av bolagets tillgångar och skulder minskar till följd av att tillgångarnas sammansättning inte motsvarar skuldernas. Denna kan vara tillämplig i flera riskkategorier.

	31 december 2020		
(tkr)	**Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffnings värde**	**Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde**	**Summa**
Tillgångar i balansräkningen			
Obliagationer och andra värdepapper		198 770	198 770
Kundfordringar och andra fordringar exkl interimsfordringar	78 544		78 544
Likvida medel	57 424		57 424
Summa	**135 968**	**198 770**	**334 738**

	31 december 2019		
(tkr)	**Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffnings värde**	**Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde**	**Summa**
Tillgångar i balansräkningen			
Obliagationer och andra värdepapper		183 440	183 440
Kundfordringar och andra fordringar exkl interimsfordringar	67 641		67 641
Likvida medel	37 374		37 374
Summa	**105 015**	**183 440**	**288 455**

Tabellen ovan visar finansiella instrument värderade utifrån hur klassificeringen i verkligt värdehierarkin gjorts. De olika nivåerna definieras enligt följande:
* Noterade priser (ojusterade) på aktiva marknader för identiska tillgångar eller skulder (nivå 1)
* Andra observerbara data för tillgången eller skulder än noterade priser inkluderade i nivå 1, antingen direkt (dvs. som prisnoteringar) eller indirekt (dvs härledda från prisnoteringar) (nivå 2).
* Data för tillgången eller skulden som inte baseras på observerbara marknadsdata (dvs ej observerbara data) (nivå 3).

På grund av den korta löptiden bedöms verkligt värde för de tillgångar som är värderade till upplupet anskaffningsvärde i allt väsentligt överensstämma med bokfört värde.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

UPPLYSNINGAR TILL ENSKILDA POSTER (belopp i tkr) **2020** **2019**
TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Not 1 Premieinkomst

Den totala premien som inbetalats under kalenderåret 2020.
Den kan till vissa delar avse premieperiod som sträcker sig in i 2021.

Premieinkomst	86 988	69 501
Utbetald och reserverad premieåterbäring	-10 135	-7 563
Summa premieinkomst	76 853	61 938

Not 2 Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen

Avkastning på den del av kapitalet som har funnits tillgänglig för placeringar hänförligt till försäkringsverksamheten. Gäller skador som är reservsatta, för egen räkning.

Kapitalavkastningen i försäkringsrörelsen har beräknats på den genomsnittliga summan av kapital i försäkringsrörelsen att placera till en kalkylränta på -0,07 % (9,40 %).

Ingående avsättning för oreglerade skador	52 775	87 964
Utgående avsättning för oreglerade skador	88 743	52 775
	141 518	140 739
Genomsnittlig avsättning för året	70 759	70 370
Avgår genomsnittlig andel återförsäkrare för året	-39 201	-32 585
Summa beräkningsunderlag	31 558	37 785
Avkastning	-23	3 553

Not 3 Driftkostnader

Personalkostnader	5 512	5 136
Lokalkostnader	359	349
Styrelsekostnader	451	423
Revisionsarvoden	388	406
Övriga kostnader	2 741	2 665
Avskrivningar	0	37
	9 451	9 016

Personal och löner
Bolaget har haft 4 (4) anställda, 2 (2) män och 2 (2) kvinnor. Till verkställande direktören har utgått lön om totalt 1 329 tkr (1 229 tkr) samt därutöver förmån av tjänstebil. Till vice vVD/ekonomichef har lön utgått med 752 tkr (724 tkr). Styrelsearvoden uppgår till till 337 tkr (285 tkr). Sociala avgifter och löneskatter uppgår till 1 188 tkr (1 229 tkr) och pensions- försäkringspremier för VD och vVD till försäkringspremier för VD och vVD till 651 tkr (618 tkr). Därutöver finns inga pensions förpliktelser för bolaget.
Styrelsen består av 7 ordinarie ledmöter (5 män och 2 kvinnor) samt 3 ersättare (2 män och 1 kvinna).

Ersättning för revision
Ersättning till auktoriserad revisor beräknas uppgå till 373 tkr.

Styrelsearvoden
Arvode till ledamot och suppleant till styrelsen har under året fördelats enligt följande:

	Belopp tkr
Jan-Åke Troedsson, ordförande	0
Lars Niklasson, vice ordförande o vice försäkringssakkunnig	82
Anders Bjärnehäll, ledamot o försäkringssakkunnig	100
Anders Nählstedt, ledamot	27
Irene Robertsson, ledamot	27
Kjell Rosenlöf, ledamot	24
Catarina Willman, ledamot	24
Ann-Christin Walméus, suppleant	18
Stefan Tengberg, suppleant	19
Lars-Erik Rönnlund, suppleant	16

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Riktlinjer
Till styrelsens ordförande utgår arvode enligt årsstämmans beslut. Nuvarande ordförande avstår arvode. Något särskilt arvode utgår ej för kommittéarbete.

Till ledningen har årsstämman beslutat om följande riktlinjer avseende ersättning.
Ersättning till verkställande direktören och vVD/ekonomichef utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Ingen rörlig ersättning förekommer.

Pensionsförmåner och övriga förmåner till verkställande direktören och vVD/ekonomichef utgår som del av den totala ersättningen.

Övriga förmåner avser tjänstebil

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Avgångsvederlag
Vid uppsägning från verkställande direktörens sida är uppsägningstiden 6 månader. Vid uppsägning från företagets sida är uppsägningstiden 12 månader och ett avgångsvederlag erhålls som uppgår till 12 månadslöner. Avgångsvederlaget avräknas mot andra inkomster. Vid uppsägning från verkställande direktörens sida utgår inget avgångsvederlag.

Vid uppsägning från vVD/ekonomichefens sida är uppsägningstiden 6 månader. Vid uppsägning från företagets sida är uppsägningstiden 12 månader och ett avgångsvederlag erhålls som uppgår till 12 månadslöner. Avgångsvederlaget avräknas mot andra inkomster. Vid uppsägning från vVD/ekonomichefens sida utgår inget avgångsvederlag.

Not 4 Kapitalavkastning, intäkter

	2020	2019
Ränta på bankmedel samt kommun- och företagsobligationer mm	7 001	7 424
Realiserad vinst/förlust vid försäljning	-4 139	1 727
Orealiserad vinst/förlust verkligt värde	-3 033	10 573
	-171	19 724

Not 5 Skatter

Årets skatt	-1 846	-7 332
Resultat före skatt	8 445	34 054
Orealiserat resultat värdepapper	-	-
Underlag för beskattning	8 445	34 054
Skatt enligt gällande skattesats, 21,4 %	-1 845	-7 288
Ej avdragsgilla kostnader	-38	-44
Skatt på grund av ändrad taxering	-35	-
Redovisad effektiv skatt	-1 880	-7 332

Not 6 Placeringstillgångar

	2020			2019		
	Nominellt	Anskaffningsv	Verkligt värde	Nominellt	Anskaffnings	Verkligt
Kommunobligationer	9 000	9 238	9 232	7 000	7 166	7 018
Företagsobligationer och räntebevis	156 106	157 212	158 830	136 747	137 082	141 051
Strukturerade produkter och fonder	31 700	32 369	30 708	34 100	34 769	35 371
	196 806	198 819	198 770	177 847	179 017	183 440

Not 7 Fordringar avseende direkt försäkring

	2020	2019
Fakturerade ej betalda premier för 2021	17 924	45 535

Not 8 Avsättning för ej intjänad premie och kvardröjande risker

	2020	2019
Fakturerade och förtidsbetalda premier vid årets början	3 776	3 844
Förändring under året	-1 013	-68
Fakturerade och förtidsbetalda premier vid årets slut	2 763	3 776

Not 9 Avsättning för oreglerade skador

Inträffade och rapporterade skador vid årets början	52 775	69 864
Inträffade och rapporterade skador förändring under året	15 968	-34 589
Inträffade men ej rapporterade skador (IBNR) vid årets början	17 500	18 100
Inträffade men ej rapporterade skador (IBNR) förändring under året	2 500	-600
Utgående balans för oreglerade skador	88 743	52 775

Not 10 Övriga skulder

Leverantörsskulder	409	566
Övriga skulder	19 518	12 394
	19 927	12 960

Not 11 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Fakturerade premier för 2021	68 934	77 392
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 196	1 463
	70 130	78 855

Not 12 Poster inom linjen
Panter och därmed jämförliga säkerheter ställda för egna skulder

Registerförda tillgångar		
Aktier	286	8 611
Obligationer	40 173	29 354
Kassatillgångar	2 220	1 790
Övriga placeringar	1 763	1 708
Ställda säkerheter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Kommunassurans Syd Försäkrings AB
Org.nr. 516406-0294

Not 13 Vinstdisposition (kr)
Behandling av resultat

Till bolagsstämmans förfogande står:

Balanserat resultat	34 665 351
Överkursfond	4 711 575
Årets resultat	6 565 062
Att disponera	**45 941 988**

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att vinsten disponeras på följande sätt:

att i ny räkning balanseras 45 941 988 kr.

den 25 mars 2021

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Jan Åke Troedsson
Ordförande

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Lars Niklasson
vice ordförande

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Anders Bjärnehäll

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Anders Nählstedt

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Iréne Robertsson

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Kjell Rosenlöf

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Catarina Willman

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Anders Ramäng
Verkställande direktör

Min revisionsberättelse har lämnats den 26 mars 2021

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Carl Fogelberg
Auktoriserad revisor

Vår granskningsrapport har lämnats den 26 mars 2021

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Per Lilja
Lekmannarevisor

Signerat med avancerad elektronisk underskrift enligt artikel 3 och 26 i eIDAS-förordningen
Sylve Qvillberg
Lekannarevisor

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: uklI9hKxtRMTkzIAY3ZbjBg

Anders Ramäng
VD

25-03-2021 16:49

Serienummer: WnD4utJSrcV4EU9RjIzzvQ

Jan Åke Thomas Troedsson
Ordförande

25-03-2021 17:04

Serienummer: JgUnAJeE7MucNnfdQnTzpw

LARS NIKLASSON
Vice ordförande

25-03-2021 17:25

Serienummer: VzhEOruYSimVCASrRwOX7g

ANDERS OLOF BJÄRNEHÄLL
Ledamot

25-03-2021 17:39

Serienummer: RJv5MVqNuaPv4uHnOBPNIA

IRÉNE ROBERTSSON
Ledamot

25-03-2021 19:35

Serienummer: la8wnviMpRluy/36LQyEsg

Kjell Olof Rosenlöf
Ledamot

25-03-2021 20:39

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Dokumentet är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering.
Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Undertecknarens identitet är registrerad och listad här nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet i ovanstående dokument."

Serienummer: cgU3d/EbJ20aSxnLomn9Jg

ANDERS NÄHLSTEDT
Ledamot

25-03-2021 21:18

Serienummer: KK3w9RvpqOjsqnwKC0dUjA

Catarina Helena Villman
Ledamot

26-03-2021 08:16

Serienummer: qJN1ncqCB4I0D4OkKVILaQ

CARL FOGELBERG
Auktoriserad revisor

29-03-2021 16:35

Serienummer: YChGx0NJOvlVUyoBA/rXAQ

Per Lilja
Lekmannarevisor

29-03-2021 16:40

Serienummer: KFvxKd865hR3LPfmQDNanQ

SYLVE QVILLBERG
Lekmannarevisor

29-03-2021 17:01

Detta dokument är signerat med Visma Addos tjänst för digital signering. Certifikat i detta dokument är säkra och validerade med hjälp av de matematiska hashfunktionerna i originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och har en tidsstämpel med ett certifikat från en pålitlig tredje part. Alla kryptografiska signeringscertifikat är inbäddade i PDF-filen och kan användas för godkännande i framtiden.

Hur man verifierar att dokumentet är i original
Detta dokument är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När du öppnar dokumentet i Adobe Reader ser du att det är certifierat i Visma Addos signeringstjänst. Detta garanterar att innehållet i dokumentet är oförändrat.
Du kan verifiera de kryptografiska signeringscertifikaten i dokumentet med Visma Addos validator på denna webbsida https://vismaaddo.net/WebAdmin/#/NemIdValidation

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Utöver detta dokument kan ett eller flera dokument och bilagor höra till försändelsen.
Alla dokument i försändelsen är listade nedan. I händelseloggen
står alla åtgärder som relaterar till signeringen av dokumentet.

Dokument i försändelsen

Detta dokument
2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf

Ovanstående dokument och bilagor som lämnats in i signerad form har skickats till alla parter via e-post eller en nedladdningslänk. Undertecknaden är ansvarig för nedladdning och säker lagring av dokument och bilagor.

Ladda ner dokument
Om du som undertecknare har fått en länk där du kan ladda ner dokumenten kommer den att vara giltig i upp till 10 dagar efter mottagande. Därefter kommer dokumenten att raderas från Visma Addo.

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Händelselogg för dokumentet

2021-03-25 16:46	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 16:46	En avisering har skickats till Anders Ramäng
2021-03-25 16:47	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Anders Ramäng
2021-03-25 16:49	Anders Ramäng har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: ukI9hKxtRMTkzIAY3ZbjBg)
2021-03-25 16:49	Alla dokument har undertecknats av Anders Ramäng
2021-03-25 16:49	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 16:49	En avisering har skickats till Jan-Åke Troedsson
2021-03-25 17:03	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Jan-Åke Troedsson
2021-03-25 17:04	Jan Åke Thomas Troedsson har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: WnD4utJSrcV4EU9RjIzzvQ)
2021-03-25 17:04	Alla dokument har undertecknats av Jan-Åke Troedsson
2021-03-25 17:04	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 17:04	En avisering har skickats till Lars Niklasson
2021-03-25 17:05	Possible problem with delivering e-mail to lars-niklasson@telia.com. Please verify the e-mail address is correct and resend the notification.
2021-03-25 17:10	Signeringsprocessen har aktiverats på nytt
2021-03-25 17:10	En avisering har skickats till Lars Niklasson
2021-03-25 17:10	Possible problem with delivering e-mail to lars-niklasson@telia.com. Please verify the e-mail address is correct and resend the notification.
2021-03-25 17:15	Signeringsprocessen har aktiverats på nytt
2021-03-25 17:15	En avisering har skickats till Lars Niklasson
2021-03-25 17:15	Possible problem with delivering e-mail to lars-niklasson@telia.com. Please verify the e-mail address is correct and resend the notification.
2021-03-25 17:23	Signeringsprocessen har aktiverats på nytt
2021-03-25 17:23	En avisering har skickats till Lars Niklasson
2021-03-25 17:24	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Lars Niklasson
2021-03-25 17:25	LARS NIKLASSON har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: JgUnAJeE7MucNnfdQnTzpw)
2021-03-25 17:25	Alla dokument har undertecknats av Lars Niklasson
2021-03-25 17:25	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 17:25	En avisering har skickats till Anders Bjärnehäll
2021-03-25 17:37	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Anders Bjärnehäll
2021-03-25 17:39	ANDERS OLOF BJÄRNEHÄLL har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: VzhEOruYSimVCASrRw0X7g)
2021-03-25 17:39	Alla dokument har undertecknats av Anders Bjärnehäll
2021-03-25 17:39	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 17:39	En avisering har skickats till Iréne Robertsson
2021-03-25 19:35	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Iréne Robertsson
2021-03-25 19:35	IRÉNE ROBERTSSON har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: RJv5MVqNuaPv4uHnOBPNIA)
2021-03-25 19:35	Alla dokument har undertecknats av Iréne Robertsson
2021-03-25 19:35	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 19:35	En avisering har skickats till Kjell Rosenlöf
2021-03-25 20:21	Ett meddelande sändes till
2021-03-25 20:38	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Kjell Rosenlöf
2021-03-25 20:39	Kjell Olof Rosenlöf har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: la8wnviMpRluy/36LQyEsg)
2021-03-25 20:39	Alla dokument har undertecknats av Kjell Rosenlöf
2021-03-25 20:39	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 20:39	En avisering har skickats till Anders Nählstedt
2021-03-25 21:17	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Anders Nählstedt
2021-03-25 21:18	ANDERS NÄHLSTEDT har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: cgU3d/EbJ20aSxnLomn9Jg)
2021-03-25 21:18	Alla dokument har undertecknats av Anders Nählstedt
2021-03-25 21:18	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-25 21:18	En avisering har skickats till Catarina Willman
2021-03-26 08:15	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Catarina Willman
2021-03-26 08:16	Catarina Helena Villman har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: KK3w9RvpqOjsqnwKC0dUjA)
2021-03-26 08:16	Alla dokument har undertecknats av Catarina Willman
2021-03-26 08:16	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-26 08:16	En avisering har skickats till Carl Fogelberg
2021-03-29 16:34	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Carl Fogelberg
2021-03-29 16:35	CARL FOGELBERG har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: qJN1ncqCB4I0D4OkKVILaQ)
2021-03-29 16:35	Alla dokument har undertecknats av Carl Fogelberg
2021-03-29 16:35	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-29 16:35	En avisering har skickats till Per Lilja
2021-03-29 16:39	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Per Lilja
2021-03-29 16:40	Per Lilja har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: YChGx0NJOvlVUyoBA/rXAQ)
2021-03-29 16:40	Alla dokument har undertecknats av Per Lilja
2021-03-29 16:40	Underskriftsprocessen har startat
2021-03-29 16:40	En avisering har skickats till Sylve Qvillberg
2021-03-29 17:00	Dokumentet öppnades via länken som skickades till Sylve Qvillberg
2021-03-29 17:01	SYLVE QVILLBERG har signerat dokumentet 2021-03-25 Årsredovisning 2020.pdf via BankID Sverige (Unikt ID: KFvxKd865hR3LPfmQDNanQ)
2021-03-29 17:01	Alla dokument har undertecknats av Sylve Qvillberg

Visma Addo ID-nummer : 7a2bb5dd-d255-4187-a92c-3168cd3a8414

Översändande av årsredovisning 2020 samt förhandsinformation om kommande årsstämma i Kommunassurans

Vänligen se nedanstående förhandsinformation om kommande årsstämma. Den formella kallelsen kommer att tillställas ägarkommunerna senast i början av vecka 15, 2021.

Eftersom covid-19 ännu inte har släppt sitt grepp kommer även årets stämma att huvudsakligen hållas via Teams. Omröstning kommer huvudsakligen att ske via poströstning. Poströstnings-formulär kommer att skickas ut tillsammans med kallelsen.

I enlighet med ägardirektivet bifogas till denna information den reviderade och signerade årsredovisningen för år 2020.

Malmö den 29 mars 2021

Jan-Åke Troedsson
Styrelsens ordförande

DAGORDNING

Årsstämma för Kommunassurans Syd Försäkrings AB

Tid: Onsdagen den 12 maj 2021 kl 10.00-12.00
Plats/lokal: Teams/poströstning samt kommer några få ombud att vara på plats på Kommunassurans kontor, Göran Olsgatan 1, Malmö,

Förslag till dagordning:

1. Val av ordförande och sekreterare för stämman
2. Dagordningens fastställande
3. Val av två justeringsmän
4. Upprättande och godkännande av röstlängd
5. Prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad
6. Fastställande av årsredovisning, revisionsberättelse och lekmannarevisorernas granskningsrapport
7. Beslut om
    a. fastställelse av förvaltningsberättelse, resultaträkning och balansräkning

b. disposition av bolagets vinst eller förlust
c. ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören

8. Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisor och lekmannarevisor med suppleanter
9. Beslut om antalet styrelseledamöter
10. Val av ordförande och vice ordförande till styrelsen
11. Val av försäkringssakkunnig
12. Val av övriga ledamöter till styrelsen
13. Val av suppleanter till styrelsen
14. Fastställande av ordningen för suppleanternas inträde som tjänstgörande i styrelsen
15. Val av revisorer och revisorssuppleant
16. Val av lekmannarevisorer och suppleanter
17. Val av valberedningen
18. Bemyndigande för styrelsen att anta nya delägare samt beslut om nyemission
19. Avslutning

Kommentarer:

- **Förslag under punkterna 1, 3, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, och 16** från valberedningen utsändes senare.
- **Förslag under punkt 6.** Reviderad och signerad årsredovisning bifogas denna information samt kommer att bifogas den formella kallelsen.
- **Förslag under punkt 17.** Enligt ägardirektiv skall störste delägaren (vilken är Malmö stad) lämna förslag om ledamöter och ersättare i valberedningen. Förslag utsändes senare eller presenteras på stämman.
- **Förslag under punkt 18.** För det fall kommuner visar intresse för att bli delägare i Kommunassurans Syd Försäkrings AB föreslår bolagets styrelse årsstämman att styrelsen, i likhet vad man har nu, får ett begränsat bemyndigande att antaga nya delägare samt besluta om nyemission riktade till dessa. Styrelsen föreslår årsstämman att längst intill tiden för nästa ordinarie årsstämma, vid ett eller flera tillfällen och utan företrädesrätt för aktieägarna, besluta om emission av högst 20 000 000 kronor genom utgivande av högst 20 000 nya aktier och att emissionen får riktas till kommuner inom bolagets verksamhetsområde.

*

Efter ordinarie årsstämma kommer styrelsen och VD lämna information om status i det pågående arbetet gällande delägarkommunernas ökade möjligheter till nyttjande av Kommunassurans.

Direktiv till ombud för årsstämma Sydvatten AB

16

KS.2021.0224

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0224

2021-04-217
Tomas Nilsson
+4641362012
Tomas.Nilsson@eslov.se

Kommunstyrelsen

Årsstämma Sydvatten 2020 och utökad borgensram

Ärendebeskrivning
Styrelsen för Sydvatten har kallat till årsstämma för Sydvatten AB den 28 maj. Direktiv ska ges till kommunens ombud. Vid stämman förväntas ägarkommunerna även godkänna utökad borgensram. Kallelsen till stämman föreligger inte i samband med ärendets beredning.

Beslutsunderlag
Årsredovisning för Sydvatten AB 2020-01-01—2020-12-31
Revisionsberättelse EY
Granskningsrapport för år 2020
Borgensram för lån åt Sydvatten AB

Beredning
Sydvatten AB gör en vinst med drygt 1,1 mnkr för 2020 vilken föreslås föras över i ny räkning d v s ingen utdelning. Utförd revision har inget att anmärka.

Sydvattens styrelse beslutade 3 februari 2020 om att vid Sydvattens bolagstämma 2021 föreslå beslut om utökad borgensram. Beslutet är en konsekvens av den tioårsplan bolaget följer vilken innehåller investeringar för 3 miljarder kronor. Senaste ett beslut fattades om utökad borgensram var 2016 då höjd togs för investeringar till och med 2021. Den nu föreslagna borgensramen täcker lånebehovet från 2021 till och med 2027. Nuvarande borgensram uppgår till 2 536 miljoner. Bolagsstämman kommer att behandla frågan om utökat borgensåtagande för Sydvatten med 564 miljoner till en total borgensram om 3 100 miljoner. Borgensåtagande kommer att fördelas proportionerligt efter respektive kommuns ägarandel.

Sydvattens ekonomiska råd har lyft frågan om skulduppbyggnad inom Sydvatten och framtida behov av finansiering.

Kommunfullmäktige hanterade frågan om borgensram vid sitt sammanträde den 26 april 2021.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen beslutar att

  ge kommunens ombud i uppdrag att rösta för godkännande av resultat- och balansräkningen, disposition av vinsten enligt förslag i årsredovisningen samt bevilja verkställande direktör och ledamöter i styrelsen ansvarsfrihet.

Beslutet skickas till

Sydvatten AB
Revisionsnämnden

Eva Hallberg
Kommundirektör

Tomas Nilsson
Ekonomichef

Årsredovisning för

Sydvatten AB

556100-9837

Räkenskapsåret
2020-01-01 - 2020-12-31

Innehållsförteckning:	**Sida**
Förvaltningsberättelse	1-6
Resultaträkning	7
Balansräkning	8-9
Kassaflödesanalys	10
Noter	11-20
Underskrifter	21

Fastställelseintyg

Undertecknad VD i Sydvatten AB intygar härmed dels att denna kopia av årsredovisningen överensstämmer med originalet, dels att resultat- och balansräkningen fastställts på årsstämma 2021-05-28. Stämman beslutade också att godkänna styrelsens förslag till resultatdisposition.

Malmö den 28 maj 2021

Jörgen Johansson
Verkställande direktör

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Sydvatten AB, 556100-9837, med säte i Skåne län, Malmö kommun, får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2020-01-01 - 2020-12-31.

Allmänt om verksamheten

Sydvattens uppdrag är att bereda och distribuera dricksvatten med jämn och hög kvalitet till ägarkommunerna. För detta ändamål utnyttjar bolaget de legaliserade uttagsrätterna i råvattentäkterna Bolmen, Vombsjön och Ringsjön. Sydvattens vattendomar i sjöarna utgör för bolaget betydande värden. Bolaget äger och driver Bolmentunneln, Ringsjöverket och Vombverket samt huvudledningssystemet för distribution av dricksvatten.

Vattendistributionen till kommunerna uppgick till 78,7 miljoner kubikmeter, vilket är 2 miljoner kubikmeter mer än 2019 och i paritet med rekordåret 2018 då 78,8 miljoner kubikmeter distribuerades. Invånare och verksamheter i Sydvattens delägarkommuner har under året erhållit en säker dricksvattenleverans av god kvalitet.

Året har självfallet präglats av Coronapandemin. Redan i februari påbörjade bolaget beredskapsplanering och ett förebyggande arbete som sedan succesivt intensifierades under våren med syftet att säkerställa grunduppdraget, att producera och distribuera ett fullgott dricksvatten. Initialt var fokuset att säkra tillgång till kritiska resurser såsom tillgång till kemikalier, laboratoriematerial samt interna och externa kompetenser. Efter att de initiala resursfrågorna lösts har fokus varit att minimera risken för smittspridning inom organisationen genom att tillämpa restriktioner och riktlinjer för att upprätthålla social distansering och en sektionering mellan arbetsställena. Distansarbete har tillämpats i stor utsträckning för de personalgrupper som har haft möjlighet till det. Även individer som har uppvisat symptom har fått möjlighet till distansarbete i avvaktan på provsvar. Strategin har visat sig framgångsrik. Under året upptäcktes totalt åtta fall av Covid -19 bland bolagets personal och ingen smittspridning har skett inom personalgrupperna. Den ekonomiska konsekvensen av de förebyggande åtgärder som vidtagits med hänsyn till pandemin under året är försumbar.

Verksamheten har kunnat fortgå utan större påverkan av pandemin. Produktionen och distributionen av dricksvatten har ej påverkats, inte heller framdriften i bolagets investeringsprojekt. Coronapandemin kan dock ha haft en indirekt påverkan på bolaget genom att vattenförbrukningen i samhället ökade. När stora delar av den arbetsföra befolkningen arbetar i hemmet ökar vattenförbrukningen, denna effekt verkar vara särskilt påtaglig i kommuner med stor utpendling. Under veckan före midsommar steg vattenförbrukningen till så pass höga nivåer att bolaget gick ut med en uppmaning till våra delägarkommuner och allmänheten om att hushålla med vattnet. Efter en period med sämre väder återkom det varma och torra vädret i augusti och med det stigande vattenförbrukning varför bolaget återigen gick ut med en uppmaning om att hushålla med vattnet.

Strategiska framtidsfrågor

Sydvattens övergripande strategi är att skapa ett långsiktigt säkert, redundant och hållbart dricksvattenförsörjningssystem. 2020 har varit ett år som på flera sätt visat på vikten av att fullfölja den valda strategin. Under hösten antogs en ny budget med tioårsplan för Sydvatten. Bolaget är inne i en intensiv investeringsfas som kommer att pågå under de kommande tio åren då projekt för totalt 3,4 miljarder ska genomföras.

Perioden 2021-2024 domineras av utbyggnaden av produktionskapaciteten på Vombverket och att förstärka redundansen med en tredje ledning mellan Vombverket och Norra Ugglarp. Under planperiodens senare del är huvudfokuset att genomföra projektpaketet Bolmenvatten till Vomb, vilket kommer att öka tillgången till och redundansen för råvatten samt möjliggör en fortsatt utbyggnad av produktionskapaciteten på Vombverket. Projekten är omfattande med en hög grad av komplexitet och ska genomföras samtidigt som normal produktion pågår på våra vattenverk. Detta ställer krav på att bolaget har en ändamålsenlig organisation med redundans när det gäller uthållighet och personalresurser.

Arbetet med att utveckla vattenskyddet vid Vombsjön och infiltrationsområdet fortgår planenligt. Vi inväntar Länsstyrelsen i Kronobergs beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde för Bolmen drygt fyra år efter att vi inkom med ansökan. Det har nu gått nio år sedan vi påbörjade arbetet med vatten-

skyddsområdet för Bolmen vilket indikerar komplexiteten i att skydda större vattentäkter. Vårt påverkansarbete har det senaste året bland annat resulterat i att Havs- och Vattenmyndigheten tagit vårt arbete från 2019 Klimatsäkert vatten vidare till en myndighetsutredning för utveckling av vattenförvaltningsarbetet nationellt. Vi har fått gehör hos Länsstyrelsen i Skåne som beslutat om ändrade förutsättningar för reglering av Vombsjön samt hos Naturvårdsverket för en lagändring vad avser hantering av vattenverksslam.

Sydvatten har en solid ekonomisk ställning som klarar stora påfrestningar utan kapitaltillskott från ägarna. Omvärlden har dock blivit osäkrare de senaste åren. Sydvatten behöver kunna agera långsiktigt och med marginaler för att trygga dricksvattenförsörjningen. En aspekt av detta är att ha en stabil och förutsägbar ekonomi, inte minst ur ett ägarperspektiv. De kommande tio åren ska bolaget genomföra stora investeringar som delvis finansieras genom nyupplåning, vilket kommer att innebära en ökad exponering mot finansmarknaden. För att möta denna utveckling reviderades bolagets finanspolicy under året med syfte att öka möjligheten till ett mer proaktivt agerande på finansmarknaden för att trygga en fortsatt långsiktig och stabil ekonomi.

Miljö och hållbarhet

Att bedriva en långsiktig hållbar verksamhet är en förutsättning för att Sydvatten ska kunna fullfölja sitt uppdrag. Under året har ett arbete med att integrera bolagets hållbarhetsplan med den strategiska planen påbörjats vilket kommer innebära att hållbarhetsaspekter i varierande utsträckning kommer att vara en del av all verksamhet inom bolaget. Sydvatten kommer inom några år även att omfattas av Lagen om hållbarhetsredovisning och arbetet med att ta fram ett koncept för hållbarhetsrapporteringen har påbörjats.

Andra konkreta exempel på hållbarhetsarbetet finns bland annat inom upphandling. Sydvatten deltar i ett utvecklingsarbete inom hållbar upphandling som bedrivs på nationell nivå av Svenskt Vatten. Ett annat utvecklingsarbete bedrivs inom cirkulär ekonomi, att hitta cirkulära lösningar för exempelvis entreprenader och kemikalieförsörjningen.

Sydvatten förbrukar stora kvantiteter elenergi för att producera och distribuera dricksvatten. Glädjande är dock att årets elförbrukning var lägre än 2019, trots den högre produktionen om två miljoner kubikmeter. Förklaringen till detta är den råvattenledning som togs i bruk under 2019 som medfört ett minskat behov av att pumpa Bolmenvatten till Ringsjöverket. En annan åtgärd inom energiområdet i tioårsplanen är byggnationen av en solcellspark vid Vombverket som ska stå färdig 2024 och kommer att stå för en betydande del av bolagets energibehov.

Att kommunicera kunskap och insikter om vattnets värde och en hållbar vattenanvändning för att nå beteendeförändringar i samhället är ett långsiktigt arbete som Sydvatten bedriver både regionalt och nationellt. Vatten är en begränsad resurs som ska användas så effektivt som möjligt. Med ökade insikter och en smartare användning kommer vattenresursen att räcka till fler. Det är ett arbete som ligger väl i linje med många av FN:s globala hållbarhetsmål.

Bolaget fick finansiella bidrag för projekt och utredningar från Havs- och Vattenmyndigheten genom Länsstyrelsen Skåne kopplat till bidrag för en tryggad tillgång till dricksvatten. Det gäller informationskampanj för vattenbesparingsåtgärder, mikrobiologisk övervakning av råvatten, recirkulering av renat avloppsvatten samt åtgärder för väg 976 genom Vombfältet.

Forskning och utveckling

Sydvatten är tillsammans med NSVA och VA SYD ägare till forskningsbolaget Sweden Water Research AB (SWR). Aktieägarna ska under varje räkenskapsår proportionerligt finansiera ett maximalt belopp enligt fördelningsnyckel i aktieägaravtalet. Under 2020 uppgick Sydvattens andel av finansieringen till 4 573 kkr. Detta belopp överstiger kostnaderna i SWR för 2020, överskjutande del om 663 kkr redovisas i enlighet med aktieägaravtalet som en eventualförpliktelse mot SWR.

Under året disputerade tre doktorander inom dricksvattenområdet vilket innebär totalt sex disputerade sedan starten av forskningsverksamheten. För närvarande har vi fyra doktorander verksamma inom våra forskningsområden.

Forskningsstationen vid Bolmen fortsätter att utvecklas, bland annat genom att förstärka förutsättningarna för att bedriva forskning på Bolmen. Som ett led i detta genomfördes en batymetri,

bottenkartläggning, under året. Arbetet genomfördes med hjälp av forskare från Uppsala universitet, via forskningsnätverket SITES, där Forskningsstation Bolmen är en associerad medlem. Kartläggningen kommer att ge ny kunskap om bottenförhållanden i Bolmen och utmynna i en bottenkarta över Bolmen, vilket kommer att vara ett viktigt tillskott för den fortsatta forskningen på Bolmen.

Domstolsärenden

Skiljeförfarandet gentemot Sydkraft Hydropower AB avseende utbetalda ersättningar för kraftförluster för åren 1987 till 2007, som inleddes 2019, fortlöper. Sydvattens krav på återbetalning av ersättningar för kraftförluster och ränta uppgår till sammanlagt 318 miljoner. Sydkraft Hydropower AB har bestridit Sydvattens yrkande och under året har parterna utsett skiljenämnden samt påbörjat skriftväxling. Utslag i skiljeförfarandet förväntas komma under 2021.

Investeringar och upphandlingar

Under året genomfördes investeringar för 196 miljoner. Störst investeringar sker på Vombverket. Efter en tid av underhållsarbeten och andra förberedande insatser påbörjades under hösten entreprenaderna för byggnation av en fjärde produktionslinje och av ett UV-filter. Med en fjärde produktionslinje ökar kapaciteten på Vombverket med 500 l/s och UV-anläggningen innebär en kvalitetshöjning genom att ytterligare en mikrobiologisk barriär adderas till beredningsprocessen. De båda entreprenaderna kommer att löpa parallellt med varandra och pågå till 2023, samtidigt som normal nivå på dricksvattenproduktionen ska upprätthållas. Projekten är tekniskt och logistiskt komplexa och kommer att innebära en påfrestning på organisationen och ta stora interna resurser i anspråk.

Under året färdigställdes Ringsjöverkets två nya långsamfilter, totalt aktiverades en kostnad om 49 miljoner för projektet. Färdigställandet av projektet innebär att Ringsjöverkets kapacitet i långsamfilterna ökar med drygt 10 %.

Arbetet med att modernisera reservkraften på våra anläggningar fortsätter. Reservkraften på Ringsjöverket togs i drift under april. I början av sommaren kunde de nya reservkraftsaggregaten på Vombverket tas i drift, vissa återstående elarbeten återstår dock varför projektet kommer att avslutas under 2021. Utbytet av reservkraften vid Ringsjöholm påbörjades under året och beräknas kunna tas i bruk under april 2021.

Uppgraderingen av bolagets styr- och övervakningssystem fortsatte under året. Projektet förväntas pågå till 2023 och innebär en omfattande modernisering som kommer att förbättra våra anläggningar ur såväl ett drifts- som ett säkerhetsperspektiv.

Arbetet med att ansluta samtliga ägarkommuner till bolagets försörjningssystem fortgår. Under hösten 2020 slutfördes projekteringsarbetet och upphandlingen av ledningen som ska ansluta Båstad till Sydvattens ledningsnät. Entreprenaden kommer att påbörjas under februari 2021. Under året fortsatte även projekteringsarbetet för en tredje ledning mellan Vombverket och Ugglarp med byggstart hösten 2021.Finansieringen av investeringarna görs till viss del med lån. Under året ökade bolagets långfristiga skuldvolym med 200 miljoner till 2 073 miljoner. Genomsnitträntan på bolagets lån sjönk med 0,16 procentenheter jämfört med 2019 och uppgick till 1,10 %. För att säkra en fortsatt låg räntenivå säkrades två räntebindningar om totalt 300 miljoner med start under 2021 under året.

Säkerhet och kvalitet

Sydvattens viktigaste uppgift är att leverera ett säkert och rent dricksvatten och arbetet med att säkra och förbättra kvaliteten pågår på flera plan. Adderandet av en ytterligare mikrobiologisk barriär genom en UV-anläggning på Vombverket är ett steg. Ackrediteringen av laboratoriet på Ringsjöverket ett annat, under året fortsatte processen och ackrediteringens förväntas ske 2021. Under året har ett arbete med att successivt införa hygienzoner på våra vattenverk påbörjats vilket kommer att ställa högre krav på personal, entreprenörer och besökare.

Dricksvattenleveranserna har fungerat väl under året med undantag för en störning för boende och verksamheter i Hyllie (Malmö) och några mindre orter i Lunds och Svedala kommun under några dagar i mitten av augusti. Orsaken var ett ledningshaveri på en av tre ledningar som förser de södra delarna av Sydvattens verksamhetsområde med dricksvatten från Vombverket. Haveriet innebar att cirka 40 000 kubikmeter dricksvatten läckte ut, huvuddelen av verksamhetsområdet kunde fortsatt

förses med vatten via de övriga två ledningarna men delar av Malmös, Lunds och Svedalas ledningsnät blev trycklösa. Som en följd av detta togs beslutet att av hälsoskäl utfärda kokningsrekommendationer under ett par dagar i de berörda områdena. Händelsen medförde en relativt liten påverkan på samhället och visar på vikten av att bygga ett redundant dricksvattensystem. Sydvattens ledningsnät är till största del mellan 50 och 70 år gammalt och generellt i ett gott skick. Att byta hela ledningssträckningar är ej ekonomiskt eller tekniskt rationellt, utmaningen blir att utveckla proaktiva underhållssystem för att kontinuerligt kunna övervaka ledningarnas status och genomföra förebyggande åtgärder där behov finns innan haverier uppstår.

En annan säkerhetsaspekt som aktualiserats under året är Sydvattens roll i totalförsvaret. Totalförsvarsplaneringen har återupptagits i Sverige med anledning av ett förändrat läge i omvärlden. Under året har bolaget genomfört ett planeringsarbete för att skapa ett förslag till krigsorganisation och krigsplacering av personal och vissa kritiska externa resurser. Förslaget innebär att all personal ingår i krigsorganisationen och är krigsplacerade på Sydvatten.

En kunskapande organisation

Sydvattens strategiska plan lyfter fram behovet av att bygga kompetens inom bolaget. Detta har blivit allt viktigare i takt med att vårt uppdrag blivit större och mer komplext. En konsekvens av denna utveckling är att organisationen de senaste åren vuxit något. Tillväxten är motiverad både för att skapa uthållighet och redundans inom befintliga kompetensområden och för att förstärka organisationen med nyckelkompetens som tidigare inte funnits inom bolaget. Under 2020 rekryterades åtta personer till Sydvatten inom områden som säkerhet, projektledning, utredning, drift och underhåll, rekryteringarna var såväl ersättningsrekryteringar som nyrekryteringar. Behov av dessa kompetenser kunde säkerställas genom ett strategiskt arbete som görs, för att stärka vår attraktionskraft med att synliggöra företaget, branschen och våra lediga tjänster.

Ett långsiktigt arbete för att öka attraktiviteten för VA-branschen som helhet hos gymnasieungdomar är det pedagogiska projektet TänkH2O! Trots vissa restriktioner på grund av pandemin kunde årets utbildningar genomföras, under sju höstveckor deltog sammanlagt närmare 900 ungdomar och lärare vid kurstillfällena vid bolagets forskningsstation på Tiraholm vid Bolmen. En annan del av bolagets kunskapsbyggande är att delta i externa samhälls- och branschsammanhang. På grund av Coronapandemin fick dock flera arrangemang ställas in under året på vilka Sydvatten skulle ha deltagit, bland annat IWA-konferensen i Köpenhamn och Almedalen.

Utveckling av företagets verksamhet, resultat och ställning

Belopp i Mkr

	2020-12-31	*2019-12-31*	*2018-12-31*	*2017-12-31*	*2016-12-31*
Ur resultaträkningen mnkr					
Rörelsens intäkter	353	327	326	316	299
Rörelsens kostnader	222	204	161	183	176
Planmässiga avskrivningar	76	69	62	65	65
Finansiella kostnader	27	36	56	34	34
Resultat efter finansnetto	27	16	47	35	24
Ur balansräkningen mnkr					
Anläggningstillgångar, totalt anskaffningsvärde	4 430	4 243	4 012	3 571	3 278
Investeringar	196	234	228	293	148
Eget kapital inklusive obeskattade reserver	797	770	754	700	666
Leveranser					
Vattenleverans (mn m³)	78,7	76,8	78,8	75,7	77,4
varav Ringsjöverket	47,2	46,3	47,6	46,5	45,5
varav Vombverket	31,5	30,4	31,2	29,2	31,9
Nyckeltal					
Soliditet %	23,8	24,9	25,8	22,8	24,4
Genomsnittligt vattenpris till delägare (kr/m³)	4,15	4,01	3,89	3,94	3,69

Eget kapital

	2020-12-31	*2019-12-31*
Specifikation av bundet och fritt eget kapital:		
Aktiekapital	449 322	449 322
Reservfond	58	58
Totalt bundet eget kapital	449 380	449 380
Balanserat resultat	1 114	1 114
Årets resultat	-	-
Totalt fritt eget kapital	1 114	1 114
Totalt eget kapital	**450 494**	**450 494**

Förslag till disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att fritt eget kapital, kronor 1 114 172, disponeras enligt följande:

	Belopp i kr
Balanserade vinstmedel	1 114 172
Årets resultat	-
Summa	**1 114 172**
Balanseras i ny räkning	1 114 172

Vad beträffar resultat och ställning i övrigt hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning med tillhörande noter.

Resultaträkning

Belopp i Tkr	*Not*	*2020-01-01-2020-12-31*	*2019-01-01-2019-12-31*
Vattenförsäljning		326 151	304 895
Aktiverat arbete för egen räkning		17 782	13 194
Övriga rörelseintäkter		8 763	8 601
		352 696	326 690
Rörelsens kostnader	*2*		
Driftkostnader		-60 218	-56 774
Övriga externa kostnader	*3,4,5*	-62 282	-60 383
Personalkostnader	*6*	-97 410	-87 244
Avskrivning av materiella tillgångar		-75 717	-69 965
Övriga rörelsekostnader		-1 811	-18
Rörelseresultat		55 258	52 306
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	*7*	-	1
Räntekostnader och liknande resultatposter	*8*	-27 786	-35 750
Resultat efter finansiella poster		27 472	16 557
Bokslutsdispositioner	*9*	-26 608	-15 940
Resultat före skatt		864	617
Skatt på årets resultat	*10*	-864	-617
Årets resultat			

Balansräkning

Belopp i Tkr	*Not*	*2020-12-31*	*2019-12-31*
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	*11*		
Byggnader och mark	*12*	317 985	284 886
Ledningar och tunnel	*13*	1 834 414	1 843 500
Maskiner och andra tekniska anläggningar	*14*	277 054	277 608
Inventarier	*15*	45 456	39 489
Pågående nyanläggningar	*16*	340 556	251 053
		2 815 465	2 696 536
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i intresseföretag	*17*	17	17
		17	17
Summa anläggningstillgångar		2 815 482	2 696 553
Omsättningstillgångar			
Varulager			
Kemikalielager		1 309	1 007
Förråd		4 090	3 371
		5 399	4 378
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		92 944	88 214
Övriga fordringar		5 633	3 806
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	*18*	5 464	6 036
		104 041	98 056
Kassa och bank	*19*	116 217	17 898
Summa omsättningstillgångar		225 657	120 332
SUMMA TILLGÅNGAR		3 041 139	2 816 885

Balansräkning

Belopp i Tkr	*Not*	*2020-12-31*	*2019-12-31*
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital	20	449 322	449 322
Reservfond		58	58
		449 380	449 380
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust	21	1 114	1 114
		1 114	1 114
Summa eget kapital		450 494	450 494
Obeskattade reserver			
Ackumulerade överavskrivningar	22	346 556	319 948
		346 556	319 948
Avsättningar			
Avsättningar till pensioner	23	19 208	18 876
		19 208	18 876
Långfristiga skulder	24		
Skulder till kreditinstitut		2 073 000	1 873 000
		2 073 000	1 873 000
Kortfristiga skulder			
Skatteskulder		1 128	229
Leverantörsskulder		42 802	52 429
Övriga kortfristiga skulder		12 319	8 822
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	26	95 632	93 087
		151 881	154 567
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		3 041 139	2 816 885

Kassaflödesanalys

Belopp i Tkr	*Not*	*2020-01-01-2020-12-31*	*2019-01-01-2019-12-31*
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat		55 257	52 305
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar och nedskrivningar		75 717	69 965
Vinst vid försäljning av inventarier		-	-49
Förlust vid utrangering av inventarier		1 810	3
Avsättning pension		331	-355
Omklassificering pågående projekt		36	-
		133 151	121 869
Erhållen ränta		-	1
Erlagd ränta		-27 786	-35 750
Betald inkomstskatt		35	-13
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		**105 400**	**86 107**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning(-) / Minskning (+) av varulager		-1 022	-53
Ökning(-) / Minskning (+) av rörelsefordringar		-5 985	-50 268
Ökning(+) / Minskning (-) av rörelseskulder		-3 583	4 736
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**94 810**	**40 522**
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-196 591	-234 017
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		100	45
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-196 491**	**-233 972**
Finansieringsverksamheten			
Upptagna lån		500 000	630 000
Amortering av lån		-300 000	-495 000
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**200 000**	**135 000**
Årets kassaflöde		**98 319**	**-58 450**
Likvida medel vid årets början		17 898	76 348
Likvida medel vid årets slut		**116 217**	**17 898**

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Belopp i Tkr om inget annat anges. Belopp inom parentes anger föregående års värde.

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämnden allmänna råd BFNAR 2012:1. Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Företaget tillämpar K3 från 2014.

Värderingsprinciper

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges. Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Intäkter

Nettoomsättningen omfattar i huvudsak intäkter från bolagets delägarkommuner. Intäkterna avseende fasta kostnader för vattenleveranser fördelas mellan delägarna efter folkmängden i respektive kommun. Intäkter avseende rörliga kostnader för vattenleveranser redovisas i takt med att de intjänas. Ränteintäkterna redovisas i takt med att de intjänas.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade värdeminskningar och eventuella nedskrivningar. Materiella anläggningstillgångar delas upp på betydande komponenter. Komponentavskrivning tillämpas enligt K3. Avskrivningsbart belopp utgörs av anskaffningsvärdet. Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden. Följande avskrivningstider tillämpas:

Fordon 5 år, Inventarier i snitt 5-15 år, Maskiner i snitt 10-25 år, Brunnsgallerier i snitt 25 år, Ledningar 50-80 år, Tunnel 100 år, Byggnader 20-50 år, Markanläggningar 20 år, Mark avskrivs ej. Avskrivningstider för ledningar följer den rekommendation som är framtagen av Svensk Vatten Utveckling.

Låneutgifter

Låneutgifter (ränta) bokförs som finansiell kostnad.

Finansiella instrument

Ränteswappar används i säkringssyfte för att uppnå önskad räntebindning i låneportföljen. Derivat redovisas inte i balansräkningen under avtalets löptid. Intäkter och kostnader hänförliga till derivatinstrument nettoredovisas under räntekostnader.

Bolaget vill begränsa exponeringen mot risken i rörlig ränta. Bolaget har därför ingått avtal om ränteswappar. Genom ränteswapparna betalar bolaget en fast ränta och erhåller 3M Stibor. Att delvis ta bort denna risk överensstämmer med bolagets målsättning om en jämn och stabil räntekostnad över tiden. Som en del av bolagets ränteriskhantering ingår även att säkringsinstrumenten kan ersättas eller överflyttas till andra säkringsinstrument med syfte att åstadkomma en jämn och stabil räntekostnad över tiden.

Leasingavtal

Företaget redovisar samtliga leasingavtal, såväl finansiella som operationella, som operationella leasingavtal. Operationella leasingavtal redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden. Väsentliga leasingavtal redovisas under not 5.

Varulager

Varulagret är värderat till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde (återanskaffningsvärdet).

Avsättningar

Som avsättningar redovisas sådana förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller den tidpunkt då de ska infrias.

Utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Kursvinster och kursförluster på rörelsefordringar och rörelseskulder redovisas i rörelseresultatet.

Ersättningar till anställda

Ersättningar till anställda avser alla typer av ersättningar som företaget lämnar till de anställda. Företagets ersättningar innefattar bland annat löner, betald semester, betald frånvaro och ersättningar efter avslutad anställning (pensioner). Bolaget har olika pensionssystem, det finns både förmåns-bestämda och premiebestämda pensioner. Redovisning sker i takt med intjänandet. Företaget har inga övriga långfristiga ersättningar till anställda.

Skatt

Total skatt utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Skatter redovisas i resultaträkningen. Aktuell skatt avser inkomstskatt för innevarande räkenskapsår samt den del av tidigare räkenskapsårs inkomstskatt som ännu inte redovisats. Aktuell skatt beräknas utifrån den skattesats som gäller per balansdagen. Uppskjuten skatt är inkomstskatt som avser framtida räkenskapsår till följd av tidigare händelser. Redovisning sker enligt balansräkningsmetoden.

Obeskattade reserver, bokslutsdispositioner

Skattelagarna ger bolaget möjlighet att skjuta upp skattebetalning genom avsättning till obeskattade reserver. De obeskattade reserverna redovisas som en särskild post i balansräkningen. I resultat-räkningen redovisas avsättning till eller upplösningar av obeskattade reserver under bokslut-dispositioner. De obeskattade reserverna består till 20,6 % av uppskjuten skatteskuld och 79,4 % av eget kapital.
Enligt Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412) får medel avsättas till en fond för framtida nyinvesteringar om vissa villkor är uppfyllda. Styrelsen har utarbetat och antagit en investeringsplan, enligt angivna villkor, som minst motsvarar de obeskattade reservernas storlek.

Not 2 Rörelsens kostnader

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Drift och underhåll	165 063	152 161
Elkostnad för driften	24 628	24 853
Kemikaliekostnader för driften	24 094	21 357
Transitering	6 127	6 049
	219 912	**204 420**
Avskrivningar	75 717	69 965
Övriga rörelsekostnader	1 811	18
Summa	**297 440**	**274 403**

Not 3 Arvode och kostnadsersättning till revisorer

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Revisionsuppdrag (Ernst & Young)	100	100
Andra uppdrag	209	558
Summa	**309**	**658**
Revisionsuppdrag (Malmö stad)	34	100
Summa	**34**	**100**

Not 4 Leasingavtal

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Totala leasingkostnader	2 447	2 013
Summa	**2 447**	**2 013**

Not 5 Operationella leasingavtal

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Framtida minimileasingavtal som skall erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal		
Förfaller till betalning inom ett år	925	924
Förfaller till betalning senare än ett men inom fem år	3 700	3 696
Förfaller till betalning senare än 5 år	161	1 027
Under året kostnadsförda leasingavgifter	925	762

I bolagets redovisning utgörs den operationella leasingen i allt väsentligt av två leasade dumpers och en sandskimmer på Vombverket.
Leasingavtalen är finansiella men redovisas som operationella.
Leasingavtalen löper på 7 år. Leasingavgifter baseras på anskaffningsvärdet och en ränta motsvarande Stibor 1 M + 1,00%.
Vid leasingperiodens slut är restvärdet 10% av anskaffningsvärdet.

Not 6 Anställda och personalkostnader

Medelantalet anställda

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Män	79	71
Kvinnor	30	29
Totalt	**109**	**100**

Medeltalet anställda bygger på av bolaget betalda närvarotimmar relaterade till en normal arbetstid.

Löner och andra ersättningar

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Styrelsen och verkställande direktör	2 903	2 857
Övriga anställda	57 663	52 594
	60 566	**55 451**

Redovisning av könsfördelning i företagsledningar

	2020-12-31	*2019-12-31*
Antal kvinnor		
Styrelsen	4	3
Övriga ledande befattningshavare	4	4
	8	**7**
Antal män		
Styrelsen	9	9
Övriga ledande befattningshavare	5	5
	14	14

Pensions- och övriga sociala kostnader

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Pensionskostnader för styrelse och VD	1 056	1 028
Pensionskostnader för övriga anställda	12 785	10 004
Övriga sociala kostnader enligt lag och avtal	18 134	17 003
Summa	**31 975**	**28 035**

Av pensionskostnaderna avser 1 056 (1 028) bolagets VD.

Vid uppsägning från bolagets sida har bolagets verkställande direktör 12 månaders uppsägningstid. Utöver detta har verkställande direktören rätt till ett avgångsvederlag motsvarande ersättningar för 12 månaders anställning.

Not 7 Ränteintäkter och liknande resultatposter

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Ränteintäkter, övriga	-	1
Summa	**-**	**1**

Not 8 Räntekostnader och liknande resultatposter

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Räntekostnader, övriga	22 728	22 745
Borgensavgifter	5 057	4 826
Lösen av ränteswap	-	8 178
Övriga finansiella kostnader	1	1
Summa	**27 786**	**35 750**

Not 9 Bokslutsdispositioner

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Förändrad överavskrivning	-26 608	-15 940
Summa	**-26 608**	**-15 940**

Not 10 Skatt på årets resultat

	2020-01-01-2020-12-31	*2019-01-01-2019-12-31*
Aktuell skattekostnad	864	617
	864	**617**

Avstämning av effektiv skatt

	2020-01-01-2020-12-31		*2019-01-01-2019-12-31*
		Procent	Belopp
Resultat före skatt	864		617
Skatt enligt gällande skattesats	185	21,4%	132
Ej avdragsgilla kostnader	690		364
Skatt hänförlig till tidigare år	-11		122
Ej skattepliktiga intäkter	-		-1
Redovisad effektiv skatt	-864		-617
Differens	**-**		**-**

Not 11 Årets totala investeringar

	2020-12-31	*2019-12-31*
Samhällekonomiskt lönsamma investeringar	117 658	191 716
Tvingande enligt lag / regler	4 151	834
Företagsekonomiskt lönsamma investeringar	21 248	19 007
Företagsekonomiskt lönsamma underhåll	53 534	22 821
	196 591	**234 378**

Aktiverad kostnad

I investeringar 2020 ingår aktiverad arbetskostnad med 17 782 (13 194) tkr.

Not 12 Byggnader och mark

	2020-12-31	*2019-12-31*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
- Vid årets början	591 877	544 019
- Nyanskaffningar	42 978	47 941
- Avyttringar och utrangeringar	-900	-83
Vid årets slut	633 955	591 877
Ackumulerade avskrivningar		
- Vid årets början	-306 991	-297 589
- Årets avskrivning	-8 979	-9 402
Vid årets slut	-315 970	-306 991
Redovisat värde vid årets slut	**317 985**	**284 886**
Taxeringsvärde	10 080	9 456
Varav mark	2 468	2 468

Not 13 Ledningar och tunnel

	2020-12-31	*2019-12-31*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
- Vid årets början	2 481 685	2 050 031
- Nyanskaffningar	26 242	431 654
Vid årets slut	2 507 927	2 481 685
Ackumulerade avskrivningar		
- Vid årets början	-638 185	-605 956
- Årets avskrivningar	-35 328	-32 229
Vid årets slut	-673 513	-638 185
Redovisat värde vid årets slut	**1 834 414**	**1 843 500**

Not 14 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	2020-12-31	*2019-12-31*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
- Vid årets början	812 310	759 820
- Nyanskaffningar	23 872	52 515
- Avyttringar och utrangeringar	-10 299	-25
Vid årets slut	825 883	812 310
Ackumulerade avskrivningar		
- Vid årets början	-534 702	-512 686
- Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar	8 416	25
- Årets avskrivning	-22 543	-22 041
Vid årets slut	-548 829	-534 702
Redovisat värde vid årets slut	**277 054**	**277 608**

Not 15 Inventarier

	2020-12-31	*2019-12-31*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
- Vid årets början	108 823	78 201
- Nyanskaffningar	13 960	31 374
- Avyttringar och utrangeringar	-653	-752
	122 130	108 823
Ackumulerade avskrivningar		
- Vid årets början	-69 334	-63 719
- Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar/försäljningar	653	679
- Årets avskrivning	-7 993	-6 294
	-76 674	-69 334
Redovisat värde vid årets slut	**45 456**	**39 489**

Not 16 Pågående investeringar

	2020-12-31	*2019-12-31*
Vid årets början	251 053	580 363
- Årets investeringar	195 713	229 848
- Omklassificeringar (kostnadsfört)	-35	-133
- Årets anskaffningar / omklassificering	-106 175	-559 025
Redovisat värde vid årets slut	**340 556**	**251 053**

Not 17 Andelar i intresseföretag

	2020-12-31	*2019-12-31*
Ackumulerade anskaffningsvärden		
-Vid årets början	17	17
Redovisat värde vid årets slut	**17**	**17**

Delägare: Sydvatten 1/3, NSVA 1/3, VA SYD 1/3

Not 18 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2020-12-31	*2019-12-31*
Övriga upplupna intäkter	1 300	79
Förutbetalda försäkringspremier	1 012	1 010
Förutbetalda hyreskostnader	970	928
Övriga förutbetalda kostnader	2 182	4 019
Summa	**5 464**	**6 036**

Not 19 Kassa och bank

	2020-12-31	*2019-12-31*
Banktillgodohavande	116 217	17 898
	116 217	**17 898**

Sydvattens kontokredit på 80 000 (80 000) är utnyttjad med 0 tkr (0).

Not 20 Antal aktier

	2020-12-31	*2019-12-31*
Antal aktier	4 493 224	4 493 224
Kvotvärde	100	100

Not 21 Disposition av vinst eller förlust

Förslag till disposition av företagets vinst eller förlust
Styrelsen föreslår att fritt eget kapital, 1 114 172, disponeras enligt följande:

	2020-12-31	*2019-12-31*
Balanseras i ny räkning	1 114	1 114

Not 22 Ackumulerade överavskrivningar

	2020-12-31	*2019-12-31*
Maskiner och andra tekniska anläggningar	346 556	319 948
	346 556	**319 948**

Av obeskattade reserver är 71 390 (65 909) uppskjuten skatteskuld.

Not 23 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	2020-12-31	*2019-12-31*
Pensionskostnad		
Belopp vid årets ingång	18 876	19 231
Årets avsättningar (skuldförändring)	332	-355
Summa avsättningar	**19 208**	**18 876**

Not 24 Långfristiga skulder

	2020-12-31	*2019-12-31*
Skulder som förfaller inom ett år från balansdagen	321 000	300 000
Skulder som förfaller mellan två till fem år från balansdagen	947 000	1 268 000
Skulder som förfaller senare än fem år från balansdagen	805 000	305 000
Summa skulder till kreditinstitut	**2 073 000**	**1 873 000**

Upplåning har skett mot borgen från delägarkommunerna. Samtliga lån är amorteringsfria.
Lån med förfallotidpunkt inom ett år har betraktats som långfristigt eftersom lånet kommer att refinansieras under året.

Not 25 Finansiella instrument och riskhantering

Derivat och finansiell riskhantering

	2020-12-31		*2019-12-31*	
	Nominellt värde	*Marknadsvärde*	*Nominellt värde*	*Marknadsvärde*
Derivat för vilka säkringsredovisning tillämpas				
Ränteswappar	1 722 000	-44 664	1 422 000	-24 135
	1 722 000	**-44 664**	**1 422 000**	**-24 135**

Marknadsvärdet för ränteswappar baseras på förmedlande kreditinstituts värdering, vars rimlighet prövas genom en diskontering av beräknade framtida kassaflöden enligt kontraktets villkor och förfallodagar och med utgångspunkt i marknadsräntan för liknande instrument på balansdagen.
I det nominella värdet ingår tre ränteswappar om sammanlagt 475 Mkr med start under 2021.

Not 26 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2020-12-31	*2019-12-31*
Upplupen löne- och semesterlöneskuld	4 600	3 439
Upplupna sociala avgifter	3 374	2 581
Upplupna räntekostnader	1 545	1 525
Förfakturerad vattenförsäljning	67 773	67 773
Avräkning högspänning	1 867	1 921
Transiteringskostnader	3 323	3 176
Övriga poster	13 150	12 672
Summa	**95 632**	**93 087**

Not 27 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser

	2020-12-31	*2019-12-31*
För koncernföretag, intresseföretag och gemensamt styrda företag		
Kapitaltäckningsgaranti	500	500
Eventualförpliktelse	663	-

Sydvatten AB har tillsammans med övriga delägare i Sweden Water Research AB ingått avtal om kapitaltäckningsgaranti, varmed aktieägarna förbinder sig att säkerställa att SWR:s egna kapital vid varje tillfälle uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet.
Garantin är begränsad till totalt 1 500 tkr. Sydvattens andel utgör 1/3.

Sydvatten AB hade tillsammans med övriga delägare i Sweden Water Research AB ingått avtal om eventualförpliktelse enligt aktieägaravtal.

Not 28 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Inga väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut har inträffat.

Underskrifter

Malmö den 12 mars 2021

Ilmar Reepalu
Styrelseordförande

Jonas Jacobsson Gjörtler
Vice ordförande

Håkan Fäldt

Anna Ingers

Yvonne Köhler Olsson

Rolf Hansson

Lina Olsson

Christer Larsson

Johan Andersson

Elvir Mesanovic

Erik Stoy

Johan Bolinder

Angelie Fröjd

Jörgen Johansson
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse beträffande denna årsredovisning
har avgivits den 26 mars 2021

Thomas Hallberg
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB

Vår granskningsrapport har avgivits den 26 mars 2021

Åke Christiansson
Lekmannarevisor

Åke Kronberg
Lekmannarevisor

Building a better working world

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Sydvatten AB, org.nr 556100-9837

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Sydvatten AB för räkenskapsåret 2020.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Sydvatten ABs finansiella ställning per den 31 december 2020 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Sydvatten AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Sydvatten AB för räkenskapsåret 2020 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till Sydvatten AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Malmö den 26 mars 2021

Ernst & Young AB

Thomas Hallberg
Auktoriserad revisor

Till årsstämman i Sydvatten AB (org.nr 556100-9837)

Granskningsrapport för år 2020

Vi, av fullmäktige i Malmö kommun respektive Helsingborgs kommun utsedda lekmannarevisorer, har granskat Sydvatten AB:s verksamhet.

Granskningen har utförts med stöd av sakkunniga som biträder lekmannarevisorerna.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten, samt att bolaget har relevanta styrdokument och en tillräcklig intern kontroll.

Lekmannarevisorerna ansvarar för att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen och god revisionssed i kommunal verksamhet samt utifrån bolagsordning och av årsstämman fastställt ägardirektiv.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för prövning och bedömning.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer därtill att bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.

Malmö den 26 mars 2021

Åke Christiansson
Lekmannarevisor

Åke Kronberg
Lekmannarevisor

Översiktlig information om sekretess, tystnadsplikt, meddelarfrihet för anställda, förtroendevalda eller uppdragstagare i Eslövs kommun 2021

17

KS.2021.0174

ESLÖVS KOMMUN

KS.2021.0174174

2021-04-214-21
Helena Heintz
+48721630994
Helena.heintz@eslov.se

Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse. Översiktlig information om sekretess, tystnadsplikt, meddelarfrihet för anställda, förtroendevalda eller uppdragstagare i Eslövs kommun

Ärendebeskrivning
För att säkerställa att reglerna för sekretess, tystnadsplikt och meddelarfrihet är implementerade i kommunen får servicenämnden information om vad som gäller för anställda, förtroendevalda och uppdragstagare i Eslövs kommun.
Informationen kommer att behandlas av alla nämnder i kommunen en gång om året.

För att medborgarna i Eslövs kommun ska känna förtroende för kommunens verksamhet är det viktigt att de kan lita på att personliga uppgifter och handlingar stannar hos de personer som ska ha tillgång till dem och att de inte sprids vidare.

Beslutsunderlag
Sekretessförbindelse

Beredning
Nämnden såsom myndighet är ansvarig för sina allmänna handlingar och hur de hanteras utifrån offentlighets- och sekretesslagen. Dessa regler gäller även för dem som är förtroendevalda. Det bifogas därför information om de viktigaste reglerna kring sekretess som gäller generellt för alla som på ett eller annat sätt representerar Eslövs kommun, således även för dem som förtroendevalda. Samma information som bifogas gäller för de anställda men är samtidigt förenat med en sekretessförbindelse att skriva på.

Alla som genom anställning, förtroendevald, uppdrag eller som på annat sätt deltar i arbetet i Eslövs kommun har tystnadsplikt rörande de uppgifter och handlingar som är sekretessbelagda enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Tystnadsplikten gäller både muntliga och skriftliga uppgifter.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen har tagit del av den översiktliga informationen om sekretess, tystnadsplikt, meddelarfrihet för förtroendevalda i Eslövs kommun och informationen läggs till handlingarna.

Beslutet skickas till

Kommunledningskontoret, Juridiska avdelningen

Eva Hallberg	Patrik Linder
Kommundirektör	Avdelningschef, Juridiska avd.

ESLÖVS KOMMUN

Översiktlig information om sekretess, tystnadsplikt, meddelarfrihet för anställda, förtroendevalda eller uppdragstagare i Eslövs kommun

Innebörden av sekretess och för vilka den gäller

För att medborgarna i Eslövs kommun ska känna förtroende för kommunens verksamhet är det viktigt att de kan lita på att personliga uppgifter och handlingar stannar hos de personer som ska ha tillgång till dem och att de inte sprids vidare.

Alla som genom anställning, förtroendevald, uppdrag eller som på annat sätt deltar i arbetet i Eslövs kommun har tystnadsplikt rörande de uppgifter och handlingar som är sekretessbelagda enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Tystnadsplikten gäller både muntliga och skriftliga uppgifter.

Det främsta syftet med sekretess är att skydda enskilda personer från att uppgifter om deras personliga förhållanden lämnas till andra. Med personliga förhållanden menas i princip alla uppgifter som kan kopplas till en viss person, till exempel uppgifter om hälsotillstånd, familjeförhållanden, arbetsförmåga eller ekonomiska förhållanden. I vissa fall kan sekretess även gälla för någons namn, adress och/eller telefonnummer. Sekretess gäller i många fall både för uppgifter om den enskilde men också för dennes närstående om vederbörande skulle lida men om en uppgift lämnades ut.

Sekretessreglerna i 21 kapitlet måste alltid beaktas av alla då dessa regler gäller oavsett vilken verksamhet man tillhör i Eslövs kommun. I 21 kapitlet behandlas bland annat sekretess utifrån dataskyddsförordningens krav på laglig behandling av personuppgifter.

Sekretess gäller såväl mot enskilda som mot andra myndigheter och innebär bland annat:

- att man inte får diskutera delar av sitt arbete med familj eller vänner.
- att man inte får svara på frågor från allmänheten, journalister (se dock nedan angående meddelarfrihet), andra myndigheter eller andra förvaltningar om frågorna rör uppgifter för vilka det föreligger

sekretess.

- att man inte får lämna ut handlingar eller digital information om det finns uppgifter i handlingarna eller information för vilka det föreligger sekretess.

Varje kommunal nämnd är en myndighet i offentlighets- och sekretesslagens mening. Sekretessen gäller mellan olika myndigheter (nämnder) inom Eslövs kommun. Det kan också finnas sekretessgränser mellan olika verksamheter inom en nämnd, så kallad inre sekretess.

Några exempel på allmängiltiga sekretessbestämmelser för Eslövs kommun

Offentlig upphandling

Enligt 19 kapitlet 3 § 2 stycket i offentlighets- och sekretesslagen gäller absolut sekretess för anbud eller motsvarande erbjudande till dess att alla anbud eller erbjudanden offentliggjorts eller beslut om leverantör och anbud fattats eller ärendet på annat sätt har slutförts. När avtal har träffats med en leverantör eller ärendet på annat sätt slutförts blir anbud och avtal allmänna handlingar och som huvudregel offentliga. Visst sekretesskydd finns dock för vissa uppgifter i anbuden som röjer en anbudsgivares affärs- eller driftförhållande, se nedan.

Personalverksamhet

Sekretess gäller i personalsocial verksamhet för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, personalkonsulent eller en annan sådan befattningshavare som särskilt har till uppgift att bistå med råd och hjälp i personliga angelägenheter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men i enlighet med 39 kapitlet 1 § offentlighets- och sekretesslagen. Här är sekretess huvudregel. Detta innebär att en uppgift kan lämnas ut endast om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Uppgifter inom övrig personaladministrativ verksamhet är enligt 39 kapitlet 2 § offentlighets- och sekretesslagen som huvudregel offentliga. För uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller uppgift om enskilds personliga förhållanden i personaladministrativ verksamhet gäller att dessa inte kan lämnas ut om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretess gäller inte i anställningsärenden eller i ärende om disciplinansvar.

Myndigheters affärsverksamhet och uppgift om enskilds affärs- eller driftförhållanden
Enligt 19 kapitlet 1 § offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess i en myndighets affärsverksamhet för uppgift om myndighetens affärs- eller driftförhållanden om det kan antas att någon som driver en likartad rörelse gynnas på myndighetens bekostnad om uppgiften röjs. Som huvudregel är dock de flesta uppgifter som rör myndigheters affärsverksamhet offentliga.

Sekretess gäller i vissa fall om uppgifter om enskildas affärsverksamhet när de har en affärsförbindelse med oss som myndighet. Detta regleras i 31 kapitlet 16 § i offentlighets- och sekretesslagen. Detta gäller bara om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Även i dessa situationer är dock de flesta uppgifter som huvudregel offentliga.

Växeltelefoni
För personal i en myndighets telefonväxel, det vill säga för personalen i Kontaktcenter, gäller absolut sekretess för uppgift som har inhämtats vid tjänstgöringen och som avser telefonsamtal till eller från någon annan person hos myndigheten, enligt 40 kapitlet 4 § offentlighets- och sekretesslagen.

Meddelarfrihet
Trots att vissa uppgifter är sekretessbelagda enligt offentlighets- och sekretesslagen kan en anställd eller annan inom en kommun ha rätt att lämna ut dessa uppgifter till en journalist eller en författare med avsikten att uppgiften ska publiceras. Detta kallas att den anställde har meddelarfrihet. Myndigheten får inte eftersöka vem det är som lämnat ut uppgifterna.

Meddelarfriheten gäller dock inte för alla uppgifter som är sekretessbelagda enligt offentlighets- och sekretesslagen. Om man är osäker på vilka uppgifter som får lämnas ut mot bakgrund av meddelarfriheten kan det vara bra att rådgöra med jurist eller annan innan man lämnar ut uppgiften till en journalist eller författare. Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter behandlas i 13 kapitlet offentlighets- och sekretesslagen.

När gäller sekretessen?
Sekretessen, det vill säga tystnadsplikten, gäller oavsett om man arbetar eller är ledig. Den gäller även om man har slutat arbeta eller bytt arbetsplats. Sekretessen kan gälla i upp till sjuttio år.

Några exempel på sekretessbrytande bestämmelser
Den enskilde själv har nästan alltid rätt att få ta del av de uppgifter som berör honom eller henne. Den enskilde kan lämna sitt samtycke till att information som är sekretessbelagd lämnas ut till allmänheten, anhöriga eller annan myndighet.

Sekretess kan i vissa fall även gälla mot underåriga barns vårdnadshavare.

Upplysningar kan lämnas till hälso- och sjukvårdspersonal om det är nödvändigt för att den enskildes behov av insatser från kommunen ska kunna tillgodoses. I vissa bestämda undantagsfall kan upplysningar även lämnas till hälso- och sjukvården med anledning av att den enskilde behöver vård där.

Sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut till vissa myndigheter om de begär att få ut uppgifter med stöd av lag. Sekretessbelagda uppgifter kan även under vissa förutsättningar lämnas ut till andra myndigheter som till exempel polisen eller åklagarmyndigheten.

Vad händer om man bryter mot tystnadsplikten?
Om man röjer uppgifter som omfattas av sekretesskydd gör man sig skyldig till dels en kränkning av den enskilde, dels brott mot tystnadsplikten enligt 20 kapitlet 3 § brottsbalken. Straffet kan bli böter eller fängelse. Den som röjer uppgiften är personligt straffansvarig.

Dataintrång
Anställda och uppdragstagare kan ha möjlighet att ta del av olika uppgifter i olika system. Som anställd/uppdragstagare ska man bara ta del av de uppgifter som krävs för att utföra sitt arbete. Det är alltså inte tillåtet att som anställd/uppdragstagare använda eller ta del av uppgifterna i privat syfte. Detta gäller även om uppgifterna är offentliga och kan lämnas ut om det inkommer en förfrågan om utlämnande av allmän handling.

Om man på ett otillåtet sätt tar del av uppgifter som man inte behöver ta del av för att utföra sitt arbete kan man göra dig skyldig till dataintrång, 4 kapitlet 9c § brottsbalken.

Hur hanteras din kommunikation?
Genom din anställning/uppdrag upprättas olika kommunikationsvägar, kan vara e-postkonto, telefonabonnemang eller digital kommunikationskanal. Dessa kommer i vissa fall ha ditt personnamn kopplat till konto/abonnemang. Trots denna koppling är avsikten att kommunikationen är med Eslövs kommun och inte med den anställde/uppdragstagaren privat. Det mesta som kommuniceras loggas och kan sökas igenom för att upptäckta oegentligheter.

Det är viktigt att känna till att epostlogg är en allmän handling och ska efter sekretessprövning lämnas ut som vilken handling som helst. Det kan vara ett skäl till att bara använda din arbetsepost till arbete och inte till något privat.

Post ställd till dig
Det är inte tillåtet att öppna brev ställda till tjänsteman där man kan misstänka att brevet är av privat natur. Att öppna annans post är straffbart i enlighet med brottsbalkens 4 kapitel 8 § och 9 §. Detta gäller även på jobbet.

Brev som verkar vara privata får inte bli liggande oöppnade, eftersom det finns en möjlighet att innehållet hör till verksamheten och handlingen då är allmän. För att tillgodose tillgången till allmänna handlingar, utan att bryta mot reglerna i brottsbalken har JO (justitieombudsmannen) rekommenderat att de anställda utfärdar fullmakt för annan på arbetet att öppna post i deras bortavaro. De anställda är inte skyldiga att lämna fullmakt men kan tvingas avbryta sin ledighet för att öppna sin post.

Det finns därför möjlighet för den anställde/uppdragstagare att lämna fullmakt till den personal som har hand om posthanteringen att motta, kvittera ut och öppna den post, rekommenderade brev samt paket som inkommer.

Arbete med säkerhetsskyddade uppgifter
För några anställda/uppdragstagare gäller särskilda regler om man arbetar med säkerhetsskyddade uppgifter. Den som sprider säkerhetsskyddade uppgifter kan straffas enligt 19 kapitlet brottsbalken.

Meddelarfrihet gäller inte för säkerhetsskyddade uppgifter.

Var finns mer information?
Om du är osäker på om du kan lämna ut en uppgift, eller om du har frågor om sekretess, ska du som anställd prata med din närmsta chef eller med kommunjuristen. Förtroendevalda som har frågor om sekretess eller liknande frågor ska i första hand ställa frågorna till nämndsekreteraren. I myndighetens delegeringsordning framgår vem som har rätt att besluta om utlämnande av handlingar.

Sekretessförbindelse

Härmed intygar jag, att jag har tagit del av informationen ovan om vad som gäller för mig utifrån det uppdrag jag har i Eslövs kommun.

Jag försäkrar att jag inte talar om eller för vidare på annat sätt, sådant som jag får reda på om enskildas personliga förhållanden. Jag har förstått att detta gäller för mig under den tid jag är verksam i Eslövs kommun men även därefter. Jag är medveten om att sekretess kan gälla upp till sjuttio år.

Jag är medveten om att jag bryter mot tystnadsplikten om jag inte följer bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen på rätt sätt. Jag vet att brott mot bestämmelserna kan leda till åtal för brott mot tystnadsplikten.

Är jag anställd av Eslövs kommun är jag vidare medveten om att jag dessutom bryter mot mitt anställningsavtal och att min arbetsgivare kan vidta disciplinära åtgärder mot mig utifrån detta.

Datum:	Namnteckning:
	Namnförtydligande:

Denna förbindelse skrivs under i två exemplar. Ett exemplar förvaras av Eslövs kommun. Det andra exemplaret behåller den som undertecknat.

Information om hur Eslövs kommun behandlar personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR)

Personuppgiftsansvarig
Den som är ansvarig för att dina personuppgifter hanteras enligt Dataskyddsförordningen/GDPR är den personuppgiftsansvarige.
Personuppgiftsansvarig: Kommunstyrelsen
Organisationsnummer: 212000-1173
Adress: Eslövs kommun, 241 80 Eslöv
E-post: kommunledningskontoret@eslov.se
Telefon: 0413-620 00 (växel)

Dataskyddsombud
Den personuppgiftsansvarige har utsett ett dataskyddsombud som nås via: dataskyddsombud@eslov.se eller på telefon 0413-620 00 växel fråga efter dataskyddsombud.

Typer av personuppgifter som behandlas
Vi behandlar dessa typer av personuppgifter om dig:
Personnummer, för- och efternamn, adressuppgifter, kontaktuppgifter, fotografi.

Ändamålet med personuppgiftsbehandlingen
Detta är anledningen till att dina personuppgifter behandlas:
Ändamålet med att ovanstående personuppgifter behandlas är för att du är anställd eller förtroendevald i Eslövs kommun.

Laglig grund för att behandla dina personuppgifter
Behandlingen av dina personuppgifter enligt ovan har stöd i dataskyddsförordningen med följande skäl:

- anställningsavtal
- Förtroendemannauppdrag

Vem får ta del av dina personuppgifter?
Följande får ta del av dina personuppgifter:
Medarbetare på Kommunstyrelsen i Eslövs kommun kommer att ta del av dina personuppgifter för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Eslövs kommun hanterar dina personuppgifter enligt gällande lagstiftning. Om någon begär att få ta del av dina personuppgifter så kan vi, i enlighet med offentlighetsprincipen, komma att lämna ut dem.

Hur länge sparas dina personuppgifter?
Dina personuppgifter kommer att sparas av kommunen till dess att syftet med behandlingen av personuppgifterna är uppfyllt. Personuppgifterna kommer sedan att hanteras enligt de lagar och regler som gäller för

kommunen angående så kallade dokumenthanteringsplaner och gallringsbeslut.

Personuppgifter som kommer in till kommunen blir i regel allmänna handlingar. Därför får kommunen inte gallra eller spara uppgifter hur som helst. Kontakta den personuppgiftsansvariga eller dataskyddsombudet för mer information.

När dina personuppgifter behandlas av oss har du rätt att

- Begära tillgång till dina personuppgifter, dvs att utan kostnad, vid ett tillfälle, få besked om, och en kopia av, vilka personuppgifter om dig som Eslövs kommun behandlar. För ytterligare kopior kan du behöva betala en avgift.
- Begära rättelse, radering eller begränsning av behandling av dina personuppgifter
- Invända mot behandling av dina personuppgifter
- Begära dataportabilitet
- Om personuppgiftsbehandlingen grundar sig på ditt samtycke kan du när som helst ta tillbaka detta. Om du tar tillbaka ditt samtycke gäller samtycket till och med den dag som återtagandet skedde.
- Klaga på vår behandling av dina personuppgifter till Datainspektionen/Integritetsskyddsmyndigheten

Eftersom det finns särskilda regler kring hanteringen av allmänna handlingar så begränsas ibland vissa av dessa rättigheter.

Kontakta oss

Om du har några frågor eller funderingar om behandlingen av dina personuppgifter, vänd dig då i första hand till Juridiska avdelningen.
Telefon växel: 0413-620 00 (växel)
E-post: kommunledningskontoret@eslov.se